

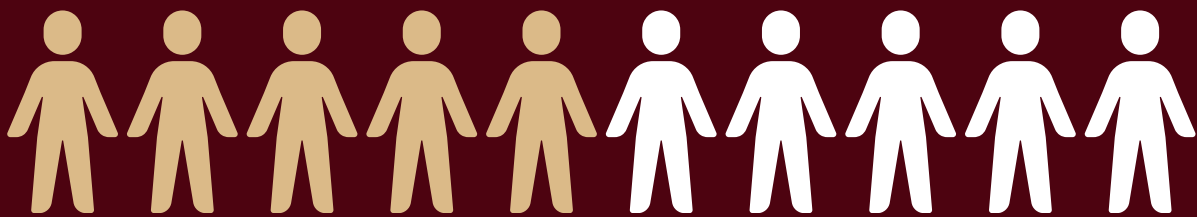
วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE PANYAPAT

ISSN 2773-9805 (Online)

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน 2566

Vol.5 No.2 April - June 2023

JSSP

Journal of Social Science Panyapat

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ปีที่ 5 ฉบับที่ 2

JSSP

ISSN: 2773-9805 (Online)

Journal of Social Science Panyapat Vol. 5 No. 2

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: prasisirorat@gmail.com

เจ้าของ: ปัญญาพัฒนา 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราชญ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.พุทธิรักษ์ ปราบนอก

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อริยา คูหา

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มานะ ลักขมโณทัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยุทธ์ ชูสอน

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภินิษฐา นาเลาะห์

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ศักดิ์ พลแก้วเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน – มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม – กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร
<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSSP/about> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือ ในสาขาที่เกี่ยวข้องด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์ ปีละ 4 ฉบับ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 3 ท่าน ทั้งนี้เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย ด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ฉบับนี้เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (เมษายน -มิถุนายน 2566) และยังเป็นฉบับไตรมาสแรกของปี ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ ได้มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือทางด้านสังคมศาสตร์ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทางวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์ได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกองบรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่งรองรับผลงานดีๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการแก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะและขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส
บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

สารบัญ

บทความวิจัย

การวิเคราะห์การส่งผ่านราคาระหว่างตลาดสุกรและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทย ธัญลักษณ์ ทิพย์มณเฑียร, อภิชาติ ตะลุมเพรย์, สุวรรณา สายรวมญาติ	1-12
แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สรศักดิ์ ชิตเชื้อ, มะลิวัลย์ โยธารักษ์, บุญเลิศ วีระพรกานต์	13-24
เมืองมรดกโลกกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา พื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย กุลแก้ว คล้ายแก้ว, คณิต เขียววิชัย	25-40
แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอทอปนวัตวิถี ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม พิรดาพร ใจหาญ, อภิกนิษฐา นาเลาห์, วิสิษฐ์ คิดคำส่วน	41-56
การนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ : การส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก ธรณินทร์ เสนานิมิตร, ชนิดาภา ชลวงษ์, ปงกษมาศ เอกเอี่ยม	57-72
รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 ณัฐพงศ์ สงแก้ว, สามิตร อ่อนคง, บุญเลิศ วีระพรกานต์	73-86
ผลของการใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ณัฐณิชา เยี่ยงมานิต, เพชร วิจิตรนาวัน	87-96
การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พระปภาวิน ฐานุตโตโร (สุขประเสริฐ), สุกานดา จันทวารีย์, พระครูสุตวรธรรมกิจ, พระพลากร สุ่มงคล (อนุพันธ์)	97-110
การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบ Picture Word Inductive Model (PWIM) กับวิธีการสอนปกติ ณรินทร์พัชร คงแสงจันทร์, เด่นดาว ชลวิทย์	111-122
การศึกษาการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครู สำนักการศึกษาเทศบาลนครยะลา อริยา คูหา, ฐปรัตน์ รักษาณุลสิทธิ์	123-136

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การเปรียบเทียบเจตคติและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R <i>เจนจิรา ทองแย้ม, เพชร วิจิตรนาวัน</i>	137-146
การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนและแบบจำลองธุรกิจการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร <i>อัครวีร์ จำปรัตน์, จักรกฤษณ์ พจนศิลป์, สุวรรณา สายรวมญาติ</i>	147-160
พฤติกรรมและผลกระทบจากการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี <i>นิธินันท์ เทียนดี, รณฤทธิ์ ปลื้มถนอม, พลอยไพลิน ยอดคำ, พัชรี ปรีเปรมโมทย์</i>	161-176
ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงาน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี <i>พัฒนภรณ์ พลพิทักษ์, สมบูรณ์ สาระพัค</i>	177-190
สภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา <i>กษิณิฎฐ์ มีพรหม, สุนทร คล้ายอ่ำ, วสันต์ สรรพสุข</i>	191-206
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร <i>กฤติน หนูเจริญกุล, ปริณภา จิตราภรณ์</i>	207-222
แรงจูงใจในการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี <i>จิรวรรณ เรือศรีจันทร์, ณัฐกาญจน์ สมบุญโภชน์, พวงเพชร สุขประเสริฐ</i>	223-234
ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย <i>พัชรภรณ์ งามเรือง, กัสมา กาช้อน</i>	235-244
อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การและการจัดการความรู้ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค จังหวัดระยอง <i>ลธิธิโชค ชูพงศ์พันธุ์, ฐิติมา ไชยะกุล</i>	245-256
แนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครู ของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช <i>ธนาวุฒิ เนียมรินทร์, สามิตร อ่อนคง, บุญเลิศ วีระพรกานต์</i>	257-270

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สุพิศ มีทรัพย์มั่น, จักรกฤษณ์ จันทะคุณ	271-284
แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาต่ง กระจบ อรินทร์ญา พันธุ์รักษ์, พระครูพิจิตรศุภการ, บุญเลิศ วีระพรกานต์	285-296
นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม: การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชน และข้อเสนอเชิงนโยบายสาธารณะต่อฐานวิถีชีวิตใหม่ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ชนิดาภา ชะลอวงษ์, ธัญญ์ณภัทร เจริญพานิช, ธรณินทร์ เสนานิมิตร	297-310
การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พีระ เหมือนนอก, พระครูประโชติกิจจาภรณ์, บุญเลิศ วีระพรกานต์	311-322
การสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม วัชร สุตะโคตร, วัฒนา ศรีวรรมย์, คงฤทธิ์ รุ่งรังษ์	323-340
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอภิปิพาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เกตุณสิริ ขวัญคง, พระครูประโชติกิจจาภรณ์, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่	341-350
ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นในประเทศไทย ภัทรพิมพ์ ทองวัน	351-362

บทความวิชาการ

กรอบแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต อริสรา ธนภาวัฒน์, สมบูรณ์ สาระพัต	363-374
สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่คุณภาพการศึกษาในยุคใหม่ พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, กาญจน์ เรืองมนตรี, ราตรี เลิศท้าวทอง	375-388
ดุษฎีภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนา พระมหาภริฐภรณ์ อัมมาลี, พระมหาโยธิน โยธิโก, พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณโณ, กาญจนา หาญศรีวรพงศ์	389-402

สารบัญ (ต่อ)

คำแนะนำผู้พิมพ์รับความ
แบบขอส่งบทความตีพิมพ์

An Analysis of Price Transmission between Hog and Feed Markets in Thailand

Thanyalak Tipmontian^{1*} Apichart Daloonpate² and Suwanna Sayruamyat²

¹ Master Student, Applied Economics for Agriculture and Environment, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: thanyalak.tip@ku.th

ABSTRACT

The objectives of this research article were to analyze (1) long run equilibrium between hog price at farm level and feed prices, (2) the magnitude of price transmission between Hog and Feed markets, and the speed of price adjustment. Monthly time-series data of Hog price at farm level, wholesale prices of Maize, wholesale prices of Grits, wholesale prices of Rice bran, and imported soybean meal were analyzed using Vector Error Correction Model. The analysis was divided in two periods using Quandt-Andrews Breakpoint Test. The first period started from January 1998 to January 2008 and the second period started from February 2008 to December 2021. The result of the study found that during the first period the wholesale prices of Grits and imported soybean meal perfectly transmitted to the hog price in the long run. The fastest speed of adjustment of the hog price occurred due to the change in the wholesale price of Grits. During the second period, all 4 prices of animal feed had long-term relationship with the hog price. The wholesale prices of Maize, wholesale prices of Grits, and wholesale prices of Rice bran perfectly transmitted to the hog price. However, the soybean meal price imperfectly transmitted to the hog price, the hog price had the fastest adjustment to the change in imported soybean meal price. Therefore, when the feed prices increase, the government should untangle as soon as possible to decrease the fluctuation of the hog price.

Keywords: Price Transmission, Hog Price, Feed Prices

การวิเคราะห์การส่งผ่านราคาระหว่างตลาดสุกรและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทย

ธัญลักษณ์ ทิพย์มณฑิร^{1*} อภิชาติ ตะลุมเพรย์² และ สุวรรณา สายรวมญาติ²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ประยุกต์สำหรับการเกษตรและสิ่งแวดล้อม คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: thanyalak.tip@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ และ (2) วิเคราะห์ขนาดของการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดสุกรมีชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ ตลอดจนความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์ม ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว ราคาขายส่งรำข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า นำมาวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Vector Error Correction โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ช่วง ด้วยวิธีการทดสอบ Quandt-Andrews Breakpoint ช่วงแรกตั้งแต่มกราคม 2541 ถึง มกราคม 2551 และช่วงหลังตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2551 ถึง ธันวาคม 2564 ผลการศึกษา พบว่า ในช่วงแรกราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า มีผลต่อราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มในระยะยาว และมีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ โดยราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพเร็วที่สุดจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งปลายข้าว ขณะที่ในช่วงหลังราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ทั้ง 4 ชนิด มีผลต่อราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มในระยะยาว โดยราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งรำข้าวมีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ ขณะที่ราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้ามีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มอย่างไม่สมบูรณ์ โดยราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพเร็วที่สุด หากมีการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า ดังนั้น เมื่อราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มขึ้น รัฐบาลควรมีมาตรการแก้ไขปัญหาอย่างทัน่วงที่ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เพื่อลดความผันผวนของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์ม

คำสำคัญ: การส่งผ่านราคา, ราคาสุกร, ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์

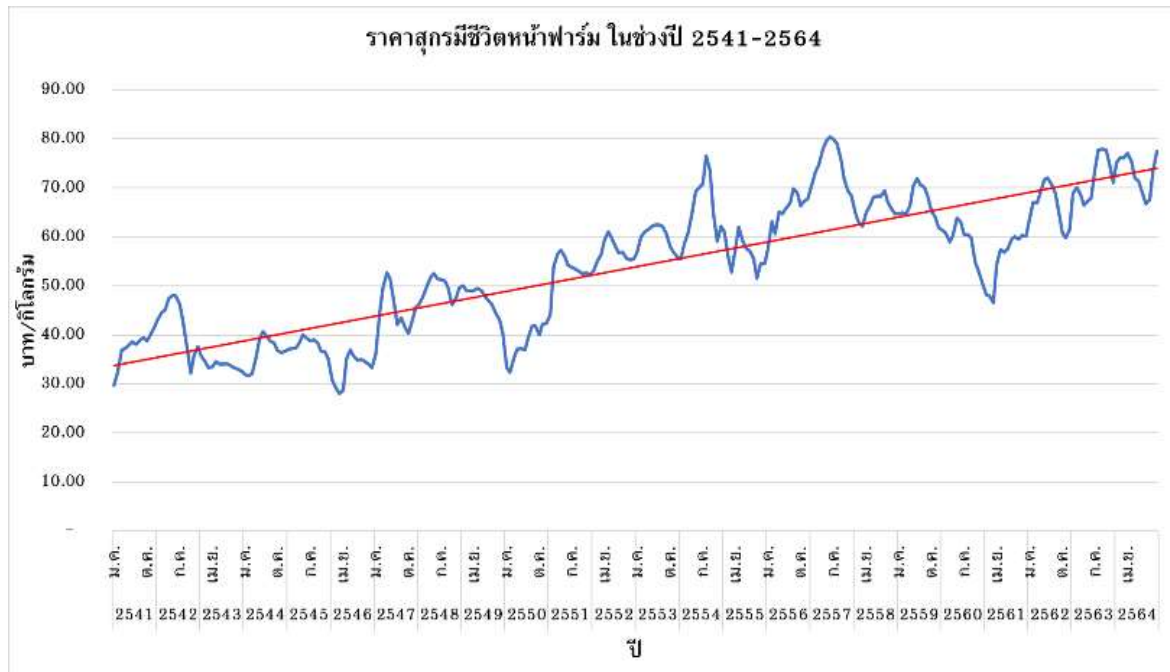
© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สุกรเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญ และเป็นแหล่งโปรตีนหลักสำหรับการบริโภคภายในประเทศ โดยในปี 2564 มีปริมาณการบริโภคมากถึง 1.28 ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ 42.22 จากปี 2554 ที่มีปริมาณการบริโภค 0.90 ล้านตัน ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาอุตสาหกรรมการผลิตสุกรของประเทศไทยมีพัฒนาการและการเติบโตในการผลิตอย่างต่อเนื่องตามปริมาณความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงการผลิตในระดับฟาร์มมีการเฝ้าระวัง และควบคุมโรคระบาดได้ดีมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลผลิตสุกรขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยในปี 2564 มีกำลังการผลิตสุกร 18.58 ล้านตัว เพิ่มขึ้นร้อยละ 56.27 จากปี 2554 ที่มีกำลังการผลิต 11.89 ล้านตัว (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) แม้ว่าจะมีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องก่อนช่วงปี 2564 แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลาเช่นกัน คือ ความผันผวนของราคา ที่ก่อให้เกิดเป็นวัฏจักรราคาสุกร

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มในช่วงปี 2541-2564 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน แต่ในระยะหลังนั้นมีความรุนแรงและความถี่ของความผันผวนเพิ่มสูงขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของต้นทุนการผลิตสุกร โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของต้นทุนอาหารชั้น ทำให้ราคาสุกรปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค ขณะที่ช่วงปี 2564 ต้นทุนการผลิตสุกรปรับตัวสูงขึ้นอย่างมาก จาก 2 สาเหตุ สาเหตุแรกเกิดจากภาวะการระบาด

ของโรคคหิวแอฟริกันในสุกรหรือ ASF ส่งผลให้ปริมาณสุกรในตลาดลดลงร้อยละ 30-40 (Sayruamyat, 2022) เกษตรกรจึงต้องลงทุนปรับปรุงฟาร์มเพื่อยกระดับมาตรการป้องกันโรคระบาด และสาเหตุที่สอง คือ ระดับราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ทุกประเภทปรับตัวสูงขึ้น จากสถานการณ์สงครามรัสเซีย-ยูเครน ซึ่งทั้งสองประเทศเป็นผู้ส่งออกธัญพืชรายใหญ่ของโลก ทำให้วัตถุดิบอาหารสัตว์ โดยเฉพาะข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในตลาดโลกขาดแคลน ซึ่งกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกาคาดการณ์ว่าปริมาณการส่งออกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ของยูเครนในปี 2565/66 จะอยู่ที่ 9 ล้านตัน ซึ่งลดลงจาก 23 ล้านตัน ในปี 2564/65 คิดเป็นร้อยละ 60

ภาพที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์ม ในช่วงปี 2541-2564

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565)

แนวโน้มการขยายตัวของจำนวนสุกรส่งผลให้ความต้องการใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์เพิ่มสูงขึ้น ทั้งกากถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ รวมถึงปลายข้าวและรำข้าว ที่เป็นผลพลอยได้ (By Product) ที่สำคัญที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารสุกร โดยแหล่งคาร์โบไฮเดรตสำคัญในสูตรอาหารสุกร คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และปลายข้าว ซึ่งสามารถใช้ทดแทนกันได้โดยไม่ต้องปรับสูตรใดๆ แต่เนื่องจากปลายข้าวมีราคาแพงกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจึงนิยมใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในสูตรอาหารมากกว่า (กรมปศุสัตว์, 2559) จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทยมีปริมาณความต้องการใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ที่ 8.57 ล้านตัน ในขณะที่ปริมาณผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศอยู่ที่ 4.78 ล้านตัน และมีปริมาณการนำเข้าอยู่ที่ 1.83 ล้านตัน ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ในภาคการผลิตปศุสัตว์ จำเป็นต้องนำเข้าเพิ่มเติม ขณะที่ปริมาณการผลิตถั่วเหลืองภายในประเทศไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการใช้ภายในประเทศได้เช่นกัน เนื่องจากการปลูกถั่วเหลืองในไทยมีต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำ และมีราคาขายหน้าฟาร์มถั่วเหลืองต่ำกว่าราคาพืชชนิดอื่น โดยในปี 2564 มีความต้องการใช้กากถั่วเหลืองภายในประเทศอยู่ที่ 4.85 ล้านตัน และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 3-4 ต่อปี (กรมการค้าภายใน, 2565)

ดังที่กล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างตลาดสุกรมีชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ทั้งในด้านการผลิตและด้านราคา เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของราคาระหว่างตลาดสุกรมีชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ พบว่า ราคาทั้งสองตลาดมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยจากการคำนวณ พบค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างราคาสุกรมีชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ แต่ละชนิดอยู่ที่ระดับร้อยละ 70-80 ซึ่งจากระดับของความสัมพันธ์ของราคาสุกรมีชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ต่างๆ ประกอบกับสถานการณ์ที่ประเทศไทยมีแนวโน้มต้องพึ่งพาตลาดอาหารสัตว์ระหว่างประเทศมากขึ้น ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ต่อระดับราคาสุกรมีชีวิต ดังนั้น การวิเคราะห์การส่งผ่านราคา

ระหว่างราคาสุกรมี่ชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศไทยจะเป็นหลักฐานทางวิชาการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางด้านราคาระหว่างทั้งสองตลาดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อใช้ประกอบการวางแผนรับมือกับผลกระทบที่จะเกิดต่อราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและนำไปสู่การกำกับดูแลราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ขนาดของการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดสุกรมี่ชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทย ตลอดจนความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในรูปแบบการศึกษาเพื่อวิเคราะห์การส่งผ่านราคาระหว่างตลาดสุกรมี่ชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทย โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์ม (P^H) และราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีปริมาณการใช้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของส่วนผสมทั้งหมด ตามสูตรอาหารสุกรของกรมปศุสัตว์ ได้แก่ ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (P^M) ราคาขายส่งปลายข้าว (P^G) ราคาขายส่งรำข้าว (P^B) และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า (P^S) ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ มกราคม 2541 ถึง ธันวาคม 2564 โดยราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์ม หมายถึง ราคาสุกรน้ำหนัก 100 กก.ขึ้นไป ที่เกษตรกรขายได้ ณ ฟาร์ม โดยอาศัยข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร สำหรับราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์การนำเข้ายังคิดเป็นสัดส่วนที่น้อยเมื่อเทียบกับปริมาณการผลิต ประกอบกับสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย ได้นำราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ณ ตลาดชิคาโก ซึ่งเป็นตลาดสินค้าล่วงหน้าหลักที่ผู้ค้ายอมรับเข้ามาซื้อขายและใช้อ้างอิงราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2555) มาใช้ประกอบการกำหนดราคารับซื้อหน้าโรงงาน ดังนั้น การวิเคราะห์จึงใช้ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ณ โรงงานอาหารสัตว์ โดยอาศัยข้อมูลจากสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย ในส่วนราคาปลายข้าวและรำข้าว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ตลาดข้าวในไทยค่อนข้างพึ่งพาตนเองได้สูง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) การวิเคราะห์จึงใช้ราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งรำข้าว ณ โรงงานอาหารสัตว์ โดยอาศัยข้อมูลจากสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยเช่นกัน สำหรับราคากากถั่วเหลือง เนื่องจากตลาดกากถั่วเหลืองไทยพึ่งพาการนำเข้าสูง (กรมการค้าภายใน, 2565) การวิเคราะห์จึงใช้ราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าจากต่างประเทศ โดยอาศัยข้อมูลจากกรมการค้าภายใน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในช่วงหลังปี 2551 ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มมีแนวโน้มผันผวนรุนแรงและความถี่ของความผันผวนเพิ่มสูงขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงก่อนหน้า ในการวิเคราะห์จึงได้ทดสอบว่ามีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง (Breakpoint) ในข้อมูลอนุกรมเวลาหรือไม่ โดยการทดสอบ Quandt-Andrews Breakpoint ซึ่งเป็นการทดสอบการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง กรณีที่ไม่ทราบจุดที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง และพิจารณาจากค่าสถิติ 2 ค่า คือ LR F-statistic และ Wald F-statistic (Quandt, 1960)

ผลการทดสอบ พบว่า ค่า LR F-statistic และ Wald F-statistic มีค่า p-value ที่ 0.000 ดังนั้น สมมติฐานหลักของการไม่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างจึงสามารถปฏิเสธได้ โดยมีจุดเปลี่ยนในช่วงกุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งสอดคล้องกับช่วงการเกิดวิกฤตราคาอาหารโลก (Kazakhstan National Information Agency, 2008) ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตของอุตสาหกรรมสุกรในไทย (เออวดี เปรมชัยเกียรติ และคณะ, 2563) ดังนั้น การศึกษาจึงแบ่งข้อมูลอนุกรมเวลาออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกตั้งแต่ มกราคม 2541 ถึง มกราคม 2551 และช่วงหลังตั้งแต่กุมภาพันธ์ 2551 ถึง ธันวาคม 2564

2.1 การทดสอบคุณสมบัติความนิ่งของข้อมูล (Unit Root Test)

งานวิจัยครั้งนี้จะทำการทดสอบความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธีการทดสอบ Augmented Dickey-Fuller (ADF) โดยสามารถเขียนในรูปแบบสมการ ดังนี้

$$\Delta P_t^j = \alpha_0 + \alpha_1 T + \rho_1^* P_{t-1}^j + \sum_{i=1}^{s-1} \rho_i \Delta P_{t-1}^j + \varepsilon_t$$

โดยที่ ΔP_t^j คือ ราคาในแต่ละตลาด ได้แก่ ราคาสุกกรมชีวิตหน้าฟาร์ม (P_t^H), ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (P_t^M), ราคาขายส่งปลายข้าว (P_t^G), ราคาขายส่งรำข้าว (P_t^B) และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า (P_t^S) ในวันที่ t และ $\Delta P_t^j = P_t^j - P_{t-1}^j$

สมมติฐานที่ใช้ในการทดสอบ คือ

$H_0 : \rho_1^* = 0$ (ตัวแปร P_t^j เป็น Unit Root หรือ Non-Stationary)

$H_1 : \rho_1^* < 0$ (ตัวแปร P_t^j เป็น Non-Unit Root หรือ Stationary)

หากสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก นั่นคือ ตัวแปรมีความนิ่ง ณ ระดับ หรือ $I(0)$ สามารถนำไปวิเคราะห์การส่งผ่านราคาโดยใช้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ได้ แต่หากยอมรับสมมติฐานหลัก นั่นคือ ตัวแปรไม่มีความนิ่ง จะต้องทำการแก้ไขโดยการทำให้อยู่ในรูปผลต่างลำดับที่ 1 (First difference) หรือลำดับถัดไปจนกว่าจะสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักได้

2.2 การเลือกจำนวนความล่าช้าที่เหมาะสม (Optimal lag Selection)

การเลือกจำนวนความล่าช้าที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหา Autocorrelation จะพิจารณาจากค่า LR test statistic, Final prediction error (FPE), Akaike Information Criterion (AIC), Schwarz Information criterion (SIC) และ Hannan-Quinn Information Criterion (HQ) โดยจะเลือกช่วงความล่าช้าจากเกณฑ์ที่มีความล่าช้าน้อยที่สุด เนื่องจากความล่าช้าที่สูงอาจมีผลกระทบต่อความมีนัยสำคัญทางสถิติของตัวกะประมาณ แต่ทำให้ระดับความมีอิสระลดลง

2.3 การทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration)

หลังจากได้จำนวนความล่าช้าที่เหมาะสมจากแบบจำลอง VAR แล้ว จึงนำข้อมูลมาทดสอบความสัมพันธ์ดุลยภาพระยะยาวตามวิธี Johansen ซึ่งเหมาะกับการทดสอบกรณีมีตัวแปรมากกว่าสองตัวแปรขึ้นไป โดยใช้ค่าสถิติ 2 รูปแบบ ได้แก่ Trace และ Maximum-Eigen value

2.4 แบบจำลองที่ใช้ในการวิเคราะห์การส่งผ่านราคา

ข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีความนิ่ง ณ ระดับ หรือ $I(0)$ สามารถนำมาวิเคราะห์การส่งผ่านราคาด้วยแบบจำลอง VAR ได้ แต่หากตัวแปรไม่มีความนิ่งที่ $I(1)$ การประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบจำลอง VAR จะทำให้เกิดผลลวง (Spurious Result) ยกเว้นว่าตัวแปรคู่กันมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Cointegration) จึงจะสามารถใช้แบบจำลอง Vector Error Correction (VEC) เพื่อแสดงการส่งผ่านราคาแบบพลวัตระหว่างตลาดต่างๆ และเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระยะยาวและการเปลี่ยนแปลงระยะสั้น

โดยแบบจำลอง VEC ที่แสดงการตอบสนองระหว่างราคาสุกกรมชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ มีรูปแบบดังต่อไปนี้

$$\Delta P^H = C_1 + \sum \alpha_{1k} Z_{t-k} + \sum \beta_{1k} \Delta P_{t-k}^H + \sum \rho_{1k} \Delta P_{t-k}^M + \sum \gamma_{1k} \Delta P_{t-k}^G + \sum \nu_{1k} \Delta P_{t-k}^B + \sum \delta_{1k} \Delta P_{t-k}^S + \varepsilon_{Ht}$$

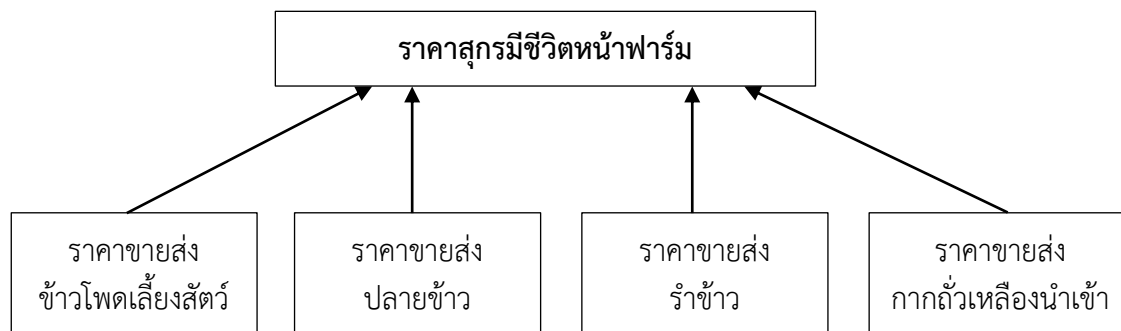
โดยที่ k คือ ระดับความล่าช้าที่เหมาะสมที่จะทำให้ ε_{Ht} ไม่เกิดปัญหา Autocorrelation

$C, \alpha, \beta, \rho, \gamma, \nu$ และ δ คือ พารามิเตอร์ที่จะประมาณค่า

Z_{t-k} คือ สมการความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ณ ช่วงเวลาที่ $t-k$

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนของราคาสุกรมมีชีวิตหน้าฟาร์ม (P^H) และราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีปริมาณการใช้คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 80 ของส่วนผสมทั้งหมด ตามสูตรอาหารสุกรของกรมปศุสัตว์ ได้แก่ ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (P^M) ราคาขายส่งปลายข้าว (P^G) ราคาขายส่งรำข้าว (P^B) และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า (P^S) ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ มกราคม 2541 ถึง ธันวาคม 2564 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว และวิเคราะห์ขนาดของการส่งผ่านราคา โดยมีสมมติฐานว่า ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ทั้ง 4 ชนิด มีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวและมีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมมีชีวิตหน้าฟาร์ม (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างราคาสุกรมมีชีวิตหน้าฟาร์มและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศไทย

จากผลการทดสอบ Unit root ด้วยวิธีการทดสอบ ADF พบว่า ตัวแปรราคาทุกชุดในทั้งสองช่วงเวลามีความนิ่งที่ระดับผลต่างลำดับที่ 1 หรืออยู่ในระดับ $I(1)$ จึงต้องมีการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ซึ่งก่อนการทดสอบจะต้องทำการเลือกจำนวนความล่าช้าที่เหมาะสมในแบบจำลอง VAR โดยจะพิจารณาจากเกณฑ์ SIC ที่มีจำนวนความล่าช้าที่เหมาะสมน้อยกว่าเกณฑ์อื่นๆ จากผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสุกรมมีชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดในทั้งสองช่วงเวลา จำนวนความล่าช้าที่เหมาะสมในแบบจำลอง คือ 2 ความล่าช้า

ในลำดับต่อไปจึงทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธีของ Johansen โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็นคู่ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสุกรมมีชีวิตหน้าฟาร์มและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิด ผลการทดสอบพบว่า ในช่วงแรกพบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว จำนวน 1 รูปแบบ ในคู่ความสัมพันธ์ของราคาสุกรมมีชีวิตหน้าฟาร์มกับราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า ขณะที่ในช่วงหลังพบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาว จำนวน 1 รูปแบบ ในทุกคู่ความสัมพันธ์ระหว่างราคาสุกรมมีชีวิตหน้าฟาร์มและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธีของ Johansen

Statistic	P^M		P^G		P^B		P^S	
	Before	After	Before	After	Before	After	Before	After
Trace	18.11	14.43**	12.53**	13.03**	16.21	23.12**	14.30**	30.13**
Max-Eigen	12.91	14.43**	11.91**	12.97**	14.27	23.11**	14.23**	24.11**

หมายเหตุ: ** H_0 : No Cointegration is rejected ($r=0$) at 5%

ที่มา : จากการวิเคราะห์

2. ผลการวิเคราะห์ขนาดของการส่งผ่านราคาระหว่างตลาดสุกรมี่ชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทยตลอดจนความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ

จากผลการทดสอบคุณสมบัติความนิ่งของข้อมูล และการทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว พบว่า ตัวแปรราคามีความนิ่งอยู่ในระดับ I(1) และมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวซึ่งกันและกัน จึงใช้แบบจำลอง VEC ในการวิเคราะห์การส่งผ่านราคา พบว่า ในช่วงแรก ถ้าราคาขายส่งปลายข้าวหรือราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า เปลี่ยนแปลงไป 1 บาท จะทำให้ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มเปลี่ยนแปลงไป 5.69 และ 3.76 บาท ตามลำดับ ในขณะที่ช่วงหลัง ถ้าราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว ราคาขายส่งรำข้าว หรือราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า เปลี่ยนแปลงไป 1 บาท จะทำให้ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มเปลี่ยนแปลงไป 6.93 5.56 6.95 และ 1.79 บาท ตามลำดับ โดยพบว่า ความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคาจากราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มในทั้งสองช่วงเวลานั้น มีค่าเท่ากับ 1 นั่นคือ มีการส่งผ่านราคาไปอย่างสมบูรณ์ ยกเว้นราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าในช่วงหลังเท่านั้นที่มีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มไม่สมบูรณ์ เนื่องจากค่าความยืดหยุ่นของการส่งผ่านราคามีค่าเท่ากับ 0.40 (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการประมาณสมการ Cointegration ระหว่างราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์

	P^M		P^G		P^B		P^S	
	Before	After	Before	After	Before	After	Before	After
Coefficient	-	6.93	5.69	5.56	-	6.95	3.76	1.79
Elasticity	-	1.0	1.0	1.0	-	1.0	1.0	0.4

ที่มา : จากการวิเคราะห์

เมื่อนำสมการความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวไปวิเคราะห์ต่อด้วยแบบจำลอง VEC ในรูปแบบของ Cointegrating Vector ณ ความล่าช้า ที่ $t-1$ หากมีการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ใดก็ตามในระบบเศรษฐกิจแล้วทำให้ราคาสุกรมี่ชีวิตหรือราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์เปลี่ยนแปลงไปจากดุลยภาพ ค่าสัมประสิทธิ์หน้า Cointegrating Vector จะเป็นตัวบอกถึงอัตราความเร็วในการปรับตัว (Speed of Adjustment) ของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์ม โดยผลการวิเคราะห์แบบจำลอง VEC แสดงได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ช่วงแรก ไม่พบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

$$\begin{aligned} \text{ช่วงหลัง} \quad \Delta P^H &= -0.105 Z_{t-1} - 0.200 \Delta P^H_{t-1} - 0.840 \Delta P^M_{t-1} \quad [1] \\ &(-3.418)^{***} (2.686)^{***} (1.158) \end{aligned}$$

2) ความสัมพันธ์ของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาขายส่งปลายข้าว

$$\begin{aligned} \text{ช่วงแรก} \quad \Delta P^H &= -0.142 Z_{t-1} - 0.282 \Delta P^H_{t-1} + 1.083 \Delta P^G_{t-1} \quad [2] \\ &(-3.402)^{***} (3.197)^{***} (-1.274) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ช่วงหลัง} \quad \Delta P^H &= -0.034 Z_{t-1} - 0.184 \Delta P^H_{t-1} + 0.089 \Delta P^G_{t-1} \quad [3] \\ &(-2.621)^{***} (2.372)^{**} (-0.201) \end{aligned}$$

3) ความสัมพันธ์ของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาขายส่งรำข้าว

ช่วงแรก ไม่พบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาขายส่งรำข้าว

$$\begin{aligned} \text{ช่วงหลัง} \quad \Delta P^H &= -0.109 Z_{t-1} - 0.200 \Delta P^H_{t-1} - 0.625 \Delta P^B_{t-1} \quad [4] \\ &(-3.287)^{***} (2.685)^{***} (1.335) \end{aligned}$$

4) ความสัมพันธ์ของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มและราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า

$$\begin{aligned} \text{ช่วงแรก} \quad \Delta P^H &= -0.096 Z_{t-1} - 0.215 \Delta P^H_{t-1} + 0.414 \Delta P^S_{t-1} & [5] \\ &(-3.462)^{***} (2.482)^{**} \quad (-0.919) \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ช่วงหลัง} \quad \Delta P^H &= -0.196 Z_{t-1} - 0.263 \Delta P^H_{t-1} + 0.754 \Delta P^S_{t-1} & [6] \\ &(-4.611)^{***} (3.472)^{***} \quad (-1.489) \end{aligned}$$

โดยที่ Z_{t-k} คือ สมการความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ณ ช่วงเวลาที่ $t-k$

ค่าในวงเล็บ () หมายถึง ค่า t-Statistic

***, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์แบบจำลอง VEC พบว่า ในช่วงแรก ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ จากการเปลี่ยนแปลงราคาขายส่งปลายข้าวเร็วกว่าราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า โดยจะใช้เวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพประมาณ 7 และ 10 เดือน ตามลำดับ ในขณะที่ช่วงหลัง ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากการเปลี่ยนแปลงราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าเร็วที่สุด และปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากการเปลี่ยนแปลงราคาขายส่งปลายข้าวช้าที่สุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบทั้งสองช่วงเวลา พบว่า ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งปลายข้าวในช่วงหลังช้ากว่าช่วงแรก โดยจะใช้เวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพเพิ่มขึ้นจาก 7 เดือน เป็น 26 เดือนในช่วงหลัง ขณะที่ราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าในช่วงหลังเร็วกว่าช่วงแรก โดยจะใช้เวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจาก 10 เดือนเป็น 5 เดือนในช่วงหลัง

อภิปรายผล

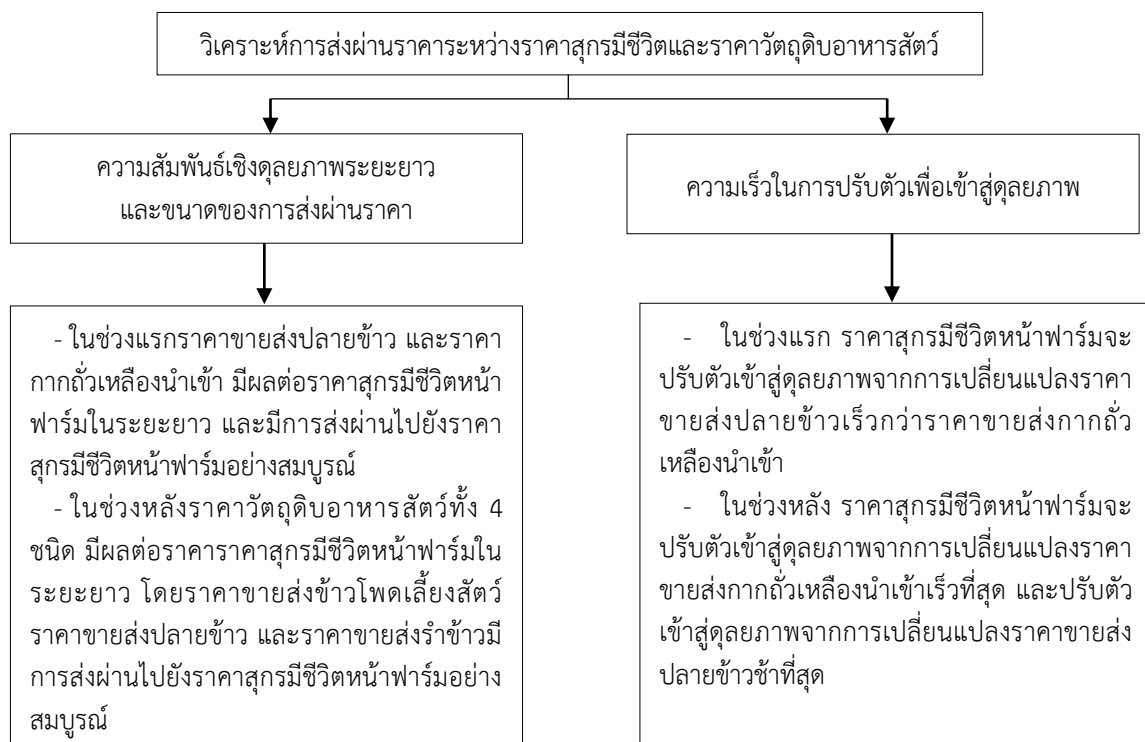
ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว และการส่งผ่านราคาระหว่างราคาสุกรมี่ชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศไทย พบว่า ในช่วงมกราคม 2541 ถึง มกราคม 2551 มีเพียงราคาขายส่งปลายข้าวและราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าที่มีผลต่อราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มในระยะยาว และมีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ ขณะที่ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์และราคาขายส่งรำข้าวไม่พบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว อาจเกิดจากในช่วงเวลาดังกล่าวเกษตรกรนิยมใช้ปลายข้าวในสูตรอาหารมากกว่าข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากหาง่ายในท้องถื่นและราคาใกล้เคียงกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ขณะที่ราคารำข้าวในช่วงนี้เปลี่ยนแปลงค่อนข้างน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุดิบอื่น (สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย, 2565) จึงไม่พบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาวระหว่างราคารำข้าวและราคาสุกรมี่ชีวิต สำหรับในช่วงกุมภาพันธ์ 2551 ถึง ธันวาคม 2564 ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ทั้ง 4 ชนิด มีผลต่อราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มในระยะยาว โดยราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว ราคาขายส่งรำข้าวมีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ ขณะที่การเปลี่ยนแปลงราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้ามีการส่งผ่านไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มอย่างไม่สมบูรณ์ จะเห็นได้ว่ากลุ่มวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่มีปริมาณการผลิตภายในประเทศมากส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ ขณะที่ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ต้องนำเข้าอย่างกากถั่วเหลืองส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสั่งซื้อกากถั่วเหลืองจากต่างประเทศ ผู้นำเข้าต้องทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้าเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านราคาและอัตราการแลกเปลี่ยน (มธุรดา ปันมณี, 2551) ราคากากถั่วเหลืองนำเข้าจึงไม่ผันผวนมากนัก ทำให้การส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มไม่สมบูรณ์ ต่างจากวัตถุดิบอื่นที่ผลิตได้ภายในประเทศที่ราคาเปลี่ยนแปลงไปตามอุปสงค์และอุปทาน และมักไม่มีการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า (ณัฐพล พงณาประเสริฐ และคณะ, 2559) อีกทั้งแหล่งคาร์โบไฮเดรตในสูตรอาหารสุกรชั้นโดยเฉพาะปลายข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์สามารถใช้ทดแทนกันได้ดี (พงศกร ยวงทอง และคณะ, 2559) การเปลี่ยนแปลงของต้นทุนอาหารสุกรชั้นจึงแปรผันไปตามราคาวัตถุดิบที่ผลิตได้ภายในประเทศมากกว่า จึงทำให้การส่งผ่านราคาของวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่ผลิตได้ภายในประเทศส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมี่ชีวิตหน้าฟาร์มได้อย่างสมบูรณ์ โดยผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ZHOU และ Dieter (2015) และ XU และคณะ (2012) ที่ศึกษาการส่งผ่านราคาในห่วงโซ่อุตสาหกรรมสุกรในประเทศจีน พบว่า

ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาวกับราคาสุกร และผลการศึกษาของ Wu, H., Qi, Y., & Chen, D. (2012) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผันผวนของราคาสุกรมีชีวิตในประเทศจีน พบว่า ราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาวกับราคาสุกรมีชีวิต

ผลจากการวิเคราะห์ความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มจากการเปลี่ยนแปลงของราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ พบว่า ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งปลายข้าวในช่วงหลังช้ากว่าช่วงแรก อาจเกิดจากช่วงหลังราคาปลายข้าวมีความผันผวนมาก (สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย, 2565) ทำให้ผู้ผลิตอาหารสัตว์ปรับสูตรอาหารขึ้นโดยใช้แหล่งคาร์โบไฮเดรตจากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทน จึงส่งผลให้การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของราคาสุกรมีชีวิตอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งปลายข้าวช้าลง ขณะที่ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าในช่วงหลังเร็วกว่าช่วงแรก อาจเกิดจากช่วงหลังมีคณะกรรมการนโยบายพัฒนาสุกรและผลิตภัณฑ์ (Pig Board) ทำหน้าที่ติดตามสถานการณ์การผลิต การตลาดสุกรและพิจารณาการพยากรณ์การผลิตสุกร (ศิริพร วงศ์เลิศประยูร, 2552) โดยหนึ่งในข้อมูลที่ใช้พิจารณาคือ ข้อมูลคาดการณ์ราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าของภาคเอกชน เพื่อประกอบการพิจารณาและคาดการณ์ราคาสุกรในอนาคต จึงส่งผลให้การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของราคาสุกรมีชีวิตอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้าเร็วขึ้น ทั้งนี้ จากผลการศึกษา พบว่า การปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของราคาสุกรอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ในประเทศไทยใช้เวลาเร็วกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ Zhou De, & Dieter Koemle (2015) และ Xu, Shi-wei et al. (2012) ที่ศึกษาการส่งผ่านราคาในห่วงโซ่อุตสาหกรรมสุกรในประเทศจีน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการวิเคราะห์การส่งผ่านราคาในตลาดสุกรมีชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทย ผู้ศึกษามุ่งเน้นหาองค์ความรู้ใหม่ โดยเครื่องมือที่ผู้ศึกษานำมาใช้ในการวิเคราะห์ คือ โปรแกรม EvIEWS ซึ่งเป็นโปรแกรมหนึ่งที่เหมาะสมในการวิเคราะห์ข้อมูลอนุกรมเวลา ที่ให้ผลการศึกษาที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ โดยในการศึกษานี้ได้นำมาใช้ในการทดสอบคุณสมบัติความนิ่งของข้อมูล การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์เชิงดูลยภาพระยะยาว และการวิเคราะห์ความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ โดยผู้ศึกษาสามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิเคราะห์ ดังนี้

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการส่งผ่านราคาในตลาดสุกรมีชีวิตและตลาดอาหารสัตว์ในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายเดือนของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์ม ราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว (P^G) ราคาขายส่งรำข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า เพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว วิเคราะห์ขนาดของการส่งผ่านราคา และประมาณค่าความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ ซึ่งข้อมูลครอบคลุมตั้งแต่ มกราคม 2541 ถึง ธันวาคม 2564 รวมทั้งสิ้น 288 เดือน โดยแบ่งข้อมูลวิเคราะห์ออกเป็น 2 ช่วงตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง ได้แก่ มกราคม 2541 ถึง มกราคม 2551 และ กุมภาพันธ์ 2551 ถึง ธันวาคม 2564

ผลการทดสอบคุณสมบัติความนิ่งของข้อมูล ด้วยวิธีการทดสอบ ADF พบว่า ตัวแปรราคาทุกชุดในทั้งสองช่วงเวลามีความนิ่งที่ระดับผลต่างลำดับที่ 1 หรืออยู่ในระดับ $I(1)$ จึงต้องมีการทดสอบหาความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว ด้วยวิธีการทดสอบของ Johansen ซึ่งผลการทดสอบพบว่า ในช่วงมกราคม 2541 ถึง มกราคม 2551 ราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้ามีผลต่อราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มในระยะยาว และมีการส่งผ่านไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ สำหรับในช่วงกุมภาพันธ์ 2551 ถึง ธันวาคม 2564 พบว่า ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ทั้ง 4 ชนิด มีผลต่อราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มในระยะยาว โดยราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งรำข้าวมีการส่งผ่านไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มอย่างสมบูรณ์ ขณะที่ราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้ามีการส่งผ่านไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มเพียงร้อยละ 40

เมื่อแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว จึงสามารถประมาณค่าความเร็วในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ โดยใช้แบบจำลอง VEC ได้ ซึ่งจากผลการทดสอบ พบว่า ในช่วงมกราคม 2541 ถึง มกราคม 2551 ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มมีความเร็วในการปรับตัวจากเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งปลายข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า เดือนละร้อยละ 14.20 และ 9.60 ตามลำดับ ขณะที่ในช่วงกุมภาพันธ์ 2551 ถึง ธันวาคม 2564 พบว่าราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มมีความเร็วในการปรับตัวจากเปลี่ยนแปลงของราคาขายส่งข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ราคาขายส่งปลายข้าว ราคาขายส่งรำข้าว และราคาขายส่งกากถั่วเหลืองนำเข้า เดือนละร้อยละ 10.50 3.40 10.90 และ 19.60 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาข้างต้น พบว่า ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ทั้ง 4 ชนิด ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ปลายข้าว รำข้าว และกากถั่วเหลือง มีการส่งผ่านไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์ม โดยวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิดส่งผลให้ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพในระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งกากถั่วเหลือง เป็นแหล่งโปรตีนสำคัญในสูตรอาหารสุกรและมีการส่งผ่านราคาไปยังราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มไม่มากนัก นั่นคือ หากราคากากถั่วเหลืองเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มเพิ่มขึ้นไม่มาก กากถั่วเหลืองจึงเป็นแหล่งโปรตีนที่มีผลต่อความผันผวนของราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มได้น้อย ขณะที่วัตถุดิบอาหารสัตว์ที่เป็นแหล่งคาร์โบไฮเดรต แม้ว่าปลายข้าวจะเป็นผลพลอยได้ที่มีมากภายในประเทศ แต่เนื่องจากในช่วงหลังราคาปลายข้าวมีความผันผวนมาก และทำให้ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มใช้เวลานานเพื่อปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ เกษตรกรจึงควรเปลี่ยนมาใช้ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ซึ่งสามารถใช้ทดแทนปลายข้าวได้โดยไม่ต้องปรับสูตรใดๆ และหากราคาข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีการเปลี่ยนแปลงจะทำให้ราคาสุกรมีชีวิตหน้าฟาร์มสามารถปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นภาครัฐควรจัดทำนโยบายในด้านต่างๆ เพื่อส่งเสริมการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทดแทนการนำเข้า เพื่อให้มีอุปทานข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิเคราะห์การส่งผ่านราคาในแนวราบระหว่างราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์แต่ละชนิด เพื่อให้ข้อมูลมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นในขั้นตอนการวิเคราะห์ และเพื่อผลลัพธ์ที่อาจจะแม่นยำยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาลักษณะความสมมาตรของการส่งผ่านราคาระหว่างราคาสุกรมีชีวิตและราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของการปรับตัวของราคาสุกรมีชีวิตจากการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน. (2559). *ราคาสินค้าเกษตร*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.dit.go.th/>.
- _____. (2565). *ราคาภาวกลัวเหลือง*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2565. จาก <https://www.dit.go.th/>.
- กรมปศุสัตว์. (2559). *สูตรอาหารสัตว์เศรษฐกิจ*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.dld.go.th/>.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2555). *ตลาดสินค้าล่วงหน้าในนครซิดนีย์*. สืบค้น 30 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.ditp.go.th/>.
- ณัฐพล พจนานประเสริฐ, อัจฉรา ปทุมนากุล, และ รวิสาห์ สุชาโต. (2559). *การจัดการโซ่อุปทานเพื่อพัฒนาคุณภาพข้าวโพดเลี้ยงสัตว์* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พงศกร ยวงทอง, ชาญวิทย์ แก้วตาปี, อธิวิทย์ เปี้ยคำภา, และ ชัยภูมิ บัญชาศักดิ์. (2555). การใช้ข้าวโพดเปรียบเทียบกับปลายข้าวเป็นอาหารสุกรระยะอนุบาลทั้งมีการเสริมและไม่เสริมโปรตีนจากนม. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 50* (น. 67-75). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มธุรดา ปันมณี. (2551). *การวิเคราะห์การลงทุนในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ศิริพร วงศ์เลิศประยูร. (2552). สถานการณ์สุกรปี 52 และแนวโน้มปี 53. *วารสารปศุสัตว์เกษตรศาสตร์*, 36(143), 6-16.
- สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย. (2565). *ราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.thaifeedmill.com/>.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *ข้อมูลการผลิตสินค้าเกษตร*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.oae.go.th/>.
- _____. (2565). *ราคาสินค้าเกษตร*. สืบค้น 27 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.oae.go.th/>.
- เออวดี เปรมชัยเรียร, ณัฐพล พจนานประเสริฐ, และ ณัฐวุฒิ รัตนวิชัยโรจน์. (2563). การเปลี่ยนแปลงการผลิต มูลค่า และส่วนเหลือมทางการตลาดของอุตสาหกรรมสุกรไทย. *แก่นเกษตร*, 48(5), 1142-1161.
- Kazakhstan National Information Agency. (2008). *Biofuels major cause of global food riots*. Retrieved 4 January 2023. from <https://www.nitec.kz/en>.
- Quandt, R. (1960). Tests of the Hypothesis that a Linear Regression Obeys Two Separate Regimes. *Journal of the American Statistical Association*, 55, 324-330.
- Sayruamyat, S. (2022). *Thai Swine Industry during African Swine Fever Outbreak in Asia*. Retrieved 4 January 2023. from <https://ap.iftc.org.tw/article/3011>.
- Wu, H., Qi, Y., & Chen, D. (2012). A dynamic analysis of influencing factors in price fluctuation of live pigs-based on statistical data in Sichuan province, China. *Asian Social Science*, 8(7), 256-262.
- XU, S. W., LI, Z. M., CUI, L. G., DONG, X. X., KONG, F. T., & LI, G. Q. (2012). Price transmission in China's swine industry with an application of MCM. *Journal of Integrative Agriculture*, 11(12), 2097-2106.
- Zhou De, & Dieter Koemle. (2015). Price Transmission in Hog and Feed Markets of China. *Journal of Integrative Agriculture*, 14(6), 1122-1129.

Guidelines for Development Self-Sufficiency Schools to Learning Center based on The Philosophy of The Sufficiency Economy in An Aspect of Education for Schools in Surat Thani 2 Consortium under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon

Sorasak Chitchua^{1*} Maliwan Yotharak¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahajulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: bawchitchua@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the condition of administrative management for self-sufficiency schools leading to learning center based on the philosophy of the sufficiency economy in an aspect of education for schools under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon, and (2) study the guidelines for development self-sufficiency schools leading to learning center based on the philosophy of the sufficiency economy in an aspect of education for schools under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon. This research is a qualitative research. Data were collected by document analysis and in-depth interviews with 15 people involved, and 5 key informants. Statistics used content analysis. The result of the study found that condition of administrative management for self-sufficiency schools leading to learning center based on the philosophy of the sufficiency economy in an aspect of education for schools under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon, there are the management of self-sufficient educational institutions includes 5 aspects; Administration management, Curriculum and teaching management, Organizing student development activities, Human resource development and results/success image. Guidelines for development self-sufficiency schools leading to learning center based on the philosophy of the sufficiency economy in an aspect of education for schools under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon, the approach is to raise awareness, give importance to, and promote the integration of the philosophy of sufficiency economy into concrete school management with suitable for the social landscape and assessing the educational management according to the philosophy of sufficiency economy.

Keywords: Driving Educational Institutions, Learning Centers, Philosophy of Sufficiency Economy, Education

แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

สรศักดิ์ ชิตเชื้อ^{1*} มะลิวัลย์ โยธารักษ์¹ และ บุญเลิศ วีระพรกานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: bawchitchua@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และ (2) ศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน และจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่าสภาพการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จ ตามลำดับ แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยมีแนวทาง คือ การสร้างความตระหนัก ให้มีความสำคัญ และส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เหมาะสมกับภูมิสังคม และมีการประเมินผลการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: การขับเคลื่อนสถานศึกษา, ศูนย์การเรียนรู้, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, การศึกษา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ช่วงก่อนการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตั้งบนพื้นฐานของทางสายกลาง ความไม่ประมาท บนรากฐานของวัฒนธรรมไทย สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างยั่งยืน มั่นคง และปลอดภัย ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามกระแสโลกาภิวัตน์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กลั่นกรองจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในโอกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของประชาชนโดยทั่วไป ความว่า ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของพลเมืองในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ นักทฤษฎี นักวิชาการ และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม มีความ

ข้อสัต์ยสุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบอย่างสมดุล และพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ถือเป็นแบบแผนหรือแม่แบบของการวางแผนด้านเศรษฐกิจและสังคม มุ่งกำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศที่สำคัญ เพื่อให้ประชาชนในประเทศมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนทุกชั้นตอนอย่างเป็นระบบ การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9-11 มีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้เป็นปรัชญาในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อมุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกัน และมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสมรอบคอบ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในช่วงปี พ.ศ. 2560– 2579 ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศ มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน และการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ ประเทศไทย 4.0 โดยให้ความสำคัญและยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และ คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเติบโตและก้าวหน้าทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาชาติ มุ่งพัฒนาเยาวชนของประเทศให้มีความรู้พร้อมคุณภาพ มุ่งสร้างความเสมอภาค และโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้บริหารหน่วยงาน องค์กร ครู ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรด้านการศึกษา และนักเรียน นักศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติมาบูรณาการในการบริหารจัดการการเรียนการสอนตลอดจนการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันรับผิดชอบในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเป็นการผลักดันให้ประเทศชาติพัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานศึกษาธิการภาค 1, 2561)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นหนึ่งในส่วนราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็น “การศึกษาขั้นพื้นฐานวิถีใหม่ วิถีคุณภาพ” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ได้น้อมนำเนื้อหา “หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เข้าสู่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระเศรษฐศาสตร์ โดยในปี พ.ศ. 2549 คณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ “สร้างคน สร้างสังคมสู่ความพอเพียง” เพื่อจัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูที่สอนสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นต่างๆ นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุมาตรฐานตัวชี้วัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (ปริยานุช ธรรมปียา, 2558) ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การประยุกต์ใช้ในด้านการศึกษา เพื่อมุ่งให้ผู้เรียน เด็ก และเยาวชนเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีปฏิบัติ พร้อมทั้งการปลูกฝังบ่มเพาะให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง และมอบเป็นนโยบายสำคัญให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศนำไปปรับประยุกต์ใช้ และขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ตอบรับนโยบายการขับเคลื่อนและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา มีการนิเทศ ติดตามการดำเนินอย่างเป็นรูปธรรม โดยโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานเขตพื้นที่จำนวน 66 โรงเรียน เป็น “สถานศึกษาพอเพียง” ทุกโรงเรียน ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาที่มี

แบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทุกมิติ และมุ่งมั่น ส่งเสริมให้การสนับสนุน และมุ่งพัฒนาให้สถานศึกษาพอเพียงทั้ง 66 โรงเรียนในสังกัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาพอเพียง และใช้เป็นแบบอย่างการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจริงสถานศึกษา พร้อมทั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหารจัดการด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน นั้น ทำให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จำนวน 18 โรงเรียน ซึ่งสภวิทยเขตสุราษฎร์ธานี 2 ประกอบด้วยโรงเรียนจำนวน 17 โรงเรียน ได้ดำเนินการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาจากสถานศึกษาพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา และผ่านการประเมินรับรองเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา แล้วจำนวน 4 โรงเรียน และกำลังขอรับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาอีกจำนวน 13 โรงเรียน

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสภวิทยเขต สุราษฎร์ธานี 2 ที่ผ่านการประเมินแล้วเสร็จ เนื่องจากมีลักษณะของบริบทของพื้นที่ สังคม และองค์ประกอบต่างๆ ที่คล้ายคลึงกัน เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับโรงเรียน ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา และดำเนินการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ได้จริงกับโรงเรียนของผู้วิจัย และยังสามารถนำแนวทางที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษาในภาคพื้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสภวิทยเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสภวิทยเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบมีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-Rich Case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากโรงเรียนสถานศึกษาพอเพียงในสภวิทยเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการโรงเรียน และครูแกนนำผู้รับผิดชอบโครงการ

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาแล้ว ในสภวิทยเขตสุราษฎร์ธานี 2

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 3 โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ และครูแกนนำโรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสทวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ (2) ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนในสทวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เรื่อง สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ด้วยแบบสัมภาษณ์ออนไลน์ (Google Form) จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาในการส่งกลับแบบสัมภาษณ์ออนไลน์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) และ (4) สัมภาษณ์ออนไลน์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์ออนไลน์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนด มีหนังสือรับรองการขอเก็บข้อมูล โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ทำแบบสัมภาษณ์ออนไลน์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ออนไลน์ ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการส่งออก ข้อมูลผลลัพธ์ (Export) ออกมาเป็นไฟล์แล้วนำมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ได้แก่ 1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวก ความปลอดภัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 2) ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเติมเต็มข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นการรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

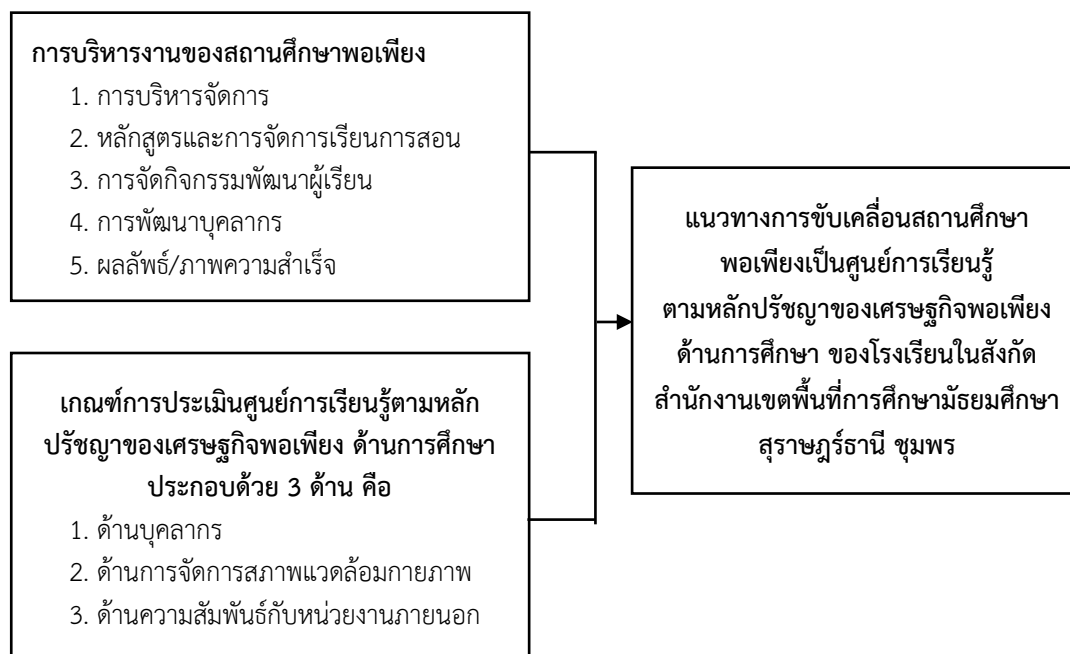
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมารวบรวมเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามตามหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำรายงาน นำรายละเอียดการสัมภาษณ์เชิงลึกมารวบรวม เรียบเรียงตามองค์ประกอบของการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำรายงาน นำรายละเอียดการสัมภาษณ์เชิงลึกมารวบรวม เรียบเรียงตามองค์ประกอบของแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่มสนทนา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยกำหนดแนวคิดของการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มาเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วยการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 5 ด้าน คือการบริหารจัดการ หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร และผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

- 1) ด้านการบริหารจัดการ สถานศึกษามีการบริหารจัดการด้านนโยบาย ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านบริหารทั่วไป ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการกำกับติดตาม ประเมินผล และนำผลมาพัฒนา มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการบูรณาการของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน มีการบริหารอาคารสถานที่และจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการเป็นอยู่อย่างพอเพียงของผู้เรียน
- 2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมอบหมายเป็นนโยบายสำคัญให้กับกลุ่มบริหารวิชาการของสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน
- 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษามีการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยสถานศึกษามีรูปแบบ และกระบวนการการพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษาให้เป็นผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย
- 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ สถานศึกษาดำเนินงานของสถานศึกษาตามเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) มีผลลัพธ์ที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

2. แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพรประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล โดยมีองค์ประกอบแนวทางการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 5 ด้าน คือ การบริหารจัดการ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากร และผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ดังต่อไปนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทาง คือ สร้างความตระหนัก ให้มีความสำคัญ และส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการกำหนดเป็นนโยบายหลักของการดำเนินงาน และให้คณะครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษามีส่วนในการจัดทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษามุ่งเสริมสร้างการใช้อาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมกับภูมิสังคม และมีการประเมินผลการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีแนวทาง คือ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป้าหมาย ออกแบบแนวทางการบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามบริบทให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงระหว่างการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับนโยบายการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง และตรงความต้องการของท้องถิ่น โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระจะต้องดำเนินการปรับปรุง เพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นให้สอดคล้องกับเป้าหมายตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันกับหลักสูตรสถานศึกษา และเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีแนวทาง คือ ออกแบบการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรูปแบบเชิงบูรณาการทางกระบวนการด้วยการใช้แนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาแบบองค์รวมในลักษณะเชิงบูรณาการ บริหารจัดการด้านอาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ต่างๆ ให้เหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และประเมินผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีแนวทาง คือ วางแผน และออกแบบการดำเนินการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาแบบองค์รวมในรูปแบบเชิงบูรณาการทางกระบวนการด้วยการใช้แนวทางตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการสรรหา กำหนดวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ตรงกับความต้องการ สร้างค่านิยมที่ดี ส่งเสริมให้บุคลากรตระหนักและให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเอง และประเมินผลการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีแนวทาง คือ มีแนวทางในการพัฒนาผลลัพธ์และความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้นการสร้างตระหนักให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม กำหนดให้เป็นนโยบายการขับเคลื่อนที่สำคัญ สร้างจุดเด่นให้กับสถานศึกษาตามบริบท บุคลากรภายในสถานศึกษาควรดำเนินชีวิตประจำวันและปฏิบัติหน้าที่ของตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้เรียน และประเมินผลผลลัพธ์ และภาพความสำเร็จของสถานศึกษาตามหลักเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารการจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

อภิปรายผล

สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้านการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและ

การจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาในทุกระดับของกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายขยายผลสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือ สถานศึกษาพอเพียง ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้กำหนดระดับคุณภาพของการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงผ่านองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบเพื่อมุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้มีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงเป็นสำคัญ ซึ่งผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นั้น ในด้านการบริหารจัดการนั้น สถานศึกษามีการบริหารจัดการอย่างครอบคลุมในทุกด้านโดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนและบูรณาการในสถานศึกษาให้ดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทาง มีการกำกับติดตาม ประเมินผล และนำผลมาพัฒนา รวมทั้งการประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการสร้างให้ผู้เรียนมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ กฤษฎา นิยมทับทิม (2561) ศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีกิจกรรมครอบคลุมทุกกลุ่มงาน ดำเนินงานตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี เพื่อให้ครบทุกกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับสภาพบริบท โดยมีการติดตามผลการดำเนินการโครงการและกิจกรรมต่างๆ โดยมีการรายงานผลแก่ผู้ที่มีส่วนร่วมเพื่อนำผลการติดตามไปใช้ในการพัฒนา และการส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการเรียนรู้ครบถ้วนทุกกลุ่มงาน ทุกระดับชั้น พร้อมทั้งมีความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมอบหมายเป็นนโยบายสำคัญให้กับกลุ่มบริหารวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนั้น สถานศึกษามีการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

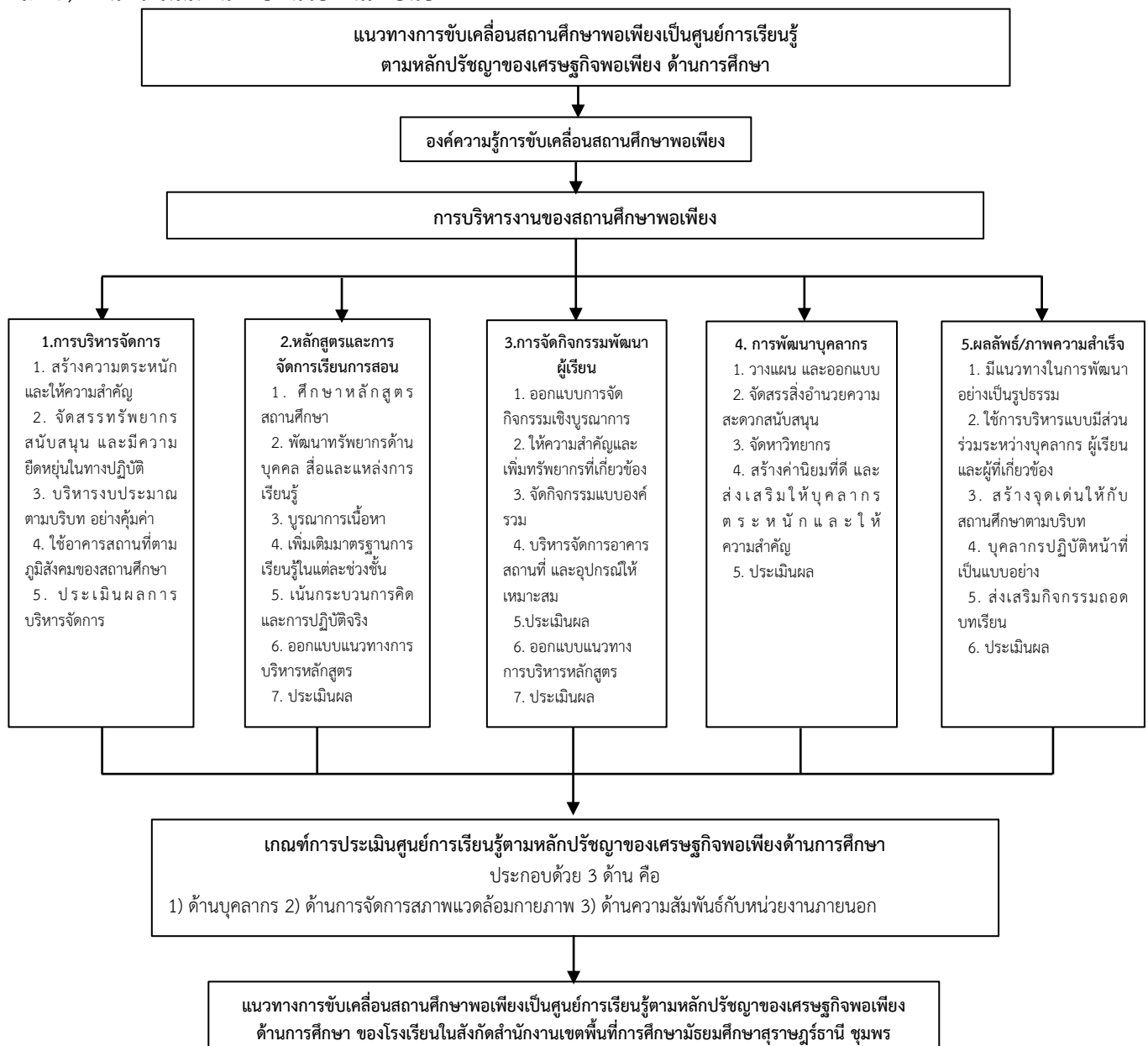
แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดำเนินการภายใต้องค์ประกอบด้านการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับคู่มือการประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กองส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการศึกษาในภูมิภาค และนโยบายขยายผลการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทาง คือ การสร้างความตระหนัก ให้ความสำคัญ และส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะการกำหนดเป็นนโยบายหลักของการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ภูวดล จุลสุคนธ์ (2562) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา กรณีศึกษา “สถานศึกษาพอเพียง” ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรีพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา กรณีศึกษา “สถานศึกษาพอเพียง” ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากด้านที่เป็นปัจจัยส่งผลมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสำเร็จ ด้านการบริหารจัดการ และด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ และ 2) รูปแบบการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชากรณีศึกษา “สถานศึกษาพอเพียง” มีความ

เป็นไปได้ สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท รวมถึงมีประโยชน์แก่โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี โดยได้รับการยืนยันจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

องค์ความรู้ใหม่

ในขั้นตอนสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินการ และการติดตามและประเมินผล โดยประกอบด้วยการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง คือ 1) การบริหารจัดการ 2) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) การพัฒนาบุคลากร 5) ผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ และเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และ 3) ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารงานของสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จตามลำดับ โดยสถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาในรูปแบบเชิงบูรณาการ

แนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มีแนวทาง คือ การสร้างความตระหนัก ให้ความสำคัญ และส่งเสริมการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม เหมาะสมกับภูมิสังคม และมีการประเมินผลการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีนโยบายกระตุ้นให้สถานศึกษาพอเพียงในสังกัดตระหนักถึงความสำคัญของการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุน ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความตระรู้ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ และเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงอย่างรอบด้าน

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีคณะผู้นิเทศ กำกับ ติดตามความก้าวหน้าการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เพื่อสร้างจุดเด่นของสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาร่วมกับองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ เพื่อให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และสร้างความยั่งยืนในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษา

2.2 ควรมีการนำผลวิจัยแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ไปศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบแง่มุมต่างๆ ในเชิงสถิติ เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดมากขึ้น และใช้ข้อมูลในการพัฒนาปรับปรุงการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษในสภาพบริบทหรือพื้นที่ศึกษาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กฤษดา นิมทับทิม. (2561). การศึกษาผลการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).
- ปริญานุษ ธรรมปิยา. (2558). การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ (พ.ศ. 2549 - พ.ศ. 2557). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง.
- ภูวดล จุลสุคนธ์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา กรณีศึกษา “สถานศึกษาพอเพียง” ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี (รายงานการวิจัย). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี).

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 - 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2555). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 1. (2561). รายงานผลการประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561. ปทุมธานี: สำนักงานศึกษาธิการภาค 1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

World Heritage City and Cultural Identity for Tourism: A Case Study of Muangkao, Sukhothai Province

Kunkaew Khlaikaew^{1*} and Kanit Kheovichai²

¹ Doctor of Philosophy program, Department of Recreation Tourism and Sport, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

² Department of Recreation Tourism and Sport, Faculty of Education, Silpakorn University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: khlaikaew_k@su.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed to study the context of the area leading to the search for cultural identity around Old City Subdistrict Sukhothai Province. The result of the study found that the context of the area was the location of the first kingdom of Thailand with named "The Dawn of Happiness". Nowadays Sukhothai is one of tourist destination of the world. The identity of the area is both tangible cultural heritage and intangible cultural heritage including with the community has a cultural heritage identity that can be divided into 3 aspects as follows: 1) Craft and Folk Arts Cultural Identity is outstanding in the local wisdom of creating the arts work such as Sukhothai pottery (Sangkhalok), wood carving, the Pra Ruang menus of the Ban Muang Kao community also buddha amulets of Ban Chetuphon community. These are reflecting the identity of local wisdom culture within terms of Experiencing Tourism Value. 2) Cultural Landscape Identity which means outstanding geographical-cultural area related to wisdom and knowledge to build the ancient old town, old city walls and the ancient dam (Phra Ruang Dam) were linked to the beautiful landscape and nature of Khao Luang Sukhothai or Ramkhamhaeng National Park named of King Ramkhamhaeng the Great that reflects the cultural landscape of Ban Monkhir community to create for Recreational Tourism Value. 3) Historical - Sociocultural Identity means prominence as a historical site. It was originated of settlement of Sukhothai's community in the past and found many ancient kilns that used to be the production of Sukhothai pottery. Nowadays, the Ban Si Chum community has become an important source of educational learning area, reflects the ancient and prosperous Sukhothai civilization which has now become educational learning area to create for Historical Tourism Value.

Keywords: World Heritage City, Cultural Identity, Tourism, Sukhothai Province

เมืองมรดกโลกกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา พื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

กุลแก้ว คล้ายแก้ว^{1*} และ คณิต เขียววิชัย²

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

² สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: khlaikaew_k@su.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า บริบทของพื้นที่ ในอดีตเป็นที่ตั้งของอาณาจักรแรกของประเทศไทย “สุโขทัย” มาจาก 2 คำ คือคำว่า “สุชะ” และ “อุทัย” หมายความว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” ปัจจุบันได้เป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั่วโลก อัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของพื้นที่มีทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ รวมถึงชุมชนที่มีอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น ซึ่งแบ่งได้ 3 ด้าน ดังนี้ 1) อัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน หมายถึง ความโดดเด่นในด้านภูมิปัญญาการสร้างสรรค์งานหัตถศิลป์และศิลปะพื้นบ้าน เช่น การปั้นสังคโลก การแกะสลักไม้ การปรุงอาหารพื้นบ้าน (อาหารสำหรับพระร่วง) ของชุมชนบ้านเมืองเก่า การปั้นพระ การพิมพ์พระเครื่องของชุมชนบ้านเซตุพน ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านทำให้เกิดคุณค่าในเชิงประสบการณ์การท่องเที่ยว 2) อัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม หมายถึง ความโดดเด่นในของพื้นที่ด้านภูมิศาสตร์-วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในการสร้างเมืองโบราณ กำแพงเมืองเก่า การสร้างเขื่อนดินโบราณ (เขื่อนพระร่วง) เชื่อมโยงกับสภาพภูมิประเทศและธรรมชาติที่งดงามของเขาลงสุโขทัยหรืออุทยานแห่งชาติรามคำแหง (พระนามของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช) ที่สะท้อนอัตลักษณ์ความงามภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านมนต์ศรีทำให้เกิดคุณค่าในเชิงนันทนาการเพื่อการเรียนรู้ 3) อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์-สังคมวัฒนธรรม หมายถึง ความโดดเด่นในฐานะเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานของคนในอดีต ที่สะท้อนรากฐานอารยธรรมสุโขทัยอันเก่าแก่และรุ่งเรือง รวมถึงการค้นพบเตาทุเรียงจำนวนมากที่เคยเป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยชามสังคโลก ปัจจุบันชุมชนบ้านศรีชุมจึงกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทำให้เกิดคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: เมืองมรดกโลก, อัตลักษณ์วัฒนธรรม, การท่องเที่ยว, จังหวัดสุโขทัย

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งในแต่ละปีต้องส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มุ่งตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้ประเทศบรรลุวิสัยทัศน์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยครอบคลุมในทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการวางเป้าหมายอย่างชัดเจน เช่น ประเทศไทยต้องเป็นจุดหมายปลายทางระดับโลก (Tourism Destination of the World) หรือเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของภูมิภาคอาเซียน โดยนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลักดันให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการพัฒนาสินค้าและบริการด้วยอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่บนพื้นฐานความเป็นไทย การท่องเที่ยวในทุกรูปแบบต้องถูกยกระดับให้ได้มาตรฐานสู่การท่องเที่ยวคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันกับกลุ่มประเทศใกล้เคียงและในต่างประเทศได้ การส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทยที่ผ่านมาเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการ ควรมีลักษณะที่เชื่อมโยงกันได้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาคและในระดับประเทศ จึงจะทำให้เกิดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างต่อเนื่องและมหาศาล ซึ่งภาครัฐยังคงให้น้ำหนักไปยังเรื่อง

การลดความเหลื่อมล้ำอย่างจริงจัง พร้อมกับกำหนดเป้าหมายชัดเจนให้ผลักดันการกระจายรายได้ทุกสู่จังหวัดของประเทศไทย ด้วยแนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต ต้องพัฒนาไปสู่ “ความมั่นคง” (Stability) “ความมั่งคั่ง” (Prosperity) และ “ความยั่งยืน” (Sustainability) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) โดยจะมุ่งเน้นการยกระดับสินค้าและบริการในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศให้ได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพและมาตรฐาน แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคตควรมีจุดประสงค์ที่จะต้องพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่สนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ต้องสร้างรายได้หรือกระจายรายได้ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน ในขณะเดียวกันจะต้องวางแผนจัดการการท่องเที่ยวทั้งระบบ เพื่อส่งผลให้ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนให้มากที่สุด

จังหวัดสุโขทัย เป็นหนึ่งในจังหวัดภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยมี 9 อำเภอ เป็นจังหวัดที่พึ่งพาด้านการท่องเที่ยวและบริการ ด้วยภาพรวมจังหวัดสุโขทัยที่มีฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่เป็นมรดกของชาติ และในอดีตเคยเป็นเมืองหลวงแรกของอาณาจักรสุโขทัย ระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 13-14 (ราวพุทธศตวรรษที่ 18-19) เมืองนี้มีสิ่งก่อสร้างสวยงามมากมายที่แสดงให้เห็นถึงยุคเริ่มแรกของสถาปัตยกรรมไทย มีอารยธรรมที่ยิ่งใหญ่ อาณาจักรสุโขทัยเป็นจุดกำเนิดของประวัติศาสตร์ชาติไทยที่ได้พัฒนาเป็นรัฐสำคัญของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งได้ซึมซับอิทธิพลและประเพณีโบราณมากมายของท้องถิ่นผสมผสานเข้ากันเป็นอัตลักษณ์สุโขทัย ดังนั้นองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือยูเนสโก (UNESCO - the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) ให้การยอมรับและได้ขึ้นทะเบียนแหล่งท่องเที่ยวแห่งเดียวที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและสวยงามของประเทศไทยให้เป็นมรดกโลกของมวลมนุษยชาติ ปัจจุบันแหล่งมรดกโลก “เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร” มีความสำคัญในระดับประเทศ เป็นพื้นที่ทรงคุณค่าแห่งความเป็นมรดกโลก เป็นเมืองโบราณที่ปรากฏร่องรอยหลักฐานของอารยธรรมอันรุ่งเรืองในอดีต สะท้อนให้เห็นภาพของอาณาจักรสุโขทัยในความเป็น “รุ่งอรุณแห่งความสุข” เป็นต้น (กุลแก้ว คล้ายแก้ว, 2557) จากข้อมูลส่งผลให้เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร ได้รับการอนุรักษ์และพัฒนาให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ และได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกจากองค์การยูเนสโก ด้วยคุณค่าความโดดเด่นตามเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้ หลักเกณฑ์ข้อที่ 1 “เป็นตัวแทนในการแสดงผลงานชิ้นเอกที่จัดทำขึ้นด้วยการสร้างสรรค์อันชาญฉลาดของมนุษย์” หลักเกณฑ์ข้อที่ 3 “เป็นสิ่งที่ยืนยันถึงหลักฐานของวัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันหรือว่าที่สาบสูญไปแล้ว” โบราณวัตถุสถานที่ปรากฏอยู่ในเมืองประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เมืองนี้ แสดงให้เห็นถึงผลงานสร้างสรรค์อันล้ำเลิศของมนุษย์ ความงดงามอลังการของสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสุโขทัย เป็นต้นแบบที่ส่งอิทธิพลให้ศิลปกรรมไทยในระยะต่อมา ความเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของเจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ และพระพุทธรูปลีลา เป็นสิ่งยืนยันถึงความสำเร็จของศิลปกรรมไทยยุคแรกนี้ได้เป็นอย่างดี (ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก, 2565) และปัจจุบันมรดกโลกสุโขทัยเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของประเทศไทยด้วย “มรดกโลกสุโขทัย” เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกสุโขทัย ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย นอกจากแหล่งโบราณสถานและโบราณวัตถุในพื้นที่ยังมีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่มรดกโลก (World Heritage site) ซึ่งเป็นวิถีดั้งเดิมของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เขตมรดกโลกก็ยังมีอัตลักษณ์ทางด้านวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร แหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกสุโขทัย ยังคงทำหน้าที่แสดงบทบาทในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ยังทรงคุณค่าในทางวัฒนธรรม (Cultural Value) คุณค่าทางสังคม (Social Value) และคุณค่าทางศิลปกรรม (Aesthetic Value) และคุณค่าในด้านอื่นๆ อีกมากมาย แหล่งมรดกโลกเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยมาหลายทศวรรษ ต่อมาพื้นที่ดังกล่าวได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกภายใต้ชื่อ “เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร” (Historic Town Sukhothai and Associated Historic Towns) จากการประชุมคณะกรรมการมรดกโลกสมัยสามัญครั้งที่ 15 เมื่อปี พ.ศ.2534 ที่เมืองคาร์เทจ ประเทศตูนิเซีย โดยเป็นที่รู้จักกันในนามอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร (กุลแก้ว คล้ายแก้ว, 2565)

จากเหตุผลหลายประการ “พื้นที่สุขุขทัยมรดกโลก” ยังแสดงบทบาทและเป็นพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางมรดกวัฒนธรรมที่สำคัญในระดับประเทศ อัตลักษณ์ของพื้นที่ที่สามารถนำมาบูรณาการให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยได้ แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นจุดอ่อนของพื้นที่ที่ควรได้รับการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่มรดกโลกจังหวัดสุโขทัย ได้แก่ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังคงมีรูปแบบเดิม รูปแบบการท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่เพียงในพื้นที่ของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเท่านั้น ทั้งที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของสุโขทัยยังอยู่ในพื้นที่ของชุมชนโบราณอีกมากมาย เพียงแต่ยังไม่มี การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยวกับชุมชน นอกจากนี้รูปแบบการท่องเที่ยวของสุโขทัยยังไม่ตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ รวมถึงผู้ประกอบการในพื้นที่มองข้ามกระแสของการท่องเที่ยวและยังขาดองค์ความรู้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ถึงแม้จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 มีจำนวนมากถึง 1,501,798 คน ช่วงปี พ.ศ.2563 จำนวน 758,626 คน และช่วงปี พ.ศ.2564 จำนวน 53,720 คน ตามลำดับ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย, 2564) หากลักษณะของการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังคงมีรูปแบบเดิมๆ อาจส่งผลกระทบต่อด้านการท่องเที่ยวต่อจังหวัดสุโขทัยอย่างแน่นอน จากจังหวัดซึ่งเคยเป็นแหล่งท่องเที่ยวจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลก อาจกลายเป็นเพียงเมืองท่องเที่ยวที่เป็น “เมืองผ่าน” และอาจถูกลดทอนความสำคัญเหลือเพียง “เมืองท่องเที่ยวแบบวันเดียว” และจะส่งผลโดยตรงต่อเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่พึ่งพารายได้หลักที่มาจาก การท่องเที่ยว

การศึกษาวิจัยเรื่อง เมืองมรดกโลกกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา พื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย จะเป็นโอกาสและอนาคตในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย เพื่อส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้ด้านอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมและต่อยอดบูรณาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของเมืองมรดกโลกสุโขทัยให้มีเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น เป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยวและส่งผลทำให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสวิถีความเป็นไทย (Thainess) มีความรู้ด้านอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมของไทย (Thai Identity) และสิ่งสำคัญที่สุดของงานวิจัย คือ เกิดองค์ความรู้ใหม่ (New Body of Knowledge) ที่จะ เป็นพื้นฐานการเรียนรู้ทางสังคมร่วมกันและการสร้างความตระหนักรู้ (Social Awareness) ให้ชุมชนมีจิตสำนึกและเกิด ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibilities) อันเป็นแนวทางทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถพัฒนาชุมชนไปสู่ความ มั่นคง (Stability) ความมั่งคั่ง (Prosperity) และความยั่งยืน (Sustainability) มีส่วนช่วยในการฟื้นฟู (Restoration) การสืบ สาน (Inheritance) การอนุรักษ์ (Conservation) และการพัฒนา (Development) มรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่มรดกโลกของประเทศไทย เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน พร้อมเป็น แนวปฏิบัติที่ดีของประเทศไทยได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Study) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ตามขอบเขตของการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ สำหรับพื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เรื่อง เมืองมรดกโลกกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย ใช้พื้นที่ของจังหวัดสุโขทัย เนื่องจากเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งเดียวในภาคเหนือของประเทศไทย ปัจจุบันพื้นที่ตำบลเมืองเก่ามีจำนวน 11 ชุมชน อยู่ในความ

รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกเพียงจำนวน 4 ชุมชน โดยกำหนดให้เป็นพื้นที่นำร่องเบื้องต้น (Pilot Area) ได้แก่ ชุมชนบ้านศรีชุม ชุมชนบ้านเมืองเก่า ชุมชนบ้านเชตุพน และชุมชนบ้านมนต์ศรี เนื่องจากที่ตั้งของชุมชนทั้ง 4 แห่ง มีอาณาเขตอยู่ติดกับอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและยังตั้งอยู่ในพื้นที่แหล่งมรดกโลกสุโขทัยด้วย

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาบริบทของพื้นที่และค้นหาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย สู่การนำไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการรูปแบบท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1.3 ขอบเขตด้านประชากร (Population) ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) จะทำการศึกษาจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คัดเลือกจากประชากรในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย จากพื้นที่นำร่อง (Pilot Area) โดยมีเงื่อนไขกล่าวคือเป็นผู้นำชุมชน หรือผู้รู้ หรือปราชญ์ชุมชน หรือผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านวิถีวัฒนธรรม หรือผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับมรดกวัฒนธรรมในพื้นที่ ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเครือข่ายหรือแบบบอกต่อ (Networking Sampling/Snowball Sampling) (วรรณดี สุทธิธารกร, 2556) รวมทั้งสิ้น จำนวน 22 คน 2) ตัวแทนกลุ่มท่องเที่ยวในพื้นที่ / ประธานกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยว ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) รวมทั้งสิ้น จำนวน 2 คน และ 3) กลุ่มภาครัฐ ภาคเอกชน และภาควิชาการ (Public and Private Sectors) เป็นผู้แทนของผู้มีส่วนได้เสียที่ต้องมีตำแหน่งในระดับผู้บริหารองค์กรของเมืองมรดกโลกสุโขทัย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดเกณฑ์ (Criterion Sampling) (Moser A., 2018) จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 27 คน

2. ขั้นตอนการดำเนินวิจัยและการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยและการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ในข้อมูลด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของพื้นที่สุโขทัย ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการสืบค้นข้อมูลจากงานวิจัยเป็นหลักตามขั้นตอนต่อไปนี้

- ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและสำรวจภาคสนาม (Documentary Study and Field Research) และเชื่อมโยงข้อมูลในเชิงทฤษฎีร่วมกับจากการลงพื้นที่

- ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้วางแผนในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ทั้งในหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการและลักษณะของเครื่องมือแต่ละประเภท ได้แก่ การสังเกต การสนทนาพูดคุย และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่าง

- ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือ เพื่อนำมาหาข้อสรุปของงานวิจัยในประเด็นเมืองมรดกโลกกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดหมวดหมู่ วิเคราะห์เนื้อหา ถอดบทเรียน สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

3. เครื่องมือการวิจัย

การศึกษาวิจัยใช้วิธีการและเครื่องมือวิจัย โดยการลงพื้นที่ชุมชนและใช้แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) (วรรณวีร์ บุญคุ้ม, 2563) เพื่อศึกษาสภาพชุมชน สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว สำรวจพื้นที่และอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน จากนั้นใช้วิธีการสัมภาษณ์ (Berg, 2001) ในลักษณะการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มชุมชน ร่วมกับการสังเกต (Observation) ทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และใช้แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) (วรรณวีร์ บุญคุ้ม, 2563) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากสภาพชุมชน สภาพพื้นที่ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกับวิถีชีวิตผู้คนตามพื้นฐานวัฒนธรรมของกลุ่มจะทำให้ทราบพฤติกรรม การกระทำ กิจกรรม ความสัมพันธ์ของกลุ่ม การแสดงออก เรื่องราวและความจริงของสภาพการณ์ของผู้ให้ข้อมูล (วรรณดี สุทธิธารกร, 2556)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบหลากหลายวิธี (Multiple Method) เริ่มตั้งแต่การทบทวนเอกสาร การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ (Berg, 2001) ร่วมกับการสังเกตในภาคสนาม การบันทึกภาคสนาม (Lincoln, 1985) ผสมผสานกับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า (Data Triangulation) หากข้อมูลแตกต่างกันในด้านเวลา ด้านผู้ให้ข้อมูล และด้านสถานที่ ผู้วิจัยจะถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ (Denzin N, 1970; สุธาพงศ์ จันทรานิซ, 2552)

จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ในประเด็นต่างๆ มาทำการวิเคราะห์ด้วยการให้รหัสข้อมูล (Coding) จัดหมวดหมู่ให้เป็นประเภท (Categories) แล้วทำการทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวตั้งเดิม (Conventional Content Analysis) (วรรณดี สุทธิสาร, 2556) ที่เป็นแนวคิดสำคัญ (Key Concept) ตามกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) จนกระทั่งพบแก่นของเนื้อหาสาระสำคัญ (Themes) ของการศึกษาวิจัยและทำการถอดบทเรียน (Lesson Learn) โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) จึงนำมาสรุปผล อภิปรายผล ให้ข้อเสนอแนะร่วมกับการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และรายงานผลการวิจัยในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. บริบทของพื้นที่และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย

สภาพพื้นที่จังหวัดสุโขทัย เป็นที่ตั้งของอาณาจักรแรกของประเทศไทยเมื่อประมาณ 700 ปี คำว่า “สุโขทัย” มาจาก 2 คำ คือคำว่า “สุขะ” และ “อุทัย” ที่มีความหมายว่า “รุ่งอรุณแห่งความสุข” (The Dawn of Happiness) รอยอดีตที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน สุโขทัยเป็นราชอาณาจักรแห่งแรกของสยามประเทศ เป็นเมืองหลวงแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีอารยธรรมอันรุ่งเรืองเป็นของตนเอง เป็นถิ่นกำเนิดลายสือไทยประกอบกับเป็นต้นแบบของอักษรไทยที่ใช้กันในปัจจุบัน เป็นแหล่งวัฒนธรรมโบราณที่มีอัตลักษณ์อันโดดเด่นแห่งเดียวในโลก สภาพพื้นที่ของชุมชนที่ได้ศึกษา คือ ชุมชนบ้านเมืองเก่า ชุมชนบ้านศรีชุม ชุมชนบ้านเชตุพน และชุมชนบ้านมนต์ศรี ที่ตั้งส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของจังหวัดสุโขทัย จึงทำให้ชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกทางวัฒนธรรมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกที่สำคัญของจังหวัดสุโขทัย จากเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ได้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ส่วนใหญ่จะถูกยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทำให้เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น เกิดคุณค่าทางในทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่ยังคงร่องรอยอัตลักษณ์อันโดดเด่น อัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่เป็นโบราณสถานและโบราณวัตถุที่ถูกสร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์นั้น คงเหลือไว้เพียงซากปรักหักพังที่ยังมีความสมบูรณ์ ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่งานวิจัยในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

โดยเฉพาะอย่างยิ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นเมื่อปี พ.ศ.1826 อักษรไทยที่ทรงประดิษฐ์ได้จากหลักศิลาจารึกบอกถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรสุโขทัยสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชว่า มีอาณาจักรกว้างมาก ทิศเหนือจรดเมืองแพร่-น่าน และหลวงพระบาง ทิศใต้จรดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันออกจรดเมืองเวียงจันทน์ และทิศตะวันตกจรดเมืองหงสาวดี การปกครองบ้านเมืองเป็นระบบ “พ่อปกครองลูก” ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีสิทธิเสรีภาพดังคำศิลาจารึกว่า “ไพร่ฟ้าหน้าใสในน้ำมีปลาในนามีข้าว เพื่อจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้าง ค้า ใครจักใคร่ค้าม้า ค้า” ในสมัยนั้นชาวสุโขทัยทำการเกษตรกรรมเป็นหลักอาศัยน้ำที่อยู่ในบริเวณทำนา ทำสวน ทำไร่ มีการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำไว้ใช้หน้าแล้ง เรียกว่า “ทำนบพระร่วง” ซึ่งนักโบราณคดีได้ศึกษาพบถึง 7 แห่ง สุโขทัยเป็นศูนย์กลางการค้าและการผลิตเครื่องถ้วยชามที่เรียกว่า “สังคโลก” ส่งขายไปยังต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซียและบอร์เนียว นอกจากนั้นยังเป็นศูนย์กลางการค้ากับจีน เช่น ถ้วยชามและผ้าไหม เพื่อขายในประเทศ และส่งต่อไปยังต่างประเทศด้วย หลักฐานที่สะท้อนให้

เห็นความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของสุโขทัย ได้แก่ สมบัติทางวัฒนธรรมที่ได้รับการบูรณะขึ้นเป็นอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและมรดกโลก (สำนักงานจังหวัดสุโขทัย, 2565) เมืองมรดกโลกสุโขทัยจึงเป็นดินแดนแห่งความทรงจำ เป็นดินแดนแห่งความทรงจำของคนไทยในจุดเด่นและความสำคัญ อันได้แก่

- เป็นราชธานีแห่งแรกของไทยและมีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลที่สุด
- เป็นดินแดนของมหाराชา องค์แรกของไทย
- กษัตริย์ไทยองค์แรกทรงผนวชในบวรพุทธศาสนา
- เป็นจุดกำเนิด “ลายสือไทย” และวรรณคดีเล่มแรกของไทย “ไตรภูมิพระร่วง”
- เป็นยุคแรกที่ไทยมีความสัมพันธ์ราชไมตรีกับต่างประเทศ
- เป็นแหล่งกำเนิดอุตสาหกรรมชิ้นแรก “ขามสังคโลก” (ศรีศักดิ์ วลธิโกดม, 2552)

จังหวัดสุโขทัย เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูเนสโก (UNESCO) โดยคณะกรรมการมรดกโลกแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติได้ประกาศไว้ ณ กรุงคาร์เทจ (Carthage) ประเทศตูนิเซีย (Tunisia) ขึ้นทะเบียนให้อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย-ศรีสัชกาลาลัยและกำแพงเพชร เป็นมรดกโลก เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2534 ในลำดับที่ 574 อันเนื่องจากหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นถึงผลงานอันเลิศล้ำทางสถาปัตยกรรมไทยโบราณ โดยภาพรวมทั้งจังหวัดสุโขทัยมีขนาดพื้นที่ประมาณ 6,596.092 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,122,557 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.19 ของพื้นที่ภาคกลางหรือร้อยละ 1.29 ของเนื้อที่ประเทศไทยทั้งหมด (สำนักงานจังหวัดสุโขทัย, 2565)

สถานการณ์ในปัจจุบัน นอกจากจังหวัดสุโขทัยจะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็น “เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร”(Historic Town Sukhothai and Associated Historic Towns) จากองค์การ UNESCO เมื่อปี พ.ศ.2534 (ณ ปัจจุบัน พ.ศ.2566 รวมระยะเวลายาวนานถึง 32 ปีผ่านมา) จังหวัดสุโขทัยยังได้รับการยอมรับในระดับสากลเพิ่มขึ้นให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities Network) สาขาหัตถกรรมและศิลปพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) จาก UNESCO ประจำปี พ.ศ.2562 โดยเป็น 1 ใน 66 เมืองจากทั่วโลกอีกด้วย ทำให้ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมือง จังหวัดสุโขทัย เป็นที่ตั้งของอาณาจักรแรกของชนชาติไทย เป็นดินแดนแห่งดงามอย่างยิ่ง ตั้งแต่ครั้งในอดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบัน บางครั้งถูกเรียกว่า ดินแดนแห่งความสุข ทั้งในด้านการปกครอง การศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนความเจริญด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี (สำนักงานจังหวัดสุโขทัย, 2565) ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่าจึงประกอบไปด้วยแหล่งมรดกทางประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น เป็นที่ตั้งของโบราณสถาน สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ มีวัดวาอาราม เจดีย์และโบราณวัตถุต่างๆ มากมาย อันแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในครั้งที่สุโขทัยเป็นราชธานีแรกของชาติไทย ซึ่งอัตลักษณ์ของพื้นที่สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. กลุ่มสถาปัตยกรรม/ศิลปกรรมสุโขทัย เป็นตัวแทนของอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) ได้แก่ เจดีย์ วิหาร โบสถ์ และวัดสำคัญต่างๆ ทั้งในเขตอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและเขตรอบนอกซึ่งทับซ้อนกับการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของชุมชนที่เป็นพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยกลุ่มโบราณสถาน เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นโดยฝีมือมนุษย์ร่องรอยที่เหลือไว้ทำให้เกิดคุณค่าทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม ประเพณีพื้นถิ่น และสอดคล้องกับวิถีชีวิตกับคนในพื้นที่ นอกจากนี้ อัตลักษณ์ยังปรากฏในเชิงศิลปกรรมหรือสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องพุทธศาสนา อันได้แก่ เจดีย์ วัด วิหาร โบสถ์ ซึ่งแสดงออกถึงความมีเอกลักษณ์โดดเด่น ดังที่นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ได้อธิบายถึงรูปแบบของเจดีย์เป็นภาพสะท้อนเอกลักษณ์ แสดงถึงความศรัทธาและความเชื่อของกลุ่มชนนั้นๆ เช่น เจดีย์ทรงดอกบัวตูม หรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์แสดงถึงสัญลักษณ์สุโขทัย เพราะเป็นแบบที่ช่างสุโขทัยคิดขึ้น รูปแบบ คติการสร้าง หรือที่มาขององค์ประกอบจากแหล่งต่างๆ และช่างสุโขทัยได้พัฒนาจนกระทั่งมีรูปแบบเป็นของตนเอง เจดีย์รูปแบบนี้ปรากฏอยู่ ณ ที่โดยอมแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมสุโขทัยอย่างแท้จริง (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2560) และรวมถึงการค้นพบอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมสุโขทัยผ่านกลุ่มโบราณสถานและโบราณวัตถุจำนวนมาก เช่น กลุ่มวัดโบราณที่ตั้งอยู่ในพื้นที่โดยรอบของอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย ซึ่งมีจุดเด่นจากเจดีย์ประธานของวัดดังนี้

- เจดีย์ทรงดอกบัวตูม หรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ ที่ปรากฏในวัดมหาธาตุสุโขทัย วัดโคศคาราม วัดตระพังเงิน วัดเจดีย์สี่ห้อง วัดอ้อมรอบ วัดสะพานหิน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2560)
- เจดีย์ทรงระฆังแบบสุโขทัย ที่ปรากฏในวัดชนะสงคราม วัดสระศรี วัดเจดีย์สูง วัดศรีพิจิตรกิตติกลยาราม วัดโพรงเม่น วัดเจดีย์ราย วัดช้างล้อมสุโขทัย วัดมังกร และรวมถึงวัดช้างรอบ ซึ่งวัดช้างรอบมีความโดดเด่น ฐานเจดีย์ประดับด้วยช้างครึ่งตัว เรียกว่า ช้างรอบ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2560; สันติ เล็กสุขุม, 2561)
- มณฑป วิหารโถง และเจดีย์รายทรงยอดดอกบัวตูม ที่ปรากฏในวัดตระพังทองหลางรวมถึงเจดีย์บิรवारที่ปรากฏในวัดตระพังเงิน (สันติ เล็กสุขุม, 2551)
- เจดีย์ทรงปราสาทยอดแบบสุโขทัย หรือเจดีย์ทรงวิมาน ที่ปรากฏในวัดพระพายหลวง วัดตระพังเงิน วัดเชตุพนและวัดมหาธาตุ เป็นการนำรูปแบบของปราสาทเขมรมาดัดแปลงร่วมกับแนวคิดของเจดีย์ทรงปราสาทยอดแบบพม่า ทำให้เกิดเจดีย์รูปแบบใหม่ที่คล้ายปราสาทยอดแบบพุกามและล้านนา ซึ่งเจดีย์รูปแบบนี้พบเฉพาะเจดีย์บิรवारและเจดีย์รายเท่านั้น ไม่พบว่ามีขนาดใหญ่และใช้เป็นเจดีย์ประธานเลย แต่มีบทบาทสำคัญที่ส่งอิทธิพลต่อการสร้างอย่างแพร่หลาย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2560) โดยสรุปโบราณสถานของสุโขทัย เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนซึ่งมีอัตลักษณ์ที่ทรงคุณค่าและมีความโดดเด่น งดงาม รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชน
- โบราณวัตถุของสุโขทัยถูกค้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งคำว่า “โบราณวัตถุ” ถือได้ว่าเป็นคำที่อยู่ควบคู่กับคำว่า “โบราณสถาน” เสมอ ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ได้ให้ความหมายของคำว่าโบราณวัตถุ ไว้ว่าหมายถึง “ของโบราณ” แต่ความหมายดังกล่าวก็เปลี่ยนไปตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “สิ่งของโบราณที่เคลื่อนที่ได้ เช่น พระพุทธรูป เทวรูป ศิลารีก มีอายุเก่ากว่า 100 ปี ขึ้นไป” พร้อมทั้งให้ความหมายทางกฎหมายไว้ด้วยว่า “สิ่งหาปริมาตรพืที่เป็นของโบราณ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เป็นส่วนหนึ่งส่วนใดของโบราณสถาน ซากมนุษย์ หรือซากสัตว์ ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการประดิษฐ์ หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของสิ่งหาปริมาตรพืนั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี” (ฉัตรมงคล ปิยะจารุพร, 2562) จากการศึกษาค้นคว้าพบโบราณวัตถุในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แต่โบราณวัตถุมีคุณค่าและความโดดเด่น เป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในฐานะทั้งเป็นโบราณวัตถุและเป็นสิ่งที่ต้องมาเยี่ยมชม เช่น พระพุทธรูปสมัยสุโขทัย หลักศิลารีก แผ่นหินจารึก และยังรวมถึงแหล่งเตาทุเรียง แหล่งผลิตเครื่องถ้วยชามสังคโลกที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนในพื้นที่เมืองเก่า (ธงชัย สาโค, 2564) รวมถึงความงดงามของสถาปัตยกรรมและมรดกล้ำค่าของสุโขทัยทำให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้นำมาสร้างเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น โปรแกรมการปั่นจักรยานชมเมืองประวัติศาสตร์มรดกโลก (สัมภาษณ์ณรงค์ เจนแดง, 5 กุมภาพันธ์ 2566) เพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวทั่วโลก

2. กลุ่มภูมิปัญญา/ประเพณี/วิถีชีวิต เป็นตัวแทนของอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) ต่างๆ เช่น การปั่นเครื่องสังคโลก การปั้นพระพุทธรูป การสร้างพระพิมพ์-พระเครื่อง การประกอบอาหารคาวหวานแบบพื้นบ้าน การฉลุลายไม้ แกะสลักไม้ ประเพณีลอยกระทง สภาพสังคมของวิถีชีวิต ชุมชนมีการค้าขายในอดีตที่เรียกว่า ตลาดปสาน การประดิษฐ์อักษรลายสือไทย ซึ่งเป็นต้นแบบของอักษรไทยในปัจจุบัน ภูมิปัญญาการสร้างเขื่อนดินแห่งแรกของประเทศไทย

- ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า นอกจากประเพณีที่งดงามแล้วยังมีการถ่ายทอดองค์ความรู้และการส่งเสริมประสบการณ์ผสมผสานกับภูมิปัญญาดั้งเดิมด้านการปั่นสังคโลก พุทธศิลป์ หัตถกรรม การทำแกะสลักไม้ เกิดพื้นที่แหล่งเรียนรู้งานหัตถกรรม ถนนคนเดินวัฒนธรรมเมืองเก่า ทำให้มีการละเล่นการร้องเพลงจนเป็นลานกิจกรรมวัฒนธรรมชุมชน (วัชรพล ชุมดวง, 2561) หรือการแกะสลักนกคุ้มจากไม้สัก โดยทำขึ้นจากวิธีการที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีเครื่องมือเพียงสิ่ว ขวาน มีด และเลื่อยเท่านั้น ซึ่งนกคุ้มเป็นสัตว์ที่ชาวบ้านเชื่อว่าจะสามารถช่วยปกป้องรักษาและคุ้มครองผู้ที่มีได้ หรือการปั้นพระพุทธรูป ภูมิปัญญาพุทธศิลป์ เช่น พระพุทธรูปชินราช พระพุทธรูปที่สำคัญในหมวดสุโขทัยบริสุทธิ์ การปั้นพระพิมพ์ในหมวดสุโขทัยต่างๆ (ภาณุ สุรวัยสุวรรณ, 2555) และปราชญ์ชุมชนได้นำเสนอแนวคิดการอนุรักษ์พุทธศิลป์สุโขทัยปัจจุบันจึงเปิดบ้านตนเองให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการสร้างพระพิมพ์ดินเผาสุโขทัย (สัมภาษณ์เชษฐ บาวิเศษ, 1 กุมภาพันธ์ 2566) นอกจากนี้ ในยังพบภูมิปัญญาการพันพระ ซึ่งหมายถึง การแกะสลักพระพุทธรูปไม้ วิธีการแกะสลักที่

ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ความวิจิตรงดงามของพระพุทธรูปที่แกะสลักจากไม้ซึ่งเป็นองค์ความรู้ดั้งเดิมพื้นฐานของการดำรงชีวิตของชุมชน การเขียนลายเครื่องสังคโลก การแกะสลักนกคุ้มและการแกะสลักพระพุทธรูปไม้ การสานปลาตะเพียนโบราณ ยังปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบันและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตชุมชน เรียกได้ว่าพื้นที่ชุมชนนอกจากจะเป็นพื้นที่สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็น “แหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม” สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับศึกษาดูงานแก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้ (สัมภาษณ์คุณวุฒิ คุณธนเศรษฐ์และสถาปนัท จันทดิษฐ์, 1 กุมภาพันธ์ 2566) จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในหลากหลายรูปแบบโดยอาศัยการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์ อันเนื่องมาจากการนำภูมิปัญญาที่ทรงคุณค่าสามารถนำมาประกอบอาชีพและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นส่งผลทำให้เมืองสุโขทัยได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ (Creative Cities Network) สาขาหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้าน (Crafts and Folk Art) จาก UNESCO ประจำปี พ.ศ.2562 โดยเป็น 1 ใน 66 เมืองจากทั่วโลกอีกด้วย (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2565) ตัวอย่างเช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั้นสังคโลก เป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ มีพิพิธภัณฑ์สังคโลกได้เก็บรวบรวมและสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาของบรรพชนไว้ในคนรุ่นหลังและนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจได้เข้าชม ปัจจุบันมี พิพิธภัณฑ์สังคโลก ซึ่งพิพิธภัณฑ์ได้นำของสะสมที่เก็บรวบรวมไว้ อาทิ เครื่องสังคโลก พระพุทธรูป เครื่องมือเครื่องใช้ ในชีวิตประจำวัน มาจัดแสดงในรูปแบบพิพิธภัณฑ์ที่ทันสมัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้เข้าชมได้เห็นภาพวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นของสุโขทัยในสมัยโบราณ (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร องค์การมหาชน, 2565)

- ด้านมรดกภูมิปัญญาที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ ในพื้นที่นอกจากจะมีคลองธรรมชาติแล้วยังมีเขื่อนสรดิหงส์ หรือ เขื่อนพระร่วง เป็นเขื่อนดินโบราณที่สร้างตั้งแต่สมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงสร้างอาณาจักรสุโขทัย เป็นเขื่อนดินขนาดกลางเก็บกักน้ำไว้ใช้สำหรับประชาชนและการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง และบทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ เขื่อนสรดิหงส์เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิปัญญา ตั้งแต่ครั้งอดีตที่ยังเหลืออยู่จนกระทั่งทุกวันนี้ เป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า เป็นจุดสำคัญในการเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ของพ่อขุนรามคำแหง ที่มีพระปรีชาสามารถในการออกแบบแหล่งกักเก็บน้ำในยามหน้าแล้งและความสามารถวางแผนผันน้ำ โดยการขุดร่องน้ำและใช้ท่อดินเผาแบบโบราณ เพื่อเป็นท่อน้ำที่ส่งน้ำจากเขื่อนสรดิหงส์ผันเข้าสู่เมืองโบราณสุโขทัย ทำให้พื้นที่ทั่วบริเวณของเมืองเก่าสุโขทัยแม้ในยามหน้าแล้งก็มีน้ำใช้ตลอดปี ซึ่งพื้นที่ของชุมชนบ้านมนต์ศิริเป็นชุมชนที่มีเส้นทางเชื่อมโยงกับเขื่อนสรดิหงส์ สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้สะดวก รวมถึงพื้นที่ยังรายล้อมไปด้วยภูเขาที่มีชื่อเรียกว่า เขาพระบาทใหญ่และเขากิวอ้ายมา ภูเขาทั้งสองลูกนี้อยู่ในทิวเขาหลวงด้านหลังตัวเมืองสุโขทัยโบราณ ลึกเข้าไปในทิวเขานี้เป็นชอกเขานั่นเป็นต้นกำเนิดของทางน้ำเรียกว่า “ชอกพระร่วงลงจรด” และยังมีมองเห็นวิวทิวทัศน์อันงดงามของ “เขาหลวงสุโขทัย” หรือ “อุทยานแห่งชาติรามคำแหง” ด้วย

- ด้านประเพณีของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า ชุมชนมีขนบธรรมเนียมที่งดงามปฏิบัติสืบทอดต่อกันมายาวนานและมักจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเข้าพรรษา ประเพณีออกพรรษา (องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า, 2565) และมหกรรมท่องเที่ยวที่โดดเด่นมีเอกลักษณ์ที่สุด มีชื่อเสียงในระดับชาติและโด่งดังไปทั่วโลก คือ ประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟ การจัดงานอีเว้นท์การท่องเที่ยวเหล่านี้สร้างรายได้ส่งผลให้กลุ่มธุรกิจที่พักและธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ในพื้นที่อย่างมาก (สัมภาษณ์วิวัฒน์ ธาราวิวัฒน์, 8 กุมภาพันธ์ 2566) รวมถึงรายได้ให้กับคนในพื้นที่มาอย่างยาวนาน ดังที่ตัวแทนชุมชนให้ข้อมูลว่า “ตอนนี้หันมาทำกระทงโบราณหลากสีซึ่งขายดีมาก ตอนนี้-วันนี้ก็เริ่มทำไปใบหนึ่งก็ 1-2 ชั่วโมง สละสลวยไปเรื่อย ๆ วันนี้ใบ พรงนี้สองใบ ทำไว้เตรียมขายในงานลอยกระทงช่วงปลายปีนี้ ทุกวันนี้...ก็ตั้งใจที่ยังมีคนซื้อ ยังมีคนมาท่องเที่ยวสุโขทัยเพราะงานลอยกระทง จังหวัดจัดงานดีมีตลาดโบราณ ตลาดบ้าน ๆ ตลาดสี่ภาค ตลาดท่าเสด็จ ตลาดถุงเงิน ตลาดวัฒนธรรม อย่างน้อยบ่ก็ยังมีอาชีพเสริมหารายได้ ส่วนคนรุ่นลูกหลานอยากมาเรียนรู้....ก็จะได้สอนให้” (สัมภาษณ์รัชณี เขียนดี, 1 กุมภาพันธ์ 2566)

นอกจากนี้ การจัดงาน “ประเพณีลอยกระทงเผาเทียนเล่นไฟสุโขทัย” ยังจำลองตลาดโบราณ ตลาดโบราณเพื่อขายสินค้าของที่ระลึก-อาหารและเครื่องดื่ม (สำนักงานจังหวัดสุโขทัย, 2565) ในปัจจุบันภาครัฐบาลโดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย ได้ให้การสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมด้วย (สัมภาษณ์ศึกษา สุวรรณ

สุโขทัย (สัมภาษณ์เรวัตติ ดวงคำ, 1 กุมภาพันธ์ 2566) นอกจากอาหารคาวพื้นบ้าน ยังมีอาหารหวานบางชนิดถูกบรรจุเป็นหนึ่งในเมนูที่รู้จักกันในชื่อเมนู “สำหรับพระร่วง” เพื่อบริการแก่นักท่องเที่ยว

- ด้านอัตลักษณ์อักษรลายสือไทย ปัจจุบันชุมชนทั้งตำบลเมืองเก่า มิได้นำเพียงแค่มรดกทางภาษาพูดถ่ายทอดเป็นเรื่องราวเพื่อการอนุรักษ์เท่านั้น แต่ยังร่วมกันอนุรักษ์ภาษาเขียน “ลายสือไทย” คือ อักษรไทยโบราณที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงประดิษฐ์คิดค้นขึ้น เมื่อ พ.ศ.1826 ซึ่งเป็นต้นกำเนิดภาษาไทยของประเทศไทย ดังข้อความปรากฏในข้อหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 นับเป็นหลักศิลาจารึกที่มีความสำคัญทั้งด้านเนื้อหา คุณค่าทางอักษรศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ทำให้องค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้ขึ้นทะเบียนหลักศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชไว้ในทะเบียนความทรงจำแห่งโลก (Memory of the World Register) เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2546 (สำนักหอสมุดแห่งชาติ, 2554) โดยกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรมได้มีการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้วยการถ่ายทอดการอ่านอักษรลายสือไทย ด้านอักษรโบราณของอาณาจักรสุโขทัย ที่มาจากหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช เผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจทั่วไปได้ฝึกอ่านและเขียนร่วมกันอนุรักษ์อักษรลายสือไทย และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมนี้ ได้ถูกนำมาใช้ในธุรกิจที่พักแรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกในพื้นที่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ร้านกาแฟและธุรกิจที่พักนักท่องเที่ยวตกแต่งด้วย “อักษรลายสือไทย” จุดเริ่มต้นของนำอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมบูรณาการร่วมกับธุรกิจการท่องเที่ยวในการสร้างภาพลักษณ์ “เมืองมรดกโลก”
ที่มา : www.agoda.com (สืบค้นเมื่อ 28 มกราคม 2566)

อภิปรายผล

บริบทของพื้นที่และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย พบว่า อัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรม คือ ความรู้สึกถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มหรือวัฒนธรรม หรือของปัจเจกบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือวัฒนธรรม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงและทับซ้อนแต่มีความหมายต่างกัน ในมิติของอัตลักษณ์ยังเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมเกิดปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าของพื้นที่ จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้กับรากฐานของวัฒนธรรม ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถช่วยกระตุ้นให้รูปแบบวัฒนธรรมที่อาจสูญหายไปแล้วให้สามารถรื้อฟื้นกลับมาใหม่และดำรงอยู่ได้ จากเอกลักษณ์วัฒนธรรม (Cultural Identity) ดังเดิมจะได้กลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) ของเมืองมรดกโลกสุโขทัยได้ จนกระทั่งถูกนำมาประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) หรือวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) นำมาบูรณาการสู่การนำไปใช้ประโยชน์เชิงพานิชในหลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

กิจกรรมการปั่นสังคโลก การวาดภาพโบราณ การเรียนภาษาถิ่นสุโขทัย การทำอาหารพื้นบ้านสุโขทัย การฝึกพูดสำเนียงสุโขทัย การฝึกเขียนอักษรลายสือไทย การเรียนรู้ในแหล่งมรดกโลก หรือแม้แต่การนำตัวอักษรลายสือไทยมาตกแต่งที่พักร้านกาแฟและทำเป็นป้ายสื่อความหมาย เป็นต้น

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ด้วยเพิ่มเติมแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ ดังที่ G. Richards (2010) และ G. Richards, and Wilson, J (2006) ได้เสนอแนะไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ยังมีการจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญซึ่งหมายถึงแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์สิ่งใหม่ พัฒนาสิ่งเก่า เพื่อเพิ่มมูลค่าแห่งการท่องเที่ยว ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในมิติต่างๆ หลายลักษณะที่สำคัญ โดยผู้วิจัยมองว่า การนำแนวคิดสร้างสรรค์มาบูรณาการร่วมกับอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ดั้งเดิมในพื้นที่สุโขทัยจะสามารถเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ได้ อย่างไรก็ตาม อัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษา ยังหมายถึงเอกลักษณ์ของกลุ่มสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมสุโขทัย ซึ่งหมายถึงกลุ่มวัฒนธรรมที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในพื้นที่นี้มีความโดดเด่นมีความคล้ายคลึงและทับซ้อนแต่ต่างมีความหมายต่างกันในมิติของการท่องเที่ยว ทำให้ทราบสภาพพื้นที่ของชุมชนมีอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรม 3 กลุ่ม ได้แก่ อัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Craft and Folk Arts Cultural Identity) อัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape Identity) และอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์-สังคมวัฒนธรรม (Historical and Sociocultural Identity) อัตลักษณ์ยังเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้มาเยือน (นักท่องเที่ยว) กับเจ้าของพื้นที่ (ชุมชน) จนทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมหรือศิลปะในยุคสุโขทัยและรากฐานของวัฒนธรรมดั้งเดิมแห่งแรกของประเทศไทย ซึ่งการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยให้มรดกวัฒนธรรมที่อาจสูญหายไปแล้วสามารถรู้ฟื้นกลับมาใหม่และดำรงอยู่ได้ (ฉลาดชาย รมิตานนท์, 2550) และสอดคล้องกับแนวคิดของศุภลักษณ์ สนธิชัย (2556) ที่เสนอแนะไว้ว่าหากนำอัตลักษณ์เหล่านี้มาเป็นเครื่องมือในการสร้างภาพลักษณ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม จะทำให้เกิดการอนุรักษ์โบราณสถานและอารยธรรมเก่าแก่ที่ทรงคุณค่าเพื่อให้วัฒนธรรมอันเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติได้ดำรงคุณค่าความโดดเด่นเป็นมรดกของมวลมนุษยชาติต่อไป ในท้ายที่สุดนี้ อัตลักษณ์ทางมรดกวัฒนธรรมของชาติจะถูกยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและทำให้เป็นที่รู้จักในฐานะแหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ควรค่าแก่การไปท่องเที่ยวเพื่อชมความงดงามพร้อมกับเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีและประวัติศาสตร์ แต่หากแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมแห่งนั้นมีวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและได้รับการยอมรับในระดับสากล (Universal Value) ประกอบกับมีหลักฐานที่ปรากฏอย่างชัดเจนและสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นหนึ่งเดียว อาจจะกลายเป็นตัวแทนที่แสดงถึงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติและถูกนำเสนอให้ขึ้นทะเบียนภายใต้คำที่ถูกระบุว่า “มรดกโลก” ซึ่งเป็นอัตลักษณ์ที่สะท้อนภาพเรื่องราววิถีชีวิตชุมชนร่วมอารยธรรมในพื้นที่เดียวกันตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงปัจจุบันและอนาคตสืบไป

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมสุโขทัยที่น่าสนใจของพื้นที่ทั้ง 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านศรีชุม ชุมชนบ้านเมืองเก่า ชุมชนบ้านเชตุพน และชุมชนบ้านมนต์ศิริ พบว่า สภาพพื้นที่ของชุมชนที่ได้ทำการศึกษาอย่างคงไว้ซึ่งอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่ผสมผสานกับองค์ความรู้-ภูมิปัญญาของคนในชุมชนและพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น สามารถนำไปสู่รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมใหม่ๆ โดยแบ่งอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. อัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Craft and Folk Arts Cultural Identity) หมายถึง ความโดดเด่นในด้านภูมิปัญญาการสร้างสรรคงานศิลปะ เช่น การปั้นถ้วยชามสังคโลก การแกะสลักไม้ การประกอบอาหารสำหรับพระร่วงของชุมชนบ้านเมืองเก่า การปั้นพระและการสร้างพระ-การพิมพ์พระเครื่องของชุมชนบ้านเชตุพน สะท้อนอัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมพื้นถิ่นให้คุณค่าในเชิงประสบการณ์การท่องเที่ยว (Experiencing Tourism Value)

2. อัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape Identity) หมายถึง ความโดดเด่นในด้านพื้นที่แห่งการเรียนรู้ด้านภูมิศาสตร์-วัฒนธรรมภูมิปัญญาและองค์ความรู้ในการสร้างเมืองโบราณ กำแพงเมืองเก่า การสร้างเขื่อนดินโบราณ

(เขื่อนพระร่วง) เป็นแหล่งกักเก็บน้ำสำคัญของเมืองสุโขทัย ในอดีตวิธีการจัดการน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคเชื่อมโยงกับ ภูมิปัญญาการสร้างท่อน้ำดินเผาซึ่งทำหน้าที่เสมือนคลองน้ำใต้ดินนำน้ำจากเขื่อนพระร่วงเข้าสู่สระพังเงิน สระพังทอง สระพังตระกวน และสระพังสอ ซึ่งเป็นสระน้ำขนาดใหญ่ภายในเมืองเก่าสุโขทัย จึงทำให้เมืองเก่าสุโขทัยมีน้ำใช้ตลอดปี นอกจากนี้ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมของสภาพภูมิประเทศและธรรมชาติที่งดงามของเขาลงสุโขทัยหรืออุทยานแห่งชาติรามคำแหง (พระนามของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช) การท่องเที่ยวชมความงามตามธรรมชาติที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่สะท้อนอัตลักษณ์ความงามภูมิทัศน์วัฒนธรรมของชุมชนบ้านมนต์ศรี ทำให้เกิดคุณค่าในเชิงนันทนาการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ (Recreational Tourism Value)

3. อัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์-สังคมวัฒนธรรม (Historical - Sociocultural Identity) หมายถึง ความโดดเด่นในฐานะเป็นแหล่งประวัติศาสตร์ที่สะท้อนความเป็นกลุ่มสังคมวัฒนธรรม เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานของคนในอดีต เป็นแหล่งผลิตเครื่องถ้วยชามสังคโลกที่สำคัญของเมืองสุโขทัย มีรากอารยธรรมสุโขทัยที่รุ่งเรือง มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในพื้นที่ของชุมชนบ้านศรีชุม ค้นพบเตาทุเรียงโบราณเป็นจำนวนมาก ซึ่งปัจจุบันชุมชนบ้านศรีชุมกลายเป็นแหล่งเรียนรู้และทำให้เกิดคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยว (Historical Tourism Value)

โดยสรุปองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมสุโขทัยทั้ง 3 รูปแบบ ได้สะท้อนอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวในมุมมองใหม่ จากพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวมรดกวัฒนธรรมสุโขทัยที่ถูกใช้ซ้ำและรูปแบบการท่องเที่ยวยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวรูปแบบเดิมๆ มาตั้งแต่เมื่อครั้งประกาศเป็นพื้นที่ “เมืองมรดกโลก” (World Heritage) แต่จากการศึกษาบริบทของพื้นที่ การประชุมกลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้พบว่า พื้นที่เมืองเก่าสุโขทัยยังมีชุมชนที่มีความสำคัญในเชิงอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรม เพียงแต่ยังไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง องค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรมสุโขทัยควรนำมาสร้างสรรคกิจกรรมการท่องเที่ยว ประยุกต์ต่อยอดจากพื้นที่ท่องเที่ยวเดิมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ของชุมชนและการดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการนำเสนอโปรแกรมการส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ให้แก่ชุมชนบ้านเมืองเก่าควรเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมและการออกแบบพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย (Tourism for All) ในรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวกิจกรรมงานคราฟต์แฮนด์อาร์ทเชิงสร้างสรรค์ (The Craft Creators) การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบ้านศรีชุมในรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวตำนานการสร้างเมืองสุโขทัย (The Legend of Sukhothai) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านมนต์ศรีในรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวปั่นจักรยานทัวร์วิถีชุมชน-ยลเขื่อนพระร่วง (Sukhothai Country Life Tour) และการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเชตุพนในรูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวสายมูเตลู (Mutelu Tour) เป็นต้น

สรุปผลการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม (Cultural Heritage Tourism) เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่นิยมของนักท่องเที่ยว และมักจะปรากฏอยู่ในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรม เมืองมรดกโลกสุโขทัยเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่สำคัญมากแห่งหนึ่งของประเทศไทย ที่สามารถเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Tourism Destination of the World) ของโลกได้ ในมิติของการจัดการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมนั้น มีการส่งเสริมด้านวิชาการเกิดการสืบค้น หรือส่งเสริมให้ศึกษาวิจัยในพื้นที่เมืองมรดกโลกสุโขทัยมากขึ้นจะทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา ผลการศึกษา พบว่า ในพื้นที่ชุมชนเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย จำนวน 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านศรีชุม ชุมชนบ้านเมืองเก่า ชุมชนบ้านเชตุพน และชุมชนบ้านมนต์ศรี มีอัตลักษณ์วัฒนธรรมดั้งเดิมทั้งที่จับต้องได้ (Tangible Cultural Heritage) และอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) เช่น ภูมิปัญญาการปั้น การประดิษฐ์อักษรลายสือไทย วิถีชีวิตเชิงเกษตร-วัฒนธรรม การปรุงอาหารพื้นบ้าน การจักรสาน หัตถศิลป์ ศิลปะพื้นบ้านและภูมิปัญญาพื้นถิ่น การสืบทอดประเพณีลอยกระทง หรือแม้แต่องค์ความรู้การสร้างพระ การปั้นพระ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่นำมาเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว เป็นต้น การศึกษาอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ตำบลเมืองเก่า จังหวัดสุโขทัย มีส่วนทำให้แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้ถูกนำมาต่อยอดในเชิงการท่องเที่ยวได้อย่างสร้างสรรค์ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ในท้ายที่สุดนี้ บทสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับอัตลักษณ์มรดกวัฒนธรรม 3 ด้านในพื้นที่เมืองมรดกโลกสุโขทัย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ศึกษาวิจัยอันได้แก่ อัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Craft and Folk Arts Cultural Identity) อัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape Identity) และอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์-สังคมวัฒนธรรม (Historical and Sociocultural Identity) พื้นที่มรดกโลกสุโขทัยยังคงแสดงบทบาทในฐานะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่มทุกวัย องค์ความรู้ใหม่ในงานวิจัยฉบับนี้ หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ให้เป็นรูปธรรม มีการผลักดัน ส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมรูปแบบใหม่ๆ ด้วยแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) บนฐานอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นไทย (Thainess) จะเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่จะเป็นการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative Tourism) ที่มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว การใช้ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวทางมรดกวัฒนธรรมอย่างสร้างสรรค์ จะมีส่วนช่วยให้เมืองมรดกโลกสุโขทัยยังคงคุณค่าอันจะนำมาซึ่งมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติ สร้างคุณค่าทางอัตลักษณ์วัฒนธรรมพื้นถิ่น รวมถึงการยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวระดับสากล ซึ่งนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพและยังเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั่วโลกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกสุโขทัย ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สำนักงานสุโขทัย) และสำนักศิลปากรที่ 6 สุโขทัย ควรให้ความสำคัญในการสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเพิ่มเติมมากขึ้นหรือสร้างทดแทนที่เสื่อมสภาพเพื่อสร้างการรับรู้ในด้านประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยว

1.2 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย ควรส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการนำอัตลักษณ์มรดกทางวัฒนธรรมมาบูรณาการกับการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

การวิจัยในครั้งต่อไปนั้น ควรจะศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยในประเด็นดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ (The New Cultural Tourism Routes) ที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ที่ค้นพบ เช่น เส้นทางท่องเที่ยวอัตลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน (Craft and Folk Arts Cultural Identity) เส้นทางท่องเที่ยวอัตลักษณ์ด้านภูมิทัศน์วัฒนธรรม (Cultural Landscape Identity) และเส้นทางท่องเที่ยวอัตลักษณ์ด้านประวัติศาสตร์-สังคมวัฒนธรรม (Historical - Sociocultural Identity) ในพื้นที่ตำบลเมืองเก่าเพื่อเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกให้นักท่องเที่ยวทุกช่วงวัยได้มีองค์ความรู้เพื่อรักษาไว้ซึ่งมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย

2.2 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่สู่การพัฒนาให้เป็นเมืองต้นแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ที่นำไปสู่การประเมินให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ (Global Network of Learning City by UNESCO) ให้ตรงตามมาตรฐานระดับสากลขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือองค์การ UNESCO

2.3 การวิจัยเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) สำหรับนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่เมืองมรดกโลก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงวัฒนธรรม. (2563). *ประเพณีลอยกระทง เผาเทียนเล่นไฟสุโขทัย มรดกโลก*. สืบค้น 15 มกราคม 2566. จาก

<https://www.finearts.go.th/storage/contents/2020/10/file/JTzvNLGEAc5gwwaOPuNuB0lSiBbUnQT0MmL0OE75.pdf>.

- กุลแก้ว คล้ายแก้ว. (2557). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายใต้บริบทการเป็นเมืองมรดกโลก: แนวความคิดเห็นของผู้มีส่วนจัดการของชุมชนเมืองหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและชุมชนเมืองเก่า อำเภอมะนัง จังหวัดสุโขทัย* (รายงานการวิจัย). พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- _____. (2565). *เอกสารคำสอนรายวิชา TOUR421 การท่องเที่ยวมรดกโลก*. พิษณุโลก: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- คณะกรรมการสถิติสาขาการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). *แผนพัฒนาสถิติสาขาการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 1 พ.ศ.2556-2558*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก http://osthailand.nic.go.th/files/economic_sector/8.tourist.pdf.
- จิรวรรณ พิระสันต์, พชรินทร์ สิริสุนทร, ดำรงค์วุฒิ วิริยะ, วีรวิทย์ ฉันทวรารักษ์ และ ณธชา ศรีทธา. (2555). *การพัฒนาชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยแบบมีส่วนร่วมโดยใช้องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- จิรวรรณ พิระสันต์. (2554). *คู่มืออัตลักษณ์ชุมชนรอบอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย*. สถานอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน มหาวิทยาลัยนเรศวร. พิษณุโลก: ดวงดาวการพิมพ์.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2550). *อัตลักษณ์วัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลง*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรกมล ปิยะจารุพร. (2562). *ชุดความรู้ เรื่อง การปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage Protection)*. กรุงเทพฯ: องค์การพัฒนาศักยภาพเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (องค์การมหาชน).
- ธงชัย สาโค. (2564). *สุโขทัยเมืองพระร่วง หลักฐานใหม่ : จากเตาสังคโลกเมืองเก่าสุโขทัย*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม.
- ภานุ สรวายสุวรรณ. (2555). *การวิเคราะห์สุนทรียภาพในพระพุทธรูปสุโขทัยด้วยหลักการทางทัศนศิลป์*. วารสารเวอร์ดิเดียน *e-journal*, 5(1), 21-44.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2558). *ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา*. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการ: การวิจัยเพื่อเสริมภาพและการสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วรรณวีร์ บุญคุ้ม. (2563). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา 464611 สถิติขั้นสูงและวิธีวิจัยทางการจัดการนันทนาการ การท่องเที่ยวและกีฬา*. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรพล ชุมดวง. (2561). *การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยต้นทุนมรดกทางวัฒนธรรม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเมืองเก่าสุโขทัย*. วารสาร *ครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 17(3), 30-39.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. (2552). *เมืองโบราณในอาณาจักรสุโขทัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2560). *เจดีย์ในประเทศไทย : รูปแบบ พัฒนาการและพลังศรัทธา*. นนทบุรี: เมืองโบราณ.
- ศุภลักษณ์ สนธิชัย. (2556). *100 มรดกโลก 100 World Heritage Travel around the world*. กรุงเทพฯ: อทิตตา พลับลิเคชั่น.
- ศูนย์ข้อมูลมรดกโลก. (2565). *เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก http://164.115.22.96/heritage_culture.aspx.
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2565). *พิพิธภัณฑ์สังคโลก*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก <https://db.sac.or.th/museum/museum-detail/538>.
- สันติ เล็กสุขุม. (2551). *โบราณสถานกับรูปแบบสันนิษฐานมรดกโลกสุโขทัย ศรีลัชนาลัยและกำแพงเพชร 2*. กรุงเทพฯ: ทวีวัฒนาการพิมพ์.
- _____. (2561). *สุโขทัย : เจดีย์อินคัลเลอร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มติชนปากเกร็ด.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย. (2564). *สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย พ.ศ.2562*. สุโขทัย: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุโขทัย.

- สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. (2565). *คู่มือแผนพัฒนาจังหวัดสุโขทัย พ.ศ.2566-2570: กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด* สำนักงานจังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย: สำนักงานจังหวัดสุโขทัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). (ร่าง) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13* (พ.ศ. 2566 – 2570). สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.nesdc.go.th/download/document/Yearend/2021/plan13.pdf>.
- สำนักหอสมุดแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม (2554). *คู่มือการอ่านถ่ายถอดลายสือไทย พ่อขุนรามคำแหงมหาราช*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก <https://pubhtml5.com/iytc/tucb/>.
- สิทธิพล เครือรัฐติกาล. (2551). *แนวคิดเรื่อง Soft power และการทูตสาธารณะ (Public diplomacy)*. สืบค้น 3 มิถุนายน 2565. จาก <http://kositthiphon.blogspot.com/2008/12/soft-power-public-diplomacy.html>. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก <https://sukhothai.mots.go.th/>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2565). *สุโขทัยเมืองสร้างสรรค์ด้านศิลปะและหัตถกรรมพื้นบ้าน (Sukhothai city of Folk Art and Craft)*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก [https://www.file:///C:/Users/introduction sukhothai.pdf](https://www.file:///C:/Users/introduction%20sukhothai.pdf).
- องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า. (2565). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566-2570) ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย*. สืบค้น 6 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.mueangkao.go.th/otop.php?start=1>.
- Berg, B. L. (2001). *Qualitative research methods for the social sciences*. U.S.A.: Allyn & Bacon.
- Denzin, N. (1970). *Sociological Methods : A Source Book*. Chicago: Aldine.
- Lincoln, G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills: CA: SAGE.
- Moser A., K. I. (2018). Series: Practical guidance to qualitative research. *European Journal of General Practice*, 24(1), 9-18.
- Nye, Jr., Joseph S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs.
- Richards, G. (2010). *Creative Tourism and Local Development*. Retrieved 6 June 2022. from http://goodthinking.com.au/Wordpress/wp-content/uploads/2022/02/Creative_Tourism_and_Local_Development-2.pdf.
- Richards, G., and Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture. *Tourism management*, 27, 1209-1223.

Management Guidelines of OTOP Inno-Life Tourism for Strengthening Community in Nakhon Phanom Province

Piradaporn Jaihan¹ Apikanittha Nalao^{1*} and Wisit Kidkhamsuan²

¹ Department of Public And Private Management, Faculty of Liberal arts And Science, Nakhonphanom University, Thailand

² Department of Cultural and Tourism Anthropology, Faculty of Liberal arts And Science, Nakhonphanom University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: apikanittha@npu.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed to (1) study the current state of OTOP Inno-life tourism management, (2) study the factors affecting the strength of the OTOP Inno-life tourism community and (3) propose guidelines for Inno-life OTOP tourism management to strengthen the community in Nakhon Phanom Province. This research was a mixed quantitative and qualitative approach. The quantitative samples were obtained by specific random sampling was on the administrative committee in the OTOP Inno-life group 235 people and qualitative samples were 26 key informants using the purposive sampling method. The statistics used were Descriptive statistics, and the hypothesis was tested using Pearson's correlation coefficient, multiple regression analysis, and interviews style using content analysis. The result of the study found that the current state of OTOP Inno-life tourism management was at a high level. It was found that there was a systematic operational planning process by dividing responsibilities according to the structure, and motivating members to drive their work, the method of coordinating contacts online or the voice on the line as for the work control, it mainly depended on the group leader, working as a facilitator. Factors affecting the strength of the OTOP Inno-life tourism were environment, public mind, networks of community organizations, participation of people in the community, tourism public relations, and community leaders. The qualitative research results showed that the wisdom, morale and encouragement, and government support. And guidelines for OTOP Inno-life tourism management should develop personnel, develop tourist attractions and facilities, tourism products and services by connecting tourism routes and promoting community markets. Every group should adopt both geographical and lifestyle identities which were the identity of the group to show with the private sector should invest together with the community. Tourism promotion with local food and beverage items linking to tourism in the real community to create added value, inheriting cultural traditions from generation to generation as well as conservation and inheriting for sustainability.

Keywords: OTOP Inno-Life, OTOP Inno-Life Tourism, Strength Community, Tourism Management

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครพนม

พิรดากร ใจหาญ¹ อภิกนิษฐา นาลาห์^{1*} และ วิสิษฐ คัดคำส่วน²

¹ สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ประเทศไทย

² สาขาวิชามานุษยวิทยาวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: apikanittha@npu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี และ (3) เสนอแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ที่เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ในจังหวัดนครพนม การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณที่มาจากการสุ่มแบบเจาะจง ได้แก่ คณะกรรมการการบริหารงานในกลุ่มโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ทั้ง 12 อำเภอ อำเภอละ 1 กลุ่ม จำนวน 235 คน และเชิงคุณภาพเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผลการวิจัยเชิงปริมาณอยู่ในระดับมาก ส่วนผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า มีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้าง มีการมุ่งเน้นในการทำงาน ประสานงานหลายวิธีทั้งทางออนไลน์ เสียงตามสาย และอื่นๆ การควบคุมขึ้นอยู่กับผู้นำ ทำงานแบบอำนาจความสะดวก ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็ง ได้แก่ สภาพแวดล้อม มีจิตสาธารณะ เครือข่ายองค์กรชุมชน การมีส่วนร่วม ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และผู้นำชุมชน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำให้พบปัจจัยเพิ่มเติม ได้แก่ ภูมิปัญญา ขวัญและกำลังใจ และการสนับสนุนจากภาครัฐ และแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ควรพัฒนาบุคลากร แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าและบริการ เชื่อมโยงเส้นทาง และส่งเสริมการตลาดชุมชน ทุกกลุ่มสามารถนำอัตลักษณ์ทั้งเชิงภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ขึ้นมาเผยแพร่ มีภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนกับชุมชน ต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่ม ประชาสัมพันธ์เอกลักษณ์ เชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวในชุมชนจริง มีการสืบทอดประเพณีวัฒนธรรมจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนการอนุรักษ์สืบสานให้ยั่งยืน

คำสำคัญ: โอท็อปนวัตวิถี, การท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี, ชุมชนเข้มแข็ง, การจัดการการท่องเที่ยว

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแผนการพัฒนาประเทศ ที่กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาหน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วน เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ประเทศไทย ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือคติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อการพัฒนาประเทศตามหลักธรรมาภิบาล มีการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกัน ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน จะช่วยยกระดับการพัฒนาให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงได้อย่างประสบความสำเร็จ จึงจำเป็นต้องมีการขยายตัวและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง รวมทั้งมีขีดความสามารถทางการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากล ไทยจึงได้มุ่งพัฒนาบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ

อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2) “ปรับปรุงจูน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และระบบดิจิทัล ให้เอื้อต่อการพัฒนา และ 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” โดยเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบของธุรกิจ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด (สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง, 2561) สร้างความเข้มแข็งสู่ประชาชน สู่ชุมชนอย่างยั่งยืน โดยใช้หลักการต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่และเป็นเอกลักษณ์ มาพัฒนาปรับปรุงให้เข้ากับยุคสมัย จนเกิดเป็นของสิ่งใหม่ที่สามารถสร้างคุณค่าได้อย่างมั่นคง กรมการพัฒนาชุมชนจึงจัดโครงการไทยนิยมยั่งยืน ชุมชนโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม มีเป้าหมายในการดึงคนเข้าหมู่บ้านด้วยการท่องเที่ยว โดยแนวคิดในการพัฒนาต่อยอดจากการดำเนินงานโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มีหน่วยงานท้องถิ่นให้การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมถึงชุมชนให้เข้มแข็ง (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนา ยกระดับจากรากเหง้าทางเศรษฐกิจ ใช้อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงของประเทศในด้านอื่น มาประยุกต์กับเทคโนโลยีและนวัตกรรม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

โครงการโอท็อปนวัตกรรม คือ การใช้การท่องเที่ยวของชุมชนทั้งเสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ แปลงให้เกิดเป็นรายได้ รวมทั้งทำให้มีคุณค่าเพียงพอ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้สู่คนในชุมชน เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก จึงเป็นการเปลี่ยนแปลง OTOP ในแบบดั้งเดิมที่แต่ละชุมชนผลิตสินค้าแล้วนำสินค้าออกมาหาตลาดเพื่อจำหน่าย เปลี่ยนไปสู่การพัฒนาสินค้าแล้วนักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในชุมชนและซื้อสินค้าในชุมชน พัฒนาโดยใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น สร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพเพื่อนำมาจำหน่าย รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวในจุดที่นักท่องเที่ยวยังไม่ถึง มีการประชาสัมพันธ์ และเมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมก็จะมีการจัดเตรียมทั้งอาหารพื้นถิ่น ที่พัก การแสดงด้านวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งอื่นที่น่าสนใจแตกต่างกันในแต่ละชุมชน (ปาริชาติ คุณปลื้ม, 2562)

ในปัจจุบันสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม ได้ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรม ในจังหวัดนครพนมผ่านชุมชนที่มีเอกลักษณ์ตามความหลากหลายทางเชื้อชาติ ให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว ตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง เน้นการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน นำศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่นของแต่ละหมู่บ้านมาต่อยอดให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มีการเรียนรู้วิถีชีวิต และยังสามารถเลือกซื้อสินค้าที่ผลิตจากคนในพื้นที่โดยตรงได้ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนส่งเสริมองค์ความรู้ด้านต่างๆ ให้ชุมชนได้มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นพื้นฐานการดำเนินงานกิจกรรมของชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ใช้หลักการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน และสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ทั้งนี้ การท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรมในจังหวัดนครพนมก็ยังประสบปัญหาอยู่มาก เนื่องจากในการพัฒนาและการบริหารงานมีทั้งกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ และกลุ่มที่ยังตามหลังอยู่จำนวนมาก ในบางครั้งการจัดกิจกรรมบางอย่างไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การนำนักท่องเที่ยวเข้าไปในช่วงที่ชุมชนยังไม่พร้อมต้อนรับ เรื่องของระยะการเดินทางก็ส่งผลต่อความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าเยี่ยมชมกิจกรรม รวมทั้งในบางพื้นที่ไม่มีสิ่งดึงดูดหรือไม่ได้อยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวหลัก และไม่มีกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้นำมาสู่ความพร้อม การมีส่วนร่วม และความสำเร็จของชุมชน และจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ในปัจจุบัน ทำให้เศรษฐกิจหยุดชะงัก ประชาชนว่างงานและย้ายกลับถิ่นฐานมากขึ้น โครงการไทยนิยมยั่งยืน ชุมชนโอท็อปนวัตกรรม จึงกลายเป็นที่น่าสนใจตามไปด้วย เนื่องจากเกิดการสร้างรายได้ โดยที่คนในชุมชนไม่ต้องละทิ้งถิ่นฐานไปประกอบอาชีพในเมืองหลวง ไม่ต้องเข้าไปเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม แต่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ ก่อให้เกิดรายได้โดยยังอาศัยอยู่ในชุมชน สมาชิกช่วยกันคิด ช่วยกันทำ รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์ในการลงภาพประชาสัมพันธ์ เชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม เกิดการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังเป็นการกระจายกลุ่มลูกค้าออกไปสู่กลุ่มใหม่ๆ ทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม, 2564)

จากปัญหาในเรื่องของการดำเนินงาน ปัญหาในด้านของการพัฒนาและบริหารกิจการของกลุ่มที่ยังตามหลังผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19 และแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี รวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี และศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถีให้เข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครพนม ซึ่งประโยชน์จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม ให้เกิดความเข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน รวมทั้งสามารถนำไปปรับใช้กับพื้นที่อื่นๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม
3. เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งทำการศึกษาไปพร้อมกัน โดยแจกแบบสอบถามให้ทำก่อน แล้วจึงขอสัมภาษณ์แยกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรเป็นกลุ่มโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ที่ลงทะเบียนไว้กับทางสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม กลุ่มโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ทั้ง 12 อำเภอในจังหวัดนครพนม ที่มีที่อยู่ชัดเจน สามารถติดต่อได้ รวม 435 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม ข้อมูลเมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2565) กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้แก่ คณะกรรมการการบริหารงานในกลุ่มโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ที่เป็นตัวแทนจากทั้ง 12 อำเภอ อำเภอละ 1 กลุ่ม โดยเลือกเฉพาะกลุ่มที่สามารถติดต่อได้ มีที่อยู่ชัดเจนและเต็มใจให้ข้อมูล จำนวน 235 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เลือกเพียงอำเภอละ 1 กลุ่มเท่านั้น เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้ครบ 12 อำเภอทั้งจังหวัดนครพนม และ กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตัวแทนอำเภอละ 2 คน 12 อำเภอ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน 2 คน รวมจำนวน 26 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือ

2.1.1 เชิงปริมาณ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาในการทำงานในชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 6 ข้อ เป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม 20 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การบริหารจัดการองค์การ 3) การจูงใจ 4) การประสานงาน และ 5) การควบคุม

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม 33 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน 2) ด้านขวัญและกำลังใจ 3) ด้านการมีจิตสาธารณะ 4) ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ด้านผู้นำชุมชน 6) ด้านสภาพแวดล้อม 7) ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว 8) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 9) ด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน

ตอนที่ 4 ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดนครพนม 20 ข้อ ประกอบด้วย 1) ความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ 2) ความเข้มแข็งด้านสังคม 3) ความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม 4) ความเข้มแข็งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ 5) ความเข้มแข็งด้านการมีส่วนร่วม

ตอนที่ 5 เป็นคำถามปลายเปิด (Open - Ended Questions) เพื่อให้ทราบข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ที่เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ในจังหวัดนครพนม

2.1.2 เชิงคุณภาพ

เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการกลุ่มในปัจจุบัน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ที่เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งในจังหวัดนครพนม

2.2 การทดสอบเครื่องมือ

1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษาวิเคราะห์และกำหนดไว้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ และตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษาที่มีความเหมาะสม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

2) นำแบบสอบถามมาทำการตรวจสอบเนื้อหา (Content Validity) เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องในเนื้อหา การใช้ถ้อยคำสำนวนความชัดเจนของแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์งานวิจัย โดยใช้แบบวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (สมนึก ภัททิยธนี, 2553) ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ที่ .85

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน และทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (∞ - Cronbach's Alpha Coefficient) (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2552) ซึ่งผลการวิเคราะห์ของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ .87

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก

3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม มีความสัมพันธ์กับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 ผู้วิจัยได้ทำการติดต่อขอความอนุเคราะห์เรื่องข้อมูลกลุ่มประชากรจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเมืองนครพนม เพื่อนำข้อมูลประชากร เบอร์โทรศัพท์มาใช้ในการติดต่อและสถานที่ตั้งของกลุ่มที่ชัดเจน

4.1.2 ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างตามที่คำนวณไว้ สำหรับผู้ที่อ่านหนังสือไม่คล่องผู้วิจัยจะเป็นผู้อ่านให้ฟังแล้วให้ทำการตอบเอง จากนั้นก็ทำการเก็บรวบรวม แยกไว้ตามพื้นที่ที่ทำการแจกแบบสอบถามและลงรหัสเอาไว้ ป้องกันการหลงลืม และการกรอกข้อมูลไม่ครบ

4.1.3 ภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

4.2.1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) แบบตัวต่อตัว เพื่อให้เห็นถึงทัศนคติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) มีการเตรียมคำถาม โดยการสร้างแนวคำถามแบบปลายเปิด

เพื่อให้มีความครอบคลุมตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการศึกษา เรียงลำดับของข้อความถาม ซึ่งสามารถปรับได้ตามลักษณะของผู้ให้ข้อมูล ตั้งคำถามที่ความเข้าใจง่าย เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นในการสัมภาษณ์ได้อย่างเต็มที่และคำถามต้องไม่เป็นคำถามนำ

4.2.2 ก่อนเริ่มการสัมภาษณ์ผู้ทำการวิจัยได้แสดงถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ โดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียง ระหว่างการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้มีปฏิสัมพันธ์แบบต่อหน้ากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและมีการทดสอบคำถามและคำตอบเพื่อเป็นแนวทางในการถามคำถามต่อไป ซึ่งจะใช้เวลาในการสัมภาษณ์ประมาณ 10 - 30 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของผู้ให้ข้อมูล และจะทำการสัมภาษณ์ซ้ำในแต่ละรายจนกว่าจะไม่พบข้อสงสัยหรือไม่มีข้อมูลใหม่เกิดขึ้นหรือที่เรียกว่า ข้อมูลอิ่มตัว (Data Saturation) จึงจะทำการหยุดการสัมภาษณ์

4.2.3 ในขณะที่สัมภาษณ์ผู้วิจัยจะใช้การจดบันทึกสรุปสั้นๆ เฉพาะประเด็นที่สำคัญและเมื่อจบการสัมภาษณ์จะนำข้อมูลที่ได้กลับมาจดบันทึกอีกครั้งอย่างละเอียด เพื่อป้องกันการหลงลืมข้อมูลที่สำคัญ โดยจะทำการบันทึกแบ่งข้อมูลเป็นหมวดหมู่ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์ในขั้นต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

5.1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระยะเวลาการทำงาน ระดับการศึกษา อาชีพ และ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

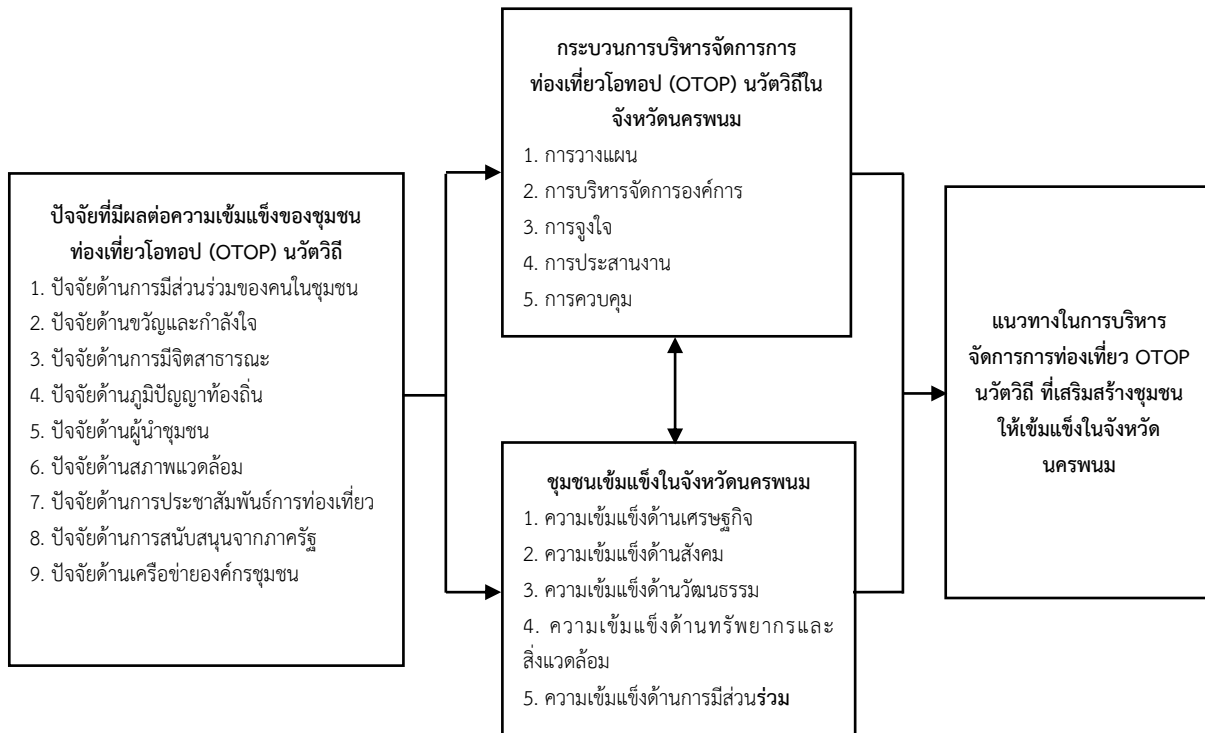
5.1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรมในจังหวัดนครพนม ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

5.1.3 การทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation Coefficient) (สมนึก ภัททิยธนี. 2553, น.98) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions Analysis : MRA) (สุทิน ชนะบุญ, 2560) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นขั้นตอนที่สำคัญในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใหญ่ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการจดบันทึก การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดกระทำข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูล แบบสามเส้า (Triangulation Technique) (สุรางค์ จันทวานิช. 2552) แล้วนำข้อมูลนั้นมาสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยนำเสนอข้อมูลแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์ตามกระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 235 คน เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.09 มีอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 30.6 มีระยะเวลาการทำงานในชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป ร้อยละ 82.6 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.8 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 70.2 และมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 43

1.2 สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม ผลการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการจูงใจ และ ด้านการประสานงาน ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.81) รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการองค์การ ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.75) ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.74) และ ด้านการวางแผน ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.81) ตามลำดับ

ด้านการจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้นำรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ ผู้นำใช้วิธีการโน้มน้าวจูงใจ มากกว่าการใช้คำสั่ง ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.79) ผู้นำมีการยกย่องและกล่าวชมสมาชิกที่ปฏิบัติงานได้ดี ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.79) และ ผู้นำมีวิธีการกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.97) ตามลำดับ

ด้านการประสานงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ติดต่อดูเอกสารเรื่องการดำเนินงานเพื่อให้งานดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.69) ใช้โซเชียลมีเดียในการติดต่อประสานงานกันภายในกลุ่ม ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.69) และ เชื่อมโยงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ด้านการบริหารจัดการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ส่งเสริมการฝึกอบรม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.72) รองลงมาคือ กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.73) มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความสามารถและเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.79) และ มีการทบทวนโครงสร้างและหน้าที่ เพื่อปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเสมอ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ด้านการควบคุม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีส่วนร่วมในการประเมินผล การปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ มีการกำหนดมาตรฐานเฉพาะกลุ่มเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.79) มุ่งเน้นให้สมาชิกปฏิบัติงานตามแผนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.80) และ มีการประชุมกับสมาชิก เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

ด้านการวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ คำนึงถึงความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.79) รองลงมาคือ ติดต่อดูเอกสารเรื่องการวางแผนการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.76) มีการจัดทำแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.75) และ มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.97) ตามลำดับ

การเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.71) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.69) ด้านสังคม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.70) และ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ทุกคนในชุมชนร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ วัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.65) รองลงมา คือ สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.66) มีการเชิญชวนทุกคนในชุมชน มาร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.65) และ ทุกคนในชุมชนเข้าร่วมประชุมทำให้เกิดการพัฒนาขึ้นในชุมชน ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ด้านวัฒนธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สามารถปรับตัวเข้ากับยุคสมัย ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ มีการบันทึกภูมิปัญญา ความรู้ วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของชุมชน และ มีความเชื่อมั่นในศักยภาพ ภูมิปัญญา และมีความภูมิใจในอัตลักษณ์ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.72) และ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ของคนทุกช่วงวัย ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.69) ตามลำดับ

ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ชุมชนปลูกฝังค่านิยมให้กับคนรุ่นใหม่ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมจะคำนึงถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.69) ชุมชนมีการใช้

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อต่อยอดสร้างมูลค่าอย่างคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.75) และ ชุมชนมีการบริหารจัดการดูแล และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ

ด้านสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ สมาชิกในชุมชนสามารถทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.69) สมาชิกทุกคนในชุมชนร่วมกันแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.68) และ มีการวางแผนการพัฒนาชุมชนร่วมกัน ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ด้านเศรษฐกิจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมต่างๆ ภายในชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.68) รองลงมาคือ ใช้ศักยภาพที่เป็นจุดแข็งในการสร้างมูลค่า สร้างอาชีพ และ สร้างรายได้ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.77) มีความหลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.76) และ มีการพัฒนาต่อยอดสินค้าของชุมชน ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า มีกระบวนการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้าง มีการตั้งใจในการทำงาน ประสานงานหลายวิธีทั้งทางออนไลน์ เสียงตามสาย และอื่นๆ การควบคุมการทำงานขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่ม ทำงานแบบอำนาจความสะดวก ไม่ได้เป็นการบังคับ สำหรับการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ มีการรวมกลุ่มในการจำหน่ายสินค้า บางท้องที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นแหล่งในการหารายได้เสริม เช่น ภูเขา ป่าไม้ แหล่งน้ำ สังคมยังคงใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและยึดถือ ประเพณีและวัฒนธรรมดั้งเดิมเอาไว้ วัฒนธรรมเป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ ประเพณี ความเชื่อ การแต่งกาย อาหาร และการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ไม่ได้ปรับตัวออกมาตามสภาพแวดล้อมภายนอกที่ทันสมัยขึ้น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันไปตามภูมิศาสตร์ สามารถจัดเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม นอกจากนักท่องเที่ยวได้ความประทับใจ ทางพื้นที่เองก็ได้อนุรักษ์ทรัพยากรไปด้วย และการมีส่วนร่วม ใช้สถานที่ภายในวัดของชุมชนวัดเป็นที่รวมตัวกัน นอกจากนี้ชุมชนโดยส่วนมาก จะยึดหลัก “บวร” บ้าน วัด และโรงเรียน เสริมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง วัฒนธรรมยังคงได้รับการสืบสานต่อโดยคนรุ่นใหม่ และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ซึ่งเชื่อมโยงไปกับผลที่ได้จากการศึกษาเชิงปริมาณทั้ง 5 ด้าน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม ผลการวิเคราะห์สรุปได้ ดังนี้

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีจิตสาธารณะ และ ด้านสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.67) รองลงมาคือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.72) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) ด้านผู้นำชุมชน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.86) ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.75) ด้านขวัญและกำลังใจ ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.86) ด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.79) และ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ

ด้านการมีจิตสาธารณะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ชวนคนในชุมชนมาทำกิจกรรม เสมอ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.65) รองลงมาคือ ช่วยเหลือกิจกรรมโดยไม่หวังผลตอบแทน และ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการทำประโยชน์ เพื่อชุมชน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.72) และ บริจาคทรัพย์สินตามกำลัง ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

ด้านสภาพแวดล้อม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.67) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.22$, S.D. =

0.67) รองลงมาคือ เป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.66) และ ได้รับการดูแลจากผู้รับผิดชอบและสมาชิกทุกคน ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.67) ตามลำดับ

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.72) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ร่วมกันอนุรักษ์ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมดั้งเดิม ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.75) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการรณรงค์ให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของภูมิปัญญา เพื่อนำมาต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่ม ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.66) มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาให้เป็นที่รู้จักในช่องทางต่างๆ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.76) และ ได้รับการส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาภูมิปัญญา ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ สมาชิกทุกคนสามารถช่วยกันแก้ไขปัญหา ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.72) สมาชิกทุกคนสามารถเสนอข้อคิดเห็นต่างๆ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.72) และ มีการวางแผนร่วมกับผู้นำในการจัดกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ

ด้านผู้นำชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 2.77) รองลงมาคือ มีภาวะผู้นำ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.92) และ ผู้นำชุมชนเป็นผู้ประสานความร่วมมือให้ทำงานได้อย่างราบรื่น ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.88) ตามลำดับ

ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาครัฐและเอกชนเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมให้กับชุมชน ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.70) รองลงมาคือ ชุมชนช่วยกันประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และมีแหล่งข้อมูลกลางในการสืบค้นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถติดต่อได้ชัดเจน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.80) และ สื่อท้องถิ่นช่วยกันประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ด้านขวัญและกำลังใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้นำสามารถปรึกษาปัญหาการทำงานได้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.96) รองลงมาคือ ได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติงานจากผู้นำของกลุ่ม ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.73) ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน หรือผู้เชี่ยวชาญ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.84) และ ผู้นำมีการพูดให้กำลังใจ ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.92) ตามลำดับ

ด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีการคัดเลือกสมาชิกไปศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ ได้รับการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกลุ่ม ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.79) ได้รับการสนับสนุน เรื่องการพัฒนาแหล่งข้อมูลสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.74) และ มีการนำองค์ความรู้ที่คิดค้นได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.80) ตามลำดับ

ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ และ ภาครัฐสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญมาเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินโครงการ ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.83) และ ได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรมวิถีในจังหวัดนครพนม โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's correlation Coefficient) และ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions Analysis : MRA) มีจำนวน 6 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อม (Beta =

.343) 2) ด้านการมีจิตสาธารณะ (Beta = .217) 3) ด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน (Beta = .169) 4) ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (Beta = .143) 5) ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว (Beta = .124) และ 6) ด้านการผู้นำชุมชน (Beta = .069)

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการตรวจสอบสามเส้า และทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้พบปัจจัยเพิ่มเติมจากการศึกษาในเชิงปริมาณ ได้แก่ ภูมิปัญญา ขวัญและกำลังใจ และการสนับสนุนจากภาครัฐ

3. แนวทางทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครพนม

จากการวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า คำนวณความถี่ของคำตอบ และเข้าสู่การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้ทราบแนวทางที่สามารถพัฒนาไปพร้อมกันได้ และจะเกิดประโยชน์แก่ทุกกลุ่มในระยะยาว โดยมีแนวทางดังนี้

3.1 ด้านการพัฒนาบุคลากร หน่วยงานภาครัฐ และชุมชนร่วมกันดำเนินการจัดอบรมบุคลากรในชุมชน ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติ ทั้งเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การพัฒนาบุคลิกภาพ และการเป็นไกด์หรือนักเล่าเรื่องราว เน้นการแต่งกายตามวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างเอกลักษณ์

3.2 ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ในหลายพื้นที่ที่มีการดูแลทั้งความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวกให้พร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวเสมอ แต่ยังคงขาดในส่วนของการป้ายบอกทาง หรือบอกจุดท่องเที่ยวต่างๆ ที่ชำรุดไปตามกาลเวลา และยังไม่ได้มีการซ่อมแซม รวมถึงบางพื้นที่ที่มีเครื่องมือไม่มากพอที่จะปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้สะอาดและสวยงามขึ้น เนื่องจากยังขาดงบประมาณสนับสนุน

3.3 ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม มีหน่วยงานทั้งที่มาจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือเครือข่ายภาคีต่างๆ เข้ามาช่วยดูแล ให้ความรู้และเป็นพี่เลี้ยงในการออกแบบผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ หรือการวางแผนการตลาด ช่องทางการจำหน่าย และช่องทางการประชาสัมพันธ์โปรแกรมการท่องเที่ยว

3.4 ด้านการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว เป็นการเชื่อมโยงจากเส้นทางหลักลงมาเส้นทางรอง โดยอาศัยจุดเด่นอย่างพระธาตุประจำวันเกิด หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว นำเอาแหล่งท่องเที่ยวจากเส้นทางรองที่สามารถเชื่อมโยงไปถึงกันได้ เข้ามาเขียนแทรกลงไปในเส้นทางหลัก ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จัก และมีตัวเลือกในการท่องเที่ยวมากขึ้น

3.5 ด้านการส่งเสริมตลาดชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม เนื่องจากสถานการณ์ในปัจจุบัน COVID-19 ทำให้การซื้อขายสินค้าแบบปกติทำได้ยาก การหันมาจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์จึงกลายเป็นที่นิยมอย่างมาก แต่เนื่องด้วยสินค้าเป็นงานแฮนด์เมดจึงยังไม่เพียงพอต่อกลุ่มลูกค้าออนไลน์ และเมื่อสถานการณ์ดีขึ้น นักท่องเที่ยวเริ่มออกมาท่องเที่ยว บางพื้นที่ก็ใช้พื้นที่ว่างของชุมชนจัดตั้งเป็นตลาด นำสินค้า โอท็อป (OTOP) มาวางจำหน่าย ก็ช่วยสร้างรายได้ให้ชาวบ้านและผู้ประกอบการมากขึ้น และในพื้นที่ที่ไม่ได้มีพื้นที่ว่างเปล่าไว้สำหรับใช้ประโยชน์ ก็จะสามารถจัดเป็นจุดรวมในการตั้งตลาด หรือร้านจำหน่ายสินค้า

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในจังหวัดนครพนม อยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม มีการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอน และเป็นไปตามระบบ การจัดการภายในกลุ่ม สามารถวางแผนได้ว่าชุมชนจะเดินไปในทิศทางใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ มุ่งช่วยกลาง (2564) ศึกษาการจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรมในจังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรมในจังหวัดขอนแก่นได้ใช้การจัดการด้านคน ด้านการเงิน ด้านวัสดุอุปกรณ์และด้านการจัดการทั่วไปในกระบวนการดำเนินการ

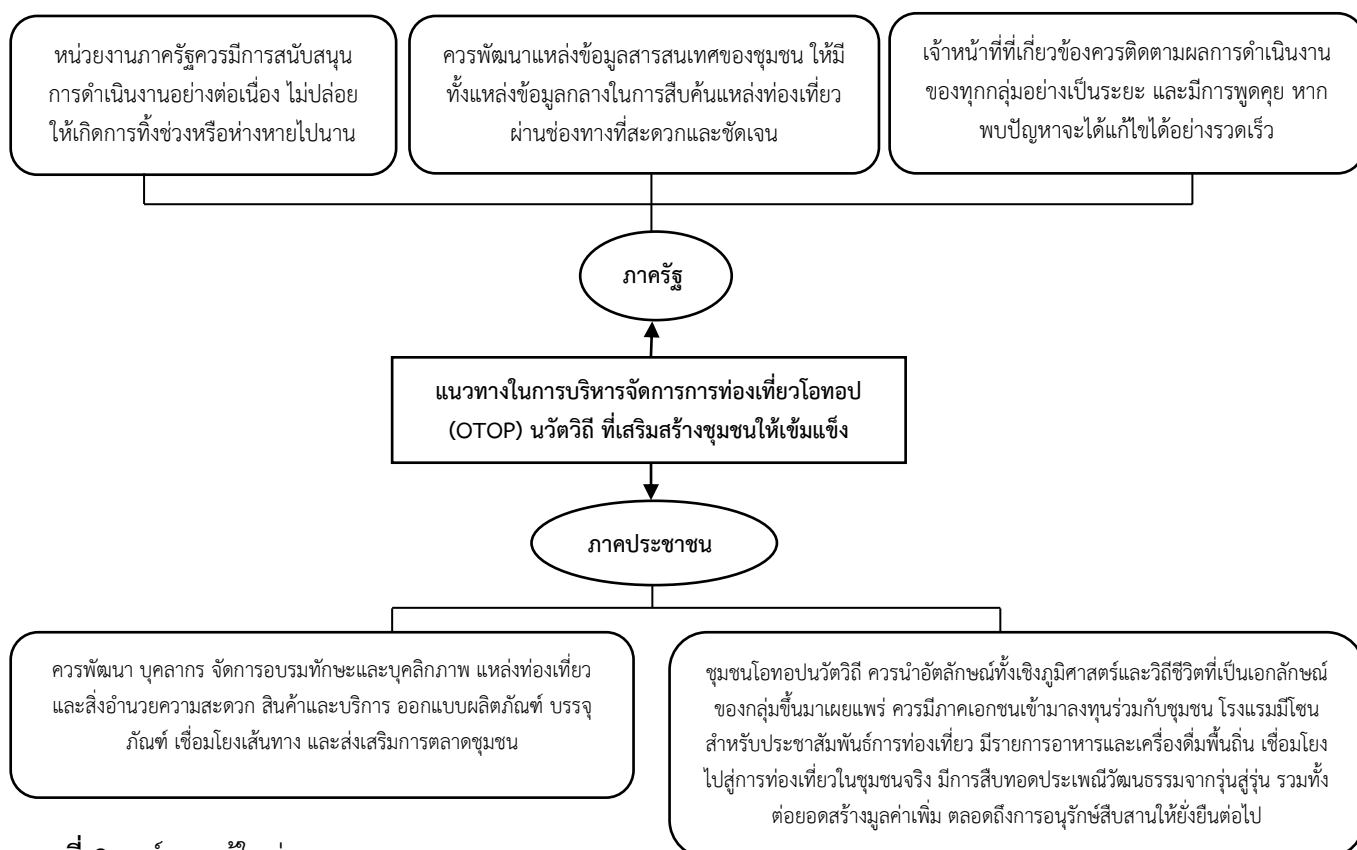
ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ในจังหวัดนครพนม มีจำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และ ด้านการผู้นำชุมชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ตามกระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ทำให้พบปัจจัยเพิ่มเติม ได้แก่ ภูมิปัญญา ขวัญและกำลังใจ และการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัฐ วรวัฒน์ (2563) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน

แนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี ที่เสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ในจังหวัดนครพนม มี 5 ข้อ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร แหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว และการส่งเสริมตลาดชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นแนวทางที่ปรากฏในคู่มือโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี ของกรมการพัฒนาชุมชน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561) ซึ่งสอดคล้องกับ จิตติมา พลศักดิ์ (2563) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการชุมชนสู่กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี กรณีศึกษาบ้านห้วยน้ำคำ อำเภอเมืองศรีสะเกษ พบว่า แนวทางการบริหารจัดการชุมชน สู่กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยวมี 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมการแบบแผนวิธีทั้งแนวตั้งและแนวนอน 2) การจัดทำแผนชุมชนท่องเที่ยว 3) ความพร้อมในการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว 4) การเตรียมความพร้อมด้านที่พักและสิ่งอำนวยความสะดวก และ 5) การจัดตั้งคณะทำงานด้านการท่องเที่ยวชุมชน และงานวิจัยของ นุจนาถ นรินทร์ (2564) ศึกษาการออกแบบการท่องเที่ยวแบบโอท็อปนวัตวิถี เพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนกำแพงแสนให้เข้มแข็ง พบว่า ผลผลิตอันดีโอท็อปทั้งหมดนำไปสู่การศึกษาศักยภาพ พบว่ามีศักยภาพด้านคุณค่า และด้านความมีชื่อเสียง ทางด้านการตลาดมีความพร้อมที่จะนำเสนอสู่ตลาดของกินและของใช้นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดสามารถนำมาสร้างเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบโอท็อปนวัตวิถี ในกำแพงแสน โดยจะแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ “One Day Trip ซอซของกินของใช้” และ “2 วันหนึ่งคืนเที่ยวไม่ไกลไปกำแพงแสน”

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อปนวัตวิถี สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

ภาพทั่วไปของกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม ในแต่ละปีปัจจัยมีความสำคัญ ดังนี้ ด้านการจูงใจ ไม่พูดให้คนอื่นหมดกำลังใจ ไม่มีการตำหนิ ทำให้เกิดความสุขในการทำงานและไม่เกิดความอึดอัดใจ เปิดโอกาสและให้อิสระในการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่ม การประสานงานกันตามกิจกรรมแต่ละครั้ง บางครั้งก็อาศัยหัวหน้าแต่ละฝ่ายงานไปประสานงานกับสมาชิก รวมทั้งการประกาศเสียงตามสาย บอกปากต่อปาก รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการองค์การ แต่งตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน คณะกรรมการทำงาน โดยแบ่งเป็นฝ่ายต่างๆ ตามโครงสร้าง ด้านการควบคุม มักจะขึ้นอยู่กับผู้นำกลุ่ม แต่ไม่ใช่การบังคับ และ ด้านการวางแผน โดยการวางแผน จะเริ่มจากการเรียกสมาชิกมาประชุม เพื่อแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบตามโครงสร้างของกลุ่มที่กำหนดไว้ และทุกกลุ่มจะมีการจัดทำแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ในจังหวัดนครพนม ในแต่ละปีปัจจัยมีความสำคัญ ดังนี้ ด้านการมีจิตสาธารณะ และ ด้านสภาพแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านผู้นำชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ด้านขวัญและกำลังใจ ด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน และ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยเชิงคุณภาพที่พบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการมีจิตสาธารณะ ด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านผู้นำชุมชน ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน

สำหรับการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งในจังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และ ด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ ด้านเศรษฐกิจ มาการจำหน่ายสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่น จำพวกของใช้ หรือของที่ระลึก ด้านสังคม ทุกคนในชุมชนเป็นฟันเฟืองสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และสืบสานวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ ด้านวัฒนธรรมเป็นการแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ ประเพณี ความเชื่อ ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันไปตามภูมิศาสตร์ บางพื้นที่มีแหล่งน้ำ สามารถจัดเป็นแพริมน้ำเพื่อรับนักท่องเที่ยว บางพื้นที่มีภูเขา มีถ้ำ หรืออยู่บนที่สูงชัน ก็สามารถจัดเป็นกิจกรรมการเดินสำรวจเส้นทางธรรมชาติ หรือให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการปลูกป่า และด้านการมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ชุมชนโดยส่วนมากจะยึดหลัก “บวร” บ้าน วัด และโรงเรียน เสริมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง วัฒนธรรมยังคงได้รับการสืบสานต่อโดยคนรุ่นใหม่ และก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในจังหวัดนครพนม ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากร หน่วยงานภาครัฐ และชุมชนควรร่วมกันดำเนินการจัดอบรมบุคลากรในชุมชน 2) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก ในหลายพื้นที่ควรมีการดูแลทั้งความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวก ให้พร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวเสมอ 3) พัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตวิถี ควรมีหน่วยงานทั้งที่มาจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน หรือเครือข่ายภาคีต่างๆ เข้ามาช่วยดูแล 4) ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว เป็นการเชื่อมโยงจากเส้นทางหลักลงมาเส้นทางรอง และ 5) การส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) ทุกกลุ่มควรนำอัตลักษณ์ทั้งเชิงภูมิศาสตร์และวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มขึ้นมาโชว์ ควรมีภาคเอกชนเข้ามาลงทุนร่วมกับชุมชน เช่น โรงแรมมีโซนสำหรับประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว มีรายการอาหารและเครื่องดื่มพื้นถิ่น เชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยวในชุมชนจริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานจากภาครัฐ เช่น สำนักงานพัฒนาชุมชน หรือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรเข้ามาสนับสนุน การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มต่างๆ และควรมีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ไม่ปล่อยให้เกิดการทิ้งช่วงหรือห่างหายไป นาน เพราะจะทำให้เกิดการพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่อง

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน หรือภาคีเครือข่าย เช่นมหาวิทยาลัยในจังหวัดหรือมหาวิทยาลัยที่เป็นเครือข่ายกัน ควรเข้าไปพัฒนาแหล่งข้อมูลสารสนเทศของชุมชน ให้มีทั้งแหล่งข้อมูลกลางในการสืบค้นแหล่งท่องเที่ยว ผ่านช่องทางที่สะดวก ง่ายต่อการสืบค้น เช่น ช่องทางออนไลน์ แหล่งข้อมูลอื่นๆ และเบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ชัดเจน

1.3 ควรมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาช่วยพัฒนาต่อยอดสินค้าของชุมชน เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ การปรับปรุง คุณภาพ หรือ กระบวนการผลิตให้กับทุกกลุ่มที่อยู่ในขั้นตอนของการพัฒนากิจการ อาจใช้วิธีการลงพื้นที่ หรือแจ้งให้ส่ง สมาชิกเข้ามาร่วมรับฟังการอบรม เพื่อนำความรู้ไปต่อยอดด้วยตนเอง

1.4 ผู้นำชุมชนควรเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการอำนวยความสะดวกต่อคณะกรรมการดำเนินงาน หรือให้ผู้ช่วย คู่มือในการดำเนินกิจกรรมแทน เมื่อติดภารกิจอื่น มีการพูดคุยเป็นระยะ ให้คำแนะนำ หรือคำปรึกษาอย่างเป็นกันเอง เมื่อสมาชิกเกิดความรู้สึกลำบากในการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจที่ดีแก่สมาชิกและกลุ่ม

1.5 คณะกรรมการบริหารงาน ควรจัดการประชุม เพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามว่า แผนงานปัจจุบันสามารถใช้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม และทันต่อสถานการณ์ภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม เพื่อเปรียบเทียบผลการ บริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ หรือภูมิภาคที่แตกต่างกัน

2.2 ควรศึกษาให้ครบทุกชุมชนท่องเที่ยวโอท็อป (OTOP) นวัตกรรม ในจังหวัดนครพนมและจังหวัดใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). *คู่มือบริหารโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม*. สืบค้น 1 กุมภาพันธ์ 2565 จาก <https://www.cdd.go.th/>.
- เกียรติสุดา ศรีสุข. (2552). *ระเบียบวิธีวิจัย*. เชียงใหม่: ครองช้าง.
- จิตติมา พลศักดิ์ และ รพีภัทร ศรีไกรภักดิ์. (2563). แนวทางการบริหารจัดการชุมชนสู่กระบวนการขับเคลื่อนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม กรณีศึกษาบ้านห้วย ตำบลน้ำคำ อำเภอเมืองศรีสะเกษ. *วารสารการบริหารการปกครอง และนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(3), 113-124.
- ธณัฐ วรวัฒน์, สัญญา เคณาภูมิ และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(2), 71-80.
- นุชนาถ นรินทร์, เขียวกา สุขเอี่ยม, สิทธิ ธีรธรรม และ อนามัย ดำเนตร. (2564). การออกแบบการท่องเที่ยวแบบโอท็อปนวัตกรรม เพื่อสร้างเสริมเศรษฐกิจชุมชนกำแพงแสนให้เข้มแข็ง. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 4(2), 684-695.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2552). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปาริชาติ คุณปลื้ม. (2562). ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 16(1), 14-22.
- รัตนภรณ์ มุ่งช่วยกลาง. (2564). *การจัดการหมู่บ้านท่องเที่ยวโอท็อปนวัตกรรมในจังหวัดขอนแก่น*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).
- สมนึก ภัททิยธนี. (2553). *การวัดการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กทม: ประสานการพิมพ์.

- สำนักงานขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง. (2561). แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://sto.go.th/th/about/policy/20-year-strategic-plan>.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดนครพนม. (2565). สรุปการจัดประเภทชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดนครพนม. สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <https://shorturl.asia/ig0CP>.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13. สืบค้น 14 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <http://www.nesdb.go.th>.
- สุทิน ชนะบุญ. (2560). สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยด้านสุขภาพเบื้องต้น. ขอนแก่น: สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขอนแก่น.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Public Policy Implementation: Employment Promotion for Elderly in Phitsanulok Province

Thoranin Senanimitr^{1*} Chanidapha Chalorwong² and Bongkochmas Ek-lem³

¹ Department of Public Administration, Faculty of Social Science and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

² Department of Political Science, Faculty of Social Science and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

³ Department of Administrative Science, School of administrative study, Meajo University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: singprajaplean@hotmail.com

ABSTRACT

This Article aimed to (1) study policy implementation, problem conditions, and limitations of government agencies in promoting employment for the elderly in Phitsanulok Municipality, Muang District, Phitsanulok Province, (2) analyze factors affecting employment promotion for the elderly in Phitsanulok Province, and (3) develop appropriate guidelines for promoting employment for the elderly in Phitsanulok Province. This research was qualitative research and quantitative research. The tools used for data collection were semi-structured interviews and questionnaires. For qualitative data analysis, content analysis was performed, in terms of quantitative data analysis Data was analyzed by statistical methods. The statistics used to analyze the data were inferential statistics, including t-test and one-way analysis of variance. The result of the study found that: Each government agency has different roles in promoting the employment of the elderly in the area because there are different structures and duties according to the law. The problems and limitations encountered in the operation are the management of government agencies. Policies and laws on the potential of the elderly and the economic context in the area. Factors affecting the promotion of employment of the elderly in Phitsanulok Province, it was found that the factors of the elderly. It consists of personal status factors, including education level and economic factors, including the last job position that has been performed and expertise in specific fields. Affecting the implementation of the promotion of employment of the elderly by government agencies. Appropriate guidelines for promoting employment for the elderly in Phitsanulok Province found that the government should expand job opportunities and jobs. Government agencies should adjust laws and regulations. To integrate cooperation and build networks to promote employment of the elderly.

Keywords: Elderly, Promoting Employment of The Elderly, Elderly Employment Policy, Public Policy

การนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ : การส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ ในจังหวัดพิษณุโลก

ธณินทร์ เสนานิมิตร^{1*} ชนิดาภา ชลอวงษ์² และ บงกชมาศ เอกเอี่ยม³

¹ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการจัดการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ประเทศไทย

² สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการจัดการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพิษณุโลก ประเทศไทย

³ สาขาวิชาบริหารศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: singprapaplean@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก (2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก และ (3) พัฒนาแนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดำเนินการด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ทางด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติอนุมาน ได้แก่ การทดสอบค่า T-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานภาครัฐในแต่ละแห่งมีบทบาทที่แตกต่างกันในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในพื้นที่ เนื่องจากมีโครงสร้างและภารกิจหน้าที่ตามกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยสภาพปัญหาและข้อจำกัดที่พบในการดำเนินการ ได้แก่ การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ นโยบายและกฎหมายกักตุนของผู้สูงอายุ และบริบททางเศรษฐกิจในพื้นที่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยของผู้สูงอายุ ประกอบด้วยปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติ และความถนัดชำนาญเฉพาะด้าน ส่งผลต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ แนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ภาครัฐควรขยายโอกาสและตำแหน่งงาน ปรับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ และต้องขับเคลื่อนการบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมจ้างงานผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุ, การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ, นโยบายการจ้างงานผู้สูงอายุ, นโยบายสาธารณะ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันบริบทการพัฒนาด้านประชากรของโลกได้มีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป สืบเนื่องจากปรากฏการณ์การเปลี่ยนทางด้านโครงสร้างประชากรของโลกที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยหรือผู้สูงอายุ (Aging Society) ด้วยปัจจัยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางการแพทย์ ส่งผลให้มนุษย์อายุยืนขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) ซึ่งประเทศไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญหน้าต่อปรากฏการณ์ในด้านดังกล่าวนี้เช่นเดียวกับทั่วโลก จากข้อมูลการสำรวจโครงสร้างประชากรผู้สูงอายุ ของกรมกิจการผู้สูงอายุในปัจจุบัน ณ เดือนกุมภาพันธ์ 2562 พบว่า มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุประมาณ 11,030,278 คนทั่วประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562)

ประเด็นปัญหาที่พบมากในสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย คือ ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านการดูแล และปัญหาด้านเทคโนโลยี (ณัฐหทัย นิรติชัย,

2561) ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุที่ต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ตระหนักถึงควมมีคุณค่าในตนเองและการได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยประเด็นหนึ่งที่ภาครัฐให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาแก่ผู้สูงอายุ คือ การส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากประชากรที่เข้าสู่วัยสูงอายุจะมีรายได้ลดลงเพราะไม่ได้ทำงาน ขณะที่การมีอายุยืนยาวสำหรับผู้สูงอายุนั้นต้องเผชิญหน้ากับความเสี่ยงต่อปัญหาทางด้านสุขภาพ ซึ่งผู้สูงอายุขาดเงินออมที่เพียงพอต่อการเผชิญหน้ากับความเสี่ยงดังกล่าว รวมถึงภาระค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากปัญหาในด้านดังกล่าวนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) อย่างไรก็ตาม แม้หน่วยงานภาครัฐจะมีนโยบายเข้าไปส่งเสริมการมีอาชีพและรายได้สำหรับผู้สูงอายุ แต่ยังพบว่าผลการดำเนินการตามนโยบายที่ผ่านมา มีผู้สูงอายุเพียงจำนวน 300,000 คน ที่มีอาชีพและรายได้ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.9 ของประชากรผู้สูงอายุทั้งประเทศเท่านั้น นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังขาดการสนับสนุนทักษะและการนำประสบการณ์ซึ่งถือเป็นคุณค่าแห่งชีวิตที่สำคัญของผู้สูงอายุมานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นภาครัฐจึงมีความจำเป็นต้องหาหนทาง ผลการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการจ้างงานเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนานโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

จังหวัดพิษณุโลกเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุสูงถึง 159,510 คน จากจำนวน ประชากรผู้สูงอายุ 11,030,278 คนทั่วประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2562) ซึ่งผู้สูงอายุในพื้นที่ต้องได้รับการส่งเสริมการจ้างงานจากนโยบายของภาครัฐเช่นเดียวกันกับพื้นที่อื่น โดยภาพการทำงานของผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเอง/ครอบครัวระหว่างปี พ.ศ.2557 – 2562 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากจำนวน 58,476 คน ในปี พ.ศ.2557 เพิ่มขึ้นเป็น 85,249 คน ในปี พ.ศ.2562 โดยมีอัตราที่เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2557 ถึง ปี พ.ศ.2562 คิดเป็นร้อยละ 46.00 หรือคิดเป็นร้อยละ 53.30 ของผู้สูงอายุทั้งหมด ในปี พ.ศ.2562 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) โดยเทศบาลนครพิษณุโลกมีประชากรลงทะเบียนอาศัยทั้งสิ้น 68,648 คน เป็นวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) จำนวน 15,714 คน คิดเป็นร้อยละ 20.26 ของประชากรทั้งหมด (เทศบาลนครพิษณุโลก, 2560) ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีผู้สูงอายุอยู่อาศัยมากที่สุด ขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งสะท้อนสถานการณ์แรงงานที่น่าวิตกกว่าเทศบาลนครพิษณุโลกได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ

เนื่องจากในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลกถือเป็นสังคมสูงวัยอย่างเต็มรูปแบบ ประกอบกับภาวะการทำงานของผู้สูงอายุที่ยังต้องทำงานหารายได้เลี้ยงตนเองครอบครัวมีจำนวนมากกว่า 50 (เทศบาลนครพิษณุโลก, 2560) ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการนำนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัติ : การส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก โดยมีประเด็นการศึกษาคือ การศึกษาการดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก รวมไปถึงการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานของผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก และประเด็นสุดท้ายคือการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก ให้ตรงเป้าหมายของทุกภาคส่วนและให้ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์มากที่สุด ทั้งในด้านการดำเนินนโยบายของภาครัฐและการขยายโอกาสในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในพื้นที่ เนื่องจากผู้สูงอายุยังคงมีศักยภาพในการเป็นกำลังแรงงานที่สำคัญให้กับประเทศในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่าง วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้

1.1.1 ตัวแทนเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดพิษณุโลก โดยพิจารณาจากอำนาจและหน้าที่ หน่วยงานละ 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 8 คน ประกอบด้วยตัวแทนสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน ตัวแทนกรมการจัดหางาน ตัวแทนสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิษณุโลก ตัวแทนกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ตัวแทนกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตัวแทนสำนักงานประกันสังคม และตัวแทนกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครพิษณุโลก

1.1.2 ตัวแทนผู้ประกอบการภาคเอกชน โดยพิจารณาจากการดำเนินการจ้างงานผู้สูงอายุเข้าสู่ระบบจำนวน 1 แห่ง และมีการจัดตั้งองค์กรอยู่ในเขตพื้นที่การบริการของเทศบาลนครพิษณุโลกซึ่งเป็นพื้นที่การศึกษา

1.1.3 ตัวแทนจากผู้สูงอายุและภาคประชาสังคม จำนวน 6 คน โดยพิจารณาจากบทบาทในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์เป็นแรงงานในระบบ ได้แก่ ลูกจ้างภาคเอกชน 2 คน และลูกจ้างภาครัฐ 1 คน ตัวแทนผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบคือ ผู้สูงอายุที่รับงานไปทำที่บ้าน 1 คน และตัวแทนผู้สูงอายุที่ทำงานอาสาสมัครสาธารณะสุข 1 คน สำหรับตัวแทนภาคประชาสังคม คือ ตัวแทนชมรมผู้สูงอายุของเทศบาลนครพิษณุโลกจำนวน 2 คน

1.2 สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ขึ้นทะเบียนและอยู่ภายใต้การให้บริการของเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุทั้งหมดในพื้นที่ 15,714 คน (ข้อมูลสำรวจจากเทศบาลนครพิษณุโลก ณ ปี พ.ศ. 2562) ดังนั้น การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงใช้สูตรคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (อ้างใน สีน พันธุ์พินิจ, 2549) เนื่องจากทราบขนาดจำนวนประชากรวิจัยที่แน่ชัด โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นไว้ที่ 95% และกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ที่ 0.05 ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 393 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

2.1 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) สร้างขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อใช้เป็นแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดพิษณุโลก ตัวแทนผู้ประกอบการภาคเอกชน และตัวแทนจากผู้สูงอายุและภาคประชาสังคม ซึ่งผ่านการตรวจสอบและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยแนวคำถามแบ่งออกเป็นสองตอนตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญ คือ การดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และแนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

2.2 แบบสอบถาม (Questionnaires) สร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องสอดคล้องกับประเด็นการศึกษาและตัวแปรตามกรอบแนวคิดการวิจัย ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก โดยคณะผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบเครื่องมือด้วยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถาม ซึ่งจะเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และมีการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และหาความเชื่อมั่น (Reliability) (กลียา วานิชย์บัญชา, 2561) ด้วยการทดสอบกับกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ใกล้เคียงจำนวน 30 ราย จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติคอมพิวเตอร์ ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.86

3. สมมติฐานการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐาน คือ ปัจจัยด้านสถานภาพของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ด้านสถานภาพส่วนบุคคล ด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ และด้านสถานภาพทางสังคม ส่งผลให้การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ จากการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ใน 4 ด้าน คือ ด้านกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการติดตามการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ และด้านการพัฒนาการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ลักษณะ ดังนี้

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ตัวแทนเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดพิษณุโลก ตัวแทนผู้ประกอบการภาคเอกชน และตัวแทนจากผู้สูงอายุและภาคประชาสังคม ในสองประเด็นการศึกษา คือ การดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุ และแนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ โดยแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มาจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา และตรวจสอบข้อมูลที่ได้ด้วยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation)

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากตัวอย่างกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 393 คน ที่เป็นเป้าหมายในการศึกษาวิจัยด้วยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (สิน พันธุ์พินิจ, 2549) จากผู้สูงอายุที่มาใช้บริการเทศบาลนครพิษณุโลก โดยแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและแนวคิดทฤษฎี และผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

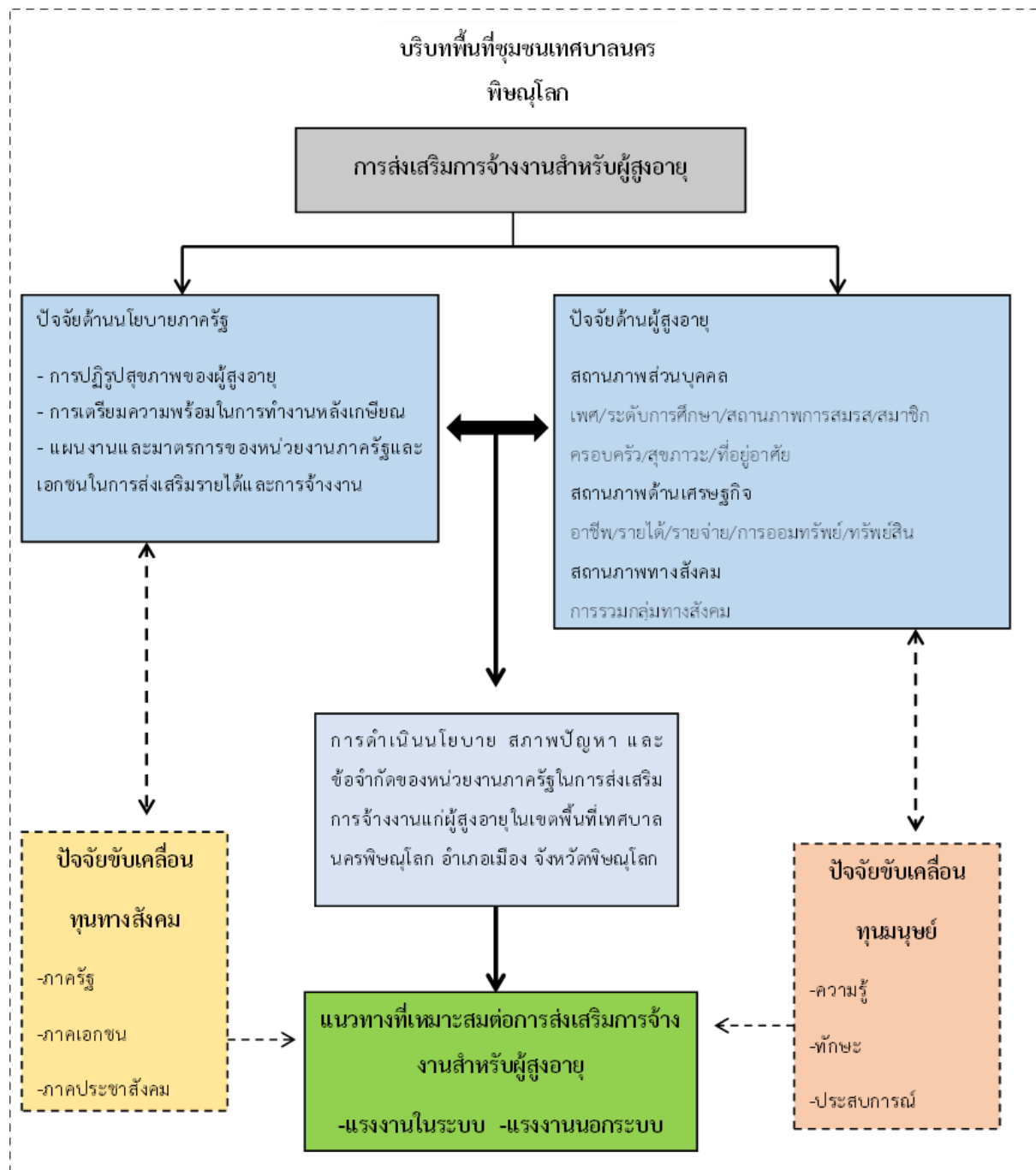
เนื่องจากการศึกษาวิจัยเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จึงจำแนกการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ คณะผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดระบบข้อมูลจัดประเภท และหมวดหมู่สังเคราะห์ จากนั้นจึงดำเนินการค้นหาแบบแผนแปลความหมายและตีความข้อมูลที่ได้รวบรวมมาตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจะอธิบายนำเสนอภาพของปรากฏการณ์ในเชิงการสร้างข้อสรุปหรือให้เหตุผลแบบอุปนัย (Inductive Reasoning) จากข้อมูลหรือข้อค้นพบย่อย รวบรวมมาอธิบายเป็นข้อค้นพบภาพรวมและเชื่อมโยงต่อปรากฏการณ์ในเชิงพื้นที่ตามประเด็นที่ศึกษาในการวิจัย คือ การดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และแนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistical Analysis) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่าที (T-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในประเด็นการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเตรียมความพร้อมในการทำงานหลังเกษียณและสถานการณ์ประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในประเทศไทย นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ แนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) และแนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capital) รวมถึงเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงนำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย การดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิชัยโลก เกิดจากนโยบายภาครัฐที่ได้ดำเนินการกำหนดแนวทางในการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งในการปฏิรูปสุขภาพของผู้สูงอายุ และการการสร้างรายได้ภายหลังเกษียณอายุงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพที่อยู่ในระบบ นอกจากนี้แผนงานและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐ และมาตรการภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ ส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดการประกอบอาชีพ มีรายได้ และได้รับการคุ้มครองจากภาครัฐในฐานะที่เป็นแรงงานสูงวัย ร่วมไปกับการผลักดันของภาคประชาสังคม โดยใช้ทุนทางสังคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนความร่วมมือในการสร้างภาคีเครือข่าย ในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุและการประกอบอาชีพเป็นแรงงานนอกระบบ

นอกจากนี้ปัจจัยด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ ประกอบไปด้วย ด้านสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส สมาชิกครอบครัว สุขภาวะ ด้านสถานภาพด้านเศรษฐกิจ รายได้ รายจ่าย การออมทรัพย์ ทรัพย์สิน

ที่อยู่อาศัย และด้านสถานภาพทางสังคม ได้แก่ การรวมกลุ่มทางสังคม ยังเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติต่อการรับการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุจากการดำเนินมาตรการของหน่วยงานภาครัฐที่แตกต่างกัน

โดยปัจจัยทั้งสองด้านนี้ทำให้การการดำเนินนโยบาย มาตรการ และแผนงานของหน่วยงานภาครัฐจากส่วนกลางเกิดสภาพปัญหาและข้อจำกัดต่อการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุ ในบริบทพื้นที่ชุมชนเทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก บริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมืองท้องถิ่น และวัฒนธรรมมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้การดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ ต้องอาศัยปัจจัยทุนทางสังคมเป็นตัวขับเคลื่อนระหว่างทุนทางสังคมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม มาบูรณาการร่วมกันร่วมกับทุนมนุษย์ที่ปรากฏอยู่ในศักยภาพของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านองค์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่สั่งสมมายาวนาน จึงจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชนเทศบาลนครพิษณุโลก

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในประเด็นการดำเนินมาตรการของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ในแต่ละองค์กรจะมีมาตรการและแผนงานในส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่แตกต่างกันตามนโยบาย ส่งผลให้บทบาทของหน่วยงานแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ดังนี้

- 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพ พบว่า เป็นบทบาทและมาตรการของสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยดำเนินการสำรวจความพร้อมด้านศักยภาพและจัดฝึกอบรมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ
- 2) ด้านการจัดหางานสำหรับผู้สูงอายุ พบว่า เป็นบทบาทและมาตรการกรมการจัดหางาน โดยดำเนินการสร้างความร่วมมือข้อตกลงกับหน่วยงานเอกชนภายใต้นโยบายของรัฐ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น
- 3) ด้านมาตรการและการออกกฎหมายจ้างงานผู้สูงอายุ พบว่า เป็นบทบาทและมาตรการของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยดำเนินการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานเช่นเดียวกับแรงงานและลูกจ้างของสถานประกอบการโดยทั่วไป
- 4) ด้านสิทธิประกันสังคมสำหรับแรงงานผู้สูงอายุ พบว่า เป็นบทบาทและมาตรการของสำนักงานประกันสังคม โดยดำเนินการขยายอายุผู้มีสิทธิรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพจาก 55 ปี เป็น 60 ปี นอกจากนี้การขยายอายุเกิดสิทธิรับประโยชน์ทดแทนกรณีชราภาพจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกันตนได้รับบำนาญในอัตราที่สูงขึ้น ขณะเดียวกันสำนักงานประกันสังคมยังเป็นหน่วยงานภาครัฐต้นแบบ ที่ได้รับงบประมาณในการจ้างงานผู้สูงอายุเข้าสู่การทำงานในระบบเป็นลูกจ้างพนักงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยภารกิจหน้าที่สำหรับแรงงานผู้สูงอายุในหน่วยงาน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การลงพื้นที่ และการให้คำปรึกษาแก่ผู้รับบริการที่มาสมัครเข้ากองทุนประกันสังคม
- 5) ด้านการส่งเสริมการเป็นแรงงานนอกระบบของผู้สูงอายุ พบว่า เป็นบทบาทของสำนักปลัดกระทรวงแรงงาน ได้มีการดำเนินนโยบายส่งเสริมการมีงานทำของแรงงานผู้สูงอายุ โดยมีมาตรการจัดตั้งคณะอนุกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบ เพื่อดำเนินการในเชิงยุทธศาสตร์และประสานแผนงานจากหน่วยงานภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 6) ด้านการสำรวจและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า เป็นบทบาทของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีมาตรการดำเนินการสำรวจครัวเรือน เพื่อรวบรวมรายชื่อผู้สูงอายุที่ต้องการฝึกอาชีพอิสระ โดยได้รับเงินทุนสนับสนุนกิจกรรมฝึกอาชีพผู้สูงอายุมาจากกองทุนผู้สูงอายุ เนื่องจากเป็นการส่งเสริมนโยบายมาจากกรมกิจการผู้สูงอายุซึ่งเป็นซึ่งเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 7) ด้านมาตรการในการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ พบว่า เป็นบทบาทของเทศบาลนครพิษณุโลกโดยมีกองสวัสดิการสังคมเป็นผู้ดำเนินการตามมาตรการที่กำหนดขึ้น ซึ่งชมรมผู้สูงอายุเป็นภาคประชาสังคมคือกลไกสำคัญในการส่งเสริมการ

ประกอบอาชีพอิสระของผู้สูงอายุ จากความสนใจภายในกลุ่มชมรมผู้สูงอายุที่ต้องการแสวงหารายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ เช่น การฝึกอบรมอาชีพหัตถกรรม การรวมกลุ่มประกอบอาชีพฟ้อนรำและนันทนาการ เป็นต้น และยังมีบทบาทในการรวบรวมข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่

สภาพปัญหาและข้อจำกัดที่ทำให้หน่วยงานภาครัฐ เกิดอุปสรรคในการดำเนินนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการจ้างงานหรือการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ จำแนกออกเป็น ประการแรกปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐ คือ การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุ และการจัดทำฐานข้อมูลสถานประกอบการที่ประสงค์จ้างแรงงานผู้สูงอายุ ประการที่สองปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดจากข้อบังคับใช้นโยบายและกฎหมายของหน่วยงานภาครัฐ ประการที่สามปัญหาและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากศักยภาพผู้สูงอายุ ประกอบด้วย สุขภาพของผู้สูงอายุ ข้อจำกัดด้านระยะทางที่อยู่อาศัยกับการเข้าร่วมโครงการของภาครัฐ และประการสุดท้ายปัญหาและข้อจำกัดจากบริบทในพื้นที่ ประกอบด้วย ตำแหน่งงานที่มีจำกัดในสถานประกอบการภาคเอกชน และพื้นที่ทางการตลาดในการส่งเสริมสินค้าที่มาจากจากการประกอบอาชีพอิสระของผู้สูงอายุ

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

จากวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์สถิติอนุमान ได้แก่ การทดสอบค่าที (T-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ ส่งผลต่อระดับทัศนคติที่มีต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้ ปัจจัยด้านสถานภาพส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระดับการศึกษา ส่งผลให้ระดับทัศนคติต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ในด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการมีความแตกต่างกัน ($F=2.02$, $sig = 0.04$) ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานหลักและยอมรับสมมติฐานรอง สะท้อนให้เห็นว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากความรู้ที่ได้รับการขัดเกลาจากระบบการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อศักยภาพของผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพและการจ้างงาน จึงเป็นผลให้ผู้สูงอายุมีความคาดหวังต่อการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถเข้าถึงการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุอย่างครอบคลุม

สำหรับปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติ ส่งผลให้ระดับทัศนคติต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันในทุกด้าน ดังนี้ ด้านกำหนดนโยบายและแผนงาน ($F=2.39$, $sig=0.05$) ด้านการดำเนินปฏิบัติงาน ($F=3.62$, $sig=0.006$) ด้านติดตามผลการดำเนินการ ($F=3.01$, $sig= 0.018$) และด้านพัฒนาแนวทางในการดำเนินการ ($F=3.94$, $sig=0.004$)

ปัจจัยความถนัดชำนาญเฉพาะด้าน ส่งผลให้ระดับทัศนคติต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุมีความแตกต่างกัน ในด้านการดำเนินปฏิบัติงาน ($F=3.64$, $sig=0.027$) ด้านการติดตามผลการดำเนินการ ($F=3.86$, $sig=0.022$) และด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ($F=4.53$, $sig=0.011$) ซึ่งเป็นการปฏิเสธสมมติฐานหลักยอมรับสมมติฐานรอง โดยปัจจัยทั้งสองประการนี้เป็นปัจจัยที่สะท้อนถึงประสบการณ์ในการประกอบอาชีพและศักยภาพที่ได้รับการสั่งสมจากการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจในการต่อยอดองค์ความรู้เมื่อมีการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุมีตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติและความถนัดชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน ย่อมส่งผลให้การดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุมีความแตกต่างกัน

ส่วนปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมไม่มีปัจจัยใดที่ส่งผลให้ระดับทัศนคติของผู้สูงอายุต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐมีความแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานหลักและปฏิเสธสมมติฐานรองที่กำหนดไว้ สะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายทางสังคมของผู้สูงอายุไม่ได้มีส่วนในการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าถึงการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากบริบทความเป็นเมืองทำให้การรวมกลุ่มทางสังคมของผู้สูงอายุเป็นไปในลักษณะการรวมตัวกันอย่างหลวม และขาดการแลกเปลี่ยนทุนทางสังคมระหว่างเครือข่ายภายนอกกลุ่ม (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 สรุปผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลของผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ

ปัจจัยส่วนบุคคลผู้สูงอายุ	ผลการเปรียบเทียบระดับทัศนคติต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ							
	ด้านการกำหนดนโยบายและแผนงาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	ด้านการดำเนินปฏิบัติงาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน	ด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการ	ผลการทดสอบสมมติฐาน
ระดับการศึกษา	F=1.63	ไม่แตกต่างกัน	F=1.66	ไม่แตกต่างกัน	F=0.78	ไม่แตกต่างกัน	F=2.02*	แตกต่างกัน
ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติ	F=2.39*	แตกต่างกัน	F=3.62*	แตกต่างกัน	F=3.01*	แตกต่างกัน	F=3.94*	แตกต่างกัน
ความถนัดชำนาญเฉพาะด้าน	F=2.15	ไม่แตกต่างกัน	F=3.64*	แตกต่าง	F=3.86*	แตกต่างกัน	F=4.53*	แตกต่างกัน

*Sig < 0.05

3. แนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในประเด็น การพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในอนาคตที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก จำเป็นต้องพิจารณาถึง ประเด็นดังต่อไปนี้ ด้านการจัดสรรตำแหน่งงานและอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุทั้งการประกอบอาชีพเป็นแรงงานในระบบและนอกระบบ โดยการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุให้เป็นแรงงานในระบบ หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายที่ครอบคลุมและขยายโอกาสในการประกอบอาชีพแก่ผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับศักยภาพทางด้านสุขภาพ และศักยภาพด้านทุนทางปัญญาของผู้สูงอายุที่ได้สั่งสมประสบการณ์ ความรู้ และความถนัดชำนาญ สำหรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพผู้สูงอายุเป็นแรงงานนอกระบบ นโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานระดับท้องถิ่น ควรมีการสนับสนุนด้านการตลาดแก่ผู้สูงอายุเพื่อให้สินค้าที่ผู้สูงอายุรับมาทำที่บ้านจากการส่งเสริมอาชีพของหน่วยงานภาครัฐ สามารถระบายสินค้าและสร้างรายได้ให้แก่ผู้สูงอายุ

ในขณะเดียวกันด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินนโยบายและมาตรการของรัฐ ภาครัฐควรพิจารณาถึงข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องเอื้อต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากการขยายสิทธิตามกฎหมายในการประกอบอาชีพให้ครอบคลุมกับกลุ่มผู้สูงอายุมากขึ้น ทั้งในด้านการขยายอายุการเกษียณของแรงงานในระบบของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และในด้านสิทธิสวัสดิการและการคุ้มครองแรงงานผู้สูงอายุที่เหมาะสม สำหรับการส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบ ภาครัฐต้องพิจารณาการจัดสรรงบประมาณและกองทุนในการส่งเสริมการประกอบอาชีพผู้สูงอายุเพิ่มเติม เนื่องจากเป็นกลไกหรือปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงการสร้างอาชีพและรายได้ตามเป้าประสงค์ของนโยบายภาครัฐได้ รวมถึงลดเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงกองทุนในการส่งเสริมอาชีพ จะทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสในการพัฒนาอาชีพและแสวงหารายได้ในฐานะเป็นแรงงานนอกระบบ เช่นการลดอัตราดอกเบี้ย การมีหลักค้ำประกัน เป็นต้น

นอกจากนี้การบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการจ้างงานผู้สูงอายุ นับเป็นกลไกสำคัญอีกประการที่จะเสริมพลังอำนาจการต่อรองให้หน่วยงานภาครัฐในการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากการแลกเปลี่ยนทุนทางสังคมและพัฒนาทุนมนุษย์ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อขยายโอกาสในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยการบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการจ้างงานผู้สูงอายุนั้น หน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการภาคเอกชนในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ควบคู่ไปกับการสนับสนุนการ

รวมกลุ่มผู้สูงอายุให้เป็นภาคประชาสังคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพและการจ้างงานผู้สูงอายุ ที่ภาครัฐและสถานประกอบการภาคเอกชนให้มีการสนับสนุน รวมถึงยังนำไปสู่การสนับสนุนกันระหว่างสมาชิกกลุ่มผู้สูงอายุที่ประกอบอาชีพอิสระหรือได้รับการจ้างงานเป็นแรงงานในระบบ

อย่างไรก็ตามการบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการจ้างงานผู้สูงอายุ จะสำเร็จได้จำเป็นต้องมีการกำหนดบทบาทของสมาชิกเครือข่ายให้มีความชัดเจน ทั้งบทบาทในการเป็นผู้ประสานความร่วมมือและบทบาทในการขยายโอกาสการจ้างงานผู้สูงอายุ รวมถึงต้องมีการแลกเปลี่ยนทุนทางสังคมและทุนมนุษย์ร่วมกัน เนื่องจากการเสริมพลังในการขับเคลื่อนการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุให้เกิดความครอบคลุมกับและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

อภิปรายผล

การดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การดำเนินนโยบายการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐในแต่ละแห่ง มีบทบาทในการดำเนินการตามมาตรการและแผนงานที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนตามโครงสร้างและภารกิจของหน่วยงานที่ถูกกำหนดขึ้นจากส่วนกลาง ส่งผลให้การดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในภาพรวมนั้น ยังคงขาดการบูรณาการการดำเนินแผนงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ นำไปสู่ข้อจำกัดในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวลิขิต สวัสดิ์ผล (2563) ได้ศึกษานโยบายการทำงานและการจ้างงานผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัจจุบันมาตรการภาครัฐในการส่งเสริมการทำงานและการสร้างหลักประกันรายได้ ให้แก่ผู้สูงอายุยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และยังพบปัญหาในการดำเนินงาน คือ ขาดแผนปฏิบัติการ ไม่มีข้อมูลและรูปแบบการบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยในประเด็นดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐแต่ละแห่ง มีทรัพยากรในการบริหารจัดการองค์การและปฏิบัติตามแผนงานที่แตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณและทรัพยากรมนุษย์ จึงทำให้มาตรการและแผนงานของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุมีแนวทางที่แตกต่างกัน ซึ่งหน่วยงานที่มีทรัพยากรเพียงพอจะมีศักยภาพสูงในการตอบสนองการดำเนินนโยบายการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุให้เป็นแรงงานในระบบ โดยข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่าสำนักงานประกันสังคมภายใต้โครงสร้างของกระทรวงแรงงาน เป็นหน่วยงานภาครัฐต้นแบบที่ได้มีการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุให้เป็นแรงงานในระบบหรือลูกจ้างของรัฐ เนื่องจากสำนักงานประกันสังคมมีกองทุนประกันสังคมและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานส่วนกลาง จึงทำให้มีศักยภาพเพียงพอในการจ้างงานและจัดสรรตำแหน่งงานแก่ผู้สูงอายุ ขณะเดียวกันการจ้างงานผู้สูงอายุในสถานประกอบการภาคเอกชนจะขึ้นอยู่กับศักยภาพและนโยบายขององค์การในการจัดสรรตำแหน่งงานสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากนโยบายการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุนั้นยังขาดกลไกในการขับเคลื่อนความร่วมมือกับภาคเอกชนที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธนเทพ ทองชมภู (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใส และเสริมสร้าง คุณธรรมจริยธรรมกรมพัฒนาที่ดินไปปฏิบัติ โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยดังกล่าวระบุถึงปัจจัยที่ทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ คือ ปัจจัยสมรรถนะองค์กร ปัจจัยทรัพยากร ในการขับเคลื่อนแผนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิเคราะห์แนวทางในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติของ มยุรี อนุมานราชธน (2549) ที่ได้อธิบายถึงตัวแบบในการนำนโยบายไปปฏิบัติในตัวแบบด้านการจัดการและตัวแบบสหองค์การ โดยแสดงให้เห็นว่า งบประมาณ เป็นปัจจัยสำคัญหรือกลไกขับเคลื่อนนโยบายของหน่วยงานภาครัฐงบประมาณในการดำเนินงานตามนโยบายต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอและมีคุณภาพตามที่ต้องการของหน่วยงานจึงจะทำให้นโยบายประสบความสำเร็จ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยของผู้สูงอายุในด้านสถานภาพของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับการศึกษา ส่งผลต่อดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เนื่องจากความรู้ที่ได้รับการขัดเกลาจากระบบการศึกษามีความสัมพันธ์ต่อ

ศักยภาพของผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพและการจ้างงาน จึงทำให้ทัศนคติและความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

ในขณะที่ปัจจัยของผู้สูงอายุด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติ ส่งผลต่อผลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในทุกด้าน ทั้งในด้านกำหนดนโยบายและแผนงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการดำเนินปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ ด้านการติดตามผลการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ และด้านการพัฒนาแนวทางการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติ สะท้อนให้เห็นถึงทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ทัศนคติและความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อการดำเนินนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุมีความแตกต่างกัน

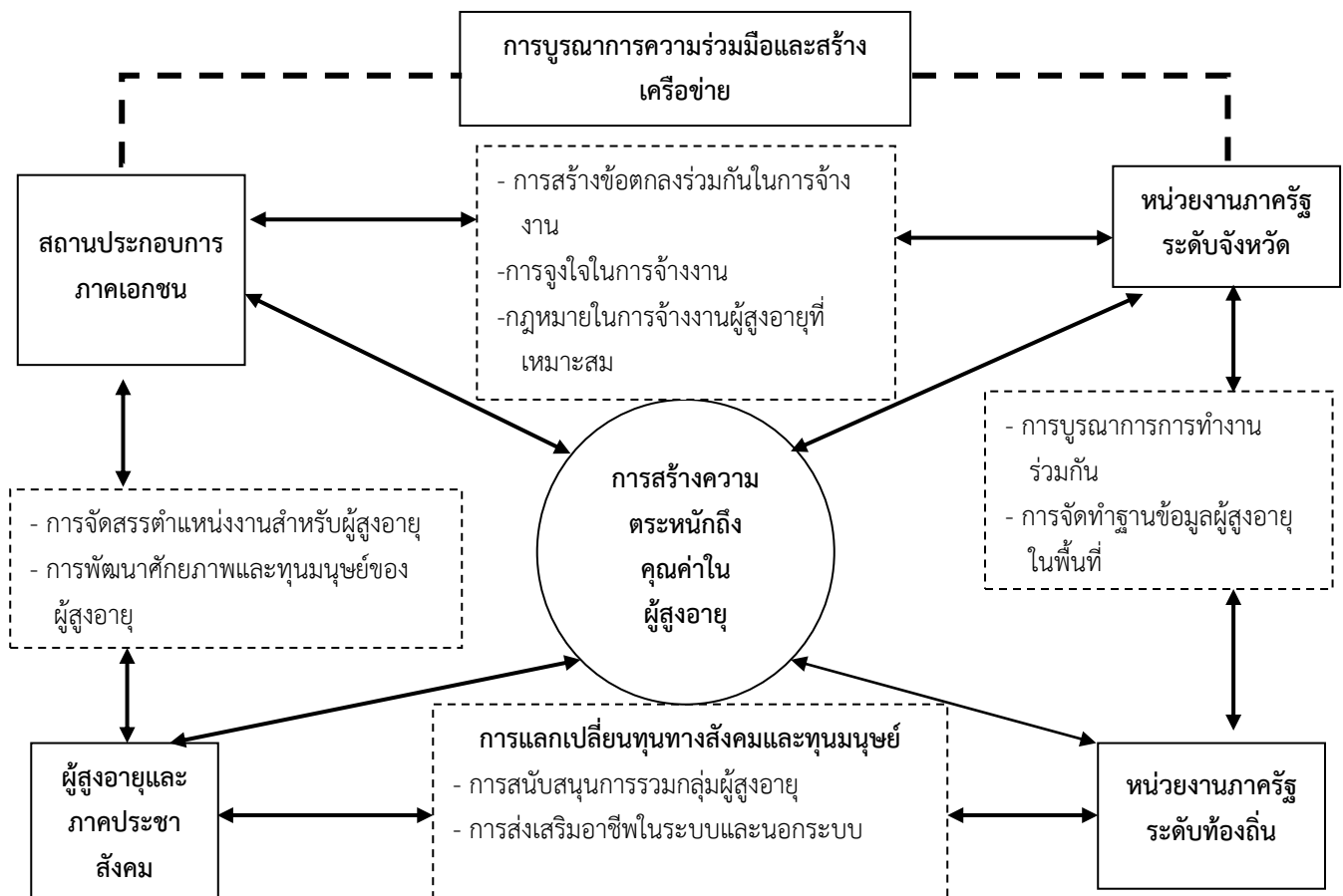
นอกจากนี้ความถนัดชำนาญเฉพาะด้านของผู้สูงอายุ ยังส่งผลต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งในด้านการดำเนินการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามผลการดำเนินการ และด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากความถนัดชำนาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุสะท้อนให้เห็นถึงทักษะที่ได้รับจากการขัดเกลาประสบการณ์ในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ จึงทำให้ทัศนคติและความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อผลการดำเนินการปฏิบัติงาน ด้านการติดตามผลการดำเนินการ และด้านการพัฒนาแนวทางในการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ ให้สอดคล้องกับทักษะของผู้สูงอายุที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาณติมา พงษ์นัยรัตน์ (2564) ได้อธิบายว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการจ้างงานผู้สูงอายุ คือ องค์ความรู้ ทักษะรอบด้านและประสบการณ์ที่ดีทั้งด้านบริหารและความชำนาญในวิชาชีพ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษาและตำแหน่งงานที่ได้ปฏิบัติ โดย Kooreman, P., & Wunderink, S. (1997) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยสำคัญของทุนมนุษย์ ประกอบด้วย ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งถือเป็นทุนมนุษย์ที่แต่ละคนสั่งสมมาตลอดชีวิต อันส่งผลต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมคือ นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สร้างคุณภาพชีวิตให้กับประชากร ดังนั้น ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนให้เห็นถึง ระดับการศึกษาที่เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงความรู้ของผู้สูงอายุ ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติที่เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงประสบการณ์ของผู้สูงอายุ และความถนัดชำนาญเฉพาะด้านที่เป็นสิ่งบ่งชี้ถึงทักษะในการทำงานของผู้สูงอายุ ย่อมมีผลต่อศักยภาพและทุนมนุษย์ที่แตกต่างกัน และมีอิทธิพลต่อการดำเนินนโยบายและมาตรการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ

แนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า แนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก คือ การพัฒนานโยบายการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุให้สอดคล้องกับทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงในด้านเป้าหมายของนโยบายต้องมีการขยายขอบเขตการจ้างงานผู้สูงอายุให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้สูงอายุ ทั้งการจัดสรรตำแหน่งงานและอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ในด้านการบริหารจัดการองค์การต้องมีข้อกำหนดและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐเกิดความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินแผนงานและมาตรการ รวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณและกองทุนในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเพิ่มเติม ซึ่งสอดคล้องกับ นราวุฒิ นุชนาคา (2563) ที่ได้อธิบายว่านโยบายของภาครัฐรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกกฎและระเบียบ ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากการสร้างความมั่นใจให้กับผู้สูงอายุว่าตัวเองยังมีคุณค่าศักยภาพในการทำงาน และยังคงความกังวลที่ว่าแก่ไปจะไม่มีใครดูแลและไม่มีใครจ้างทำงาน ทำให้ผู้สูงอายุมีกำลังใจส่งผลต่อการทำงานในทางบวกและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

และในด้านการบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ควรสร้างกระบวนการความร่วมมือให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้ทุนทางสังคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่การขยายโอกาสในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุที่ครอบคลุมกับความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากการดำเนินนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บทบาทในการดำเนินการตามนโยบายของภาครัฐถูกจำกัดด้วยระเบียบและกฎหมายในการดำเนินงาน จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐที่มีภารกิจในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุนั้นขาดความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น ทั้งในด้านการจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ การเสริมสร้างแรงจูงใจในการจ้างงานผู้สูงอายุแก่ผู้ประกอบการ และขับเคลื่อนภาคประชาสังคมในการรณรงค์ให้ตระหนักถึงคุณค่าและทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ และการบูรณาการทรัพยากรระหว่างหน่วยงาน ส่งผลให้การส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุยังขาดความครอบคลุมและ

ตอบสนองต่อความต้องการในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับ เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ (2550) ที่อธิบายถึงความสำคัญในประเด็นทุนมนุษย์เมื่อก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ โดยยุทธศาสตร์สำคัญที่จะพัฒนาทุนมนุษย์สำหรับผู้สูงอายุได้ คือ การปฏิรูปทรัพยากรมนุษย์ด้านสมรรถภาพและทักษะอันพึงประสงค์ในอนาคต โดยมุ่งเน้นสมรรถภาพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การปฏิรูปทัศนคติต่อทรัพยากรมนุษย์โดยเน้นทักษะ ศักดิ์ศรีและคุณค่าในวิชาชีพ ให้แก่ผู้สูงอายุเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ และสอดคล้องกับ บงกชมาศ เอกเอี่ยม คลัค (2546) ที่ได้อธิบายถึงประเด็นทุนทางสังคมที่จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่าย โดยทุนทางสังคมจะก่อให้เกิดเครือข่าย (Networks) บรรทัดฐาน (Norms) และความไว้วางใจ (Trust) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้ง่ายต่อการร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน นอกจากนี้ทุนทางสังคมนั้นยังก่อตัวขึ้นภายในเครือข่ายสังคมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลซึ่งผูกพันกันด้วยเงื่อนไขหรือพันธกรณี (Obligations) และกฎของการตอบแทนซึ่งกันและกัน (Norms of Reciprocity) ดังนั้น แนวทางในการพัฒนาการส่งเสริมการจ้างงานในอนาคตที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงต้องใช้ทุนมนุษย์และทุนทางสังคมเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ทั้งในเชิงนโยบายและการบริหารจัดการโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 การบูรณาการเครือข่ายการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ

จากภาพที่ 2 การบูรณาการความร่วมมือและการสร้างเครือข่ายในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ต้องอาศัยต้นทุนทางสังคมและกำหนดบทบาทแก่หน่วยงานใน 4 ภาคส่วน คือ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น สถานประกอบการภาคเอกชน และภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดที่สังกัดกระทรวงแรงงานและกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีบทบาทการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น ทั้งในด้านการจัดทำฐานข้อมูลและการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ในขณะที่หน่วยงานท้องถิ่นจะต้องมีบทบาทเป็นกลไกสำคัญในการสร้างกลุ่มทางสังคมของผู้สูงอายุ

และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีอาชีพโดยประสานกับหน่วยงานระดับจังหวัด สำหรับผู้สูงอายุและภาคประชาสังคมควรร่วมมือกับท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกลุ่มผู้สูงอายุควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพและทุนมนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการภาคเอกชนที่มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ในการสนับสนุนและสร้างโอกาสในการจ้างงานผู้สูงอายุ ซึ่งทุกภาคส่วนต้องขับเคลื่อนเครือข่ายการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ ด้วยการตระหนักถึงคุณค่าในผู้สูงอายุ

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินนโยบาย สภาพปัญหา และข้อจำกัดของหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการจ้างงานแก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครพิษณุโลก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการที่แตกต่างกันตามโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ตามกฎหมายของส่วนราชการ จึงทำให้หน่วยงานภาครัฐขาดการบูรณาการมาตรการและแผนงานร่วมกันทั้งในระดับจังหวัดและในระดับท้องถิ่น ซึ่งส่งผลต่อปัญหาและข้อจำกัดในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น การจัดทำฐานข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุในพื้นที่และสถานประกอบการที่มีความประสงค์จ้างแรงงานผู้สูงอายุ ปัญหาและข้อจำกัดด้านโครงสร้างและกฎระเบียบของหน่วยงาน เป็นต้น โดยหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุเป็นแรงงานในระบบคือ กรมการจัดหางาน และหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเป็นแรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิษณุโลก และกองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครพิษณุโลก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ พบว่า ปัจจัยของผู้สูงอายุ ได้แก่ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานครั้งสุดท้ายที่ได้ปฏิบัติ และความถนัดชำนาญเฉพาะด้าน ส่งผลต่อการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างทางด้านศักยภาพของผู้สูงอายุ และยังเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงทุนมนุษย์ที่มีความแตกต่างกัน ส่งผลให้ทัศนคติและความคาดหวังของผู้สูงอายุที่มีต่อผลการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุของภาครัฐมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้การดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุหน่วยงานภาครัฐจึงจำเป็นต้องพิจารณาทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ

สำหรับแนวทางที่เหมาะสมต่อการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า การพัฒนานโยบายการส่งเสริมการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุ ต้องพิจารณาการส่งเสริมการจ้างงานให้สอดคล้องกับทุนมนุษย์ของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านการจัดสรรตำแหน่งงานและอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยพิจารณาจากความพร้อมศักยภาพของผู้สูงอายุในการประกอบอาชีพ ในขณะเดียวกันการดำเนินนโยบายและมาตรการของภาครัฐ ต้องมีการพัฒนาตัวบทกฎหมายและระเบียบปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐให้เกิดความคล่องตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น รวมไปถึงการจัดสรรงบประมาณและกองทุนในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเป็นแรงงานนอกระบบ จะต้องเพิ่มงบประมาณและให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนให้แก่ผู้สูงอายุ นอกจากนี้การบูรณาการความร่วมมือและสร้างเครือข่ายระหว่างภาคประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการจ้างงานผู้สูงอายุ ถือเป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนต้นทุนทางสังคม ที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนเครือข่ายในการขยายโอกาสการจ้างงานผู้สูงอายุที่ครอบคลุมกับความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนราชการสังกัดกระทรวงแรงงาน เทศบาลนครพิษณุโลก และกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น ควรมีการบูรณาการแผนการทำงานในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุร่วมกัน เพื่อเป็นการขยายโอกาสและสร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงการโครงการส่งเสริมการจ้างงานและการพัฒนาทักษะวิชาชีพของผู้สูงอายุ

1.2 หน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการจัดหางาน สำนักงานประกันสังคม เป็นต้น กำหนดกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ และข้อบังคับที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุที่เหมาะสม เพื่อให้การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุเป็นไปตามเงื่อนไขปัจจัยของผู้สูงอายุ

1.3 หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่วนราชการสังกัดกระทรวงแรงงาน เทศบาลนคร พิษณุโลก สถานประกอบการ และกลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น การสร้างเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน เพื่อบูรณาการความร่วมมือทั้งในด้านทรัพยากรและการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดการขยายโอกาสในการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุ

1.4 หน่วยงานภาครัฐและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาการบูรณาการทรัพยากรของหน่วยงานในการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานในการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิเคราะห์ปัจจัยด้านสมรรถนะองค์การของหน่วยงานกับการดำเนินการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ และการประกอบอาชีพอิสระ

2.2 ควรขยายการเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง ให้มีความครอบคลุมกับผู้สูงอายุทุกกลุ่มมากขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์การประกอบอาชีพของผู้สูงอายุในระดับจังหวัด

2.3 ควรเพิ่มประเด็นการศึกษาในด้านการประเมินผลนโยบายสาธารณะในการส่งเสริมการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อนำผลการศึกษาไปพัฒนานโยบายของภาครัฐและท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2562). *ข้อมูลสถิติจำนวนผู้สูงอายุประเทศไทย ปี 2562*. สืบค้น 24 ธันวาคม 2563. จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/275>.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: สามลดา กาณติมา พงษ์นัยรัตน์. (2564). *แนวทางในการจ้างแรงงานผู้สูงอายุของภาคเอกชนเพื่อรองรับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก* (รายงานการวิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน, สุวณี สุรเสียงสังข์, พิชราวลัย วงศ์บุญสิน และ สมเกียรติ เอี่ยมกาญจนาลัย. (2550). *การพัฒนาประชากรวัยเรียนและวัยแรงงานเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยประชากรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวลิต สวัสดิ์ผล. (2563). นโยบายการทำงานและการจ้างงานผู้สูงอายุ: ข้อเสนอแนะบางประการ. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*, 13(1), 117-132.
- ณัฐหทัย นิรัตติย์. (2561). ผู้สูงอายุไทยในศตวรรษ 21. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 1(1), 107-115.
- เทศบาลนครพิษณุโลก. (2560). *ยุทธศาสตร์ 10 ปี สังคมสูงวัยเทศบาลนครพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก*. สืบค้น 24 ธันวาคม 2563. จาก http://www.phsmun.go.th/BackOffice/ckfinder/userfiles/images/files/stategy10y_v3_full.pdf.
- ธนเทพ ทองชมภู. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายเกี่ยวกับความโปร่งใส และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมกรมพัฒนาที่ดินไปปฏิบัติ. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, 2(2), 25-52.
- นราวุฒิ นุชนาคา. (2563). *แรงงานผู้สูงอายุกับการกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชน ในพื้นที่ตำบลราชาเทวะ จังหวัดสมุทรปราการ* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บงกชมาศ เอกเอี่ยม คลีคัก. (2546). ทุนสังคม: ความหมายและกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมกับการพัฒนาชุมชน. *วารสารการส่งเสริมและพัฒนา*, 5(3), 218-223.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2549). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพฯ: ธรรมการพิมพ์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2562*. สืบค้น 24 ธันวาคม 2563. จาก https://www.dop.go.th/download/knowledge/th1610945020-322_0.pdf.

- สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *สังคมผู้สูงอายุกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย*. สืบค้น 24 ธันวาคม 2563. จาก https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=49742&filename=house2558_2.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2549). *เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท วิทย์พัฒน์ จำกัด
- Kooreman, P., & Wunderink, S. (1997). *The economics of household behavior*. London: Bloomsbury Publishing.

The Model of Participation of Local Communities in Promoting Earlychildhood Development of Educational Network Center 12, Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 2

Nattapong Songkaew^{1*} Samit Onkong¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahajulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: natana04213@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to (1) study the state of participation of local communities in promoting early childhood development; of the Center for Education Network 12 under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, and (2) study the participation patterns of local communities in promoting early childhood development. This research is a qualitative research. Data were collected by in-depth interviews from 15 stakeholders, 5 key informants, and 7 expert group discussions. The result of the study found that: to study the condition, the researcher conducted in-depth interviews with those involved in the participation of local communities in promoting early childhood development. of the Center for Education Network 12 consists of 4 steps to study the state of local community participation as follows: 1) Using local community learning resources 2) Jointly formulating the curriculum 3) Being a guest speaker in organizing learning activities, and 4) joining the basic education school committee. The form of participation of local communities in promoting early childhood development of the Center for Education Network 12 uses an operational model for early childhood development through 6 main activities, namely 1) movement and rhythm activities, 2) experience-enhancing activities, 3) creative activities, 4) free activities, 5) outdoor activities, and 6) activities educational game.

Keywords: Participation, Local Community, Promotion of Development, Early Childhood

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

ณัฐพงศ์ สงแก้ว^{1*} สามิตร อ่อนคง¹ และ บุญเลิศ วีระพรภานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: natana04213@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 และ (2) ศึกษา รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 วิจัยนี้เป็น วิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการศึกษา พบว่า การศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ประกอบด้วยขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น 2) การร่วมกันกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ใช้รูปแบบการดำเนินงานการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่าน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง และ 6) กิจกรรมเกมการศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ชุมชนท้องถิ่น, การส่งเสริมพัฒนาการ, เด็กปฐมวัย

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เมื่อการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ ความสำคัญกับการพัฒนาการในทุกด้านของช่วงอายุแรกเกิดจนถึงห้าขวบ หรือวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง ที่จะมีเรียกกันว่า “เด็กปฐมวัย” ให้มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วก็จะสามารถเติบโตเป็นดีมีคุณภาพ ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติด้วยโดยมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ในสถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสมนอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้ คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิตดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (สุสิทธิ์ อร่ามเนตร, 2564) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ว่า “จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับ จิตวิทยาพัฒนาการ คือเหมาะสมกับอายุ วุฒิภาวะและระดับพัฒนาการเพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนา อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือเด็กได้ลงมือกระทำเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิด แก้ปัญหาด้วยตนเอง จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด

ประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุนสื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมและการประเมินพัฒนาการ” การส่งเสริมพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด -6 ปี สามารถช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการที่สมวัย และสามารถช่วยเสริมสร้างความผูกพันระหว่างเด็กกับผู้ปกครองซึ่งถือว่าเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญที่สุดสำหรับเด็ก โดยทั่วไปการส่งเสริมพัฒนาการเด็กผู้ปกครองสามารถใช้ของเล่นภูมิปัญญาชาวบ้านหรือสอดแทรกตามกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้โดยใช้สิ่งของที่มีอยู่ในบ้านมาประยุกต์ใช้ในการเล่นกับเด็กเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกรักสนุกสนานและอยากร่วมทำกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กควรจะทำตอนที่เด็กมีสภาวะทางร่างกายมีความพร้อมและมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมปลอดภัยซึ่งการดูแลเด็กปฐมวัยมักให้ความสำคัญกับการเจริญเติบโต โดยใช้วิธีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง แล้วปล่อยให้ พัฒนาการเกิดขึ้นตามวัย ต่อมาความตื่นตัวทางวิทยาการใหม่ๆ ส่งผลให้หันมาสนใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม พัฒนาการเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเฉพาะในภาวะสถานการณ์โควิด 19 นี้ผู้ปกครองหรือคนในชุมชนท้องถิ่นจะต้องตระหนักถึงพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่จะต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย นี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครองหรือ คนในชุมชนท้องถิ่นเป็นกำลังหลักสำคัญเช่นกัน

การพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมี ส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ารับการศึกษาของบุตรเพราะ พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้เตรียม ความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ซึ่งหมายความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้าน และ โรงเรียนจึงมีความหมายว่าครอบครัวเหมือนงานการศึกษา เพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรก ของคน พ่อ แม่คือ ครูคนแรกของลูก (ศิริบงกช เจริญทอง, 2557) แนวคิด “การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น” เป็นแนวคิดหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามาร่วมรับรู้ ร่วมใช้สติปัญญาและความสามารถในการ ตัดสินใจ กำหนดวิธีการ และเป้าหมาย ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในเวลาเดียวกัน อันเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ที่มุ่งเน้นในเรื่อง ความสมัครใจ การมีอิสระภาพ มีความเสมอภาค การรวมพลังอย่างเข้มแข็ง มีความสอดคล้องกับความจำเป็น ความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย การพัฒนาเด็กโดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม โดยเฉพาะ พ่อ แม่ หรือผู้ปกครองมี ส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการเข้ารับการศึกษาของบุตรเพราะ พ่อ แม่ เป็นครูคนแรกของลูก เป็นผู้เตรียม ความพร้อมให้ก่อนที่ลูกจะเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น เป็นการศึกษาที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ รวมทั้งการสร้างเสริมการเรียนรู้ซึ่งหมายความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นความต่อเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและโรงเรียนสู่บ้าน การร่วมมือระหว่างบ้าน และ โรงเรียนจึงมีความหมายว่าครอบครัวเหมือนงานการศึกษา เพราะครอบครัวเป็นแหล่งสถานศึกษาแรก ของคน พ่อ แม่คือ ครูคนแรกของลูก (อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ ไปใช้ในการเชื่อมโยงและแก้ปัญหาในชีวิตจริง รวมทั้งพัฒนากระบวนการหรือผลิตผลใหม่ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะสู่ไทยแลนด์ 4.0 ในปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับปฐมวัยทั้งสิ้น 12 โรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 ที่เน้นพัฒนาการของเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้านที่ประกอบไปด้วย ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยของแต่ละโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 นั้นมีการนำชุมชนท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่นการเชิญมาเป็นวิทยากร การเชิญมาร่วมกิจกรรมการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย รวมถึงการนำอาชีพ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย แต่ยังไม่เป็นรูปแบบ วิธีการที่ไม่ชัดเจน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยคำนึงถึงรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมและ

สอดคล้องกับบุคลิกภาวะของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัยใช้ในการจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในทุกด้านของเด็ก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-Rich Case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งจะมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 1 คน ครูปฐมวัยจำนวน 6 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 2 และตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน อาจารย์สาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 1 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 2) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ทางสถานศึกษาจัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบ 3) นำร่างแบบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ได้ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

2.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ ในขั้นตอนการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เครื่องมือ

ในการวิจัยคือ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการดำเนินงาน คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะสู่การนำเสนอรูปแบบโดยการนำเสนอ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่ได้จากการร่างแบบมาจัดทำเป็นแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อยความครอบคลุมขององค์ความรู้ทั้งรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก เรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over Role) (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนทำการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัว ตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ไว้วางใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์นั้นต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมโดยติดต่อทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) ขั้นตอนเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ รวมทั้งพิจารณาความเป็นไปได้ที่จะเข้าไปศึกษา ตลอดจนพิจารณาความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทาง 3) ขั้นตอนแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง มีการเตรียมตัวก่อนการสัมภาษณ์โดยการหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่สัมภาษณ์อย่างเพียงพอ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี (Rapport) ผู้วิจัยแนะนำตัวตามบทบาทที่กำหนดโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงบวก เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความประทับใจ ใจกว้างใจ และกล้าที่จะเปิดเผยข้อมูลให้ผู้สัมภาษณ์ต้องการ การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งถือว่าเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการสัมภาษณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ในกรณีของการศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มเติมข้อมูลระหว่างการเก็บข้อมูล ให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น การรวบรวมข้อมูลประกอบเพิ่มเติม รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการ สัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไปสู่การนำเสนอรูปแบบโดยการจัดประชุมกลุ่มสนทนา เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้ คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

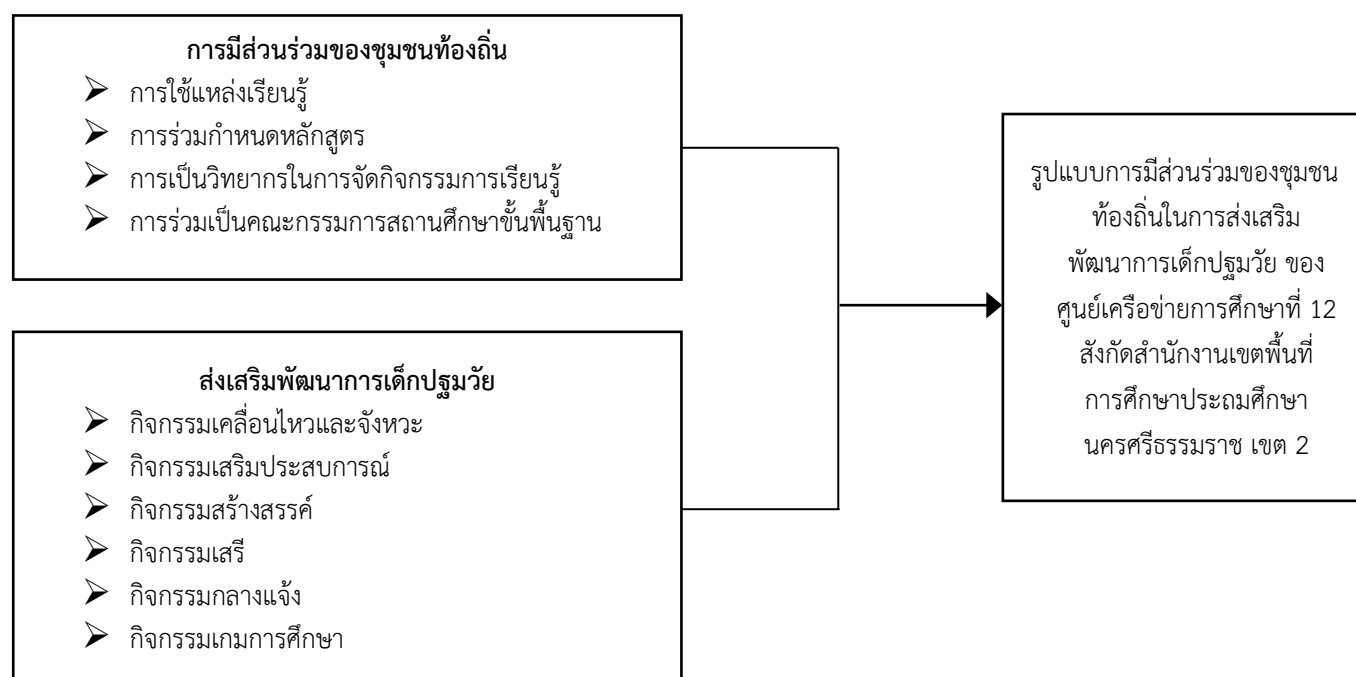
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมารวบรวมเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามตามหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษารูปแบบ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามแบบประเมินต่างๆ มาพัฒนาขั้นตอนการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 สร้างเป็นรูปแบบตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่มโดยการนำเสนอ การศึกษาขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข - ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำ รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ 12 การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 มีประเด็นการศึกษาประกอบด้วย การใช้แหล่งเรียนรู้

การร่วมกำหนดหลักสูตร การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ที่ได้มาทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานกับชุมชนท้องถิ่นมีการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน ชุมชนท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พิธีกรรมต่างๆ สร้างโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงสู่บทเรียนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนให้เกิดพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ผ่านการเรียนรู้จากแหล่งชุมชนท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรค การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นบางโรงเรียนอยู่ไกล ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อนักเรียนและมียกเรียนบางส่วนไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้โครงการและกิจกรรมอาจไม่บรรลุไปตามเป้าหมาย แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีครูควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในส่วนของการเดินทางโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ยานพาหนะจากผู้ปกครองในการรับ - ส่ง นักเรียน ทั้งนี้มีการประสานความร่วมมือจากชุมชนให้ทุกพื้นที่ในชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก นำรูปแบบการเรียนรู้แบบกลุ่มมาปรับใช้และมีการสรุปอภิปรายร่วมกันตามความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น

การร่วมกันกำหนดหลักสูตรมีการประชุมภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ คณะครูบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาโดยมีการสำรวจสภาพของชุมชน วิเคราะห์พัฒนาการเด็กและความต้องการของผู้เรียน สร้างแผนผังของหลักสูตรที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดทำหลักสูตร นำภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นบูรณาการให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับการเรียนในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ผลการดำเนินการโรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ ของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำชุมชนท้องถิ่นมาบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนผ่านการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ของหลักสูตร สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นยิ่งขึ้น ปัญหาที่พบในการร่วมกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นของโรงเรียน คือชุมชนเข้าใจด้านหลักสูตรท้องถิ่นน้อย แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีน้อย ขาดตัวแทนและความร่วมมือในการร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นและครูไม่ปรับเปลี่ยนบทบาทในการสอน ในการร่วมกันกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนโดยร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน

การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนต้องมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อจะได้เชิญวิทยากรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ กำหนดหัวข้อที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปสู่การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ หรือตัวแทนผู้ปกครอง โดยโรงเรียนจะร่วมกับชุมชนในการกำหนดทิศทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กและให้ความร่วมมืออีกทั้งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นมีปัญหาลักษณะคือ ในบางชุมชนท้องถิ่นอาจไม่มีวิทยากร มีวิทยากรไม่เพียงพอหรือไม่มีเวลารวมทั้งวิทยากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอนและการเตรียมสื่อ ในเรื่องของการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทำให้เด็กเกิดความสนใจน้อยลงจึงไม่เป็นไปตามแผนที่โรงเรียนวางไว้ แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ โรงเรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยให้กับวิทยากร อำนวยความสะดวกในการเตรียมสื่อในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กมีการประสานวิทยากรล่วงหน้าเพื่อจัดสรรเวลาที่ตรงกัน จัดสรรวิทยากรที่มีความเกี่ยวข้องเนื่องกับตัวผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและมีความสนใจในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจและให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริม

พัฒนาการเด็กปฐมวัยควรมีผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยและครูปฐมวัยร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้าน ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ทำให้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี สถานศึกษาควรจัดสรร คัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความพร้อม มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อการดำเนินงานที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 มีองค์ประกอบดังนี้คือ 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในประเด็นของ การใช้แหล่งเรียนรู้ การร่วมกำหนดหลักสูตร การเป็นวิทยากรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยผ่านกิจกรรมการรู้ 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษาพบว่า การพัฒนาศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) การดำเนินการ (4) การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย และศึกษานิเทศก์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญ ได้ตรวจสอบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผ่าน 6 กิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศกำกับ ติดตาม และประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา เพราะการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยทั้ง 6 กิจกรรมหลักเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ครบในทุกๆ ด้าน

อภิปรายผล

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 พบว่า

1) สภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 2 พบว่า การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษานักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงสามารถนำความรู้ที่ได้มาทำกิจกรรมการเรียนรู้แบบผสมผสานกับชุมชนท้องถิ่น มีการสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนชุมชนท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งได้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พิธีกรรมต่างๆ สร้างโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้เชื่อมโยงสู่บทเรียนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนให้เกิดพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ผ่านการเรียนรู้จากแหล่งชุมชนท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรค การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นโรงเรียนมีแหล่งการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นบางโรงเรียนอยู่ไกล ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อนักเรียนและฝึกเรียนบางส่วนไม่พร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมทำให้โครงการและกิจกรรมอาจไม่บรรลุไปตามเป้าหมาย แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ การนำนักเรียนไปแหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีครูควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดในส่วนของการเดินทาง โรงเรียนขอความอนุเคราะห์ยานพาหนะจากผู้ปกครองในการรับ - ส่ง นักเรียน ทั้งนี้มีการประสานความร่วมมือจากชุมชนให้ทุกพื้นที่ในชุมชนสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียนโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก นำรูปแบบการเรียนรู้

แบบกลุ่มมาปรับใช้และมีการสรุปอภิปรายร่วมกันตามความเหมาะสมของพัฒนาการเด็กจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ในการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่นจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาครบทุกด้าน รวมทั้งเด็กได้เรียนรู้จากการได้รับประสบการณ์ตรงในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนีย์ นาครุฑ (2553) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการเรียนการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนจากการสังเกตพัฒนาการของเด็กก่อนและหลังการจัดด้วยรูปแบบการสอน แตกต่างกันอย่างมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการสอนมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด แล้วจัดอบรมให้ผู้ปกครองเรื่อง “การพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยภูมิปัญญาไทย” พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานโดยใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

2) การร่วมกันกำหนดหลักสูตรมีการประชุมภาคี 4 ฝ่าย ได้แก่ คณะครูบุคลากร คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อร่วมกันกำหนดหลักสูตรของสถานศึกษาโดยมีการสำรวจสภาพของชุมชน วิเคราะห์พัฒนาการเด็ก และความต้องการของผู้เรียน สร้างแผนผังของหลักสูตรที่จะนำไปสู่กระบวนการจัดทำหลักสูตร นำภูมิปัญญา ปราชญ์ชาวบ้าน ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นบูรณาการให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ผลการดำเนินการโรงเรียนมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับแหล่งเรียนรู้ ของภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้นๆ มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่นำชุมชนท้องถิ่นมาบูรณาการ ทำให้ผู้เรียนผ่านการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ของหลักสูตร สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้เรียน และชุมชนท้องถิ่นยิ่งขึ้น ปัญหาที่พบในการร่วมกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นของโรงเรียน คือชุมชนเข้าใจด้านหลักสูตรท้องถิ่นน้อย แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นมีน้อย ขาดตัวแทนและความร่วมมือในการร่วมกำหนดหลักสูตรท้องถิ่นและครูไม่ปรับเปลี่ยนบทบาทในการสอน ในการร่วมกันกำหนดหลักสูตรของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีการวางแผนโดยร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่กระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารวิชาการ การบริหารจัดการ และการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการนำหลักสูตรแกนกลางในระดับชาติไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา จึงต้องได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม และร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องรวมถึงผู้ปกครองและคนในชุมชน โดยที่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ รุ่งทิพย์ เข้มทิศ (2559) ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการศึกษาเพื่อตอบสนองความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษาคำความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ พบว่า มีค่าความสัมพันธ์กันระหว่างระดับ ทัศนคติและระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนและสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น โรงเรียนต้องมีการวางแผนและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อจะได้เชิญวิทยากรได้ตรงตามวัตถุประสงค์ กำหนดหัวข้อที่จะจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปสู่การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นเช่น ปราชญ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ หรือตัวแทนผู้ปกครอง โดยโรงเรียนจะร่วมกับชุมชนในการกำหนดทิศทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กและให้ความร่วมมืออีกทั้งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ได้รับประสบการณ์ตรงและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญา ประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่นมีปัญหาและอุปสรรคคือ ในบางชุมชนท้องถิ่นอาจไม่มีวิทยากร มีวิทยากรไม่เพียงพอหรือไม่มีเวลาว่ารวมทั้งวิทยากรไม่มีความรู้ความเข้าใจเทคนิคการสอนและการเตรียมสื่อ ในเรื่องของการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กทำให้เด็กเกิดความสนใจน้อยลง จึงไม่เป็นไปตามแผนที่โรงเรียนวางไว้ แนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ โรงเรียนต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ของเด็กปฐมวัยให้กับวิทยากร อำนวยความสะดวกในการเตรียมสื่อในการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการ

ให้กับเด็กมีการประสานวิทยากรล่วงหน้าเพื่อจัดสรรเวลาที่ตรงกัน จัดสรรวิทยากรที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเคยชินและมีความสนใจในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กถือเป็นการเปิดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้เรียนรู้กับบุคคลที่มีเชี่ยวชาญในศาสตร์ต่างๆ ให้ปราชญ์หรือคนในชุมชนได้ร่วมมือกันสร้างพัฒนาการให้กับเด็กพัฒนาเด็ก ทำให้เด็กได้มีพัฒนาการครบในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ จันทร กำภัสสร (2553) ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและพัฒนาชุมชน พบว่าในการจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อที่จะแก้ปัญหาของชุมชน ได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์จริง

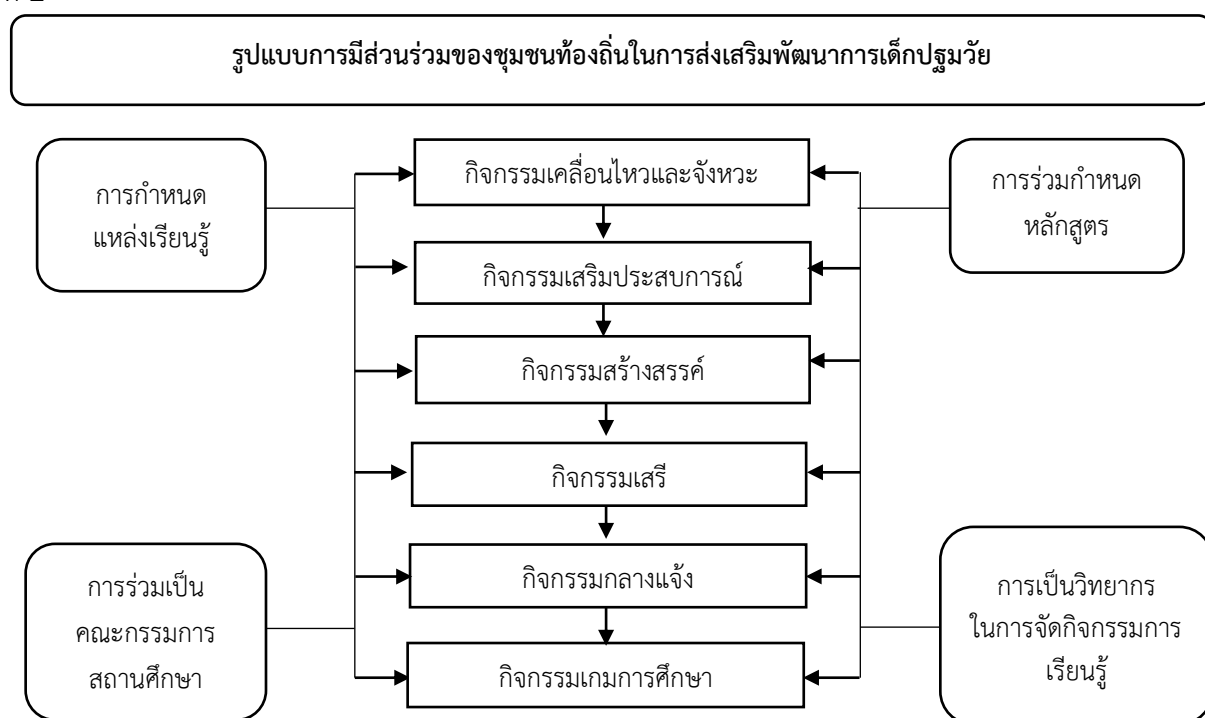
การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการศึกษาจากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจและให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยควรมีผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยและครูปฐมวัยร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยให้ครบทั้ง 4 ด้าน ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ทำให้ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี สถานศึกษาควรจัดสรร คัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความพร้อม มีความตั้งใจที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อการดำเนินงานที่ส่งผลต่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการช่วยขับเคลื่อนการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เป็นไปตามวัยของเด็กและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กปฐมวัยทำให้โรงเรียนและชุมชนมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ไพเราะ กาญจนสิงห์ (2555) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า 1) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานร่วมกับชุมชน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพอนามัย ปัญหาเด็กวัยรุนแรง และผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการเกี่ยวกับสันติภาพเพื่อชุมชน 2) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น และร่วมกิจกรรมทางศาสนากับชุมชน 3) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อผลในการศึกษาของนักเรียน และ 4) ครูและประชาชนต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้พักอาศัยในโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน

ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 พบว่า ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การดำเนินการ 4) การติดตามและประเมินผล ซึ่งเป็นผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์ประจำสาขาการศึกษาปฐมวัย และศึกษานิเทศก์ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยผ่าน 6 กิจกรรมหลักได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้งและกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน ไชยโวหาร ได้ศึกษาสภาพการบริหารจัดการตามหลักสูตร ประกอบด้วยการกำหนดแผนการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและด้านสรุปผลการดำเนินการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยทั้ง 6 กิจกรรมหลักเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้ครบในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ ลำดวล ปันสันเทียะ (2555) ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนแบบมอนเตสซอรี ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่านการจัดกิจกรรม 6 กิจกรรมหลัก พบว่าเด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามแนวมอนเตสซอรีโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สู่การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีกรอบรูปแบบปฏิบัติในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น จำนวน 4 กิจกรรม ดังนี้ คือ 1) การกำหนดแหล่งเรียนรู้ 2) การร่วมกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา โดยผ่านกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีข้อเสนอแนะ สถานศึกษานำผลการศึกษาศาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษา สถานศึกษาในกลุ่มเครือข่าย และกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ไปใช้ในเครือข่ายของตนเอง และให้มีการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาควรมีรูปแบบที่ชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยโดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่น ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรุ่งทิพย์ เข้มทิศ (2559) ศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการศึกษาและระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นการศึกษาเพื่อตอบสนองความคิดที่ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น พบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติและระบบโรงเรียนในแต่ละสิ่งแวดล้อมแต่ไม่มีค่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนและสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 สามารถสรุปองค์ความรู้ใหม่ได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

รูปแบบจากการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น มีขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ 1) การกำหนดแหล่งเรียนรู้ 2) การร่วมกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา โดยการดำเนินงานการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรม จำนวน 6 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้ง 6) กิจกรรมเกมการศึกษา ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ให้เด็กมีพัฒนาการที่เป็นไปตามวัยและพัฒนาได้เต็มศักยภาพจากการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ประกอบด้วย ขั้นตอนการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น 2) การร่วมกันกำหนดหลักสูตร 3) การเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) การร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 ใช้รูปแบบการดำเนินงานการพัฒนาเด็กปฐมวัยผ่าน 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ 2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ 3) กิจกรรมสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเสรี 5) กิจกรรมกลางแจ้งและ 6) กิจกรรมเกมการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ควรมีการจัดโครงการอบรมรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้กับผู้บริหาร ครูผู้สอนทุกภาคเรียน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานโครงการการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้เพียงพอ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการพัฒนากิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะด้านการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาต่อไป

2.2 กลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ไปใช้เป็นรูปแบบในการดำเนินการภายในเครือข่ายของตนเอง

2.3 มีการติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย ของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 12 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 2 ไปใช้

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยของสถานศึกษาในเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยไปใช้

3.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทร์ กำภศสร. (2557). *การศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 2*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- จันรอล เงินคำ. (2553). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษา*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- จุลพิร อร่ามเนตร. (2560). *ลงทุนคุ้มค่าเริ่มที่ “เด็กปฐมวัย”*. สืบค้น 17 สิงหาคม 64. จาก <https://www.komchadluek.net/general-knowledge/349279>.
- ดวล ปันสันเทียะ. (2555). *ผลการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ทัศนีย์ นาคุณทรง. (2553). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ไพเราะ กาญจนสิงห์. (2555). *แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแม่สอด*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรียนกับชุมชนโรงเรียนเทศบาลเฉลิมฉมัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). *การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเรียนกับชุมชนโรงเรียนเทศบาลเฉลิมฉมัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ศิริบงกช เจริญทอง. (2557). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี).
- อรพิน ปิยะสกุลเกียรติ. (2561) *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในตำบลท่าแค จังหวัดลพบุรี*. *วารสารร่วมพฤษภา* มหาวิทยาลัยเกริก, 36(3), 45-65.

Effects of Using a KWL Plus Teaching Technique on Critical Reading Abilities of Fifth Year Secondary Students

Nuttanit Yengmanit^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Education Thai Language Teaching, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: fedia.yengmanit1994@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed to evaluate effects of using a KWL Plus teaching technique on fifth year secondary school students' critical reading abilities by comparing the average score of critical reading abilities of fifth year secondary school students prior to and after learning by following the KWL Plus teaching technique, and comparing the average score of critical reading abilities of fifth year secondary school students between experimental and control groups. The target population was 80 students who studied in fifth year secondary school in the second academic year 2022 at Rattanasuksa (pseudonym), Prachaup Khirikhan province, Thailand. The students came from 2 groups, 40 students for each group. Both student groups were divided by using a purposive sampling method to experimental and control groups. The experimental group was taught following the KWL Plus teaching technique and the control group was taught through conventional teaching methods. Research instrument for collecting data comprised a critical reading test. The test was designed a multiple-choice test, 30 items. The instruments for the experiment were 6 lesson plans designed following the KWL Plus and 6 lesson plans designed through conventional teaching methods. Each lesson plan designed for a teaching session, comprised 50 minutes. The research was undertaken for 2 weeks, 3 sessions per week. Quantitative data were examined to check average score and standard deviation. Additionally, the results were analysis to check statistical significance by using t-test. The results of the study found that the average score of critical reading abilities of fifth year secondary students was higher than prior to the experiment at the 0.05 level of significance. And the average score of critical reading abilities of experimental group was higher than control group after the experiment at the 0.05 level of significance.

Keywords: KWL Plus Teaching Technique, Critical Reading Abilities, Fifth Year Secondary Students

ผลของการใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ณัฐนิช เยี่ยงมานิต^{1*} และ เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: fedia.yengmanit1994@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus และเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่เรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอน KWL Plus กับกลุ่มที่เรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ประชากรกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนรัตนศึกษา (นามสมมุติ) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 ห้อง ห้องละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2565 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้วิจัยกำหนดให้นักเรียนห้องที่ 1 เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนห้องที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus จำนวน 6 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 6 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าเฉลี่ยสำคัญของความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบ t-test ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: เทคนิคการสอน KWL Plus, ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างสมดุลท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ที่กำหนดให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีทักษะพื้นฐานคือ สามารถอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น เพื่อใช้ทักษะพื้นฐานเหล่านี้ในการต่อยอดพัฒนาตนเองให้มีทักษะในการดำรงชีวิตสูงขึ้นตามระดับชั้นการศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนตามจุดหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดและมีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการศึกษาดำรงชีวิต โดยเฉพาะทักษะการอ่าน ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหา (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การอ่านจึง

เปรียบเทียบเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้ ซึ่งวิธีการอ่านที่ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวาง เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด นักเรียนจึงจำเป็นต้องรู้จักอ่านแล้วต้องคิดพิจารณาแยกแยะ ประเมินข้อมูลหรือเรื่องราวได้ว่า มีความถูกต้อง มีเหตุผลน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการอ่านอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นทักษะการอ่านขั้นสูงที่ต้องใช้สติปัญญาความรู้ ตัดสินใจเรื่องให้อ่านให้อ่านถูกต้อง โดยผู้อ่านต้องใช้สติปัญญาใคร่ครวญสิ่งที่อ่านอย่างพินิจ พิจารณาเพื่อตัดสินประเมินค่าสิ่งที่อ่านได้ถูกต้อง (ทิพมพร เเด่นโยธา, 2565) ประกอบกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกของข้อมูลข่าวสารยุคปัจจุบัน เพราะสามารถช่วยให้ผู้อ่านรู้จักวิเคราะห์ตรวจสอบ และเลือกรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

การเรียนรู้ภาษาไทยที่ผู้เรียนไม่ชอบการเรียนรู้แบบอ่านและท่องจำ แต่ชอบการเรียนรู้ที่ได้คิดหรือลงมือทำด้วยตนเอง ถูกเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากปัจจุบันโลกในยุคโลกาภิวัตน์มีการแพร่หลายของอินเทอร์เน็ต ใช้งานกันอย่างกว้างขวาง เป็นผลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนของนักเรียน (บุญเลี้ยง ทูมทอง, 2559) แต่สิ่งที่ครูผู้สอนและผู้เรียนควร จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนา ก็คือ กระบวนการคิดที่ได้จากการเรียน ดังนั้นแนวทางสำคัญที่ผู้เรียนจะได้มีบทบาทและ สอดคล้องกับบริบทการเรียนการสอนจึงต้องมีวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ในระดับเบื้องต้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิด ร่วมไปกับการศึกษาเนื้อเรื่อง เพื่อให้การเรียนเป็นไปตามที่ครูผู้สอนตั้งไว้ โดยครูผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น รัก การอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียน คิด วิเคราะห์ ตามการเรียนรู้ได้ถูกต้อง เป็นไทย รู้จักรักชาติภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย รวมถึงมีความสามารถในการเลือกรับและกลั่นกรองข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีเหตุผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา ครูผู้สอนทั่วไปจะสอนเน้นแบบอ่านเอาเรื่อง ครูผู้สอนยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพยายาม จดจำรายละเอียดของเรื่องที่ซับซ้อนและมีรายละเอียดค่อนข้างมาก ซึ่งไม่ได้เน้นให้เห็นความสำคัญของการอ่านอย่างมี วิจารณญาณแล้วยังก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและความเบื่อหน่ายในการเรียนภาษาไทย รวมทั้งมีทัศนคติในทางลบต่อวิชา ภาษาไทยโดยรวมในที่สุด เพื่อให้เกิดความสมดุลในการจัดเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องปรับรูปแบบการสอนที่เปิดโอกาสให้ ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล สามารถตั้งคำถามและตอบคำถามที่ตนเอง ต้องการทราบจากบทเรียนได้โดยการค้นคว้าและเลือกสรรข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2556) โดยการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการอ่านขั้นสูงที่ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า เรื่องราวจากการอ่านได้ และเป็นการอ่านทำจำเป็นต้องได้ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างปฏิเสธไม่ได้ กาลเวลาเปลี่ยนไปจนก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงของ โลกในศตวรรษที่ 21 ที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาท ทำให้การดำรงชีวิตต้องพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างมาก จนกลายเป็นพื้นฐาน ที่สำคัญของชีวิตมนุษย์ในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการศึกษา การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดิมที่เน้นการ ถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการสนองตอบต่อผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กรุ่นใหม่ที่เกิดมา พร้อมกับเทคโนโลยี การใช้อุปกรณ์ต่างๆ Tablet, Smart Phone, VDO Game, Internet Game ต่างๆ ดังนั้นการนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนในยุคสมัยนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง การอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่เคยมีความหมายก็ กลับถูกมองข้ามไปพร้อมกับเทคโนโลยีที่เข้ามา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาเทคนิคการสอนแบบ KWL Plus ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการ ฝึกให้คิดเป็นลำดับขั้นตอน ทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ เกิดการพัฒนาทักษะการคิด และช่วยให้นักเรียน สามารถจัดการทบทวนความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ KWL Plus เป็นเทคนิคการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิด และการ อ่าน โดยให้นักเรียนสามารถจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองและนำความรู้เดิมมาใช้ตามลำดับขั้นตอนคือ K : (What do I know) นักเรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน ฟัง ดู W : (What we want know) นักเรียนต้องการรู้อะไรจากเรื่อง ที่จะอ่าน ฟัง ดู และ L: (What I Learned) นักเรียนได้เรียนรู้อะไร ขึ้น Plus เป็นการเพิ่มเติมการทำแผนผังมโนทัศน์เพื่อ สรุปเรื่องราวต่างๆ ที่นักเรียนได้อ่าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการใช้เทคนิค KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ซึ่งประกอบด้วย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus กับนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแบบดั้งเดิม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลองที่เก็บข้อมูลในชั้นเรียน (Quasi-Experimental Research Conducted In The Field) (Denscombe, 2017) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่เรียนด้วยเทคนิค KWL Plus กับกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ experimental and control group pre-test and post-test research design (Cohen et al, 2018) โดยประชากรกลุ่มเป้าหมายแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย (target population) คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ห้องละ 40 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน ที่ศึกษาในภาคการศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2565 สังกัดโรงเรียนรัตนศึกษา (นามสมมุติ) จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักเรียนห้องที่ 1 กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง (experimental group) และนักเรียนห้องที่ 2 กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม (control group) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) (Creswell and Guetterman, 2019)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มทดลองโดยใช้เทคนิค KWL Plus และแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม รายละเอียดมีดังนี้

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มทดลองโดยใช้เทคนิค KWL Plus มีจำนวน 6 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 6 คาบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus (ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นการศึกษาความรู้ (Know) ขั้นกำหนดเป้าหมายของประเด็นหรือหัวข้อที่ต้องการศึกษาค้นคว้า (What do we want to learn) ขั้นทบทวนความรู้ What did we learn และขั้นสรุปและเสริมสร้างความรู้โดยใช้ผังมโนทัศน์ (Plus)) และขั้นสรุปและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

2.1.2 แผนการจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มควบคุมโดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม มีจำนวน 6 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 6 คาบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอนซึ่งมีกิจกรรมสำคัญคือการบรรยาย การตอบคำถาม การทำแบบฝึกหัดและนำเสนอหน้าชั้นเรียน และขั้นสรุปและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและ

การประเมินผล แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 29 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่านักเรียนบางคนยังสับสนกับหัวข้อการวิเคราะห์และโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้โดยระบุคำถามเพิ่มเติมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนฝึกการพูดอธิบายเหตุผลประเมินข้อดีและข้อจำกัดในประเด็นที่อภิปราย

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามแนวคิดของ Woolfolk (2018) ซึ่งประกอบด้วย การประเมินความสามารถในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า จากนั้น นำเสนอเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม และนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับ ชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 29 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่า แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 1.86-7.09

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (Try Out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับ และกำหนดใช้นามสมมุติแทนชื่อของนักเรียนทุกคนและชื่อจริงของโรงเรียน

3.2 ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลา 30 นาที

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแผนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง ตามขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.3.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 6 คาบ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ

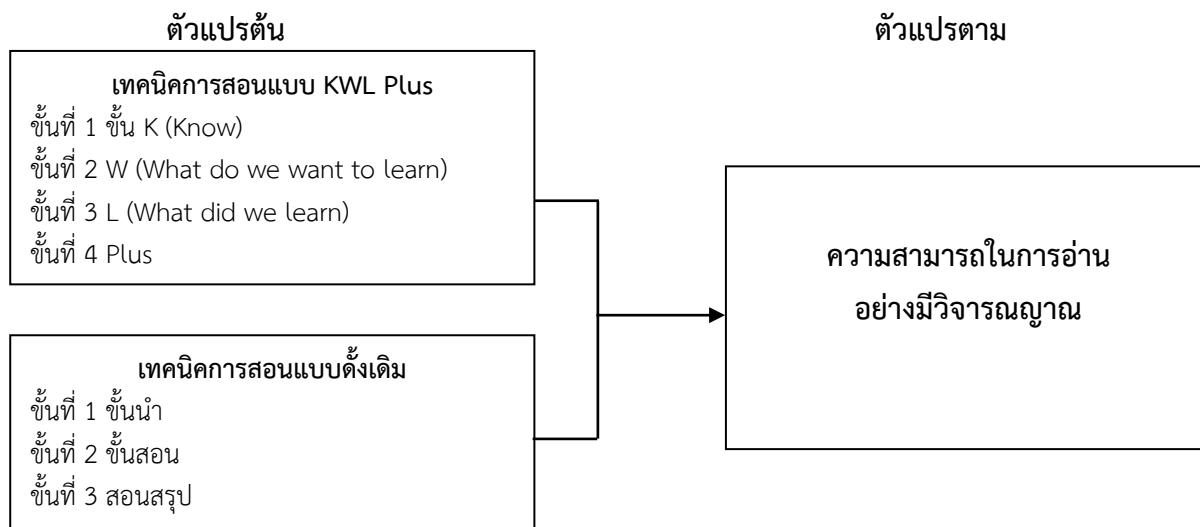
3.3.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม สำหรับนักเรียนกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยดำเนินการเช่นเดียวกับข้อ 3.3.1 กล่าวคือ ผู้วิจัยดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 6 คาบ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ

3.4 หลังการจัดการเรียนรู้จากข้อ 3.3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เวลา 30 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการทดลอง ตามเงื่อนไขของการใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test) โดยวิเคราะห์ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (frequency distribution) (Cohen et al., 2018) พบว่า ผลคะแนนดังกล่าวได้แจกแจงแบบปกติ (normal distribution) จากนั้น ผู้วิจัยคำนวณคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงอย่างมีวิจารณญาณระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง ด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สูตรคำนวณ Dependent Sample t-test และ Independent Sample t-test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus (N=40)

ช่วงเวลา	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	ค่า t	sig
ก่อนการทดลอง	30	13.45	2.75	22.17	0.00*
หลังการทดลอง	30	26.05	2.31		

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus กับนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแบบดั้งเดิม

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนแบบ KWL Plus กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแบบดั้งเดิม ก่อนและหลังการทดลอง

กลุ่ม	จำนวนนักเรียน	ก่อนการทดลอง		ค่า t ก่อนการทดลอง	Sig.	หลังการทดลอง		ค่า t หลังการทดลอง	Sig
		$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	40	13.45	2.75	-0.07	0.00*	26.05	2.31	2.61	0.00*
กลุ่มควบคุม	40	13.50	3.00			24.65	2.80		

* $P < 0.05$

อภิปรายผล

จากการประเมินผลของการใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การอภิปรายผลการวิจัยสามารถจำแนกได้ตามวัตถุประสงค์ย่อย จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ KWL Plus ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอภิปรายได้ว่า เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิค KWL Plus เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้เป็นกระบวนการสอนอ่านที่มีบทสรุป และทำงานเป็นกลุ่มได้ แต่ละคนสามารถซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตินันท์ ไม้พิมพ์ (2565) ได้ให้ความหมายของการสอนแบบ KWL Plus ว่าหมายถึง เป็นกระบวนการสอนอ่านที่มีบทสรุปเป็นการเขียนสรุปความ โดย K คือ นักเรียนรู้อะไร W คือ นักเรียนต้องการรู้อะไร L คือ นักเรียนได้เรียนรู้อะไรและ Plus คือ ขั้นตอนของการเขียนออกมาเป็นแผนผังความคิด และเขียนสรุปความจากสารที่อ่าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัตินันท์ ไม้พิมพ์ (2565) ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ 2) พัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ผลการศึกษาพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 2) ความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอน KWL Plus กับกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับ การจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอภิปรายได้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเทคนิค KWL Plus ช่วยพัฒนาทักษะการคิด และการอ่าน โดยให้นักเรียนสามารถจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองและนำความรู้เดิมมาใช้ตามลำดับขั้นตอนคือ K : (What do I know) นักเรียนรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่าน ฟัง ดู W : (What we want know) นักเรียนต้องการรู้อะไรจากเรื่องที่จะอ่าน ฟัง ดู และ L: (What I Learned) นักเรียนได้เรียนรู้อะไร ขึ้น Plus เป็นการเพิ่มเติมการทำแผนผังโน้ตค้นเพื่อสรุปเรื่องราวต่างๆ ที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตินันท์ ปันปิ่น (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับวิธีการอ่านแบบจับคู่ที่มีต่อการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการสอน

อ่านจับใจความโดยใช้โดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับวิธีการอ่านแบบจับคู่ที่มีต่อทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับวิธีการอ่านแบบจับคู่มีทักษะการอ่านจับใจความหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWL Plus รูปแบบดั้งเดิมกลุ่มควบคุม ($M = 25.06$) ที่เรียนรูปแบบดั้งเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่องผลของการใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการคิด และการอ่าน โดยให้นักเรียนสามารถจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองและนำความรู้เดิมมาใช้ตามลำดับขั้นตอน คือ นักเรียนตรวจสอบหัวข้อเรื่องว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องมากน้อยเพียงใด นักเรียนจะต้องถามตนเองว่าต้องการรู้อะไรในเนื้อเรื่องที่อ่านบ้าง ซึ่งคำถามที่นักเรียนสร้างขึ้นก่อนการอ่านเป็นการตั้งเป้าหมายในการอ่าน และเป็นการคาดหวังว่าจะพบอะไรในบทอ่านบ้าง นักเรียนสำรวจว่าตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้างจากบทอ่าน โดยนักเรียนจะหาคำตอบให้กับคำถามที่ตนเองตั้งไว้จุดบันทึกสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ โดยการสร้างแผนภูมิรูปภาพความคิด และเขียนสรุปความหลังการอ่าน ทำให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างเป็นระบบผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิด และการอ่าน โดยให้นักเรียนสามารถจัดการทบทวนความรู้เดิมของตนเองและนำความรู้เดิมมาใช้ตามลำดับขั้นตอน

สรุปผลการวิจัย

การใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus นักเรียนมีคะแนนที่สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอน KWL Plus มีขั้นตอนและกระบวนการที่เป็นขั้นตอนทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง

การใช้เทคนิคการสอน KWL Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างกลุ่มที่จัดการเรียน KWL Plus กับกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มที่จัดการเรียน KWL Plus สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและได้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ลงมือทำ อย่างเป็นขั้นตอน การประยุกต์ใช้เทคนิคการสอนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณนั้นครูผู้สอนควรฝึกฝนให้นักเรียนคิดพิจารณาในประเด็นที่อ่านอย่างรอบด้าน วิเคราะห์เจตนาของผู้เขียน แก่นเรื่องหรือสาระสำคัญ รวมทั้งประเมินข้อดีและข้อจำกัดจากเรื่องที่อ่าน ประสพการณ์และทักษะที่นักเรียนได้ฝึกฝนจากการทดลองในครั้งนี้ย่อมมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาการคิดในระดับสูงซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนต่างๆ ของการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus ในหน่วยการเรียนรู้สาระอื่น

1.2 กิจกรรมการเรียนรู้แบบ KWL Plus เป็นการสอนเน้นทักษะการอ่านดังนั้น ครูผู้สอนควรเตรียมบทอ่านให้นักเรียนหลากหลาย น่าสนใจ และทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำวิธีการด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับชั้นอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆ เช่น การเขียน การอ่านสรุปความ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรการพิมพ์แห่งประเทศไทย.
- ณัฐนันท์ ไม้พิมพ์. (2565). *การจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ณัฐภัทร ปันปิ่น. (2564). *ผลของการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWL Plus ร่วมกับวิธีการอ่านแบบจับคู่ ที่มีต่อทักษะการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ทิฆัมพร เด่นโยธา. (2565). ผลการใช้เทคนิค KWL Plus เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญวิชาภาษาไทย และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 1(1), 32-40.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). *ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช. (2556) *การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างไร*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอส.อาร์.พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. (8th ed). London: Routledge
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Denscombe, M. (2017). *The Good Research for Small-Scale Social Research Projects*. (6th ed.). London: Open University Press, McGraw-Hill Education.
- Woolfolk, A. (2018). *Educational Psychology*. (14th ed.). Essex: Pearson Education.

Community Forest Conservation The Sufficiency Economy Philosophy of Ban Nong Bua at Suvarnaphumi District, Roi Et Province

Phra Paphawin Thanuttaro (Sukprasert)^{1*} Sukanda Junthavaree¹ Phrakru Suttaworathumkit¹ and Phra Palakorn Sumangkhalo (Anupan)¹

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Roi-Et Buddhist College, Thailand

* Corresponding author. E-mail: jaggree1988@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study community forest conservation according to Ban Nong Bua Sufficiency Economy Philosophy, (2) compare community forest conservation according to Ban Nong Bua Sufficiency Economy Philosophy, Classified by individual factors, and (3) study the application of the concept of the sammappadhāna 4 principle of community forest conservation development according to Ban Nong Bua's Sufficiency Economy Philosophy. Use the integrated research methodology. The samples were 283. Statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and quantitative statistics to test the hypothesis is a one-way analysis of variance and qualitative research with in-depth interviews from key informants, 11 persons, using content analysis. The result of the study found that community forest conservation according to the philosophy of sufficiency economy. The overall level was at a high level, including community forest conservation, public policy public mind Sufficiency Economy and community forest conservation Community Forest Conservation Division according to the principle of sammappadhāna 4, the overall picture was at a high level, namely, the Sangvarapadhana aspect, the Sangvarapadhana aspect, and the prayer aspect, and the conservation side. Results of testing the community forest conservation hypothesis based on Ban Nong Bua's Sufficiency Economy Philosophy The overall picture is different, that is, people with different genders, ages, community forest conservation according to the Sufficiency Economy Philosophy. There was a statistical significance at the .05 level. People with education, status and occupation had no difference in community forest conservation according to the Sufficiency Economy Philosophy. Guidelines for conserving community forests are as follows: 1) raising awareness and appreciation of community forests; 2) taking into account the interests of the public; 3) organizing activities to build knowledge on resource management among the people; and 4) allocating utilization. The area of project establishment within the community is residential, arable land, and cultivated areas in proportion.

Keywords: Conservation, Community Forest, Sufficiency Economy Philosophy

การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พระปภาวิน ฐานุตตโร (สุขประเสริฐ)^{1*} สุกานดา จันทวารีย์¹ พระครูสุตวรธรรมกิจ¹ และ พระพลากร สุ่มงคโล (อนุพันธ์)¹

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: jaggree1988@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว (2) เปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมปทาน 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่บ้านหนองบัว จำนวน 283 ตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงปริมาณทดสอบทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 11 รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และการอนุรักษ์ป่าชุมชน ส่วนการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักสัมปทาน 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านสังวรปธาน ด้านปหานปธาน ด้านภาวนापธาน และด้านอนุรักษนาปธาน ผลการทดสอบสมมติฐานการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว โดยภาพรวมแตกต่างกัน คือ ประชาชนที่มีเพศ อายุ มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน แนวทางในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ดังนี้ 1) สร้างจิตสำนึกและเห็นคุณค่าของป่าชุมชน 2) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก 3) จัดให้มีกิจกรรมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรให้แก่ประชาชน และ 4) จัดสรรการใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการภายในชุมชน ได้แก่ อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน ที่เพาะปลูก อย่างเป็นสัดส่วน

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ป่าชุมชน, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับวิกฤตทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ สาเหตุเกิดจากการถูกทำลายจนเกิดความไม่สมดุลทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ถูกทำลาย หน้าที่ดินถูกกัดกร่อน พืชและสัตว์บางชนิดสูญพันธุ์ ดินน้ำและพื้นที่ราบลุ่มเกิดความแห้งแล้ง สภาพอากาศโลกมีอุณหภูมิสูงขึ้น เกิดมลพิษในชั้นบรรยากาศในดินและในน้ำ เกิดมหันตภัย พายุ น้ำท่วม แผ่นดินไหว สาเหตุเหล่านี้ล้วนเกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า การพัฒนา ซึ่งเป็นการพัฒนาในระดับเดิมตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 โดยการทำฐานคิดเชิงเหตุผลหรือที่เรียกว่า เชิงวิทยาศาสตร์มาเป็นแกนนำในการพัฒนา และได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นการพัฒนาภายใต้ระบบทุนนิยมและระบบบริโภคนิยม ซึ่งเป็นการเพิ่มอัตราเร่งให้เกิดการทำลายทรัพยากร ธรรมชาติให้เร็วยิ่งขึ้น นอกจากนั้น การทำลายทรัพยากรธรรมชาติยังเกิดจากปัจจัยทางสังคม เช่น การเพิ่มของประชากร การอพยพย้ายถิ่น ก็ล้วนมีส่วนในการทำลายทรัพยากรธรรมชาติด้วยเช่นกัน(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2537)

แนวคิดในการอนุรักษ์ป่าสงวนแห่งชาติคือการสงวนและรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรป่าไม้ เพื่อประโยชน์ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็นป่าสงวนไว้ เพื่อใช้ประโยชน์จากป่าในเชิงเศรษฐกิจและนำผลประโยชน์จากป่าไม้มาเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและให้มีการใช้ประโยชน์นานที่สุดจนถึงลูกหลาน ดังนั้น กฎหมายจึงมีทั้งการห้ามมิให้บุกรุก หรือหาของป่า หรือเข้าไปก่อสร้างในเขตป่าสงวน แต่ถ้าเป็นพื้นที่ป่าดังกล่าวในเขตที่เรียกว่า “ป่าเสื่อมโทรม” และทางกรมป่าไม้ก็อาจอนุญาตให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินทำกินเข้าทำกินได้โดยไม่สามารถถือเอากรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองได้ หรืออาจจะให้เอกชน เข้ามาปลูกป่าทดแทนได้เพื่อพัฒนาฟื้นฟูสภาพป่าไม่ให้ดีขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาทางวิชาการอันจะนำไปสู่การพัฒนาทางระบบนิเวศน์ หรือการพัฒนาพันธุ์พืช เจ้าพนักงานป่าไม้ไม่มีสิทธิอนุญาตให้บุคคลเข้าไปในป่าเพื่อศึกษาได้ (กรมชลประทาน, 2564)

“ป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่” ตั้งอยู่ในเขตบ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ตำบลช้างเผือก อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีพื้นที่ประมาณ 1,200 ไร่ เป็นที่สาธารณประโยชน์และแหล่งอาหาร เป็นป่าดงดิบที่มีความอุดมสมบูรณ์ และหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืช ซึ่งชาวบ้านหนองบัวจำนวน 264 ครอบครัว ประชากรทั้งหมด 966 คน ต่างใช้ประโยชน์ร่วมกัน พื้นที่ “ป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่” และเป็นแหล่งไม้มีค่าหลายชนิด โดยเฉพาะไม้พะยุงทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยในช่วงปี 2551-2555 มีขบวนการบุกรุกลักลอบตัดไม้พะยุงในป่าดงท่าเลดอนใหญ่อย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย พยายามลอบเข้าไปตัดไม้ในป่าอยู่ตลอดเวลา ทางหน่วยงานรัฐ คือ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.), ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด, หน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ รวมทั้งพระอาจารย์ ดร.แสงจันทร์ แห่งบ้านหนองบัว และสำนักงานทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดร้อยเอ็ด ได้ให้การสนับสนุนและเข้ามาให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ อย่างเต็มที่ ปัจจุบันมีอาสาสมัครเพิ่มเป็น 70 คน ที่ล้วนแต่เป็นลูกหลาน และญาติพี่น้องของคนในหมู่บ้าน ได้สลับสับเปลี่ยนกันมาเข้าเวรยามอย่างเข้มแข็งจนสามารถรักษาต้นพะยุงที่เหลืออยู่ประมาณ 1,426 ต้น เอาไว้ได้ ต่อมาในปี พ.ศ.2564 ปัญหาการลักลอบตัดไม้พะยุงในพื้นที่ป่าดงท่าเลดอนใหญ่ ส่งผลให้พื้นที่ป่าและปริมาณไม้พะยุงเพิ่มสูงขึ้น สามารถขยายผลเป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบให้แก่ชุมชนอื่นได้ รวมทั้งการที่ประชากรในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการอนุรักษ์ป่าชุมชนจนได้รับรางวัลเชิดชูเกียรติจากสถาบันต่างๆ หลายรางวัล เช่น รางวัลราชวรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสทป.) “ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต” ประจำปี 2560 รางวัลเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสม.) ประเภทรางวัลดาวรุ่งดีเด่นประจำปี 2561 ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรางวัลโครงการต้นไม้ทรงคุณค่า “รุกขมรดก ของแผ่นดิน ไตร่ตรึงพระบารมี” เป็นต้น (บ้านเมือง, 2560) ทุกเย็น ชาวบ้านหนองบัวจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปเข้าเวรตามป้อมที่สร้างไว้รอบๆ ป่าดงท่าเลดอนใหญ่ จำนวน 5 ป้อมยาม ป้อมยามละ 2-3 คน ชาวบ้านต่างช่วยกันออกค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซด์และค่าอาหารด้วยตัวเอง และทำแบบนี้ทุกวันเป็นระยะเวลาเกือบ 20 ปี เพราะป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่มีเนื้อที่ 1,500 ไร่

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักสัมปธาน 4 ต่อการจัดการป่าชุมชนของบ้านหนองบัว ตำบลช้างเผือก อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อสร้างประโยชน์และแหล่งอาหารให้กับชุมชนและส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้คงความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืน โดยเห็นว่าป่าชุมชนดงท่าเลดอนใหญ่ เป็นพื้นที่ป่าต้นแบบ (Model) ของการจัดการป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์เป็นของตนเอง มีกระบวนการบริหารจัดการสาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้ตามแบบวิถีชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกพื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่วิจัย โดยนำแนวคิด รูปแบบ กระบวนการ วิธจัดการป่าชุมชนและกระบวนการสร้างพื้นที่ทางสังคมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าธรรมชาติตามหลักสัมปธาน 4 ให้ความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

3. เพื่อเสนอแนวทางการประยุกต์หลักสัมมัตตปธาน 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ตำบลช้างเผือก อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเป็นผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 966 คน (สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด, 2564) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่บ้านหนองบัว หมู่ที่ 5 ที่มี 18 ปีขึ้นไป กำหนดกลุ่มตัวอย่าง 283 ตัวอย่าง ได้มาโดยใช้สูตรของทาร์ยามานะ

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยตัวแทน 8 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาการทางรัฐประศาสนศาสตร์ จำนวน 1 รูป 2) พระสงฆ์หรือนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 3) ตัวแทนป่าไม้จังหวัด จำนวน 1 คน 4) ตัวแทนกรมทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำนวน 1 คน 5) ตัวแทนสมาชิกกลุ่มจิตอาสาพิทักษ์ป่าชุมชน จำนวน 3 คน 6) ตัวแทนที่ปรึกษากลุ่มจิตอาสาพิทักษ์ป่าชุมชน จำนวน 2 คน 7) ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 8) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 รูป/คน

2. เครื่องที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เพื่อใช้ศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 283 ชุด แบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ มี 5 ข้อคำถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List), ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ได้แก่ ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังรักษาป่า) ด้านปหานปธาน (การแก้ไขปัญหাপ่า) ด้านภาวนापธาน (กระบวนการจัดการป่า) และด้านอนุรักษนปธาน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า) ซึ่งมีลักษณะปลายปิด มี 16 ข้อคำถาม และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มี 3 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ และด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีลักษณะปลายปิด มี 21 ข้อคำถาม

2.2 การตรวจเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาปรับปรุงตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และนำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .800

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยแบบผสมวิธีโดยมีแหล่งที่มาข้อมูล 2 แหล่ง คือ

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นการใช้อย่างสอบถามข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการวิจัยการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 283 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เก็บตามความเป็นจริง

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นการศึกษาข้อมูลจากแหล่งที่มีผู้วิจัยและเก็บรวบรวมเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย หนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ การสืบค้นจากสารสนเทศและข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการจะศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ ซึ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามกระบวนการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 283 ชุด จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

4.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) หลังจากขอหนังสือจากต้นสังกัดของผู้วิจัยถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์แล้ว จึงทำการนัด เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญสัมภาษณ์ตามที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

5.1.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายข้อค้นพบและพรรณนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัวอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1.2 สถิติเชิงอนุมาน (Descriptive Statistics) สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัวอำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพ โดยการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.)

5.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) แนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และข้อเสนอแนะอื่นๆวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis technique)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกโดยวิธีการ ดังนี้

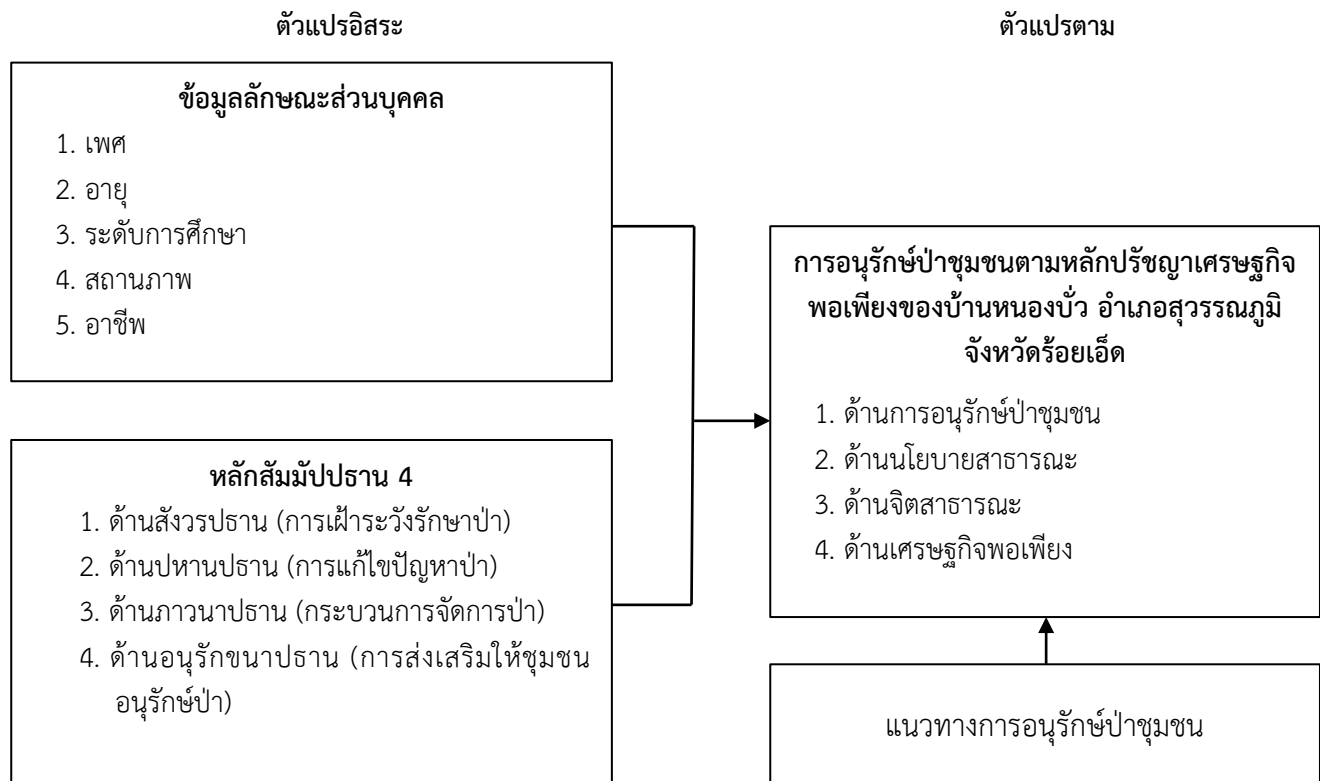
5.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียง และจัดพิมพ์เป็นข้อความ

5.2.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดการบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5.2.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

5.2.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน	4.06	.422	มาก	4
2. ด้านนโยบายสาธารณะ	4.21	.447	มาก	1
3. ด้านจิตสาธารณะ	4.13	.478	มาก	2
4. ด้านเศรษฐกิจพอเพียง	4.09	.524	มาก	3
รวม	4.12	.473	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X}$ = 4.12 S.D. = 0.473) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายสาธารณะ ($\bar{X}$ = 4.21 S.D. = 0.447) รองลงมาเรียง

ตามลำดับ คือ ด้านจิตสาธารณะ ($\bar{X} = 4.13$ S.D. = 0.478) และลำดับที่น้อยที่สุดคือ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ($\bar{X} = 4.06$ S.D. = 0.422) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมนา 4

การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมนา 4	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย	อันดับ
1. ด้านสิ่งแวดล้อม (การเฝ้าระวังรักษาป่า)	4.09	.660	มาก	2
2. ด้านปทานปธาน (การแก้ไขปัญหาป่า)	4.06	.539	มาก	3
3. ด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า)	4.03	.554	มาก	4
4. ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า)	4.22	.453	มาก	1
รวม	4.10	.552	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิจัยการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมมนา 4 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ($\bar{X} = 4.10$ S.D. = 0.552) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอนุรักษ์ป่าชุมชน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า) ($\bar{X} = 4.22$ S.D. = 0.453) รองลงมา คือ ด้านสิ่งแวดล้อม (การเฝ้าระวังรักษาป่า) ($\bar{X} = 4.09$ S.D. = 0.660) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = 0.554) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ บ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ 1 – 5

(n = 283)

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	ค่า t	ค่า f	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	เพศ	-3.13		.00**	✓	
2	อายุ		3.11	.01**	✓	
3	ระดับการศึกษา		1.21	.30		✓
4	สถานภาพ		0.37	.77		✓
5	อาชีพ		0.51	.77		✓

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00 (Sig. =.00**) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.01**) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.30) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.77) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

สมมติฐานข้อที่ 5 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (Sig. =.77) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. แนวทางการประยุกต์หลักสัมมัตตปธาน 4 การพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลทำให้ทราบถึงแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามหลักสัมมัตตปธาน 4 ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ 1) สร้างจิตสำนึกและให้ทุกคนเห็นคุณค่าของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ด้วยการจัดกิจกรรมการปลูกป่า และสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรที่เอื้อประโยชน์ระหว่างป่ากับชุมชน 2) จัดสรรการใช้พื้นที่จัดโครงการ ได้แก่ พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นสัดส่วน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีและป้องกันการลุกล้ำพื้นที่ป่าชุมชน 3) สร้างศูนย์การเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนเพื่อการศึกษาและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความอุดมสมบูรณ์ 4) เสนอภาครัฐให้มีการจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนกิจกรรมด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน อาทิ โครงการปลูกป่าทดแทน โครงการอนุรักษ์พืชพันธุ์ เป็นต้น โดยตั้งงบประมาณให้กลุ่มอนุรักษ์ป่าในชุมชน ตามความเหมาะสม

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ ด้านเศรษฐกิจพอเพียง และด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน เนื่องจากมีการจัดสรรการใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการภายในชุมชน ในด้านที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์อย่างเป็นสัดส่วน ให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรให้กับประชาชน เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างป่ากับชุมชนให้พึ่งพาอาศัยกัน ตลอดทั้งอบรมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกในทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย วงศ์จำปา และพระมหาศิวกร ปญญาวิโร (2561) ได้วิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างสมรรถนะในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนในกลุ่มน้ำอึง จังหวัดพะเยา-เชียงราย” พบว่า 1) พัฒนาการในการรักษาเป็นป่าชุมชนอย่างเป็นระบบและเป็นทางมากขึ้นของชาวบ้าน เริ่มหลังจากที่ป่าได้ถูกทำลายลงไปทั้งจากทางบริษัทเอกชนที่เข้ามาสัมปทานและชาวบ้านเองประกอบกับเกิดผลกระทบอย่างหนักจากภัยแล้ง ทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในการจัดการป่าชุมชนอย่างจริงจัง และได้มีการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการป่าไปตามสถานการณ์ปัญหาต่างๆ 2) ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชน การสร้างกฎระเบียบและการบังคับ

ใช้ในกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่าย จะมีองค์การพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในช่วงแรกโดยเฉพาะยุคการเคลื่อนไหวพระราชบัญญัติป่าชุมชน 3) ความรู้เชิงสถาบันทางสังคม และ 4) ความรู้เชิงโลกทัศน์ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กันไปมาอยู่ตลอดเวลา และยังมีปฏิสัมพันธ์กับความรู้จากการปฏิบัติการขององค์กรภายนอกที่เข้ามาซึ่งแตกต่างกันไปตามช่วงเวลาและพื้นที่ ทำให้เกิดการผสมผสานเป็นความรู้ท้องถิ่นที่สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบทนั้นๆ

ผลการวิเคราะห์การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักสัมปธาน 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอนุรักษ์นาปธาน (การส่งเสริมให้ชุมชนอนุรักษ์ป่า) ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังรักษาป่า) ด้านปธานปธาน (การแก้ไขปัญหาป่า) และ ด้านภวานาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) เนื่องจากมีหน่วยงานของภาครัฐมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถรักษามาตรการการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนอย่างต่อเนื่อง การอนุรักษ์ป่าชุมชนสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและสร้างความยั่งยืนให้กับคนรุ่นใหม่ในอนาคต โดยสร้างจิตสำนึกที่ดีให้รู้สึกหวงแหนในผืนป่าเหมือนกับการหวงแหนสมบัติของตนเองชุมชนมีการเฝ้าระวังรักษาป่าชุมชน โดยการปลูกฝังความพึงพอใจสำรวมระวังไม่ทำลายป่าชุมชน มีแนวทางการป้องกันการทำลายป่าชุมชน มีการส่งเสริมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตนสมาชิกในชุมชนมีการร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชน สมาชิกชุมชนช่วยกันสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับป่าชุมชน จึงสอดคล้องกับ พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และพระมหาสุเมธ สมานิต (2565) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักสัมปธานเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ” พบว่า ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติควรดำเนินการตามหลักสัมปธาน ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนาใช้เป็นกรอบดำเนินการ ฉะนั้นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยควรดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการสำรวจค้นคว้าวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนหรือพื้นที่มี 4 ประเภท ประกอบด้วย วัฒนธรรมประเภทใช้ถ้อยคำวัฒนธรรม ประเภทวัฒนธรรมประเพณีพื้นบ้าน วัฒนธรรมประเภทวัฒนธรรมวัตถุ และวัฒนธรรมประเภทศิลปะพื้นบ้าน และ 2) ขั้นตอนการอนุรักษ์วัฒนธรรม ดำเนินการใน 2 ลักษณะ ประกอบด้วย การป้องกันไม่ให้สูญหาย (สังวรปธาน) การปรับปรุงแก้ไข (ปธานปธาน) การพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย (ภวานาปธาน) และการรักษาให้คงอยู่ (อนุรักษ์นาปธาน)

ผลการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มี ระดับการศึกษา สถานภาพ และอาชีพที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1) ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00** เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงอาจมีการอนุรักษ์ป่าชุมชน เช่น เพศหญิงอาจมีความรู้ ความเข้าใจ ด้านประสบการณ์ หรือการปฏิบัติตนน้อยกว่าเพศชายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่มีกำลัง มีความอดทน ทักษะความเข้าใจที่อาจมากกว่าหรือระหว่างเพศหญิงและเพศชายอาจมีแนวคิดกันคนละอย่าง จึงส่งผลให้มีแนวคิดที่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับ วราภรณ์ ปันสุรัตน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน” พบว่า เพศและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ รายได้ต่อเดือนและระยะเวลาในการทำงาน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2) ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01* ทั้งนี้เนื่องจากอายุที่มีช่วงระยะที่ต่างกัน อาจมีผลทำให้ความรู้หรือการทำความเข้าใจ หรือแม้กระทั่งเหตุและผล หรือประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนไม่เหมือนกัน เช่นถ้าในช่วงอายุมาก ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ อาจมีเกี่ยวกับความเชื่อทางพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน ส่วนช่วงอายุน้อย หรือวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ อาจมีแนวทางการอนุรักษ์ป่าชุมชน ตามยุคสมัยปัจจุบันหรือใช้เทคโนโลยีเข้า

มาใช้ในการอนุรักษ์ป่าชุมชน จึงทำให้ส่งผลให้มีความคิดเห็นที่ต่างกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวทางของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา ปาลกะเชนทร์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนมคือ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร การเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05*

3) ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .30 ทั้งนี้เนื่องจากระดับการศึกษาไม่มีผลต่อประชาชนต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถึงแม้ว่าระดับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนนั้นแตกต่างกันก็สามารถรับรู้และเข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชุมชนเป็นอย่างดี และสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ป่าชุมชนได้อย่างเต็มที่ จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ แพรวพรรณ เจริญวัย (2560) ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลบ้านแม่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

4) ประชาชนที่มีสถานภาพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .77 ทั้งนี้เนื่องจากสถานภาพต่างกัน ไม่มีผลต่อประชาชนต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถึงแม้ว่าสถานภาพต่างกัน เพราะมีความรู้เข้าใจในการอนุรักษ์ป่าชุมชน และสามารถ และความต้องการในการที่จะอนุรักษ์ป่าชุมชนไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างเต็มที่ จึงไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตติมา ปาลกะเชนทร์ (2556) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนมคือ อายุ การศึกษา รายได้ สถานภาพครอบครัว การรับรู้ข่าวสาร การเข้าร่วมโครงการเศรษฐกิจพอเพียง และการอบรมเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

5) ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .51 ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน ไม่ได้ส่งผลต่อประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ถึงแม้ว่าจะมีอาชีพต่างกัน เพราะไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนนั้น และสามารถแสดงความคิดเห็นในการอนุรักษ์ป่าชุมชนได้อย่างเต็มที่ และยอมรับความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนไปในทิศทางเดียวกัน จึงสอดคล้องกับ แพรวพรรณ เจริญวัย (2560) ได้ศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลบ้านแม่อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” เมื่อเปรียบเทียบโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ย ต่อปี และตำแหน่งหรือหน้าที่ในหมู่บ้าน/ชุมชน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

แนวทางส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพบว่า บ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 1) ควรส่งเสริมการจัดให้มีกิจกรรมการปลูกป่า และให้ความรู้ด้านการจัดการทรัพยากรด้วยตัวเอง ให้กับประชาชนเป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างป่ากับชุมชน 2) ควรมีการจัดสรรการใช้พื้นที่จัดตั้งโครงการภายในชุมชน ในด้านที่อยู่อาศัยของชุมชนพื้นที่ทำกิน พื้นที่เพาะปลูก และพื้นที่อนุรักษ์อย่างเป็นสัดส่วนเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี ป้องกันการลุกล้ำพื้นที่ป่า รักษาสภาพตามแนวป่าในสมบูรณ์เช่นเดิม 3) ควรมีการระดมกำลังประชาชนในชุมชนลงมือช่วยกันทำแนวเขตพื้นที่ป่าอย่างชัดเจน 4) ควรมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้การจัดการป่าชุมชนเพื่อการศึกษาและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงให้มีความอุดมสมบูรณ์

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัย “การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” สามารถอธิบายเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย “การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยรวม พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ของบ้านหนองบัว ที่ผ่านในด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชนยังไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งในการที่ให้ความสำคัญในการวิจัยครั้งนี้จำมีแค่มีเฉพาะผู้นำชุมชน แกนนำภาคประชาชน และประชาชนบางกลุ่มในหมู่บ้านเท่านั้น ไม่ว่าจะเกี่ยวเรื่องของกิจกรรมต่าง หรือนโยบายโครงการพัฒนาต่างๆ ที่ผ่านมายังในการตอบรับและความสนใจที่ค่อนข้างน้อยมาก จึงทำให้ข้อมูลที่ทางบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ ที่ได้รับ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการนำมาเป็นแนวทางในการการพัฒนาท้องถิ่นไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงความต้องการและปัญหาของประชาชนในพื้นที่อย่างตรงจุดและอาจยังไม่ใช่ประเด็นปัญหาความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ด้านนโยบายสาธารณะ ด้านจิตสาธารณะ และด้านเศรษฐกิจพอเพียง และในเรื่องของการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยการส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการอนุรักษ์ป่าชุมชน นั่นก็คือ หลักสัมมปปธาน 4 ได้แก่ ด้านสังวรปธาน (การเฝ้าระวังรักษาป่า มีแนวทางการป้องกันและพร้อมกับแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำลายป่าชุมชน) ด้านปหานปธาน (มีกระบวนการดูแลรักษาป่าชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การแก้ไขปัญหาป่า พร้อมกับการส่งเสริมให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชน) และด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้นำในพื้นที่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ รวมไปถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทางภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน และมีความก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพสืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรพิจารณาทบทวนมาตรการ หรือนโยบายด้านป่าไม้เพื่อนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมในระดับพื้นที่ ถึงแม้ว่าการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบ้านหนองบัว อยู่ในระดับที่มาก แต่ยังมีในด้านที่ต้องพัฒนาและเน้นย้ำที่มากขึ้น คือ ด้านการอนุรักษ์ป่าชุมชน ที่ควรเน้นย้ำและต้องปฏิบัติให้มากยิ่งขึ้น และต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ดียิ่งขึ้น

1.2 ภาครัฐควรเข้าการสนับสนุนแนวทางการดำเนินงานการจัดการ และเน้นย้ำ เพิ่มเติมในเรื่องกระบวนการจัดการป่า ตามหลักสัมมปปธาน 4 โดยเฉพาะในด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) ซึ่งยังขาดกระบวนการขั้นตอนที่ยังคงต้องเพิ่มเติมและพัฒนา ตามแนวทางในเขตพื้นที่ป่าให้มีความชัดเจน ถูกต้อง ตรงกับความเป็นจริงในทุกพื้นที่ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการการอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ภาครัฐการทบทวน ศึกษาข้อมูลการจัดการอนุรักษ์ป่าชุมชน กำหนดเป็นนโยบาย และแนวทางขั้นตอนการจัดการอย่างเป็นระบบ พร้อมส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับพื้นที่ ให้เกิดความรักในการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนบ้านหนองบัว อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างยั่งยืนสืบไป

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชน เพื่อพัฒนาให้ประชาชนและหน่วยงานของราชการในทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าชุมชนมากขึ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การวิเคราะห์แนวทางในการจัดการปัญหาการอนุรักษ์ป่าชุมชน

2.2 ควรศึกษาแนวทางของหลักสัมมปปธาน 4 ในด้านภาวนาปธาน (กระบวนการจัดการป่า) มาประยุกต์ใช้การอนุรักษ์ป่าชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน. (2561). การขออนุญาตเข้าทำประโยชน์ในเขตพื้นที่ป่าไม้. สืบค้น 5 มกราคม 2565. จาก http://person.rid.go.th/recheck6062/uploadfolder/1567764419376_NEW_WORKMANUAL.pdf.
- ฐิติมา ปาลกะเชนทร์. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลพนม อำเภอนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม).
- บ้านเมืองปบก้อง. (2563). ป่าชุมชนคงท่าเลดอนใหญ่ ป่าผืนสุดท้ายของร้อยเอ็ด. สืบค้น 2 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.banmuang.co.th/news/region/205746>.
- พระครูพิจิตรวรเวท (มานัส มารยาท) และ พระมหาสุเมธ สมานิต. (2565). การประยุกต์ใช้หลักสัมมปปธานเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(1). 13-27.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2537). คนไทยกับป่า. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- พิสมัย วงศ์จำปา และ พระมหาศิวกร ปญญาวิโร. (2561). การเสริมสร้างสมรรถนะในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนในลุ่มน้ำอิง จังหวัดพะเยา-เชียงราย (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แพรวพรรณ เจริญวัย. (2560). การส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- วรารณ ปันสุรัตน์. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานเทศบาลตำบลอุโมงค์ อำเภอมะนัง จังหวัดลำพูน. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สำนักงานสถิติจังหวัดร้อยเอ็ด. (2565). สถิติประชากรจังหวัดร้อยเอ็ด. สืบค้น 19 เมษายน 2565. จาก <https://www.roiet.go.th/upload/file/20210621140741File.pdf>.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd Ed.). New York: Harper and Row.

The Comparative Study of Reading and Writing Word Spelling Abilities of The First Grade Students Between Learning by Picture Word Inductive Model and Conventional Method

Narinpatch Kongsangjun^{1*} and Dendow Chollawit²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Education Thai Language Teaching, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: narinpatch.pp@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) compare the reading and spelling ability of the first grade students during PWIM teaching method and normal teaching method, (2) compare students' writing word spelling abilities of the first grade between PWIM teaching and Conventional teaching, (3) compare students' reading word spelling abilities of the first grade receiving PWIM instruction between before and after learning, and (4) compare students' writing word spelling abilities of the first grade receiving PWIM instruction between before and after learning. The sample consisted of 60 first grade students at Wat Sai School. They were selected by purposive sampling, divided into an experimental group and a control group, each group of 30 people. The instrument for collecting data was 1) Lesson plans based on PWIM and lesson plans based on conventional instruction each eight sets. 2) The evaluation form the reading word spelling abilities. 3) The evaluation form the writing word spelling abilities. Data were analyzed by averaging, Standard Deviation, Dependent Samples t-test and Independent Samples t-test. The research results found that Reading and spelling ability of the first grade students studying PWIM was higher than students studying normally at the .05 level of significance. The writing and spelling ability of the first grade students studying PWIM was higher than that of normal students at the .05 level of significance. The assessment results of reading word spelling ability of PWIM students after learning were higher than before learning at a statistically significant level of 0.05. The assessment results of writing word spelling ability of PWIM students after learning were higher than before learning at a statistically significant level of 0.05.

Keywords: Reading Word Spelling Abilities, Writing Word Spelling Abilities, Picture Word Inductive Model

การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบ Picture Word Inductive Model (PWIM) กับวิธีการสอนปกติ

ณรินทร์พัชร คงแสงจันทร์^{1*} และ เด่นดาว ชลวิทย์²

¹ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: narinpatch.pp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความสามารถอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบ PWIM กับการสอนปกติ (2) เปรียบเทียบความสามารถเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างสอนแบบ PWIM กับการสอนปกติ (3) เปรียบเทียบความสามารถอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ PWIM ระหว่างก่อนและหลังเรียน (4) เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบ PWIM ระหว่างก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไทร จำนวน 60 คน โดยเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำนวนกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการสอนแบบ PWIM และการสอนปกติอย่างละ 8 แผน 2) แบบประเมินความสามารถสะกดคำ 3) แบบประเมินความสามารถเขียนสะกดคำ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที่แบบ Dependent Samples t-test และ Independent Samples t-test ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนแบบ PWIM สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนแบบ PWIM สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนแบบ PWIM หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความสามารถเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนแบบ PWIM หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: อ่านสะกดคำ, เขียนสะกดคำ, สอนจากภาพ

บทนำ

การอ่านและการเขียนที่ถูกต้องเป็นสิ่งที่คุณคนควรศึกษาและพัฒนา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการอ่านและการเขียนตามที่ตั้งไว้ แต่การอ่านและการเขียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยและองค์ประกอบหลายอย่าง พื้นฐานความรู้เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่เกิดทักษะการอ่านและการเขียนที่มีคุณภาพ คือ การอ่านสะกดคำ และการเขียนสะกดคำ ซึ่งผลการทดสอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในแต่ละภาคปีการศึกษาตั้งแต่ปี 2562-2564 ได้คะแนนระดับคุณภาพอยู่ในระดับ 2 หมายถึง อ่านและเขียนไม่คล่อง (รายงานผลการประเมินการอ่านออกเขียนได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2562-2564 โรงเรียนวัดไทร) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำและการเขียนสะกดคำซึ่งส่งผลให้การอ่านและการเขียนไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งไม่บรรลุผลการประเมินขั้นพื้นฐานที่กำหนด ซึ่งปัญหาของการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านสะกดคำและการเขียนสะกดคำจัดการเรียนการสอนที่

ไม่ประสบผลสำเร็จ มีหลายปัจจัย ซึ่งหนึ่งในปัญหาที่เป็นอยู่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาภาษาไทยที่ขาดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำ ขาดสื่อการเรียนการสอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์จึงส่งผลให้เกิดการอ่านและการเขียนอันล้มเหลว (ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร และ ยุวัฒน์ คล้ายมงคล, 2561) ดังนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องมีรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเป็นที่ดึงดูดสนใจของผู้เรียน ประกอบไปด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกเต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นที่สำคัญควรควรมีกระบวนการที่เน้นให้ผู้เรียนกระทำซ้ำในเรื่องของการอ่านและการเขียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เน้นย้ำในเรื่องของการอ่านออกเขียนได้ รวมถึงต้องประกอบไปด้วยสื่อการเรียนที่มีคุณภาพ เป็นสื่อที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้จริงและส่งเสริมทักษะต่างๆ ที่ผู้สอนต้องการให้เกิดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกประการหนึ่งคือครูผู้สอนต้องมีการจัดการเวลาที่เหมาะสมเพื่อจะใช้ในการซ่อมเสริมเด็กที่อ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำไม่ได้

การที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้พร้อมกับได้รับการส่งเสริมนั้น ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนการสอนให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model วิธีการสอนนี้มีลักษณะเป็นการสอนอ่านที่ใช้รูปภาพที่นักเรียนรู้จักและคุ้นเคยเป็นสื่อในการเรียนรู้รูปภาพที่ ใช้นักเป็นรูปภาพเกี่ยวกับวัตถุหรือเป็นรูปภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบตัวนักเรียน เป็นต้น (Calhoun) มีความเชื่อในคำกล่าวที่ว่า “A Picture is Worth a Thousand Words” ซึ่งหมายถึง “ภาพ 1 ภาพมีค่าเท่ากับคำพันคำ” คาลฮูนเห็นว่าการอ่านสามารถเปิดโลกทัศน์ให้กว้างขึ้น (Calhoun, 1999) กล่าวได้ว่าวิธีการสอนนี้เป็นหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ภาพเป็นสื่อเชื่อมโยงคำศัพท์เป็นการกระตุ้นเชื่อมโยงประสบการณ์ที่มีอยู่โดยใช้ภาพทำให้เกิดภาษา เป็นวิธีการที่เน้นการอ่านออกเสียงและเขียนสะกดคำซึ่งมีรายละเอียดเป็นเรื่องราวที่นักเรียนคุ้นเคย นักเรียนดูภาพ สร้างคำอ่านจากคำศัพท์ นำไปสู่โครงสร้างหลักทางภาษาอื่นๆ วิธีการสอนนี้ช่วยพัฒนามโนคติ พัฒนาทักษะทางภาษาผ่านการอ่านกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา (อิศเรศ พิพัฒน์มงคลพร และ วิไล พิพัฒน์มงคลพร, 2558) และนักเรียนมีความสามารถในการอ่านสะกดคำที่ดีขึ้นจากขั้นตอนที่ 3 การโยงภาพกับคำและออกเสียงสะกดคำ ซึ่งในขั้นตอนนี้ นอกจากนักเรียนจะบอกคำศัพท์ที่สังเกตได้จากรูปภาพ แล้วนักเรียนยังได้ฝึกทักษะในการฟังเสียงที่ออกเสียงของคำที่ถูกต้องได้จากครู หลังจากนั้นนักเรียนจึงฝึกสะกดคำตามครูทีละคำตามคำที่ครูเขียนไว้บนกระดานดำจาก การบอกคำของนักเรียนที่ได้จากการสังเกตรูปภาพ และขั้นตอนที่ 7 อ่านและทบทวนประโยค เป็นอีกหนึ่งขั้นตอนที่นักเรียนได้ฝึกความสามารถในการอ่านสะกดคำ อ่านคำและอ่านประโยคในหน้าชั้นเรียนทีละคนจึงส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านที่ดีขึ้น (สุพัตรา ศรีธรรมมา และ อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2563) นอกจากนี้นักเรียนยังมีความกระตือรือร้นในการเรียนเมื่อมีรูปภาพ กล้าแสดงออก ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม สามารถเชื่อมโยงรูปภาพในการออกเสียง สามารถออกเสียงคำศัพท์และสะกดคำได้อย่างถูกต้องเมื่อเห็นรูปภาพ เขียนวลีหรือแต่งประโยคสั้นๆ ทบทวนประโยคและคำศัพท์โดยใช้แผนภูมิรูปภาพได้ (สุนิสา มามีสุข, 2564) ดังนั้นการใช้ภาพเพื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนจึงมีความสำคัญและเป็นจุดเด่นของวิธีการสอนรูปแบบนี้ที่ช่วยเพิ่มความคงทนในการจดจำ (พิริยา หาญบำรุงธรรม, 2565) นักเรียนจะได้เรียนรู้คำศัพท์จากภาพที่เห็นโดยได้ใช้ทักษะการอ่านและการเขียนพร้อมทั้งสะกดคำ ที่จะช่วยให้การพัฒนาผลการเรียนรู้ในด้านภาษา การอ่านและการเขียนได้ไวและถาวร ทั้งยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจดจำความหมาย รูป คำในการเขียนและอ่านและเขียนสะกดคำได้มากขึ้น (กนกพร จันทะกุล, 2563)

จากการศึกษางานวิจัยที่ใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model พบว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model จะพบว่ามีผู้นำ Picture Word Inductive Model ไปใช้ในการสอนภาษาทั้งการอ่าน การจดจำคำศัพท์ แสดงให้เห็นว่า Picture Word Inductive Model เหมาะสมกับการนำไปสอนอ่านเบื้องต้นให้แก่ผู้เรียน ช่วยในการจดจำคำศัพท์ และการอ่านได้ดีสามารถนำมาใช้พัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้สูงขึ้นได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงประสงค์จะนำการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลองที่เก็บข้อมูลในชั้นเรียน (Quasi-experimental research) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ Quasi-Experimental Pretest-Posttest Control Group Design โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 ห้องเรียน มีนักเรียนห้องละ 30 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 90 คนทางโรงเรียนได้จัดเป็นห้องโดยแต่ละห้องเป็นนักเรียนที่ความสามารถและมีผลการเรียนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดไทร (ถาวรพรหมานุกูล) เขตจอมทอง สังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 60 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลาก ซึ่งใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 เป็นกลุ่มควบคุม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Picture Word Inductive Model จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ประกอบด้วยการอ่านและการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดแม่ ก แม่ กม แม่ เกย แม่ เกว แม่ กน แม่ กก แม่ กบ และแม่ กด ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสมตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในการวิจัยในครั้งนี้ ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในการวิจัยในครั้งนี้ ผลการทดลองใช้พบว่านักเรียนบางส่วนสังเกตภาพแล้วเกิดความสับสน รูปภาพไม่ชัดเจน มีขนาดเล็ก เป็นต้น ผู้วิจัยจึงรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปแก้ไขและปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างรูปภาพที่ชัดเจนมีขนาดใหญ่ และครอบคลุมสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ต้องการนำเสนอ

2.2 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่องมาตราตัวสะกดโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 8 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ประกอบด้วยการอ่านและการเขียนสะกดคำในมาตราตัวสะกดแม่ ก แม่ กม แม่ เกย แม่ เกว แม่ กน แม่ กก แม่ กบ และแม่ กด ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสมตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล พบว่า

ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง เท่ากับ $0.67 - 1.0$ แล้วนำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช้กลุ่มทดลองในการวิจัยในครั้งนี้ ผลการทดลองใช้พบว่านักเรียนบางส่วนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม แต่บางส่วนเกิดความเบื่อหน่ายต่อการอ่านสเกดคำจากใบงานหรือหนังสือ ผู้วิจัยจึงรับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปแก้ไขและปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 แบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการอ่าน จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยสร้างโดยศึกษารูปแบบการสร้างแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำ และวิเคราะห์คำในวงศ์คำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เลือกคำที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน คือ อ่านสเกดคำถูกต้องได้ 1 อ่านสเกดคำผิดได้ 0 จากนั้นนำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำ ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 จากนั้น นำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช้กลุ่มทดลองในการวิจัยในครั้งนี้ ผลการทดลองใช้พบว่าแบบวัดความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.78 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง $0.52 - 0.90$ และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง $0.31 - 1.00$ และนำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาคัดเลือกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย

2.4 แบบประเมินความสามารถการเขียนสเกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบทดสอบการเขียนเติมคำตอบ จำนวน 40 ข้อ ผู้วิจัยสร้างโดยศึกษารูปแบบการสร้างแบบประเมินความสามารถการเขียนสเกดคำ และวิเคราะห์คำในวงศ์คำศัพท์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากบัญชีคำพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เลือกคำที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน คือ เขียนสเกดคำถูกต้องได้ 1 เขียนสเกดคำผิดได้ 0 จากนั้นนำแบบประเมินความสามารถการเขียนสเกดคำ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำ ที่แก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 จากนั้น นำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนที่ไม่ใช้กลุ่มทดลองในการวิจัยในครั้งนี้ ผลการทดลองใช้พบว่าแบบวัดความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าเท่ากับ 0.80 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง $0.37 - 0.85$ และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง $0.51 - 1.00$ และนำแบบประเมินความสามารถการอ่านสเกดคำที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาคัดเลือกเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีความสามารถในการอ่านสเกดคำที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ

3.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีความสามารถในการเขียนสเกดคำที่สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติ

3.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีความสามารถในการอ่านสเกดคำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.4 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีความสามารถในการเขียนสเกดคำหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากการวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

4.2 ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านและการเขียนสะกดคำบัก่อนเรียน

4.3 จัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ Picture Word Inductive Model กับนักเรียนกลุ่มทดลอง และจัดการเรียนรู้แบบปกติกับนักเรียนกลุ่มควบคุม

4.4 ดำเนินการทดสอบวัดความสามารถการอ่านและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านและการเขียนสะกดคำบัก่อนเรียน

4.5 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลก่อนและหลังการทดลองจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ Picture Word Inductive Model และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติอ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มอิสระ (Independent Samples t-test) และ กลุ่มไม่อิสระ (Dependent Samples t-test) กระทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

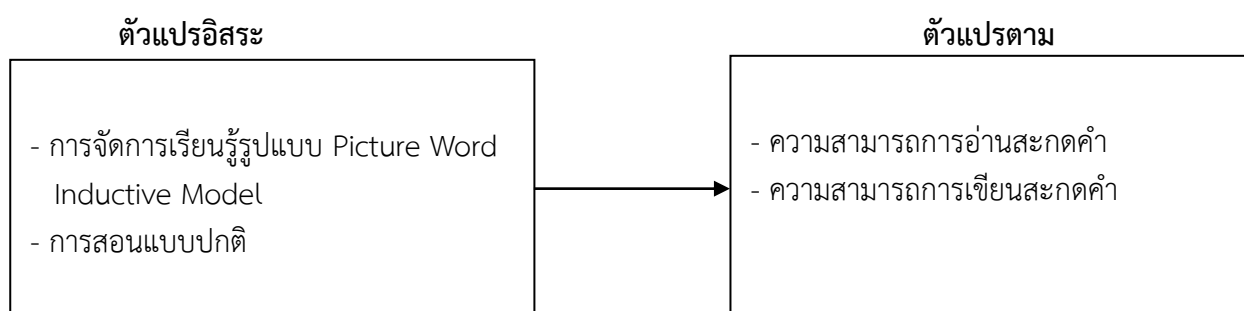
5.1 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มอิสระ (Independent Samples t-test)

5.2 เปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มอิสระ (Independent Samples t-test)

5.3 เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent Samples t-test)

5.4 เปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าทีแบบกลุ่มไม่อิสระ (Dependent Samples t-test)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ

วิธีการสอน	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	M	S.D.	t	sig
การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model	30	40	33.23	3.49	11.62*	.000
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	30	40	23.40	3.04		

*p < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model สูงกว่าความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีค่าเท่ากับ $M = 33.23$, $S.D. = 3.49$ และค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ เท่ากับ $M = 23.40$, $S.D. = 3.04$

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ

วิธีการสอน	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	M	S.D.	t	sig
การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model	30	40	32.40	5.31	7.26*	.000
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	30	40	24.00	3.44		

*p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model สูงกว่าความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีค่าเท่ากับ $M = 32.40$, $S.D. = 5.31$ และค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ เท่ากับ $M = 24.00$, $S.D. = 3.44$

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	M	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	30	40	22.30	2.74	-20.32	.000
หลังเรียน	30	40	33.23	3.49		

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการประเมินความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ $M = 33.23$, $S.D. = 3.49$ และค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ $M = 22.30$, $S.D. = 2.74$

4. ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน (n)	คะแนนเต็ม	M	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	30	40	21.63	3.95	-27.70	.000
หลังเรียน	30	40	32.40	5.31		

*p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการประเมินความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ $M = 32.40$, $S.D. = 5.31$ และค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนได้รับการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ $M = 21.63$, $S.D. = 3.95$

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ พบว่า ผลการประเมินความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model สูงกว่าความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการการเรียนรู้ตั้งแต่กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนจากเพลงเกี่ยวกับมาตราตัวสะกดที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผู้เรียนจะได้เปล่งเสียง ออกเสียงและสะกดคำเหล่านั้นซ้ำๆ ตามลำดับชั้น โดยขั้นที่ 1 เป็นการออกเสียงคำจากการร้องเพลง ขั้นที่ 2 ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการสังเกตรูปภาพและระบุสิ่งที่อยู่ในภาพได้ถูกต้อง ขั้นที่ 3 ผู้เรียนโยงภาพกับคำและออกเสียงสะกดคำที่ได้จากภาพ พร้อมกับช่วยกันเขียนสะกดคำตามลำดับการออกเสียง ขั้นที่ 4 นักเรียนอ่านสะกดคำและทบทวนคำที่ได้จากภาพอีกครั้ง และในขั้นที่ 6 นักเรียนต้องอ่านสะกดคำและทบทวนคำทั้งหมดที่ได้จากภาพจากกระบวนการทั้ง 5 ขั้น ขั้นตอนที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่านักเรียนมีความคุ้นชินกับคำและได้ฝึกออกเสียงคำรวมถึงสะกดคำมากถึง 5 ครั้ง โดยการกระทำซ้ำส่งผลให้ผู้เรียนจดจำรูปคำและวิธีการสะกดคำเหล่านั้นได้มากกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ ซึ่งสอดคล้องกับ พิริยา หาญบำรุงธรรม (2565) ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสือการ์ตูนโดยใช้ Picture Word Inductive Model เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านออกเสียงสะกดคำของผู้เรียนที่ใช้หนังสือการ์ตูนแบบ Picture Word Inductive Model ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลอง เก่ง กลาง อ่อนพบว่ากลุ่มทดลองทุกกลุ่มมีความสามารถในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model สามารถช่วยให้เพิ่มความสามารถในการอ่านสะกดคำได้มากกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ

ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model กับการสอนปกติ พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model สูงกว่าความสามารถในการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่การจัดการเรียนรู้แบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีกระบวนการที่ทำให้ผู้เรียนได้จดจำรูปคำตั้งแต่โดยขั้นที่ 1 เป็นการออกเสียงคำจากการร้องเพลง ขั้นที่ 2 ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการสังเกตรูปภาพและระบุสิ่งที่อยู่ในภาพได้ถูกต้อง ขั้นที่ 3 ผู้เรียนโยงภาพกับคำและออกเสียงสะกดคำที่ได้จากภาพ พร้อมกับช่วยกันเขียนสะกดคำตามลำดับการออกเสียง ขั้นที่ 4 นักเรียนอ่านสะกดคำและทบทวนคำที่ได้จากภาพอีกครั้ง ขั้นที่ 5 นักเรียนจัดกลุ่มคำตามมาตราตัวสะกด นักเรียนช่วยกันจัดกลุ่มคำตามมาตราตัวสะกด หรือจัดประเภทคำหรือคำที่ระบุจากภาพ ซึ่งในขั้นที่ 5 จะทำให้นักเรียนเขียนสะกดคำได้ง่ายขึ้นจากการจัดกลุ่มของมาตราตัวสะกด ทำให้เขียนพยัญชนะ สระ ตัวสะกด และวรรณยุกต์ได้ตามลำดับการสะกดและถูกต้องแห่ง ขั้นที่ 6 นักเรียนอ่านสะกดคำและทบทวนคำทั้งหมดที่ได้จากภาพ ขั้นที่ 7 เพิ่มคำ ผู้สอนและนักเรียนร่วมกันเพิ่มคำศัพท์ที่ต้องการตามมาตราตัวสะกดที่ระบุจากรูปภาพ จะเห็นได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ตั้งแต่อ่านสะกดคำสืบเนื่องมาจนเขียนสะกดคำได้ จากการจดจำรูปศัพท์ ลำดับการสะกดคำ รวมไปถึงตำแหน่งของพยัญชนะ สระ ตัวสะกดและวรรณยุกต์เนื่องมาจากการเห็นรูปคำกับภาพที่ก่อให้เกิดความคิดเชิงอุปนัยขึ้นกับนักเรียนจึงทำให้นักเรียนสามารถเขียนสะกดคำได้มากกว่าวิธีการสอนแบบปกติ ที่นักเรียนไม่ได้ฝึกสะกดคำซ้ำๆ และเปล่งเสียงคำเหล่านี้ไม่ถูกต้อง แต่หากมีรูปภาพเข้ามาจะช่วยกระตุ้นความคิดให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดและสามารถออกเสียง สะกดคำ เขียนคำเหล่านั้นได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา ศรีธรรมมา และ อุบลวรรณ ส่งเสริม (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ PWIM (Picture Word Inductive Model) ร่วมกับแผนผังความคิด ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ PWIM (Picture Word Inductive Model) ร่วมกับแผนผังความคิดก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model สามารถช่วยให้เพิ่มความสามารถในการเขียนสะกดคำได้มากกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ

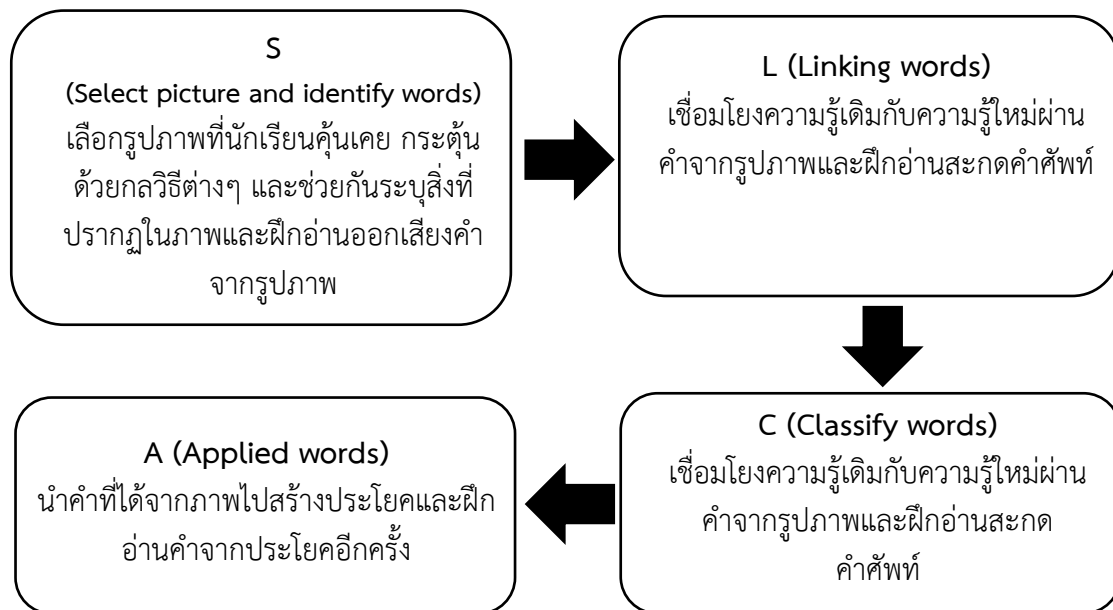
ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการประเมินความสามารถในการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word

Inductive Model เป็นรูปแบบการสอนรูปแบบใหม่ สามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้ เช่น รูปภาพแปลกใหม่ที่นักเรียนไม่เคยเห็น เพลงนำเข้าสู่บทเรียนที่มีเนื้อหาน่าสนใจ ทำนองสนุก และประกอบด้วยกระบวนการอ่านสะกดคำในขั้นตอนเริ่มจนจนกระทั่งขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการเรียนรู้ จึงเกิดการอ่านและเขียนสะกดคำซ้ำๆ ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและร่วมแสดงออกในการอ่านสะกดคำ โดยอ่านสะกดคำอย่างถูกต้องตามผู้สอนกระทั่งสามารถอ่านสะกดคำด้วยตนเองและเกิดการจดจำรูปคำจากภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา ศรีธรรมมา และ อุบลวรรณ ส่งเสริม (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ PWIM (Picture Word Inductive Model) ร่วมกับแผนผังความคิด ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ PWIM (Picture Word Inductive Model) ร่วมกับแผนผังความคิดก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิจัยความสามารถการอ่านสะกดคำของผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบ Picture Word Inductive Model คะแนนหลังเรียนแตกต่างกับคะแนนหลังเรียนก่อนข้างมากในส่วนของการเรียนการสอนก่อนเรียนที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้จัดการซ่อมเสริมผู้เรียนโดยกิจกรรมศิษย์ก้นกุฏิ โดยการคัดนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านมาฝึกอ่านสะกดคำนอกเวลาวันละ 10 คำ โดยเริ่มจากคำที่ง่ายไปยาก ซึ่งจะใช้ร่วมกับแบบฝึกทักษะการอ่านสะกดคำ และทำการประเมินความสามารถในการอ่านสะกดคำเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่าน

ผลการเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ผลการประเมินความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้รูปแบบ Picture Word Inductive Model มีขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนออกมาฝึกเขียนสะกดคำหน้าชั้นเรียน และมีภาพที่เสริมกระบวนการคิดเนื่องจากเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคย เคยเห็น หรือเคยสัมผัสจากประสบการณ์ นักเรียนจะบอกชื่อโดยการเปล่งเสียงคำๆ นั้นได้ถูกต้องเมื่อเปล่งเสียงได้ถูกต้องแล้วผู้เรียนได้เขียนสะกดคำที่เริ่มจากคำง่าย เช่น คำที่อยู่ในมาตราตัวสะกดตรงตามมาตรา และได้สังเกตคำทบทวนการเขียนสะกดคำอยู่หลายครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับ สุพัตรา ศรีธรรมมา และ อุบลวรรณ ส่งเสริม (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ PWIM (Picture Word Inductive Model) ร่วมกับแผนผังความคิด ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบ PWIM (Picture Word Inductive Model) ร่วมกับแผนผังความคิดก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และในส่วนของการเรียนการสอนแบบปกติที่ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยได้จัดการซ่อมเสริมผู้เรียนโดยจัดกิจกรรมศิษย์ก้นกุฏิ โดยการคัดนักเรียนที่มีปัญหาด้านการเขียนมาฝึกเขียนสะกดคำนอกเวลาวันละ 10 คำ เริ่มจากคำที่ง่ายไปยากตามลำดับร่วมกับทำแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำ และทำการประเมินความสามารถในการเขียนสะกดคำเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ Picture Word Inductive Model หรือ PWIM ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนที่เน้นการใช้รูปภาพเป็นสื่อ และเน้นการทำซ้ำเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกอ่านและเขียนสะกดคำ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PWIM มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PWIM มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำสูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PWIM มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำหลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการอ่านสะกดคำก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบความสามารถด้านการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ PWIM มีค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำหลังการจัดการเรียนรู้ สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถการเขียนสะกดคำก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้แบบ Picture Word Inductive Model เป็นการสอนโดยใช้รูปภาพเป็นสื่อ ดังนั้นครูผู้สอนควรเลือกรูปภาพที่มีความชัดเจนในการสื่อความหมายมีความหลากหลาย น่าสนใจ มีสีสันสวยงาม รวมถึงขนาดของรูปภาพต้องไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป มีความเหมาะสมต่อพัฒนาการ ช่วงวัยของผู้เรียน รวมถึงต้องสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 เนื่องจากรูปภาพสามารถดึงดูดความสนใจผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

โดยครูผู้สอนอาจนำรูปภาพไปใช้กระตุ้นความคิด และพัฒนาทักษะการสังเกตของผู้เรียนในการตอบคำถาม แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของการสอน

1.2 กิจกรรมการอ่านและเขียนสะกดคำด้วยวิธีการสอนแบบ Picture Word Inductive Model เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนที่จะดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมา ดังนั้นครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพตามความถนัดของตนเองได้เต็มที่

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่าวิธีการสอนแบบ Picture Word Inductive Model เป็นวิธีการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสะกดคำซ้ำๆ อย่างเป็นลำดับขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอ่าน โดยครูผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการแสดงออกของผู้เรียน ควรให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และควรให้การเสริมแรงในด้านบวก เช่น คำชมเชย ของรางวัลเมื่อผู้เรียนสะกดคำได้ถูกต้อง และเน้นการใช้รูปภาพเป็นสื่อสำคัญ เนื่องจากรูปภาพเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความคิดและจินตนาการ ครูผู้สอนควรให้ความสำคัญของรูปภาพกับประสบการณ์ของผู้เรียน รูปภาพจำเป็นต้องเป็นสิ่งที่คุณครูเคยเห็นหรือรู้จักจึงเป็นประโยชน์กับผู้เรียนต่อการคิดคำให้สัมพันธ์กับภาพ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการเรียนในสาระการเขียนได้อย่างหลากหลาย สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยเกี่ยวกับประเด็นของการเขียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร จันทะกล. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านและการเขียน ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการอ่านและการเขียนจากภาพ. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ณัฐพงศ์ เชื้อเพชร และ ยศวินทร์ คล้ายมงคล. (2561). สภาพและแนวทางแก้ไขปัญหาการอ่านสะกดคำและเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(3), 82-95.
- พัศนิย์ ศุภเมธี. (2542). *การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- ปิริยา หาญบำรุงธรรม. (2565). การพัฒนาหนังสือการ์ตูนโดยใช้ Picture Word Inductive Model เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 5(14), 22-35.
- สุนิสา มามีสุข. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบ PICTURE WORD INDUCTIVE MODEL ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. *Journal of Modern Learning Development*, 6(5), 12-26.
- สุพัตรา ศรีธรรมมา และ อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2563). การพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการ จัดการเรียนรู้แบบ PWIM ร่วมกับแผนผังความคิด. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(1), 266-280.
- อิศเรศ พิพัฒน์มงคลพร และ วิไล พิพัฒน์มงคลพร. (2558). การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ พิคเจอร์เวิร์ด Picture Word Inductive Model. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 17-22.
- Calhoun, E. F. (1999). *Teaching beginning reading and writing with the picture word inductive model*. Virginia: ASCD.

The Study of Self-Competency Perception in Research, Attitude Towards Classroom Research, and Mindset for Successful in Career Path of Teachers, Section of Education, Yala Municipality

Ariya Kuha^{1*} and Thaparut Rukpanusit²

¹ Faculty of Education, Prince of Songkla University, Patani Campus, Thailand

² Faculty of Nursing, Prince of Songkla University, Patani Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: ariyakuha@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of this research article were to study (1) current conditions and needs, requirement, and mean to develop research aspect of teachers under Section of Education, Yala City Municipality, (2) test self-competency perception in research, (3) attitude toward classroom research, and (4) evaluate mindset toward success in the career path of teachers, The sample were 114 teachers under Section of Education, Yala City Municipality in the academic year of 2023. Tools used were the interview form, self-perception in research, and attitude toward classroom research, Mindset assessment toward success with the reliability of 0.808, .797 and .684 respectively. The data were analyzed by content analysis, mean and standard deviation. The result of the study found that Current conditions, needs, and requirements of the teachers found that teachers confronted the problems i.e., time management, knowledge, understanding in research, and research skills, paper management, technology, and research methodology, duty in school, and Covid19 pandemic, students and parents readiness which influenced classroom research competency by using participatory action research. Self-perception on the classroom research of teachers under Section of Education, Yala City Municipality found that their knowledge and understanding were average 13 scores out of 25 scores. Attitude toward classroom research, Fixed mindset of teachers was at moderate level. Growth mindset of teachers was at the highest level. Attitude towards classroom research of teachers was at the high level. Growth mindset toward success in the career path of teachers was at the highest level.

Keywords: Mindset, Self-Competency Perception in Research, Classroom Research

การศึกษาการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครู สำนักการศึกษาเทศบาลนครยะลา

อริยา คูหา^{1*} และ ฐปรัตน์ รักษภานุสิทธิ์²

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประเทศไทย

² คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: ariyakuha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความจำเป็นและความต้องการ แนวทางในการพัฒนาการวิจัยของบุคลากรครู ในสังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา (2) ศึกษาการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย (3) ศึกษาเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน และ (4) ศึกษากรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครู สำนักการศึกษาเทศบาลนครยะลา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ บุคลากรครู จำนวน 114 คน ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสำรวจสภาพปัจจุบัน ความจำเป็นและความต้องการ แบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู แบบสอบถามเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน แบบสอบถามกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ ที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.808, .797 และ .684 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา, ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า สภาพปัจจุบัน บุคลากรครู มีปัญหาประเด็นการบริหารจัดการเวลา ความรู้และความเข้าใจในงานวิจัย การทำเอกสาร การใช้เทคโนโลยี ประเด็นระเบียบวิธีการวิจัย ภาระหน้าที่ภายในสถานศึกษา ประเด็นภัยสถานการณ์ ความพร้อมของผู้เรียน ผู้ปกครองที่ส่งผลต่อศักยภาพครู ด้านการวิจัยในชั้นเรียนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา พบว่า ความรู้ความเข้าใจ และความสามารถด้านการทำวิจัย ได้คะแนนเฉลี่ย 13 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ความคิดจำกัดของบุคลากรครูโดยเฉลี่ยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเติบโตของบุคลากรครู โดยเฉลี่ยรวมแล้วอยู่ในระดับมากที่สุด เจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความคิดเติบโตของบุคลากรครูสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กรอบความคิด, การรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย, การวิจัยในชั้นเรียน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการวิจัยที่มีหลักการและวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ครูจึงต้องฝึกฝนให้เกิดความรู้ความชำนาญ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นครูมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ด้วยเพราะการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมองค์ประกอบเป็นทักษะที่ครูจะต้องมีขั้นตอนการทำงานให้เป็นระบบ มีผลการทำงานที่เกิดจากขั้นตอนการทำงานที่น่าเชื่อถือ มีร่องรอยเชิงประจักษ์ที่สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน เหตุนี้ “กระบวนการวิจัย” จึงถูกนำมาใช้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการจะจัดให้กับผู้เรียน โดยครูต้องนำกระบวนการวิจัยมาพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนให้มีทักษะการคิดค้นหาคำตอบและตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ในขณะเดียวกันครูก็นำกระบวนการวิจัยนั้นมาใช้พัฒนาให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่เหมาะสมกับผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ที่อาศัยกระบวนการวิจัยในห้องเรียนไปพร้อมๆ กันเพื่อให้กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้อาศัยในห้องเรียนประสบผลสำเร็จ ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูอาชีพด้วยการคิดค้นหาแนวทางใหม่เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนหาแนวทางใหม่ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพ เหตุนี้ “การวิจัยในชั้นเรียน หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อัน” จึงเป็น

ยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้โดยอาศัยการวิจัยในชั้นเรียนจึงเกิดทั้งผู้เรียนและผู้สอนไปพร้อมกัน เพื่อให้กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ในห้องเรียนประสบผลสำเร็จ

กระบวนการพัฒนาครูเพื่อให้เป็นครูนักวิจัยเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน แต่เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาประมวลข้อมูลและวิเคราะห์ประเด็นกระบวนการวิจัยของครูทำให้ได้รับทราบปัญหาในการดำเนินการวิจัย อาทิเช่น ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขาดความรู้ ขาดทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน การดำเนินการวิจัย ขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการทำวิจัย และขาดการสนับสนุนของผู้บริหาร (อดุลย์ สนั่นเอื้อเม็งไรสง, 2553) ขาดงบประมาณและการสนับสนุน ขาดการนิเทศติดตามให้ความช่วยเหลือ ขาดแรงจูงใจในการทำงาน มีภาระงานที่รับผิดชอบมาก (อรนุช ศรีคำ, วิไลวรรณ ศิริเมฆา และสินินาฏ วัฒนสุข, 2561) ครูขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องวิจัยคิดว่าเป็นภาระงานที่เพิ่มขึ้น ขาดวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ ขาดผู้ที่คอยควบคุมติดตาม และให้คำปรึกษา (ประเสริฐ เรือนนงการ และ จิตติยา เรือนนงการ, 2557) และเช่นเดียวกับกลุ่มครูในสังกัดสำนักงานเทศบาล อมรรัตน์ งามจิตร เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และ วชิราวุธ ปานพรม (2556) ที่พบว่า ครูทุกคนเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียนและมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน แต่จากปัญหาที่สำรวจพบ คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะ จึงทำให้ขาดความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่สามารถดำเนินการตามกระบวนการวิจัยให้ครบตามขั้นตอน จากข้อมูลข้างต้นดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญและจำเป็นที่ครูทุกคนจะต้องเร่งดำเนินการวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน และการที่ครูจะดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนได้นั้น ครูเองต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ดังนั้นการพัฒนาครูด้านการวิจัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องดำเนินการ ที่ควรต้องเร่งทราบข้อมูลพื้นฐานปัญหาในการทำวิจัย และความต้องการอย่างแท้จริงในการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยในฐานะที่ได้มีโอกาสเป็นที่ปรึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยงด้านการวิจัยให้แก่ผู้บริหาร และบุคลากรครูของโรงเรียนเทศบาล 1 สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา จึงเห็นถึงผลดีโดยรวมต่อการพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนางานที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นไปอีกทั้งศึกษาเจตคติการทำวิจัยในชั้นเรียน และกรอบความคิดสู่ความสำเร็จของบุคลากรครู เพื่อจะได้ทราบรับรู้ และเข้าใจความคิดเห็นบุคลากรครูเหล่านี้ โดยที่ปลายทางคือ การให้ได้ครูนักวิจัยที่มีศักยภาพเพิ่มขึ้น และอาจจะเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการวิจัยของครูสู่ความสำเร็จ และสู่กลุ่มอื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความจำเป็นและความต้องการ แนวทางในการพัฒนาการวิจัยของบุคลากรครู ในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา
2. เพื่อศึกษาการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา
3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรครู สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครยะลา
4. เพื่อศึกษากรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครู สำนักงานการศึกษาเทศบาลนครยะลา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรครู จำนวน 133 คน ที่ปฏิบัติงานด้านการสอนในโรงเรียนเทศบาล สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ คือ บุคลากรครู จำนวน 114 คน ที่ปฏิบัติงานด้านการสอนจากโรงเรียน 3 โรงเรียน ของกลุ่มยาลอเหนือ สำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา ปีการศึกษา 2565 ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสำรวจสภาพปัจจุบัน ความจำเป็น และความต้องการ ด้านการวิจัยของบุคลากรครู แบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย แบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน และแบบสอบถามกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสำรวจสภาพปัจจุบัน ความจำเป็น และความต้องการด้านการวิจัยของบุคลากรครู ตอนที่ 2 แบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู จำนวนทั้งหมด 25 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน และตอนที่ 4 แบบสอบถามกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

1) แบบสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน ความจำเป็นและความต้องการด้านการวิจัยของบุคลากรครู โดยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม และให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด โดยมีขั้นตอนการพัฒนา กล่าวคือ ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามจากกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ตามประเด็นที่กำหนดแต่ละด้าน มีคำถาม 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 คำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน การทำวิจัยของบุคลากรครู ประเด็นที่ 2 คำถามความต้องการด้านการวิจัยของบุคลากรครู จากนั้นนำแนวคำถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุง และนำแนวคำถามที่ได้รับการปรับปรุงไปใช้ในการเก็บข้อมูล

2) แบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย มีลักษณะเป็นข้อสอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ โดยมีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ ศึกษาและวิเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล วิธีการสร้างแบบวัด จากนั้นศึกษาและวิเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยการสร้าง และพัฒนาแบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยต่างๆ กำหนดประเด็นคำถามให้ครอบคลุม มีการกระจายเนื้อหาเหมาะสม สร้างแบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบวัดชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก แต่ละข้อจะมีตัวเลือกที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ คือ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด หรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน โดยสร้างแบบวัดให้ตรงตามที่กำหนดและครอบคลุม ประเมินความเที่ยงตรงของแบบวัด ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย 1 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือ แบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย ที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 3 ระดับ คือ เที่ยงตรง ไม่แน่ใจ และไม่เที่ยงตรง เพื่อปรับปรุงแบบวัด และนำประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาแปลงเป็นคะแนน ดังนี้ +1 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรง 0 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าไม่แน่ใจว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรง -1 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าข้อสอบไม่มีความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยพบว่าผลการประเมินความเที่ยงตรงของแบบวัดที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.33–1.00 และได้ปรับปรุงข้อสอบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในข้อที่ได้ค่าไม่ถึง 0.50 แล้วนำแบบวัดที่คัดเลือกและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับบุคลากรครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน นำกระดาษคำตอบที่ได้มา แล้วตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ผิดให้ 0 คะแนน เมื่อตรวจสอบคะแนนเรียบร้อยแล้วจึงหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (R) ของแบบวัดเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 50% คำนวณจากสูตรของพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2545) และเกณฑ์แปลความค่าความยากง่าย (P) ของข้อสอบ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543) นำแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับนิยามหรือประเด็นนั้น จากนั้นคัดเลือกข้อที่มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง .20-.80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 ขึ้นไปไว้จำนวน 25 ข้อ นำแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับ คำนวณด้วยสูตร Kr-20 ของ Kuder-Richardson (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.808

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายค่าความยากง่าย (P) ของข้อสอบ

ความยากง่ายของข้อสอบ(P)	ความหมาย	คุณภาพข้อสอบ
0.81-1.00	ง่ายมาก	ไม่ดีต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงใหม่
0.60-0.80	ค่อนข้างง่าย	พอใช้ได้
0.40-0.59	ปานกลาง ยากพอเหมาะ	ดีมาก
0.20-0.39	ค่อนข้างยาก	พอใช้ได้
0.19	ยากมาก	ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ตารางที่ 2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก (R) ของข้อสอบ

ค่าอำนาจจำแนก (R)	ความหมายความหมายของคุณภาพข้อสอบ
0.60-1.00	อำนาจจำแนกดีมาก
0.40-0.59	อำนาจจำแนกดี
0.20-0.39	อำนาจจำแนกพอใช้
0.10-0.19	อำนาจจำแนกต่ำ (ควรปรับปรุงหรือตัดทิ้ง)
1.00-0.09	อำนาจจำแนกต่ำมาก (ควรปรับปรุงหรือ ตัดทิ้ง)

3) แบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน และกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ โดยมีการสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ ประมวล ศึกษา และวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยต่างๆ ศึกษาและวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง และพัฒนาแบบสอบถาม จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยต่างๆ กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดนิยามตามที่ต้องการศึกษา กล่าวคือ แบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน และแบบสอบถามกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ สร้างรายการคำถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อขอความเห็นชอบและตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบและพิจารณาความสอดคล้อง (IOC) และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) กำหนดการให้คะแนนโดยการพิจารณา ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) +1 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรง 0 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าไม่แน่ใจว่าข้อสอบมีความเที่ยงตรง -1 คะแนน หมายถึง มีความเห็นว่าข้อสอบไม่มีความเที่ยงตรง จากนั้นคัดรายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .66 ขึ้นไป และนำแบบสอบถามที่คัดไว้ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอน บาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .684 และแบบสอบถามกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ .797 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้ แบบสำรวจสภาพปัจจุบัน ความจำเป็น และความ ต้องการด้านการวิจัยของบุคลากรครู แบบวัดการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย แบบสอบถามเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน แบบสอบถามกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครู โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วย Google Form มีขั้นตอนและรายละเอียดการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยื่นเอกสารรับรองจริยธรรมวิจัยจากคณะกรรมการวิจัย ในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากนั้นนำข้อมูลมาสรุป วิเคราะห์ผล สะท้อนผล และถอดบทเรียน ผู้วิจัย ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นบันทึกข้อมูลลง อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เพื่อการสรุปและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

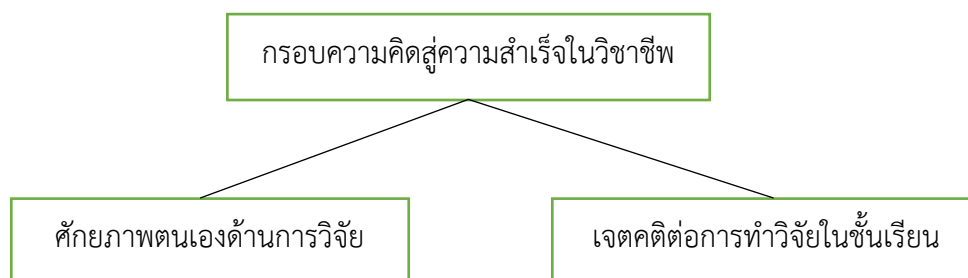
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ตามขั้นตอน ดังนี้ ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สาระการเรียนรู้ที่สอน การศึกษา และประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่และ ร้อยละ สภาพปัจจุบัน ความจำเป็นและความต้องการด้านการวิจัยของบุคลากรครู วิเคราะห์ประเด็นเนื้อหา (Content Analysis) การรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู ด้วยการตรวจให้คะแนนรายข้อ ให้คะแนน 1 คะแนนกับการตอบถูก จากนั้นนำไปวิเคราะห์ในภาพรวมต่อไป เจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน และกรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์สมบูรณ์ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

4.21 - 5.00	หมายถึงมากที่สุด
3.41 - 4.20	หมายถึงมาก
2.61 - 3.40	หมายถึงปานกลาง
1.81 - 2.60	หมายถึงน้อย
1.00 - 1.80	หมายถึงน้อยที่สุด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษากรอบความคิด ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรครู ในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา เพราะด้วยเจตคติความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรครูโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน จะเป็นสารสนเทศช่วยให้บุคลากรครูได้ค้นหา ค้นพบตนเองเพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพสู่การเป็นครูมืออาชีพ สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ความจำเป็นและความต้องการ แนวทางในการพัฒนาการวิจัยของบุคลากรครู ในสังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครยะลา

ผู้ตอบแบบสอบถามมีทั้งสิ้น 114 คน เป็นหญิง 103 คน (ร้อยละ 90.4) และเป็นชาย 11 คน (ร้อยละ 9.6) ในจำนวนนี้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด 100 คน (ร้อยละ 87.7) รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท 14 คน (ร้อยละ 12.3) มีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 72 คน (ร้อยละ 63.1) และน้อยที่สุดคือ 4-6 ปี จำนวน 9 คน (ร้อยละ 7.9) ปฏิบัติการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มากที่สุด จำนวน 20 คน (ร้อยละ 17.5) และน้อยที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 3.5) สังกัดโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดพุทธภูมิ) จำนวน 49 คน (ร้อยละ 42.9) โรงเรียนเทศบาล 4 (ธนวิถี) จำนวน 28 คน (ร้อยละ 24.6) และโรงเรียนเทศบาล 5 (บ้านตลาดเก่า) จำนวน 37 คน (ร้อยละ 32.5)

2. การรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู สำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู พบว่า บุคลากรครูมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถด้านการทำวิจัย ได้คะแนนเฉลี่ย 13 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน และพบข้อมูล ดังนี้

2.1 บุคลากรครูมีความรู้ ความเข้าใจในรายการที่เกินร้อยละ 80 คือ ประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นค่าการวัดเข้าสู่ส่วนกลาง และประเด็นการประเมินคุณภาพงานวิจัย

2.2 บุคลากรครูมีความรู้ ความเข้าใจในรายการเกินร้อยละ 70-79 คือ 1) การหาค่าความยากและอำนาจจำแนก 2) การเลือกเครื่องมือการวิจัยที่เก็บข้อมูลพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) สูตรการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม 4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ความสอดคล้องของแบบทดสอบ และการหาค่า IOC

2.3 บุคลากรครูมีความรู้ ความเข้าใจในรายการเกินร้อยละ 60-69 คือ 1) จุดมุ่งหมายของการเขียนโครงการวิจัย 2) จุดมุ่งหมายการออกแบบการวิจัย 3) ความหมายของนวัตกรรมทางการศึกษา

2.4 บุคลากรครูมีความรู้ ความเข้าใจในรายการเกินร้อยละ 50-59 คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่บุคลากรครูมีความรู้ ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกินกว่าร้อยละ 50 คือ จุดมุ่งหมายของการวิจัยในชั้นเรียน 2) ขั้นตอนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม

3. เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรครู สำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นได้ว่าเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่ครูมีเจตคติมากที่สุด คือ “วิจัยในชั้นเรียนกับการสอนทำ ไปพร้อมๆ กันได้” “ครูนอกจากสอนแล้วยังต้องคิดค้นวิธีแก้ปัญหาในชั้นเรียน” “กระบวนการวิจัยนำไปใช้ได้กับการเรียนการสอนทุกวิชา” และ “การวิจัยในชั้นเรียนช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียน” และระดับน้อยคือ “การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก ไม่เหมาะสมกับครู” “วิจัยในชั้นเรียนมีประโยชน์ต่อการศึกษาระดับสูงเท่านั้น” “การวิจัยมีประโยชน์เฉพาะครูที่ทำผลงานอาจารย์ 3 เท่านั้น” “ไม่เคยคิดที่จะอ่านรายงานการวิจัยในชั้นเรียน” และรายการที่ได้น้อยที่สุดในระดับน้อย คือ “การวิจัยในชั้นเรียนเป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน”

4. กรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครู สำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จะเห็นได้ว่า ความคิดเติบโตของบุคลากรครู อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้รายการที่ครูมีความคิดเห็นแนวโน้มสู่ความสำเร็จในวิชาชีพของบุคลากรครูมากที่สุด คือรายการ “ฉันสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้เสมอ” “ทุกคนมีความสามารถเพิ่มขึ้นได้ทุกวัน” “อุปสรรคทำให้ฉันมีความพยายามมากขึ้น” “ฉันสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้เสมอ” “การเรียนรู้สามารถทำให้ฉันเปลี่ยนแปลงได้ในทุกๆ เรื่อง” “การทำอะไรใหม่ๆ เป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้” “สิ่งที่ฉันทำทุกวันนี้ เป็นสิ่งที่ฉันพอใจที่จะเลือกเอง” และรายการที่ได้น้อยที่สุดในระดับมาก คือ การพัฒนาตนเองมาจากคำตำหนิ คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่น

สรุปได้ว่า ผลจากการสำรวจปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคของครูในการทำวิจัย สามารถนำเสนอเป็นประเด็นต่างๆ ได้ ดังนี้

ประเด็นเวลา พบว่า ครูมีเวลาไม่พอ มีเวลาน้อย อีกทั้งมีความรู้เรื่องการวิจัยน้อย และไม่เข้าใจในกระบวนการ การวิจัยในชั้นเรียน ทำให้ต้องใช้เวลามากในศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย นอกจากนี้ครูต้องทำงานเอกสารของโรงเรียน เช่น เอกสารประจำชั้น การตรวจงานผู้เรียน และดูแลผู้เรียนในช่วงสถานการณ์ Covid-19 ที่ระบดหนัก ประเด็นผู้เรียน เช่น ผู้เรียนขาดการมีส่วนร่วม มีพฤติกรรมและอารมณ์เปลี่ยนแปลงบ่อยและขาดเรียน จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการทำวิจัย ผู้เรียนบางรายไม่มีโทรศัพท์ ไม่พร้อมต่อการเรียนออนไลน์ เช่น คอมพิวเตอร์/แท็บเล็ต อินเทอร์เน็ตทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายต่างๆ มากขึ้น บางรายขาดเรียนบ่อย ทำให้วัตรกรรมการนำไปใช้สอนขาดความต่อเนื่อง ประเด็นการใช้เทคโนโลยี ครูรายงานว่าตนเองขาดทักษะการใช้เทคโนโลยีในการทำงานวิจัย เช่น ไม่ถนัด ไม่ชำนาญต่อการใช้เทคโนโลยี ประเด็นภัยสถานการณ์ เนื่องจากการระบาดของ Covid-19 ที่ผ่านมารุนแรงขึ้น จึงทำให้ครูและผู้เรียน มีเวลาเรียน On-Site น้อยมาก จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอย่างยิ่ง ประเด็นความรู้และความเข้าใจในงานวิจัย มีความรู้และความเข้าใจไม่เพียงพอที่จะทำงานวิจัย เช่น ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจ ขาดทักษะ ไม่ถนัดในกระบวนการและขั้นตอนการวิจัย ขาดความรู้เกี่ยวกับสถิติ ไม่เข้าใจการวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เกิดอุปสรรคและไม่อยากทำงานวิจัย นอกจากนี้ในการทำวิจัยที่มี

หลากหลายขั้นตอน เช่น ติดปัญหาเรื่องความเข้าใจในกระบวนการทำวิจัยแต่ละขั้นตอน และที่ต้องเกี่ยวข้องกับวรรณกรรม แหล่งอ้างอิงและข้อมูลที่จะให้ครอบคลุมทันสมัยให้สอดคล้องกับตัวแปรที่กำหนดไว้ที่ทำได้ยาก การขาดความพร้อมในการศึกษาปัญหาในการทำวิจัย การคิดหัวข้อวิจัย ไม่เข้าใจในการแก้ปัญหา ประเด็นการทำเอกสาร เช่น ไม่ชอบทำเอกสาร/รายงานการวิจัย เพราะไม่เข้าใจกระบวนการเขียนรายงานการวิจัย การหาข้อมูลหลักฐานอ้างอิงมารองรับงานวิจัย จึงต้องการการได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง ประเด็นหน้าที่ภายในสถานศึกษา เช่น ครูมีภาระงานอื่นๆ นอกเหนือจากการสอนที่สอนหลายวิชา และงานอื่นๆ ได้แก่ งานประชุม งานนิเทศ งานอบรม งานพิเศษ งานธุรการ การเงิน การร่วมในกิจกรรมโรงเรียน

เมื่อได้ประมวลและสำรวจปัญหา ความต้องการ และอุปสรรคของบุคลากรครูแล้ว สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารควรได้ตระหนัก และถือเป็นโอกาสในการพัฒนาการวิจัยให้บุคลากรครูที่ครูผู้สอนในยุคปัจจุบันต้องกระทำ เพราะการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนแล้ว หากไม่มีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อหาสาเหตุของปัญหาแล้วจะทำให้ไม่รู้ถึงปัญหาการวิจัยในชั้นเรียน จึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูมีความเป็นวิชาชีพและมีความเป็นศาสตร์ในวิทยาการของการจัดการเรียนรู้มากขึ้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

ในบริบทสภาพปัจจุบัน พบว่า บุคลากรครูมีผลงานวิจัยน้อย เมื่อได้สำรวจปัญหาและความต้องการ พบว่า ครูไม่แน่ใจในความรู้ความเข้าใจตลอดจนศักยภาพการวิจัยในชั้นเรียนของตนเอง จึงขาดความมั่นใจที่จะพัฒนาการทำวิจัยในชั้นเรียน ความต้องการ และแนวทางในการพัฒนาการวิจัยของบุคลากรครู จากการที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู พบว่า ความรู้ความเข้าใจ และความสามารถด้านการทำวิจัยของบุคลากรครู ได้คะแนนเฉลี่ย 13 คะแนนจากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนา ผลการวิเคราะห์การรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัยของบุคลากรครู สำนักการศึกษา เทศบาลนครยะลา พบว่า การรับรู้ศักยภาพตนเองด้านการวิจัย ครูมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถด้านการทำวิจัยได้คะแนนเฉลี่ย 13 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน สอดคล้องกับ อิศริญญา นิมพลี, พงศ์เทพ จิระโร และ สมศักดิ์ ลิลา (2560) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา พบว่า สภาพความรู้ของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาส່วนมากมีระดับคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของคะแนนเต็ม มีทัศนคติต่อการวิจัยอยู่ในระดับมาก มีระดับปฏิบัติการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีความคาดหวังต่อสภาพปฏิบัติการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีดัชนีความต้องการด้านการพัฒนาศักยภาพการวิจัยมากที่สุด และมีความรู้ ทัศนคติและสภาพปฏิบัติการวิจัยแตกต่างกันตามสภาพส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ อรณุช ศรีคำ, วิไลวรรณ ศิริเมฆา, สีนินาฏ วัฒนสุข, บรรพต วงศ์ทองเจริญ, คำจันทร์ ร่มเย็น และ สาธิตา จอกโคกรวด (2562) พบว่า ครูส่วนมากยังไม่ได้ลงมือทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน บางส่วนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ไม่ถูกต้อง ดังนั้นแนวทางที่ผู้บริหารดำเนินการ ได้แก่ การส่งเสริมทางด้านวิจัยและพัฒนาครูผู้สอน เช่น ให้เรียนรู้เพิ่มเติมเรื่องงานวิจัย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู และมี Coach ดูแลให้คำปรึกษาการทำวิจัย สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียน

จากการสำรวจข้อมูลศักยภาพด้านการวิจัยบุคลากรครู พบว่า ประเด็นที่ครูเข้าใจเกินร้อยละ 80 คือ การวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นค่าการวัดเข้าสู่ส่วนกลาง และการประเมินคุณภาพงานวิจัย ประเด็นที่ครูมีความเข้าใจเกินร้อยละ 70-79 คือ 1) การหาค่าความยากและอำนาจจำแนก 2) การเลือกเครื่องมือการวิจัยที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3) สูตรการหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม 4) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5) ความสอดคล้องของแบบทดสอบและการหาค่า IOC ประเด็นที่ครูมีความเข้าใจเกินร้อยละ 60-69 คือ 1) จุดมุ่งหมายของการเขียนโครงการวิจัย 2) จุดมุ่งหมายการออกแบบการวิจัย 3) ความหมายของนวัตกรรมทางการศึกษา ประเด็นที่ครูมีความเข้าใจเกินร้อยละ 50-59 คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูล ในขณะที่ประเด็น ที่บุคลากรครูมีความรู้ ความเข้าใจ คลาดเคลื่อนเกินกว่าร้อยละ 50 คือ

จุดมุ่งหมายของการวิจัยในชั้นเรียน 2) ขั้นตอนการสร้างและพัฒนานวัตกรรม ดังนั้นผู้บริหารจึงควรได้ตระหนัก และร่วมสร้างความเข้าใจ กำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาทักษะการวิจัยของบุคลากรครู โดยใช้เป็นแนวทางเพิ่มพูน ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ เพื่อให้บุคลากรครูในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานที่อยู่ในความรับผิดชอบให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริม การศึกษาดูงาน และการสังเกตวิธีการทำงานจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานและบุคลากรครูควบคู่กันไป เพื่อให้เกิดขวัญ และกำลังใจเพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังในอนาคตของสถานศึกษา นอกจากนี้ให้เป็นผลงานที่นำไปสู่ความก้าวหน้าใน ตำแหน่งหน้าที่การงาน อันจะทำให้หน่วยงานได้รับผลิตผลเพิ่มขึ้น จากข้อมูลเชิงประจักษ์ข้างต้น สอดคล้องกับ อมรรัตน์ งามจิตร, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และ วชิราวุธ ปานพรม (2556) ที่สำรวจพบปัญหา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจและขาด ทักษะ จึงทำให้ขาดความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่สามารถดำเนินการตามกระบวนการวิจัยให้ครบตามขั้นตอน และ ประเสริฐ เรือนนระการ และจิตติยา เรือนนระการ (2561) ที่พบว่าครูขาดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องวิจัยคิดว่าเป็นภาระ งานที่เพิ่มขึ้น ขาดวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือ ขาดผู้ที่คอยควบคุมติดตาม และให้คำปรึกษา ศรีมา เสนอชัย, โสภณ เพ็ชรพวง และ ญาณิศา บุญจิตร (2564) ศึกษาสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เพื่อพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน และประเมินผลการพัฒนาครู ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนบ้านหัวหมากบน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแทกการท พบว่า 1) การศึกษาสภาพปัญหาด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านหัวหมากบน ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำ วิจัยในชั้นเรียน ขาดทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน ขาดทักษะในการออกแบบนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน ขาดทักษะในการออกแบบเครื่องมือในการวิจัย และการเขียนรายงานการวิจัยยังไม่เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยของ กฤติพงศ์ โภคาพานิช (2563) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาครูของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร พบว่า แนวทางการพัฒนาครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหารที่สำคัญมี ดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครูและ นักเรียนการหาวิธีการพัฒนาผู้เรียน ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ได้แก่ กระบวนการทำวิจัย การสร้างนวัตกรรม การเขียนโครงร่าง การวิจัย การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ได้แก่ การวัดผลและประเมินผล และด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาและการนิเทศ ในการศึกษาครั้งนี้ข้อมูลที่ ปรากฏ อาจจะสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารควรจะต้องเร่งกระบวนการพัฒนาครูที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนเอง และกำหนด กลยุทธ์การพัฒนาครูแบบยั่งยืน โดยเฉพาะกลยุทธ์การวิจัยในชั้นเรียนที่มีความสำคัญ กล่าวคือ ควรเป็นกระบวนการที่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำเป็นต้องใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ งานครูเป็น วิชาชีพที่ได้การยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูงต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาวิชาชีพครู ให้มีมาตรฐานสูงเป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับ รักจิต สุทธิพงษ์ (2560) ที่ได้ให้ทรรศนะว่าระบบการศึกษาและครูที่มี คุณภาพ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสอนของครูต้องเกิดขึ้นไป พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงยุคสมัยใหม่ของการทำวิจัยหรือศึกษากระบวนการของการเรียนรู้เพื่อผลิตคนที่มีคุณภาพ มี ความสามารถในการแข่งขันตรงตามความต้องการของประเทศ เพราะงานวิจัยในยุคปัจจุบันคือการวางแผน และกรอบ โครงสร้างที่กำหนดรูปแบบ แนวทาง การศึกษาที่มีจุดมุ่งหมาย ดังนั้น การพัฒนาครูไทยให้มีคุณภาพ จึงต้องพัฒนาตาม วิสัยทัศน์การศึกษา และงานวิจัยให้ควบคู่กันไป ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งอาจดำเนินการ ได้ 3 วิธี คือ วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิธีการเรียนรู้แบบตัวต่อตัว และวิธีการเรียนรู้แบบเป็นกลุ่ม (บุญนาค ทับทิมไทย, 2557) และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2558) กล่าวว่า ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ : มุมมอง นักวิชาการผ่านประสบการณ์ความเป็นครู พบว่า การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยกระบวนการวิจัยต้องจัดสภาพที่เอื้อต่อการ วิจัยในชั้นเรียนของครู โดยเน้นให้ครูได้ปฏิบัติจากสภาพจริง มีการวางแผนที่เป็นระบบใช้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร คอย กำกับติดตาม ให้การช่วยเหลือครูในการดำเนินการวิจัย และใช้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ส่วนเกี่ยวข้อง หากโรงเรียนสามารถ จัดระบบในการพัฒนาครูดังกล่าวข้างต้นได้แล้ว ผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูก็จะเป็นผลงานที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนอย่าง แท้จริง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่ากลยุทธ์ที่หลากหลายในการพัฒนาครูนักวิจัยให้เอื้อต่อบริบทที่แท้จริง การพัฒนาครูให้เป็น

ครูนักวิจัย และสามารถใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัยได้นั้นจะต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากรครู เพราะการพัฒนาส่วนใหญ่ที่เน้นการฝึกอบรม ซึ่งมีบุคลากรครูที่ผ่านการฝึกอบรมหลายครั้ง ผลการฝึกอบรมก็คงเดิม จึงควรที่จะมีกระบวนการกำกับติดตามครู เพื่อที่จะสามารถส่งเสริมให้ครูมีทักษะการวิจัยให้ครูสามารถใช้ผลการวิจัยต่างๆ มาแก้ปัญหาหรือพัฒนางานของครู หรือพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมุ่งเป้าที่ตัวนักเรียน

กรอบความคิดสู่ความสำเร็จในวิชาชีพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความคิดเติบโตของบุคลากรครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งนับว่าครูมีความคิดเห็นที่เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ มีคุณภาพความคิดทางบวกต่อการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น แสดงเห็นได้จากรายการ “ฉันสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้เสมอ” และ “อุปสรรคทำให้ฉันมีความพยายามมากขึ้น” “หากประเมินแล้วว่าสิ่งที่จะทำเป็นไปไม่ได้ ฉันก็จะไม่ทำสิ่งนั้น” ที่บุคลากรครูมีความคิดเห็นในระดับมาก Chan (2012), Orouke (2014) ได้นิยาม ความคิดเติบโต ว่าเป็น ความคิดเชื่อที่มีต่อลักษณะและคุณลักษณะของตนเอง ว่าสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ เหตุนี้บุคลากรครูของสำนักงานการศึกษาเทศบาลนครยะลาที่มีความคิดแบบเติบโตจึงย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง เพราะเชื่อว่าความสามารถสร้างได้ จึงตั้งใจทำงานเต็มที่ และพร้อมเรียนรู้ผ่านอุปสรรค จึงเป็นโอกาสอันดีให้ผู้บริหารเร่งออกนโยบาย และผลักดันให้ได้เรียนรู้อะไรใหม่ๆ ที่ท้าทายตัวเอง ใช้แรงบันดาลใจแม้เมื่ออยู่ในสภาวะกดดันหรือรู้สึกแย่ ก็คิดด้วยความคิดแบบเติบโต นั่นคือ คิดว่าตนเองกำลังเรียนที่จะเผชิญกับปัญหา คิดว่าความพยายามเป็นพลังแห่งการสร้างสรรค์เชิงบวก และใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของผู้เรียน ให้การเสริมแรงแก่บุคลากรครู จึงสอดคล้องกับ Harris, D. (2009) ที่พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีและมีคุณภาพ คือ ครูที่มีลักษณะ ได้แก่ “Good Characteristics”, “Qualities”, “Effective Teaching”, “Qualified Teacher”, and “Productivity” ดังนั้น ผู้บริหารอาจให้บุคลากรครูปฏิบัติการพัฒนาตามแผนงานที่กำหนด กำกับดูแล สนับสนุน ช่วยเหลือ ติดตาม การวัดและประเมินผลเป็นระยะ นำผลมาวิเคราะห์และพัฒนาต่อไป ด้วยเพราะสิ่งสำคัญที่จะทำให้สถาบันการศึกษาทุกระดับบรรลุถึงจุดหมายในการศึกษา เพื่อสร้างพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนกระบวนการทางปัญญาของบุคลากรที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบุคลากรสายวิชาการหรือสายสนับสนุน จะต้องเริ่มจากการฝึกและพัฒนาตนเองก่อน ดังที่ ปัทมาภรณ์ ศรีราชฤทธิ์ และนันทรัตน์ เจริญกุล (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโตของครู ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครูและคุณลักษณะของคนที่มีความคิดเติบโต 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความคิดแบบเติบโตของครู พบว่า กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาครู ประกอบด้วย การฝึกอบรมในงาน และการฝึกอบรมนอกงาน กรอบแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของคนที่มีความคิดแบบเติบโต ประกอบด้วย 6 คุณลักษณะ และความคิดแบบเติบโตที่มีความต้องการจำเป็นสูง ควรเร่งพัฒนา มี 4 ด้าน ได้แก่ ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ชอบความท้าทาย ค้นหาแรงบันดาลใจจากความสำเร็จของผู้อื่น และเรียนรู้จากคำวิจารณ์ แนวทางการพัฒนาความคิดแบบเติบโตของครูโรงเรียนวัดบางขุนเทียนนอก ทำได้โดยการพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน ด้วยวิธีการพัฒนาที่ประกอบด้วย การพัฒนาผ่านออนไลน์ (Online Learning) การเรียนรู้ด้วยตัวเอง (Self-Study) การบรรยาย และการสัมมนา (Lecture & Seminar) และการเป็นที่เลี้ยง (Mentoring)

เจตคติต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน ผลการศึกษาพบว่า เจตคติที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก จึงนับได้ว่าเป็นคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ดังที่เห็นได้ว่าความคิดเติบโตของบุคลากรครูอยู่ในระดับมากที่สุด เหตุนี้จึงเป็นปัจจัยเอื้อต่อการที่บุคลากรครูมีเจตคติต่อการวิจัยในชั้นเรียนให้อยู่ในระดับมากตามไปด้วย เพราะสมองในฐานะเป็นหน่วยการจัดการความคิด ความจำ อารมณ์และภาษา มีส่วนช่วยในการสร้างกรอบความคิดที่เกิดจากการรับรู้ที่แตกต่างกัน ความคิดเติบโตไม่เพียงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ แต่ยังมีความสำคัญต่ออารมณ์และสุขภาพจิตของมนุษย์ให้พัฒนาสอดคล้องกับ อิศริยญา นิมพลี พงศ์เทพ จิระโร และสมศักดิ์ ลีลา (2560) ศึกษาการพัฒนาแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยา ด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า บุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาส่วนมากมีทัศนคติต่อการวิจัยอยู่ในระดับมาก และ Hogan (2005) ได้มีความคิดเห็นสำหรับการรับรู้และเข้าใจตนเองในการเป็นครูมืออาชีพ (Teachers’ Professional Self-Understanding) เช่น การมีเจตคติเข้าใจในการเรียนรู้และการสอน และเจตคติเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปสู่ความสำเร็จ (วิโรจน์ ธรรมจินดา, 2556) เหตุที่อาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ หน้าที่ที่สำคัญของครู คือ สอนกับวิจัยเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้น

กระบวนการวิจัยจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของครู ดังเช่นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กล่าวถึงการวิจัยการเรียนการสอนไว้ในมาตรา 24 มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นครูที่มีเจตคติที่ดีต่อหน้าที่ก็จะวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตคติในการเรียนของนักเรียน ทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีการจัดทำโครงสร้างรายวิชาที่ประกอบด้วย มาตรฐาน/ตัวชี้วัด เวลาเรียน น้ำหนักคะแนน มีการกำหนดภาระงาน ชิ้นงานที่มีการบูรณาการ เนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อ การจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลที่สนับสนุนมาตรฐานการเรียนรู้ในวิชาให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ตนเองรับผิดชอบ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัดการเรียนรู้ ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนสอนจริงทุกครั้ง เหล่านี้ก็จะส่งผลให้กระบวนการทำงานของครูเป็นระบบ ได้ทราบปัญหาของผู้เรียนที่นำไปสู่ประเด็นการพัฒนางานวิจัยเพื่อแก้ปัญหาในชั้นเรียน ดังเช่นที่ ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2558) กล่าวว่า การสร้างเจตคติที่ดีสำหรับครูในการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเป็นส่วนที่สำคัญมาก เพราะเจตคติเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในสิ่งต่างๆ ดังนั้นหากจะส่งเสริมให้ครูใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยเพื่อการจัดการเรียนรู้จึงควรที่จะต้องสร้างเจตคติในทางบวก (Positive Attitude) เกี่ยวกับการทำวิจัยและประโยชน์ที่แท้จริงของการวิจัยเสียก่อน เหตุนี้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้บริหารจึงต้องเร่งสร้างความเข้าใจให้ครูมีความคิดรวบยอด (Concept) ที่ถูกต้องในกระบวนการวิจัยเสียก่อน เมื่อครูมีความเข้าใจที่ไม่คลาดเคลื่อนในกระบวนการวิจัยแล้ว มีเจตคติที่ดีแล้ว เห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัย ครูก็จะมีแรงจูงใจที่จะนำผลการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และในที่สุดก็จะสามารถใช้กระบวนการวิจัยให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาที่ พบว่า ครูมีเจตคติมากที่สุด ในรายการ “กระบวนการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้กับการเรียนการสอนทุกวิชา” จึงนับว่าเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา อีกทั้งที่พบว่า บุคลากรครู มีความคิดเติบโตอยู่ในระดับมากที่สุด จึงนับเป็นแรงหนุนเสริมให้ได้กลไกบริหารวิชาการภายในโรงเรียน เช่น จัดกิจกรรม/อบรมเชิงปฏิบัติการ/โครงการต่างๆ พัฒนาบุคลากรครู เพื่อเปิดโอกาสให้ครูก้าวหน้าทางวิชาการ สร้างสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้ผลงานการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย มาตรการ แผนงาน/โครงการ ต่างๆ ของโรงเรียน ให้เกิดประโยชน์ ที่เหมาะสม เป็นไปได้ และถูกต้องในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ข้อที่ 6 (ก) มาตรฐานความรู้ ต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในเรื่องในข้อ (4) การวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน

สรุปผลการวิจัย

ครูมีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถด้านการทำวิจัยในระดับค่อนข้างต่ำ แต่อย่างไรก็ตามผลวิจัยก็พบข้อสนับสนุนเชิงบวกที่บุคลากรครูมีเจตคติของครูที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียน โดยรวมที่อยู่ในระดับมาก โดยที่ครูมีเจตคติมากที่สุด คือ กระบวนการวิจัยนำไปใช้ได้กับการเรียนการสอนทุกวิชา รองลงมาคือ วิจัยในชั้นเรียนกับการสอนทำไปพร้อมๆ กัน ได้ เหล่านี้จึงสอดคล้องผลที่พบว่าความคิดเติบโตของบุคลากรครู อยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่บุคลากรครูมีความคิดเห็นแนวโน้มสู่ความสำเร็จมากที่สุด เชื่อว่า ตนเองสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้เสมอ และอุปสรรคทำให้บุคลากรครูมีความพยายามมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยที่พบว่า บุคลากรครู มีความรู้ความเข้าใจ และความสามารถด้านการทำวิจัยได้คะแนนเฉลี่ย 13 คะแนน จากคะแนนเต็ม 25 คะแนน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องอาจจะได้สารสนเทศนี้ร่วมกันนำไปศึกษาเชิงลึกถึงสาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลเช่นนี้เพื่อหาทางออก อาทิเช่น ผู้บริหารโรงเรียนนำมาวางแผนเชิงนโยบาย และเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบ สร้างแนวทางที่จะให้บุคลากรครูมีทักษะการวิจัย โดยดำเนินการทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม โดยพิจารณาจากสภาพและปัญหาเชิงประจักษ์ในประเด็นความรู้ ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนข้อมูลการสนทนาและประชุมกลุ่ม เพื่อการพัฒนาครูให้เป็นครูนักวิจัย และสามารถใช้ประโยชน์จากกระบวนการวิจัย

1.2 ผลการวิเคราะห์ที่พบว่า ความคิดเติบโตของบุคลากรครูอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้รายการที่บุคลากรครูมีความคิดเห็นสู่ความสำเร็จมากที่สุด คือ ฉันสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้นได้เสมอ ดังนั้นจึงเป็นโอกาสให้ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง จะได้นำเป็นสารสนเทศร่วมกันวางแผนอย่างเป็นระบบพัฒนาให้บุคลากรครู ได้ทุ่มเทเวลาสู่การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและกัน หรือการจัดการอบรมและโครงการต่างๆ ที่เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ มีการให้การเสริมแรง การยกย่อง การส่งเสริมเพื่อบุคลากรครู ก้าวสู่ความก้าวหน้าของตนเอง

1.3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่าเจตคติที่มีต่อการวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรครู อยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง อาจจะได้นำไปเป็นสารสนเทศ ส่งเสริมเจตคติของบุคลากรครู เห็นความสำคัญของกระบวนการวิจัย มีแรงจูงใจที่จะนำผลการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในเชิงรุก และนำผลที่ได้จากกระบวนการวิจัยไปใช้ให้ได้ประโยชน์เกิดการพัฒนายั่งยืน สร้างแรงบันดาลใจ ส่งเสริมให้บุคลากรครูเข้ารับการอบรมสัมมนาจากผู้ประสบความสำเร็จในการทำงาน เช่น ครูที่ได้รับรางวัล Obec Award ระดับชาติ ครูดีเด่นต่างๆ เป็นต้น หรือศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียง และมีประสิทธิภาพ (Best Practice) การเรียนรู้จากบุคคลที่มีชื่อเสียงในด้านการศึกษานักวิชาการ เพื่อให้ครูเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน ตลอดจนผู้บริหารควรจัดหาเอกสาร และตัวอย่างงานวิจัยในชั้นเรียนไว้ในสถานศึกษาให้เพียงพอ เพื่อให้ครูได้ใช้ศึกษาจะเป็นการกระตุ้นให้ครูทำวิจัยมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจด้านการทำวิจัยของบุคลากรครู ระหว่างช่วงชั้น ระหว่างโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล ระหว่างโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.2 อาจศึกษาเปรียบเทียบความคิดเติบโตของบุคลากรครูที่สอนระหว่างโรงเรียนเอกชน และโรงเรียนรัฐบาล และระหว่างโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.3 อาจจะศึกษาศักยภาพการวิจัยของบุคลากรครู ควบคู่กับตัวแปรตามอื่นๆ เช่น Grit, Passion การคิดเชิงอนาคต ความสุขในการทำงาน ฯลฯ

2.4 อาจจะศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรครูกลุ่มอื่นๆ เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้นี้ และนำข้อมูลนี้มาสร้างเป็นข้อสรุปในภาพรวม ให้เป็นสารสนเทศการพัฒนาการวิจัยเชิงคุณภาพของบุคลากรครูต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ทีมผู้วิจัยขอขอบคุณกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ประจำปีงบประมาณ 2564 ที่ได้อุดหนุนให้งบประมาณสนับสนุนงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤติพงศ์ โภคาพานิช. (2563). *สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาครูของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร*. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน. (2558). *การใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้: มุมมองนักวิชาการผ่านประสบการณ์ความเป็นครู*. สืบค้น 2 ธันวาคม 2565. จาก <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/ResearchExploitation.pdf>.
- บุญนาถ พัทธิมไทย. (2557). *การศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการพัฒนาวิชาชีพของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ประเสริฐ เรือนนระการ และ ฐิตยา เรือนนระการ. (2561). การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครูโรงเรียนกระบากวิทยาการ จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(3), 295–308.
- ปัทมาภรณ์ ศรีราษฎร์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนากรอบความคิดแบบเติบโตของครู. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 13(1), 389-399.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2545). *หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: เฮาส์ออฟเคอร์ มีสท์.
- รักจิต สุทธิพงษ์. (2560). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากับการพัฒนาครูไทยในยุคดิจิทัล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(2), 344–355.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- วิโรจน์ ธรรมจินดา. (2556). *การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะครูคณิตศาสตร์* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: สาขาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรียา เสนอิม, โสภณ เพ็ชรพวง และ ญาณิศา บุญจิตร. (2564). *การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนบ้านหัวหมากบน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1*. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี).
- อดุลย์ สนั่นเอื้อเม้งไธสง. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะการวิจัยในชั้นเรียนของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การวิเคราะห์โมเดลเชิงเส้นตรง ระดับลดหลั่น*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- อมรรัตน์ งามจิตร เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และ วชิราวุธ ปานพรม. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครู ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนเทศบาลอากาศอำนวย (ชุมชนอุปถัมภ์) สังกัดเทศบาลตำบลอากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 10(48), 125-132.
- อรนุช ศรีคำ, วิไลวรรณ ศิริเมฆา, สีนินาฏ วัฒนสุข, บรรพต วงศ์ทองเจริญ, คำจันทร์ ร่มเย็น และ สาทิตา จอกโคกกรวด. (2561). การพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนให้บุคลากรทางการศึกษา ในการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 10(2), 158-169.
- อิสริยญา ฉิมพลี, พงศเทพ จิระโร และ สมศักดิ์ ลิลา. (2560). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครู โรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 8(2), 15-35.
- Chan, D. W. (2012). Life satisfaction, Happiness, and the Growth Mindset of Healthy and Unhealthy Perfectionists among Hong Kong Chinese Gifted Students. *Roeper Review*, 34(4), 224–233.
- Harris, D. (2009). Point/Counterpoint: Teacher value-added: Don't end the search before it starts. *Journal of Policy Analysis and Management*, 28(4), 693-699.
- Hogan, P. (2005). LEARNING ANEW: DEVELOPING THE PROFESSIONAL SELF-UNDERSTANDING OF TEACHERS. *Kwartalnik Pedagogiczny*, 201(3), 69-83.

Comparisons of Attitudes towards Reading Folktales and Abilities of Analytical Reading Folktales of Upper Elementary Students by Using a SQ5R Instructional Method

Janjira Thongyam^{1*} and Petch Wijitnawin²

¹ Master of Education, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Education Thai Language Teaching, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: looknamjanjithong@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed to evaluate effects of using a SQ5R instructional method on upper elementary school students' attitudes towards reading folktales and abilities of analytical reading folktales by comparing the average score of attitudes towards reading folktales and abilities of analytical reading folktales of upper elementary school students prior to and after learning by following the SQ5R instructional method. The target population was 18 students who studied in upper elementary school in second academic year 2022 at Wiwatwittaya (pseudonym), Bangkok, Thailand. The population was selected using a purposive sampling method. Research instruments for collecting data comprised an attitude questionnaire and a reading test. The attitude questionnaire was designed a 5-level estimation scale, 20 items. The reading test was designed a multiple-choice test, 30 items. The instruments for the experiment were 6 lesson plans designed following the SQ5R instructional method. Each lesson plan designed for a teaching session, comprised 50 minutes. The research was undertaken for 2 weeks, 3 session per week. Quantitative data were examined to check average score and standard deviation. Additionally, the results were analysis to check statistical significance by using Dependent sample t-test. The results of the study found that the average score of attitudes towards reading folktales of upper elementary students was higher than prior to the experiment at the 0.05 level of significance, the average score of analytical reading folktales of upper elementary students was higher than prior to the experiment at the 0.05 level of significance.

Keywords: SQ5R Instructional Method, Attitudes toward Reading Folktales, Abilities of Analytical Reading Folktales

การเปรียบเทียบเจตคติและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R

เจนจิรา ทองแถม^{1*} และ เพชร วิจิตรนาวัน²

¹ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: looknamjanjithong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ที่มีต่อเจตคติและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายโดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติการอ่านนิทานพื้นบ้านและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวิวัฒน์วิทยา (นามสมมุติ) จังหวัดปทุมธานี จำนวน 18 คน ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2565 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดเจตคติที่มีต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ และแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านซึ่งเป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R จำนวน 6 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล จำนวน 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 6 คาบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่านัยสำคัญของความแตกต่างโดยใช้สถิติทดสอบ t-test ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R มีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R, เจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้าน, ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การอ่านเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะสำคัญที่ต้องใช้ความคิดขั้นสูงเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นทักษะที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว และมีที่มาจากหลายแหล่ง เชื่อถือได้และต้องใช้วิจารณญาณในการอ่านก่อนตัดสินใจเชื่อเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การอ่านเชิงวิเคราะห์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาทักษะดังกล่าวเป็นพื้นฐานในการกลั่นกรองความรู้ ความคิด และเพิ่มพูนประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นอกจากนี้ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545) กล่าวว่าสรุปความได้ว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาควรมีความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ทั้งงานเขียนประเภทสารคดีและบันเทิงคดี การอ่านนิทานพื้นบ้านก็ควรต้องใช้ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์เพื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการแต่ง สารสำคัญ คุณค่า และข้อคิดจากเรื่อง ดังนั้น เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักในเป้าหมายสำคัญของการอ่านนิทานพื้นบ้าน ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์อย่างไรก็ตาม การอ่านนิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษายังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากนักเรียนไม่ต้องการอ่าน

เนื้อเรื่องขนาดยาวและการมุ่งเน้นเพื่ออธิบายคำศัพท์และความหมายมากกว่าพิจารณาสาระสำคัญหรือแก่นเรื่อง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายในการอ่านนิทานพื้นบ้าน (นริศรา ชยธวัช, 2563) นอกจากนี้ นักเรียนบางคนมีความเห็นว่่านิทานพื้นบ้านเป็นเรื่องล้าสมัยและขาดความสมจริง การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านจึงเป็นอุปสรรคและความท้าทายสำหรับครูผู้สอนในระดับประถมศึกษา

เมื่อพิจารณาสภาพการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบพบว่า นักเรียนมีข้อจำกัดในการอ่านวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน เมื่อพิจารณาจากบันทึกผลภายหลังการจัดการเรียนรู้ในหัวข้อบทเรียนเรื่องการอ่านนิทานพื้นบ้าน พบว่านักเรียนไม่สามารถวิเคราะห์สาระสำคัญและคุณค่าของเรื่องได้ ทั้งนี้ เนื่องจากนักเรียนมุ่งจดจำชื่อตัวละคร สถานที่ และลำดับเหตุการณ์ในเรื่องเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนตอบคำถามในแบบทดสอบย่อยจากการอ่านนิทานพื้นบ้านพบว่า นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 63 ได้คะแนนจากการทดสอบย่อยไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนด ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวจึงต้องการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ

นักการศึกษาได้เสนอแนวทางในการส่งเสริมความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ไว้โดยเน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสตั้งคำถามด้วยตนเอง อภิปรายภายในกลุ่มย่อย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลระหว่างเพื่อนร่วมชั้นและครูผู้สอน แนวทางดังกล่าวช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องที่ศึกษาและช่วยฝึกทักษะการคิดในระดับสูง จากแนวทางดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจการนำวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R มาทดลองในงานวิจัยครั้งนี้

SQ5R เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่ศึกษาจากการฝึกจดจำ คิดวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีวิจารณญาณ วิธีดังกล่าวประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) Survey (S) หมายถึง การสำรวจ 2) Question (Q) หมายถึง การตั้งคำถาม 3) Read (R1) หมายถึง การอ่าน 4) Record (R2) หมายถึง การจดบันทึก 5) Recite (R3) หมายถึง อ่านสรุปความ 6) Review (R4) หมายถึง การทบทวน และ 7) Reflect (R5) หมายถึง การคิดไตร่ตรองด้วยการวิเคราะห์และวิจารณ์

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ศึกษาผลของการใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ที่มีต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ (รัชวรรณ พรหมลี, 2561) ความสามารถในการเขียนสรุปความ (อัญชนา ภูริศรี, รุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์ และ จุฬามาศ จันทรศรีสุต, 2563) แต่งานวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่โดยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ยังคงมีจำกัด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจนำวิธีการสอนดังกล่าวมาใช้ในการศึกษานิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนในชั้นเรียนที่ผู้วิจัยได้รับผิดชอบในการสอน ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบกึ่งทดลองที่เก็บข้อมูลในชั้นเรียน (Quasi-experimental research conducted in the field) (Creswell and Guetterman, 2019) โดยเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติและความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ5R ซึ่งออกแบบการวิจัยแบบ One group pre-test and post-test research design (Cohen et al., 2018) โดยมีประชากรกลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียวซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง มีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target Population) คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) จำนวน 18 คน ที่ศึกษาในภาคการศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2565 สังกัดโรงเรียนวิวัฒน์วิทยา (นามสมมุติ) จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากโรงเรียนดังกล่าวเป็นโรงเรียนขยายโอกาสและแต่ละระดับชั้นมีนักเรียนจำนวนจำกัด ผู้วิจัยจึงกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (Cohen et al., 2018)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R จำนวน 6 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ใช้เวลาในการเก็บข้อมูล 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ รวมทั้งสิ้น 6 คาบ แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ ขั้นเตรียมการสอน ขั้นการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ SQ5R (ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย ได้แก่ ขั้นสำรวจ ขั้นตั้งคำถาม ขั้นอ่าน ขั้นจดบันทึก ขั้นสรุป ขั้นทบทวน และขั้นวิเคราะห์และวิจารณ์) และขั้นสรุปและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ ภายหลังจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความถูกต้องและเหมาะสม ตลอดจนความสอดคล้องของตัวชี้วัดและจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล แล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 1 แผน ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ผลการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้พบว่า นักเรียนบางคนยังสับสนกับหัวข้อการวิจารณ์ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้โดยระบุคำถามเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ ตลอดจนยกตัวอย่างการพูดวิจารณ์แนวคิดที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านจากเรื่องที่ศึกษา

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดเจตคติที่มีต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านและแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน รายละเอียดมีดังนี้

2.2.1 แบบวัดเจตคติที่มีต่อการอ่านนิทานพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 20 ข้อ โดยผู้วิจัยสร้างแบบวัดเจตคติตามแนวคิดของ Thomas (2017) และ Denscombe (2017) ซึ่งมีโครงสร้างประกอบด้วย ความเชื่อ (Beliefs) ความคิดเห็น (Opinions) และแนวโน้มสู่การปฏิบัติ (Inclination To Action) จากนั้น นำเสนอเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับ ชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดเจตคติไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าวในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่า แบบวัดเจตคติมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.75 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 1.89-6.43

2.2.2 แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คำตอบที่ถูกต้องกำหนดให้ข้อละ 1 คะแนน รวม 30 คะแนน ผู้วิจัยสร้างแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ตามแนวคิดของ Woolfolk (2018) ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์เพื่อจำแนกส่วนประกอบ การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ จากนั้น นำเสนอเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม จากนั้นนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เมื่อปรับปรุงแก้ไขภาษาให้กระชับ ชัดเจนตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 7 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ได้กล่าว

ในข้อ 2.1 ผลการทดลองพบว่า แบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.81 และค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 1.92-7.34

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขออนุญาตเก็บข้อมูลวิจัยโดยจัดทำหนังสือขออนุญาตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนวิวัฒน์วิทยา (นามสมมุติ) จังหวัดปทุมธานี จากนั้นได้แจ้งให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยรับทราบ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ปกครอง นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายในครั้งนี้ ก่อนเริ่มดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย (Try Out) และการเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลของประชากรกลุ่มเป้าหมายเป็นความลับ และกำหนดใช้นามสมมุติแทนชื่อของนักเรียนทุกคนและชื่อจริงของโรงเรียน

3.2 ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามในแบบวัดเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้าน โดยใช้เวลา 20 นาที จากนั้น ให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เวลา 30 นาที

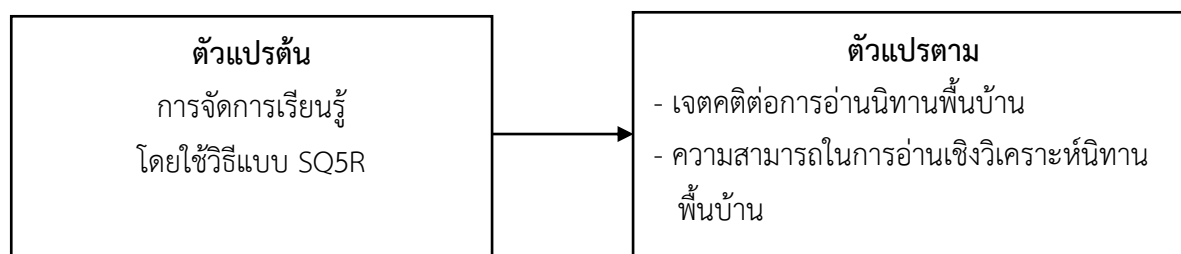
3.3 ผู้วิจัยดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามแผนที่กำหนด โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนจริง (Using An In-Person Teaching Approach Through Face-To-Face Communication) ตามขั้นตอนของวิธี Sq5r ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 2.1 แต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ใช้เวลา 1 คาบ คาบละ 50 นาที รวมทั้งสิ้น 6 คาบ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบ

3.4 หลังการจัดการเรียนรู้จากข้อ 3.3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามในแบบวัดเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้าน โดยใช้เวลา 20 นาที จากนั้น ให้นักเรียนที่เป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามในแบบวัดความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ โดยใช้เวลา 30 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นโดยพิจารณาคะแนนเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านและคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน ก่อนและหลังการทดลอง ตามเงื่อนไขของการใช้สถิติทดสอบค่าที (T-Test) โดยวิเคราะห์ค่าการแจกแจงความถี่ภายใต้พื้นที่ใต้โค้ง (Frequency Distribution) Cohen Et AL., (2018) พบว่า ผลคะแนนดังกล่าวได้แจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) จากนั้น คำนวณคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านและคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน ก่อนและหลังการทดลอง ด้วยโปรแกรม SPSS โดยใช้สูตรคำนวณ Dependent Sample T-Test

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R

(N=18 คน)

ตัวแปรตามที่ศึกษา	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าที (t)	Sig.
เจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้าน	ก่อนการทดลอง	51.55	6.46	7.91	0.00*
	หลังการทดลอง	69.75	8.62		

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบเจตคติมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 51.55), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 6.46) หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 69.75), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 8.62)

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ5R

(N=18 คน)

ตัวแปรตามที่ศึกษา	ช่วงเวลา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ค่าที (t)	Sig.
ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้าน	ก่อนการทดลอง	13.06	3.62	7.85	0.00*
	หลังการทดลอง	18.67	4.80		

* $P < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 13.06), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 3.62) หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 18.67), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 4.80)

อภิปรายผล

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองเป็นเพราะนักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย และมีเหตุผลจากนิทานพื้นบ้านที่ตนศึกษาในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านนิทานพื้นบ้าน และตระหนักว่าความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการอ่านในครั้งนี้เป็นเรื่องใกล้ตัว นักเรียนสามารถนำคุณค่าและข้อคิดจากการอ่านนิทานพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อุษาดี ชุกกลิ่นหอม (2560) ได้ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ SQ5R พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้เมื่อนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนและอภิปรายร่วมกับครูผู้สอนโดยไม่กังวลต่อการตัดสินคำตอบว่าถูกหรือผิด แต่เน้นการแสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนหรือคัดค้านประเด็นที่ร่วมอภิปราย กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวช่วยทำให้นักเรียนกระตือรือร้นและกล้าแสดงออกในชั้นเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนนิทานพื้นบ้านเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะนุช เลิศสถิตย์ (2560) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจในการอ่านภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนแบบ SQ5R และการสอนปกติ ผลการศึกษาพบว่า คะแนนที่ได้จากแบบสอบถามวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิธีการสอนแบบ SQ5R มีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากกว่าการสอนปกติ

ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้การตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังช่วยในการฝึกความสามารถด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และวิจารณ์อย่างมีเหตุผล ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้นจากการอ่านสื่อต่างๆ สอดคล้องกับ Walter (1984) ได้ศึกษาวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ช่วยให้นักเรียนเข้าใจแนวคิดหรือสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาและทบทวนเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลที่ได้มาจากการกระบวนการฝึกฝนทักษะการอ่านของนักเรียนผ่านการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ดังที่ปรากฏในขั้นตอนที่ 1 การอ่านอย่างคร่าวๆ (Survey) คือ การกวาดสายตาไปตามหัวข้อในบทอ่านเพื่อหาจุดสำคัญของเรื่องที่อ่าน การอ่านในขั้นตอนนี้ทำให้ผู้อ่านสามารถสรุปใจความสำคัญของเรื่องหรือแนวคิดหลักของเรื่องได้ และขั้นตอนที่ 2 การตอบคำถาม (Question) การตั้งคำถามนี้ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนที่เป็นผู้อ่านกระตือรือร้นต้องการแสวงหาคำตอบ ดังนั้นจึงช่วยเพิ่มความเข้าใจในการอ่านมากยิ่งขึ้น คำถามจะช่วยให้ผู้อ่าน ระลึกถึงความรู้เดิมที่มีอยู่เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านคำถามจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้เร็ว และขั้นตอนที่ 7 การคิดไตร่ตรองด้วยกิจกรรมการวิเคราะห์และวิจารณ์เรื่องที่อ่าน (Reflect) เป็นขั้นที่ฝึกให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นการสะท้อนความคิดและมุมมองของตนเองที่มีต่อเรื่องที่อ่าน ซึ่งในงานวิจัยนี้คือนิทานพื้นบ้าน การเรียนรู้จากการฝึกคิดวิเคราะห์ข้างต้นเป็นส่วนสำคัญต่อการศึกษานิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งนี้เพราะนักเรียนได้พิจารณาฝึกการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ส่วนประกอบต่างๆ ของเรื่อง เช่น สาระสำคัญ พฤติกรรมตัวละคร บทสนทนา คุณค่าและข้อคิดที่ปรากฏในเรื่อง แนวทางดังกล่าวคือเป้าหมายสำคัญที่ช่วยทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านนิทานพื้นบ้านที่ได้มุ่งเพียงความเพลิดเพลินเท่านั้น เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วนิดา วันภักดี (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ5R ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบบ SQ5R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาครั้งนี้ผลการศึกษาค้นพบเห็นถึงว่าการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R เป็นการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกกลวิธีการเรียนรู้จากบทอ่าน โดยนักเรียนได้มีโอกาสอ่านและสำรวจเนื้อหาจากเรื่องที่อ่านเพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่าน ผู้อ่านต้องพิจารณาอย่างมีกระบวนการ ไตร่ตรอง วิเคราะห์และวิจารณ์คุณค่า เพื่อให้เข้าใจความคิดและการเชื่อมโยงความคิดของผู้แต่ง ครูผู้สอนจะต้องมีการวัด และประเมินผลว่านักเรียนได้ความรู้ตามจุดประสงค์ในแต่ละขั้นตอน เป็นการประเมินความสามารถเพื่อนำผลมาพัฒนานักเรียนและช่วยเหลือผู้ที่เรียนอ่อน โดยอธิบายเพิ่มเติม ให้แบบฝึกมากขึ้น หรือสำหรับผู้ที่ยังเรียนดีก็อาจจะให้แบบฝึกเสริมให้มีทักษะเพิ่มขึ้นในการพัฒนาต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ผลการเปรียบเทียบเจตคติมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติต่อการอ่านนิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธี SQ5R ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีแบบ SQ5R มีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเจตคติและความสามารถในการอ่านนิทานพื้นบ้านสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลาย การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเป้าหมายของการอ่านคือการฝึกทักษะการคิดและการใช้เหตุผลพิจารณาอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ การอ่านนิทานพื้นบ้านก็มุ่งเพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาสาระสำคัญ คุณค่า และข้อคิดอันจะทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของนิทานพื้นบ้านได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ครูผู้สอนต้องทบทวน อธิบายขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R เพื่อให้นักเรียนเข้าใจลำดับขั้นตอนและสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ได้อย่างถูกต้องตามเวลาที่กำหนด

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเชิงวิเคราะห์นิทานพื้นบ้านครูผู้สอนควรเลือกบทอ่านที่ไม่ยาก ซับซ้อน หรือมีความยาวมากเกินไป เพราะการจัดกิจกรรมโดยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R มีลำดับขั้นตอนในการอ่านแต่ละขั้นที่ต้องใช้เวลาเพื่อตอบคำถามและอภิปรายแสดงเหตุผล ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรกำหนดระยะเวลาในการทำแต่ละกิจกรรมและแจ้งให้นักเรียนทราบเป็นระยะ

1.3 ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายและประกอบด้วยเหตุผลจากการตอบคำถามและการอภิปรายในชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ครูผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนต่างๆ ของวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ให้มีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ เพื่อนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในรายวิชาอื่นๆ ได้

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการสอนโดยวิธีการเรียนรู้แบบ SQ5R ไปใช้กับการอ่านประเภทอื่นๆ เพื่อให้มีความหลากหลาย และมีการพัฒนาด้านการคิดเป็นขั้นตอน ถ่ายทอดผลงานทางความคิดเป็นแผนผังที่มีการคิดอย่างมีกระบวนการ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- นริศรา ชยธวัช. (2563). *การพัฒนาทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ร่วมกับผังกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ปิยะนุช เสือสถิตย์. (2560). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้และความพึงพอใจการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ5R และการสอนแบบปกติ*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- รัชวรรณ พรหมลี. (2561). *ผลการใช้กลวิธีการสอนอ่านแบบ SQ5R ร่วมกับกลวิธีการสอนอ่านแบบแลกเปลี่ยนบทบาทเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วนิดา วันภักดี. (2562). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบ SQ5R*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2545). *หลักและวิธีการสอนอ่าน*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อัญชนา ภูริศรี, รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงศ์ และ จุฬามาศ จันทศรีสุต. (2563). ผลการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R เสริมด้วยเทคนิคแนวภูมิความหมายและเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือต่อความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจและการเขียนสรุปความภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(33), 315-324.
- อุษาวดี ชุกกลิ่นหอม. (2560). *การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการสอนแบบ SQ5R*. (ศึกษาศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research Methods in Education*. (8th ed.). London: Routledge
- Creswell, J. W. & Guetterman, T. C. (2019). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. (6th ed.). New York: Pearson Education.
- Denscombe, M. (2017). *The Good Research for Small-Scale Social Research Projects*. (6th ed.). London: Open University Press, McGraw-Hill Education.
- Thomas, G. (2017). *How to Do Your Research Project: A Guide for Students*. (3rd ed.). London: SAGE Publications.
- Woolfolk, A. (2018). *Educational Psychology*. (14th ed.). Essex: Pearson Education.

Analysis of Investment Return and Business Model of Rice field Crab Farming in Kamphaengphet Province

Akkravee Champeeratana^{1*} Chakrit Potchanasin² and Suwanna Sayruamyat²

¹ Graduate student in Agribusiness, Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Agricultural and Resource Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: akkravee.ch@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to (1) study current circumstance of rice field crab farming in Kamphaengphet province, (2) compare investment return of rice field crab farm in Kamphaengphet and (3) compare business model of rice field crab farm in Kamphaengphet province. Data is collected from semi structured questionnaire and in-depth interview. Data is analyzed by Cluster analysis, Descriptive analysis, Business model analysis, and Cost and return analysis. The result of the study found that process of rice field crab farming. Rice field crab can be farmed in cement pond, floating basket, soil pond, or rice field. Farmer can use their own crab breeders within farm or buy them from outside. Rice field crab in different age eats different food. Perfect crabs are sold as breeder. Imperfect crabs are sold for consumption or processing. Entrepreneur who has low own fund should follow Group 1 to wholesale fresh product because it requires low average cost at 39,916 Baht. Production process is simple. It creates good revenue and average profit at 54,984 Baht. The case of entrepreneur with high own fund should follow Group 2 to sell as retail fresh and processed products. It requires higher average cost at 76,432 Baht. However, it creates higher revenue and average profit at 109,043 Baht. Group 1's customer segment is B2B customer. Value proposition is fresh of the product. Customer relationship is maintained by offering discount. Marketing channel is selling at farm. Revenue stream is mainly from wholesaling fresh of product. Key partner are crab farms. Key activity is farming crab. Key resources are farm and household workers. Cost structure from farming crab operations. Group 2's customer segment is B2C customer. Value proposition is processed product. Customer relationship has been created by giving free product. Channels are selling at farm and selling through, online, and restaurant. Revenue stream is from retailing fresh and processed products. Key partner are restaurants. Key activities are farming crab and processing products. Key resources are farm and workers. Cost structures are from crab farming and processing products.

Keywords: Rice Field Crab, Business Model, Investment Return

การวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนและแบบจำลองธุรกิจการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร

อัครวีร์ จำปรัตน์^{1*} จักรกฤษณ์ พจนศิลป์² และ สุวรรณ สายรวมญาติ²

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษาศาสาวิชาธุรกิจการเกษตร ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: akkravee.ch@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร (2) เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร และ (3) เปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจของการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร การศึกษาเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์กลุ่ม การวิเคราะห์เชิงพรรณนา การวิเคราะห์แบบจำลองธุรกิจ และการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทน ผลการศึกษา พบว่ากระบวนการเลี้ยงปูนาทำได้ในบ่อปูน บ่อกระชังบก บ่อดิน หรือพื้นที่ทำนา สามารถเพาะพ่อแม่พันธุ์เองหรือซื้อมา อาหารปูนาแตกต่างกันตามช่วงวัย การขายจะขายปูนาสภาพดีเป็นพ่อแม่พันธุ์ และขายปูนาที่ไม่สมบูรณ์เพื่อการบริโภคหรือแปรรูป หากผู้ประกอบการมีต้นทุนน้อยควรทำแบบกลุ่มที่ 1 คือ ขายส่งปูด เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ใช้ต้นทุนไม่สูงที่เฉลี่ย 39,916 บาท ขั้นตอนการดำเนินงานไม่ยุ่งยาก และสามารถสร้างรายได้และผลกำไรได้ดีที่เฉลี่ย 54,984 บาท ขณะที่หากผู้ประกอบการมีต้นทุนมาก สามารถทำแบบกลุ่มที่ 2 คือ ขายปลีกทั้งสินค้าสดและแปรรูป โดยใช้ต้นทุนมากกว่าที่เฉลี่ย 76,432 บาท แต่สามารถสร้างรายได้และกำไรได้สูงกว่าที่ 109,043 บาท จากการวิเคราะห์แบบจำลองธุรกิจและเปรียบเทียบพบว่าแบบจำลองธุรกิจกลุ่มที่ 1 เน้นกลุ่มลูกค้าธุรกิจ คุณค่าสินค้าคือสินค้าสด ความสัมพันธ์กับลูกค้าคือการลดราคา ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าผ่านการขายหน้าฟาร์ม รายได้จากการขายส่งสินค้าสด พันธมิตรคือฟาร์มปู กิจกรรมหลักคือเพาะพันธุ์ปูนา ทรัพยากรหลักคือพื้นที่ฟาร์มและแรงงานครัวเรือน ต้นทุนคือค่าทำปู กลุ่มที่ 2 เน้นกลุ่มลูกค้าทั่วไป คุณค่าสินค้าคือสินค้าแปรรูป ความสัมพันธ์กับลูกค้าคือการแถมสินค้า ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าผ่านหน้าฟาร์ม ออนไลน์ และร้านอาหาร รายได้จากการขายปลีกสินค้าสดและแปรรูป พันธมิตรคือร้านอาหาร กิจกรรมหลักคือเพาะพันธุ์ปูและแปรรูปสินค้า ทรัพยากรหลักคือพื้นที่ฟาร์มและแรงงาน โครงสร้างต้นทุนเกิดจากค่าทำปูและค่าแปรรูป

คำสำคัญ: ปูนา, แบบจำลองธุรกิจ, ผลตอบแทนการลงทุน

บทนำ

ปูนาเป็นสัตว์ที่พบได้มากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออก รวมถึงประเทศไทย โดยพบมากในพื้นที่ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สามารถพบได้ทุกพื้นที่ โดยเฉพาะบริเวณนาข้าว ประเทศไทยมีการบริโภคปูนามากถึงปีละ 45 ล้านตัว แต่จำนวนปูนาในธรรมชาติไม่เพียงพอ จึงต้องนำเข้าปูนาสูงถึงปีละ 25 ล้านตัว (ศรีเพ็ญพงศ์ทรัพย์เจริญ, 2563) ทั้งนี้ มีเกษตรกรสนใจประกอบอาชีพเลี้ยงปูนามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นอาชีพที่ลงทุนไม่สูง กระบวนการเลี้ยงไม่ยุ่งยาก แพร่พันธุ์ได้เร็ว และปูนาเป็นสินค้าที่สามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรจำนวนมากโดยปูนาสามารถนำไปจำหน่ายเป็นปูนาพ่อแม่พันธุ์ ปูนาสด และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากปูนา (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2563) อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเลี้ยงปูนามีความหลากหลายในหลายปัจจัย เช่น การเลือกพ่อแม่พันธุ์ปูนา ปริมาณการปล่อยปูในบ่อ การจัดพื้นที่อยู่อาศัย การจัดเตรียมอาหารปูนา และการแปรรูปปูนา ด้วยเหตุนี้ ควรมีการศึกษาขั้นตอนการเลี้ยงปูนาอย่างละเอียดและสามารถนำไปสู่แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวของการเลี้ยงปูนา

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแบบจำลองธุรกิจการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร” มุ่งเน้นศึกษาการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร เนื่องจากจังหวัดกำแพงเพชรเป็นพื้นที่ที่ได้รับความนิยมในการเลี้ยงปูนาเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2563) และมีรูปแบบการเลี้ยงปูนาที่หลากหลาย ดังนั้น การศึกษาแบบจำลองธุรกิจการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชรจึงมีความสำคัญมากในการสร้างแบบจำลองธุรกิจ เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบและสร้างโอกาสในการทำกำไรได้ในระยะยาว รวมทั้ง การเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์จากการเลี้ยงปูนาในน้ำใส ในบ่อดิน ในกระชังบก ในบ่อซีเมนต์ ที่วิเคราะห์ระยะเวลา วิธีการเลี้ยงและปัจจัยด้านอื่นๆ ใกล้เคียงกันร่วมด้วย เพื่อเป็นการอธิบายการวิเคราะห์ต้นทุนทางเศรษฐศาสตร์ให้เกษตรกรสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้ รวมถึงเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรไทยในการยกระดับการมีรายได้เพิ่มและช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อเปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจของการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

เนื่องจากประชากรที่ใช้ในการศึกษามีจำนวนไม่มาก จึงใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรคือ ฟาร์มปูนา จำนวน 12 ฟาร์ม ตั้งอยู่ใน 6 อำเภอ ของจังหวัดกำแพงเพชร ประกอบด้วย อำเภอชาลนุรักษ์บุรี อำเภอคลองขลุง อำเภอคลองลาน อำเภอโง้งงาม อำเภอพรานกระต่าย และอำเภอเมืองจังหวัดกำแพงเพชร มีการดำเนินธุรกิจอย่างต่อเนื่องมากกว่า 2 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Questionnaire) โดยมีหัวข้อประเด็นคำถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของเกษตรกร ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ แรงจูงใจและประสบการณ์ในการเลี้ยงปูนาเชิงธุรกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลี้ยงปูนา ประกอบด้วย วิธีการ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการตลาด ประกอบด้วย ช่องทางการจัดจำหน่าย ขนาด และราคาขาย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลต้นทุนและผลการตอบแทนจากการเลี้ยงปูนา ประกอบด้วย ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปรที่เกิดจากการเลี้ยงปูนา และรายได้จากการขาย

ส่วนที่ 5 ข้อมูลองค์ประกอบการดำเนินธุรกิจ ตามแนวคิดแผนภาพแบบจำลองธุรกิจ (Business Model Canvas) ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มลูกค้า (Customer Segment) คุณค่าที่นำเสนอ (Value Proposition) ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (Channels) ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships) รายได้ (Revenue Streams) ทรัพยากรหลัก (Key Resources) กิจกรรมหลัก (Key Activities) พันธมิตรหลัก (Key Partners) และโครงสร้างต้นทุน (Cost Structure)

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการฟาร์มปูนาทั้ง 12 แห่งในจังหวัดกำแพงเพชรเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจและผลตอบแทนทางการเงินของการเลี้ยงปูนา โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Questionnaire)

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือข้อมูลที่ได้จากค้นคว้าจากสิ่งบันทึก เอกสาร ตำรา รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และสถิติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจำหน่ายปุ๋ย รวมถึงปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในการผลิตปุ๋ย จากสถาบันการศึกษา และหน่วยงานต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน และสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ จังหวัดกำแพงเพชร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้นำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มฟาร์มประชากรที่มีคุณสมบัติคล้ายกัน โดยอ้างอิงจากช่องทางการขาย ผลิตภัณฑ์ ขนาดบ่อ และรายได้ โดยทำการวิเคราะห์แบบ Hierarchical cluster analysis ทำให้สามารถจัดกลุ่มฟาร์มประชากรเป็น 2 กลุ่ม จากนั้น ใช้วิธีการวิเคราะห์ 3 วิธี ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการเลี้ยงปูนา

การศึกษาในส่วนนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับแรงจูงใจและประสบการณ์ในการเลี้ยงปูนาเชิงธุรกิจ วิธีการเลี้ยงปูนา และข้อมูลด้านการตลาด นำมาสรุปตามประเด็นเพื่อให้สามารถสรุปสถานการณ์การเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร จากนั้นจึงวิเคราะห์แบบจำลองธุรกิจของแต่ละฟาร์มเพื่อจัดกลุ่มธุรกิจฟาร์มปูนาตามความแตกต่างของแบบจำลองธุรกิจของแต่ละฟาร์มใช้อย่างเหมาะสม

4.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปูนา

การศึกษาในส่วนนี้ใช้วิธีการเปรียบเทียบความคุ้มค่าทางการเงินของการลงทุนเลี้ยงปูนาเชิงธุรกิจของ 2 กลุ่ม ในภาพรวม ดังนี้

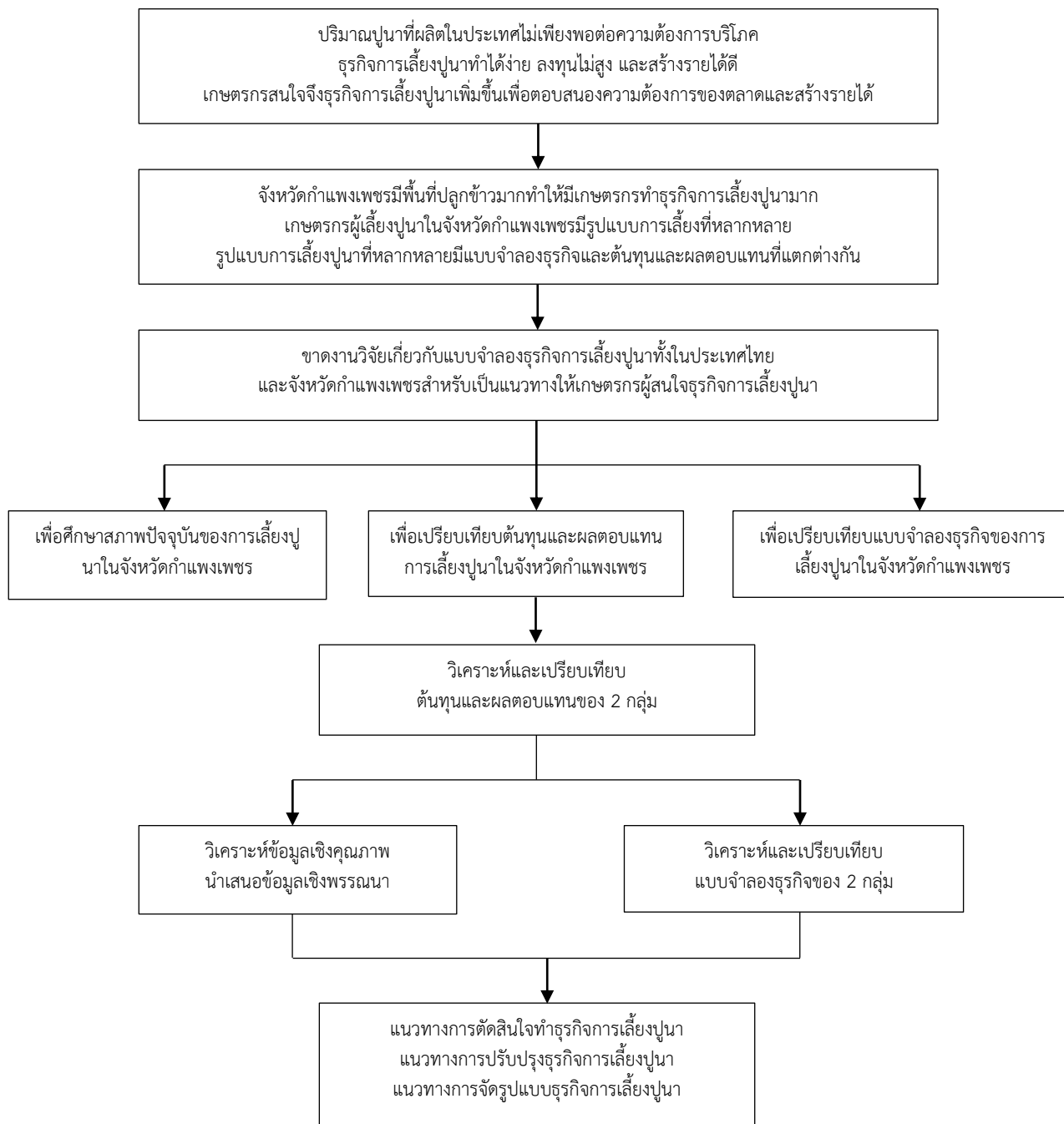
1) ต้นทุนคงที่ เช่น ค่าบ่อ ค่าสถานที่ และค่าอุปกรณ์

2) ต้นทุนผันแปร ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปูนา ประกอบด้วย ราคาพ่อแม่พันธุ์ปูนา ค่าแรง ค่าอาหารที่ใช้เลี้ยงปูนาต่อรอบการเลี้ยง ค่าสารเคมี และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

3) ผลตอบแทนในการเลี้ยงปูนา

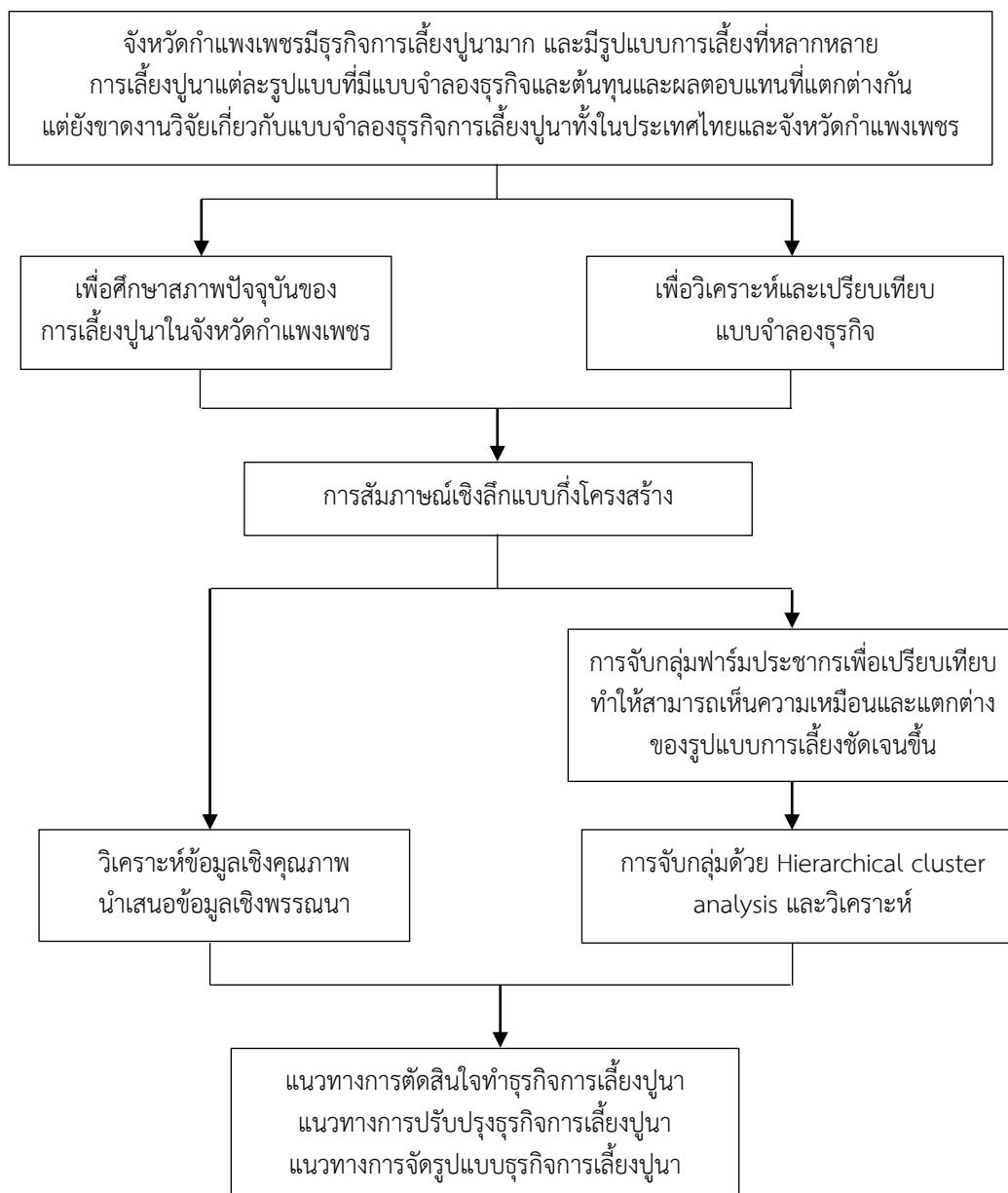
4.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจของการเลี้ยงปูนา

การศึกษาในส่วนนี้ใช้วิธีการเปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจของ 2 กลุ่ม โดยใช้แผนภาพแบบจำลองธุรกิจ (Business Model Canvas) ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มลูกค้า (Customer Segment) คุณค่าที่นำเสนอ (Value Proposition) ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า (Channels) ความสัมพันธ์กับลูกค้า (Customer Relationships) รายได้ (Revenue Streams) ทรัพยากรหลัก (Key Resources) กิจกรรมหลัก (Key Activities) พันธมิตรหลัก (Key Partners) และโครงสร้างต้นทุน (Cost Structure)

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการเลี้ยงปุนาในจังหวัดกำแพงเพชร

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเลี้ยงปุนาในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงกระบวนการเลี้ยงปุนา ดังนี้

การเลี้ยงปุนาในจังหวัดกำแพงเพชรเริ่มได้รับความนิยมตั้งแต่ช่วงปี 2548 เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ทำนา เยอะ เกษตรกรเริ่มต้นจากการขุดบ่อดินในพื้นที่ทำนาเพื่อเลี้ยงปุนา แล้วจึงค่อยๆ ปรับขยายเป็นบ่อปูน ทั้งนี้ เมื่อเกษตรกรผู้ เลี้ยงปุนาในจังหวัดกำแพงเพชรจำนวนมากประสบความสำเร็จกับการเลี้ยงปุนา จึงมีการจัดตั้งกลุ่ม “คนรักปุนา” ที่มีสมาชิก เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงปุนาในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชรและจังหวัดใกล้เคียง สำหรับการแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้และข้อมูล เกี่ยวกับการเลี้ยงปุนากับสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มรวมตัวกันในเครือข่าย และสามารถเข้าศึกษาดูงานในฟาร์มของสมาชิก ด้วยกันได้ กลุ่มคนรักปุนามีหนึ่งในแกนนำสมาชิกคือฟาร์มปุนาสุธีราฟาร์ม เป็นผู้ขยายพันธุ์ปุนาให้กับสมาชิกเครือข่าย

สามารถนำไปเลี้ยงได้ หลังจากนั้น สุธีราฟาร์มยังเป็นผู้รับซื้อผลผลิตที่สมาชิกในกลุ่มเลี้ยงได้อีกด้วย โดยราคารับซื้ออยู่ที่ กิโลกรัมละ 80-150 บาท

การเตรียมสถานที่สำหรับการเพาะเลี้ยงปูนาแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้บ่อปูนซีเมนต์ บ่อกระชังบก บ่อดิน หรือการเลี้ยงในพื้นที่นา กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงปูนาในบ่อดิน โดยเกษตรกรสามารถขุดบ่อดินความสูงประมาณ 30 เซนติเมตร ในพื้นที่ของเกษตรกรเอง จากนั้นใช้วามึงตาถี่ล้อมรอบบ่อ ข้อดีของบ่อดินคือปูนามีที่อยู่ปลอดภัยและแข็งแรง ทำให้มีอัตราการรอดสูง ข้อเสียของบ่อดินคือเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการขุดบ่อ ในขณะที่ การเลี้ยงด้วยบ่อกระชังบกและการเลี้ยงในพื้นที่นามีต้นทุนบ่อที่ถูกกว่า แต่ไม่ปลอดภัยกับปูนา

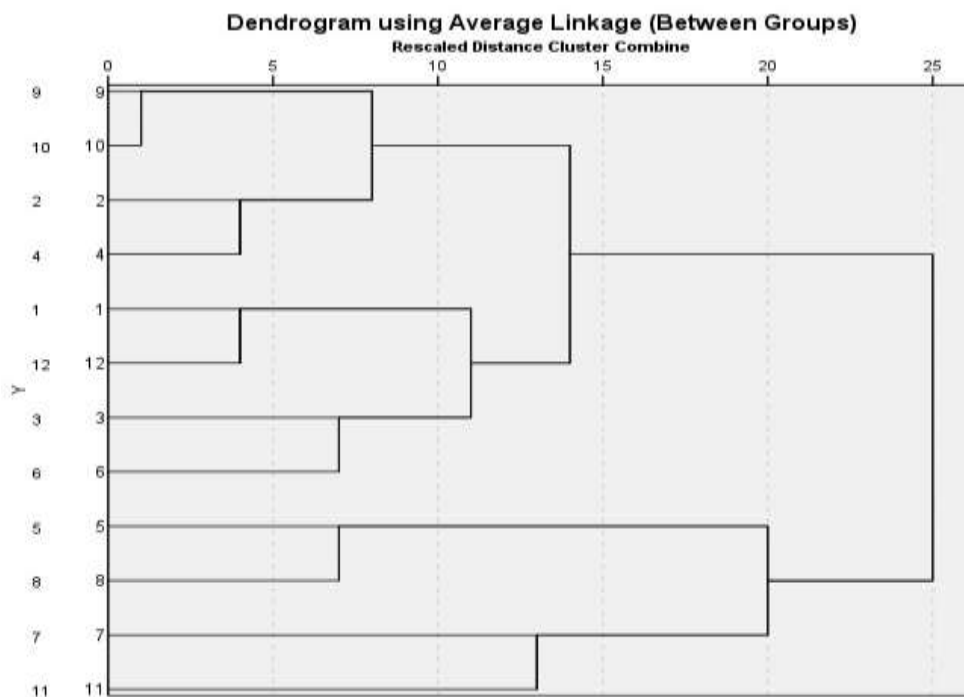
การเตรียมพันธุ์ปูนาทำได้ทั้งการเพาะพันธุ์เองและการรับซื้อจากฟาร์มอื่น เกษตรกรส่วนใหญ่เพาะพันธุ์ปูนาด้วยตนเอง โดยนำปูนาพ่อพันธุ์เพศผู้และแม่พันธุ์เพศเมียอัตราส่วน 1:1 ไว้ในบ่อพักเลี้ยงเดียวกันเพื่อให้เกิดการผสมพันธุ์ เมื่อลูกปูคลอดจึงนำออกมาเลี้ยงในบ่อแยกต่อไป

การให้อาหารปูนาแตกต่างกันตามช่วงวัย ลูกปูนาเลี้ยงด้วยอาหารผงและไข่แดงสุกบด ปูนาวัยรุ่นเลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำหรับกบ ปูนาโตเต็มวัยเลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำหรับปลาดุก ข้าวสุก ปลาสด ผัก หรือผลไม้

การเก็บปูนาไปขาย จะคัดเลือกปูนาสภาพดี แข็งแรง และไม่พิการ นำไปขายเป็นพ่อแม่พันธุ์ ส่วนปูนาที่ตายหรือพิการจะนำไปขายเพื่อการบริโภคหรือแปรรูป

2. ผลการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร

การจัดกลุ่มฟาร์มประชากรที่มีคุณสมบัติคล้ายกันโดยอ้างอิงจากช่องทางการขาย ผลผลิต ผลิตภัณท์ ขนาดบ่อ รายได้ จำนวนแรงงาน ต้นทุน การศึกษา ประสบการณ์ และการทำงาน โดยการวิเคราะห์แบบ Hierarchical cluster analysis และแสดงผลด้วย Dendrogram using Average Linkage (Between Groups) ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 Dendrogram using Average Linkage (Between Groups)

จากภาพที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทำให้สามารถจำแนกฟาร์มประชากรออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่ม 1 ประกอบด้วยฟาร์มที่ 1 2 3 4 6 9 10 มีช่องทางการขายส่ง ผลผลิตภัณท์สินค้าสด ขนาดบ่อเล็ก รายได้ต่ำ จำนวนแรงงานน้อย ต้นทุนต่ำ การศึกษาสูง ประสบการณ์น้อย และการทำงานเต็มเวลา และกลุ่ม 2 ประกอบด้วยฟาร์มที่ 5 7 8 11 มีช่องทางการขายส่งและปลีก ผลผลิตภัณท์สินค้าแปรรูป ขนาดบ่อใหญ่ รายได้สูง จำนวนแรงงานมาก ต้นทุนสูง การศึกษาต่ำ ประสบการณ์มาก และการทำงานมีลูกจ้างช่วย

ผลการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปูนาทำการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของ 2 กลุ่ม พบว่า ด้านต้นทุน ทั้ง 2 กลุ่ม มีต้นทุนคงที่เฉลี่ยใกล้เคียงกัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ 1 มีต้นทุนผันแปรเฉลี่ย และต้นทุนรวมเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มที่ 2 เนื่องจากกลุ่มที่ 2 เน้นการขายทั้งสินค้าสดและแปรรูป ในขณะที่กลุ่มที่ 1 เน้นการขายสินค้าสดเพียงอย่างเดียว ทำให้กลุ่มที่ 2 มีต้นทุนที่สูงกว่าเนื่องจากกระบวนการผลิตสินค้าแปรรูปจำเป็นต้องใช้ต้นทุนสำหรับอุปกรณ์และขั้นตอนการผลิตที่หลากหลายกว่า ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของ 2 กลุ่ม

	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
ต้นทุนคงที่เฉลี่ย (บาท/ปี)	2,375	3,946
ต้นทุนผันแปรเฉลี่ย (บาท/ปี)	37,541	72,486
ต้นทุนรวมเฉลี่ย (บาท/ปี)	39,916	76,432
ผลตอบแทนสูงสุด (บาท/กิโลกรัม)	61.25	46.88
รายได้รวมเฉลี่ย (บาท/ปี)	94,900	185,475
รายได้สุทธิเฉลี่ย (บาท/ปี)	57,359	112,989
กำไรสุทธิเฉลี่ย (บาท/ปี)	54,984	109,043

ด้านรายได้ กลุ่มที่ 2 สามารถสร้างรายได้รวม รายได้สุทธิ และกำไรสุทธิได้สูงกว่า เนื่องจากกลุ่มที่ 2 ขายสินค้าหลากหลายชนิดมากกว่าคือเน้นการขายปลีกทั้งสินค้าสดและแปรรูป การขายปลีกสามารถสร้างรายได้ได้มากกว่า นอกจากนี้สินค้าแปรรูปสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าทั่วไปที่มีความหลากหลายและจำนวนมาก สินค้าแปรรูปสามารถจำหน่ายผ่านช่องทางการขายที่หลากหลายกว่า ทั้งผ่านหน้าฟาร์มหรือการขายผ่านร้านค้า ในขณะที่กลุ่มที่ 1 เน้นการขายส่งสินค้าสดที่มีกลุ่มลูกค้าเฉพาะ และมีช่องทางการขายผ่านหน้าฟาร์มเท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ 1 เน้นการขายสินค้าสดจึงมีผลตอบแทนสูงสุดต่อกิโลกรัมเฉลี่ยสูงกว่าที่ 61.25 บาท ในขณะที่กลุ่มที่ 2 มีผลตอบแทนสูงสุดต่อกิโลกรัมเฉลี่ย 46.88 บาท

โดยสรุป จากการเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของทั้ง 2 กลุ่มแล้ว รูปแบบการเลี้ยงแบบกลุ่มที่ 2 ที่เน้นการขายทั้งสินค้าสดและแปรรูป มีต้นทุนที่สูงกว่าจากการลงทุนทั้งในส่วนของการเพาะพันธุ์ปูสด และส่วนอุปกรณ์การผลิตสินค้าแปรรูป แต่สามารถสร้างผลตอบแทนทางการเงินที่ดีกว่า เนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่หลากหลาย และมีผลกำไรจากการขายต่อครั้งมากกว่า

3. ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจของการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร

ผลการเปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจ (Business Model) สำหรับธุรกิจการเลี้ยงปูนาในจังหวัดกำแพงเพชร แสดงแบบจำลองธุรกิจ (Business Model Canvas) 2 กลุ่ม พบว่า

ด้านกลุ่มลูกค้า กลุ่มที่ 1 ขายสินค้าให้กลุ่มลูกค้าที่ทำธุรกิจด้วยกัน (B2B) เช่น ฟาร์มรับซื้อพ่อแม่พันธุ์และโรงงานแปรรูป โดยเน้นการขายส่ง กลุ่มที่ 2 ขายสินค้าให้กลุ่มลูกค้าที่เป็นผู้บริโภค (B2C) เช่น ลูกค้าทั่วไป โดยเน้นการขายปลีก

ด้านคุณค่าสินค้าและบริการ กลุ่มที่ 1 เน้นการขายส่งสินค้าสดให้ลูกค้าที่ทำธุรกิจมีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าเสมอ และผลผลิตและผลิตภัณฑ์ขายในราคาสมเหตุสมผล กลุ่มที่ 2 เน้นการขายปลีกทั้งสินค้าสดและแปรรูป ให้คุณค่าในการพัฒนาสินค้าแปรรูปให้มีความหลากหลาย

ด้านความสัมพันธ์กับลูกค้า กลุ่มที่ 1 สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยการลดราคา เนื่องจากลูกค้าที่ทำธุรกิจพึงพอใจเมื่อได้สินค้าในราคาถูก ซึ่งส่งผลดีต่อการช่วยลดต้นทุนการทำธุรกิจของลูกค้าต่อไป กลุ่มที่ 2 สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าด้วยการแถมสินค้า เนื่องจากลูกค้าที่เป็นผู้บริโภคพึงพอใจเมื่อได้สินค้าไปบริโภคในจำนวนมากขึ้น

ด้านช่องทางการเข้าถึงลูกค้า กลุ่มที่ 1 เข้าถึงลูกค้าผ่านการขายหน้าฟาร์มหรือไปส่งสินค้าให้ลูกค้าถึงที่ เนื่องจากเป็นการขายในจำนวนมากและเป็นสินค้าสดที่ต้องรักษาคุณภาพ กลุ่มที่ 2 สามารถขายสินค้าได้ทั้งผ่านหน้าฟาร์มของตนเอง และฝากขายที่ร้านอาหารหรือร้านค้าในชุมชนได้ เนื่องจากสินค้าแปรรูปมีขนาดเล็กและสามารถเก็บรักษาได้ง่ายและนานกว่า

ด้านรายได้หลัก กลุ่มที่ 1 มีรายได้หลักจากการขายส่งสินค้าสด เป็นรายได้ที่มีจำนวนออเดอร์ต่อการผลิตไม่มาก แต่มียอดเงินต่อบิลสูง กลุ่มที่ 2 มีรายได้หลักจากการขายปลีกสินค้าสดและแปรรูป มีจำนวนออเดอร์มาก แต่ยอดเงินของแต่ละออเดอร์เป็นจำนวนเงินไม่มาก ทั้งนี้ กลุ่มที่ 2 สามารถสร้างรายได้สุทธิเฉลี่ยได้สูงกว่า

ด้านพันธมิตร กลุ่มที่ 1 มีพันธมิตรเป็นลูกค้าที่มีการทำสัญญาซื้อขายระยะยาว เช่น ฟาร์มปูพ่อแม่พันธุ์และโรงงานแปรรูปปูนา กลุ่มที่ 2 มีพันธมิตรเป็นลูกค้าที่มีการทำสัญญาซื้อขายระยะยาวเช่นกัน นอกจากนี้ พันธมิตรกับร้านอาหารที่ฟาร์มนำสินค้าแปรรูปไปฝากขาย

ด้านกิจกรรมหลัก กลุ่มที่ 1 มีกิจกรรมหลักในการบริหารการเพาะพันธุ์ปูนาให้ได้จำนวนและคุณภาพตามความต้องการของลูกค้า ดูแลการขนส่งสินค้าสดจำนวนมากให้ถึงมือลูกค้าโดยสินค้าไม่มีความเสียหาย กลุ่มที่ 2 นอกจากเพาะพันธุ์ปูนาสดสำหรับจำหน่ายแล้ว ยังมีการพัฒนาสินค้าแปรรูปต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาหาร ให้มีคุณภาพและเอกลักษณ์เพื่อดึงดูดความสนใจของลูกค้า นอกจากนี้ นำสินค้าแปรรูปไปวางขายในสถานที่จำหน่ายต่างๆ ตรวจสอบวิธีการจัดเก็บไม่ให้สินค้าเสียหายระหว่างการวางขาย และตรวจสอบจำนวนออเดอร์ที่ฝากขายให้ไม่ตกหล่น

ด้านทรัพยากรหลัก ทั้ง 2 กลุ่ม มีทรัพยากรหลักเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการเพาะพันธุ์ปูนาเช่นเดียวกัน ประกอบด้วย พื้นที่ฟาร์ม บ่อเลี้ยง และกระชังบ่อ อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ 1 มีทรัพยากรแรงงานเป็นแรงงานครัวเรือน กลุ่มที่ 2 มีการจ้างลูกจ้างมาช่วยในการผลิตสินค้าแปรรูปที่มีความยุ่งยากกว่า

ด้านโครงสร้างต้นทุน กลุ่มที่ 1 มีต้นทุนถูกกว่า เนื่องจากมีต้นทุนเฉพาะส่วนของการเพาะพันธุ์ปู ประกอบด้วย ค่าทำปูและค่าอาหาร กลุ่มที่ 2 มีต้นทุนสูงกว่า เพราะนอกจากต้นทุนการเพาะพันธุ์ปูแล้ว ยังมีต้นทุนการผลิตสินค้าแปรรูป และค่าจ้างลูกจ้างเพิ่มเติมด้วย

โดยสรุป แบบจำลองธุรกิจของกลุ่มที่ 1 และ 2 มีความเหมือนกันในส่วนของการสัมพันธ์กับลูกค้า ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า พันธมิตร และทรัพยากรหลัก นอกจากนี้ แบบจำลองธุรกิจของกลุ่มที่ 1 และ 2 มีความแตกต่างกันในส่วนของกลุ่มลูกค้า คุณค่าสินค้าและบริการ รายได้หลัก กิจกรรมหลัก และโครงสร้างต้นทุน

6. พันธมิตร - ฟาร์มปู - โรงงานแปรรูป - ลูกค้าที่ทำสัญญาซื้อขายระยะยาว	7. กิจกรรมหลัก - เพาะพันธุ์ปูนา - ส่งสินค้าให้ลูกค้า	2. คุณค่าสินค้าและบริการ - สินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าเสมอ - ผลผลิตและผลิตภัณฑ์ราคาสมเหตุสมผล	3. ความสัมพันธ์กับลูกค้า - การลดราคา - การแถมวิธีเลี้ยงปูนา	1. กลุ่มลูกค้า - ฟาร์มรับซื้อพ่อแม่พันธุ์ - โรงงานแปรรูป - ลูกค้าทั่วไป
	8. ทรัพยากรหลัก - พื้นที่ฟาร์ม - บ่อเลี้ยง กระชังบก - แรงงานครัวเรือน		4. ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า - ขายหน้าฟาร์ม - ส่งให้ลูกค้าที่ซื้อจำนวนมาก - ฝากร้านอาหารในชุมชน	
9. โครงสร้างต้นทุน - ค่าทำปู - ค่าอาหาร		5. รายได้หลัก - รายได้จากการขายส่งสินค้าสด		

ภาพที่ 4 โมเดลธุรกิจของกลุ่มที่ 1

6. พันธมิตร - ร้านอาหาร - ลูกค้าที่ทำสัญญาซื้อขายระยะยาว	7. กิจกรรมหลัก - เพาะพันธุ์ปูนา - ผลิตสินค้าแปรรูป - บริหารการขายผ่านหน้าฟาร์มและออนไลน์	2. คุณค่าสินค้าและบริการ - มีปริมาณปูขายจำนวนมากเนื่องจากบ่อเลี้ยงขนาดใหญ่ - มีผลิตภัณฑ์แปรรูปที่หลากหลาย - ผลผลิตและผลิตภัณฑ์มีราคาสมเหตุสมผล	3. ความสัมพันธ์กับลูกค้า - การถนอมสินค้า - การถนอมวิธีเลี้ยงปูนา	1. กลุ่มลูกค้า - ลูกค้าทั่วไป - ผู้ประกอบการ
	8. ทรัพยากรหลัก - พื้นที่ฟาร์ม - บ่อเลี้ยง กระชังบก - แรงงานครัวเรือน - ลูกจ้าง		4. ช่องทางการเข้าถึงลูกค้า - ขายหน้าฟาร์ม - ขายผ่านโซเชียลมีเดีย - ฝากร้านอาหารในชุมชน	
9. โครงสร้างต้นทุน - ค่าวัตถุดิบ - ค่าแปรรูป - ค่าอาหาร - ค่าแรง		5. รายได้หลัก - รายได้จากการขายปลีกราคาสุดและแปรรูป		

ภาพที่ 5 โมเดลธุรกิจของกลุ่มที่ 2

อภิปรายผล

ผลการศึกษาลักษณะพื้นฐานและแผนธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรแสดงผลกระบวนการเลี้ยงปุ๋ยของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชร ทั้งนี้ ฟาร์มปุ๋ยสามารถปรับแผนธุรกิจให้มีการพัฒนา ความแปลกใหม่ และความหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ สุขสร รวันเพ็ญ (2565) ศึกษาการเลี้ยงปูในคอนโดแบบแยกเดี่ยวด้วยระบบน้ำหมุนเวียน พบว่าการเลี้ยงปูในคอนโดแบบแยกเดี่ยวช่วยเพิ่มอัตราการรอดของปูได้มากถึงร้อยละ 80 ซึ่งดีกว่าการเลี้ยงในบ่อดิน

ผลการศึกษาการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรแสดงข้อมูลการเปรียบเทียบผลตอบแทนทางการเงินของ 2 กลุ่ม ในส่วนของต้นทุน รายได้ และกำไรสุทธิ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการสามารถวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนที่มีรายละเอียดมากขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พิมพ์ พรหมสุวรรณ และ จิตภา หมายเหตุ (2563) ศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปูในน้ำเค็มและน้ำกร่อยของเกษตรกรหมู่ที่ 4 บ้านป่าเต ตำบลวังวน อำเภอ กันตัง จังหวัดตรัง พบว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนคือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ต้นทุนคงที่รวม ต้นทุนผันแปรรวม ต้นทุนรวม รายรับรวม กำไร มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนสุทธิของโครงการ อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน และระยะเวลาคืนทุนของโครงการ

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจของเกษตรกรในจังหวัดกำแพงเพชรแสดงผลการเปรียบเทียบโมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas) ของ 2 กลุ่ม พบว่ากลุ่มตัวอย่างฟาร์มปุ๋ยของงานวิจัยนี้มีแบบจำลองธุรกิจที่ค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือ ทั้ง 2 กลุ่ม ขายสินค้าปุ๋ยสดและแปรรูปเป็นอาหาร เช่น อ่องมันปูนา น้ำพริกเผาปูนา และกะปิปูนา ทั้งนี้ ฟาร์มปุ๋ยสามารถปรับแบบจำลองธุรกิจให้พัฒนาสินค้าแปรรูปจากปูนาเป็นสินค้าอื่นๆ อีกได้ สอดคล้องกับ วัชร เดือนชื่น (2563) ศึกษาการเลี้ยงและแปรรูปปูนาเป็นอาชีพทางเลือกที่มีผลตอบแทนสูง พบว่าปูนาสามารถนำไปแปรรูปเป็นน้ำพริกมันปูนา น้ำปลาร้าปูนา ปูนาสามรส และปูนาต้องสมุนไพร ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการได้อย่างดี

องค์ความรู้ใหม่

จากสถานการณ์ทางการตลาดแสดงให้เห็นว่าธุรกิจการเลี้ยงปูนาเป็นธุรกิจที่มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับปริมาณความต้องการบริโภคปูนาในตลาดที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผวนกับกำลังการผลิตปูนาในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค งานวิจัยนี้จึงมีความสนใจศึกษาธุรกิจการเลี้ยงปูนาเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการที่สนใจเริ่มต้นธุรกิจฟาร์มปูนา โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษากระบวนการเลี้ยงปูนา แบบจำลองธุรกิจการเลี้ยงปูนา และต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปูนา มากไปกว่านั้น งานวิจัยนี้ทำการจัดกลุ่มฟาร์มประชากรเพื่อแสดงผลแบบจำลองธุรกิจฟาร์มปูนาแบบภาพรวม เพื่ออำนวยความสะดวกทำความเข้าใจยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่พบว่า ธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์สามารถมีแบบจำลองธุรกิจที่หลากหลายขึ้นอยู่กับการณ์ดำเนินธุรกิจของเจ้าของฟาร์ม ผลการวิจัยพบแบบจำลองธุรกิจ ประกอบด้วย ฟาร์มขายส่ง ฟาร์มขายปลีก และฟาร์มขายส่งและปลีก ทั้งนี้เจ้าของฟาร์มสามารถเลือกประยุกต์การขายสินค้าประเภทต่างๆ ให้เหมาะสมกับความสะดวกของตนเอง เพื่อประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจสูงสุด หรือพัฒนาแผนธุรกิจนอกเหนือที่ผลที่แสดง เช่น การทำธุรกิจพ่อค้าคนกลางฟาร์มปศุสัตว์ นอกจากนี้แบบจำลองธุรกิจที่แตกต่างกันมีต้นทุนและผลตอบแทนที่แตกต่างกัน การบริหารต้นทุนและผลตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ฟาร์มมีผลกำไรที่ดีขึ้น เช่น การรวมกลุ่มผู้ประกอบการฟาร์มปศุสัตว์เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้และอุปกรณ์การผลิตหรือการทำพันธมิตรกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับฟาร์มปศุสัตว์เพื่อลดต้นทุน

สรุปผลการวิจัย

ด้านกระบวนการเลี้ยงปศุสัตว์ การเตรียมสถานที่สำหรับการเพาะเลี้ยงปศุสัตว์แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ การใช้บ่อปูนซีเมนต์ บ่อกระชังบก บ่อดิน หรือการเลี้ยงในพื้นที่นา การเตรียมพันธุ์ปศุสัตว์ทำได้ทั้งการเพาะพันธุ์เองและการรับซื้อจากฟาร์มอื่น เกษตรกรจะเลี้ยงลูกปศุสัตว์ในบ่อแยกแล้วจึงย้ายไปบ่ออื่นเมื่อปศุสัตว์โตขึ้น การให้อาหารปศุสัตว์แตกต่างกันตามช่วงวัย ลูกปศุสัตว์เลี้ยงด้วยอาหารผงและไข่แดงสุก บิดปศุสัตว์เลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำหรับบก ปศุสัตว์โตเต็มวัยเลี้ยงด้วยอาหารเม็ดสำหรับปลา ลูก ปลาสด ผัก หรือผลไม้ การเก็บปศุสัตว์ไปขาย จะคัดเลือกปศุสัตว์สภาพดี แข็งแรง และไม่พิการ นำไปขายเป็นพ่อแม่พันธุ์ ส่วนปศุสัตว์ที่ตายหรือพิการจะนำไปขายเพื่อการบริโภคหรือแปรรูป

ด้านการเปรียบเทียบแบบจำลองธุรกิจการเลี้ยงปศุสัตว์ กลุ่มที่ 1 มีกลุ่มลูกค้าเป็นฟาร์มรับซื้อพ่อแม่พันธุ์ โรงงานแปรรูป และลูกค้าทั่วไป มีคุณค่าสินค้าและบริการคือฟาร์มมีสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าเสมอ เจ้าของฟาร์มจบการศึกษาระดับปริญญาตรี และราคาสมเหตุสมผล ความสัมพันธ์กับลูกค้าคือการลดราคาและแถมวิธีเลี้ยงปศุสัตว์ให้ฟาร์มรับซื้อพ่อแม่พันธุ์ ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าผ่านการขายหน้าฟาร์ม มีการส่งให้ลูกค้าที่ซื้อจำนวนมาก เช่น ฟาร์มปูและโรงงานแปรรูป ขายสินค้าแปรรูปผ่านการฝากร้านอาหารในชุมชน รายได้หลักมาจากการขายส่งสินค้าสดและแปรรูป โดยเน้นการขายสินค้าสดเป็นหลัก มีพันธมิตรเป็นฟาร์มปู โรงงานแปรรูป และลูกค้าที่ทำสัญญาซื้อขายระยะยาว กิจกรรมหลักคือเพาะพันธุ์ปศุสัตว์และส่งสินค้าให้ลูกค้า ทรัพยากรหลักคือพื้นที่ฟาร์ม บ่อเลี้ยง กระชังบก และแรงงานครัวเรือน โครงสร้างต้นทุนเกิดจากค่าทำปูและค่าอาหาร กลุ่มที่ 2 มีกลุ่มลูกค้าเป็นลูกค้าทั่วไปและผู้ประกอบการ มีคุณค่าสินค้าและบริการคือบ่อเลี้ยงขนาดใหญ่ ทำให้เพาะพันธุ์ปศุสัตว์ได้เยอะ เจ้าของฟาร์มมีประสบการณ์เลี้ยงปศุสัตว์ไม่ต่ำกว่า 3 ปี และราคาสมเหตุสมผล ความสัมพันธ์กับลูกค้าคือการแถมสินค้าให้ลูกค้าทั่วไปและแถมวิธีเลี้ยงปศุสัตว์ให้ฟาร์มรับซื้อพ่อแม่พันธุ์ ช่องทางการเข้าถึงลูกค้าผ่านการขายหน้าฟาร์ม โซเชียลมีเดีย และการฝากร้านอาหารในชุมชน รายได้หลักมาจากการขายปลีกสินค้าสดและแปรรูป มีพันธมิตรเป็นร้านอาหารและลูกค้าที่ทำสัญญาซื้อขายระยะยาว กิจกรรมหลักคือเพาะพันธุ์ปศุสัตว์ ผลิตสินค้าแปรรูป และบริหารการขายผ่านหน้าฟาร์มและโซเชียลมีเดีย ทรัพยากรหลักคือพื้นที่ฟาร์ม บ่อเลี้ยง กระชังบก แรงงานครัวเรือน และลูกจ้าง โครงสร้างต้นทุนเกิดจากค่าทำปู ค่าแปรรูป และค่าอาหาร

ด้านการเปรียบเทียบการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนธุรกิจการเลี้ยงปศุสัตว์ ผู้ประกอบการที่มีสนใจในการเริ่มต้นธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์สามารถพิจารณาการเริ่มต้นธุรกิจผ่านการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน หากผู้ประกอบการมีต้นทุนไม่มาก ควรเริ่มต้นธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์ในรูปแบบของกลุ่มที่ 1 คือ เน้นการขายส่งสินค้าสด ได้แก่ ปูพ่อแม่พันธุ์และปูนาสด เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ใช้ต้นทุนไม่สูง ขั้นตอนการดำเนินงานไม่ยุ่งยาก และสามารถสร้างรายได้และผลกำไรได้ดี ในอีกมุมหนึ่ง หากผู้ประกอบการมีต้นทุนมาก สามารถเลือกเริ่มต้นธุรกิจฟาร์มปศุสัตว์ในรูปแบบของกลุ่มที่ 2 คือ เน้นการขายปลีกทั้งสินค้าสดและแปรรูป โดยใช้ต้นทุนมากกว่าแต่สามารถสร้างรายได้และกำไรได้สูงกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้ประกอบการที่สนใจทำธุรกิจฟาร์มปูนาควรศึกษาลักษณะพื้นฐานและแผนธุรกิจของการเลี้ยงปูนาแต่ละรูปแบบ ประกอบด้วย การเลี้ยงในบ่อปูนซีเมนต์ บ่อกระชังบก บ่อดิน หรือการเลี้ยงในพื้นที่ทำนา และเปรียบเทียบปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อทำการเลือกรูปแบบบ่อสำหรับเลี้ยงปูนาที่เหมาะสมกับความสะดวกของตนเองมากที่สุด ซึ่งจะนำมาซึ่งความสะดวกต่อกระบวนการทำงานและผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพ เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำนาอยู่แล้ว อาจเลือกเพาะพันธุ์ปูนาในพื้นที่ทำนาเป็นอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยไม่ต้องลงทุนทำบ่อเลี้ยงเพิ่ม ผู้ประกอบการที่ต้องการเพาะพันธุ์ปูนาเป็นอาชีพหลักแต่มีต้นทุนน้อยและยังไม่มี ความเชี่ยวชาญอาจเลือกใช้บ่อกระชังบกที่ใช้ต้นทุนไม่สูง ก่อนเพื่อดูว่าผู้ประกอบการเหมาะสมกับอาชีพการเพาะพันธุ์ปูนาหรือไม่ หากมีความมั่นใจและชำนาญเพิ่มขึ้นแล้วจึงพัฒนาเป็นบ่อดินหรือบ่อซีเมนต์ต่อไป

1.2 ผู้ประกอบการสามารถวิเคราะห์และวางแผนโมเดลธุรกิจโดยใช้โมเดลธุรกิจ (Business Model Canvas) ก่อนการเริ่มต้นธุรกิจจริง เนื่องจากการเขียนโมเดลธุรกิจทำให้ผู้ประกอบการมองเห็นภาพรวมของธุรกิจก่อนการเริ่มต้นธุรกิจจริง ซึ่งสามารถนำภาพรวมและข้อมูลที่ชัดเจนมาวางแผนและพัฒนากลยุทธ์อย่างรอบคอบต่อไป นอกจากนี้ ผู้ประกอบการสามารถใช้เครื่องมือทางการตลาดอื่นๆ เช่น SWOT Analysis หรือ 5-Forces Analysis มาวิเคราะห์ร่วมด้วย ได้ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการที่สนใจการขายสินค้ารูปแบบเดียวกับกลุ่มที่ 1 คือ เน้นการขายส่งสินค้าสด ควรศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคประเภทธุรกิจ (B2B) ร่วมกับการวิเคราะห์กลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับธุรกิจขายส่ง เช่น ส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) ผู้ประกอบการที่สนใจการขายสินค้ารูปแบบเดียวกับกลุ่มที่ 2 คือ เน้นการขายปลีกสินค้าสดและแปรรูป ควรศึกษากลยุทธ์ทางการตลาดเกี่ยวกับความต้องการของลูกค้า เช่น Customer Journey ในภายหลัง เมื่อผู้ประกอบการตัดสินใจเริ่มต้นธุรกิจเพาะพันธุ์ปูนาอย่างจริงจังแล้ว สามารถทำแผนธุรกิจ (Business plan) เพื่อแจ้งจรรยาละเอียดต่างๆ ของธุรกิจ เป็นแนวทางให้สมาชิกครัวเรือนมีความเข้าใจตรงกัน และใช้เป็นเอกสารยื่นกู้กับสถาบันการเงินได้

1.3 การขายแต่ละรูปแบบมีโครงสร้างต้นทุนและผลตอบแทนที่แตกต่างกันจากหลายปัจจัย เช่น การลงทุนเริ่มต้น กระบวนการผลิต อุปกรณ์การผลิต และจำนวนสินค้าที่ขาย กลุ่มที่ 1 ควรเน้นการหาวิธีลดต้นทุน การลดอัตราความเสียหายของสินค้า การเพิ่มพันธมิตรทางธุรกิจ เช่น การทำสัญญาซื้อขายกับร้านขายสำหรับเลี้ยงอาหารปูนาอาจทำให้ได้สินค้าในราคาถูก การซื้อสินค้าในปริมาณมากอาจทำให้ได้สินค้าราคาส่งที่ถูกลง กลุ่มที่ 2 ควรศึกษาวิธีจัดการระบบสินค้าคงคลังให้รอบคอบ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการสามารถใช้เครื่องมืออื่นในการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินเพิ่มเติมได้ เช่น การคำนวณอัตราส่วนทางการเงิน เช่น อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (Inventory Turnover Ratio) อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin) หรืออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการขายให้เหมาะสมกับต้นทุนและสร้างผลตอบแทนสูงสุดได้ตามความถนัดส่วนตัว

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งถัดไป ผู้วิจัยสามารถใช้จำนวนสำหรับการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่ 12 ฟาร์ม เป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง มากไปกว่านั้น ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างฟาร์มจำนวนมากขึ้นจากพื้นที่อื่น โดยสามารถใช้หลักเกณฑ์ความอึมตัวของข้อมูลและความเพียงพอของข้อมูลเป็นเกณฑ์สำหรับการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ เพื่อให้ผลลัพธ์มีความครบถ้วนและความหลากหลายของข้อมูลเพิ่มขึ้น

2.2 การวิจัยครั้งถัดไป ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์จัดกลุ่มฟาร์มประชากรโดยใช้ปัจจัยที่แตกต่าง เช่น กลุ่มลูกค้า รูปแบบการขาย และประเภทสินค้า เพื่อผลลัพธ์การจัดกลุ่มฟาร์มประชากรที่หลากหลาย มากไปกว่านั้น ผู้วิจัยสามารถจัดกลุ่มฟาร์มประชากรมากกว่า 2 กลุ่ม แล้วจึงทำการเปรียบเทียบ เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีความชัดเจนมากขึ้น นำไปสู่การวิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนหรืออื่นๆ สำหรับการประกอบการตัดสินใจของผู้ประกอบการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- พิมพ์ใจ พรหมสุวรรณ และ จิตภา เหมะหวัง. (2563). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปูในน้ำเค็มและน้ำกร่อยของเกษตรกรหมู่ที่ 4 บ้านปาเต ตำบลวังวน อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 12(1), 15-28.
- วัชร เดือนชื่น. (2563). เลี้ยงปูนา แปรรูป อาชีพทางเลือกที่ได้รับผลตอบแทนเป็นกอบเป็นกำ. สืบค้น 5 เมษายน 2566. จาก <https://www.phitsanulokhotnews.com/2020/10/05/146902>.
- ศรีเพ็ญ พงศ์ทรัพย์เจริญ. (2563). เลี้ยงปูนาในน้ำใสบนดึก สร้างรายได้หลักแสน. สืบค้น 1 เมษายน 2566. จาก <https://www.rakbankerd.com/agriculture/guru-view.php?id=183>.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). *ประสบการณ์การเลี้ยงปู*. สืบค้น 1 เมษายน 2566. จาก <https://citly.me/trmUL>.
- สุขสร วันเพ็ญ. (2565). *การเลี้ยงปูในคอนโดแบบแยกเดี่ยวด้วยระบบน้ำหมุนเวียน*. สืบค้น 12 เมษายน 2566. จาก <https://www3.rdi.ku.ac.th/?p=75122>.

Behaviors and effects of part-time job of Burapha University, Chanthaburi Campus Students

Nithinan Theindee¹ Ronnarit Pluemthanom¹ Ploypailin Yodkam² and Patcharee Preepremmote^{2*}

¹ Bachelor of Business Administration student, Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

² Lecturer in Major of Business Administration, Faculty of Science and Arts, Burapha University, Chanthaburi Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: patcharee_pa@buu.ac.th

ABSTRACT

The purposed of this article were to (1) study the behavior and characteristics of part-time job of Burapha University, Chanthaburi Campus students, and (2) study the effects of part-time job of Burapha University, Chanthaburi Campus students. This research is a quantitative research. The data were collected by using validation and reliability questionnaire of 356 samples. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, minimum, maximum and standard deviation. The result of the study found that: The behavior and characteristics of part-time job students mostly worked in restaurants and convenience stores, followed by working in convenience stores, dessert shops, cafes, and bakery shops. In term of time, most of part-time job time is during 6.01 p.m. to 12.00 a.m.. In term of income, an average income is 44.91 baht per hour, a minimum income is 24 baht per hour and a maximum is 150 baht per hour. The main channel to find a part-time job is the recommendation of friends, social media, seniors students and teachers respectively. In term of the influenced person on part-time job decision making were themselves, relatives, friends and experienced persons respectively. There were the impact of part-time job is divided into 5 areas: physical health, education, finance, relationship and emotional and feeling. The biggest impact of Part-time job is on finances, with a positive impact on income increasing with an average of 3.85, followed by emotional and feeling, physical health and relationship respectively. Moreover, the students conclude that part-time job had the least effect on education.

Keywords: Part-Time Job, Behavior of Part-Time Job, Effects of Part-Time Job

พฤติกรรมและผลกระทบจากการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

นิตินันท์ เทียนดี¹ รัตนฤทธิ์ ปลื้มถนอม¹ พลอยไพลิน ยอดคำ² และ พัชรีย์ ปริเปรมโมทย์^{2*}

¹ นิสิตสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย

² อาจารย์สาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: patcharee_p@buu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมและลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี และ (2) ศึกษาผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 356 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ทำงานในร้านอาหาร และร้านสะดวกซื้อ เป็นหลัก รองลงมา ได้แก่ การทำงานในร้านสะดวกซื้อ ร้านขนม/ คาเฟ่ และร้านทำขนม ซึ่งส่วนใหญ่ทำงานในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. มีค่าตอบแทนที่ได้รับเฉลี่ย 44.91 บาทต่อชั่วโมง มีค่าตอบแทนต่ำสุดเท่ากับ 24 บาทต่อชั่วโมง และสูงสุดที่ 150 บาทต่อชั่วโมง โดยช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียน คือ การแนะนำของเพื่อน รองลงมา ได้แก่ ช่องทาง Social Media การแนะนำของรุ่นพี่ และการแนะนำของอาจารย์ ตามลำดับ และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน คือ ตนเอง ได้แก่ ญาติ เพื่อน และผู้ที่มีประสบการณ์ ตามลำดับ ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความสัมพันธ์ ด้านอารมณ์และความรู้สึก โดยเมื่อเรียงลำดับของผลกระทบแล้ว สะท้อนว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนส่งผลกระทบด้านการเงิน หรือทำให้รายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมา ได้แก่ ผลกระทบด้านอารมณ์และความรู้สึก ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ตามลำดับ โดยนิสิตเห็นว่าการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนสร้างผลกระทบด้านการศึกษาน้อยที่สุด

คำสำคัญ: การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน, พฤติกรรมการทำงานพิเศษ, ผลกระทบจากการทำงานพิเศษ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี เป็นสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาที่ตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ โดยประกอบด้วย 3 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ คณะเทคโนโลยีทางทะเล คณะอัญมณี โดยมีนิสิตระดับปริญญาตรีทั้งสิ้น 1,129 คน (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2565) ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้ปานกลาง และบางส่วนก็มีข้อจำกัดทางด้านรายได้ รวมถึงมีนิสิตจำนวนหนึ่งที่มีการกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) หรือ กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ซึ่งจากสถานการณ์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนถือได้ว่าเป็นอีกทางเลือกในการหารายได้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายระหว่างเรียน ทั้งในส่วนของค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ค่าที่พัก ค่าเดินทาง หรือซื้อสิ่งของที่จำเป็นต่างๆ นอกจากนั้น จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทำให้รายได้ครัวเรือนลดลง ครอบครัวของนิสิตต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่สูงมากเมื่อเทียบกับรายได้ ทำให้มีนิสิต นักศึกษา และนักเรียนจำนวนไม่น้อยต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือเผชิญความเสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบเพื่อออกมาแบ่งเบาภาระครอบครัวโดยการช่วยทำงานหาเงิน (ตรีนุช ไพชยนต์วิจิตร และ สรลัษณา อิตติสุวรรณ, 2565)

ทั้งนี้จากนโยบายการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสร้างทักษะให้สอดคล้องกับสภาพสังคมของปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร รวมไปถึงทักษะในการดำรงชีวิต การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจึงจำเป็นต้องมีรูปแบบใหม่ๆ ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาพลเมืองให้เป็นผู้ที่มีทักษะ สามารถดำรงชีวิตและประกอบอาชีพในสังคมได้ (จิตินันท์ ดาวศรี และคณะ, 2564) ซึ่งการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน (Part Time) ของนิสิตถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้นอกระบบสถานศึกษา และช่วยพัฒนาทักษะการทำงานและการประกอบอาชีพ ที่สร้างผลกระทบในเชิงบวกหลายประเด็น อาทิ การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ การหารายได้เสริมและแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง การหาประสบการณ์การทำงานก่อนสำเร็จการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ชีวิตการทำงานในอนาคต และช่วยปรับปรุงลักษณะนิสัยให้ดีขึ้น (สุวสิ สาคำ, 2549; รุ่งศิริ มีแก้ว, วรรณรักษ์ งามแมน และ พิทักษ์ ศิริวงศ์, 2561) ขณะเดียวกันก็อาจจะสร้างผลกระทบในเชิงลบ อาทิ ทำให้นิสิตใส่ใจการเรียนน้อยลง ขาดเรียนมากขึ้น ส่งงานล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการเรียนลดลง หรือผลการเรียนลดลง และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยน้อยลง ตลอดจนทำให้สุขภาพร่างกายและจิตใจอ่อนแอลง (บุษกร ถาวรประสิทธิ์, 2563)

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาพฤติกรรม ลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียน และผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะมีประโยชน์ต่อการวางแผนงานในการสนับสนุนการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน ตลอดจนแนวทางในการช่วยเหลือนิสิตที่ครอบครัวยากจน ขาดรายได้ และส่งเสริมโอกาสในการเรียนระดับอุดมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะของมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง
	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)	จำนวน (คน)
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	744	65.90	231
คณะเทคโนโลยีทางทะเล	254	22.50	79
คณะอัญมณี	131	11.60	41
รวม	1,129	100.00	350

ที่มา: กองทะเบียนและประมวลผลการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา, 2565

ตามตารางที่ 1 ประชากรของการศึกษาในครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี จำนวน 1,129 คน โดยในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงตามสูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 5) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 300 ตัวอย่าง และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูล คณะผู้วิจัยจึงวางแผนเก็บข้อมูล จำนวนอย่างน้อย 350 ตัวอย่าง ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำแนกตามสัดส่วน

ของประชากรนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี แบ่งเป็นนิสิตคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ ร้อยละ 65.90 นิสิตคณะเทคโนโลยีทางทะเล ร้อยละ 22.50 และนิสิตคณะอัญมณี ร้อยละ 11.60 จากนั้นจึงใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งมีหลักการในการสร้างเครื่องมือ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 การสร้างเครื่องมือ ใช้ แบบสอบถามแบบปลายปิด (Closed-ended Questions) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ส่วนสำคัญได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ คณะ ชั้นปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ไม่รวมค่าที่พัก) และสถานะการกู้ยืมเงิน กยศ.หรือ กรอ. ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนได้แก่ ลักษณะงานนอกเวลาเรียน ช่วงเวลาที่ทำงานนอกเวลา ค่าตอบแทนที่ได้รับ (บาทต่อชั่วโมง) ความเหมาะสมของค่าตอบแทนที่ได้รับ ช่องทางในการหางานนอกเวลา และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน ประกอบด้วยผลกระทบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการศึกษา ด้านการเงิน (รายได้เพิ่มขึ้น) ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน และด้านอารมณ์และความรู้สึก และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียน และผลกระทบของการทำงานพิเศษ ซึ่งในส่วนนี้จะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

2.2 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ประกอบด้วยการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง และความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยกระบวนการต่างๆ ดังนี้

2.2.1 คุณภาพด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามที่ดำเนินการเสร็จแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงทั่วไป และความครอบคลุมของข้อคำถามเมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา นิยามและตัวแปรที่ต้องการวัด ตลอดจนความเหมาะสมของการใช้ถ้อยคำ และจำนวนข้อคำถามในแต่ละประเด็น และนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นของหลักของเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแบบสอบถามให้เหมาะสมก่อนดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า มีค่ามากกว่า 0.5 แสดงให้เห็นว่าประเด็นคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการดำเนินการวิจัย

2.2.2 คุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวนอย่างน้อย 30 ตัวอย่าง และหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (1990) ซึ่งจากการวิเคราะห์คุณภาพด้านความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม จำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่า โดยภาพรวมของแบบสอบถาม มีค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha เท่ากับ 0.72 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์การพิจารณาระบุว่า หากมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.71-1.00 แสดงว่า แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูง (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2552) จากข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า แบบสอบถามดังกล่าวมีความเชื่อมั่นในระดับสูง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เป็นแบบสอบถามที่น่าเชื่อถือ เหมาะสมกับการนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 นิสิตในคณะที่แตกต่างกัน จะมีผลกระทบด้านสุขภาพร่างกายที่แตกต่างกัน
- 3.2 นิสิตในคณะที่แตกต่างกัน จะมีผลกระทบด้านการศึกษาที่แตกต่างกัน
- 3.3 นิสิตในคณะที่แตกต่างกัน จะมีผลกระทบด้านการเงิน (รายได้เพิ่มขึ้น) ที่แตกต่างกัน
- 3.4 นิสิตในคณะที่แตกต่างกัน จะมีผลกระทบด้านความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน
- 3.5 นิสิตในคณะที่แตกต่างกัน จะมีผลกระทบด้านอารมณ์และความรู้สึกที่แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ผ่านการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ให้กับนิสิตที่สังกัดมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งครอบคลุมทั้ง 3 คณะ ได้แก่ คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ คณะ

เทคโนโลยีทางทะเล และคณะอัญมณี ซึ่งผู้ศึกษาได้กระจายการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมทั้ง 4 ชั้นปี ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมาทั้งสิ้น จำนวน 356 ชุด (จากที่กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้อย่างน้อย 350 ตัวอย่าง)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ เพื่อประมวลผลทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analytics) โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมและลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตจันทบุรี

5.2 การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Min) ค่าสูงสุด (Max) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน โดยมีเกณฑ์กำหนดให้คะแนนคำตอบสำหรับข้อคำถาม Likert Scale ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 คือ ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 คือ ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 คือ ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 คือ ระดับน้อย

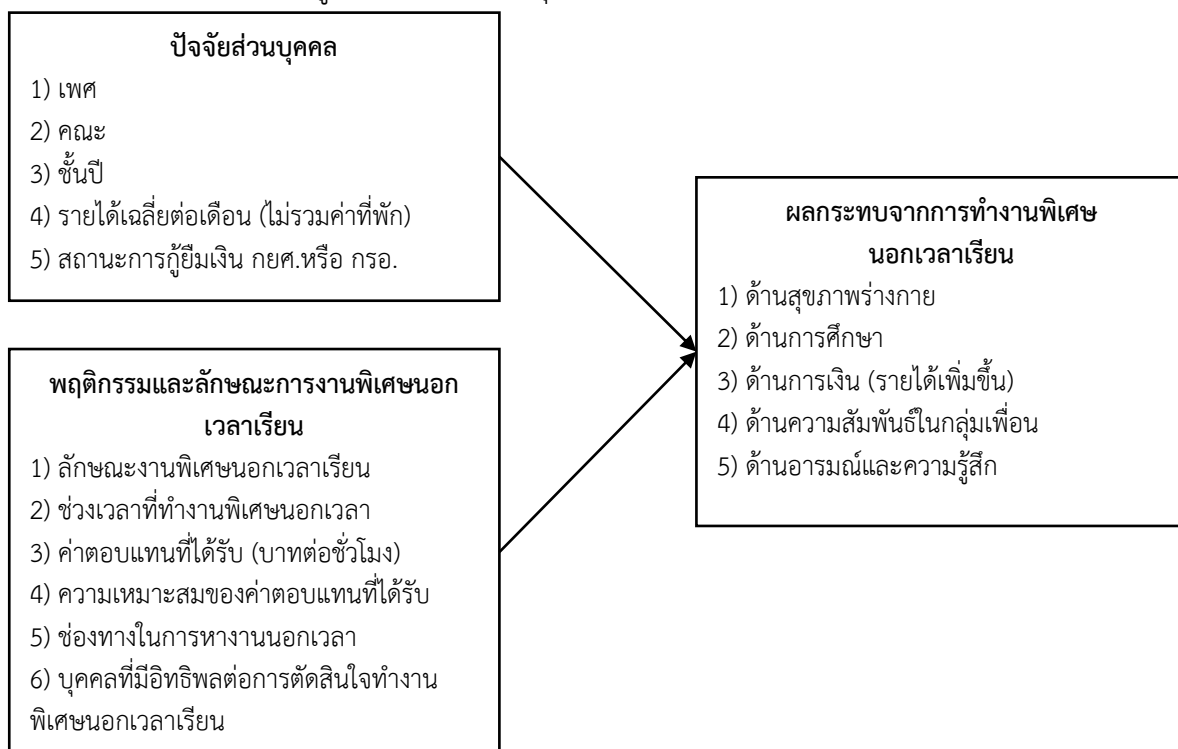
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 คือ ระดับน้อยที่สุด

5.3 การวิเคราะห์จำแนกตามกลุ่ม ใช้สถิติเชิงอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบสมมติฐาน (Hypothesis Testing) โดยใช้การวิเคราะห์ ANOVA เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน โดยแบ่งตามคณะ

5.4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่างๆ นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลในลักษณะของความเรียง และจำแนกตามประเด็นที่สำคัญๆ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรม ลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียน และผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตจันทบุรี รายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้มีจำนวนทั้งสิ้น 356 ราย แบ่งเป็นเพศชาย ร้อยละ 36.80 เพศหญิง ร้อยละ 51.69 และกลุ่ม LGBT อีกร้อยละ 11.52 ประกอบด้วย นิสิตคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 67.98 นิสิตคณะเทคโนโลยีทางทะเล ร้อยละ 20.22 และนิสิตคณะอัญมณีอีกร้อยละ 11.80 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปี 3 ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(ไม่รวมค่าที่พัก) ในระหว่าง 4,001 - 5,000 บาท รองลงมาคือ รายได้ระหว่าง 5,001 - 6,000 บาท และรายได้น้อยกว่า 4,000 บาท ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนถึงจำกัดเกี่ยวกับรายได้ของนิสิต และเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้นิสิตต้องทำงานพิเศษนอกเวลา (Part Time) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาสถานะการกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) หรือ กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) พบว่ามีนิสิตเพียงร้อยละ 30.06 ที่มีการกู้ยืมเงินกองทุนให้กู้ยืมข้างต้น (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ลักษณะทางประชากรศาสตร์		จำนวน (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
เพศ	ชาย	131	36.80
	หญิง	184	51.69
	LGBT	41	11.52
	รวมทั้งหมด	356	100.00
คณะ	คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	242	67.98
	คณะเทคโนโลยีทางทะเล	72	20.22
	คณะอัญมณี	42	11.80
	รวมทั้งหมด	356	100.00
ชั้นปี	ชั้นปีที่ 1	65	18.26
	ชั้นปีที่ 2	66	18.54
	ชั้นปีที่ 3	121	33.99
	ชั้นปีที่ 4	97	27.25
	ชั้นปี 5 ขึ้นไป	7	1.97
	รวมทั้งหมด	356	100.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (ไม่รวมค่าที่พัก)	น้อยกว่า 4,000 บาท	76	21.35
	4,001 - 5,000 บาท	108	30.34
	5,001 - 6,000 บาท	97	27.25
	มากกว่า 6,001 บาทขึ้นไป	72	20.22
	ไม่ระบุ	3	0.84
	รวมทั้งหมด	356	100.00
สถานะการกู้ยืมเงิน กยศ.หรือ กรอ.	ไม่ใช่	249	69.94
	ใช่	107	30.06
	รวมทั้งหมด	356	100.00

ที่มา: จากการวิเคราะห์

1. พฤติกรรมและลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

โดยภาพรวมนิสิตส่วนใหญ่ทำงานในร้านอาหาร และร้านสะดวกซื้อ เป็นหลัก ซึ่งหากพิจารณาจำแนกตามรายคณะ พบว่า นิสิตของคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ทำงานในร้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.67 รองลงมา ได้แก่ การทำงานในร้านสะดวกซื้อ ร้านขนม/ คาเฟ่ และร้านทำขนม ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตคณะเทคโนโลยีทำงานในร้านสะดวกซื้อมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมา ได้แก่ การทำงานในร้านอาหาร แอดมิน เช่น ตอบแชทลูกค้าออนไลน์ และการทำงานในร้านขนม/ คาเฟ่ ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตคณะอัญมณีทำงานในร้านอาหารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 40.48 รองลงมา ได้แก่ การทำงานในร้านสะดวกซื้อ ร้านขนม/ คาเฟ่ และแอดมิน เช่น ตอบแชทลูกค้าออนไลน์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3) โดยเมื่อพิจารณาช่วงเวลาทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตทั้ง 3 คณะ พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ทำงานในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. เป็นหลัก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 3 ลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ		ลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียน					
		ร้านสะดวกซื้อ	ร้านอาหาร	ร้านทำขนม	แอดมิน เช่น ตอบแชทลูกค้าออนไลน์	ร้านขนม คาเฟ่	อื่นๆ
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	ความถี่ (ราย)	69	96	17	16	34	10
	สัดส่วน (ร้อยละ)	28.51	39.67	7.02	6.61	14.05	4.13
คณะเทคโนโลยีทางทะเล	ความถี่ (ราย)	28	22	4	7	7	4
	สัดส่วน (ร้อยละ)	38.89	30.56	5.56	9.72	9.72	5.56
คณะอัญมณี	ความถี่ (ราย)	13	17	3	3	2	4
	สัดส่วน (ร้อยละ)	30.95	40.48	7.14	7.14	4.76	9.52
ทั้งหมด	ความถี่ (ราย)	110	135	24	26	43	18
	สัดส่วน (ร้อยละ)	30.90	37.92	6.74	7.30	12.08	5.06

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 4 ช่วงเวลาที่ทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ		ช่วงเวลาที่ทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน			
		9.01-12.00 น.	13.01-18.00 น.	18.01-24.00 น.	24.01-6.00 น.
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	ความถี่ (ราย)	22	65	189	40
	สัดส่วน (ร้อยละ)	9.09	26.86	78.10	16.53
คณะเทคโนโลยีทางทะเล	ความถี่ (ราย)	9	13	57	23
	สัดส่วน (ร้อยละ)	12.50	18.06	79.17	31.94
คณะอัญมณี	ความถี่ (ราย)	8	9	28	11
	สัดส่วน (ร้อยละ)	19.05	21.43	66.67	26.19
ทั้งหมด	ความถี่ (ราย)	39	87	274	74
	สัดส่วน (ร้อยละ)	10.96	24.44	76.97	20.79

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการวิเคราะห์

จากการพิจารณาในส่วนของการค่าตอบแทนที่ได้รับของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี พบว่า โดยรวมค่าตอบแทนเฉลี่ยที่นิสิตได้รับเท่ากับ 44.91 บาทต่อชั่วโมง โดยค่าตอบแทนต่ำสุดเท่ากับ 24 บาทต่อชั่วโมง และสูงสุดที่ 150 บาทต่อชั่วโมง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายคณะ พบว่า คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ได้รับค่าตอบแทนเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 45.98 บาทต่อชั่วโมง รองลงมา ได้แก่ นิสิตคณะอัญมณี (ค่าตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 44.63 บาทต่อชั่วโมง) และ นิสิตคณะเทคโนโลยีทางทะเล (ค่าตอบแทนเฉลี่ยเท่ากับ 39.21 บาทต่อชั่วโมง) ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5 อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในประเด็นของความเหมาะสมของค่าตอบแทนที่ได้รับ พบว่า นิสิตทั้ง 3 คณะ เห็นว่าอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 76.69 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 ค่าตอบแทนที่ได้รับ (บาทต่อชั่วโมง) ของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ค่าต่ำสุด (Min)	ค่าสูงสุด (Max)	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Std. Deviation)
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	45.98	24.00	150.00	14.64
คณะเทคโนโลยีทางทะเล	39.21	30.00	50.00	5.86
คณะอัญมณี	44.63	30.00	150.00	17.08
ทั้งหมด	44.91	24.00	150.00	14.59

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 6 ความเหมาะสมของค่าตอบแทนที่ได้รับของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ		ความเหมาะสมของค่าตอบแทนที่ได้รับเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่ทำ	
		ไม่ใช่	ใช่
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	ความถี่ (ราย)	57	185
	สัดส่วน (ร้อยละ)	23.55	76.45
คณะเทคโนโลยีทางทะเล	ความถี่ (ราย)	17	55
	สัดส่วน (ร้อยละ)	23.61	76.39
คณะอัญมณี	ความถี่ (ราย)	9	33
	สัดส่วน (ร้อยละ)	21.43	78.57
ทั้งหมด	ความถี่ (ราย)	83	273
	สัดส่วน (ร้อยละ)	23.31	76.69

ที่มา: จากการวิเคราะห์

สำหรับในประเด็นของช่องทางในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี พบว่า การแนะนำของเพื่อนเป็นช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียน รองลงมา ได้แก่ ช่องทาง Social Media การแนะนำของรุ่นพี่ และการแนะนำของอาจารย์ ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายคณะ พบว่า ช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ คือ การแนะนำของเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 66.12 รองลงมา ได้แก่ การแนะนำของรุ่นพี่ ช่องทาง Social Media และการแนะนำของอาจารย์ ตามลำดับ ส่วนช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตคณะเทคโนโลยีทางทะเล คือ ช่องทาง Social Media คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา ได้แก่ การแนะนำของเพื่อน การแนะนำของรุ่นพี่ และป้ายประกาศ ตามลำดับ ในขณะที่ช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตคณะอัญมณี คือ ช่องทาง Social Media คิดเป็นร้อยละ 61.90 รองลงมา ได้แก่ การแนะนำของเพื่อน การแนะนำของรุ่นพี่ และป้ายประกาศ ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาใน

ประเด็นของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนในภาพรวม พบว่า การตัดสินใจด้วยตนเองมีความสำคัญมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ญาติ เพื่อน และผู้ที่มีประสบการณ์ ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาแยกตามรายคณะพบว่า นิติศาสตร์และศิลปศาสตร์ตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนด้วยตนเองมากที่สุด มากถึงร้อยละ 83.47 และบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนรองลงมา ได้แก่ ญาติ เพื่อน และผู้ที่มีประสบการณ์ ตามลำดับ ส่วนคณะเทคโนโลยีทางทะเลนั้น พบว่า ตนเองก็มีอิทธิพลมากที่สุดในการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน คิดเป็นร้อยละ 72.22 ซึ่งบุคคลที่มีอิทธิพลรองลงมา ได้แก่ เพื่อน ญาติ และผู้ที่มีประสบการณ์ ตามลำดับ สำหรับคณะอัญมณีพบว่า ตนเองก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนมากที่สุดเช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 69.05 ในขณะที่บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษรองลงมา ได้แก่ เพื่อน ญาติ และผู้ที่มีประสบการณ์ รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 7 ช่องทางในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ		ช่องทางในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียน					
		การแนะนำ ของรุ่นพี่	การแนะนำ ของเพื่อน	การแนะนำ ของอาจารย์	Social Media (เช่น facebook, Instagram)	ป้าย ประกาศ	Google
คณะวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์	ความถี่ (ราย)	137	160	97	109	47	25
	สัดส่วน (ร้อยละ)	56.61	66.12	40.08	45.04	19.42	10.33
คณะเทคโนโลยี ทางทะเล	ความถี่ (ราย)	25	43	17	48	24	6
	สัดส่วน (ร้อยละ)	34.72	59.72	23.61	66.67	33.33	8.33
คณะอัญมณี	ความถี่ (ราย)	14	19	8	26	14	6
	สัดส่วน (ร้อยละ)	33.33	45.24	19.05	61.90	33.33	14.29
ทั้งหมด	ความถี่ (ราย)	176.0	222.0	122.0	183.0	85.0	37.0
	สัดส่วน (ร้อยละ)	49.44	62.36	34.27	51.40	23.88	10.39

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 8 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ		บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน				
		ตนเอง	เพื่อน	ญาติ	ผู้มีชื่อเสียง	ผู้ที่มีประสบการณ์
คณะวิทยาศาสตร์ และศิลปศาสตร์	ความถี่ (ราย)	202	112	133	14	38
	สัดส่วน (ร้อยละ)	83.47	46.28	54.96	5.79	15.70
คณะเทคโนโลยีทาง ทะเล	ความถี่ (ราย)	52	31	22	8	20
	สัดส่วน (ร้อยละ)	72.22	43.06	30.56	11.11	27.78
คณะอัญมณี	ความถี่ (ราย)	29	19	14	6	6
	สัดส่วน (ร้อยละ)	69.05	45.24	33.33	14.29	14.29
ทั้งหมด	ความถี่ (ราย)	283	162	169	28	64
	สัดส่วน (ร้อยละ)	79.49	45.51	47.47	7.87	17.98

หมายเหตุ: ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ที่มา: จากการวิเคราะห์

2. ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความสัมพันธ์ ด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งจากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน จำแนกตามคณะ ด้วยค่าสถิติ F พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลกระทบแต่ละด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ (ตารางที่ 9) ซึ่งโดยภาพรวม พบว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ส่งผลกระทบบ้าง 5 ด้าน ในระดับมาก โดยเมื่อเรียงลำดับของผลกระทบแล้ว สะท้อนว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนส่งผลกระทบบ้างด้านการเงิน หรือทำให้รายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมา ได้แก่ ผลกระทบด้านอารมณ์และความรู้สึก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60) ผลกระทบด้านสุขภาพร่างกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.54) ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) และผลกระทบด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.42) ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 10

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาจำแนกตามรายคณะ พบว่า นิสิตคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์เห็นว่าการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนสร้างผลกระทบด้านการเงินมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมาได้แก่ ผลกระทบในด้านอารมณ์และความรู้สึก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67) ด้านสุขภาพร่างกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60) ด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.60) และด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) ตามลำดับ ส่วนนิสิตคณะเทคโนโลยีทางทะเล เห็นว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนสร้างผลกระทบด้านการเงินมากที่สุดเช่นกัน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79 รองลงมาได้แก่ ผลกระทบในด้านสุขภาพร่างกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) ด้านอารมณ์และความรู้สึก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) ด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.28) และด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26) ตามลำดับ ในขณะที่นิสิตคณะอัญมณีมีความเห็นว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนสร้างผลกระทบด้านการเงินมากที่สุดเช่นเดียวกัน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 รองลงมาได้แก่ ผลกระทบในด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50) ด้านอารมณ์และความรู้สึก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50) ด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45) และด้านสุขภาพร่างกาย (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี จำแนกตามคณะ

ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน	จำแนกตามคณะ	
	ค่าสถิติ F	Sig.
ด้านสุขภาพร่างกาย	1.846	0.159
ด้านการศึกษา	1.050	0.351
ด้านการเงิน (รายได้เพิ่มขึ้น)	0.347	0.707
ด้านความสัมพันธ์	1.453	0.235
ด้านอารมณ์และความรู้สึก	2.233	0.109

ที่มา: จากการวิเคราะห์

ตารางที่ 10 ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี

คณะ		ผลกระทบ				
		ด้านสุขภาพร่างกาย	ด้านการศึกษา	ด้านการเงิน	ด้านความสัมพันธ์	ด้านอารมณ์และความรู้สึก
คณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์	ค่าเฉลี่ย	3.60	3.46	3.85	3.50	3.67
	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	242	242	242	242	242
	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.92	0.93	0.89	1.09	0.94
คณะเทคโนโลยีทางทะเล	ค่าเฉลี่ย	3.43	3.28	3.79	3.26	3.43
	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	72	72	72	72	72
	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.84	0.98	0.71	1.02	0.82
คณะอัญมณี	ค่าเฉลี่ย	3.36	3.45	3.93	3.50	3.50
	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	42	42	42	42	42
	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	1.01	0.94	0.81	0.80	0.67
ทั้งหมด	ค่าเฉลี่ย	3.54	3.42	3.85	3.45	3.60
	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ราย)	356	356	356	356	356
	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.92	0.94	0.85	1.05	0.89

หมายเหตุ: คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 คือ ระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 คือ ระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 คือ ระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 คือ ระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 คือ ระดับน้อยที่สุด

ที่มา: จากการวิเคราะห์

อภิปรายผล

พฤติกรรมและลักษณะงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรีส่วนใหญ่ทำงานในร้านอาหาร และร้านสะดวกซื้อ เป็นหลัก โดยนิสิตส่วนใหญ่ทำงานในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุษกร ถาวรประสิทธิ์ (2563) ซึ่งพบว่า นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ส่วนใหญ่ทำงานพิเศษประเภทงานบริการลูกค้า ในช่วงค่ำ (19.01-24.00 น.) ในทำงานทุกวัน (จันทร์-อาทิตย์) ทั้งนี้ค่าตอบแทนเฉลี่ยที่นิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรีได้รับเท่ากับ 44.91 บาทต่อชั่วโมง โดยค่าตอบแทนต่ำสุดเท่ากับ 24 บาทต่อชั่วโมง และสูงสุดที่ 150 บาทต่อชั่วโมง ซึ่งนิสิตทั้ง 3 คณะ เห็นว่า อัตราค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนมากถึงร้อยละ 76.69 ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งศิริ มีแก้ว, วรรณรักษ์ งามแมน และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561) ซึ่งทำการศึกษเกี่ยวกับการให้ความหมายและกระบวนการทำงานนอกเวลาของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี โดยพบว่า นักศึกษาจะเลือกทำงานที่ได้รับค่าตอบแทนเหมาะสมกับระยะเวลาในการทำงาน สำหรับในประเด็นของช่องทาง

ในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี พบว่า การแนะนำของเพื่อนเป็นช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียน รองลงมา ได้แก่ ช่องทาง Social Media การแนะนำของรุ่นพี่ และการแนะนำของอาจารย์ ตามลำดับ โดยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหางานพิเศษนอกเวลาเรียนมากที่สุด คือ ตนเอง รองลงมา ได้แก่ ญาติ เพื่อน และผู้ที่มีประสบการณ์ ตามลำดับ ซึ่งผลการศึกษาในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งศิริ มีแก้ว, วรรณรักษ์ งามแมน และ พิทักษ์ ศิริวงศ์ (2561) ซึ่งพบว่า นักศึกษาเริ่มทำงานจากการถูกชักชวนจากเพื่อนที่ทำงานอยู่ คำแนะนำของผู้ปกครอง อาจารย์ เพื่อน และการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และนักศึกษาจะเลือกสมัครงานตามความต้องการของตนเอง และงานวิจัยของ บุษกร ถาวรประสิทธิ์ (2563) ที่พบว่า นิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับงานพิเศษนอกเวลาเรียนจากญาติ เพื่อน และคนรู้จัก

ผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันตามคณะของนิสิต โดยการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนส่งผลกระทบด้านการเงิน หรือทำให้รายได้เพิ่มขึ้นในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยของผลกระทบสูงที่สุด ซึ่งจากการสอบถามเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะที่ได้จากการเก็บข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนถือได้ว่าเป็นช่องทางสำคัญในการสร้างรายได้ระหว่างเรียน รวมถึงลดภาระค่าใช้จ่ายให้กับผู้ปกครองเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังทำให้นิสิตมีรายได้เพียงพอสำหรับการใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษาและในชีวิตประจำวันอีกด้วย ผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ ภคมน โกคะธิรกุล, วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย, ดารินทร์ โพธิ์ตั้งธรรม และ ญาณวุฒิ ฝูงทองเจริญ (2563) ซึ่งได้ผลกระทบจากการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดนครปฐม และพบว่าการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนทำให้เกิดผลกระทบต่อการเงินของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดนครปฐม ส่วนผลกระทบรองลงมา ได้แก่ ผลกระทบด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนมีผลกระทบต่อการอารมณ์และความรู้สึกในระดับมาก นั่นคือ การทำงานนอกเวลาเรียนพิเศษส่งผลกระทบต่ออารมณ์และความรู้สึกของนิสิตในระดับมาก ซึ่งบางครั้งการทำงานพิเศษอาจจะทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกเครียด กัดดัน แต่ขณะเดียวกันจากการสอบถามก็พบว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาช่วยให้นิสิตความสามารถจัดการอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และปรับตัวเข้าหาผู้อื่นได้มากขึ้นอีกด้วย

สำหรับผลกระทบด้านสุขภาพร่างกายนั้น ก็มีผลกระทบในระดับมากเช่นกัน ซึ่งการทำงานนอกพิเศษนอกเวลาเรียนอาจจะทำให้ร่างกายอ่อนเพลีย ไม่สดชื่น โดยเฉพาะในกรณีที่นิสิตทำงานในช่วงกลางคืน หรือทำงานในวันที่มีเรียนหลายวิชา ซึ่งผลการศึกษาในส่วนนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ กมลวรรณ สุขเกษม, สุภารัตน์ โต๊ะสัน, ภาวิกา ขุนจันทร์ และ พัลลภา ศรีวิโรจน์กุล (2565) ซึ่งพบว่า การทำงาน Part Time ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยภูเก็ต โดยทำให้นักศึกษาอ่อนเพลียเป็นหลัก รองลงมา ได้แก่ การปวดเมื่อยตามร่างกาย และร่างกายได้รับการพักผ่อนไม่เพียงพอ ส่วนผลกระทบด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน พบว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนในระดับมาก นั่นคือ การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนทำให้มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม หรือพบปะกับเพื่อนในชั้นเรียน รุ่นพี่ รุ่นน้องน้อยลง สอดคล้องกับงานของ กมลวรรณ สุขเกษม, สุภารัตน์ โต๊ะสัน, ภาวิกา ขุนจันทร์ และ พัลลภา ศรีวิโรจน์กุล (2565) ซึ่งพบว่า การทำงาน Part Time ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยภูเก็ตในระดับมาก ซึ่งทำให้การพบปะหรือทำกิจกรรมในครอบครัวน้อยลง ไม่มีเวลาให้ตนเอง ครอบครัว และเพื่อน อีกทั้งยังสร้างปัญหาในการติดต่อสานสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนอีกด้วย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาผลกระทบด้านการศึกษา พบว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนส่งผลกระทบต่อการเรียนของนิสิตในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยของผลกระทบน้อยที่สุด ซึ่งจากการสอบถามเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม ชี้ให้เห็นว่า นิสิตที่จะเลือกทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนในวันและเวลาที่ไม่ตรงกับตารางเรียน อีกทั้งยังเลือกงานที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งนอกจากจะไม่กระทบกับการเรียนแล้ว นิสิตยังเห็นว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนยังทำให้ตนเองได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง และสร้างประสบการณ์และเตรียมพร้อมต่อการทำงานจริงในอนาคตด้วย ซึ่งข้อมูลบางส่วนก็สอดคล้องกับงานศึกษาของ กมลวรรณ สุขเกษม, สุภารัตน์ โต๊ะสัน, ภาวิกา ขุนจันทร์ และ พัลลภา ศรีวิโรจน์กุล (2565) ซึ่งพบว่า การทำงาน Part Time ส่งผลกระทบต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยภูเก็ตในระดับมากเช่นเดียวกัน อีกทั้งยังเพิ่มความกดดันในการเรียน และทำให้ผลการเรียนลดลง

องค์ความรู้ใหม่

การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนถือได้ว่าเป็นประเด็นที่นิสิตให้ความสนใจเป็นอย่างมาก โดยการตัดสินใจทำงานขึ้นอยู่กับตัวนิสิตเอง ซึ่งนิสิตมักหางานจากการแนะนำของเพื่อน ช่องทาง Social Media การแนะนำของรุ่นพี่ และการแนะนำของอาจารย์ และนิสิตได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งสูงกว่าอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ ทั้งนี้การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนทำให้รายได้เพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่การสร้างผลกระทบด้านอารมณ์และความรู้สึก สุขภาพร่างกาย และความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน แต่มีผลกระทบด้านการศึกษาค่อนข้างน้อย (ภาพที่ 2) นั่นสะท้อนให้เห็นว่า การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนถือได้ว่าเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญ และส่งเสริมการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน เนื่องจากช่วยสร้างรายได้ให้กับนิสิต แต่กลับสร้างผลกระทบต่อการเรียนไม่มากนัก หรือนั่นคือ การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนไม่ได้ขัดหรือทำให้การเรียนของนิสิตแย่ลง

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 356 ราย ประกอบด้วย นิสิตคณะวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 67.98 นิสิตคณะเทคโนโลยีทางทะเล ร้อยละ 20.22 และนิสิตคณะอัญมณีอีกร้อยละ 11.80 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนิสิตชั้นปี 3 ซึ่งนิสิตส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน(ไม่รวมค่าที่พัก) ในระหว่าง 4,001 - 5,000 บาท โดยเป็นนิสิตที่ทำการกู้ยืมเงินกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) หรือ กองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) ร้อยละ 30.06 ซึ่งจากการวิเคราะห์พฤติกรรมและลักษณะ งานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตจันทบุรี พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ทำงานในร้านอาหาร และร้านสะดวกซื้อ เป็นหลัก โดยนิสิตส่วนใหญ่ทำงานในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. ซึ่งค่าตอบแทนที่นิสิตได้รับเฉลี่ยเท่ากับ 44.91 บาทต่อชั่วโมง โดยนิสิตส่วนใหญ่

เห็นว่าอัตราค่าตอบแทนที่ได้รับเหมาะสมกับปริมาณงานที่ทำ อย่างไรก็ตาม การแนะนำของเพื่อนถือได้ว่าเป็นช่องทางหลักในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตทั้ง 3 คนะ รองลงมา ได้แก่ ช่องทาง Social Media การแนะนำของรุ่นพี่ และการแนะนำของอาจารย์ ตามลำดับ โดยบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหางานพิเศษนอกเวลาเรียนในภาพรวมที่สำคัญมากที่สุด คือ ตนเอง รองลงมา ได้แก่ ญาติ เพื่อน และผู้ที่มีประสบการณ์

สำหรับในส่วนของผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิต ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านการศึกษา ด้านการเงิน ด้านความสัมพันธ์ ด้านอารมณ์และความรู้สึก นั้น ซึ่งจากการทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลกระทบของการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน จำแนกตามคณะ ด้วยค่าสถิติ F พบว่า ค่าเฉลี่ยของผลกระทบแต่ละด้านไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ส่งผลกระทบทั้ง 5 ด้าน ในระดับมาก โดยเมื่อเรียงลำดับของผลกระทบแล้ว สะท้อนว่าการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนส่งผลกระทบด้านการเงิน หรือทำให้รายได้เพิ่มขึ้นมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 รองลงมา ได้แก่ ผลกระทบด้านอารมณ์และความรู้สึก ผลกระทบด้านสุขภาพร่างกาย ผลกระทบด้านความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน และผลกระทบด้านการศึกษา ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การทำงานพิเศษนอกเวลาเรียนถือได้ว่าเป็นที่สนใจและมีความสำคัญกับนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพาเองก็ควรให้ความสำคัญและผลักดันการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน และควรมีการวางแผนนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม ตลอดจนอาจจะมีการตั้งหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบในการประสานงานหรือช่วยนิสิตในการหางานพิเศษนอกเวลาเรียนให้กับนิสิต

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาในครั้งนี้ง่าเน้นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเพื่องานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น เพื่อผู้วิจัยเห็นว่าควรศึกษาข้อมูลในเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยเชิงแบบผสม (Mixed Method) ร่วมด้วย ซึ่งน่าจะทำให้ผลการวิจัยครอบคลุมและมีความชัดเจนมากขึ้น

2.2 การวิจัยในครั้งนี้ง่าเน้นกลุ่มตัวอย่างเฉพาะนิสิต มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี ซึ่งในการวิจัยครั้งต่อไปอาจจะขยายผลเป็นนิสิตของทุกคณะในมหาวิทยาลัยบูรพา หรือทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบของนิสิตทั้ง 3 วิทยาเขต

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้ใช้ค่าเฉลี่ย ความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มด้วย ANOVA เป็นหลัก เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสมบูรณ์มากขึ้น อาจจะใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) หรือการวิเคราะห์ด้วยวิธีการอื่นเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ สุขเกษม, สุภารัตน์ โต๊ะสัน, ภาวิกา ขุนจันทร์ และ พัลลภา ศรีวิโรจน์กุล. (2565). การทำงาน Part Time ส่งผลต่อการเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยภูเก็ต. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 11 และนานาชาติครั้งที่ 4 วิทยาการจัดการ 2022: “วิชาการก้าวหน้า เศรษฐกิจก้าวไกล ก้าวไปกับชุมชน”* (น. 85-101). ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- จิตินันท์ ดาวศรี, พรนภา ทิพย์กองลาด, พิรพล เข้มผาง, สมเชาว์ ดับไศรก, สุทธิดา เฟ่งพิศ, วรวัฒน์ วิสฤตไพศาล และ จันทน์ ฤทธิริยวัฒน์. (2564). แนวทางการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 59-74.
- ตรีณัฐ ไพชนนัตวิจิตร และ สรลชนา อิตติวรรค. (2565). *ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการศึกษา*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565. จาก <http://www.eco.ru.ac.th/images/document/article/TreeNut/publish02-02.pdf>.

- นุชนาท ช่วยหวัง, จุไรรัตน์ ปนแก้ว, พรรณวดี ขำจริง, และ ลลิตา ภคเมธาวี. (2560). ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการทำงาน Part Time ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, 3(2), 260-270.
- บุษกร ถาวรประสิทธิ์. (2563). ผลกระทบทางการศึกษาของนิสิตปริญญาตรีที่ทำงานพิเศษระหว่างเรียน: กรณีศึกษานิสิตภาคปกติ มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตสงขลา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 16(1), 83-101.
- ภคมน โภคะธีรกุล, วิศิษฐ์ ฤทธิบุญไชย, ดารินทร์ โพธิ์ตั้งธรรม และ ญาณวุฒิ ฝูงทองเจริญ. (2563). ผลกระทบจากการทำงานพิเศษนอกเวลาเรียน ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการการจัดการภาค รัฐและเอกชน*, 2(3), 115-124.
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2565). *สถิตินิสิต*. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565. จาก <https://reg.buu.ac.th/registrar/home.asp>.
- รุ่งศิริ มีแก้ว, วรณรักษ์ งามแมน และ พิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). การให้ความหมายและกระบวนการทำงานนอกเวลาของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตเพชรบุรี. *วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 2596-2609.

The Impact of Strategic Cost Management and Participation on Performance of Companies in Amata Nakorn Industrial Estate Chon Buri Province

Punporn Ponpitak^{1*} and Somboon Saraphat¹

¹ Department of Industrial Administration and Development, Academy of Management Sciences, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: punporn.p@ku.th

ABSTRACT

The objectives of this research were to (1) study the effects of strategic cost management that affected the financial and non-financial performance of companies in the Amata Nakorn Industrial Estate, Chonburi province, (2) study the effects of engagements that affected the operational performance of organizations in the Amata Nakorn Industrial Estate, Chonburi province, and (3) study the effects of non-financial performance that affected the financial performance. Using primary data collect data form questionnaires From a sample group of accounting executives of companies in Amata Nakorn Industrial Estate Chonburi Province, 335 people, analysis of data with descriptive statistics which includes the determination of frequency, percentage, mean, standard deviation, and the analysis of data with inferential statistics which includes a multiple regression analysis. The result of the study found that the cost driver analysis of the strategic cost management affected the non-financial and financial aspects of the performance. The engagement in operation and inclusive evaluation affected the non-financial performance, and the engagement in the operation, benefits, and inclusive evaluation affected the financial performance. The non-financial aspect, customer aspect, operational process of the organization, and the learning and development aspects of the operational performance affected the financial performance at the statistical significance of 0.05.

Keywords: Strategic Cost Management, Participation, Non-Financial Performance, Financial Performance

ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

พัฒนารณ์ พลพิทักษ์^{1*} และ สมบูรณ์ สารพัด¹

¹ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม สถาบันวิชาการวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: punporn.p@ku.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทั้งเป็นตัวเงินและไม่ได้เป็นตัวเงินของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี (2) ศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี และ 3) ศึกษาผลกระทบของผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จำนวน 335 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่าการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และด้านที่เป็นตัวเงิน การมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงานในองค์กร และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์, การมีส่วนร่วม, ผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงิน, ผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การดำเนินธุรกิจย่อมมีความมุ่งหวังผลการดำเนินงานที่ก่อให้เกิดกำไรสูงสุด ดังนั้นธุรกิจจึงต้องนำกลยุทธ์ต่างๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อให้ไปถึงเป้าหมายสูงสุด โดย Balanced Scorecard (BSC) เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้องค์กรนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์เพื่อนำไปปฏิบัติที่ต้องอาศัยการประเมิน (Measurement) เพื่อให้องค์กรเกิดความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และมุ่งเน้นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร (Alignment and focused) เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจาก Professor Robert Kaplan อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย Harvard และ Dr. David Norton ที่ปรึกษาทางด้านการจัดการ ซึ่งทั้งสองได้ทำการศึกษาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในตลาดหุ้นของอเมริกาในปี 1987 และพบว่าองค์กรส่วนใหญ่ใช้ตัวชี้วัดด้านการเงินเป็นหลักเท่านั้น จึงได้เสนอแนวคิดในเรื่องของการประเมินผลองค์กร โดยพิจารณาตัวชี้วัดในสี่มุมมอง (Perspectives) แทนการพิจารณาเฉพาะมุมมองด้านการเงินเพียงอย่างเดียว โดย BSC ใช้มุมมองทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้ ทั้งนี้ BSC เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการปรับปรุงสมรรถภาพการทำงานขององค์กรซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานทั้งในด้านการเงิน และระบบบริหารงานภายในองค์กร การบริหารทรัพยากรบุคคลที่เป็นผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งจะช่วยให้มีการนำกลยุทธ์ขององค์กรไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม (กฤษณ์ มหาวิรุฬห์, 2546) ดังนั้น Balanced Scorecard (BSC) จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดกลยุทธ์ธุรกิจทั้งด้านการเงิน (Financial Perspective) ซึ่งเกี่ยวกับการเพิ่มขึ้นของยอดขาย กำไร ลูกค้า ต้นทุน ส่วนแบ่งทางการตลาด และการลดลงของค่าใช้จ่าย และไม่ใช่ด้านการเงิน (Non-Financial

Perspective) ที่หมายถึงกระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความต้องการของลูกค้า ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปริมาณการขายและการผลิตที่เพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น การวิจัยตลาดเพื่อพัฒนากำลังการผลิตและผลิตภัณฑ์ และการเติบโตของส่วนแบ่งการตลาด (दनัย เทียนพุม, 2545) ผลการดำเนินงานข้างต้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย รวมถึงความสามารถขององค์กรในการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ซึ่งเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างระดับต้นทุน เพื่อปรับปรุงตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ปัจจัยด้านการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่องค์กรสามารถเลือกใช้เพื่อเพิ่มมูลค่า หรือความพึงพอใจให้กับลูกค้าด้วยการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือให้บริการที่มีต้นทุนต่ำ คุณภาพสูง ตลอดจนมีรูปแบบของกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพ (Foster and Horngren, 1987) เพื่อผลผลิตอย่างต่อเนื่องและความเป็นเลิศในวงจรอุตสาหกรรม (Wheeler and Pany, 1990) โดยการบริหารต้นทุนเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของฝ่ายบริหารที่ต้องใช้ข้อมูลและต้นทุนประเภทต่างๆ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนาสินค้าใหม่ การเลือกตลาดและช่องทางจำหน่าย การกำหนดราคาขายและวิธีการส่งเสริมการขาย เป็นต้น สำหรับการพัฒนาการบริหารจัดการต้นทุนกลยุทธ์เริ่มต้นด้วยแนวคิดที่ว่าคุณภาพเป็นสิ่งสำคัญและ จะใช้ทรัพยากรอย่างไรเพื่อให้ได้คุณภาพสูงที่สุด การเกิดขึ้นของกลยุทธ์การจัดการต้นทุน (SCM) เป็นผลมาจากการผสมผสานของ 3 ปัจจัย ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain Analysis) 2) การวิเคราะห์ตำแหน่งกลยุทธ์ (Strategic Positioning Analysis) และ 3) การวิเคราะห์ตัวผลักดันต้นทุน (Cost Driver Analysis) (Hema, 2018) นอกจากการให้ความสำคัญกับการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ เพื่อเพิ่มผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการทำงานโดยรวมขององค์กรแล้ว ยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการทำงานร่วมกันของพนักงานที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ เพื่อสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง ทำกำไรได้อย่างต่อเนื่อง และการเติบโตอย่างยั่งยืน (Sustainability) ดังนั้นองค์กรจะต้องมีการควบคุมและการประสานงานจากพนักงานในระดับต่างๆ ขององค์กรให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความไม่แน่นอนต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นได้

การมีส่วนร่วมในงาน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยหนึ่งที่ทำให้พนักงานในองค์กรสามารถที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานร่วมกัน (Pearse, A. C., & Stiefel, M. (1979) เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พนักงานเกิดความกระตือรือร้นในการทำงานร่วมกัน และเป็นการเปิดโอกาสให้พนักงานได้มีส่วนร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์ประสบการณ์ ความรู้ และทักษะการทำงานก็เป็นส่วนหนึ่งส่งผลให้พนักงานทุ่มเทแรงกายแรงใจที่จะทำงานให้กับองค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยทำให้ระบบการปฏิบัติงานของพนักงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน งานที่ปฏิบัติก็จะมีประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการทำงาน 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลร่วมกัน (Chapin, 1997)

ภาคอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) เกือบหนึ่งในสามของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ และมีผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) สูงสุดเมื่อเทียบกับภาคเกษตรและภาคบริการ อีกทั้งยังมีสัดส่วนการส่งออกมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และยังมีสำคัญในแง่ของ การจ้างงาน โดยหนึ่งในสี่ของแรงงานทั้งหมดมีแหล่งรายได้หลักจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรม (ณัฐ ธารพานิช, 2562) โดยมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมไทยในช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา (ปี 2538 - 2561) เติบโตได้ต่อเนื่องใน อัตราที่ใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยประเทศเกิดใหม่โดยขยายตัวเฉลี่ย ที่ร้อยละ 3.5 ต่อปีอย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2554 - 2561 มูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมไทยเติบโตชะลอลงเหลือเพียง ร้อยละ 1 ต่อปี เมื่อเทียบกับประเทศในภูมิภาคที่เติบโตถึงร้อยละ 1.5 - 3.0 ต่อปี โดยส่วนหนึ่งเป็นผลของปัจจัยเชิงวัฏจักร อาทิ สงครามการค้า การชะลอตัวของเศรษฐกิจ โลก เป็นต้น สาขาคอุตสาหกรรมที่เป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคอุตสาหกรรมไทย ประกอบด้วย 6 อุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ อาหาร ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ ยางและพลาสติก เคมีภัณฑ์ และปิโตรเลียม

จากข้อมูลปี 2564 มีนิคมอุตสาหกรรมในประเทศไทย 62 แห่ง แห่งกระจายอยู่ใน 18 จังหวัด มีพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมรวมประมาณ 183,200 ไร่ ประกอบด้วย นิคมอุตสาหกรรมที่การนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.) ดำเนินการเอง

จำนวน 11 แห่ง และร่วมดำเนินการกับเอกชนจำนวน 48 แห่ง และนิคมอุตสาหกรรมที่กำลังพัฒนาจำนวน 3 แห่ง โดยภาคตะวันออกมีสัดส่วนพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมากที่สุดในไทย ประมาณร้อยละ 57.0 ภาคกลางร้อยละ 38.0 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 2.0 ภาคเหนือร้อยละ 2.0 และภาคใต้ร้อยละ 1.0 โดยภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมากที่สุดในไทยและได้รับความสนใจสูงสุดจากนักลงทุน จึงเป็นภาคที่มีศักยภาพในการเติบโตสูงสุดสำหรับนิคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี เป็นหนึ่งในนิคมอุตสาหกรรมที่มีพื้นที่มากที่สุดในประเทศไทย ด้วยเนื้อที่ 25,000 ไร่ มีบริษัทอุตสาหกรรมตั้งอยู่ภายในนิคมอุตสาหกรรม 770 โรงงาน และมีจำนวนพนักงาน 181,879 คน (บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัดมหาชน, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารผลการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันเพื่อความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทั้งเป็นตัวเงินและไม่ได้เป็นตัวเงินของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administered Questionnaires) จากนั้นจะทำการรวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้อง ลงรหัสและนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลทางสถิติ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทที่อยู่ในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จำนวน 770 บริษัท กลุ่มตัวอย่าง คือ บริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จำนวน 770 บริษัท จากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตร Taro Yamane ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260.869 หรือ 261 บริษัท จากนั้นผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้อยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำแบบสอบถาม โดยส่งไปยังบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ทั้งหมดเพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาและมีความถูกต้อง ครบถ้วนและความสมบูรณ์ จำนวน 335 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 44.67 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ซึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ที่ 261 บริษัท

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (Closed-end Question) แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ซึ่งเป็นรูปแบบคำถามที่สามารถเลือกตอบได้คำตอบเดียว และให้ตอบด้วยข้อมูลที่แท้จริง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า การวิเคราะห์ตำแหน่งกลยุทธ์ และการวิเคราะห์ตัวหลักต้นทุน จำนวน 32 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการทำงาน ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานร่วมกัน จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงานในองค์กร และด้านการเรียนรู้และการเติบโต จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านยอดขาย ด้านต้นทุน และด้านกำไร จำนวน 9 ข้อ

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ส่วนที่ 3 ส่วนที่ 4 และส่วนที่ 5 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดค่าคะแนนของช่วงน้ำหนักเป็นระดับ มีความหมายดังนี้

1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
3	หมายถึง	ไม่แน่ใจ
4	หมายถึง	เห็นด้วย
5	หมายถึง	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลความหมายระดับความคิดเห็น นำไปเทียบกับเกณฑ์ขอบเขตของ ค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสต์ (Best, 1986 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานันท์, 2550) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายความว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายความว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายความว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายความว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายความว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

3.2 การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

3.3 การมีส่วนร่วมมีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

3.4 การมีส่วนร่วมมีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

3.5 ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินมีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้อยู่ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 จึงทำให้มีข้อจำกัดในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำแบบสอบถาม โดยส่งไปยังบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ทั้งหมดเพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาและมีความถูกต้องครบถ้วนและความสมบูรณ์ จำนวน 335 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 44.67 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

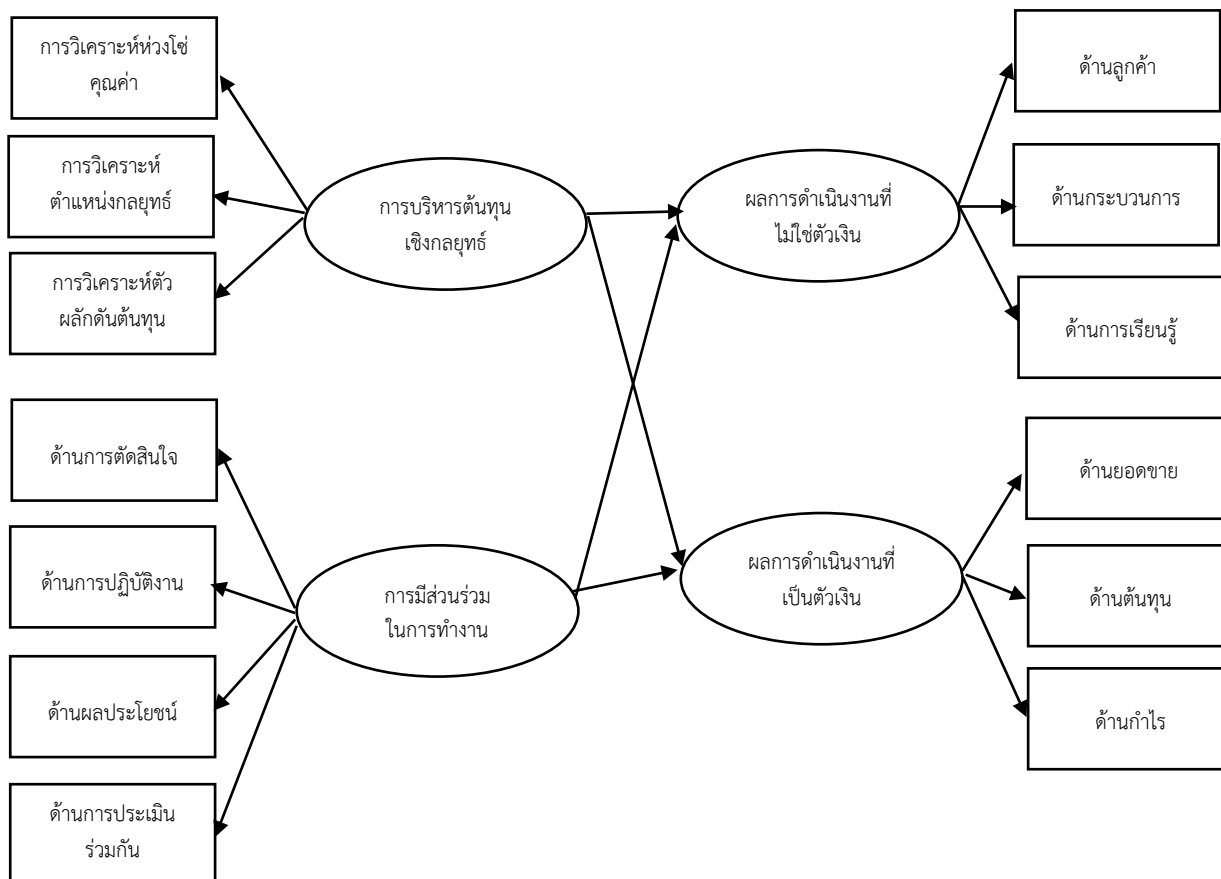
ในการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถามที่ได้จากการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลทางสถิติด้วยโปรแกรม

คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปด้านสังคมศาสตร์สำหรับ Windows ซึ่งในการวิเคราะห์ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

5.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านผลการดำเนินงาน โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน เป็นการวิเคราะห์สมมติฐานด้วยการทดสอบปัจจัยที่มีผลของตัวแปร โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อผลการดำเนินงานทั้งเป็นตัวเงินและไม่ได้เป็นตัวเงินของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

1.1 การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดและตัวแปรตามมีค่าเท่ากับ 0.523 หมายถึง การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ร้อยละ 52.3 โดยมีค่า $Ajd R^2$ เท่ากับ 0.267 หมายความว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 26.7 โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว สามารถทำนายผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน โดยใช้สถิติ

ANOVA พบว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน (Sig = 0.000) มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.856	0.221		8.382	0.000		
1. การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า	-0.042	0.066	-0.048	-0.632	0.528	0.384	2.604
2. การวิเคราะห์ตำแหน่งกลยุทธ์	0.125	0.068	0.122	1.837	0.067	0.494	2.023
3. การวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน	0.483	0.080	0.470	6.018	0.000*	0.360	2.776

SE_{est} = 0.487; Durbin-Watson = 1.604

R = 0.523; R² = 0.274; Adj R² = 0.267; F = 41.648; df = 3; Sig = 0.000

1.2 การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดและตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ 0.600 หมายถึง การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ร้อยละ 60.0 โดยมีค่า Adj R² เท่ากับ 0.354 หมายความว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 35.4 โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว สามารถทำนายผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน โดยการนำใช้สถิติ ANOVA พบว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน (Sig = 0.000) มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.724	0.196		8.785	0.00		
1. การวิเคราะห์ห่วงโซ่มูลค่า	0.056	0.059	0.068	0.951	0.342	0.384	2.604
2. การวิเคราะห์ตำแหน่งกลยุทธ์	0.030	0.060	0.031	0.497	0.620	0.494	2.023
3. การวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน	0.510	0.071	0.525	7.160	0.000*	0.360	2.776

SE_{est} = 0.432; Durbin-Watson = 1.605

R = 0.600; R² = 0.360; Adj R² = 0.354; F = 62.002; df = 3; Sig = 0.000

2. ผลกระทบของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

2.1 การมีส่วนร่วมมีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดและตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ 0.537 หมายถึง การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ร้อยละ 53.7 โดยมีค่า Adj R² เท่ากับ 0.279 หมายความว่า การมีส่วนร่วมมีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 27.9 โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว

สามารถทำนายผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน โดยใช้สถิติ ANOVA พบว่า การมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน (Sig = 0.000) และการมีส่วนร่วม ด้านการประเมินผลร่วมกัน (Sig = 0.000) มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	1.866	0.378		4.932	0.000		
1. การตัดสินใจ	0.057	0.039	0.068	1.438	0.151	0.959	1.043
2. การปฏิบัติงาน	0.270	0.052	0.281	5.209	0.000*	0.742	1.347
3. ผลประโยชน์	0.064	0.056	0.054	1.141	0.255	0.973	1.028
4. การประเมินผลร่วมกัน	0.282	0.046	0.331	6.174	0.000*	0.751	1.332

SE_{est} = 0.483; Durbin-Watson = 1.440

R = 0.537; R² = 0.288; Adj R² = 0.279; F = 33.377; df = 4; Sig = 0.000

2.2 การมีส่วนร่วมมีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดและตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ 0.544 หมายถึง การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ร้อยละ 54.4 โดยมีค่า Adj R² เท่ากับ 0.287 หมายความว่า การมีส่วนร่วมมีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 28.7 โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว สามารถทำนายผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน โดยใช้สถิติ ANOVA พบว่า การมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน (Sig = 0.003) การมีส่วนร่วม ด้านผลประโยชน์ (Sig = 0.000) และการมีส่วนร่วม ด้านการประเมินผลร่วมกัน (Sig = 0.000) มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	2.420	0.387		6.262	0.000		
1. การตัดสินใจ	0.043	0.040	0.051	1.081	0.281	0.959	1.043
2. การปฏิบัติงาน	0.161	0.053	0.163	3.042	0.003*	0.742	1.347
3. ผลประโยชน์	0.169	0.057	0.139	2.961	0.003*	0.973	1.028
4. การประเมินผลร่วมกัน	0.374	0.047	0.427	8.001	0.000*	0.751	1.332

SE_{est} = 0.494; Durbin-Watson = 1.309

R = 0.544; R² = 0.296; Adj R² = 0.287; F = 34.659; df = 4; Sig = 0.000

3. ผลกระทบของผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน

ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินมีผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดและตัวแปรตาม มีค่าเท่ากับ 0.746 หมายถึง ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินมีความสัมพันธ์กับการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ร้อยละ

74.6 โดยมีค่า $Ajd R^2$ เท่ากับ 0.553 หมายความว่า ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินมีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ร้อยละ 55.3 โดยมีค่า Sig เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว สามารถทำนายผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน โดยการนำใช้สถิติ ANOVA พบว่า ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านลูกค้า (Sig = 0.000) ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านกระบวนการทำงานในองค์กร (Sig = 0.000) และผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านการเรียนรู้และการเติบโต (Sig = 0.000) มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ดังตาราง 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	Sig	Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.978	0.167		5.857	0.000		
1. ลูกค้า	0.248	0.050	0.251	4.993	0.000*	0.532	1.881
2. กระบวนการทำงานในองค์กร	0.150	0.041	0.185	3.647	0.000*	0.520	1.923
3. การเรียนรู้และการเติบโต	0.359	0.034	0.457	10.665	0.000*	0.728	1.374

SE_{est} = 0.391; Durbin-Watson = 1.486

R = 0.746; R² = 0.557; $Ajd R^2$ = 0.553; F = 138.666; df = 3; Sig = 0.000

อภิปรายผล

ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการดำเนินงานทั้งเป็นตัวเงินและไม่ได้เป็นตัวเงินของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนส่งผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และด้านที่เป็นตัวเงิน จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ถ้าการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินและด้านที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ กิจกรรมที่จะส่งผลต่อต้นทุน สอดคล้องกับวิภาดา ศุภรพันธ์ (2548) กล่าวว่า การวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน (Cost Driver Analysis) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและส่งผลต่อต้นทุนของกิจกรรมในการดำเนินธุรกิจ เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับผู้บริหารในการบริหารกิจกรรมให้เป็นไปตามพฤติกรรมของต้นทุน ทำให้สามารถวิเคราะห์กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจกับองค์กร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระประภา ประจวบสุข (2557) ที่ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกในประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุนมีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

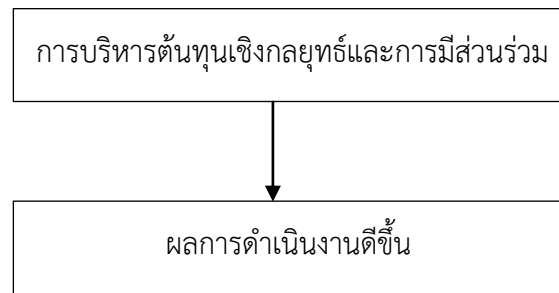
ผลกระทบของการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า การมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ถ้าการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลร่วมกันเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินเพิ่มขึ้น และการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลต่อการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ถ้าการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลร่วมกันเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการที่บุคลากรในองค์กรเข้ามามีบทบาทในการปฏิบัติงาน การดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยการวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาาร่วมกัน และเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรที่ต้องการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถัย วาระนุช (2551) ที่ศึกษาเรื่อง “ผลกระทบของการมีส่วนร่วมในงานที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักบัญชี ธุรกิจเครื่องแต่งกายในประเทศไทย” ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในงานมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพภาพการทำงานของนักบัญชีธุรกิจเครื่องแต่งกาย โดยการมีส่วนร่วมในงานด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการได้รับผลประโยชน์มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพภาพการทำงานด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ

ผลกระทบของผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ตัวเงินที่มีผลต่อผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน พบว่า ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงานในองค์กร และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า ถ้าผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงานในองค์กร และด้านการเรียนรู้และการเติบโตเพิ่มขึ้น จะทำให้ผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมความต้องการของลูกค้า ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ปริมาณการขายและการผลิตที่เพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของลูกค้าที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลให้องค์กรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นตามมา ซึ่งสอดคล้องกับงาน Ziegenfuss (2000) ได้กล่าวอ้างถึงคำพูด ของ Kaplan and Norton ว่าในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในยุคปัจจุบัน องค์กรมีการแข่งขันกันบนพื้นฐานของสารสนเทศความสามารถขององค์กรที่จะใช้สินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้ (สินทรัพย์ที่เป็นนามธรรม) ได้กลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าความสามารถในการใช้สินทรัพย์ทางกายภาพ ปัญหาที่มีอยู่ก็คือ ระบบการควบคุมและประเมินผลด้านการผลิตและด้านการบริหารขององค์กร ส่วนมากสร้างขึ้นเพื่อวัดผลการดำเนินงานด้านการเงินซึ่งไม่ได้วัดความก้าวหน้าขององค์กรในการบรรลุถึงวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ในระยะยาว จึงเกิดช่องว่างระหว่างการพัฒนากลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ วิธีการแก้ไขก็คือ การพัฒนา BSC ซึ่งเพิ่มเติมการวัดผลการดำเนินงานเข้าไปอีก 3 ด้าน คือ ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงานภายในองค์กร และด้านการเรียนรู้และการเติบโตบวกกับการวัดผลการดำเนินงานด้านการเงินเป็นระบบการวัดผลการดำเนินงาน และยังสอดคล้องกับฟูล เดชะรินทร์ (2544 อ้างถึงใน ภัชญาภรณ์ การบรรจง, 2555) กล่าวว่า การจัดทำมุมมองทางด้านลูกค้าองค์กร เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ เพื่อให้เป็นลูกค้าขององค์กรอย่างต่อเนื่อง และยาวนาน ซึ่งจะทำให้กำไรต่อลูกค้าสูงขึ้น และมีส่วนแบ่งการตลาดที่สูงขึ้น นอกจากนี้การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงานภายในจะช่วยทำให้้องค์กรสามารถนำเสนอคุณค่าที่ลูกค้าต้องการ และช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้ รวมถึงการเรียนรู้และการเติบโตขององค์กร เป็นมุมมองที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นมุมมองที่ให้ความสำคัญต่ออนาคตขององค์กร และถ้าขาดมุมมองนี้ไปจะทำให้ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้มุมมองด้านการเงินได้ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของระวิศักดิ์ กิตติราช (2561) ที่ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงิน และผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ของอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์ ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง” ผลการศึกษาพบว่า ผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงินเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อผลการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และด้านที่เป็นตัวเงิน และการมีส่วนร่วมส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ดังนั้นสรุปได้ว่า การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ผู้บริหารใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจและบริหารต้นทุนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน นอกจากนี้้องค์กรจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการการมีส่วนร่วม เนื่องจากแนวคิดการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานทุกภาคส่วน และส่งผลต่อประสิทธิภาพ และความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กร ทำให้องค์กรสามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืนต่อไป

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบของการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี จำนวน 335 คน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า 1) การบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และด้านที่เป็นตัวเงิน 2) การมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน และด้านการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์ และด้านการประเมินผลร่วมกัน ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน และ 3) ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงินมีผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน ของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี พบว่า ผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงานในองค์กร และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ด้านที่เป็นตัวเงิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ถ้าบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ต้องการให้ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และด้านที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น ควรมีการเพิ่มการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ตัวผลิตภัณฑ์ต้นทุน โดยระดับโครงสร้างองค์กร ควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตและการบริหารงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ทำให้เกิดต้นทุนในระดับโครงสร้าง เช่น จำนวนโรงงานที่เหมาะสม การให้ความสำคัญกับการทบทวน การปรับโครงสร้าง และการบังคับบัญชาให้สั้นลงเพื่อลดจำนวนการใช้ทรัพยากร ส่วนระดับการบริหาร บริษัทควรเน้นวางแผน และวิเคราะห์การบริหารกำลังการผลิตเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด และให้ความสำคัญกับการทบทวน ออกแบบสินค้าเพื่อหาโอกาสในการลดต้นทุน และระดับกิจกรรมปฏิบัติการ บริษัทเน้นการวิเคราะห์ต้นทุนตามรายการกิจกรรม และให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลผลลัพธ์ที่ได้จากการทำกิจกรรมแต่ละประเภทเพื่อนำมาวัดความสามารถในการบริหารกิจกรรม

1.2 ถ้าบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ต้องการให้ผลการดำเนินงานด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน และด้านที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น ควรมีการเพิ่มการมีส่วนร่วม ด้านการปฏิบัติงาน โดยการให้พนักงานมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อมูลเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจากการทำงาน ส่วนด้านผลประโยชน์ ผู้บริหารระดับสูงควรกล่าวคำชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติงานอยู่เสมอ และสนับสนุนการทำงานเป็นทีม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อปรับขึ้นเงินเดือนหรือโบนัส และด้านการประเมินผลร่วมกันควรให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการนำเสนอแนวคิดจากผลการปฏิบัติงาน

1.3 ถ้าบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ต้องการให้ผลการดำเนินงานด้านที่เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้น ควรมีการเพิ่มผลการดำเนินงาน ด้านที่ไม่ใช่ตัวเงิน โดยด้านลูกค้า บริษัทควรรักษาสมาชิกรายเดิมไว้ และแสวงหาลูกค้ารายใหม่อย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านกระบวนการทำงานในองค์กร บริษัทควรมีการพัฒนานวัตกรรมเพื่อตอบสนองลูกค้า รวมถึงการ

ส่งมอบสินค้าและการบริการให้แก่ลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและทันเวลา และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ควรสนับสนุนให้พนักงานมีทักษะ ความรู้และความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งงาน และมีกิจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการผลิต การบริหารงาน การสื่อสาร ที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ทั้งหมด ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปหรือสำหรับผู้สนใจ ควรมีการศึกษาผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ และการมีส่วนร่วมที่มีผลต่อการดำเนินงานของบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยมีการจำแนกเป็นกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อที่จะได้ผลการวิจัยที่เฉพาะในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม และสามารถเปรียบเทียบแต่ละอุตสาหกรรมได้

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปหรือสำหรับผู้สนใจ ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ เช่น ขนาดของกิจการ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมขององค์กร เพราะอาจจะเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการบริหารต้นทุน

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไปหรือสำหรับผู้สนใจ ควรทำการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Survey) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารต้นทุนขององค์กร

ข้อจำกัดในการศึกษาครั้งนี้

เนื่องจากในการเก็บรวบรวมข้อมูลอยู่ในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้ จึงใช้วิธีการส่งแบบสอบถามไปยังบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี ทั้งหมด เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จึงทำให้ได้รับแบบสอบถามตอบกลับมามากกว่าที่กำหนดไว้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับมามีวิเคราะห์ผลการศึกษาทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ มหาวิรุฬห์. (2546). แนวคิดการบริหารแบบ *Balanced Scorecard*. สืบค้น 26 ธันวาคม 2565. จาก <https://www.sar.tpad.police.go.th/downloads/dynamic/dynamic-17429332.pdf>.
- จิรประภา ประจวบสุข. (2557). ผลกระทบของการบริหารต้นทุนเชิงกลยุทธ์ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจผลิตบรรจุภัณฑ์พลาสติกในประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 33(1), 26–35.
- ณัฐ ธารพานิช. (2562). การสร้างนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม. ใน *งานสัมมนาวิชาการประจำปี 2562 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 41 “นวัตกรรมพลิกโลก: การเปลี่ยนผ่านและความท้าทายของประเทศไทย” 24 มกราคม 2562* (น. 176-192). กรุงเทพฯ: ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- ดนัย เทียนพุฒ. (2545). *การบริหารทรัพยากรบุคคลสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: นาโกต้า.
- บริษัท อมตะ คอร์ปอเรชั่น จำกัดมหาชน. (2562). *รายงานประจำปี 2562*. สืบค้น 26 ธันวาคม 2565. จาก <https://investor.amata.com/th/downloads/annual-reports>.
- ภัญญาภรณ์ การบรรจง. (2555). ผลกระทบของประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้การบริหารต้นทุนสมัยใหม่ที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจอุตสาหกรรมอาหารในประเทศ. (ปัญหิมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ระวิศักดิ์ กิตติราช. (2561). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นตัวเงิน และผลการดำเนินงานที่เป็นตัวเงิน ของอุตสาหกรรมผลิตยางรถยนต์ ในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มข.*, 11(2), 102–123.
- วิภาดา ศุภรพันธ์. (2548). จะเปลี่ยนไปใช้ระบบ ABC ในการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์หรือไม่. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, 1(2), 93-105.
- สุวิมล ติรกันันท์. (2550). *การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อรรถัย วาระนุช. (2551). ผลกระทบของการมีส่วนร่วมในงานที่มีต่อคุณภาพการทำงานของนักบัญชี ธุรกิจเครื่องแต่งกายในประเทศไทย. (ปัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- Chapin, F. S. (1997). *Social Participation and Social Intelligence*. In *Handbook of. Research Designate Social Measurement*. New York: Longman.
- Foster, G., & Horngren, C. T. (1987). *Cost Accounting: A Managerial Emphasis*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Hema, D. (2018). Emergence of Strategic Cost Management. *Sansmaran Research Journal*, 8(2), 67–69.
- Pearse, A. C., & Stiefel, M. (1979). *Inquiry into participation: a research approach*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.
- Wheeler, S., & Pany, K. (1990). Assessing the performance of analytical procedures: A best case scenario. *Accounting Review*, 7(1), 557–577.
- Ziegenfuss, D. (2000). Developing an internal auditing department balanced scorecard. *Managerial Auditing Journal*, 15(1/2), 12–19.

Conditions of Management toward Excellence in the Pre-Service Student Teaching Practicum Experience of the Institute for Producing Teacher Profession Graduate Double Degree Program

Kasidit Meeprom^{1*} Sunthon Khlaium¹ and Wasan Sapphasuk²

¹ Department of Educational Administration, School of Education, University of Phayao, Thailand

² Department of Curriculum and Instruction School of Education, University of Phayao, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Krueins@gmail.com

ABSTRACT

This Article aimed to study current conditions, desirable conditions, and the priority needs of management toward excellence in the pre-service student teaching practicum experience of the Institute for producing teacher profession graduate double degree program. The sample was 3 faculty administrators, 7 supervisors from outside the university, and 58 supervisors in the university, a total of 68 people. The instrument for collecting data was a five-point rating-scale questionnaire, analysis data by Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, and Priority Need Index (PNI_{Modified}). The result of the study found that the overall results of Conditions of management toward excellence in the pre-service student teaching practicum experience of the Institute for producing teacher profession graduate double degree program show that the current condition is moderate. The desirable condition is at a high level. The highest need is 1) Operations 2) Workforce 3) Measurement, Analysis, and Knowledge Management 4) Leadership 5) Customers 6) Results and 7) Strategy respectively.

Keywords: Management toward Excellence, The Pre-Service Student Teaching Practicum Experience, The Institute for Producing Teacher Profession, Graduate Double Degree Program

สภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

กษิณัญญ์ มีพรหม^{1*} สุนทร คล้ายอำ¹ และ วสันต์ สรรพสุข²

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

² สาขาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Krueins@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารคณะ 3 คน อาจารย์นิเทศก์จากภายนอกมหาวิทยาลัย 7 คน อาจารย์นิเทศก์จากภายในมหาวิทยาลัย 58 คน รวม 68 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีค่าความต้องการจำเป็น โดยด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ 1) ด้านการปฏิบัติการ รองลงมาคือ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ 4) ด้านการนำองค์กร 5) ด้านลูกค้า 6) ด้านผลลัพธ์ และ 7) ด้านกลยุทธ์ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสู่ความเป็นเลิศ, งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ, สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู, หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรปกติจะมุ่งเน้นพัฒนาให้นักศึกษาเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสอน สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับสภาพสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจของประเทศ ให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้มีความสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีและระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยมาแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน และสร้างความรู้ใหม่สำหรับการประกอบวิชาชีพหรือการศึกษาในระดับสูงขึ้นในอนาคต เป็นผู้มีความรู้ที่จะพัฒนางานในหน้าที่ และเส้นทางวิชาชีพให้มีความก้าวหน้าเป็นผู้นำทางวิชาการสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานหน้าที่ครูได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีความรับผิดชอบสูงต่อวิชาการและวิชาชีพ มีความอดทน ใจกว้าง และมีความพร้อมที่จะประกอบวิชาชีพครูอย่างมีคุณภาพ และเป็นไปตามสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพครู แต่สำหรับนักศึกษาที่เรียนสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา จะช่วยเพิ่มโอกาสในการจ้างงานให้แก่ นักศึกษา นักศึกษาจะมีทางเลือกการสมัครงานมากขึ้นรวมถึงโอกาสในการได้งาน เนื่องจากประสบการณ์ที่หลากหลายและได้รับการการศึกษาแขนงต่างๆ มากกว่าหลักสูตรปกติ ซึ่งหมายความว่าโอกาสการทำงานจะไม่ถูกจำกัดเพียงแหล่งใดแหล่งหนึ่งเท่านั้น หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญายังมีการจัดการเรียนการสอนที่เข้มข้น มีจำนวนหน่วยกิตการเรียนที่มากกว่าหลักสูตรปกติ ตัวอย่างเช่นหลักสูตรการศึกษาด้านจิต สาขาวิชาการศึกษา แขนงวิชาภาษาอังกฤษ นักศึกษาจะเรียนวิชาความเป็นครู อาทิ วิชาจิตวิทยาสำหรับครู วิชาบริบททางการศึกษา และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา อีกทั้งยังต้องเรียนวิชาเฉพาะแขนง

วิชาภาษาอังกฤษ อาทิ วิชาประโยคภาษาอังกฤษ สัทศาสตร์และสรีวิทยา และวิชาภาษาอังกฤษก้าวหน้า เป็นต้น ดังนั้นงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญาและคณะคู่มาร่วมมือจึงได้มุ่งเน้นการออกแบบการเรียนรู้ พัฒนาและประยุกต์ใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ จัดการชั้นเรียนในสาขาวิชาเอกทั้งสองหลักสูตร สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการจัดการเรียนรู้และการสื่อสาร มีความรู้ด้านวิทยาการคำนวณ เห็นคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษา มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู ตลอดจนมุ่งมั่นพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียนที่ส่งเสริมการใช้พื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) อย่างมีประสิทธิภาพ ประยุกต์วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Differentiated Instruction) และสร้างสัมพันธภาพที่ดีและร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ ตามภารกิจที่สำคัญของโรงเรียน ก็คือการสร้างความสัมพันธ์และการให้บริการที่ดีต่อชุมชน โดยการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ส่วนใหญ่นักศึกษาจะออกฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษาใกล้มหาวิทยาลัยหรือใกล้บ้าน นักศึกษาฝึกประสบการณ์จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของคนในชุมชน งานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพจึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน เพื่อยกระดับนักศึกษาให้มีคุณภาพ ที่จะส่งผลดีต่อโรงเรียนและชุมชนนั้นๆ เป็นความรับผิดชอบโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างองค์กรที่ประสบความสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในการกำหนดค่านิยมและทิศทาง การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร การสื่อสาร และการสร้างสมดุลให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ตลอดจนความมุ่งมั่นในการปรับปรุงนวัตกรรมและการมุ่งเน้นที่ความยั่งยืนขององค์กรมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับการเสริมพลัง ความยืดหยุ่น ความคล่องตัว การเปลี่ยนแปลง และการเรียนรู้ ให้สังคมถูกขับเคลื่อนโดยประเด็นต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคมและความปลอดภัยมากขึ้น การสนับสนุนทางสังคมของงานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงหมายถึงการจัดการเรียนการสอนที่มากกว่าการปฐมนิเทศ การนิเทศ การปฏิบัติให้นักศึกษาปฏิบัติตาม (อภิชาติ ไจอารีย์, 2022)

แต่อย่างไรก็ตาม การบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา มีปัญหาที่ค่อนข้างแตกต่างออกไปกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันอื่นพอสมควร โดยปัญหาและอุปสรรคที่พบมีทั้งเกี่ยวกับการบริหารงานที่ยังไม่สามารถสร้างระบบการทำงานให้คงที่ได้ อันเนื่องจากตัวนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่ต้องเรียนทั้งหลักสูตรการศึกษาค้นคว้า (กศ.บ.) สาขาวิชาการศึกษา และหลักสูตรของคณะควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา อาทิ ปัญหาคุณภาพนักศึกษาปฏิบัติภารกิจที่สำคัญของโรงเรียนในการสร้างความสัมพันธ์และการให้บริการที่ดีต่อชุมชน ทั้งที่เป็นบุคคลในพื้นที่ชุมชนนั้น ปัญหาที่เพื่อนต่างสถาบันไม่เข้าใจบริบทการเรียนหลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญาของนักศึกษาทำให้อาจเข้ากับเพื่อนต่างสถาบันไม่ได้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาและผลการปฏิบัติงานจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพและคุณค่าของการบริหารงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการบริการที่นำไปสู่ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับผู้บริหาร คือ ผู้บริหารบางคนไม่เข้าใจนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ที่ไปฝึกสอนในสถานศึกษาของตน ส่งผลทำให้ได้รับการต้อนรับไม่ดีเท่าที่ควร ปัญหาการเลือกโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เนื่องจากต้องมีการบริหารเวลาการเรียนในมหาวิทยาลัยทั้งของคณะศึกษาศาสตร์ คณะควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา และยังต้องออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทำให้บางสถานศึกษาไม่สามารถรับนักศึกษาเหล่านี้เข้าฝึกได้เมื่อเทียบกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์จากสถาบันผลิตบัณฑิตครูหลักสูตรปกติ อีกทั้งบางปัญหาเกิดจากการเดินทางจากที่พักไปโรงเรียนเป็นระยะทางไกล ทำให้ใช้เวลาในการเดินทางรวมถึงอุบัติเหตุบนท้องถนน ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับครูพี่เลี้ยง คือ ครูพี่เลี้ยงไม่ค่อยมีเวลาทำความเข้าใจบริบทนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ครูพี่เลี้ยงใช้งานนักศึกษานอกเหนือจากการสอน อาจเนื่องจากนักศึกษาที่มีความรู้อื่นๆ นอกจากความรู้ทางวิชาการ ส่งผลทำให้นักศึกษาไม่เข้าใจการสอนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการฝึกปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับอาจารย์นิเทศก์ คือ อาจารย์นิเทศก์ยังไม่เข้าใจบริบทการเรียนตามหลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญาของนักศึกษา ตลอดจนอาจารย์นิเทศก์ไม่มานิเทศ (ชัชฎาภรณ์ หงษ์นวล, 2561) ปัญหาต่างๆ เหล่านี้จึงควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อคุณภาพของนักศึกษาและการแข่งขันในตลาดอุดมศึกษาที่มีการแข่งขันสูง

Baldrige Excellence Framework (เกณฑ์บัลดริจ) มีองค์กรจำนวนมากทั่วโลกใช้เพื่อปรับปรุง และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ยั่งยืน องค์กรที่ได้รับรางวัลบัลดริจคือองค์กรที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นต้นแบบ ระดับประเทศ และจากการที่องค์กรเหล่านี้

ได้แบ่งปันแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศกับหน่วยงานอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้องค์กรจำนวนมากสามารถนำไปพัฒนาทั้งแนวทางการดำเนินการและผลลัพธ์ ส่งผลดีต่อการเติบโตของเศรษฐกิจของประเทศและโลก Baldrige Excellence Framework เป็นที่ยอมรับทั่วโลกว่าเป็นมาตรฐานสำหรับความเป็นเลิศในการปฏิบัติงานขององค์กร กรอบนี้ปรับใช้ได้สำหรับการใช้งานโดยองค์กรทุกขนาด ไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็ก ส่วนราชการหรือหน่วยงานขนาดใหญ่ องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน ตลอดจนพัฒนาระบบและกระบวนการนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การมุ่งเน้นลูกค้า ความรู้การจัดการและการวัดผลการปฏิบัติงาน หน่วยงานเทศบาลและหน่วยงานของรัฐในสหรัฐ เช่น แคลิฟอร์เนีย ฟลอริดา แคนซัส รัฐเทนเนสซีและเท็กซัส โดยมีค่านิยมและแนวคิดหลักเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติมีพื้นฐานมาจากค่านิยมและแนวคิดหลัก 11 ประการ ซึ่งเป็นความเชื่อและพฤติกรรมที่พบว่าฝังลึกอยู่ในหลายองค์กรที่มีผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ ดังนี้ การทำประโยชน์ให้สังคม (Societal contributions) ตัวอย่าง การร่วมมือกับธุรกิจและองค์กรชุมชนอื่นๆ เพื่อปรับปรุงโอกาสในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ สำหรับแรงงานหรือชุมชน การร่วมมือกับองค์กรในชุมชนเพื่อจัดหาหรืออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงบริการที่สำคัญ รวมถึงความพยายามขององค์กร ผู้นำระดับสูง คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ในการเสริมสร้างและ/หรือปรับปรุงบริการชุมชน สิ่งแวดล้อม สมาคมกีฬาและสมาคมวิชาชีพ และ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ให้บริการชุมชนจนนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน ตลอดจนมุมมองเชิงระบบ (Systems perspective) การนำองค์กรอย่างมีวิสัยทัศน์ (Visionary leadership) ความเป็นเลิศที่มุ่งเน้นลูกค้า (Customer-focused excellence) การให้ความสำคัญกับบุคลากร (Valuing people) การเรียนรู้ระดับองค์กรและความคล่องตัว (Organizational learning and agility) การมุ่งเน้นความสำเร็จ (Focus on success) การจัดการเพื่อนวัตกรรม (Managing for innovation) การจัดการโดยใช้ข้อมูลจริง (Management by fact) จริยธรรมและความโปร่งใส (Ethics and transparency) การส่งมอบคุณค่าและผลลัพธ์ (Delivering value and results) (สุรรัตน์ ตันติพิววิกรกุล, 2561) ในประเทศไทยได้เริ่มปรับใช้เกณฑ์บัลดริจ มาเป็นเกณฑ์รางวัล คุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) และกรอบการประเมินผลการดำเนินงานรัฐวิสาหกิจ (State Enterprise Assessment Model: SE-AM) (The National Institute of Standards and Technology (NIST), 2022) รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์มาตรฐาน โรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (Hospital Accreditation: HA) และ EdPEX (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2563) การใช้เกณฑ์บัลดริจจะสามารถกำหนดค่านิยมและทิศทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง สามารถกำหนดมาตรการหรือตัวชี้วัดที่เหมาะสมเชิงนโยบายเกี่ยวกับความเสี่ยงเพื่อสร้างความร่วมมือทางธุรกิจและสนับสนุนการแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน สามารถวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ที่อาจส่งผลต่อโอกาสและทิศทางในอนาคตขององค์กร รวมถึงสร้างศักยภาพของบุคลากรให้สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงาน สามารถรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี การแข่งขันเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดความผูกพันกับผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดเป็นความพึงพอใจต่อองค์กรสามารถใช้ข้อมูลเปรียบเทียบ จากองค์กรที่คล้ายคลึงกันหรือเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาใกล้เคียงกัน มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด สามารถผสมผสานและเชื่อมโยงข้อมูลและความรู้ต่างๆ ที่น่าเชื่อถือเพื่อความได้เปรียบในการแข่งขัน การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของบุคลากรที่มีความแตกต่างกันตลอดจนการแบ่งปันความรู้และทักษะของบุคลากร การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจนเกิดความผูกพันต่อองค์กรเพื่อการบรรลุผลการปฏิบัติงานตามที่คาดหวังและความสำเร็จโดยรวมขององค์กร เป็นองค์กรที่มีสภาพแวดล้อมสนับสนุนนวัตกรรม มีประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน (Baldrige Excellence Framework (Education), 2022) ดังนั้นการนำเกณฑ์บัลดริจด้านการศึกษาไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของการอุดมศึกษาไทย เพื่อใช้พัฒนาการบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่องสู่ความเป็นเลิศ จะยกระดับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถาบันและของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ ผู้วิจัยและคณะจึงสนใจศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควรระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้

ปรับปรุงกระบวนการ ชีตความสามารถและผลลัพธ์ของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรวมถึงใช้สื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูกับองค์กรต่างๆ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มที่ 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารคณะ อาจารย์นิเทศก์จากภายนอกมหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศก์จากภายในมหาวิทยาลัย ของสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา จำนวน 1 สถาบัน ได้แก่ วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยาซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งเดียวที่เปิดหลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญาสำหรับวิชาชีพครู รวม 212 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารคณะ 3 คน อาจารย์นิเทศก์จากภายนอกมหาวิทยาลัย 7 คน อาจารย์นิเทศก์จากภายในมหาวิทยาลัย 58 คน รวม 68 คน โดยใช้วิธีการของยามาเนที่ระดับความเชื่อมั่น 90 (Yamane, 1970)

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลมาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้รับการประเมินตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence : EdPEX) จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยต้นแบบ ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1 ท่าน มหาวิทยาลัยขอนแก่น 2 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อคิดเห็น/เสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth interview) เป็นคำถามปลายเปิด (Open Question) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลการบริหารสู่ความเป็นเลิศ งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิดและประเมินกรอบแนวคิดในการวิจัยให้มีความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

3) ออกแบบข้อคำถามตามกรอบแนวคิดการบริหารสู่ความเป็นเลิศและงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา โดยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

4) วิเคราะห์หาค่าความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา Item-Objective Congruence (IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านประเมินเครื่องมือ ผลการตรวจสอบข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.996 จึงดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยในคนต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคนกลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดส่งแบบสอบถามรูปแบบ Google Form ทาง Line Application และ E-mail ถึงผู้บริหารคณะ อาจารย์นิเทศก์จากภายนอกมหาวิทยาลัยและอาจารย์นิเทศก์จากภายในมหาวิทยาลัย โดยได้รับข้อมูลกลับ 68 คน สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถูกจัดบันทึกในเอกสารของผู้สัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 จัดลำดับความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์เรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย โดยสูตร Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$)

$$\text{สูตร } PNI_{Modified} = I - D$$

$PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพอันพึงประสงค์ของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันของการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การบริหารสู่ความเป็นเลิศ ตามกรอบแนวคิด Baldrige Excellence Framework (Education), 2022 โดยแบ่งเป็น 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการนำองค์กร (Leadership) 2) ด้านกลยุทธ์ (Strategy) 3) ด้านลูกค้า (Customers) 4) ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement, Analysis, and Knowledge Management) 5) ด้านบุคลากร (Workforce) 6) ด้านการปฏิบัติการ (Operations) 7) ด้านผลลัพธ์ (Results)

งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา จากการสังเคราะห์งานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ประกอบด้วย 7 งาน ดังนี้ 1) งานนิสิต 2) งานอาจารย์นิเทศก์ 3) งานครูพี่เลี้ยง 4) งานผู้บริหารโรงเรียน 5) งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 6) งานวิจัยและพัฒนา 7) งานคณะผู้ความร่วมมือ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ งานฝึกประสบการณ์วิชาชีพของสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปโดยภาพรวม ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.88 อายุอยู่ช่วง 38-53 ปี คิดเป็นร้อยละ 58.82 วุฒิต่างการศึกษาสูงสุด ปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 73.53 ประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.24

จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา โดยภาพรวม พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.256$, S.D.= 0.896) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.421$, S.D.= 0.696) และมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.372$) เมื่อจำแนกรายด้าน ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ 1. ด้านการปฏิบัติการ ($PNI_{Modified} = 0.403$) และถัดมา 2. ด้านบุคลากร ($PNI_{Modified} = 0.389$) 3. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ($PNI_{Modified} = 0.381$) 4. ด้านการนำองค์กร ($PNI_{Modified} = 0.371$) 5. ด้านลูกค้า ($PNI_{Modified} = 0.358$) 6. ด้านผลลัพธ์ ($PNI_{Modified} = 0.353$) และ 7. ด้านกลยุทธ์ ($PNI_{Modified} = 0.351$) ตามลำดับ

และเมื่อจำแนกลักษณะงาน โดยภาพรวม สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.249$, S.D.= 0.902) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.413$, S.D.= 0.699) และมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.374$) โดยงานที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ 1. งานวิจัยและพัฒนา ($PNI_{Modified} = 0.409$) และถัดมา 2. งานคณะคู่มาร่วมมือ ($PNI_{Modified} = 0.388$) 3. งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ($PNI_{Modified} = 0.375$) 4. งานอาจารย์นิเทศก์ ($PNI_{Modified} = 0.366$) 5. งานครูพี่เลี้ยง ($PNI_{Modified} = 0.363$) 6. งานนิสิต ($PNI_{Modified} = 0.360$) และ 7. งานผู้บริหารสถานศึกษา ($PNI_{Modified} = 0.355$) ตามลำดับ ซึ่งแสดงตารางดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI	ลำดับ
ด้านการนำองค์กร	3.334	0.801	ปานกลาง	4.531	0.616	มากที่สุด	0.371	4
งานนิสิต	3.311	0.749	ปานกลาง	4.446	0.733	มาก	0.354	5
งานครูพี่เลี้ยง	3.371	0.808	ปานกลาง	4.473	0.589	มาก	0.339	7
งานอาจารย์นิเทศก์	3.446	0.795	ปานกลาง	4.594	0.581	มากที่สุด	0.346	6
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.338	0.716	ปานกลาง	4.533	0.570	มากที่สุด	0.368	4
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	3.399	0.773	ปานกลาง	4.628	0.529	มากที่สุด	0.370	3
งานวิจัยและพัฒนา	3.169	0.953	ปานกลาง	4.513	0.627	มากที่สุด	0.436	1
งานคณะคู่มาร่วมมือ	3.304	0.813	ปานกลาง	4.527	0.654	มากที่สุด	0.381	2
ด้านกลยุทธ์	3.347	0.909	ปานกลาง	4.478	0.671	มาก	0.351	7
งานนิสิต	3.452	0.903	ปานกลาง	4.493	0.634	มาก	0.313	7
งานครูพี่เลี้ยง	3.324	0.876	ปานกลาง	4.554	0.628	มากที่สุด	0.382	1
งานอาจารย์นิเทศก์	3.378	0.943	ปานกลาง	4.453	0.725	มาก	0.330	6
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.338	0.869	ปานกลาง	4.472	0.650	มาก	0.352	4
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	3.338	0.898	ปานกลาง	4.561	0.645	มากที่สุด	0.381	2
งานวิจัยและพัฒนา	3.277	0.945	ปานกลาง	4.391	0.681	มาก	0.355	3
งานคณะคู่มาร่วมมือ	3.331	0.934	ปานกลาง	4.425	0.734	มาก	0.343	5

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศงานฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา (ต่อ)

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของงาน ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบัน ผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตร ควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการ จำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI	ลำดับ
ด้านลูกค้า	3.289	0.865	ปานกลาง	4.424	0.765	มาก	0.358	5
งานนิสิต	3.426	0.807	ปานกลาง	4.479	0.699	มาก	0.321	6
งานครูพี่เลี้ยง	3.270	0.847	ปานกลาง	4.378	0.781	มาก	0.351	4
งานอาจารย์นิเทศก์	3.412	0.881	ปานกลาง	4.459	0.749	มาก	0.319	7
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.290	0.869	ปานกลาง	4.391	0.787	มาก	0.346	5
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	3.203	0.872	ปานกลาง	4.567	0.683	มากที่สุด	0.438	1
งานวิจัยและพัฒนา	3.209	0.867	ปานกลาง	4.378	0.788	มาก	0.376	2
งานคณะคู่มาร่วมมือ	3.216	0.917	ปานกลาง	4.317	0.874	มาก	0.355	3
ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการ จัดการความรู้	3.181	0.961	ปานกลาง	4.345	0.721	มาก	0.381	3
งานนิสิต	3.290	0.982	ปานกลาง	4.432	0.658	มาก	0.362	5
งานครูพี่เลี้ยง	3.216	0.968	ปานกลาง	4.391	0.717	มาก	0.380	3
งานอาจารย์นิเทศก์	3.196	1.008	ปานกลาง	4.358	0.743	มาก	0.379	4
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.236	0.939	ปานกลาง	4.317	0.734	มาก	0.349	6
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	3.257	0.966	ปานกลาง	4.337	0.699	มาก	0.347	7
งานวิจัยและพัฒนา	3.021	0.889	ปานกลาง	4.291	0.725	มาก	0.436	1
งานคณะคู่มาร่วมมือ	3.054	0.979	ปานกลาง	4.290	0.772	มาก	0.421	2
ด้านบุคลากร	3.198	0.913	ปานกลาง	4.395	0.663	มาก	0.389	2
งานนิสิต	3.270	0.908	ปานกลาง	4.414	0.633	มาก	0.365	7
งานครูพี่เลี้ยง	3.270	0.895	ปานกลาง	4.427	0.604	มาก	0.370	6
งานอาจารย์นิเทศก์	3.207	1.004	ปานกลาง	4.423	0.693	มาก	0.393	3
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.239	0.844	ปานกลาง	4.396	0.637	มาก	0.371	5
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู	3.221	0.839	ปานกลาง	4.396	0.660	มาก	0.381	4
งานวิจัยและพัฒนา	3.045	0.917	ปานกลาง	4.351	0.703	มาก	0.443	1
งานคณะคู่มาร่วมมือ	3.135	0.988	ปานกลาง	4.360	0.710	มาก	0.405	2
ด้านการปฏิบัติการ	3.147	0.896	ปานกลาง	4.365	0.735	มาก	0.403	1
งานนิสิต	3.199	0.892	ปานกลาง	4.446	0.721	มาก	0.405	4
งานครูพี่เลี้ยง	3.158	0.876	ปานกลาง	4.344	0.737	มาก	0.392	5
งานอาจารย์นิเทศก์	3.179	0.948	ปานกลาง	4.365	0.734	มาก	0.389	6
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.179	0.894	ปานกลาง	4.348	0.738	มาก	0.383	7

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารสู่ความเป็นเลิศงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปี (ต่อ)

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปี	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	PNI	ลำดับ
ด้านการปฏิบัติการ (ต่อ)	3.147	0.896	ปานกลาง	4.365	0.735	มาก	0.403	1
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	3.132	0.866	ปานกลาง	4.353	0.729	มาก	0.406	3
งานวิจัยและพัฒนา	3.077	0.877	ปานกลาง	4.351	0.737	มาก	0.431	1
งานคณะผู้ร่วมมือ	3.108	0.922	ปานกลาง	4.351	0.755	มาก	0.416	2
ด้านผลลัพธ์	3.299	0.929	ปานกลาง	4.411	0.701	มาก	0.353	6
งานนิสิต	3.270	0.946	ปานกลาง	4.386	0.786	มาก	0.356	4
งานครูพี่เลี้ยง	3.370	0.929	ปานกลาง	4.439	0.657	มาก	0.332	6
งานอาจารย์นิเทศก์	3.292	0.949	ปานกลาง	4.443	0.679	มาก	0.366	3
งานผู้บริหารสถานศึกษา	3.364	0.922	ปานกลาง	4.411	0.686	มาก	0.326	7
งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	3.386	0.931	ปานกลาง	4.459	0.643	มาก	0.333	5
งานวิจัยและพัฒนา	3.189	0.891	ปานกลาง	4.356	0.747	มาก	0.385	1
งานคณะผู้ร่วมมือ	3.224	0.939	ปานกลาง	4.381	0.708	มาก	0.374	2
โดยภาพรวม	3.256	0.896	ปานกลาง	4.421	0.696	มาก	0.372	

จากตารางที่ 1 สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นได้ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติการ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.147, S.D.= 0.896) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.365, S.D.= 0.735) และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.403) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานวิจัยและพัฒนา 2) งานคณะผู้ร่วมมือ 3) งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานผู้บริหารสถานศึกษา

2. ด้านบุคลากร สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.198, S.D.= 0.913) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.395, S.D.= 0.663) และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.389) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานวิจัยและพัฒนา 2) งานคณะผู้ร่วมมือ 3) งานอาจารย์นิเทศก์ และงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานนิสิต

3. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.181, S.D.= 0.961) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.345, S.D.= 0.721) และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.381) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานวิจัยและพัฒนา 2) งานคณะผู้ร่วมมือ 3) งานครูพี่เลี้ยงและงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. ด้านการนำองค์กร สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.334, S.D.= 0.801) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.531, S.D.= 0.616) และมีค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified} = 0.371) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานวิจัยและพัฒนา 2) งานคณะผู้ร่วมมือ 3) งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานครูพี่เลี้ยง

5. ด้านลูกค้า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.289$, S.D.= 0.865) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.424$, S.D.= 0.765) และมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.358$) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) งานวิจัยและพัฒนา 3) งานคณะคู่วรรณกรรม และงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานอาจารย์นิเทศก์

6. ด้านผลลัพธ์ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.299$, S.D.= 0.929) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.411$, S.D.= 0.701) และมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.353$) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) งานวิจัยและพัฒนา 3) งานคณะคู่วรรณกรรม และงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานอาจารย์นิเทศก์

7. ด้านกลยุทธ์ สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.347$, S.D.= 0.909) สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.478$, S.D.= 0.671) และมีค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified} = 0.351$) โดยสามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็น ได้ดังนี้ 1) งานครูพี่เลี้ยง 2) งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 3) งานวิจัยและพัฒนา และงานที่มีระดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ งานนิสิต

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย พบว่า โดยภาพรวม สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบคุมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา สภาพปัจจุบันของทุกด้านยังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ยังมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาให้เกิดความสัมพันธอันแน่นแฟ้นกับนักศึกษาครูและผลักดันความสำเร็จของงาน เมื่อนักศึกษาครูได้รับการบริการที่เป็นเลิศ จะมีแนวโน้มกลับมาและแนะนำผู้อื่น ให้คำวิจารณ์ในเชิงบวก ในทางกลับกันการบริหารที่ไม่ดีเกิดเป็นการบริการที่ไม่ประทับใจไปสู่การสูญเสียความเชื่อมั่นและการวิจารณ์ในเชิงลบ จากผลการวิจัย อาจเริ่มจากการสื่อสารภายในสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครูให้ทรงประสิทธิภาพ การอบรมพัฒนาคณาจารย์ตามการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของสังคม การรับฟังเสียงความคิดเห็นของลูกค้าที่มุ่งเน้นสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งและสร้างฐานลูกค้าที่ภักดี สอดคล้องกับ Steven P. Gaskin et al. (2014) กล่าวว่า การรับฟังเสียงของลูกค้าจะสามารถเชื่อมโยงไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานได้ จากผลการวิจัยสามารถแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติการ ผลจากการวิจัย พบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบคุมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านการปฏิบัติการ งานวิจัยและพัฒนาที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังไม่สามารถพึ่งพาภาคีเครือข่ายภายนอกเพื่อให้เกิดการบรรลุผลการปฏิบัติงานตามเป้าหมายด้วยความคล่องตัวเท่าที่ควรทั้งที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการสร้างจุดร่วมของผลประโยชน์เครือข่าย อาทิ การได้รับการยอมรับ ชื่อเสียง โอกาสในความก้าวหน้า ความสุขหรือตัวเงินที่มากพอจะดึงดูดใจให้รวมกัน การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อเป็นช่องทางในการติดต่อสื่อสารกับภาคีเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ การใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ยังสามารถช่วยจัดการงานในสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ให้สามารถเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของตลาดและคู่แข่งได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานในระบบข้อมูลความปลอดภัยทางไซเบอร์เช่นกัน สอดคล้องกับ กุลทัต หงษ์ขยางกูร และ ปรัชญานันท์ เทียงจรรยา (2563) กล่าวว่า การจัดระบบเครือข่ายที่ดีเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะช่วยให้เครือข่ายดำเนินไปได้อย่างราบรื่น โดยการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีความชัดเจนในอำนาจหน้าที่ วิธีการทำงาน ตลอดจนการประสานงานระหว่างสมาชิก มีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายการทำงานและกติกาที่เป็นที่ยอมรับของสมาชิก มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ การกำหนดผู้นำที่เหมาะสม รวมทั้งมีระบบการช่วยเหลือและช่วยแก้ไขปัญหามา โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการติดต่อสื่อสาร กระบวนการสื่อสารที่ทันสมัยผ่านอินเทอร์เน็ต เฟดทฟอร์มที่พัฒนาขึ้น ช่วยให้การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกให้เป็นไปได้อย่างสะดวก สบาย รวดเร็ว สม่าเสมอ และทั่วถึง ทั้งในช่วงเวลาปกติ และช่วงที่มีภาวะวิกฤติ

งานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการทำงานในสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา จึงสามารถช่วยให้สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู มีความเป็นเลิศในการแข่งขันในตลาด ช่วยเพิ่มคุณค่าในการบริการและช่วยลดต้นทุนในการผลิต อีกทั้งช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมบุคลากรในองค์กร โดยการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในการคิดค้น ไอเดียใหม่ๆ และการทำงานร่วมกันเป็นทีม อาทิ การเก็บข้อมูลตลาดแรงงาน การวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้า การทดลองสร้างห้องฝึกหัดครูร่วมกับคณะคู่มือและภาคีเครือข่ายภายนอก ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ จันทนา อุดม, นงนุช ไพบูลย์รัตนานนท์, ไพโรจน์ บุตรชิวัน, หะริน สัจเดช และ พระครูกาญจนกิจโสภณ (2563) พบว่า การคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมไม่เพียงแต่จะ born to be แต่สามารถ built to be ได้ผ่านการใช้ความรู้ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาทักษะทางความคิด ช่วยสนับสนุนสภาพแวดล้อมในการทำงานและปรับใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับธุรกิจขององค์กร และต้องจัดเก็บองค์ความรู้ที่เป็นนวัตกรรมอย่างเหมาะสมไว้ในคลังเก็บความรู้นวัตกรรมผ่านการเลือกใช้กลยุทธ์ในการจัดการความรู้ที่เหมาะสมกับองค์กร โดยให้ความสำคัญกับการผสมผสานระหว่างการใช้เทคโนโลยีและคนเพื่อบู๊ตไปสู่อุตสาหกรรม

2. ด้านบุคลากร ผลจากการวิจัยพบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านบุคลากร งานวิจัยและพัฒนามีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานเพื่อการวิจัยที่ตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลของบุคลากรที่มีความแตกต่างกันจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเอง การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างเต็มที่ การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสมต่องานวิจัยต้องพิจารณาจากปัจจัยที่หลากหลาย สอดคล้องกับ ณัฏฐพงศ์ พิสิษฐพงศ์ และ บริษัท โอปูลักษณ์ มาร์เก็ตติ้ง จำกัด (2561) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เป็นองค์ประกอบที่จะเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย โอกาสก้าวหน้าในการทำงาน องค์กรและการจัดการ ค่าจ้าง คุณลักษณะเฉพาะของงาน การนิเทศงาน คุณลักษณะทางสังคมของงาน การติดต่อสื่อสาร สภาพการทำงาน และสวัสดิการหรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่ได้รับ โดยปัจจัยเหล่านี้จะเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการทำงานของแต่ละบุคคลได้

อย่างไรก็ตามการพัฒนาบุคลากรในสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ให้มีประสิทธิภาพในงานวิจัยและพัฒนาจะต้องพิจารณาทั้งด้านความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพ สามารถแบ่งปันความรู้และทักษะตลอดการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจนเกิดงานวิจัยและพัฒนาเป็นทีมอย่างมืออาชีพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยการร่วมมือ ร่วมใจกันของอาจารย์ บุคลากรฝ่ายสนับสนุน ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปที่การแก้ไขปัญหาในการทำงานและให้บรรลุเป้าหมายจนเกิดเป็นวัฒนธรรมหรือชุมชนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในองค์กร สอดคล้อง ศิวกร รัตติโชติ (2561) กล่าวว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยเป็นชุมชนทางวิชาการ เกิดขึ้นจากในชุมชน สถานที่ที่ประจำและสังกัดอยู่ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน รวมถึงมีการจัดบรรยากาศให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดจนมีกิจกรรมในการดำเนินการร่วมกัน การทำงานเป็นเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันคิดกระบวนการในการทำวิจัยเพื่อการแก้ไขปัญหาต่างๆ และการสร้างนวัตกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาให้ไปในทิศทางเดียวกันเกิดประสิทธิผลต่อองค์กรและสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น

3. ด้านการวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ผลจากการวิจัยพบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านการวัด การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ งานวิจัยและพัฒนามีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิจัยและพัฒนาจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควมระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา จะต้องเก็บข้อมูลปริมาณมาจากองค์กรที่คล้ายคลึงกันหรือเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาใกล้เคียงกัน มาสังเคราะห์ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และจัดเก็บข้อมูลจากหลายแหล่งที่แตกต่างกันสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาผสมผสานและเชื่อมโยงกันเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดและเพิ่มความได้เปรียบในการแข่งขัน ให้สามารถวิเคราะห์และสร้างโมเดลในการทำนายแนวโน้มต่างๆ ได้ อาทิ ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลจากเว็บไซต์ สอดคล้องกับ Dilpreet Singh & Chandan K Reddy (2014) กล่าวว่า ยุคของข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data กำลังขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในแพลตฟอร์มการวิเคราะห์ข้อมูลแบบดั้งเดิม ในการดำเนินการวิเคราะห์ประเภทใดก็ได้

ตามบนข้อมูลจำนวนมหาศาลและซับซ้อนดังกล่าว การปรับขนาดแพลตฟอร์มฮาร์ดแวร์จะกลายเป็นเรื่องใกล้ตัว และการเลือกแพลตฟอร์มฮาร์ดแวร์/ซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมจะกลายเป็นการตัดสินใจที่สำคัญ หากต้องตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในระยะเวลาที่เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของอัลกอริธึมและแพลตฟอร์มต่างๆ มากมาย

4. ด้านการนำองค์กร ผลจากการวิจัย พบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านการนำองค์กร งานวิจัยและพัฒนาที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด และรองลงมา ได้แก่ งานคณะคู่มือร่วมมือ งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารควมมีบทบาทในการกำกับดูแลองค์กรและการทำประโยชน์ให้สังคม กำหนดค่านิยมและทิศทางการเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เกิดความยั่งยืน ทางงานวิจัยและพัฒนาให้มากขึ้นเรื่อยๆ สร้างความร่วมมือทางธุรกิจการศึกษาและสนับสนุนการแก้ปัญหาสังคมร่วมกัน ควมมีการรวมตัวหรือสร้างพันธมิตรในระดับสากลกับองค์กรที่มุ่งเน้นงานวิจัยและการสร้างควมเข้มแข็งและเพิ่มพูนศักยภาพการแข่งขันตลาดโลก อาทิ การผลิตงานวิจัยร่วมกับคณะคู่มือร่วมมือ และการมีสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสากล สอดคล้องกับ สุณิสสา กัณหาพงศ์, เกียรติชัย กาฬสินธุ์ และ พันธุ์ณภัทร์ เศรษฐาญวงศ์ (2559) กล่าวว่า หนึ่งในควมสำเร็จในการจัดการควมรวมเป็นพันธมิตรกันระหว่างชุมชนและบริษัท คือ แนวคิดของทั้งสองต้องมีรูปแบบไปในทิศทางเดียวกัน (Concept Of Symmetry) โดยพิจารณาในควมเข้ากันได้ของชุมชนและบริษัท จาก 2 สิ่งนี้ คือ ควมเข้ากันได้ด้านวิสัยทัศน์ (Compatible Vision) โดยมีการมองเป้าหมายที่เหมือนกันเพื่อประโยชน์ต่อชุมชนและบริษัท ควมเข้ากันได้ด้านวัฒนธรรม (Compatible Culture) เมื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมองค์กรเป็นสองแบบคือ แบบยืดหยุ่น (Organic) และแบบเครื่องจักร (Mechanistic) วัฒนธรรมองค์กรแบบยืดหยุ่น มีการเปิดรับควมคิดเห็นจากภายนอกและเกิดการปรับตัวให้เข้ากับกลยุทธ์ของบริษัทได้ดีกว่าวัฒนธรรมองค์กรแบบเครื่องจักรซึ่งจะมีความซับซ้อนของระดับชั้นในองค์กรและระบบที่เข้มงวด ดังนั้นควมสามารถของพันธมิตรจึงมีลักษณะเติมเต็มซึ่งกันและกัน (Complementary Alliances) จะส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากรและควมสามารถบางส่วนที่องค์กรไม่มีได้มากกว่าการเป็นพันธมิตรแบบรวมกันเพื่อเพิ่มขนาดองค์กร (Scale Alliances) และจะสามารถสร้างควมได้เปรียบในการแข่งขันได้ในระยะยาว

5. ด้านลูกค้า ผลจากการวิจัยพบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านลูกค้า งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นสถานที่ที่นักศึกษาจะได้ฝึกปฏิบัติงานในฐานะครูฝึกหัดซึ่งเปรียบเหมือนลูกค้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมควมพร้อมให้กับนักศึกษาครูในการเข้าสู่สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน การเข้าร่วมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะช่วยให้นักศึกษาครูได้รับประสบการณ์จริงในการสอนและการจัดการเรียนรู้ทำให้เกิดควมมั่นใจในการเป็นครูอย่างมืออาชีพ ภายใต้สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี การแข่งขันเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการรวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ การรับฟังควมคิดเห็น ควมต้องการของนักศึกษาครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดควมเหมาะสมและควมพึงพอใจของทั้งนักศึกษาครูและสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูรวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งผู้บริหาร นักเรียน ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศ ผู้ปกครองและชุมชนในสถานศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นแนวทางการพัฒนางานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยเฉพาะงานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Steven P. Gaskin et al. (2014) กล่าวว่า เสียงจากลูกค้า เป็นคำที่ใช้ในธุรกิจเพื่ออธิบายกระบวนการจับควมต้องการของลูกค้า เป็นเทคนิคการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สร้างชุดควมต้องการและควมต้องการของลูกค้าโดยละเอียด ซึ่งจัดเป็นโครงสร้างแบบลำดับขั้น แล้วจัดลำดับควมสำคัญในแง่ของควมสัมพันธ์และควมพึงพอใจกับทางเลือกปัจจุบัน

6. ด้านผลลัพธ์ ผลจากการวิจัยพบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านผลลัพธ์ ของงานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความต้องการจำเป็นสูงสุดผลลัพธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เกิดจากควมสัมพันธ์ระหว่างผลการปฏิบัติงานกับคุณภาพของหลักสูตรและบริการด้านการศึกษา ดังนั้น สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ในฐานะที่มีหน้าที่ต้องช่วยให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เข้ารับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาที่มีคุณภาพจึงต้องคัดเลือกสถานศึกษาที่มี

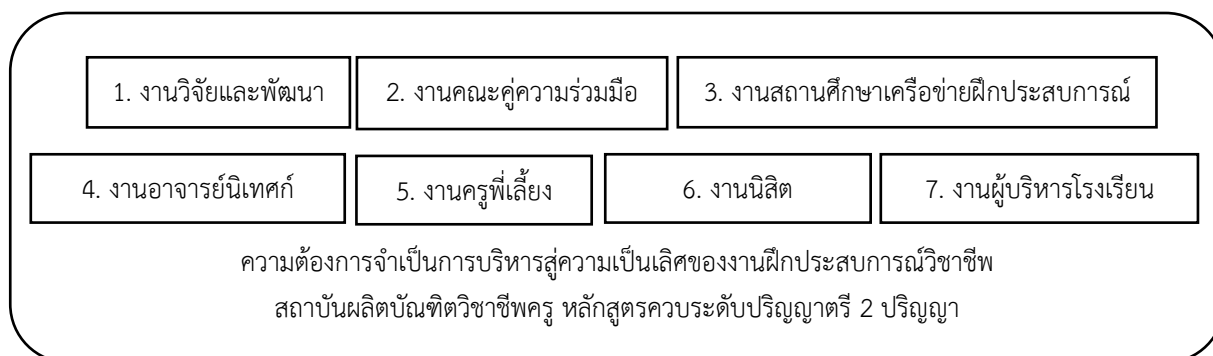
ความพร้อมจัดประสบการณ์จริงในการสอนและสามารถให้นักศึกษาครูเข้าใจการทำงานของสถานศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง โดยสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ควรเลือกสถานศึกษาฝึกประสบการณ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับ อภิชาติ โจอารีย์ (2022) กล่าวว่า ศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประกอบไปด้วย 1) ด้านนโยบายและแผน 2) ด้านหลักสูตร มาตรฐานและสาระการเรียนรู้ 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านอาคารสถานที่ และสื่ออุปกรณ์การสอน 5) ด้านขนาด ที่ตั้งและการคมนาคม 6) ด้านสวัสดิการ โดยให้มีโอกาสฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ระยะแรกๆ ที่เข้ามาศึกษาเพื่อให้รู้จักวิชาชีพและสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และเพิ่มระดับความเข้มข้นของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้มากขึ้นเพื่อที่บัณฑิตครูจะสามารถทำหน้าที่ครูได้ทันทีเมื่อเข้าไปประกอบอาชีพครูในสถานศึกษา

7. ด้านกลยุทธ์ ผลจากการวิจัยพบว่า สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ด้านกลยุทธ์งานครูที่เลี้ยงมีความต้องการจำเป็นสูงสุด และถัดมา คือ งานสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ควรมีการวางแผนและพัฒนากลยุทธ์ที่อาจส่งผลต่อโอกาสสร้างรายได้และทิศทางการรับเข้านักศึกษาในอนาคต โดยคำนึงถึงครูที่เลี้ยงประจำที่ได้อบรมดูแล นักศึกษาฝึกประสบการณ์ครูทุกทุกปีซึ่งเป็นตลาดเก่า และครูที่เลี้ยงใหม่ๆ ซึ่งเป็นตลาดใหม่ รวมถึงสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทั้งเก่าและใหม่ สอดคล้องกับ ธนส์ถ์ เกษมไชยานันท์ และ ปิยพงษ์ สุเมตติกุล (2556) กล่าวว่า การนำกลยุทธ์การตลาดเข้ามาใช้เป็นส่วนในการบริหารงานของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อการแข่งขันในตลาดอุดมศึกษาในปัจจุบันและในอนาคต สถาบันอุดมศึกษาที่จะประสบความสำเร็จได้ภายใต้สภาวะการแข่งขันที่รุนแรงได้ นอกจากจะต้องดำเนินการกิจและหน้าที่หลักของการอุดมศึกษา อันได้แก่การสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทะนุบำรุงและการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังต้องมีการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจมากขึ้นด้วยการบริหารการตลาด โดยการออกแบบหรือคิดค้นหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดเป้าหมาย (Target Market) ที่ต้องการและใช้การกำหนดราคา การสื่อสาร และการจัดจำหน่ายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการแจ้งให้ทราบ เพื่อจูงใจและให้บริการตลาดของมหาวิทยาลัย เกิดแรงจูงใจในการสมัครเข้าเรียน รวมทั้งให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลต่างๆ รวมถึงกลุ่มผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักศึกษา เช่น บิดามารดา ญาติพี่น้อง กลุ่มเพื่อนอาจารย์ที่ปรึกษาระดับมัธยมศึกษา ศิษย์เก่า และกลุ่มอื่นๆ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ได้ ดังนี้

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา หมายถึง การบริหารงานงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควาระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ที่นำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจนเป็นที่ยอมรับของสังคม โดยเรียงลำดับความสำคัญของงานที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขทั้ง 7 งาน ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตร ควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา โดยภาพรวมในแต่ละงาน งานวิจัยและพัฒนา มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุด ดังนั้น สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเพื่อให้ทุกงาน ดำเนินการที่เป็นเลิศจนเกิดคุณภาพการศึกษาได้รับการยอมรับในระดับสากล ทั้งด้านการปฏิบัติการ ด้านบุคลากร ด้านการ วัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ ด้านการนำองค์กร ด้านลูกค้า ด้านผลลัพธ์และด้านกลยุทธ์ รวมถึงงานวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีใหม่เข้ามาช่วยการบริหารให้ทันสมัย คล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งในการลดต้นทุน และนักศึกษาสามารถจบไปอย่างมีคุณภาพ ทำให้องค์กรเกิดความยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ควรวิจัยและพัฒนาศูนย์ฝึกหัดครูร่วมกับคณะคู่มือและภาคีเครือข่ายภายนอก
- 1.2 ควรสร้างแพลตฟอร์มใหม่ๆ ในการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรและภาคีเครือข่าย
- 1.3 ควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่องานวิจัยและพัฒนา
- 1.4 ควรส่งเสริมให้มีสถานศึกษาเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในระดับสากล
- 1.5 ควรคัดเลือกสถานศึกษาฝึกประสบการณ์ที่มีคุณภาพและเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สู่การบริหารสู่ความเป็นเลิศของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิต บัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับปริญญาตรี 2 ปริญญา
- 2.2 ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพ สถาบันผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตรควบระดับ ปริญญาตรี 2 ปริญญา

เอกสารอ้างอิง

- กุลทัต หงษ์ขยางกูร และ ปรัชญนันท์ เทียงจรรยา. (2560). *การสร้างและการบริหารเครือข่าย*. สงขลา: สถาบันการจัดการ ระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จันทนา อุดม, นงนุช ไพบูลย์รัตนานนท์, ไพโรจน์ บุตรชิวัน, หะริน สัจเดช และ พระครูกาญจนกิจโสภณ. (2563). การ เปลี่ยนผ่านองค์กรสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(1), 81-90.
- ชัชฎาภรณ์ หงษ์นวล. (2561). *ปัจจัยนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*. สืบค้น 15 มกราคม 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/465845>.
- ณัฐพงษ์ พิสิษฐพงศ์ และ บริษัท โอปูลีนท์ มาร์เก็ตติ้ง จำกัด. (2561). สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อ การสร้างความผูกพันองค์กรของข้าราชการและบุคลากร สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสาร บริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 1(1), 64-78.
- ธนัสถ์ เกษมไชยานันท์ และ ปิยพงษ์ สุ่มตติกุล. (2556). กลยุทธ์การบริหารการตลาดสำหรับหลักสูตรบัณฑิตศึกษาของ สถาบันอุดมศึกษา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 3(2), 173-181.
- พัชรพงษ์ แพงไพรรี และ นริศ เพ็ญโกโคย. (2563). ความสามารถในการแข่งขันสู่องค์กรแห่งความยั่งยืนของผู้ประกอบการ ศูนย์บริการรถยนต์ในประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(2), 227-248.
- ศิวกร รัตติโชติ. (2561). *แนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (การศึกษาชุมชนปฏิบัติ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2563). *เกณฑ์ EdPEX*. สืบค้น 10 กุมภาพันธ์ 2066. จาก <http://www.edpex.org/p/download-edpex.html>.
- สุนิสา กัณทะพงศ์, เกียรติชัย ภาพสินธุ์ และ พันธณภัทร์ เสวตภาณุวงศ์. (2559). ปัจจัยของพันธมิตรที่มีผลต่อความสำเร็จในการสร้างคุณค่าที่ใช้ร่วมกันกับสังคม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจร*, 39(4), 649-659.
- สุรัตน์ ตันติพิริวรกุล. (2561). เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ. *กระบี่เวชสาร*, 1(2), 63.
- อภิชาติ ใจอารีย์. (2022). ศักยภาพและความพร้อมของโรงเรียนเครือข่ายการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครูสาขาวิชาการจัดการเรียนรู้ (เกษตรกรรมศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(3), 826-847.
- Dilpreet Singh & Chandan K Reddy. (2014). A survey on platforms for big data analytics. *Journal of Big Data*, 2(8), 1-20.
- Steven P. Gaskin, Abbie Griffin, John R. Hauser, Gerald M. Katz, & Robert L. Klein. (2014). *The Voice of the Customer*. Retrieved 2 February 2023. from https://www.researchgate.net/publication/5175997_The_Voice_of_the_Customer.
- The National Institute of Standards and Technology (NIST). (2022). *Baldrige Excellence Framework 2023–2024*. Retrieved 2 February 2023. from <https://www.nist.gov/baldrige/publications/baldrige-excellence-framework>.

The Factor of The Revenue Department's Service System for Preparation and Delivery Electronic Tax Invoice and Electronic Receipts

Krittin Hanucharoenkul^{1*} and Parinnapha Chitraphan²

¹ Master of Economics, Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Ramkhamhaeng University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: krittin2538@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed to study factors affecting the success of the revenue department's service system for preparation and delivery electronic tax invoice and electronic receipts (e-tax invoice & e-receipt). The analysis was conducted using a structural equation model (SEM) on quantitative data gathered from a sample group consisting of 313 users of the e-tax invoice & e-receipt system. The result of the study found that system quality, perceived usefulness, and perceived ease of use is a factors directly influencing the success of the e-tax invoice & e-receipt system, while information quality had no direct influence. But it has an indirect influence through perceived usefulness and perceived ease of use.

Keywords: Success Factor, E-Tax Invoice, Structural Equation Model

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

กฤติน หนูเจริญกุล^{1*} และ ปริณภา จิตราภรณ์²

¹ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: krittin2538@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร จำนวน 313 ราย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร โดยปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลไม่มีอิทธิพลทางตรง แต่จะมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ, ใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์, ตัวแบบสมการโครงสร้าง

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

รัฐบาลมีนโยบายผลักดันระบบการชำระเงินของประเทศให้เข้าสู่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National E-Payment) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาระบบการชำระเงินของไทยให้สามารถรองรับธุรกรรมทางการเงินและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Payment) อย่างครบวงจร ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันประสิทธิภาพการทำธุรกรรมทางการเงิน และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของภาคธุรกิจในประเทศ สร้างแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจให้ดำเนินไปได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางของรัฐบาล กรมสรรพากรได้มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการจัดทำและนำส่งใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ของภาคเอกชน และเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-Service) ของภาครัฐ (กรมสรรพากร, กองบริหารการเสียภาษีอิเล็กทรอนิกส์, 2562)

กรมสรรพากรซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดเก็บรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในการพัฒนาประเทศ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 สามารถจัดเก็บภาษีได้เป็นจำนวน 1,833,812 ล้านบาท โดยประเภทภาษีที่มีสัดส่วนมากที่สุดคือ ภาษีมูลค่าเพิ่มมีจำนวน 745,017 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 40.63 ของภาษีทั้งหมด (กรมสรรพากร, 2564) และจากการที่ประเทศไทยใช้ระบบวิธีการคำนวณภาษีมูลค่าเพิ่มแบบเครดิตภาษีหรือการใช้ใบกำกับภาษีเป็นหลักฐานส่งผลให้เกิดการใช้กระดาษเป็นจำนวนมากสำหรับกระบวนการด้านภาษี รวมถึงการใช้ทรัพยากรอื่นๆ เช่น ค่าน้ำมันในการรับ-ส่งใบกำกับภาษี ค่าเช่าสถานที่ในการจัดเก็บใบกำกับภาษี นอกจากนี้ กระบวนการที่ยุ่งยากในการจัดเก็บและค้นหาต้องใช้ทั้งแรงงานและเวลาเป็นอย่างมาก แสดงให้เห็นว่ากระบวนการด้านภาษีแบบเดิมที่ใช้กระดาษนั้นมีต้นทุนและทรัพยากรที่ต้องใช้มากมายจากปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการทำงานให้มากขึ้น รวมทั้งยัง

สามารถลดต้นทุนต่างๆ ในกระบวนการด้านภาษีได้ โดยเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับใบกำกับภาษีของประเทศไทย คือ ระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

อย่างไรก็ดี ยังคงมีภาคธุรกิจอีกจำนวนมากที่ยังไม่ได้ใช้งานระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร โดยมีผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนเพื่อใช้งานระบบกับกรมสรรพากร ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2565 จำนวน 1,200 ราย ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคลและส่งงบการเงินให้กรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน 587,302 ราย ซึ่งโดยเฉลี่ยมีรายได้อยู่ในเกณฑ์กำหนดการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564) แสดงให้เห็นว่ามีผู้ประกอบการที่ใช้งานระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร อยู่ที่ร้อยละ 0.20 จึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญของกรมสรรพากรในการออกมาตรการหรือแนวทางต่างๆ เพื่อกระตุ้นภาคธุรกิจให้หันมาใช้งานระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) มากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความคิดเห็นของผู้ใช้บริการระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร รวมถึงศึกษาภาพรวมความสำเร็จในการใช้งานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร โดยผลจากการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบและสะท้อนความคิดเห็นของผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ใช้งานจริง ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้บริการระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมสรรพากรในระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2560 จนถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 จำนวน 1,200 ราย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ใช้บริการระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) จากประชากรโดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมีขั้นตอนการคำนวณ ดังนี้

สูตรการคำนวณ	n	$=$	$\frac{N}{1 + Ne^2}$
โดยที่	n	$=$	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	$=$	ขนาดของประชากร
	e	$=$	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มที่ยอมรับได้
แทนสูตร	n	$=$	$\frac{1200}{1 + 1200(0.05)^2}$
	n	$=$	300 ราย

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้น 13 ราย ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนเป็น 313 ราย ซึ่งมากกว่าค่าที่ได้จากการคำนวณ เพื่อให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำในการวิเคราะห์ข้อมูลมากยิ่งขึ้น ซึ่งยังคงสอดคล้องตามเกณฑ์ของ Bentler and Chou (1987) ที่เสนอว่าการวิเคราะห์ด้วยแบบสมการโครงสร้างควรมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 10 ตัวอย่าง ต่อ 1 ตัวแปรสังเกต โดยการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรสังเกตจำนวน 28 ตัวแปร ดังนั้นจึงควรมีจำนวนตัวอย่างที่ต้องใช้อย่างน้อย 280 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยจากการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ประเภทของธุรกิจ ประเภทขององค์กร รายได้ต่อปีของธุรกิจ จำนวนพนักงานในองค์กร และระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นคำถามชนิดปลายปิด (Close-Ended Question) และมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choice Question)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร ลักษณะคำถามเป็นแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

3.2 ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

3.3 ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

3.4 ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

3.5 ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

3.6 ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

3.7 ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่เก็บรวบรวมโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 313 ราย โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล (Online Questionnaire)

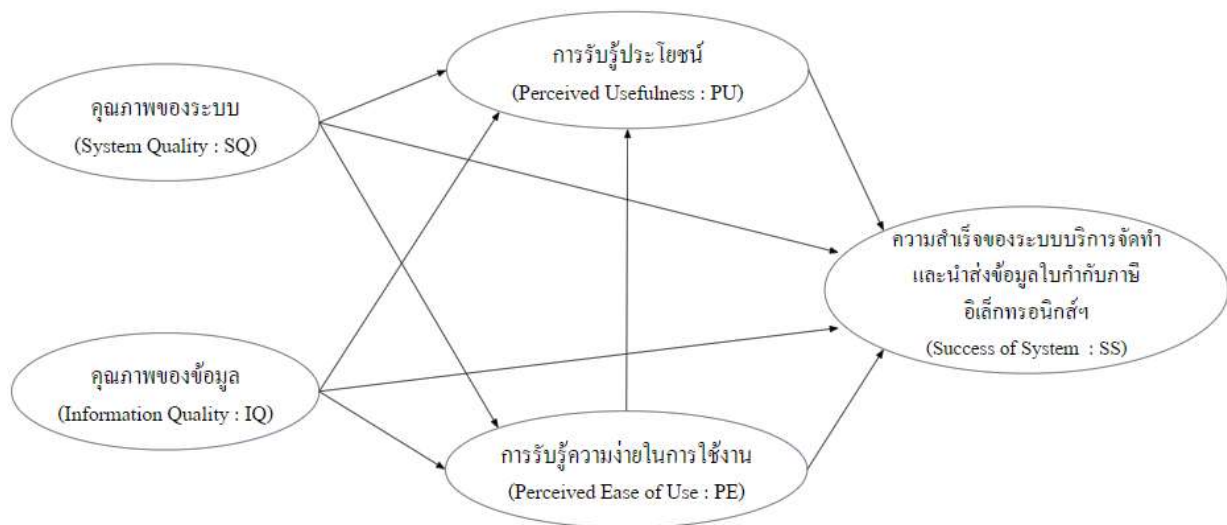
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร โดยใช้ค่าสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: Sem) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดตัวแบบ (Model Specification) เป็นการกำหนดตัวแบบโดยอาศัยการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเป็นแบบจำลองที่แสดงความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแบบ โดยตัวแบบประกอบด้วย 2 ตัวแบบย่อยคือ ตัวแบบโครงสร้าง (Structural Model) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงภายในและตัวแปรแฝงภายนอก และตัวแบบมาตรวัด (Measurement Model) ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัว

แปรแฝงกับตัวแปรสังเกต (Observed Variables) ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแบบสมการโครงสร้างสามารถแสดงได้ทั้งในแบบรูปภาพ (Path Diagram) หรือสมการ 2) การระบุลักษณะเฉพาะของโมเดล (Model Identification) เป็นขั้นตอนการตรวจสอบคุณสมบัติที่สามารถคำนวณหาค่าพารามิเตอร์ได้ค่าที่แน่นอนและค่าเดียว และจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการคำนวณมีน้อยกว่าหรือเท่ากับจำนวนค่าที่เป็นอิสระ โดยตัวแบบของงานวิจัยนี้มีลักษณะเป็นแบบจำลองที่มีการชี้ชัดมากเกินไป (Over Identification) ซึ่งสามารถวิเคราะห์สมการโครงสร้างได้ 3) การประมาณค่าพารามิเตอร์ เป็นขั้นตอนการประมาณค่าพารามิเตอร์ทุกค่าในแบบจำลอง แล้วนำค่าพารามิเตอร์เหล่านั้นคำนวณเป็นค่าความแปรปรวน (Variance) และค่าความแปรปรวนร่วม (Covariance) ของตัวแปรสังเกต และแสดงผลลัพธ์ในรูปแบบทริกซ์ที่ได้จากการคำนวณด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และ 4) การประเมินตัวแบบสมการโครงสร้าง เป็นขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างตัวแบบสมการโครงสร้างตามสมมติฐานซึ่งเป็นตัวแทนของทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากร โดยประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การประเมินภาพรวมของตัวแบบสมการโครงสร้าง การประเมินตัวแบบมาตรวัด และการประเมินตัวแบบโครงสร้าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับกรอบแนวคิดในการวิจัยผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมาประยุกต์เพื่อกำหนดข้อคำถามและสร้างเป็นตัวแบบสมการโครงสร้าง (SEM) ซึ่งมีความเชื่อมโยงกัน โดยมีตัวแปรแฝงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ตัวแปรแฝงภายใน ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ 1) ความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร 2) ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ และ 3) ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และกลุ่มที่สองตัวแปรแฝงภายนอก ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ 1) ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ และ 2) ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล โดยตัวแปรแต่ละกลุ่มมีความเชื่อมโยงกัน ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแบบสมการโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร นำมาเขียนเป็นสมการทางคณิตศาสตร์ได้โดยตัวแบบโครงสร้าง (Structural Model) มี 3 สมการ ดังนี้

$$SS = \gamma_{11}SQ + \gamma_{12}IQ + \gamma_{13}PU + \gamma_{14}PE + \zeta_1$$

$$PU = \gamma_{21}SQ + \gamma_{22}IQ + \gamma_{23}PE + \zeta_2$$

$$PE = \gamma_{31}SQ + \gamma_{32}IQ + \zeta_3$$

- โดยที่ SS = ความสำเร็จของระบบ (Success of system)
 PU = ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness)
 PE = ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use)
 SQ = ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ (System quality)
 IQ = ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล (Information quality)
 γ = ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรแฝง
 ζ = ค่าความคลาดเคลื่อนของโครงสร้าง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริหารจัดการและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร

1.1 ปัจจัยลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยลักษณะ ได้แก่ ประเภทของธุรกิจ ประเภทองค์กร รายได้ต่อปีของธุรกิจ จำนวนพนักงานในองค์กร และระยะเวลาดำเนินธุรกิจ ของผู้ประกอบการที่ใช้งานระบบบริหารจัดการและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร ซึ่งวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ปัจจัยลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยลักษณะ		จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของธุรกิจ	ค้าปลีก-ส่ง	50	15.98
	ธุรกิจบริการ	160	51.12
	อุตสาหกรรมการผลิต	73	23.32
	การเงิน	30	9.58
	รวม	313	100.00
ประเภทองค์กร	หน่วยงานของรัฐ/รัฐวิสาหกิจ	9	2.88
	ห้างหุ้นส่วน	29	9.26
	บริษัทจำกัด	242	77.32
	บริษัทมหาชนจำกัด	33	10.54
	รวม	313	100.00
รายได้ต่อปีของธุรกิจ	ไม่เกิน 10 ล้านบาท	50	15.97
	มากกว่า 10 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 15 ล้านบาท	35	11.18
	มากกว่า 15 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 30 ล้านบาท	29	9.27
	มากกว่า 30 ล้านบาท	199	63.58
	รวม	313	100.00
จำนวนพนักงานในองค์กร	ไม่เกิน 50 คน	105	33.54
	51-150 คน	63	20.13
	151-250 คน	44	14.06
	251-350 คน	39	12.46
	มากกว่า 350 คน	62	19.81
	รวม	313	100.00

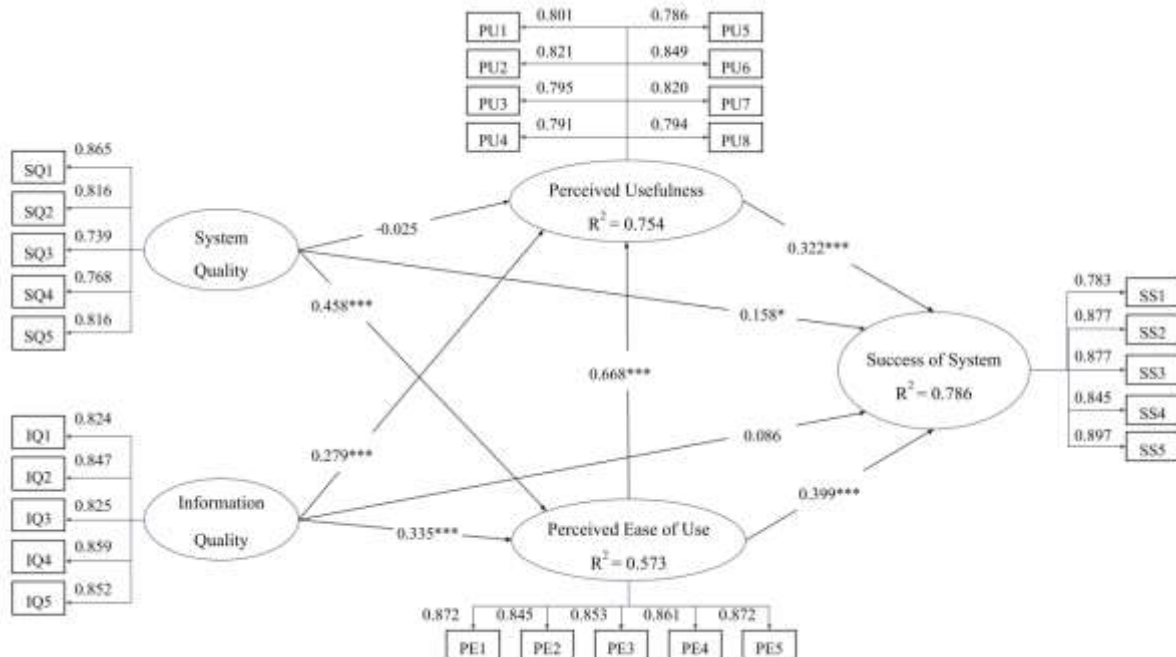
ตารางที่ 1 ปัจจัยลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

	ปัจจัยลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาดำเนินธุรกิจ	1-10 ปี	116	37.06
	11-20 ปี	86	27.48
	21-30 ปี	62	19.81
	30 ปีขึ้นไป	49	15.65
	รวม	313	100.00

1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร

ผลการประเมินตัวแบบมาตรวัด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยของตัวแปรต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร ด้วยตัวแบบสมการโครงสร้างเพื่อทดสอบสมมติฐานตามกรอบแนวคิดงานวิจัยที่กำหนดไว้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผลประเมินความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ (loading) ที่ใช้ในการประเมิน พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ส่วนปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลไม่มีนัยสำคัญ สำหรับรายละเอียดของผลการศึกษา มีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร

จากภาพที่ 2 อธิบายผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรแฝง โดยแสดงให้เห็นถึงความเที่ยงตรง (validity) ของตัวแบบมาตรวัดซึ่งจากภาพพบว่า ตัวแปรมาตรวัดทุกตัวมีค่าน้ำหนัก (loading) เป็นบวกและมีค่าสูงกว่า 0.70 อธิบายได้ว่าตัวแปรมาตรวัดทุกตัวสามารถสะท้อนถึงตัวแปรแฝงทุกตัวได้อย่างมีนัยสำคัญ และผลการประเมินตัวแบบโครงสร้างซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) เท่ากับ 0.786 อธิบายได้ว่าตัวแปรแฝงทั้ง 4 ปัจจัย

สามารถอธิบายความสำเร็จของระบบได้ประมาณร้อยละ 79 นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นค่าอิทธิพลของแต่ละปัจจัยซึ่งผู้วิจัยอธิบายไว้ในส่วนของผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมที่มีผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร

สำหรับการประเมินความเที่ยงตรงโดยพิจารณาที่ค่าเฉลี่ยของการผันแปรที่สกัดได้ (AVE) พบว่าตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่า AVE สูงกว่า 0.50 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรแฝงที่ใช้ในการศึกษาทั้ง 4 ตัวแปรนั้น เป็นตัวแทนที่ดีของปัจจัยพื้นฐาน และในส่วนของผลการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ (reliability test) พบว่าค่า Composite Reliability (CR) ของตัวแปรแฝงทุกตัวมีค่าสูงกว่า 0.70 แสดงว่าทุกตัวแปรแฝงในทุกหมวดสามารถใช้วัดข้อมูลได้ดีและมีความน่าเชื่อถือ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลความเที่ยงตรงเชิงเสมือนของตัวแบบมาตรวัด

Latent variable	Measurement variable	Loading	t-statistics	CR	AVE
System Quality				0.900	0.643
	System Quality 1	0.865	53.042		
	System Quality 2	0.816	38.491		
	System Quality 3	0.739	17.629		
	System Quality 4	0.768	30.427		
	System Quality 5	0.816	57.285		
Information Quality				0.924	0.708
	Information Quality 1	0.824	37.081		
	Information Quality 2	0.847	42.298		
	Information Quality 3	0.825	37.178		
	Information Quality 4	0.859	57.674		
	Information Quality 5	0.852	58.905		
Perceived Usefulness				0.937	0.652
	Perceived Usefulness 1	0.801	35.070		
	Perceived Usefulness 2	0.821	33.190		
	Perceived Usefulness 3	0.795	32.288		
	Perceived Usefulness 4	0.791	35.745		
	Perceived Usefulness 5	0.786	36.031		
	Perceived Usefulness 6	0.849	56.132		
	Perceived Usefulness 7	0.820	33.644		
	Perceived Usefulness 8	0.794	30.094		
Perceived Ease of Use				0.935	0.741
	Perceived Ease of Use 1	0.872	66.549		
	Perceived Ease of Use 2	0.845	42.626		
	Perceived Ease of Use 3	0.853	47.467		
	Perceived Ease of Use 4	0.861	50.703		
	Perceived Ease of Use 5	0.872	43.237		

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลความเที่ยงตรงเชิงเสมือนของตัวแบบมาตรวัด (ต่อ)

Latent variable	Measurement variable	Loading	t-statistics	CR	AVE
Success of System				0.932	0.734
	Success of System 1	0.783	27.996		
	Success of System 2	0.877	45.923		
	Success of System 3	0.877	67.493		
	Success of System 4	0.845	47.698		
	Success of System 5	0.897	66.914		

หมายเหตุ: Loadings คือ ค่าสัมประสิทธิ์, CR = Composite Reliability (ความน่าเชื่อถือของตัวแปร),

AVE = Average Variance Extracted (ค่าเฉลี่ยของการผันแปรที่สกัดได้)

ผลการประเมินตัวแบบโครงสร้าง

ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) มีค่าเท่ากับ 0.786 ดังนั้นทั้ง 4 ปัจจัย สามารถอธิบายความสำเร็จของระบบได้ประมาณร้อยละ 79

ผลการทดสอบสมมติฐาน

การศึกษากำหนดสมมติฐานว่ามี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร โดยจะส่งผลทั้งทางตรงและผลทางอ้อม ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงในตารางที่ 3 และมีผลสรุปดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ (System Quality) พิจารณาจากการออกแบบระบบที่มีความมั่นคง ปลอดภัย และง่ายต่อการใช้งาน สามารถตอบสนองความต้องการและใช้งานกับทรัพยากรขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 โดยขนาดการส่งผลทางตรง (Direct Effect) มีค่าเท่ากับ 0.158

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล (Information Quality) พิจารณาจากการที่ระบบมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ รวมถึงสามารถสรุปผลและแสดงรายการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีความเชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นที่สัมพันธ์กัน โดยปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล ไม่มีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร โดยขนาดการส่งผลทางตรงมีค่าเท่ากับ 0.086

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) พิจารณาจากประโยชน์ที่ผู้ใช้งานได้รับจากการใช้งานระบบทั้งในด้านการลดต้นทุน การประหยัดเวลา การลดความผิดพลาด รวมไปถึงการสร้างความน่าเชื่อถือและความได้เปรียบในการแข่งขันให้องค์กร โดยปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบ

บริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยขนาดการส่งผลทางตรงมีค่าเท่ากับ 0.322

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease Of Use) พิจารณาจากการมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่ายและสะดวกกว่าการออกใบกำกับภาษีแบบกระดาษ สามารถช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความสะดวกในการทำงาน รวมทั้งการเรียนรู้เพื่อใช้งานระบบไม่ซับซ้อน โดยปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยขนาดการส่งผลทางตรงมีค่าเท่ากับ 0.399

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญผ่านตัวแปรปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยขนาดการส่งผลทางอ้อม (Indirect Effect) มีค่าเท่ากับ 0.273

สมมติฐานที่ 6 ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญผ่านตัวแปรปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยขนาดการส่งผลทางอ้อมมีค่าเท่ากับ 0.295

สมมติฐานที่ 7 ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร

ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญผ่านตัวแปรปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยขนาดการส่งผลทางอ้อมมีค่าเท่ากับ 0.215

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ค่าสัมประสิทธิ์	t-statistics	ผลลัพธ์
H1: ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบ	0.158	2.578*	ยอมรับ
H2: ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบ	0.086	1.301	ปฏิเสธ
H3: ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบ	0.322	4.502***	ยอมรับ
H4: ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบ	0.399	5.925***	ยอมรับ
H5: ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบ	0.273	6.874***	ยอมรับ
H6: ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบ	0.295	5.720***	ยอมรับ
H7: ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จของระบบ	0.215	4.246***	ยอมรับ

หมายเหตุ : ระดับความเชื่อมั่น * = 0.90, ** = 0.95, *** = 0.99

ตารางที่ 4 ค่าอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อม และอิทธิพลรวมที่มีผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร

ตัวแปร	ความสำเร็จของระบบฯ		
	อิทธิพลทางตรง (DE)	อิทธิพลทางอ้อม (IE)	อิทธิพลรวม (TE)
คุณภาพของระบบ	0.158	0.273	0.431
คุณภาพของข้อมูล	0.086	0.295	0.382
การรับรู้ประโยชน์	0.322	-	0.322
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	0.399	0.215	0.614
R-squares	0.786		

หมายเหตุ : DE หมายถึง อิทธิพลทางตรง (Direct Effect)

IE หมายถึง อิทธิพลทางอ้อม (Indirect Effect)

TE หมายถึง อิทธิพลรวม (Total Effect)

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านคุณภาพระบบ ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ตามลำดับ และปัจจัยที่มีอิทธิพลน้อยที่สุดคือปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมเท่านั้น โดยอภิปรายผลการศึกษาแต่ละปัจจัย ดังนี้

ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ประกอบด้วย การออกแบบระบบที่มีความมั่นคง ปลอดภัย ง่ายต่อการใช้งาน การใช้งานกับทรัพยากรขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานทุกคนในองค์กร แสดงให้เห็นว่าระบบที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึงทั้งองค์กรจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จของระบบอย่างมาก เนื่องจากระบบที่มีคุณภาพจะเพิ่มประสิทธิภาพ พร้อมทั้งลดความผิดพลาดและอุปสรรคในกระบวนการทำงาน ซึ่งจะส่งให้กระบวนการอื่นในองค์กรได้รับผลกระทบในทางบวกตามไปด้วย โดยผลการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุกร เตชะชุมทกิจ และศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล (2562) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการใช้งานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยผลการวิจัยแสดงถึงการที่ระบบสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างครบถ้วน ผู้ใช้งานจะรับรู้ได้ถึงประสิทธิภาพของระบบ ส่งผลให้ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจมากขึ้น และงานวิจัยของ สุธิกานต์ สุขโกมล (2562) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการใช้ระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบเสร็จรับเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผลวิจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีระบบ e-tax invoice & e-receipt โดยหากระบบมีการออกแบบด้วยการตระหนักถึงความมั่นคงและปลอดภัยจะทำให้กิจการมีความมั่นใจว่าจะไม่มีความเสี่ยงเกิดขึ้นจากการใช้งาน และเกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบ เมื่อไม่มีความเสี่ยงจึงไม่มีความกังวลถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ระบบ และทำให้เกิดการยอมรับการใช้ได้ง่าย

ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล ประกอบด้วย การที่ระบบมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ รวมถึงสามารถสรุปผลและแสดงรายการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีความเชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นที่สัมพันธ์กัน โดยในอิทธิพลทางตรงปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลไม่มีนัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (e-tax invoice & e-receipt) ของกรมสรรพากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Punitha and Chandra (2017) และ Ramdhony et al. (2022) ซึ่งพบว่าคุณภาพของข้อมูลไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจในการใช้งานระบบ เนื่องจากผู้เสียภาษีให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูลไม่มากนัก ซึ่งอาจเกิดจากการ

ไว้วางใจว่าข้อมูลที่มีอยู่ในระบบนั้นเพียงพอ เป็นปัจจุบัน มีความเชื่อมโยงกัน และเชื่อถือได้อยู่แล้ว จึงใช้ข้อมูลดังกล่าวโดยปราศจากข้อกังวลใจ ทำให้คุณภาพของข้อมูลเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญลดลง อย่างไรก็ตาม แม้คุณภาพของข้อมูลจะไม่มีอิทธิพลทางตรง แต่งานวิจัยนี้พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลจะส่งผลทางอ้อมผ่านตัวแปรปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์และปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน

ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ ประกอบด้วย ประโยชน์ที่ผู้ใช้งานได้รับจากการใช้งานระบบทั้งในด้านการลดต้นทุน การประหยัดเวลา การลดความผิดพลาด การสร้างความน่าเชื่อถือและความได้เปรียบในการแข่งขันในองค์กร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของความสัมพันธ์กับการลงทุน แสดงให้เห็นว่าระบบที่มีความคุ้มค่าจะส่งผลต่อความสำเร็จของระบบเป็นอย่างมาก เนื่องจากระบบที่มีประโยชน์ทั้งการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในมิติต่างๆ นั้น สามารถส่งผลในเชิงบวกต่อผลประโยชน์ขององค์กรได้ โดยผลจากการศึกษามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรวิศา โสรส (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ: กรณีศึกษา การใช้บริการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ของกรมสรรพากร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ว่ามีประโยชน์ การรับรู้ว่าใช้งานง่าย และการเข้าถึงวิถีชีวิตปกติได้ดีส่งผลต่อทัศนคติ ซึ่งจะส่งผลต่อความตั้งใจที่จะใช้และนำไปสู่ความพึงพอใจต่อการใช้บริการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Puthur, Mahadevan, and George (2016) ที่ทดสอบแบบจำลองเชิงประจักษ์และศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจใช้ชำระระบบบริการภาษีออนไลน์ของอินเดีย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ และความพึงพอใจก็มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้ซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ประกอบด้วย การมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่ายและสะดวกกว่าการออกไปทำกับภาษีแบบกระดาษ สามารถช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความสะดวกในการทำงาน รวมทั้งการเรียนรู้เพื่อใช้งานระบบไม่ซับซ้อน สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของการรับรู้ประโยชน์และการรับรู้ความง่ายในการใช้งานต่อผลประโยชน์ของผู้ใช้งานระบบกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ของ Bahari, Mus and Mursalim (2020) โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้งานระบบไปทำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์เชื่อว่าระบบการออกไปทำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์นั้นใช้งานง่าย ไม่ต้องใช้ความพยายามมาก และปราศจากปัญหาความผิดพลาด ทำให้การรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลทางบวกต่อผลประโยชน์ของผู้ใช้อย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากการที่ระบบสามารถลดความซับซ้อนในกระบวนการทำงานจะทำให้บุคคลตอบสนองอย่างพึงพอใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการใช้งาน และทำให้เกิดการใช้งานอย่างสม่ำเสมอ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sondakh (2017) ที่ศึกษาเกี่ยวกับใช้ความตั้งใจเชิงพฤติกรรมในการใช้บริการระบบไปทำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ผู้ใช้งานระบบไปทำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์เชื่อว่าทั้งในด้านการเรียนรู้และการใช้งานระบบมีความง่าย อีกทั้งการป้อนข้อมูลและแก้ไขข้อมูลทำได้ง่ายขึ้น ทำให้การรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติ และทัศนคติก็จะมีผลในเชิงบวกต่อพฤติกรรมในการใช้ระบบ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลไปทำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ พบว่า ระบบที่ตอบสนองความต้องการได้อย่างทั่วถึงทั้งองค์กรจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จของระบบเป็นอย่างมาก เนื่องจากระบบที่มีคุณภาพจะเพิ่มประสิทธิภาพ พร้อมทั้งลดความผิดพลาดและอุปสรรคในกระบวนการทำงาน ซึ่งจะส่งให้กระบวนการอื่นในองค์กรได้รับผลทางบวกด้วย
2. ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูล พบว่า ความสำคัญด้านคุณภาพของข้อมูลสามารถลดลงได้ หากผู้ใช้งานมีความไว้วางใจอยู่แล้วว่าข้อมูลที่มีอยู่ในระบบนั้นเพียงพอ เป็นปัจจุบัน มีความเชื่อมโยงกัน และเชื่อถือได้
3. ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ พบว่า ระบบที่มีความคุ้มค่ากับการลงทุนจะส่งผลต่อความสำเร็จของระบบเป็นอย่างมาก เนื่องจากระบบที่มีประโยชน์ทั้งการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในมิติต่างๆ สามารถส่งผลในเชิงบวกต่อผลประโยชน์ขององค์กร

4. ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน พบว่า นอกจากการใช้งานที่ง่ายและสะดวกแล้ว การเรียนรู้เพื่อใช้งานระบบที่ไม่ซับซ้อนจะส่งผลต่อความสำเร็จของระบบเช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ (E-Tax Invoice & E-Receipt) ของกรมสรรพากร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของระบบ จากการออกแบบระบบที่มีความมั่นคง ปลอดภัย ง่ายต่อการใช้งาน การใช้งานกับทรัพยากรขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานทุกคนในองค์กรจะส่งผลให้เกิดความสำเร็จของระบบอย่างมาก

ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อความสำเร็จของระบบ แม้ว่าระบบจะมีข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้ รวมถึงสามารถสรุปผลและแสดงรายการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีความเชื่อมโยงกับข้อมูลอื่นที่สัมพันธ์กัน เนื่องจากผู้เสียภาษีให้ความสำคัญกับคุณภาพของข้อมูลไม่มากนัก ซึ่งอาจเกิดจากการไว้วางใจว่าข้อมูลที่มีอยู่ในระบบนั้นเพียงพอ เป็นปัจจุบัน มีความเชื่อมโยงกัน และเชื่อถือได้อยู่แล้วซึ่งเป็นมาตรฐานของระบบโดยทั่วไป

ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของระบบ จากประโยชน์ที่ผู้ใช้งานได้รับจากการใช้งานระบบ ทั้งในด้านการลดต้นทุน การประหยัดเวลา การลดความผิดพลาด การสร้างความน่าเชื่อถือและความได้เปรียบในการแข่งขันให้องค์กร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านของความคุ้มค่ากับการลงทุน

ปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของระบบ จากการมีขั้นตอนการใช้งานที่ง่ายและสะดวกกว่าการออกไปกำกับภาษีแบบกระดาษ สามารถช่วยลดขั้นตอนและเพิ่มความสะดวกในการทำงาน รวมทั้งการเรียนรู้เพื่อใช้งานระบบไม่ซับซ้อน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบและปัจจัยด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้นกรมสรรพากรจึงควรควบคุมมาตรฐานความมั่นคงและปลอดภัยให้ระบบปราศจากความเสี่ยงทุกรูปแบบอยู่เสมอ รวมไปถึงการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการใช้งานของระบบสามารถทำได้ โดยยังคงต้องทำให้ระบบมีความง่ายในการใช้งานเท่าเดิมหรือมากยิ่งขึ้น และต้องสามารถใช้งานร่วมกับทรัพยากรเดิมของธุรกิจได้

1.2 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพของข้อมูลกรมสรรพากรเป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้นกรมสรรพากรควรศึกษาและพัฒนาาระบบแสดงผลข้อมูลต่างๆ ที่มีประโยชน์เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประยุกต์ในการกำหนดแนวทางการปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

1.3 จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้นภาครัฐควรเพิ่มมาตรการผลักดันที่สามารถแสดงให้เห็นถึงประโยชน์และคุณค่าของการใช้งานระบบ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการอื่นๆ สนใจที่จะใช้ระบบเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 เพื่อให้เกิดความครอบคลุมความคิดเห็นในทุกมิติผู้ที่สนใจศึกษาควรสำรวจความเห็นของผู้ประกอบการซึ่งยังไม่ได้ใช้ระบบบริการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อศึกษาเหตุผลหรือข้อจำกัดซึ่งจะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการผลักดันให้มีการใช้งานระบบมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษามาตรการหรือแนวทางในการผลักดันผู้ประกอบการที่จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มอื่นๆ ให้ใช้งานระบบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564). ข้อมูลการจดทะเบียนนิติบุคคล 2564. สืบค้น 31 มกราคม 2565. จาก https://www.dbd.go.th/download/document_file/Statistic/2564/H26/H26_2021.pdf.
- กรมสรรพากร. (2564). รายงานประจำปี 2563. สืบค้น 28 มกราคม 2565. จาก https://www.rd.go.th/fileadmin/download/annual_report/annual_report63.pdf.
- กองบริหารการเสียภาษีอิเล็กทรอนิกส์, กรมสรรพากร. (2562). ภาพรวมการจัดทำและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบรับอิเล็กทรอนิกส์. สืบค้น 1 สิงหาคม 2564. จาก https://etax.rd.go.th/etax_staticpage/app/#/index/support/manual#top.
- ภาณุกร เตชะชุมหกิจ และ ศุภชาติ เอี่ยมรัตนกุล. (2562). อิทธิพลการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพบริการอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อการใช้งานระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(3), 306-321.
- วัชรรา โสรส. (2558). การประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ: กรณีศึกษา การใช้บริการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ของกรมสรรพากร. *วารสารเศรษฐศาสตร์รามคำแหง*, 1(1), 1-14.
- สุธิกานต์ สุขโกมล. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการใช้ระบบบริการจัดทำ และนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบเสร็จรับเงินอิเล็กทรอนิกส์. (ปัญหามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- Bahari, A., Mus, A. R., & Mursalin, M. (2020). Perceived Ease, Benefits and Perceived Enjoyment of E-Invoice User Interests. *Point of View Research Accounting and Auditing*, 1(3), 33-42.
- Bentler, P. M., & Chou, C. P. (1987). Practical issues in structural modeling. *Sociological methods & research*, 16(1), 78-117.
- Punitha, A., & Chandra, P. (2017). *Continuance intention of e-government service: a study of tax e-filing system in malaysia*. (Doctoral dissertation, Universiti Utara Malaysia).
- Puthur, J. K., Mahadevan, L., & George, A. P. (2016). Tax payer Satisfaction and Intention to Re-use Government site for E-filing. *Indore Management Journal*, 8(1), 46-59.
- Ramdhony, D., Liébana-Cabanillas, F., Gunesh-Ramlugun, V. D., & Mowlabocus, F. (2022). *Modelling the determinants of electronic tax filing services' continuance usage intention*. Retrieved 2 January 2023. from <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1111/1467-8500.12559>.
- Sondakh, J. J. (2017). Behavioral intention to use e-tax service system: An application of technology acceptance model. *European Research Studies Journal*, 20(2A), 48-64.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

Motivation for Making a Decision to Pursue a Food Delivery Career through an Online Application of a Rider in Pathum Thani Province

Jirawan Ruasrijan¹ Nuttakran Sombunpoch^{1*} and Pongphet Sukprasert¹

¹ General Management Program, Faculty of Business Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the royal patronage, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Nuttakransombunpoch@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed to (1) compare the difference between personal factors and career decision making of food delivery service via rider's online application in Pathum Thani Province; and (2) decision making for a career in food delivery service through rider's online application in Pathum Thani Province. This research is a quantitative research. The tools used for data collection were questionnaires. Statistics used for data analysis were t-tests, one-way analysis of variance and correlation coefficient analysis. The sample consisted of 400 people in Pathumthani Province who worked in food delivery services through an online application by purposive random sampling. The study found that Riders in Pathum Thani Province with different genders, ages, education, status, characteristics of the rider's career rider, experiences and platforms a career in food delivery service was decided through an online application. There were statistically significant differences. And the motivation and the decision to pursue a career in food delivery service via rider's online application in Pathumthani Province. There was a low to moderate correlation with the correlation (r) between 0.15-0.69. Affecting alternative seeking decisions at a statistically significant ($r=.580$).

Keywords: Motivation, Decision Making, Food Delivery Service, Online Application, Rider

แรงจูงใจในการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี

จิรพรรณ เรือศรีจันทร์¹ ฌัญญาณณ์ สมบุญโภชน^{1*} และ พวงเพชร สุขประเสริฐ¹

¹ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Nuttakransombunpoch@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี และ (2) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่มีต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นประชาชนในจังหวัดปทุมธานีที่ประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ผลการศึกษาพบว่า ไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ลักษณะอาชีพของ ไรเดอร์ ประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ และแพลตฟอร์มที่ต่างกัน มีการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแรงจูงใจกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมากถึงระดับปานกลาง โดยมีระดับความสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.15-0.69 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักแรงจูงใจที่มีระดับความสัมพันธ์กับการตัดสินใจประกอบอาชีพมากที่สุดคือ ด้านสภาพการทำงานที่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจด้านการแสวงหาทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (r=0.580)

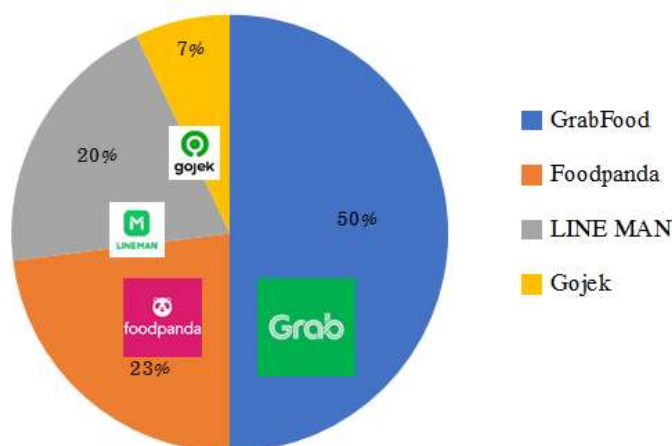
คำสำคัญ: แรงจูงใจ, การตัดสินใจ, บริการส่งอาหาร, แอปพลิเคชันออนไลน์, ไรเดอร์

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในอดีตนั้นผู้บริโภคคุ้นชินกับการรับประทานอาหารที่ร้านอาหาร ซึ่งสามารถสั่งและนั่งรับประทานได้ (ชนเศ ลักษณะพันธุ์ภักดี, 2560) ซึ่งธุรกิจร้านอาหารกำลังดำเนินธุรกิจไปได้ด้วยดี แต่หลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในเดือนมีนาคม 2563 ที่สืบเนื่องยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน ได้สร้างความเสียหายและส่งผลกระทบอย่างมากกับธุรกิจร้านอาหาร ทั้งจากมาตรการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดที่เข้มงวดของภาครัฐ เพื่อลดความเสี่ยงในการสัมผัสโรคตามมาตรการล็อกดาวน์ (Lockdown) รวมทั้งมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทำให้ร้านอาหารไม่สามารถให้บริการรับประทานอาหารภายในร้านได้ ผู้บริโภคต้องซื้ออาหารกลับบ้าน หรือใช้บริการการส่งอาหารถึงบ้านเท่านั้น (กรวรรณ กฤตวรกาญจน์ และ เสาวลักษณ์ ดวงอิน, 2564) ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องหาช่องทางการขายอื่นๆ เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงธุรกิจของตนได้ เช่น GrabFood, Foodpanda, LINE MAN และ Gojek ซึ่งในปี พ.ศ. 2563 ธุรกิจ Food Delivery ผู้บริโภคใช้แอปพลิเคชันเหล่านี้เพื่อสั่งอาหารมากที่สุดถึงร้อยละ 88.47 มีจำนวนครั้งของการจัดส่งอาหารถึง 66-68 ล้านครั้ง และมีมูลค่าตลาด รวมถึง 68,000 ล้านบาท โดยปัจจุบันแพลตฟอร์มในตลาด Food Delivery ที่เป็นที่นิยมในประเทศไทย คือ GrabFood, Foodpanda, LINE MAN และ Gojek ซึ่งผู้ให้บริการแต่ละรายต่างมีรูปแบบการให้บริการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาส่วนแบ่งตลาดแอปพลิเคชัน Food Delivery ในปีพ.ศ. 2563 จะเห็นได้ว่า Grab มีส่วน

แบ่งตลาดมากที่สุด โดยครอบครองสัดส่วนมากถึงร้อยละ 50 ในขณะที่แอปพลิเคชันอื่นๆ ได้แก่ Food Panda, Lineman และ Gojek มีสัดส่วนรองลงมา คือ ร้อยละ 23 ร้อยละ 20 และ ร้อยละ 7 (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ส่วนแบ่งตลาดแอปพลิเคชัน Food Delivery ในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2563

จากความต้องการใช้งาน Food Delivery ที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้อาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันเป็นที่ต้องการเพิ่มขึ้น และเป็นโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับผู้ที่ขาดรายได้จากผลกระทบที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 โดยแอปพลิเคชัน Food Delivery ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นนายหน้าระหว่างผู้ให้บริการส่งอาหาร (ไรเดอร์) และ ผู้รับบริการ (ผู้ส่งอาหาร) เท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้เสนอซื้อแรงงาน (Demand for Labor) ด้วย โดยมีไรเดอร์ เป็นผู้เสนอขายแรงงาน (Supply of Labor) ซึ่งจากการพัฒนาระบบ Food Delivery จึงทำให้เกิด “คนงาน สายพันธุ์ใหม่” ที่รับมอบหมายงานแบบครั้งเดียวจบและได้รับค่าตอบแทนรายชิ้น โดย GrabFood และ Foodpanda เป็นผู้ให้บริการที่มีพื้นที่ครอบคลุมและจำนวนไรเดอร์มากที่สุดในประเทศไทย ซึ่ง GrabFood ให้บริการในพื้นที่ 35 จังหวัด มีจำนวนไรเดอร์ประมาณ 100,000 คน และ Foodpanda ให้บริการในพื้นที่ 77 จังหวัด มีจำนวนไรเดอร์ ประมาณ 60,000 คน (The Standard, 2564)

อย่างไรก็ตาม การประกอบอาชีพไรเดอร์ ต้องอยู่ในภาวะจำยอมต่อเงื่อนไขจากเจ้าของธุรกิจ อาทิ เงื่อนไขด้านยานพาหนะ บัญชีธนาคาร การอบรม การทดสอบ เงื่อนไขทำงาน เช่น จ่ายสมักร ค่าแฉีกเกิด กระเป๋า มีลมโทษเมื่อทำผิด ส่งผลให้ไรเดอร์ขาดอำนาจต่อรองในด้านหน้าที่การงานทั้งที่เป็นอาชีพที่มีต้นทุน ตลอดจนสภาพการทำงานบนความเสี่ยงชีวิตบนท้องถนน สถานการณ์โรคโควิด-19 ที่เข้าขั้นวิกฤติ และความไม่เพียงพอของค่าครองชีพ ทำให้ไรเดอร์จึงต้องทำงานเพื่อแลกกับค่าแรงงานส่งอาหารต่อวัน (ไทยโพสต์, 2565) จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร และมีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีผู้คนในแหล่งโรงงานอุตสาหกรรม พนักงานบริษัทเอกชน พนักงานภาครัฐ และบุคคลทั่วไปที่ต้องทำงานที่บ้าน (Work from Home) ที่ต้องเว้นระยะห่างในสังคม เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด-19 ธุรกิจร้านอาหารจึงต้องปรับตัวเพื่อสนองตอบความต้องการของลูกค้า คือการให้บริการส่งถึงบ้านหรือดีลิเวอรี่ผ่านแอปพลิเคชันผ่านผู้ให้บริการอย่าง Grab, LINE MAN, Foodpanda และ Gojek ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่เกือบทุกร้านเลือกใช้เพราะเป็นวิธีที่ตอบโจทย์พฤติกรรมการใช้ชีวิตของผู้บริโภคในยุค New Normal ได้ตรงจุดที่สุด ส่งผลให้ธุรกิจส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ในจังหวัดปทุมธานีมีอัตราการเติบโตที่สูงขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคจากผลสำรวจของไลน์แมนที่สำรวจพฤติกรรมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและจังหวัดรอบๆ รวม 6 จังหวัด ในช่วง พ.ค.-มิ.ย. 2564 พบว่า ผู้บริโภคจังหวัดปทุมธานี มีการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันมากกว่าคนกรุงเทพฯ ซึ่งอาจจะเป็นเพราะทำงานที่บ้านมากขึ้น ไม่ต้องเดินทางมาทำงานใน กทม. (เกษม พิพัฒน์เสรีธรรม, 2564) ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี
- 2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่มีต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในจังหวัดปทุมธานีที่ประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอลองหลวงอำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก และอำเภอหนองเสือ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแทนของประชาชนในจังหวัดปทุมธานีที่ประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 7 อำเภอ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรมาก่อน จึงใช้สูตรของ Cochran (1977) โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ เท่ากับ 0.05 ซึ่งคำนวณได้ 385 คน ทั้งนี้ความสมบูรณ์ครบถ้วนของการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอเก็บแบบสอบถามเพิ่มอีก 5% ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเงื่อนไขในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ต้องเป็นประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลำลูกกา อำเภอลองหลวงอำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอสามโคก และอำเภอหนองเสือ ที่ประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ อย่างละเท่าๆ กัน ดังนี้

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัย จำแนกตามพื้นที่

พื้นที่	จำนวน (คน)
อำเภอเมืองปทุมธานี	58
อำเภอลำลูกกา	57
อำเภอลองหลวง	57
อำเภอธัญบุรี	57
อำเภอลาดหลุมแก้ว	57
อำเภอสามโคก	57
อำเภอหนองเสือ	57
รวม	400

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นคำถามแบบเลือกตอบ (Check List) จำนวน 7 ข้อ มีลักษณะมาตราวัดแบบนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตราเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ลักษณะของอาชีพไรเดอร์ ประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ และแพลตฟอร์ม

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 2 ด้าน

มีลักษณะมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) ประกอบด้วย ปัจจัยด้านจิตใจ และปัจจัยด้านคำจูน เพื่อวัดระดับความสำคัญที่มีต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ผ่านองค์ประกอบต่างๆ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 5 ด้าน มีลักษณะมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Interval Scale) ประกอบด้วย ด้านการตระหนักถึงความต้องการ ด้านการระบุและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ด้านการแสวงหาทางเลือก ด้านการประเมินทางเลือก และด้านการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อวัดระดับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ ผ่านองค์ประกอบต่างๆ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เป็นขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) ค่าความเที่ยงตรง (validity)

การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) เป็นขั้นตอน ที่ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสมบูรณ์ ถูกต้อง และตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) เพื่อทำการตรวจสอบข้อคำถามว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่

- 1.1) เป็นผู้ที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญทางด้านการบริหารธุรกิจ การตลาด โลจิสติกส์ และบัญชี
- 1.2) ประสบการณ์การทำงานวิจัยตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป
- 1.3) วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

จากนั้นนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านมาวิเคราะห์หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาตามโครงสร้าง (วิพร เกตุแก้ว, 2562) โดยกำหนดคะแนนการพิจารณา ดังนี้

คะแนน 1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามประเด็นเนื้อหาหลัก
คะแนน 0	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามประเด็นเนื้อหาหลัก
คะแนน -1	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องตามประเด็นเนื้อหาหลัก

ทั้งนี้ ข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เมื่อคำนวณตามค่าสถิติแล้วต้องมีค่าตั้งแต่ 0.60-1.00 โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเที่ยงตรงระหว่าง 0.67-1.00

2) ความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (α -Coefficient) ซึ่งจะต้องได้ค่าดัชนีมากกว่า 0.70 ขึ้นไป จึงจะนำไปใช้ในการวิจัย (จันทร์ แรม เรือนแป้น, 2561) โดยในการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.93

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

3.2 แรงจูงใจต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานีที่แตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บข้อมูลโดยการสำรวจ (Survey Method) โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจกับประชาชนในจังหวัดปทุมธานีที่ประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ จำนวน 400 คน

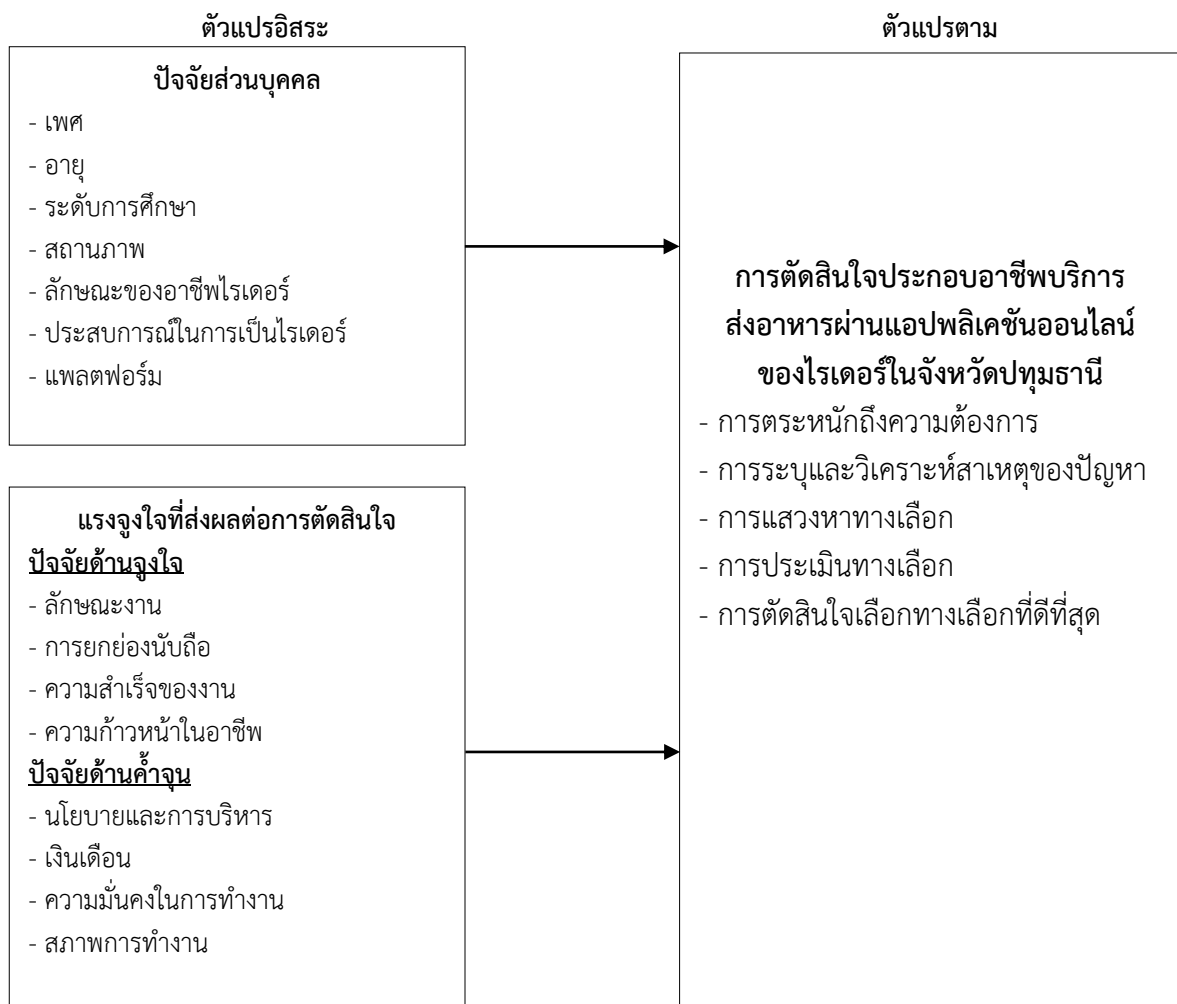
4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารอ้างอิงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ 1) การทดสอบค่าที (T-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยเมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยจะทำการทดสอบคู่ต่างด้วยวิธี LSD และ 2) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

1.6 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ต่างกันมีการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบคู่ต่างด้วยวิธี LSD พบว่า 1) ด้านการตระหนักถึงความต้องการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ต่ำกว่า 1 ปี มีการตระหนักถึงความต้องการ น้อยกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ระหว่าง 1-2 ปี และมากกว่า 2 ปี 2) ด้านการแสวงหาทางเลือก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ต่ำกว่า 1 ปี มีการแสวงหาทางเลือก มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ระหว่าง 1-2 ปี และมากกว่า 2 ปี 3) ด้านการประเมินทางเลือก โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ต่ำกว่า 1 ปี มีการประเมินทางเลือกมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ระหว่าง 1-2 ปี และมากกว่า 2 ปี และ 4) ด้านการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ต่ำกว่า 1 ปี มีการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด มากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในการเป็นไรเดอร์ระหว่าง 1-2 ปี และมากกว่า 2 ปี

1.7 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีแพลตฟอร์มต่างกัน มีการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า 1) ด้านการระบุและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ตอบแบบสอบถามแพลตฟอร์ม Food Panda มีการระบุและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามแพลตฟอร์ม Grab Food และ 2) ด้านการประเมินทางเลือก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ตอบแบบสอบถามแพลตฟอร์ม Food Panda มีการประเมินทางเลือก มากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามแพลตฟอร์ม LINEMAN

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแรงจูงใจที่มีต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี

แรงจูงใจกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมากถึงระดับปานกลาง โดยมีระดับความสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.15 - 0.69 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักแรงจูงใจที่มีระดับความสัมพันธ์กับการตัดสินใจประกอบอาชีพมากที่สุดคือ ด้านสภาพการทำงานที่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจด้านการแสวงหาทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($r = 0.58$, $P\text{-value} = 0.00$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี

แรงจูงใจ	การตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี					
	การตระหนักถึงความต้องการ	การระบุและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา	การแสวงหาทางเลือก	การประเมินทางเลือก	การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด	รวม
ด้านลักษณะงาน	0.09	0.33*	0.40*	0.36*	0.41*	0.44*
ด้านการยกย่องนับถือ	0.17*	0.39*	0.40*	0.40*	0.41*	0.49*
ด้านความสำเร็จของงาน	0.07	0.35*	0.48*	0.43*	0.50*	0.50*
ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ	0.08	0.38*	0.45*	0.46*	0.45*	0.50*
ด้านนโยบายและการบริหาร	-0.00	0.30*	0.46*	0.41*	0.45*	0.45*
ด้านเงินเดือน	0.01	0.37*	0.50*	0.49*	0.48*	0.51*
ด้านความมั่นคงในการทำงาน	0.18*	0.46*	0.52*	0.55*	0.50*	0.61*
ด้านสภาพการทำงาน	0.10*	0.39*	0.58*	0.47*	0.51*	0.57*
รวม	0.12*	0.50*	0.64*	0.60*	0.63*	0.69*

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

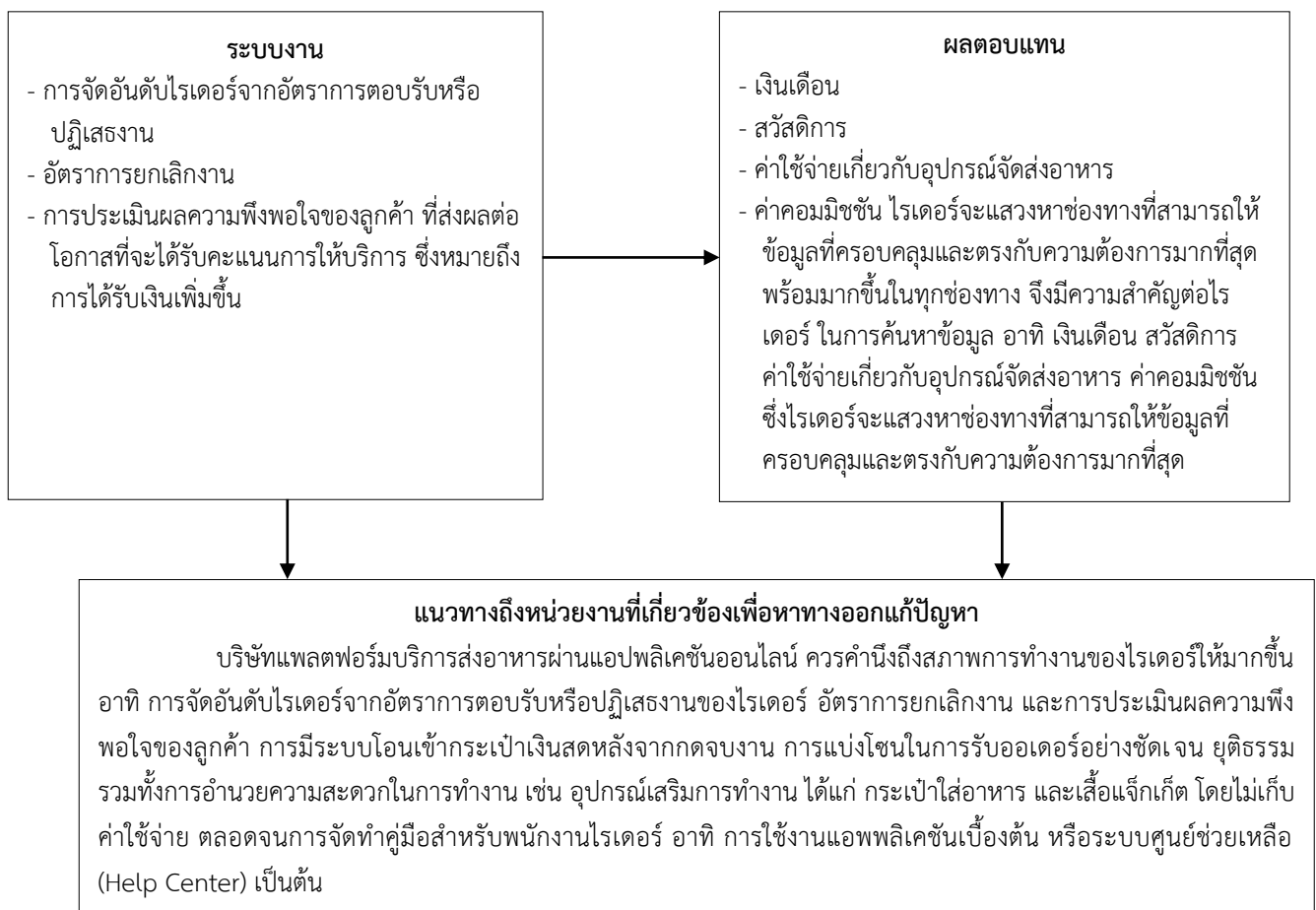
ไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานีที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ ลักษณะของอาชีพไรเดอร์ ประสบการณ์ ในการเป็นไรเดอร์ และแพลตฟอร์มที่ต่างกัน มีการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความแตกต่างเฉพาะแต่ละบุคคล มีผลกระทบต่อพฤติกรรมกรรมการตัดสินใจประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน โดยความแตกต่างทางเพศทำให้บุคคลมีความคิด ค่านิยม และทัศนคติแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังรวมถึงความแตกต่างในด้านพฤติกรรมต่างๆ รวมไปถึงด้านการตัดสินใจอีกด้วย โดยบุคคลที่มีอายุต่างกันจะมีความแตกต่างทางด้านวุฒิและประสบการณ์ในชีวิต ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการเข้าใจ การมีความรู้ การรับรู้ในเนื้อหาต่างๆ แตกต่างกัน หรืออีกประการหนึ่งคืออายุจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความสนใจในประเด็นต่างๆ โดยอายุที่แตกต่างกันจะมีความต้องการในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ระดับการศึกษาบ่งบอกถึงความสามารถในการเลือกรับ ข่าวนสารและอัตราการรู้หนังสือ เนื่องจากการศึกษาทำให้บุคคลมีความรู้ ความคิด ตลอดจนความเข้าใจในสิ่งต่างๆ กว้างขวาง ลึกซึ้งแตกต่างกันออกไป นอกจากการศึกษาจะทำให้บุคคลมีศักยภาพเพิ่มขึ้นแล้ว การศึกษายังทำให้เกิดความแตกต่างทาง ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม ความคิด พฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกันเช่น คนที่มีการศึกษาสูงมีข้อมูลความรู้กว้างขวาง มีความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ อันนำไปสู่การตัดสินใจที่อาจดีกว่า เป็นต้น ขณะที่อาชีพ จะเป็นเครื่องชี้ถึงเรื่องที่กลุ่มจะสนใจ รับรู้ข่าวสารบุคคลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน ทั้งการประกอบอาชีพ รายได้ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และครอบครัว รายได้ของบุคคลแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญแสดงถึงการมีศักยภาพในการดูแล ตนเอง บ่งบอกถึงอำนาจการใช้จ่ายในการบริโภคข่าวสาร ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะมีโอกาสที่ดีกว่าในการแสวงหา สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลตนเอง ผู้ที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจต่ำจะมีการศึกษาน้อย ทำให้มีข้อจำกัดในการรับรู้ เรียนรู้ ตลอดจนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจ สอดคล้องกับพุทธินันท์ บุญเรือง (2563) ได้กล่าวถึง แนวความคิดด้านประชากรศาสตร์นี้เป็นทฤษฎีที่ใช้หลักการของความเป็นเหตุเป็นผล กล่าวคือ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ เกิดขึ้นตามแรงบังคับจากภายนอกมากระตุ้น เป็นความเชื่อที่ว่าคนที่มีความสมบัติทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่ แตกต่างกันไปด้วย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทวี เกื่อนคำแสน และ บุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒน์ชัย (2559) ทำการศึกษา เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์น ชีบอร์ด จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อ การตัดสินใจเลือกทำงานของพนักงานที่ แตกต่างกัน นอกนั้นเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับรายได้ต่อเนื่อง และอายุการทำงานผลต่อการตัดสินใจเลือกทำงานของ พนักงานไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาปัจจัยแรงจูงใจกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ใน จังหวัดปทุมธานี พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการที่บุคคลจะเลือก อาชีพให้เข้ากับตนเองแล้ว ต้องพิจารณาจากปัจจัยหลายๆ ส่วนที่ส่งผลกระทบกับการดำรงชีวิตของตนเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะเลือกอาชีพ ที่ตนคิดว่าเหมาะสมกับตนที่สุด หากงานนั้นมีเงื่อนไข ลักษณะงาน หรือสวัสดิการที่ตอบสนองความ ต้องการของตนเองได้ จะจูงใจให้ประกอบอาชีพนั้นมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจของ Herzberg, F. (2017) ที่พบว่าในองค์กรแรงจูงใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากแต่คนและจะมีใช้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารโดยตรง และ ปัจจัยที่ใช้ในการบำรุงจิตใจนั้นอย่างดีที่สุดก็คือจะสามารถช่วยขจัดความไม่พอใจต่างๆ ได้ แต่จะไม่สามารถสร้างความพึง พอใจได้ ดังนั้น ในกระบวนการจูงใจที่ในการแก้ไขปัญหาเรื่องการจูงใจนี้ Herzberg ได้เริ่มต้นพัฒนาวิธีการเพิ่มพูนเนื้อหา ของงาน (Job Enrichment) เพื่อให้ค่าของงานสูงขึ้นและมีเนื้อหามากขึ้น เพื่อให้มีปัจจัยที่จูงใจได้เพิ่มมากขึ้นในตัวเอง การออกแบบงานใหม่ให้มีคุณค่าเนื้อหาสูงขึ้นนี้เอง ที่งานต่างจะมีความหมายมากยิ่งขึ้นมีความสำเร็จในงานมากขึ้น มีทั้งการ ยอมรับ ทั้งความรับผิดชอบสูงขึ้น ก้าวหน้ามากขึ้นและส่งเสริมการเติบโตให้แก่แต่ละคนได้ ซึ่งจะมีผลต่อการจูงใจเป็นอันมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาที่ประยุกต์ใช้ทฤษฎีของ Simon (1960) ที่เชื่อว่าเหตุผลในการเลือกอาชีพนั้นเกิดจากการ ผสมผสานความคิดต่อตัวเอง และความเข้าใจต่ออาชีพที่เลือก นั่นคือ คนที่เลือกอาชีพได้สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนมาก ที่สุด จะมีความพึงพอใจในอาชีพและส่งผลให้ประสบความสำเร็จในอาชีพนั้นๆ ได้ โดยอาศัยมิติของการตัดสินใจของ ผู้บริหารองค์กรที่ส่งผลต่อการเลือกอาชีพประกอบด้วยความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ คือ การตระหนักถึงปัญหา การ

วิเคราะห์และระบุสาเหตุของปัญหา การแสวงหาทางเลือก การประเมินทางเลือก การตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด ซึ่งความคิดพื้นฐานเหล่านี้ทำให้เกิดปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเลือกอาชีพ ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพสิน บรรพโต (2562) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเลือกประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมบริการของนักศึกษาสาขาการจัดการโรงแรม ระดับชั้นปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ค่านิยมทางการงานและการรับรู้เกียรติและชื่อเสียงของอาชีพมีอิทธิพลต่อความต้องการเลือกประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมบริการของนักศึกษาสาขาการจัดการโรงแรม ระดับชั้นปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจกับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี มีความสัมพันธ์กัน โดยแรงจูงใจที่มีระดับความสัมพันธ์กับการตัดสินใจประกอบอาชีพมากที่สุด คือ ด้านสภาพการทำงานส่งผลต่อการตัดสินใจด้านการแสวงหาทางเลือก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาชีพไรเดอร์เป็นกิจกรรมการเศรษฐกิจที่ขยายตัวมากในช่วงโควิด แต่พบมีปัญหาที่มาพร้อมโอกาสทั้งสภาพการทำงาน ซึ่งในแต่ละบริษัทแพลตฟอร์ม มีระบบการจ่ายงานและวัดผลงานจากยอดออร์เดอร์ อัตราการยกเลิกงาน และคะแนนความพึงพอใจของลูกค้า ระบบงานจึงเป็นสิ่งสำคัญในการวัดมาตรฐานการให้บริการของไรเดอร์ ทำให้ ไรเดอร์ต้องใช้ประสบการณ์อย่างมากเพื่อให้ผลลัพธ์ออกมาดีที่สุด อีกทั้งระบบจ่ายงานของแต่ละแพลตฟอร์มนั้นเป็นแบบที่ไรเดอร์ต้องแย่งกันกดรับงาน และงานที่ขึ้นมาเพื่อให้กดรับนั้นจะอยู่บนหน้าจอไม่ถึง 1 วินาที ดังนั้นการตัดสินใจของไรเดอร์ว่าจะรับงานนั้นๆ หรือไม่อาจมีเวลาแค่เสี้ยววินาที ซึ่งการกดรับงานมีผลต่อฐานเดือนหรือการเลื่อนระดับต่างๆ ของไรเดอร์

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ระบบงานและผลตอบแทนส่งผลอย่างยิ่งกับการแสวงหาทางเลือกที่จะประกอบอาชีพไรเดอร์ในจังหวัดปทุมธานี ดังนั้นประเด็นที่น่าสนใจคือการต่อยอดสภาพการทำงานและหลักประกันทางสังคมของแรงงานส่งอาหารบนเศรษฐกิจแพลตฟอร์มหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด-19 รวมถึงการสร้างมาตรการรัฐ ในอนาคตเกี่ยวกับการจ้างงานแรงงานในเศรษฐกิจแพลตฟอร์มให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากอาชีพไรเดอร์ของประเทศไทยยังจัดเป็นแรงงานนอกระบบ จะไม่ได้รับการคุ้มครองตาม พ.ร.บ.คุ้มครองแรงงานและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ฉะนั้น การออกแบบหลักประกันทางสังคมต้องทำความเข้าใจความต้องการของไรเดอร์และผู้ประกอบการต้องสอดคล้องความคุ้มครองที่แรงงานจำเป็นต้องมี เพื่อผลักดันแนวทางการประกอบการใช้กฎหมายรูปแบบการทำงานอย่างเป็นธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ในปัจจุบันอาชีพไรเดอร์ไม่มีประกันสังคมรองรับ ดังนั้นในอนาคตควรกำหนดให้อาชีพไรเดอร์เป็นอาชีพในระบบอย่างเต็มตัว มีสวัสดิการประกันสังคมเป็นการสร้างหลักประกันในการใช้ชีวิตตลอดช่วงทำงานของไรเดอร์ เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อชีวิตพนักงานของธุรกิจ ซึ่งไรเดอร์มองว่าเป็นหลักประกันชีวิตขั้นพื้นฐานที่ควรได้รับไม่ว่าจะเป็นค่าหมอ ค่ายา ยามเจ็บป่วย หรือการมีประกันอุบัติเหตุระหว่างรับงาน ด้วยเงินชดเชย หรือในกรณีทุพพลภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับไรเดอร์เมื่อได้รับความเดือนร้อนในความเป็นอยู่ของชีวิต อันเนื่องมาจากเหตุการณ์ ไม่คาดคิดระหว่างการขับรถบนท้องถนนของไรเดอร์

1.2 แพลตฟอร์มส่งอาหารในปัจจุบันมีให้เลือกหลายค่าย ซึ่งมีเงื่อนไขการคำนวณจำนวนเงินที่คิดตามระยะทางที่ต่างกัน บางแพลตฟอร์มยึดระยะทางจากแอปพลิเคชันของตนเอง อันหมายถึงการเสียเปรียบและได้เปรียบกับเงินเดือนที่ได้รับเป็นอย่างมาก ดังนั้นแพลตฟอร์มแต่ละบริษัทควรกำหนดที่มาของรายได้จากจำนวนเงินที่คิดตามระยะทางโดยยึดเส้นทางการขับจาก Google Maps เพื่อความยุติธรรมของการตรวจสอบระยะทางที่ตรงกับความเป็นจริง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเปรียบเทียบความคิดเห็นของไรเดอร์ในแต่ละบริษัทแพลตฟอร์ม เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของระดับการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ที่อาจมีความต่างกัน

2.2 ควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อนำมาเปรียบเทียบผลข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของไรเดอร์และผู้บริหารสาขาย่อยของแต่ละบริษัทแพลตฟอร์มเพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาและมุมมองที่หลากหลาย

2.3 ควรเก็บกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นเขตเมืองใหญ่ ซึ่งจะทำให้ทราบถึงแรงจูงใจและการตัดสินใจประกอบอาชีพของไรเดอร์กลุ่มใหญ่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กวรรณ กฤตวรกาญจน์ และ เสาวลักษณ์ ด้วงอิน. (2564). การเปรียบเทียบทัศนคติ ความพึงพอใจ และปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจประกอบอาชีพบริการส่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชันออนไลน์ของไรเดอร์ในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารการสื่อสารมวลชน*, 9(2), 247-277.
- เกษม พิพัฒน์เสรีธรรม. (2564). *ธุรกิจส่งอาหาร ปังไม่หยุด*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2566. จาก <https://marketeeronline.co/archives/233427>.
- จันทร์แรม เรือนแป้น. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ชเนต ลักษณะพันธุ์กักติ. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการส่งอาหารแบบเดลิเวอรี่ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

- ไทยโพสต์. (2565). พิชโควิดเปลี่ยนโลกการทำงาน. สืบค้น 28 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/115841>.
- พรทิวี เกื่อนคำแสน และ บุญญรัตน์ สัมพันธ์วัฒน์ชัย. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการตัดสินใจเลือกทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในนิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 13(1), 1-23.
- พุทธินันท์ บุญเรือง. (2563). *ประชากรศาสตร์เพื่อการพัฒนา*. อุดรดิตถ์: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- ไพลิน บรรพโต. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการเลือกประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมบริการของนักศึกษาสาขาการจัดการการโรงแรม ระดับชั้นปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- วิพร เกตุแก้ว. (2562). *ระเบียบวิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). *อยากกินต้องได้กิน SME ร้านอาหารปรับรับ Food Delivery*. สืบค้น 28 ตุลาคม 2565. จาก <https://www.kasikornresearch.com/SiteCollectionDocuments/analysis/k-social-media/sme/food%20Delivery/FoodDelivery.pdf>.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Herzberg, F. (2017). *Motivation to work*. New York: Routledge.
- Simon, H. A. (1960). *The New Science of Management Decision*. New York: Harper & Row.
- The Standard. (2564). *Foodpanda ปักธงส่งอาหารครบ 77 จังหวัดเจ้าแรกในไทย มั่นใจเก็บ GP เรตเหมาะสม ช่วยเพิ่มยอดขายร้าน คนสั่งได้บริการดี*. สืบค้น 28 ตุลาคม 2565. จาก <https://thestandard.co/foodpanda-food-delivery-in-all-77-provinces-the-first-in-thailand/>.

Impact of the use of Management Accounts on the Operational Success of Local Administrative Organizations in Thailand

Patcharaphon Ngamroeng^{1*} and Kasama Kasorn¹

¹ Department of Accountancy, Faculty of Accounting, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: mnow.phatchara.ngamroeng@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed to study the impact of the use of management accounts on the operational success of local administrative organizations in Thailand. The sample used in this research was the president of local government organizations in Thailand, accounting of 367 people. The tool used in this research was a questionnaire. The hypothesis testing to analyze the impact of the use of management accounts on the operational success of local administrative organizations in Thailand with correlation analysis and multiple regression analysis. The results showed that planning, command and motivation, control and decision-making correlated positively correlated with the operational success of local administrative organizations in Thailand. The correlation coefficients are 0.715, 0.714, 0.866, and 0.815, respectively. In addition, variables affect the operational success of local administrative organizations in Thailand. Planning, command and motivation, control and decision-making were statistical significance.

Keywords: Management Account, Operational Success, Local Government

ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

พัชรภรณ์ งามเรียง^{1*} และ กัสมา กาซ็อน¹

¹ สาขาวิชาการบัญชี คณะบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mnnow.phatchara.ngamroeng@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 367 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ด้วยสถิติการวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า ด้านการวางแผน ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ ด้านการควบคุม และด้านการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.715, 0.714, 0.866 และ 0.815 ตามลำดับ นอกจากนี้ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย คือ ด้านการวางแผน ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ ด้านการควบคุม และด้านการตัดสินใจ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: บัญชีบริหาร, ความสำเร็จในการดำเนินงาน, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นองค์กรภาครัฐที่สำคัญในการบริหารประเทศ เนื่องจากเป็นองค์กรภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนและประชาชนมากที่สุด รู้จักและเข้าใจพื้นที่เป็นอย่างดี สร้างโอกาสและส่งเสริมการมีส่วนร่วม และกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขันและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้ง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ ทั้งนี้ ในการบริหารจัดการหน่วยงาน จึงมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคลากรที่ดีและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของประชาชนทั่วไปอำนาจจากรัฐบาลกลางได้ถ่ายโอนไปยังท้องถิ่น ตั้งแต่การปกครอง การศึกษา การสาธารณสุข สาธารณูปโภค รวมถึงการให้บริการในรูปแบบต่างๆ เป็นกลไกสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้มีความเจริญในทุกๆ ด้าน ซึ่งการที่ผู้บริหารจะนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายต่างๆ ที่ได้ตั้งไว้ให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชน และรวมไปถึงการพัฒนาเจริญเติบโตของประเทศ (ชูศักดิ์ เทียงตรง, 2560)

การนำบัญชีบริหารมาใช้ในกระบวนการจัดการปัญหาการดำเนินงานของผู้บริหารในปัจจุบันนั้น โดยทั่วไปบัญชีบริหารจะมีความแตกต่างจากการบัญชีการเงินทั่วไป โดยการบัญชีการเงิน คือ การบัญชีที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรวบรวม จำแนก และรายงานข้อมูลทางการเงินที่เกิดขึ้นในอดีตให้กับบุคคลภายนอกที่ต้องการข้อมูลทางการเงิน ในขณะที่บัญชีการบริหารจะมีหลักการเกี่ยวกับการให้ข้อมูลทางการเงินแก่ผู้บริหารภายในหน่วยงานซึ่งบัญชีบริหารจะมีความยืดหยุ่น สามารถนำเสนอข้อมูลตามความต้องการของผู้ใช้ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อใช้ในการประกอบการพิจารณาความสำเร็จของการดำเนินงานหน่วยงานในหลายๆ ด้านประกอบด้วย ด้านนโยบายการบริหารของฝ่ายบริหาร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน

ของหน่วยงาน จนถึงด้านการให้บริการประชาชน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กชกร เฉลิมกาญจนา, 2557) ดังนั้น บัญชีบริหารจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการประสบความสำเร็จในการดำเนินงานของหน่วยงาน เนื่องจากบัญชีบริหารสามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนสามารถใช้ข้อมูลในอดีตสำหรับการวางแผนงานในอนาคต เป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานร่วมกันได้ตลอดจนผู้บริหารสามารถนำข้อมูลที่ได้ จากการบัญชีบริหารไปใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์ เพื่อเลือกหาแนวทางปฏิบัติงานที่ดีที่สุดของหน่วยงานได้ อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้จากการบัญชีบริหารต้องมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังจะตัดสินใจมีความถูกต้องทันต่อเวลาในการนำไปใช้งานมีความกระชับและเข้าใจได้ง่ายและต้องพิจารณาความคุ้มค่าของต้นทุนที่เสียไปกับการได้มาของข้อมูลด้วย (คมกฤษ ภาวสุทธิ์อินทร์ และ สุภาภรณ์ คงสวัสดิ์, 2554)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดให้หน่วยงานกองคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำรายงานทางการเงินเพื่อนำเสนอผู้บริหาร เพื่อสามารถนำข้อมูลทางการเงินไปใช้ในการวิเคราะห์วางแผนและประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน จากการตรวจสอบพบว่า การจัดทำบัญชีในปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่สามารถรายงานข้อมูลทางด้านงบประมาณ การเงินการคลัง การบัญชี ได้ทันตามความต้องการของผู้บริหารหน่วยงานได้ อันจะทำให้ได้มาซึ่งความถูกต้องและทันสมัยของข้อมูลไม่ทันการ และอาจได้มาซึ่งข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้การดำเนินงานล่าช้าไม่เป็นปัจจุบัน จากปัญหาที่กล่าวมาจึงก่อให้เกิดความเสียหายของหน่วยงานในการนำข้อมูลไปใช้ซึ่งส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ในเชิงนโยบาย การวางแผน เกิดความผิดพลาดและการไม่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (ผกามาศ มนต์ไธสง, อัครวิรัช รอบคอบ และ ณัฐวรรณ มุสิก, 2564)

จากที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาระบบการวิธีการบริหารงาน เพื่อผลการศึกษาของการใช้บัญชีบริหารนำไปช่วยเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพื่อให้หน่วยงานเกิดความสำเร็จในการดำเนินงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการสำรวจ (Survey Study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 7,848 คน เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2565) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ทำการเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2555) ซึ่งได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน แต่ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างยิ่งขึ้น และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทาง Google Forms จำนวน 358 แห่ง คิดเป็นอัตราตอบกลับ ร้อยละ 89.50

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น ซึ่งแบ่งออก 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานในตำแหน่งของท่าน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของท่าน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน ประกอบด้วย จำนวนพนักงานของหน่วยงาน งบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงาน จำนวนประชากรในพื้นที่ ขนาดรูปแบบของหน่วยงาน และที่ตั้งของหน่วยงาน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีบริหาร ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ ด้านการควบคุม และด้านการตัดสินใจ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านนโยบายการบริหารของฝ่ายบริหาร ด้านกระบวนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และด้านการให้บริการประชาชน

3. สมมติฐานการวิจัย

3.1 สมมติฐานที่ 1 ด้านการวางแผนส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3.2 สมมติฐานที่ 2 ด้านการสั่งการและแรงจูงใจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3.3 สมมติฐานที่ 3 ด้านการควบคุมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

3.4 สมมติฐานที่ 4 ด้านการตัดสินใจส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนและวิธีการ ดังนี้

4.1 ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม Google Forms พร้อมตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม

4.2 ขออนุญาตจากสำนักงานกฤษฎีกาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยแนบไปพร้อมกับแบบสอบถาม Google Forms ส่งไปยังนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 400 ชุด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

4.3 ดำเนินการส่งแบบสอบถาม Google Forms ถึงนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย จำนวน 400 ชุด ในวันที่ 14 พฤศจิกายน 2565 และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบแบบสอบถามกลับมา ภายในวันที่ 14 ธันวาคม 2565

4.4 เมื่อครบกำหนด ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลของแบบสอบถามที่ได้รับมาทาง Google Forms จำนวน 358 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.50 สอดคล้องกับ Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2008) ที่อธิบายว่า การใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลควรมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อย 20% จึงเป็นที่ยอมรับได้

4.5 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา แล้วดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

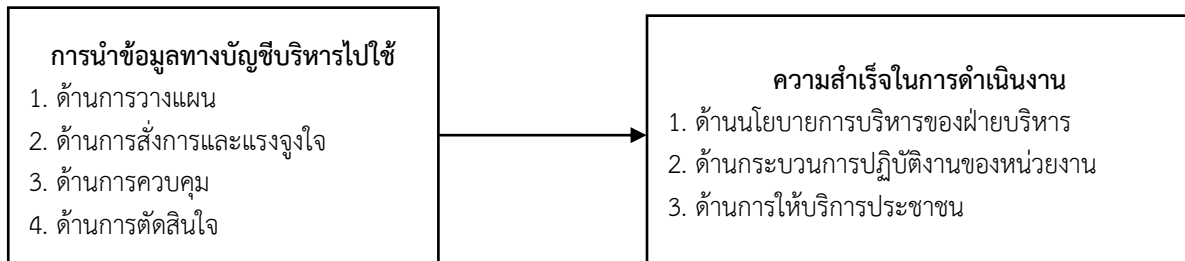
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานในตำแหน่งของท่าน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของท่าน การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน ประกอบด้วย จำนวนพนักงานของหน่วยงาน งบประมาณรายจ่ายประจำปีของหน่วยงาน จำนวนประชากรในพื้นที่ ขนาดรูปแบบของหน่วยงาน และที่ตั้งของหน่วยงาน ใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent)

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ใช้วิธีการประมวลผลทางสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การทดสอบความสัมพันธ์ของผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 60.30 เป็นเพศหญิง จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 39.70 มีอายุ 46 - 55 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 รองลงมา มีอายุมากกว่า 55 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 73.20 รองลงมา มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 มีประสบการณ์ปฏิบัติงานในตำแหน่งมากกว่า 4 ปี จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมา มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 3 - 4 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 33.50 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน มากกว่า 4 ปี จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในหน่วยงาน 3 - 4 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60

1.2 ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยส่วนใหญ่ มีจำนวนพนักงานของหน่วยงาน มากกว่า 150 คน จำนวน 150 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 41.90 รองลงมา มีจำนวนพนักงาน 50 - 100 คน จำนวน 98 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 27.40 มีงบประมาณรายจ่ายประจำปี มากกว่า 90 ล้านบาท จำนวน 144 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 40.20 รองลงมา มีงบประมาณรายจ่ายประจำปี 30 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 60 ล้านบาท จำนวน 96 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 26.80 มีจำนวนประชากรในพื้นที่ มากกว่า 30,000 คน จำนวน 112 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 31.30 รองลงมา มีจำนวนประชากร น้อยกว่า 10,000 คน จำนวน 90 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 25.10 มีรูปแบบขนาดกลาง จำนวน 180 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 50.20 รองลงมา มีขนาดรูปแบบขนาดใหญ่ จำนวน 118 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 33.00 มีที่ตั้งของหน่วยงานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 136 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 37.99 รองลงมา มีที่ตั้งของหน่วยงานอยู่ในภาคกลาง จำนวน 72 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 20.11

1.3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบัญชีบริหาร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการควบคุมรองลงมา ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ และด้านการสั่งการและแรงจูงใจ ตามลำดับ

1.4 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y	VIF
$\bar{X}$	4.62	4.50	4.66	4.59	4.60	
S.D.	.464	.506	.466	.538	.454	
X ₁	1	.535**	.719**	.626**	.715**	2.116
X ₂		1	.683**	.726**	.714**	2.274
X ₃			1	.787**	.866**	3.548
X ₄				1	.815**	3.227
Y					1	

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ** P < 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า บัญชีบริหาร ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ ด้านการควบคุม และด้านการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.715 , 0.714, 0.866 และ 0.815 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณของผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย

ตัวแปร	b	β	SE _b	t	Sig
1. ด้านการวางแผน (X ₁)	0.143	0.146	0.033	4.378	0.000**
2. ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ (X ₂)	0.110	0.123	0.031	3.551	0.000**
3. ด้านการควบคุม (X ₃)	0.454	0.467	0.042	10.809	0.000**
4. ด้านการตัดสินใจ (X ₄)	0.225	0.267	0.035	6.485	0.000**

SE_{est} = ± 0.19677 R = 0.902 R² = 0.814 F = 387.010 Constant = 0.295

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ** P < 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย มีจำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านการควบคุม (X₃) ด้านการตัดสินใจ (X₄) ด้านการวางแผน (X₁) และด้านการสั่งการและแรงจูงใจ (X₂) มีค่าสัมประสิทธิ์ (β) เท่ากับ 0.467, 0.267, 0.146 และ 0.123 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย คือ ด้านการวางแผน (X₁) ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ (X₂) ด้านการควบคุม (X₃) และด้านการตัดสินใจ (X₄) มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (SE_b) เท่ากับ ± 0.19677 มีค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.902 และมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) เท่ากับ 0.814

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านการวางแผนส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เพราะหน่วยงานมีการจัดทำแผนการ ดำเนินงานระยะยาว เพื่อกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ มีการวางแผนการจัดทำงบประมาณทางการเงินโดยหัวหน้าฝ่ายหรือหัวหน้างานต่างๆ และมีการจัดทำแผนระยะสั้น เพื่อรองรับงานในโครงการที่มีสัญญาไม่เกิน 1 ปี สอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ สมโภชน์ (2557) ศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการส่งออกลำไยในเขตภาคเหนือต่อการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหาร ในด้านการวางแผน พบว่า ความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหาร ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการวางแผนกำหนดขายสินค้า เมื่อไร จำนวนเท่าไร การกำหนดเป้าหมายด้านการเงิน เช่น เป้าหมายด้านกำไรหรือผลตอบแทน การประมาณการเกี่ยวกับรายได้ และค่าใช้จ่ายในการผลิต และ ศิราพร แซ่ตั้ง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารสมัยใหม่ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs จังหวัดนครราชสีมา พบว่า มีความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหารด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการวางแผนกำหนดเป้าหมาย วางแผนด้านเงินทุนเพื่อไม่ให้ขาดสภาพคล่อง นอกจากนี้ การศึกษาของ อรสา มั่นสกุล (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหารและประสิทธิภาพการดำเนินงาน : กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้ พบว่า อิทธิพลของระดับการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหารที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจมีระดับการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหาร คือ ด้านการวางแผนโดยข้อมูล จากบัญชีบริหารที่ดีสามารถสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารได้ทันเวลา มีการจัดทำแผนเพื่อรองรับงาน ซึ่งเป็นเครื่องมือให้ผู้บริหารนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารกิจการให้เกิดประสิทธิภาพ

ด้านการสั่งการและแรงจูงใจส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เพราะหน่วยงานมีการสั่งการแบบเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้ผู้รับคำสั่งปฏิบัติตามคำสั่งอย่างถูกต้อง มีการสั่งการโดยประสานงานและกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และมีการสั่งการด้วยวาจาในการปฏิบัติงาน เพื่อความละเอียดรอบคอบและความชัดเจนของงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภลักษณ์ สมโภชน์ (2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการของผู้ประกอบการโรงสีข้าวในเขตภาคเหนือต่อการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหาร พบว่า ความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหาร ด้านการสั่งการและแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการสั่งการ ได้แก่ ข้อมูลด้านต้นทุน ข้อมูลด้านการขาย เพื่อสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรให้จัดทำรายงานและนำเสนอรายงานเกี่ยวกับข้อมูลทางบัญชีที่สำคัญเพื่อตอบสนองต่อการบริหารงานที่ทันเวลา นอกจากนี้ หยาดพิรุฬห์ สิงหา และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคใต้ พบว่า การประยุกต์ใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คือ การประยุกต์ใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารในการสั่งการและแรงจูงใจ และดำเนินการธุรกิจ โดยมีการกระตุ้นให้พนักงานปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบโดยใช้สิ่งจูงใจกระตุ้น

ด้านการควบคุมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความสำเร็จในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เพราะหน่วยงานมีการจัดสรรค่าใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงาน เพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นไปตามแผนของหน่วยงานที่วางไว้ และมีการควบคุมงบประมาณทางการเงินให้สามารถช่วยในการปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภลักษณ์ สมโภชน์ (2558) ศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการโรงสีข้าวในเขตภาคเหนือต่อการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหาร พบว่า ความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหารด้านการควบคุมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการใช้อัตราส่วนทางการเงินในการบัญชีบริหารเพื่อควบคุมคุณภาพของสินค้าที่ผลิตและการตรวจสอบคุณภาพก่อนการส่งมอบข้อมูล เพื่อควบคุมต้นทุนและค่าใช้จ่ายดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ ข้อมูลเพื่อควบคุม

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบัญชีบริหารด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของหน่วยงานเพิ่มเติม เช่น ด้านการจัดการต้นทุน ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้นเพื่อให้ผู้บริหารหรือบุคลากรของหน่วยงาน สามารถใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานได้

2.2 ควรมีการศึกษาวិเคราะห์เปรียบเทียบการใช้บัญชีบริหารระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อให้การวิจัยมีความสมบูรณ์และครอบคลุมมากขึ้น โดยอาจทำการศึกษากลุ่มประชากรอื่นหรือขยายขนาดของกลุ่มประชากรเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวิจัยที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กชกร เฉลิมกาญจนา. (2557). *การบัญชีบริหาร (การบัญชีต้นทุน 2)*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2565). *ซักซ้อมแนวทางในการปฏิบัติในการบันทึกบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สืบค้น 2 มกราคม 2566 จาก https://www.nakhonmaesotcity.go.th/web/images/agencies_file_document/F00078.pdf.
- กัญธนา ดิษฐ์แก้ว. (2558). คุณภาพของข้อมูลทางบัญชีบริหาร นวัตกรรมทางการบริหาร การเพิ่มผลผลิตและ ความได้เปรียบทางการแข่งขันของผู้ประกอบการโรงสีข้าวในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *วารสารวิทยาการการจัดการสมัยใหม่สาขาการบัญชี*, 8(1), 47-66.
- คมกฤษ ภาวศุทธิพันธ์ และ สุภาภรณ์ คงสวัสดิ์. (2554). การบัญชีบริหาร : บทบาทสำคัญในฐานะ เครื่องมือสำหรับผู้นำองค์กรยุคใหม่. *วารสารนักบริหาร*, 31(3), 125-129.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2560). *การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ดวงกมล จิตภักดี. (2560). ผลกระทบของการใช้บัญชีบริหารต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลภาคใต้. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2555). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ผกามาศ มนต์ไธสง, อัครวิทย์ รอบคอบ และ ณัฐวรณ มุสิก. (2564). ผลกระทบของประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบริหารส่วน. ท้องถิ่นอิเล็กทรอนิกส์ e-LAAS ที่มีต่อคุณภาพรายงานทางการเงินของเทศบาลในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 13(1), 28-48
- ศิราพร แซ่ตั้ง. (2562). ผลกระทบของการประยุกต์ใช้การบัญชีบริหารสมัยใหม่ต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจ SME จังหวัดนครราชสีมา. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน).
- ศุภลักษณ์ สมโภชน์. (2557). *ความต้องการของผู้ประกอบการโรงสีข้าวในเขตภาคเหนือต่อการใช้อ้างอิงข้อมูลทางบัญชีบริหาร*. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- สิรินพร คำเป็ง. (2557). *ความต้องการของผู้ประกอบการส่งออกกล้วยในเขตภาคเหนือต่อการใช้อ้างอิงข้อมูลทางบัญชีบริหาร*. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- หยาดพิรุฬห์ สิงหา และ ประเวศ เพ็ญฉุกกุล. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ข้อมูลการบัญชีบริหารกับความสำเร็จในการดำเนินงานของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคใต้. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(2), 373-383.
- อรสา มั่นสกุล. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้อ้างอิงข้อมูลทางบัญชีและประสิทธิภาพการดำเนินงาน กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคใต้. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2008). *Marketing research*. (9th edition). Delhi: John Wiley & Sons.

The Influence of Organizational Culture and Knowledge Management on Job Efficiency of Employees in Japanese Automotive Industry Companies in the Industrial Zone of Siam Eastern Industrial Park, Rayong Province

Sittichok Choopongpan^{1*} and Thitima Chaiyakul¹

¹ Department of Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sittichok.cho@ku.th

ABSTRACT

This research article aimed (1) to study the impact of Organizational Culture on Knowledge Management of Employees; (2) to study the impact of Organizational Culture on Job Efficiency; and (3) to study the impact of Knowledge Management on Job Efficiency. This quantitative research study collect data from 420 employees working in a Japanese Automotive Industry Company in the industrial Zone of Siam Eastern Industrial Park, Rayong Province. The statistics used included percentage, mean, standard deviation and multiple regression analysis. The result of the study found that Organizational Culture have a positive impact on the Knowledge Management of Employees in a Japanese Automotive Industry Company in the industrial Zone of Siam Eastern Industrial Park, Rayong Province with a statistical level at 0.05. Organizational Culture has a positive impact on the Job Efficiency of Employees in a Japanese Automotive Industry Company in the industrial Zone of Siam Eastern Industrial Park, Rayong Province with a statistical level at 0.05. Knowledge Management has a positive impact on the Job Efficiency of Employees in a Japanese Automotive Industry Company in the industrial Zone of Siam Eastern Industrial Park, Rayong Province with a statistical level at 0.05.

Keywords: Organizational Culture, Knowledge Management, Job Efficiency, Automotive Industry

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การและการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

ลธิโชค ชูพงศ์พันธุ์^{1*} และ จิตติมา ไชยะกุล¹

¹ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sittichok.cho@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงาน (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน และ (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวินิจฉัยครั้งนี้คือพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง จำนวน 420 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 วัฒนธรรมองค์การ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการจัดการความรู้ มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: วัฒนธรรมองค์การ, การจัดการความรู้, ประสิทธิภาพการทำงาน, อุตสาหกรรมยานยนต์

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยถือเป็นผู้ผลิตอันดับต้นๆ ของโลก นับเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศไทย คิดเป็น ร้อยละ 14 ของการผลิตภาคอุตสาหกรรมไทย โดยมีพนักงานจำนวนถึง 800,000-900,000 คน (ฐานเศรษฐกิจ, 2563) แต่การแพร่ระบาดของโควิด 19 ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนี้อย่างมาก โดยเฉพาะกลุ่ม SME ผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์กลุ่ม tier 2 และ tier 3 ถือเป็นกลุ่มผู้ผลิตที่เปราะบางและได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง กลุ่มนี้มีผลิตภาพแรงงานต่ำ มีทุนสำรองน้อย รวมทั้งมีความเสี่ยงต่อการถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยี เนื่องจาก แรงงานยิ่งอายุมากขึ้นการเรียนรู้ทักษะใหม่ (Reskill) จะทำได้ยากขึ้น อีกทั้งเทคโนโลยียังสามารถที่จะควบคุมคุณภาพของผลิตภาพได้ดีกว่า (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2563)

แรงงานที่ได้รับผลกระทบ กลุ่มแรกคือ แรงงานกลุ่มผู้ที่จบ ม.3 - ม.6 ทำงานในสายงานการผลิตได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะในตำแหน่งงานประกอบ ตรวจสอบคุณภาพ และงานเทคนิค เนื่องจากมีช่องว่างทักษะด้านคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ หากบริษัทมีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ กลุ่ม 2 คือ แรงงานกลุ่มอายุ 45 ปีขึ้นไป มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทำงานในสายงานผลิต และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 55,000 บาท หากไม่สามารถต่อยอดพัฒนาทักษะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีได้ อาจได้รับเงินก้อนประมาณ 2 - 3 ล้านบาทจากการถูกเลิกจ้างหรือเกษียณก่อนกำหนด

เป็นทุนไปประกอบอาชีพด้านอื่นต่อไป และกลุ่ม 3 คือ แรงงานกลุ่มอายุ 45 ปี ขึ้นไป มีการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่า และทำงานในสายงานวิศวกรรมจะไม่ถูกระทบมากนักหากถูกเลิกจ้างก็มีแนวโน้มจะหางานใหม่ได้ (เสาวณี จันทะพงษ์ และ ทศพล ต้องหุ้ย, 2563) นอกจากนี้ ภาวะตลาดที่ซบเซาทำให้ภาคการผลิตยานยนต์ไม่ต้องการรับบัณฑิตจบใหม่ แรงงานที่ไม่มีทักษะและประสบการณ์จึงเข้าสู่อุตสาหกรรมได้ค่อนข้างยาก และแนวโน้มการจ้างงานหลังวิกฤตโควิด 19 จะเปลี่ยนไป ส่งผลกระทบให้อุตสาหกรรมยานยนต์จะต้องมีการลดจำนวนแรงงาน เพราะมีการนำระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์เข้ามาทดแทนมากขึ้น ทำให้ในแต่ละองค์กร ต้องเตรียมคนให้พร้อมเพื่อรองรับการทำงานยุคดิจิทัลรวมถึงการส่งเสริมบุคคลในองค์กร ที่มีประสบการณ์โดยตรงในระหว่างปฏิบัติงาน ซึ่งการที่จะทำให้บุคลากรขององค์กร นำความรู้หรือประสบการณ์ที่ปฏิบัติงานมา นำมาใช้เพื่อให้พัฒนาผลการปฏิบัติงานของพนักงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อองค์กรนั้น จำเป็นต้องอาศัยการผลักดันจากองค์กร ไม่ว่าจะเป็นนโยบายจากผู้บริหารโดยตรง วัฒนธรรมองค์กรที่ช่วยให้บุคลากรในองค์กรมีความเชื่อแบบแผนปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงการจัดการความรู้ที่ช่วยสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น (กรุงเทพธุรกิจ, 2563)

ปัจจุบันหลายองค์กรที่ดำเนินธุรกิจต้องมีการปรับเปลี่ยนองค์กรหรือกิจกรรมขององค์กรหลายอย่างตลอดจนต้องพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสภาพแวดล้อมธุรกิจปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกองค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและผันผวน คาดการณ์ได้ยาก ซึ่งตัวแปรที่สำคัญอย่างหนึ่งของทุกองค์กรหรือธุรกิจนั้นคือ พนักงาน เนื่องจากพนักงานเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรผ่านบริบทการปฏิบัติงานเพื่อสร้างผลผลิตหรือผลประกอบการ การที่พนักงานหรือกลุ่มพนักงานสามารถทำสิ่งที่ได้รับมอบหมายหรือหน้าที่ในบริบทของตนเองให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ (Fiedler, 1967) จะเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งที่บอกว่าพนักงานขององค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันให้กับธุรกิจ กล่าวได้ว่าพนักงานและการปฏิบัติงานของพนักงานนั้นเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่สามารถส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ดังนั้นแล้วการวัดผลการปฏิบัติงานจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่งที่จะสามารถพิสูจน์ทราบถึงผลการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เหล่านั้นว่า พนักงานสามารถดำเนินกิจกรรมตามหน้าที่หรือบริบทที่ตนเองได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งการวัดผลการปฏิบัติงานอาจสามารถนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาเพื่อให้องค์กรสามารถแข่งขันภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างยั่งยืน

จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปดังที่กล่าวข้างต้นประกอบกับในปัจจุบันโลกได้เข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่สามารถเรียกได้ว่าเป็นสังคมแห่งความรู้และระบบเศรษฐกิจฐานความรู้มากยิ่งขึ้น และด้วยความรู้เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงอยู่กับกิจกรรมขององค์กรหรืองานที่ต้องทำของแต่ละบุคคลในองค์กรซึ่งความรู้ในการทำงานนั้นจะถูกสร้างขึ้นโดยผู้ที่ปฏิบัติงาน หรือกลุ่มที่ปฏิบัติงานนั้นๆ ซึ่งอาจสร้างความรู้ขึ้นได้จากแนวคิดหรือประสบการณ์โดยตรงของผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นความรู้ที่จะนำมาใช้เพื่อให้พัฒนาผลการปฏิบัติงานของพนักงาน จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการพัฒนาเพิ่มพูนศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ผลผลิต ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น (กัลยารัตน์ ธีระชนชัยกุล, 2557) แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร และการจัดการความรู้ สามารถเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้ดียิ่งขึ้นด้วย

ดังนั้น ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาในเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรและการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบการสำรวจ (Survey Study) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ พนักงานระดับปฏิบัติการ วิศวกร เจ้าหน้าที่ รวมถึงผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น เขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง อย่างไรก็ตามเนื่องจากประชากรที่ใช้เป็นกรอบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Infinite Population) ตลอดจนยังไม่มีผู้ใดทำการสำรวจ หรือหน่วยงานใดเก็บรวบรวมสถิติจำนวนพนักงานที่แน่นอนชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยได้นำมากำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดประชากร โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (Yamene, 1967) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$n = \frac{P(1 - P)Z^2}{E^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม 0.05

Z แทน ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้โดยให้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 (ระดับ 0.05)

E แทน ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = 0.05

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{0.05(1 - 0.05)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ &= 384.16 \end{aligned}$$

ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 385 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนตัวอย่าง 9% ได้เท่ากับ 35 คน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 420 คน เพื่อป้องกันการผิดพลาดของข้อมูลที่อาจจะไม่สมบูรณ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย โดยเป็นแบบคำถามปลายปิด แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงานในบริษัทปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด เป็นแบบให้เติมข้อความและตรวจรายการ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรมองค์กร เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีของวัฒนธรรมองค์กรของโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์ 4 ประเภทคือ (1) วัฒนธรรมองค์กรแบบส่วนร่วม (2) วัฒนธรรมองค์กรแบบเอกภาพ (3) วัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว และ (4) วัฒนธรรมองค์กรแบบพันธกิจ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การจัดการความรู้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของการจัดการความรู้ของโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์ 4 กระบวนการ คือ (1) การแสวงหาความรู้ (2) การสร้างความรู้ (3) การจัดเก็บและการเรียกใช้ความรู้ (4) การถ่ายโอนและใช้ประโยชน์จากความรู้

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการทำงาน เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับผลของประสิทธิภาพการทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์ 4 ด้าน ได้แก่ (1) คุณภาพของงาน (2) ปริมาณของงาน (3) เวลา และ (4) ค่าใช้จ่าย

3. สมมติฐานการวิจัย

- 3.1 วัฒนธรรมองค์การ ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงาน
- 3.2 วัฒนธรรมองค์การ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน
- 3.3 การจัดการความรู้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง การกรอกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจงจากพนักงานระดับปฏิบัติการ วิศวกร เจ้าหน้าที่ รวมถึงผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น เขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

5.1.1 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงานในบริษัทปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด โดยวิเคราะห์ด้วยความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage)

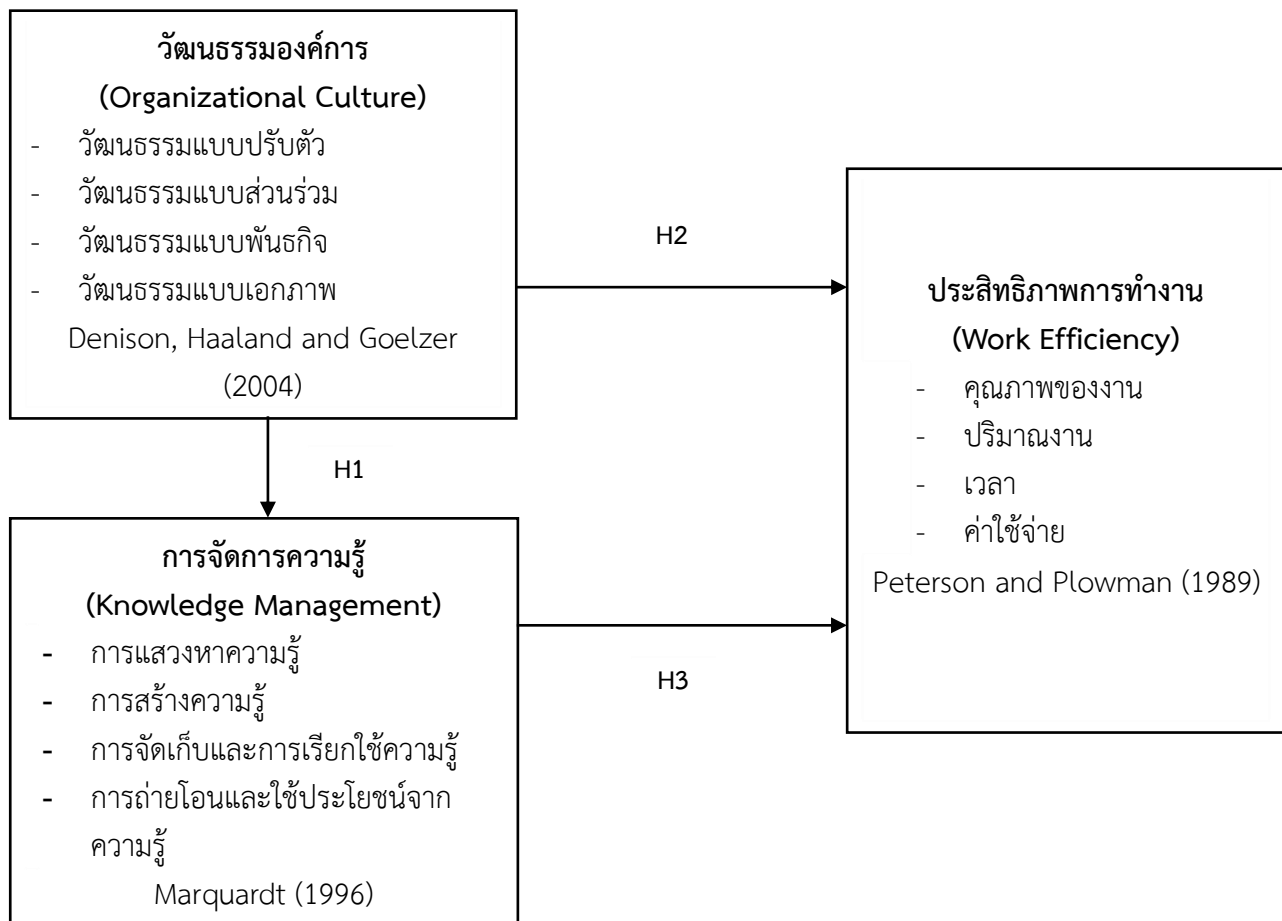
5.1.2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ การจัดการความรู้ และ ประสิทธิภาพการทำงาน วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานดังนี้

สถิติวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) ในการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยวัฒนธรรมองค์การ และการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน เพื่อหาค่าผลของอิทธิพลของตัวแปรต้นที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การและการจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ วัฒนธรรมองค์การ (Organizational Culture) และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) สำหรับตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงาน (Work Efficiency) จากการศึกษาและพัฒนาสมมติฐานงานวิจัยทั้ง 3 ข้อ ข้างต้นที่ได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 420 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ใกล้เคียงกับเพศหญิงแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 204 คน เพศหญิงจำนวน 203 คน อายุของพนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี จำนวน 208 คน ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับ ปริญญาตรี จำนวน 242 คน อายุการทำงานในบริษัท ปัจจุบัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระยะการทำงาน 5 - 10 ปีจำนวน 216 คน ประสบการณ์การทำงานทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงานทั้งหมด 6 - 10 ปี จำนวน 210 คน ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามด้านวัฒนธรรมองค์การพบว่าปัจจัยวัฒนธรรมองค์การในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.55 โดยปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถาม ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ วัฒนธรรมแบบปรับตัว ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ลำดับถัดมาคือวัฒนธรรมแบบเอกภาพ ซึ่งระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ลำดับถัดมาคือ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.47 และลำดับสุดท้าย คือ วัฒนธรรมแบบส่วนร่วม ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์ไม่เห็นใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามด้านกระบวนการจัดการความรู้ พบว่าปัจจัยกระบวนการจัดการความรู้ในภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 โดยปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถาม ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ซึ่งระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 ลำดับถัดมาคือ ด้านการจัดเก็บความรู้ ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ลำดับถัดมาคือ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ระดับความคิดเห็น

จากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.66 และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการถ่ายทอด/เผยแพร่ความรู้ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามพบว่าปัจจัยประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 โดยปัจจัยที่มีระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถาม ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านคุณภาพของงาน ซึ่งระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ลำดับถัดมาคือ ด้านปริมาณงาน ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ลำดับถัดมาคือ ด้านค่าใช้จ่าย ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 และลำดับสุดท้าย คือ ด้านเวลา ระดับความคิดเห็นจากแบบสอบถามอยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ตามลำดับ

1. อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงาน จึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมแบบเอกภาพ (Beta = 0.554) มีผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานที่สุด รองลงมา คือ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ (Beta = 0.220) ลำดับถัดมาคือ วัฒนธรรมแบบปรับตัว (Beta = 0.171) และ วัฒนธรรมแบบส่วนร่วม (Beta = 0.114) มีผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานซึ่งทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกทั้งหมด ดังนั้นตัวแปร 4 ตัวมีความสัมพันธ์ในการเกิดการจัดการความรู้ของพนักงานในทิศทางเดียวกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงสามารถอธิบายการจัดการความรู้ของพนักงาน ได้ว่า การจัดการความรู้ของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก วัฒนธรรมแบบเอกภาพ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ วัฒนธรรมแบบปรับตัว และวัฒนธรรมแบบส่วนร่วมที่ เพิ่มขึ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ตารางที่ 1 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุของ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงาน

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	1.093	.112		9.748	.000*		
วัฒนธรรมแบบปรับตัว	.150	.030	.171	4.949	.000*	.740	1.352
วัฒนธรรมแบบส่วนร่วม	.078	.024	.114	3.201	.001*	.696	1.437
วัฒนธรรมแบบพันธกิจ	.172	.028	.220	6.220	.000*	.709	1.411
วัฒนธรรมแบบเอกภาพ	.330	.019	.554	17.221	.000*	.852	1.174

SE_{est} = ±.31; Durbin-Watson = 1.868

R = 0.796; R² = 0.634; R.Adj=0.630; F = 179.425; DF = 4; sig = 0.001

2. อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัว (Beta = 0.223) มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่สุด รองลงมา คือ วัฒนธรรมแบบเอกภาพ (Beta = 0.221) ลำดับถัดมาคือ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ (Beta = 0.201) และ วัฒนธรรมแบบส่วนร่วม (Beta = 0.169) มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานซึ่งทั้ง 4 ตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกทั้งหมด ดังนั้นตัวแปร 4 ตัวมีความสัมพันธ์ในการเกิดประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในทิศทางเดียวกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงสามารถอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบเอกภาพ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ และวัฒนธรรมแบบส่วนร่วมที่ เพิ่มขึ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ตารางที่ 2 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุของ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	1.820	.143		12.742	.000*		
วัฒนธรรมแบบปรับตัว	.196	.039	.233	5.067	.000*	.740	1.352
วัฒนธรรมแบบส่วนร่วม	.111	.031	.169	3.573	.000*	.696	1.437
วัฒนธรรมแบบพันธกิจ	.151	.035	.201	4.287	.000*	.709	1.411
วัฒนธรรมแบบเอกภาพ	.126	.024	.221	5.175	.000*	.852	1.174

SE_{est} = $\pm$.40; Durbin-Watson = 1.659

R = 0.594; R² = 0.353; R.Adj=0.347; F = 56.643; DF = 4; sig = 0.001

3. อิทธิพลของการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง

การวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานจึงสรุปได้ว่า การแสวงหาความรู้ (Beta = 0.429) มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่สุด รองลงมา คือ การประยุกต์ใช้ความรู้ (Beta = 0.184) และ การจัดเก็บความรู้ (Beta = 0.165) มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรมีความสัมพันธ์เป็นบวกทั้งหมด ดังนั้นตัวแปร 3 ตัวมีความสัมพันธ์ในการเกิดประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในทิศทางเดียวกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 จึงสามารถอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก การแสวงหาความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และ การจัดเก็บความรู้ที่เพิ่มขึ้น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 อย่างไรก็ตามพบว่า การถ่ายทอด/เผยแพร่ความรู้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ตารางที่ 3 ผลของการวิเคราะห์การถดถอยพหุของ ปัจจัยด้านการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ตัวแปร	b	SE _b	β	t	sig	Tolerance	VIF
(Constant)	1.405	.137		10.277	.000*		
การแสวงหาความรู้	.366	.041	.429	9.027	.000*	.559	1.790
การประยุกต์ใช้ความรู้	.149	.040	.184	3.675	.000*	.503	1.990
การถ่ายทอด/เผยแพร่ความรู้	.050	.042	.059	1.174	.241	.496	2.015
การจัดเก็บความรู้	.099	.028	.165	3.492	.001*	.562	1.778

SE_{est} = $\pm$.36; Durbin-Watson = 1.799

R = 0.690; R² = 0.470; R.Adj=0.471; F = 94.424; DF = 4; sig = 0.001

อภิปรายผล

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การ ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง พบว่า วัฒนธรรมองค์การ ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในทุกวัฒนธรรมองค์การ ต่างมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงาน ทั้งนี้จะเป็นผลมาจากที่พนักงานที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่า สิ่งที่ถูกองค์กรเริ่มหันมาให้ความสำคัญ

กันมากขึ้น เนื่องจากทุกวันนี้องค์ความรู้ในบริษัทมีมากมายมหาศาล การที่องค์กรไม่ว่าจะมีรูปแบบของวัฒนธรรมใดต่างเห็นความสำคัญของการจัดการความรู้ เนื่องจากการจัดการความรู้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานในองค์กร เพราะว่าเป็นกระบวนการที่จะเพิ่มศักยภาพในการทำงานหรือการตัดสินใจได้ เป็นการทำให้มั่นใจว่า พนักงานทุกคนจะสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ได้เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะความรู้ความเชี่ยวชาญที่หาไม่ได้จากที่อื่น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aichouche R, et al. (2022) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างประเภทวัฒนธรรมองค์กรและกระบวนการจัดการความรู้ ด้วยวิธีเทคนิคการวิเคราะห์ห่อหุ้มด้วยโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง (Meta-Analytic Path Analysis) โดยผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์กร ความสัมพันธ์ และส่งผลต่อกระบวนการจัดการความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง พบว่า วัฒนธรรมองค์กรส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยองทั้งนี้อาจเป็นเพราะในทุกวัฒนธรรมองค์กร ต่างมีความสัมพันธ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากที่พนักงานที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานคือสิ่งที่ในหลายๆ องค์กรต่างคาดหวังให้พนักงานของตน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าในแต่ละวัฒนธรรมองค์กรจะมี ค่านิยม ความเชื่อ เจตคติ อุดมการณ์ของสมาชิกในองค์กรแตกต่างกันไปนั้นที่อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ที่องค์กรคาดหวังจากพนักงานคือ ความพยายามทุ่มเทอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงานของตนอย่างคล่องแคล่ว ด้วยความมีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ปฏิบัติงานให้เสร็จทันเวลา รวดเร็ว ถูกต้อง คุณภาพ และมาตรฐาน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรอนันต์ แสนศรี, สามารถ อัยกร และ ชชาติชัย อุดมกิจมงคล (2564) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรและธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของที่ทำกรปกครองอำเภอเกาะแก จังหวัดนครพนม โดยผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อิทธิพลของการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยอง พบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเทรียลพาร์ค จังหวัดระยองทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการจัดการความรู้มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากที่พนักงานที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การจัดการความรู้มีประโยชน์และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้โดยตรง ยกตัวอย่างเช่น ทำให้องค์กรได้ทบทวนองค์ความรู้ขององค์กร ว่าจริงๆ แล้วองค์กรมีความรู้ (ความเก่ง) เรื่องไหน และความรู้นั้นสามารถแข่งกับคนอื่นได้หรือไม่ อีกทั้งนำความรู้มากำหนดจุดขายของตนเองได้ชัดเจนขึ้น เช่น เมื่อรู้ว่าองค์กรมีความรู้ด้านใด ก็นำมากำหนดเป็นผลิตภัณฑ์/บริการหลักขององค์กร รวมถึงยังช่วยเพิ่มศักยภาพในการตัดสินใจ เพราะมีข้อมูล สารสนเทศ และความรู้ขององค์กรที่ถูกต้อง ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงาน เพราะมีคลังความรู้ที่สามารถดึงความรู้ขึ้นมาช่วยแก้ปัญหา และทำให้งานประสบผลสำเร็จได้รวดเร็ว ย่างขึ้น และทำให้เกิดนวัตกรรม ทั้งในด้านผลิตภัณฑ์/บริการ และกระบวนการทำงาน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร งามแพรวพราว (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) โดยผลการศึกษาพบว่า การจัดการความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

วัฒนธรรมองค์กรในแต่ละรูปแบบจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับบริบท วิสัยทัศน์หรือทิศทางของบริษัท ซึ่งไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมองค์กรแบบปรับตัว วัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม วัฒนธรรมองค์กรแบบมุ่งเน้นพันธกิจ วัฒนธรรมองค์กรแบบเอกภาพ ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมและทัศนคติของพนักงาน แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการ

ศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมแบบปรับตัวมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน มากกว่าวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ดังนั้น บริษัทควรพยายามสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวกที่สอดคล้องกับเป้าหมายและค่านิยม และส่งเสริมความรู้สึกเป็นทีม การมีส่วนร่วม และจุดมุ่งหมายในหมู่พนักงาน วัฒนธรรมองค์กรในเชิงบวกนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพของงาน ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กร

การจัดการความรู้มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของงานของพนักงาน โดยการให้การเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้อง อำนาจความสะดวกในการเรียนรู้และการพัฒนา ปรับปรุงการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรม การจัดการความรู้สามารถช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้น องค์กรควรลงทุนในระบบและกลยุทธ์การจัดการความรู้เพื่อให้แน่ใจว่าพนักงานของตนสามารถเข้าถึงความรู้และข้อมูลที่จำเป็นในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเนื่องจากการจัดการความรู้ช่วยให้พนักงานเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย ในโครงสร้างองค์กรแบบดั้งเดิม ความรู้มักจำกัดอยู่กับบุคคลหรือแผนกเพียงไม่กี่คน ซึ่งทำให้พนักงานคนอื่นๆ เข้าถึงได้ยาก อย่างไรก็ตาม ด้วยการนำระบบการจัดการความรู้มาใช้ พนักงานสามารถเข้าถึงความรู้และข้อมูลที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งนี้ช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพของพนักงาน เนื่องจากพวกเขาไม่ต้องใช้เวลาอย่างมากในการค้นหาข้อมูลที่ต้องการอีกต่อไป 2.การจัดการความรู้เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาพนักงาน ด้วยการให้สิทธิ์เข้าถึงความรู้และข้อมูลมากมาย พนักงานสามารถพัฒนาทักษะและความรู้ของพวกเขา ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งนี้สามารถนำไปสู่ความพึงพอใจในงาน แรงจูงใจ และความผูกพันที่เพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมขององค์กร อีกทั้งการจัดการความรู้ยังช่วยปรับปรุงการสื่อสารและการทำงานร่วมกันระหว่างพนักงาน เมื่อพนักงานสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้เดียวกันได้ พวกเขาสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น สิ่งนี้สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาและการตัดสินใจที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งสามารถช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม

สรุปผลการวิจัย

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ผลการวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมแบบเอกภาพ มีผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานที่สุด รองลงมา คือ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ ลำดับถัดมา คือ วัฒนธรรมแบบปรับตัว และวัฒนธรรมแบบส่วนร่วม มีผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานซึ่งทั้ง 4 ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกทั้งหมด ดังนั้นตัวแปร 4 ตัวมีความสัมพันธ์ในการเกิดการจัดการความรู้ของพนักงานในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถอธิบายการจัดการความรู้ของพนักงานได้ว่า การจัดการความรู้ของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก วัฒนธรรมแบบเอกภาพ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ วัฒนธรรมแบบปรับตัวและวัฒนธรรมแบบส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น

อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ผลการวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานจึงสรุปได้ว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัว มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่สุด รองลงมา คือ วัฒนธรรมแบบเอกภาพ ลำดับถัดมาคือ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ และ วัฒนธรรมแบบส่วนร่วม มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานซึ่งทั้ง 4 ตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกทั้งหมด ดังนั้นตัวแปร 4 ตัวมีความสัมพันธ์ในการเกิดประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก วัฒนธรรมแบบปรับตัว วัฒนธรรมแบบเอกภาพ วัฒนธรรมแบบพันธกิจ และวัฒนธรรมแบบส่วนร่วมที่ เพิ่มขึ้น

อิทธิพลของการจัดการความรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ผลการวิเคราะห์ขนาดของอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานจึงสรุปได้ว่า การแสวงหาความรู้ มีผลต่อ

ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่สุด รองลงมา คือ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการจัดเก็บความรู้ มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรมีความสัมพันธ์เป็นบวกทั้งหมด ดังนั้นตัวแปร 3 ตัวมีความสัมพันธ์ในการเกิดประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในทิศทางเดียวกัน จึงสามารถอธิบายประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้ว่า ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานที่เพิ่มขึ้นเป็นผลมาจาก การแสวงหาความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการจัดเก็บความรู้ที่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตามพบว่า การถ่ายทอด/เผยแพร่ความรู้ ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษาพบว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การใน แต่ละรูปแบบต่างส่งผลต่อ การจัดการความรู้ของพนักงาน แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมแบบเอกภาพ ส่งผลต่อการจัดการความรู้ของพนักงานมากที่สุด ดังนั้นหากองค์กรมีความตั้งใจในการส่งเสริมให้การจัดการความรู้ของพนักงานเป็นนโยบายหลักขององค์กร ทางองค์กรควรมีการปรับวัฒนธรรมองค์การให้เป็นไปในแนวทาง วัฒนธรรมแบบเอกภาพ โดยเน้นให้มีค่านิยมที่ชัดเจนและคงเส้นคงวา ในการให้สมาชิกในองค์กรยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ความรู้สึกที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความสามัคคี และร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

1.2 จากผลการศึกษาพบว่าอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์การใน แต่ละรูปแบบต่างส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน ที่แตกต่างกันออกไป แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า วัฒนธรรมแบบปรับตัว ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานมากที่สุด ดังนั้นหากองค์กรมุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพการทำงานเป็นนโยบายหลักขององค์กร ทางองค์กรควรส่งเสริมให้มีการปรับวัฒนธรรมองค์การให้เป็นไปในแนวทาง วัฒนธรรมแบบปรับตัว โดยเน้นปรับวิธีการทำงานที่ยืดหยุ่นเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้พนักงาน สามารถปรับปรุงวิธีการทำงานได้อย่างต่อเนื่องมีการสนับสนุนและการให้รางวัลแก่ผู้ที่สร้างนวัตกรรมและกล้าเสี่ยงในการนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการทำงาน

1.3 จากผลการศึกษาพบว่าอิทธิพลของการจัดการความรู้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการจัดการความรู้ในด้านการแสวงหาความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และ การจัดเก็บความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยตรง ดังนั้นหากองค์กรมุ่งเน้นทางด้านประสิทธิภาพการทำงานเป็นนโยบายหลักขององค์กร ทางองค์กรควรส่งเสริมให้มี สร้างความรู้ใหม่ๆ หรือหาความรู้ใหม่จากภายนอกองค์กร จากนั้นส่งเสริมให้มีการกระจายความรู้กันไปให้ทั่วทั้งองค์กร รวมทั้งทำให้ความรู้ที่ฝังอยู่ในผลิตภัณฑ์ บริการ และระบบที่สามารถสืบค้นมาศึกษา หรือนำมาประยุกต์ใช้กับงานได้สะดวก

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ ทำการศึกษาเพียงเฉพาะ พนักงานในบริษัทอุตสาหกรรมยานยนต์สัญชาติญี่ปุ่นที่ปฏิบัติงานในเขตอุตสาหกรรมสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค จังหวัดระยอง เท่านั้น ในงานวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาวิจัย โดยการเก็บแบบสอบถามจากพนักงานของในนิคมอุตสาหกรรมอื่นๆ เพื่อทราบถึงผลการศึกษามีขอบเขตกว้างมากยิ่งขึ้น และครอบคลุมรายละเอียดของข้อมูลมากขึ้น และเพื่อนำผลการศึกษา มาเปรียบเทียบกัน

2.2 การวิจัยในครั้งนี้พบว่าตัวแปรที่สามารถอธิบายอิทธิพลของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อความการจัดการความรู้ของพนักงาน และ ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น อาจจะมีมิติหรือตัวแปรอื่นๆ ที่อาจจะยังไม่ครอบคลุม ซึ่งตัวแปรต้นที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ไม่อาจวัดการจัดการความรู้ของพนักงาน และ ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้ทั้งหมด ดังนั้นควรมีการวัดผลในด้านอื่นๆ เช่น การสนับสนุนจากองค์กร สภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น เพื่อให้ทราบถึง ปัจจัยที่มีผลต่อความการจัดการความรู้ของพนักงาน และ ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน มากขึ้น

2.3 เนื่องจากการการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลไม่ครอบคลุมปัจจัยที่ส่งผลต่อความการจัดการความรู้ของพนักงาน และ ประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานทั้งหมด ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มการวิจัยเชิงคุณภาพ อาจจะทำวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนและเป็นข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). พลิกวิกฤติ 'ยานยนต์ไทย' ด้วยการยกระดับ 'ทักษะแรงงาน'. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/898641>.
- กัลยารัตน์ อธิระชัยกุล. (2557). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ส.เอเชียเพรส (1989).
- ฐานเศรษฐกิจ. (2563). วิกฤติโควิดกระทบแรงงานอุตสาหกรรมยานยนต์. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.thansettakij.com/motor/452732>.
- พรอนันต์ แสนศรี, สามารถ อัยกร และ ชชาติชัย อุดมกิจมงคล. (2564). อิทธิพลของการรับรู้วัฒนธรรมองค์การและธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของที่ทำกรปกครองอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 18(81), 22-30.
- ศศิธร งามแพรวพราว. (2563). การจัดการความรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน). *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 3(1), 49-57.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2563). *COVID-19 ส่งผลอุตสาหกรรมไทยสู่จุดต่ำสุดในรอบ 9 ปี...นำไปสู่การปรับห่วงโซ่อุปทานและกระบวนการผลิตขึ้นส่วนรถยนต์ใหม่ในไทย*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565. จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/z3107.aspx>.
- เสาวณี จันทะพงษ์ และ ทศพล ต้องหุ้ย. (2563). ผลกระทบวิกฤต COVID-19 กับเศรษฐกิจโลก: *This Time is Different*. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565. จาก https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_1Mar2020.html.
- Aichouche, R., Chergui, K., Brika, S. K. M., El Mezher, M., Musa, A., & Laamari, A. (2022). *Exploring the Relationship Between Organizational Culture Types and Knowledge Management Processes: A Meta-Analytic Path Analysis*. *Front Psychol*. Retrieved 15 June 2022. from <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2022.856234/full>.
- Fiedler, F.E. (1967). *A Theory of Leadership Effectiveness*. New York: McGraw – Hill.
- Yamene, T. (1967). *Statistics, an Introductory Analysis*. (2nd ed.). New York: Harper and Row.

The Guidelines for Organizing of Student Care and Support System for The Student Risk Group with Porkru Maekru Activities in Krungyanwittayakan School under The Secondary Educational Service Area Office Nakornsrihammarat

Thanawut Niamrin^{1*} Samitr Onkong¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahajulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: 6403202004@mcu.ac.th

ABSTRACT

This research article aimed to study (1) the condition of the student care and assistance system of Krungyan Wittayakarn School Nakhon Si Thammarat Secondary Education Service Area Office; and (2) the guidelines and present guidelines for organizing a care system for at-risk students through porkru maekru activities of Krungyan Wittayakarn School Nakhon Si Thammarat Secondary Educational Service Area Office. This research is a qualitative research. Data collected by In-depth interviews with 15 stakeholders including the school director, deputy director of the school committee Head of the administrative group according to the structure of the school, teacher representative, 5 key informants include the school director, Head of general Administration, Education Supervisor, Head of Student Affairs Administration Group, Teacher Representative, Group discussion with 7 experts, including the head of the Moral and Ethics Promotion Center, Thung Yai District, School committee director chief of student behavior promotion officer, Thung Yai District, Guidance Teacher, Teacher Representative. Guidelines for organizing a system of care and assistance to at-risk students through porkru maekru activities of Krungyan Wittayakarn School Nakhon Si Thammarat Secondary Education Service Area Office 9 topics, consisting of 1) accepting children into the family Turn yourself in to porkru maekru, 2) open an MOU, 3) teach and support kindergarten students, 4) understand and develop, 5) support activities, 6) open family relations, 7) Open the stars to decorate the sky, 8) Open to know people who know us, 9) Open to worship you. Results of the presentation guidelines for organizing a system of care for at-risk students through porkru maekru activities of Krungyan Wittayakarn School, Nakhon Si Thammarat Secondary Education Service Area Office have a possibility is appropriate and helpful.

Keywords: The Student Support System, At-Risk Students, School

แนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครู ของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ธนาวุฒิ เนียมรินทร์^{1*} สามีตร อ่อนคง¹ และ บุญเลิศ วีระพรกานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: 6403202004@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และ (2) แนวทางและนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช วิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดย การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานตามโครงสร้างของโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานบริหารทั่วไปศึกษานิเทศก์ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน ตัวแทนครู การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอำเภอทุ่งใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา(พสน.) อำเภอทุ่งใหญ่ ครูแนะแนว ตัวแทนครู ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ แนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ซึ่งมี 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมรับลูกเข้าครอบครัวยุโรปตัวเป็นลูกพ่อครูแม่ครู 2) กิจกรรม MOU สัญญาใจ 3) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 4) กิจกรรมเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา 5) กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน 6) กิจกรรมสานสัมพันธ์ครอบครัว 7) กิจกรรมดาวประดับฟ้า 8) กิจกรรมรู้เขารู้เรา 9) กิจกรรมมาลาบูชาคุณ และผลการนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: การดูแลช่วยเหลือนักเรียน, นักเรียนกลุ่มเสี่ยง, โรงเรียน

บทนำ

เด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบัน มีปัญหาเรื่องการหลงผิด และพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ ส่งผลกระทบด้านคุณธรรมจริยธรรม บั่นทอนความดีงามทางจิตใจ การเรียนรู้ ค่านิยม วัฒนธรรมของเด็กและเยาวชนของชาติ ทำให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้กลายเป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการศึกษา ในด้านการเรียน นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ไม่สนใจการเรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสายเป็นประจำ เรียนไม่ทันเพื่อน และด้านพฤติกรรม จึงจำเป็นอย่างที่จะต้องกำหนดเป้าหมายในการดูแลช่วยเหลือเด็กและเยาวชนให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา ซึ่งพระราชบัญญัติการคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 เรื่องการส่งเสริมพฤติกรรม

นักเรียนและนักศึกษา ระบุว่าโรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงาน และกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพฤติกรรมที่เหมาะสมทั้งด้านการเรียนและการดำเนินชีวิตในสังคม จากสภาพปัญหาดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายสำคัญ ให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (อรรถพร ล่องลือฤทธิ์, 2563) ซึ่งการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กิจกรรมพ่อครูแม่ครู ซึ่งเป็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแบบครอบครัว นอกเหนือจากงานในหน้าที่ครูประจำชั้น โดยพ่อครูแม่ครู เปรียบเสมือนบิดามารดาที่คอยดูแลบุตร ซึ่งถือว่ามีความใกล้ชิดกับนักเรียนอย่างมากในสถานศึกษา มีโอกาสในการดูแล และเสริมสมรรถนะของนักเรียนได้มากที่สุด มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน มีวิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือต่างๆ ที่มีคุณภาพในการช่วยเหลือแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพของนักเรียนได้อย่างทั่วถึง (ณภัค อินทร์ปาน, 2563) ซึ่งจะส่งผลให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จ จึงถือเป็นกระบวนการที่สำคัญในชีวิตของนักเรียน หากมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบในการส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียน จะมีโอกาสและความน่าจะเป็นในการสร้างความเป็นเลิศหรือ สร้างพัฒนาการในตัวนักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเต็มตามศักยภาพ สามารถนำแนวทางมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

โรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียนทั้งสิ้น 441 คน ได้เห็นความสำคัญของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งทางโรงเรียนได้คัดกรองนักเรียน ซึ่งมีนักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มสูงที่จะไม่จบการศึกษา ซึ่งมีความเสี่ยง ด้านครอบครัว ด้านยาเสพติด ด้านอารมณ์ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่แก้ปัญหาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนกรุงเทพมหานคร, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนให้มีความเท่าเทียม อย่างมีคุณภาพ ภายใต้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางและนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในการวิจัยขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposeful Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้สำหรับแนวคิด จุดมุ่งหมาย

และวัตถุประสงค์ของการศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือ มีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ซึ่งมีความหมายต่อจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษามากที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มบริหารงานตามโครงสร้างของโรงเรียน ตัวแทนครู

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางและนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้าน จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้างานบริหารทั่วไป ศึกษาพิเศษ หัวหน้ากลุ่มบริหารงานกิจการนักเรียน ตัวแทนครู ในการเสนอแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมอำเภอทุ่งใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ประธานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา(พสน.) อำเภอทุ่งใหญ่ ครูแนะแนว ตัวแทนครู

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการ จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางและนำเสนอแนวทางการศึกษาแนวทาง การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครู ในการนำเสนอแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการสามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก (3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูลมุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง ผู้วิจัยแนะนำตัว เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางและนำเสนอแนวทาง ในการศึกษาแนวทาง 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกเรื่อง แนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 2) ขั้นเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ 3) ขั้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลา สัมภาษณ์ 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการ

เสนอร่างแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นในทัศนะของผู้ให้ข้อมูล มุ่งหาข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง ผู้วิจัยแนะนำตัว การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง ในการจัดประชุมกลุ่มสนทนา เสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ มีกระบวนการดังนี้คือ 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมารวบรวมเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้ เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามตามหลักวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

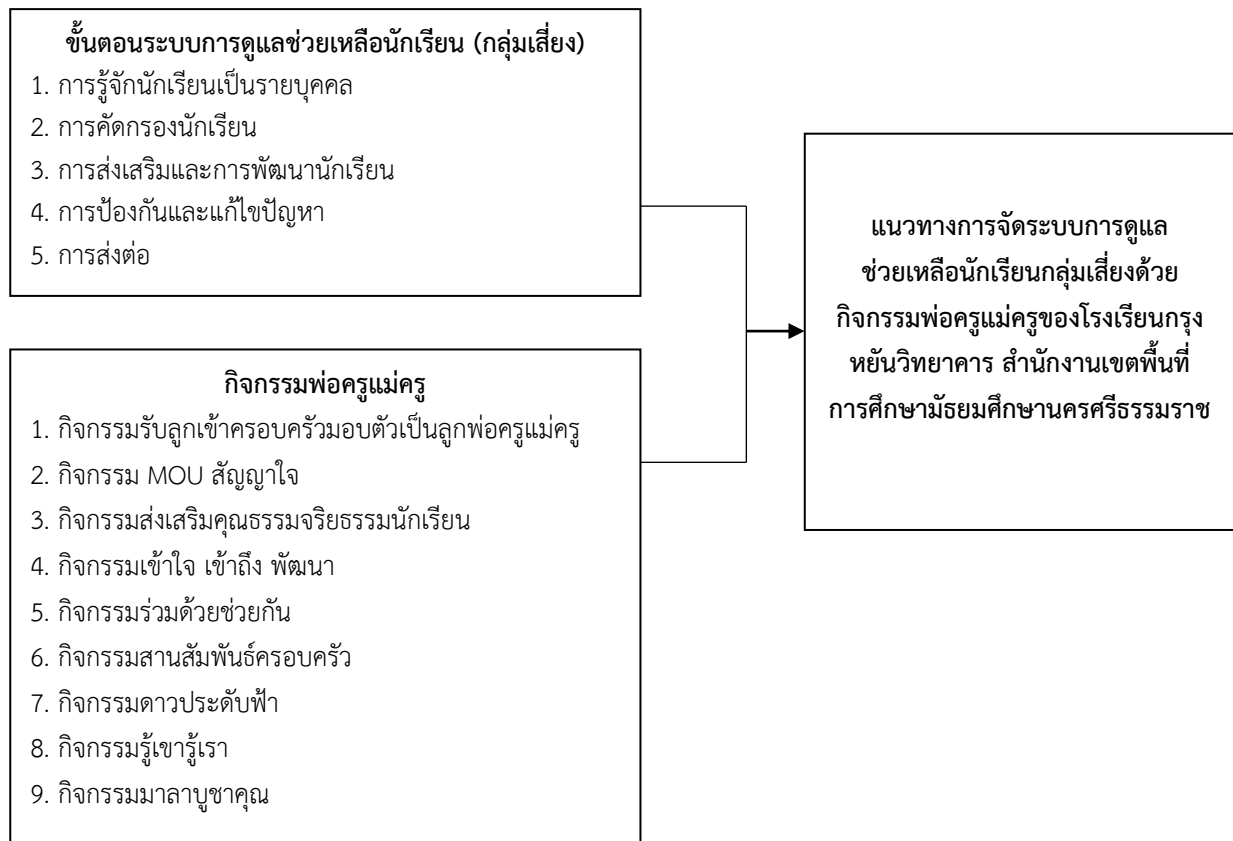
4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการ จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มารวบรวม เรียบเรียง แยกประเภท แล้วจัดทำรายงานการศึกษาสภาพการ จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอรายงานการศึกษาสภาพ

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางและนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ในขั้นตอนการศึกษาแนวทาง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ทำข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามแบบประเมินต่างๆ มาพัฒนาขั้นตอนการศึกษาแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย 2) นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่ม ในขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง มีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้ 1) นำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด

ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง กิจกรรมพ่อครูแม่ครู และได้ทำการสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรงหยันวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรงหยันวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากสภาพการดำเนินการ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรงหยันวิทยาคาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญอย่างมากในด้านการจัดครูที่ปรึกษาได้ประจำชั้นนักเรียนต่อเนื่อง 3 ปี และออกเยี่ยมบ้านนักเรียนปีการศึกษาละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูที่ปรึกษาได้รู้จักนักเรียนทุกคน และได้ข้อมูลเบื้องต้นความสามารถพิเศษ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทักษะการคุ้มครองสวัสดิภาพ และความปลอดภัย มาเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ออกมาถึงตัวนักเรียนแต่ละคน เพื่อนำไปสู่กระบวนการคัดกรองต่อไป ผลการดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรงหยันวิทยาคาร พบว่า การจัดครูที่ปรึกษาให้ดูแลนักเรียนแต่ละห้อง ห้องที่จำนวนนักเรียนมากครูที่ปรึกษาจะรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่ทั่วถึงเหมือนครูที่ปรึกษาห้องที่มีนักเรียนจำนวนน้อยๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อนำมาวิเคราะห์ค่อนข้างยากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายกลุ่มได้รู้จักนักเรียน และได้เรียนรู้พฤติกรรมในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี ปัญหาและอุปสรรคในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรงหยันวิทยาคาร พบว่า การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่เป็นระบบ ครูที่ปรึกษายังรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร เนื่องจากครูมีภาระงานมาก และครูที่ปรึกษาบางห้องต้องดูแลนักเรียนจำนวนมากทำให้ครูที่ปรึกษาไม่ทั่วถึงหรือลืกรู้ชื่อ ตลอดจนการได้รับข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนจากผู้ปกครองหลาย

ครอบครัวยังไม่ได้รับข้อมูลส่วนตัวนักเรียนที่ชัดเจนหรือครบถ้วน แนวทางในการแก้ปัญหาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่าโรงเรียนควรจัดเจ้าหน้าที่ครูปรึกษาให้มีเวลาพอ เพื่อให้ครูได้ดูแลนักเรียนและจักนักเรียนอย่างทั่วถึง ครูที่ปรึกษาจะต้องทำหน้าที่ประสานข้อมูลพฤติกรรมกับผู้ปกครองวิเคราะห์เก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจังและตั้งใจ เพื่อให้ครูได้รู้จักนักเรียนอย่างทั่วถึงรายบุคคล

1.2 การคัดกรองนักเรียน จากสภาพการดำเนินการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่าครูที่ปรึกษานำข้อมูลจากชั้นตอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาคัดกรองนักเรียนโดยจัดกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนและจำแนกความสามารถด้านการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ แผลผล และสรุปผลการคัดกรองนักเรียน ผลการดำเนินการ การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาคัดกรองนักเรียนโดยการแยกกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนและกลุ่มความสามารถด้านการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มต่างๆ และสรุปผลการคัดกรองนักเรียนจนได้ข้อมูลของนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มเสี่ยงและนักเรียนที่มีปัญหาต่อไป ปัญหาและอุปสรรคในการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การคัดกรองนักเรียนบางคนยังได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน และตรงตามสภาพความเป็นจริง การจัดกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนเป็นกลุ่ม นักเรียนบางคนที่ทราบว่าตนเองจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จะมีความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง ต่อครู ต่อโรงเรียน ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมของโรงเรียนค่อนข้างน้อย ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหาการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองกล้าที่จะให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน เพื่อคัดกรองนักเรียนอย่างมีคุณภาพและตรงตามสภาพความเป็นจริง เมื่อคัดกรองนักเรียนหรือจำแนกกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนได้แล้ว ครูที่ปรึกษาจะต้องให้กำลังใจและเสริมแรงให้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อการสร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียน

1.3 การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จากสภาพการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่ใช่แค่เป็นภาระของครูที่ปรึกษาเท่านั้น แต่จะต้องประสานความร่วมมือกับครูผู้สอนประจำรายวิชา และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในการร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทั้งกลุ่ม กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนทั้งด้านความรู้ควบคู่คุณธรรมไปพร้อมกัน ผลการดำเนินการ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นอย่างดี โดยบริบทของนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานครจะให้ความสนใจและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่ไม่เน้นทักษะเชิงวิชาการมากเกินไป ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาบางห้องมี เวลาในการพบนักเรียนที่ปรึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนค่อนข้างน้อยเนื่องจากภาระหน้าที่อื่นๆ ที่มีมากนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานครหลายคนต้องออกจากคันหรือไปเรียนต่อการศึกษาในระบบ เนื่องจากสภาพปัญหาจากที่บ้าน ปัญหาส่วนตัว และความเปราะบางในด้านวิชาการและระบบการดำเนินชีวิตในรอบที่สถานศึกษากำหนด ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาควรมีการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างเต็มที่และทั่วถึง กิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมสำคัญของโรงเรียนควรมุ่งเน้นไปในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างทักษะด้านอาชีพ และทักษะการดำรงชีพให้แก่แก่นักเรียน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายและคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

1.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินการ การป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินการของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนผ่านการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ มีกิจกรรมโฮมรูมและเยี่ยมบ้านเพื่อพบและสอบถามข้อมูลของนักเรียนจากผู้ปกครอง ผลการดำเนินการการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินการของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการผลักดันและสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับนักเรียนทั้งให้กำลังใจ ให้ความรู้ใน ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนประสานงานกับเครือข่ายผู้ปกครอง และผู้ปกครองนักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินการ ทำให้ผู้ปกครองทราบข้อมูลของนักเรียนด้านการเรียนและด้านพฤติกรรมของนักเรียนอยู่เสมอ ปัญหาและอุปสรรค การป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการดำเนินการของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร

พบว่า เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีเท่าที่ควร ครูที่ปรึกษามีการดำเนินการออกเยี่ยมบ้านและติดตามนักเรียนปีละ 1 ครั้ง น้อยเกินไปสำหรับการติดตามและรับทราบข้อมูลนักเรียน ข้อเสนอแนะ การป้องกันและแก้ไขปัญหาของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารต้องมีมาตรการและการสร้างแรงจูงใจให้กับครูที่ปรึกษาได้ติดตามดูแลนักเรียน และครูที่ปรึกษาต้องประสานความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

1.5 การส่งต่อนักเรียน จากสภาพการดำเนินการ การส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การส่งต่อภายในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถดูแลได้ ส่งต่อไปยัง หัวหน้าระดับ ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายแนะแนว ส่วนการส่งต่อภายนอก ต้องประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ตรงจุด ผลการดำเนินการ การส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า คือ ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักถึงการส่งต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือตรงตามสภาพปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการส่งต่อ อีกทั้งยังมีผู้ปกครองที่ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ และเกิดความล่าช้าในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการส่งต่อนักเรียน แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนควรลดภาระงานของครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ ครูแนะแนว และจัดอบรมเพิ่มความรู้ในส่วนของการดูแลนักเรียนในเรื่องการส่งต่อภายใน และให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดหาหน่วยงานรองรับการส่งต่อภายนอก เพื่อสะดวกและรวดเร็วในการส่งต่อและดูแลช่วยเหลือนักเรียน วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

2. แนวทางและการนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

แนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา 5) การส่งต่อ โดยใช้กิจกรรมพ่อครูแม่ครู ซึ่งมีด้วยกัน 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมรับลูกเข้าครอบครัวร่วมอบอุ่นเป็นลูกพ่อครูแม่ครู 2) กิจกรรม MOU สัญญาใจ 3) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 4) กิจกรรมเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา 5) กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน 6) กิจกรรมสานสัมพันธ์ครอบครัว 7) กิจกรรมดาวประดับฟ้า 8) กิจกรรมรู้เขารู้เรา 9) กิจกรรมมาลาบูชาคุณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ การปฐมนิเทศพ่อครูแม่ครูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ในการครองตนให้เหมาะสมสำหรับการเป็นพ่อครูแม่ครู จากนั้นประชุมภายในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อชี้แจงรายละเอียดแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวางแผนในการดำเนินการ และกำหนดปฏิทินในการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ โดยนำกิจกรรมพ่อครูแม่ครู 9 กิจกรรมมาขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงร่วมกับการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนของการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นก็จะทบทวนตรวจสอบการดำเนินการแต่ละกิจกรรม เพื่อนำปัญหาและอุปสรรคไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ทำให้การดำเนินงานมีระบบ และมีคุณภาพ เพราะกิจกรรมพ่อครูแม่ครูมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความใกล้ชิดสนิทสนม กล้าคุยกล้าปรึกษาพ่อครู แม่ครู ผูกพันกับพ่อครูแม่ครูและสมาชิกในครอบครัว ทั้งยังส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียน สร้างโอกาส และความเป็นเลิศ เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ และลดลงปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น จากแนวทางและการนำเสนอแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ เพราะแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมดังกล่าวสามารถใช้

ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ดี ด้วยความเข้าใจ เข้าถึงผู้เรียนได้ดี ตลอดจนนำแนวทางไปเผยแพร่ องค์ความรู้ และขยายผลสู่โรงเรียนอื่นๆ ในเขตพื้นที่บริการได้

อภิปรายผล

สภาพการดำเนินงานแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จากสภาพการดำเนินการ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญอย่างมากในด้านการจัดครูที่ปรึกษาได้ประจำชั้นนักเรียนต่อเนื่อง 3 ปี และออกเยี่ยมบ้านนักเรียนปีการศึกษาละ 1 ครั้ง เพื่อให้ครูที่ปรึกษาได้รู้จักนักเรียนทุกคน และได้ข้อมูลเบื้องต้น ความสามารถพิเศษ ด้านการเรียน ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจและพฤติกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทักษะการคุ้มครองสวัสดิภาพ และความปลอดภัย มาเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ววิเคราะห์ออกมาถึงตัวนักเรียนแต่ละคน เพื่อนำไปสู่กระบวนการคัดกรองต่อไป ผลการดำเนินการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การจัดครูที่ปรึกษาให้ดูแลนักเรียนแต่ละห้อง ห้องที่จำนวนนักเรียนมากครูที่ปรึกษาจะรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่ทั่วถึงเหมือนครูที่ปรึกษาห้องที่มีนักเรียนจำนวนน้อยๆ การเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อนำมาวิเคราะห์ค่อนข้างยากกว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายกลุ่มได้รู้จักนักเรียน และได้เรียนรู้พฤติกรรมในด้านต่างๆ เป็นอย่างดี ปัญหาและอุปสรรคในการ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่เป็นระบบ ครูที่ปรึกษายังรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่เท่าที่ควร เนื่องจากครูมีภาระงานมาก และครูที่ปรึกษาบางห้องต้องดูแลนักเรียนจำนวนมากทำให้ครูที่ปรึกษาไม่ทั่วถึงหรือลืกรั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาระงานสอน งานฝ่าย งานเอกสาร วิชาการของโรงเรียนกรุงเทพมหานครมีค่อนข้างมาก ครู 1 คนจะต้องทำหลายหน้าที่อาจจะทำให้ดูแลนักเรียนไม่ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรินทร์ มณีนุ่ม (2555) ได้ศึกษาเรื่องการปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็ก กรณีศึกษา : โรงเรียนวัดท่าใหม่ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่เป็นระบบ เนื่องจากครูมีภาระงานมาก ตลอดจนการได้รับข้อมูลพฤติกรรมนักเรียนจากผู้ปกครองหลายครอบครัวยังไม่ได้ รับข้อมูลส่วนตัวนักเรียนที่ชัดเจนหรือครบถ้วน แนวทางในการแก้ปัญหาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียน กรุงเทพมหานคร พบว่าโรงเรียนควรถ่วงเฉลี่ยนักเรียนต่อที่ครูปรึกษาให้มีความพอดี เพื่อให้ครูได้ดูแลนักเรียนและจักนักเรียนอย่างทั่วถึง ครูที่ปรึกษาจะต้องทำหน้าที่ประสานข้อมูลพฤติกรรมกับผู้ปกครองวิเคราะห์เก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างจริงจังและตั้งใจ เพื่อให้ครูได้รู้จักนักเรียนอย่างทั่วถึงรายบุคคล

2. การคัดกรองนักเรียน จากสภาพการดำเนินการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ ปรึกษา นำข้อมูลจากชั้นตอนรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มาคัดกรองนักเรียนโดยจัดกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนและจำแนก ความสามารถด้านการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อบรรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ แผลผล และสรุปผลการคัดกรองนักเรียน ผลการ ดำเนินการ การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาคัดกรองนักเรียนโดยการแยกกลุ่ม พฤติกรรมนักเรียนและกลุ่มความสามารถด้านการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มต่างๆ และสรุปผลการคัดกรองนักเรียนจนได้ข้อมูล ของนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหากลุ่มเสี่ยงและนักเรียนที่มีปัญหาต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของ โรงเรียนกรุงเทพมหานคร นักเรียนจะมีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก มีความชัดเจน ไม่ปิดบังพฤติกรรม และ ความสามารถด้านการเรียนรู้ของตนเอง จึงจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มที่เป็นเลิศ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหาได้ไม่ยากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ J. Gunderson (2000) ได้ศึกษาการใช้การประชุมสร้างสรรค์ในโรงเรียน ซึ่งเรียกชื่อเฉพาะว่า การประชุมกลุ่มครอบครัวในการศึกษาแก้ปัญหาเด็กนักเรียนหนึ่งเรียน โดยให้ผู้ปกครองที่มีลูกหลานหนึ่งเรียนได้เข้าร่วม ประชุม ปรึกษาหารือวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกลุ่มครอบครัวประกอบด้วย กลุ่มเสี่ยงต่ำ กลุ่มเสี่ยงปานกลาง และกลุ่ม เสี่ยงสูง ปัญหาและอุปสรรคในการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การคัดกรองนักเรียนบางคนยัง ได้รับข้อมูลไม่ครบถ้วน และตรงตามสภาพความเป็นจริง การจัดกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนเป็นกลุ่ม นักเรียนบางคนที่ไม่ทราบว่า ตนเองจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา จะมีความรู้สึกไม่ดีต่อตนเอง ต่อครูต่อโรงเรียน ตลอดจนการให้ความร่วมมือใน

การทำกิจกรรมของโรงเรียนค่อนข้างน้อย ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ปัญหาการคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองกล้าที่จะให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียน เพื่อคัดกรองนักเรียนอย่างมีคุณภาพและตรงตามสภาพความเป็นจริง เมื่อคัดกรองนักเรียนหรือจำแนกกลุ่มพฤติกรรมนักเรียนได้แล้ว ครูที่ปรึกษาจะต้องให้กำลังใจและเสริมแรงให้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อการสร้างเจตคติที่ดีแก่นักเรียน

3. การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จากสภาพการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่ใช่แค่เป็นภาระของครูที่ปรึกษาเท่านั้น แต่จะต้องประสานความร่วมมือกับครูผู้สอนประจำรายวิชา และครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนในการร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทั้งกลุ่มกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา เพื่อส่งเสริมศักยภาพนักเรียนทั้งด้านความรู้ควบคู่คุณธรรมไปพร้อมกัน ผลการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียนทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นอย่างดี โดยบริบทของนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานครจะให้ความสนใจและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมที่ไม่เน้นทักษะเชิงวิชาการมากเกินไป ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาบางห้องมีเวลาในการพบนักเรียนที่ปรึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนค่อนข้างน้อยเนื่องจากภาระหน้าที่อื่นๆ ที่มีมากนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานครหลายคนต้องออกกลางคันหรือไปเรียนต่อการศึกษาในระบบ เนื่องจากสภาพปัญหาจากที่บ้าน ปัญหาส่วนตัว และความเปราะบางในด้านวิชาการและระบบการดำเนินชีวิตในกรอบที่สถานศึกษากำหนด ข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ปัญหาส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษามีการวางแผนและเตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการส่งเสริม และพัฒนาพฤติกรรม ต้องส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างเต็มที่และทั่วถึง กิจกรรมการเรียนรู้หรือกิจกรรมสำคัญของโรงเรียนควรมุ่งเน้นไปในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม เสริมสร้างทักษะด้านอาชีพ และทักษะการดำรงชีพให้แก่ นักเรียน ด้วยเทคนิควิธีการที่หลากหลายและคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับตัวนักเรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของนักเรียนโรงเรียนกรุงเทพมหานคร จะต้องทำงานช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการประกอบอาชีพทำสวนเป็นส่วนใหญ่ การให้ความรู้ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่เพียงพอหรือได้รับความสนใจเท่ากับการเสริมความรู้ด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต การอบรมบ่มเพาะจากครอบครัว ชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการช่วยโรงเรียนอีกแรงหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cheney, D., & Morris, T. (2017) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่มีความผิดปกติทางอารมณ์หรือพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า การเตรียมความพร้อมของนักเรียน การวางแผนการศึกษาที่ดีจะให้นักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรม มีการปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น ครอบครัว ชุมชนมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นักเรียนควรได้รับการศึกษา และบริการทางสังคมเพื่อให้พวกเขามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา สภาพการดำเนินการ การป้องกันและแก้ไขปัญหของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหจะดำเนินการควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผ่านการจัดโครงการและกิจกรรมต่างๆ มีกิจกรรมโฮมรูมและเยี่ยมบ้านเพื่อพบและสอบถามข้อมูลของนักเรียนจากผู้ปกครอง ผลการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปรึกษาจะมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการผลักดันและสร้างแรงจูงใจที่ดีให้กับนักเรียนทั้งให้กำลังใจ ให้ความรู้ใน ด้านทักษะชีวิต ตลอดจนประสานงานกับเครือข่ายผู้ปกครองและผู้ปกครองนักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญห ทำให้ผู้ปกครองทราบข้อมูลของนักเรียนด้านการเรียน และด้านพฤติกรรมของนักเรียนอยู่เสมอ ปัญหาและอุปสรรค การป้องกันและแก้ไขปัญหของโรงเรียน กรุงเทพมหานคร พบว่า เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ดีเท่าที่ควร ครูที่ปรึกษามีการดำเนินการออกเยี่ยมบ้านและติดตามนักเรียนปีละ 1 ครั้ง น้อยเกินไปสำหรับการติดตามและรับทราบข้อมูลนักเรียน ข้อเสนอแนะ การป้องกันและแก้ไขปัญหของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารต้องมีมาตรการและการสร้างแรงจูงใจให้กับครูที่ปรึกษาได้ติดตามดูแลนักเรียน และครูที่ปรึกษาต้องประสานความร่วมมือกับเครือข่ายผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาระงานของครูที่มีอยู่จำนวนมาก ทำให้มีเวลาในการติดตามดูแลนักเรียนไม่เต็มที่ ซึ่งผู้บริหารต้องช่วยกระตุ้นครู ครูกระตุ้น

ผู้ปกครอง เพื่อที่จะร่วมกันดูแลนักเรียน และแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรัฐิพร จินสายใจ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ระบบช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน โสตศึกษาจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า ควรกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความรับผิดชอบในการปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนร่วมกัน และโรงเรียนควรทำความเข้าใจให้กับครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีมาตรฐานและมีแนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน มีติดตามเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

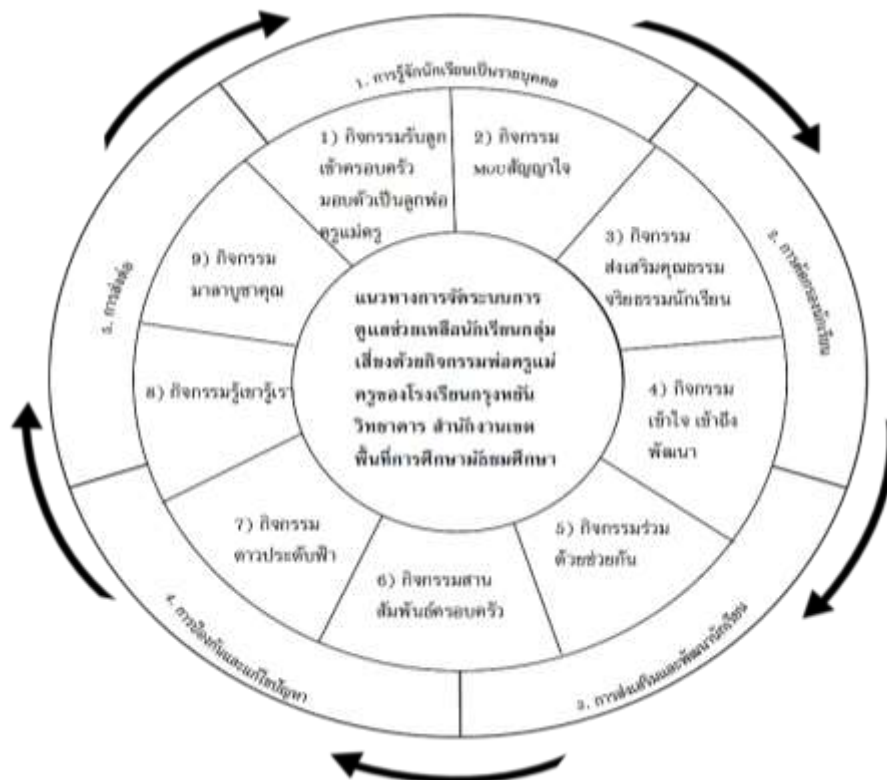
5. การส่งต่อนักเรียน จากสภาพการดำเนินการ การส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า มีการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การส่งต่อภายในกรณีที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถดูแลได้ส่งต่อไปยัง หัวหน้าระดับ ฝ่ายกิจการนักเรียน และฝ่ายแนะแนว ส่วนการส่งต่อภายนอก ต้องประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ตรงจุด ผลการดำเนินการ การส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า คือ ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความตระหนักถึงการส่งต่อนักเรียน ทำให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือตรงตามสภาพปัญหา และมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการส่งต่อ อีกทั้งยังมีผู้ปกครองที่ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการ และเกิดความล่าช้าในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกในการส่งต่อนักเรียน แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งต่อของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนควรลดภาระงานของครูที่ปรึกษา หัวหน้าระดับ ครูแนะแนว และจัดอบรมเพิ่มความรู้ในส่วนของการดูแลนักเรียนในเรื่องการส่งต่อภายใน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งต่อนักเรียน และส่งต่ออย่างไรให้นักเรียนไม่รู้สึกว่าเขาเป็นเด็กที่มีปัญหาหรือเป็นที่น่ารังเกียจของคนอื่น เพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่ชี้แจงให้กับนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงเหตุผลของการส่งต่อนักเรียนอย่างมีเทคนิควิธีการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปราณี เตยอ่อน (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล) ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนควรจัดอบรมให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจต่อการส่งต่อนักเรียน และชี้แจงให้กับนักเรียน และผู้ปกครองนักเรียนได้ทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงของการส่งต่อนักเรียน และให้หน่วยงานต้นสังกัดจัดหาหน่วยงานรองรับการส่งต่อภายนอก เพื่อสะดวกและรวดเร็วในการส่งต่อและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวทางและการนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญา 5) การส่งต่อ โดยใช้กิจกรรมพ่อครูแม่ครู ซึ่งมีด้วยกัน 9 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมรับลูกเข้าครอบครัวมอบตัวเป็นลูกพ่อครูแม่ครู 2) กิจกรรม MOU สัญญาใจ 3) กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน 4) กิจกรรมเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา 5) กิจกรรมร่วมด้วยช่วยกัน 6) กิจกรรมสานสัมพันธ์ครอบครัว 7) กิจกรรมดาวประดับฟ้า 8) กิจกรรมรู้เขารู้เรา 9) กิจกรรมมาลาบูชาคุณ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ การปฐมนิเทศพ่อครูแม่ครูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ ในการครองตนให้เหมาะสมสำหรับการเป็นพ่อครู แม่ครู จากนั้นประชุมภายในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อชี้แจงรายละเอียดแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อวางแผนในการดำเนินการ และกำหนดปฏิทินในการดำเนินการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญา และการส่งต่อ โดยนำกิจกรรมพ่อครูแม่ครู 9 กิจกรรมมาขับเคลื่อนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มเสี่ยงร่วมกับการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนของการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นก็จะทบทวนตรวจสอบการดำเนินการแต่ละกิจกรรม เพื่อนำปัญหาและอุปสรรคไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น ทำให้การดำเนินงานมีระบบ และมีคุณภาพ เพราะกิจกรรมพ่อครูแม่ครูมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความใกล้ชิดสนิทสนม กล้าคุยกล้าปรึกษาพ่อครูแม่ครู ผูกพันกับพ่อครูแม่ครูและสมาชิกในครอบครัว ทั้งยังส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียน สร้างโอกาส และความเป็นเลิศ เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ และลดลงปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนกรุงเทพมหานคร มีความตั้งใจจริงที่จะ

ขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มุ่งเน้นการพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน จากพฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงให้กลายเป็นกลุ่มปกติหรือกลุ่มที่เป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Donita Loise Johnson (2003) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน พบว่าแผนการแนะแนวในปัจจุบันควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้การสำรวจประสิทธิผลของแผนงานของโรงเรียนสามารถนำมาใช้ได้กับฝ่ายกิจกรรมนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องกับการให้คำปรึกษาที่แสวงหาแผนงานให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพที่มุ่งให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าของนักเรียน ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นว่ามีเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ เพราะแนวทางการดำเนินงานและกิจกรรมดังกล่าวสามารถใช้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงได้ดี ด้วยความเข้าใจ เข้าถึงผู้เรียนได้ดี ตลอดจนนำแนวทางไปเผยแพร่องค์ความรู้ และขยายผลสู่โรงเรียนอื่นๆ ในเขตพื้นที่บริการได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย พร้อมที่จะให้ความร่วมมือแก่โรงเรียนในทุกกิจกรรม โรงเรียนจึงต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีความสนใจ และมีส่วนร่วม โดยเฉพาะด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องการช่วยเหลือนักเรียน ให้สภานักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดต่างๆ เช่น กิจกรรมพี่ช่วยน้อง เพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ การุณ เชิดชู (2557) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าวกว้างวิทยาคม อำเภอพร้าวกว้าง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียนมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดข้อระเบียบต่างๆ ในการจัดกิจกรรม ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามีการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนน้อย ซึ่งแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนมีการปรับแผนการดำเนินงานให้เหมาะสมและสามารถใช้ได้จริง และด้านการป้องกันและแก้ไข คือมีการจัดกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจ และมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกันและจัดอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนตามระดับชั้นในเรื่องการช่วยเหลือนักเรียน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อครูแม่ครูของโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัยนครราชสีมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา สรุปลองค์ความรู้ได้ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนग्रहस्थायीวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช คือ มีกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งการดำเนินการจะเป็นหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในการดำเนินการต่างๆ โดยประสานร่วมมือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการร่วมกันดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวทางและการนำเสนอแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อแม่ครูของโรงเรียนग्रहस्थायीวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช แนวทางคือ การนำกิจกรรมพ่อแม่ครูทั้ง 9 กิจกรรมมาดำเนินการให้สอดคล้องกับการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งมีกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความใกล้ชิดระหว่างพ่อแม่ครู กับลูกๆ นักเรียนในครอบครัว เกิดการพัฒนาตามศักยภาพ และลดลงปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ในการนำเสนอแนวทาง ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อสรุปว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ในการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อแม่ครูของโรงเรียนग्रहस्थायीวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ควรมีการจัดโครงการอบรมในเรื่องการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ แก่ผู้บริหาร ครูผู้สอน ครูแนะแนว ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าร่วม

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการขับเคลื่อนดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างเต็มที่

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อแม่ครูด้านวิชาการของสถานศึกษาในเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยกิจกรรมพ่อแม่ครู ด้านวิชาการของสถานศึกษาไปใช้

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงของสถานศึกษาในด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- การุณ เชิดชู. (2557). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- จรินทร์ มณีคุ้ม. (2555). การปรับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กกรณีศึกษา: โรงเรียนวัดท่าใหม่. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา).
- จิรัฐพร จินสายใจ. (2557). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).

- ปราณี เตยอ่อน และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดเจ็ดริ้ว (สาครกิจโกศล). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 7(2), 37-44.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรรรณ ล่องลือฤทธิ์. (2563). *คู่มือการปฏิบัติงานพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. ชุมพร: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2.
- Cheney, D., & Morris, T. (2017). *Programs and Services for Students with Emotional Or Behavioral Disorders in the United States*. New York: Oxford University Press.
- Gunderson, J. (2000). *Family group conference: An innovative approach to truancy in schools. A case study*. (Doctor of Education: University of Southern California).
- Johnson, D. L. (2003). *Significant factors influencing an effective school counseling program*. (Doctoral dissertation, Walden University).

The Development of Occupational Learning Activities based on Social Cognitive Learning Theory to Enhance Knowledge and Motivation Towards Entrepreneurship for Students In Grade 12

Supis Meesapman^{1*} and Jakkrit Jantakoon¹

¹ Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Naresuan University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: sumo.tsu4@gmail.com

ABSTRACT

This research article aimed (1) to create and find the efficiency of occupational learning activities according to the cognitive-social learning theory. To enhance knowledge and motivation towards entrepreneurship for students in grade 12; (2) to experiment occupational learning activities based on social cognitive learning theory to enhance knowledge and motivation towards entrepreneurship for grade 12 students, the researcher carried out the research process by using research and development. The sample group was students in grade 12/4, the second 2, Academic Year 2020, Thepsala Prachasan School. 35 students were obtained from a cluster random sampling using one classroom as a random unit. Scope of tools used in the research were occupational learning activities based on cognitive-social learning theory to enhance knowledge and motivation towards entrepreneurship for students in grade 12, a test to measure knowledge of entrepreneurship, Entrepreneurial motivation questionnaire The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, and t-test dependent. The results showed that hence the outcome result of this research as follows Occupational learning activities based on social cognitive learning theory to enhance knowledge and motivation towards entrepreneurship had 4 steps were as follow; 1) Attention Process; 2) Retention Process; 3) Production Process; 4) Motivational Press. The content of learning activities consists of 6 activities as follows: 1) World Modeling; 2) National Modeling; 3) My Idol to the future; 4) Community Modeling; 5) Business Model; and 6) Expand Business. That learning activities were suitable in the highest level, Learning activities were as effective as 76.22/80.52. Grade 12 students have knowledge in enhance to become entrepreneurs according to social cognitive learning theory, after learned higher than before threshold with statistical significance at the .05 level. Grade 12 students have motivated to become entrepreneurs according to social cognitive learning theory at the high level.

Keywords: Occupational Learning Activities, Social Cognitive Learning Theory, Entrepreneurship

การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

สุพิศ มีทรัพย์มัน^{1*} และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ¹

¹ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sumo.tsu4@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และ (2) เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการและแบบสอบถามวัดแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที่ ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กระบวนการตั้งใจ ขั้นที่ 2 กระบวนการเก็บจำ ขั้นที่ 3 กระบวนการกระทำ ขั้นที่ 4 กระบวนการจูงใจ โดยมีกิจกรรม 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) ตัวแบบระดับโลก 2) ตัวแบบระดับประเทศ 3) My Idol ตัวแบบสู่ออนาคต 4) เรียนให้รู้จากตัวแบบในชุมชน 5) โมเดลธุรกิจพิชิตความสำเร็จ 6) ต่อยอดธุรกิจอายุน้อยร้อยล้าน ซึ่งมีความเหมาะสมภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.22/80.52 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.32 อยู่ในและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 ระดับมาก

คำสำคัญ: กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพ, ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม, ผู้ประกอบการ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันโลกเปลี่ยนแปลงและเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วในทุกมิติ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) จึงเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และเป็นทักษะที่ทั่วโลกให้ความสนใจต่อการจัดการศึกษาที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน สมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการจึงควรได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นในบุคลากรทุกสาขาวิชาชีพ เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพทางธุรกิจในทุกสาขา ช่วยให้ค้นพบความรู้ใหม่ๆ แก้ไขปัญหาในการดำเนินธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ และสามารถพัฒนาธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Holmes (2003) บ่งชี้ว่า สถานประกอบการในยุคใหม่ต้องการบุคคล 1 ในคุณลักษณะสำคัญ 5 ด้าน คือ ทักษะทางด้านวิชาชีพ (Occupational Competency) ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีความรู้ทางด้านวิชาชีพที่ดี และสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สินลารัตน์และคณะ (2557), วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวว่า หนึ่งในทักษะที่สำคัญที่เด็กและเยาวชน

ในศตวรรษที่ 21 ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ทักษะการประกอบการ (Entrepreneurial Spirit) ซึ่งถือว่าเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต

การเป็นผู้ประกอบการ จัดเป็นหนึ่งในสมรรถนะหลัก (Core Competency) ของหลักสูตรฐานสมรรถนะโดยมุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวมในการปฏิบัติงาน การแก้ปัญหาและการใช้ชีวิต เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง ใช้การได้จริงในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งทักษะอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการ (Career Skills And Entrepreneurship) มีเป้าหมายและวางแผนอาชีพตามความสนใจ ความถนัด มีความรู้และทักษะพื้นฐานสู่อาชีพที่เหมาะสม มีทักษะในการทำงานและพัฒนางานโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้และทักษะพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการที่ดีสามารถสร้างงาน สร้างนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตน ครอบครัว หรือสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) แต่เนื่องจากรายวิชาการเป็นผู้ประกอบการ จัดเป็นรายวิชาใหม่สำหรับหลักสูตรการงานอาชีพของระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงทำให้ผู้เรียนนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้น้อย และส่งผลกระทบ ต่อการจัดการเรียนการสอนด้านการเป็นผู้ประกอบการ ปัจจุบันมีนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศได้เสนอแนวคิดและให้ความสำคัญเพื่อเตรียมนักเรียนให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญของเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 จึงควรได้รับการพัฒนาทักษะนี้และควรศึกษาถึงแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการเพื่อทราบถึงความคิด ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการได้อย่างชัดเจน เป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการที่มั่นคงและยั่งยืน และในปัจจุบันกิจกรรมการเรียนรู้ยังไม่เอื้อต่อทักษะการเป็นผู้ประกอบการ เนื่องจากหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาที่เปิดสอน บุคลากร นักเรียนยังขาดแรงจูงใจและตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการ กิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายควรผสมผสานการศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อการเป็นพลเมืองของประเทศที่ต้องเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในการประกอบการและสร้างทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ (ประเสริฐ ลีอานันต์กุล และ สำลี ทองอิ้ว, 2553) ซึ่งรายวิชา ง 30245 การเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ยังคงขาดแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ส่วนมากมักเน้นความรู้ด้านธุรกิจเป็นหลัก ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ค่อนข้างยากและไกลตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการได้นั้น ครูจำเป็นต้องส่งเสริม สนับสนุนและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ให้แก่นักเรียนที่ยังคงขาดแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอก ขาดตัวแบบและแรงบันดาลใจที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพและการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ที่ว่าความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) คือ ภาวะความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างงานที่ประสบความสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

การเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) เป็นทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นโดย Aibert Bandura (1977) กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลที่เปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ได้เป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่มีผลมาจากกระบวนการทางปัญญา ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาให้เกิดปัญหาในการคิด (ทศนา แหมมณี, 2548) กล่าวคือถ้ากระบวนการทางปัญญาเปลี่ยน พฤติกรรมของบุคคลก็จะเปลี่ยนแปลงไปด้วย Bandura มองว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และวิธีการเรียนรู้พฤติกรรมของมนุษย์ มี 2 วิธี คือ การเรียนรู้จากผลของการกระทำ และวิธีการเรียนรู้จากการเลียนแบบจากตัวแบบ ซึ่งแบ่งตัวแบบไว้เป็น 2 ชนิด คือ ตัวแบบที่มีชีวิตและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ กระบวนการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน คือการได้เรียนรู้เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต และการเรียนรู้แบบบูรณาการกับวิถีชีวิต เรียนรู้หลายๆ เรื่องไปพร้อมกัน การได้ทดลองลงมือปฏิบัติเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ดีที่สุด แนวคิดดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางสติปัญญา และเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง และอีกส่วนเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตและเรียนรู้จากตัวแบบ (Observational Learning Or Modeling) และเชื่อว่าการเห็นตัวแบบจะช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ การที่ได้สังเกตตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่มีความซับซ้อนและได้รับผลกระทบที่พึงพอใจก็จะทำให้ผู้ที่สังเกตฝึกความรู้สึกว่าเขาจะสามารถประสบความสำเร็จได้ ถ้าเค้าพยายามจริงและไม่ย่อท้อ ลักษณะของการใช้ตัวแบบที่ส่งผลต่อความรู้สึกว่าเขามีความสามารถ

ที่จะทำได้นั้น ได้แก่ การแก้ปัญหาของบุคคลที่มีความกลัวต่อสิ่งต่างๆ โดยที่ได้ดูตัวแบบที่มีลักษณะคล้ายกับตนเองก็สามารถทำให้ลดความกลัวต่างๆ นั้นได้ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553)

บทความวิจัยนี้นำเสนอการสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม และทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งการศึกษาความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในการเป็นผู้ประกอบการ เช่น ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจ แบบจำลองธุรกิจ การจัดการธุรกิจ การจัดการตลาด การผลิตและการดำเนินงานด้านต่างๆ การลงทุน แผนธุรกิจ การติดต่อเครือข่ายและการสื่อสารทางธุรกิจ เกิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการและเกิดคุณลักษณะส่วนบุคคลต่อการเป็นผู้ประกอบการ เช่น แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และด้านอัตมโนทัศน์ จากกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจะช่วยฝึกให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกปฏิบัติ เน้นการสังเกตตัวแบบ มีกรณีตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่น่าสนใจเพื่อให้นักเรียนเห็นแบบอย่างที่ดีและเกิดแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมี 2 ขั้นตอน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้
- 1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 35 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม มี 4 ขั้นตอนดังนี้ 1) กระบวนการตั้งใจ (Attentional Process) โดยนักเรียนเรียนรู้คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการผ่านตัวแบบ โดยการสังเกตจากตัวแบบ

ร่วมกันสรุปลักษณะของตัวแบบ รวบรวมและแปลความหมายจากการสังเกตเป็นคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี โดยกิจกรรมนี้ครูมีหน้าที่เสนอตัวแบบที่น่าสนใจให้นักเรียนและใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนค้นหาคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการที่ดีของตัวแบบ 2) กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) ขั้นตอนนี้ นักเรียนต้องจดจำข้อมูลหรือพฤติกรรมจากตัวแบบเป็นรูปสัญลักษณ์แทนตัวแบบ โดยครูทำหน้าที่กระตุ้นความสนใจนักเรียนโดยใช้ตัวแบบที่กำหนดขึ้นมา 3) กระบวนการกระทำ (Production Process) ขั้นตอนนี้ นักเรียนจะแสดงออกโดยดัดแปลงสัญลักษณ์ที่จดจำมาเป็นพฤติกรรมเบื้องต้น นักเรียนเกิดการทำความเข้าใจหลายๆ ครั้งผ่านการใช้บทบาทสมมติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของตัวแบบซึ่งเป็น

ผู้ประกอบการ โดยนักเรียนจะปรับพฤติกรรมของตนเองจนมีความคล้ายหรือเหมือนตัวแบบ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้พฤติกรรมที่ค้นพบได้จากตัวแบบ โดยขั้นตอนนี้ครูจะกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต จดจำตัวแบบสัญลักษณ์การเป็นผู้ประกอบการที่ดี และเก็บจำลักษณะของตัวแบบผ่านการแสดงออกของตัวแบบ 4) กระบวนการจูงใจ (Motivational Press) ขั้นตอนนี้นักเรียนจะแสดงออกโดยกระทำตามแม่แบบที่นักเรียนสนใจ โดยขั้นตอนนี้ครูสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลหรือเสริมแรงทางบวก นักเรียนสะท้อนคิดกิจกรรมที่ได้สังเกตจากตัวแบบและเก็บจำคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการที่ดี โดยขั้นตอนนี้ครูทำหน้าที่ใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเล่นแบบออกมาตามสถานการณ์ที่กำหนด และครูเสริมแรงให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นอีกด้วยกระบวนการโค้ช

กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมมีทั้งหมด 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เวลาเรียนรู้ทั้งหมด 12 ชั่วโมง ได้แก่ 1) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ตัวแบบระดับโลก 2 ชั่วโมง 2) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ตัวแบบระดับประเทศ 2 ชั่วโมง 3) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง My Idol ตัวแบบสู่ออนาคต 2 ชั่วโมง 4) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง เรียนให้รู้จากตัวแบบในชุมชน 2 ชั่วโมง 5) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง โมเดลธุรกิจพิชิตความสำเร็จ 2 ชั่วโมง 6) กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ต่อยอดธุรกิจอายุน้อยร้อยล้าน 2 ชั่วโมง

ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้านหลักสูตรและการสอนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ ดำเนินการโดย ติดต่อประสานงานกับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน นำแบบประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้

3.2 การทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประเมินประสิทธิภาพนวัตกรรมการศึกษา ดำเนินการโดย นำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (1:1) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/3 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน ได้แก่ เด็กเก่งจำนวน 1 คน เด็กปานกลาง จำนวน 1 คน และเด็กอ่อน จำนวน 1 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้และปรับปรุง จากนั้นนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (1:10) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน ได้แก่ เด็กเก่งจำนวน 3 คน เด็กปานกลาง จำนวน 3 คน และเด็กอ่อนจำนวน 3 คน เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้และปรับปรุง จากนั้นจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพภาคสนาม (1:100) โดยทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ ตามเกณฑ์ 75/75

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำผลการพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย โดยกำหนดเกณฑ์พิจารณาความเหมาะสมจะต้องมีค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 คะแนน จึงถือว่ามีความเหมาะสม

4.2 วิเคราะห์ผลการทดสอบประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนำคะแนนจากการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง มาคำนวณโดยใช้สูตรการทดสอบประสิทธิภาพ E1/E2 แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ อำเภอหาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 6 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 228 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเทศบาลประชาสรรค์ อำเภอหาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 35 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

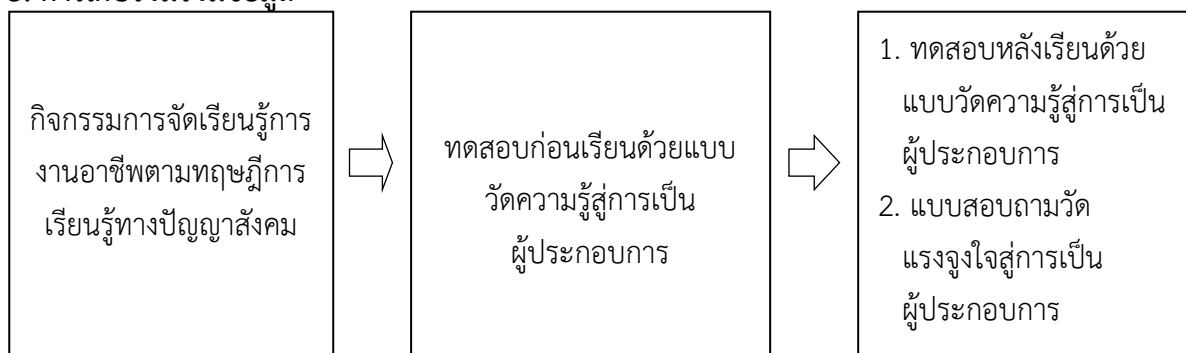
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กิจกรรมการจัดเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะได้มีโอกาสนำความรู้ ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กระบวนการตั้งใจ ขั้นที่ 2 กระบวนการเก็บจำ ขั้นที่ 3 กระบวนการกระทำ ขั้นที่ 4 กระบวนการจูงใจ โดยผ่านกิจกรรมทั้งหมด 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) ตัวแบบระดับโลก 2) ตัวแบบระดับประเทศ 3) My Idol ตัวแบบสู่อาคต 4) เรียนให้รู้จากตัวแบบในชุมชน 5) โมเดลธุรกิจพิชิตความสำเร็จ 6) ต่อยอดธุรกิจอายุน้อยร้อยล้าน

2.2 แบบทดสอบวัดความรู้สู่การเป็นผู้ประกอบการ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ เพื่อวัดความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ จากการเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชาการเป็นผู้ประกอบการ จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ 1)ธุรกิจ สังคมและการเป็นผู้ประกอบการ 2)จะเริ่มต้นประกอบธุรกิจอย่างไร 3)แผนธุรกิจ 4)ความอยู่รอดของธุรกิจ

2.3 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ของของ จริยา กอสุขทวีคุณ (2561) โดยใช้มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็น 14 ด้าน ได้แก่ 1) ความต้องการประสบความสำเร็จ 2) ความเชื่อต่อปัจจัยควบคุม 3) ความกล้าเสี่ยง 4) อดทนต่อความไม่แน่นอน 5) แรงปรารถนา 6) การรับรู้ความสามารถของตนเอง 7) การตั้งเป้าหมาย 8) ทศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ 9) สมาชิกในครอบครัวของฉันคิดว่าฉันควรมีอาชีพเป็นผู้ประกอบการ 10) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม 11) ความรู้ทั่วไปในการเป็นผู้ประกอบการ 12) การรับรู้โอกาส 13) ความรู้ที่ได้รับ 14) ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

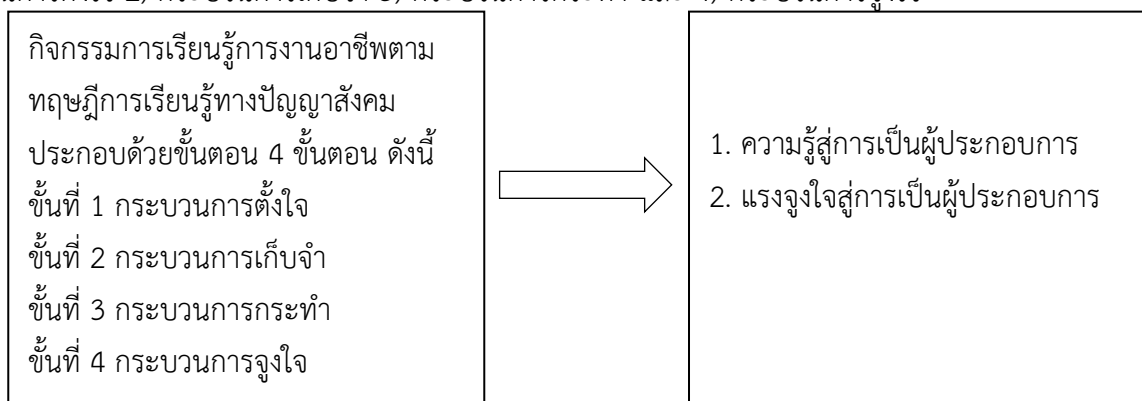
4.1 เปรียบเทียบความรู้การเป็นผู้ประกอบการ ระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent)

4.2 วิเคราะห์แรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ของ Albert Bandura ประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) กระบวนการตั้งใจ 2) กระบวนการเก็บจำ 3) กระบวนการกระทำ และ 4) กระบวนการจูงใจ

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 75/75

1.1 ได้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 กระบวนการตั้งใจ ขั้นที่ 2 กระบวนการเก็บจำ ขั้นที่ 3 กระบวนการกระทำขั้นที่ 4 กระบวนการจูงใจ โดยผ่านกิจกรรมทั้งหมด 6 กิจกรรม ได้แก่ 1) ตัวแบบระดับโลก 2) ตัวแบบระดับประเทศ 3) My Idol ตัวแบบสู่อาคต 4) เรียนให้รู้จากตัวแบบในชุมชน 5) โมเดลธุรกิจพิชิตความสำเร็จ 6) ต่อยอดธุรกิจอายุน้อยร้อยล้าน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.20) โดยในขั้นที่ 1 กระบวนการตั้งใจข้อที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ ครูเสนอตัวแบบที่น่าสนใจให้แก่ นักเรียนและครูใช้คำถามกระตุ้นให้นักเรียนค้นหาคุณลักษณะของตัวแบบ ส่วนระดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนเรียนรู้คุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการผ่านตัวแบบโดยการสังเกตจากตัวแบบและนักเรียนและครูร่วมกันสรุปลักษณะของตัวแบบ รวบรวมและแปลความหมาย ขั้นที่ 2 กระบวนการเก็บจำ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุดทั้ง 2 ข้อ คือครูกระตุ้นความสนใจนักเรียนโดยใช้ตัวแบบที่กำหนดขึ้นมาและนักเรียนจดจำข้อมูลหรือพฤติกรรมจากตัวแบบเป็นรูปสัญลักษณ์แทนตัวแบบ ขั้นที่ 3 กระบวนการกระทำมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนแสดงออกโดยดัดแปลงสัญลักษณ์ที่จดจำมาเป็นพฤติกรรมเบื้องต้น นักเรียนเกิดการทำความเข้าใจหลายๆครั้งผ่านการใช้บทบาทสมมติให้สอดคล้องกับ

พฤติกรรมของตัวแบบซึ่งเป็นผู้ประกอบการ และนักเรียนปรับพฤติกรรมของตนเองจนมีความคล้ายหรือเหมือนตัวแบบ ส่วนระดับความเหมาะสมมากที่สุด คือ นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้พฤติกรรมที่ค้นพบได้จากตัวแบบ ชั้นที่ 4 กระบวนการจูงใจ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนแสดงออกโดยกระทำตามแม่แบบที่นักเรียนสนใจ ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมการเลียนแบบออกมาตามสถานการณ์ที่กำหนด เมื่อนักเรียนมีพฤติกรรม การแสดงออก ครูสร้างแรงจูงใจโดยการให้รางวัลหรือเสริมแรงทางบวกและเมื่อจบกิจกรรมนักเรียนสะท้อนคิดกิจกรรม ส่วนระดับความเหมาะสมมีเพียงข้อเดียว ได้แก่ ครูเสริมแรงให้พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นอีกครั้งด้วยกระบวนการโค้ช

1.2 กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.2) คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.07) ดังนี้ คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม รายการประเมิน องค์ประกอบของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้มีระดับความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ องค์ประกอบของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนและครอบคลุมทุกประเด็นหัวข้อของคู่มือการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนในหัวข้อ คำแนะนำสำหรับครูและนักเรียน มีระดับความเหมาะสมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อธิบายคำแนะนำสำหรับครูและนักเรียนมีรายละเอียดครบถ้วน ใช้ภาษาเข้าใจง่ายช่วยให้ครูนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ครูมีความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติได้ ถูกต้อง และมีเพียงข้อเดียวที่ได้ระดับความเหมาะสม คือ สื่อความหมายภาษาที่เข้าใจง่าย และหัวข้อขั้นตอนการจัด กิจกรรมการเรียนรู้โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม อยู่ในระดับความเหมาะสมที่มากที่สุด ได้แก่ อธิบายรายละเอียด ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นอย่างชัดเจน ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบเป็นไปตามลำดับ ขั้นตอน กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบง่ายต่อการปฏิบัติ ส่วนระดับความเหมาะสม ได้แก่ ประกอบด้วยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้โดยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม(ตัวแบบ)และการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอนของการ จัดการเรียนรู้โดยแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (ตัวแบบ) ในหัวข้อ แผนการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวถึงสาระสำคัญ อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.0) ได้แก่ เขียนสาระสำคัญถูกต้องตามประเด็นของเรื่องใน ภาพรวม สาระสำคัญสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระสำคัญสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ ด้านหัวข้อ จุดประสงค์การเรียนรู้ อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.4) ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะและเจตคติที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ตัวแบบ จุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับ สาระสำคัญและ จุดประสงค์การเรียนรู้มีความชัดเจนครอบคลุมสาระการเรียนรู้ ในหัวข้อสาระการเรียนรู้ อยู่ในระดับความ เหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.8$, S.D. = 0.05) ได้แก่ สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีประโยชน์ต่อนักเรียนและมีความ ชัดเจนของเนื้อหาที่ใช้ หัวข้อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.09) ได้แก่ สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมเป็นไปตามขั้นตอนการเรียนรู้การงานอาชีพโดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ ทางปัญญาสังคม(ตัวแบบ) กำหนดระยะเวลาเหมาะสมกับกิจกรรม และการจัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัยและความสามารถ ของนักเรียน ส่วนระดับความเหมาะสม ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ ประกอบการและการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้สร้างแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการ ด้าน หัวข้อสื่อ / แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, S.D. = 0.05) ได้แก่ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิด แรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สื่อที่ใช้เหมาะสมกับกิจกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม(ตัวแบบ) สื่อที่ใช้ สามารถทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง สื่อ มีความหลากหลาย น่าสนใจและเหมาะสมกับวัยและเวลา ด้านหัวข้อการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.02) ได้แก่ การวัดและ ประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ การประเมินครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ เครื่องมือสอดคล้องกับวิธีการ วัดการเสริมสร้างแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับนักเรียน และการประเมินผลเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.22 /80.52

2. ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 35 คน นักเรียนมีความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.66) ได้แก่ ความสามารถในการเสริมสร้างแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการในหัวข้อ ความต้องการประสบความสำเร็จ ความเชื่อต่อปัจจัยควบคุม ความกล้าเสี่ยง อดทนต่อความไม่แน่นอน แรงปรารถนา การรับรู้ความสามารถของตนเอง สมาชิกในครอบครัวของฉันคิดว่าฉันควรจะมืออาชีพเป็นผู้ประกอบการ ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่วนความสามารถในการเสริมสร้างแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ในหัวข้อการตั้งเป้าหมาย ทศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้ทั่วไปในการเป็นผู้ประกอบการ การรับรู้โอกาส ความรู้ที่ได้รับและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ อยู่ในระดับระดับคุณภาพมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลจากการสร้างและหาประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การสร้างและหาประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม พบว่า ได้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านการพิจารณาความเหมาะสมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.22/80.52 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ตามขั้นตอนทางการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของ Bandura ด้วยกิจกรรมทั้ง 4 ขั้นตอน คือ 1) กระบวนการตั้งใจ เป็นกิจกรรมที่ฝึกการสังเกตคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งตัวแบบที่ดีจะมีผลต่อความตั้งใจที่จะสังเกต โดยตัวแบบที่จะจดจำได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์เด่นชัด เป็นตัวแบบที่นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบของสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2553) 2) กระบวนการเก็บจำ ขั้นตอนนี้นักเรียนจะจดจำข้อมูลที่ได้รับจากการสังเกตจากตัวแบบเป็นรูปแบบของสัญลักษณ์โดยใช้ตัวแบบที่มีชื่อเสียง ตรงกับความสนใจของนักเรียน นักเรียนจะจดจำพฤติกรรมจากตัวแบบเป็นรูปสัญลักษณ์แทนตัวแบบ 3) กระบวนการกระทำ กิจกรรมนี้จะได้เรียนรู้จากตัวแบบในชุมชน ผ่านการสังเกตและคลุกคลีกับตัวแบบในการลงฝึกปฏิบัติงานจริงกับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในชุมชน นักเรียนจะจดจำลักษณะของผู้สังเกต และแสดงพฤติกรรมคล้ายตัวแบบของผู้ประกอบการที่ได้สังเกต 4) กระบวนการจูงใจ ขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจจากภายนอก เช่น คำชม ของรางวัล หรือการเสริมแรงทางบวกจะช่วยกระตุ้นการรับรู้ นักเรียนเห็นตัวแบบแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมก่อให้เกิดการเลียนแบบและพฤติกรรมที่ทำซ้ำแล้วซ้ำอีก พยายามปรับข้อบกพร่องจนได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน ช่วยให้เกิดการเลียนแบบ อีกทั้งการจัดกิจกรรมการงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมนั้น มีความเหมาะสม สอดคล้องกับวัย ความสนใจของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและกระตือรือร้นในการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วาริรัตน์ แก้วอุไร และ อมรรรัตน์ วัฒนาธร (2558) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ผลการทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้น

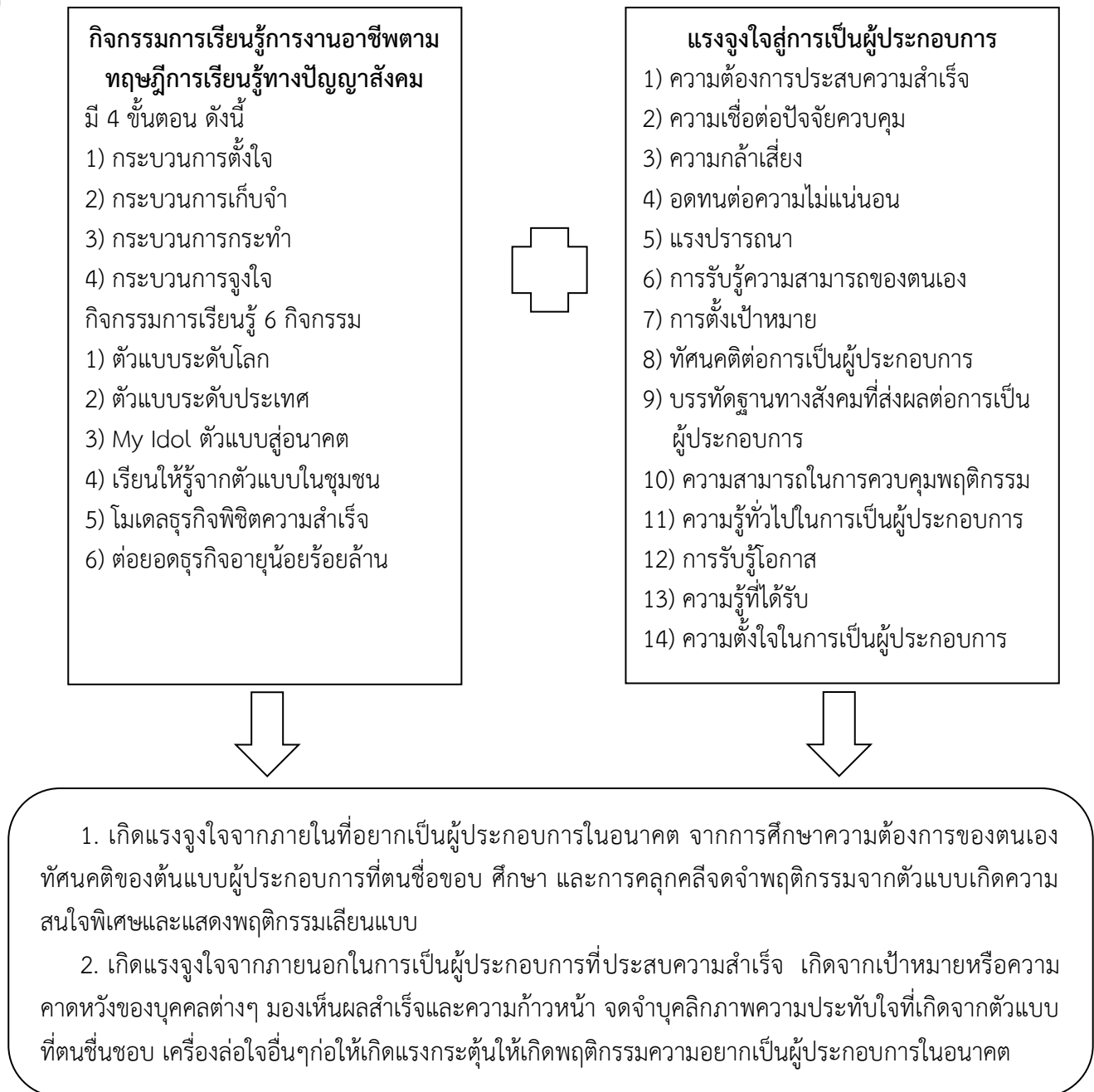
มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนความยากง่ายของเนื้อหา ผู้เรียนเกิดความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ โดยผู้วิจัยจัดกิจกรรมตามขั้นตอนของแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมและสอดคล้องกับความรู้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการและคุณสมบัติการเป็นผู้ประกอบการที่ดี ประกอบด้วย เนื้อหา คุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจ แบบจำลองธุรกิจ การจัดการธุรกิจ ประเภทของธุรกิจ แผนธุรกิจ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่เรียน สอดคล้องกับสุภาภรณ์ โตโสภณ และ วารินทร์ แก้วอุไร (2563) พบว่า สมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ แบบจำลองธุรกิจ การจัดการธุรกิจ การจัดการตลาด การผลิตและการดำเนินงาน การบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดการเงินและการลงทุน แผนธุรกิจ การติดต่อสื่อสารและเครือข่ายทางธุรกิจ การบริหารงานและการดำเนินงานในองค์กร ด้านทักษะในการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติงานและความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งผลการเปรียบเทียบความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 การทดสอบวัดความรู้การเป็นผู้ประกอบการหลังเรียน ($\bar{X}$ = 15.23, S.D. = 14.0) เมื่อเปรียบเทียบความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 6.8, S.D. = 16.4) พบว่านักเรียนมีความรู้การเป็นผู้ประกอบการหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อที่เกี่ยวข้องดังนี้ 1) ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for achievement) 2) ความเชื่อต่อปัจจัยควบคุม (Locus of control) 3) ความกล้าเสี่ยง (Risk taking) 4) อดทนต่อความไม่แน่นอน (Tolerance to Ambiguity) 5) แรงปรารถนา (Passion) 6) การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-efficacy) 7) การตั้งเป้าหมาย (Goal-setting) 8) ทศนคติต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Attitude towards entrepreneurship) 9) บรรทัดฐานทางสังคมที่ส่งผลต่อการเป็นผู้ประกอบการ (Social norm) 10) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavior control) 11) ความรู้ทั่วไปในการเป็นผู้ประกอบการ (General Knowledge of Entrepreneurial program) 12) การรับรู้โอกาส (Opportunity recognition) 13) ความรู้ที่ได้รับ (Entrepreneurship knowledge acquisition) 14) ความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial intention) พบว่า โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.66) ซึ่งสอดคล้อง จริยา กอสุขทวีคุณ (2561) วิจัยเรื่อง การศึกษาแรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย พบว่าอิทธิพลของแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการซึ่งประกอบไปด้วย ความต้องการประสบความสำเร็จ ความกล้าเสี่ยง แรงปรารถนา การรับรู้ความสามารถของตนเอง การตั้งเป้าหมาย ส่งผลต่อความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ ได้ดังนี้

กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจ สู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วยค้นพบ ความชอบ ความถนัดและสร้างแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้ เนื่องจาก เป็นกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ช่วยให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการเป็นผู้ประกอบการ สังเกตและจดจำคุณลักษณะคุณสมบัติที่ดีของการเป็นผู้ประกอบการ เกิดการเลียนแบบผ่านสถานการณ์และบทบาทสมมุติจากการสังเกต และการสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการเขียนแผนผังโมเดลธุรกิจอย่างง่ายเพื่อเป็นแนวทางในการเป็นผู้ประกอบการในอนาคตได้ อีกทั้งยังเกิดจากแรงจูงใจจากภายในที่อยากเป็นผู้ประกอบการในอนาคต จากการศึกษาความต้องการของตนเอง ทศนคติของต้นแบบผู้ประกอบการที่ตนชื่นชอบ ศึกษา และการคลุกคลีจดจำพฤติกรรมจากตัวแบบเกิดความสนใจพิเศษและแสดงพฤติกรรมเลียนแบบและเกิดแรงจูงใจจากภายนอกในการเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเกิดจากเป้าหมายหรือความคาดหวังของบุคคลต่างๆ การมองเห็นผลสำเร็จและความก้าวหน้า การจดจำบุคลิกภาพความประทับใจที่เกิดจากตัว

แบบที่ตนชื่นชอบ เครื่องล่อใจอื่นๆทางบวก เช่น คำชมเชย รางวัล ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมความอยากเป็นผู้ประกอบการในอนาคต ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

กิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 6 กิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ตัวแบบระดับโลก กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ 2 เรื่อง ตัวแบบระดับประเทศ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง My Idol ตัวแบบสู่ออนาคต กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ 4 เรื่อง เรียนให้รู้จากตัวแบบในชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ ที่ 5 เรื่อง โมเดลธุรกิจพิชิตความสำเร็จ และกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ 6 เรื่อง ต่อยอดธุรกิจอายุน้อยร้อยล้าน ในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ จะใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้ ขั้นที่ 1 กระบวนการตั้งใจ ขั้นที่ 2 กระบวนการเก็บจำ ขั้นที่ 3 กระบวนการกระทำ ขั้นที่ 4 กระบวนการจูงใจ ผลการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก มีประสิทธิภาพเท่ากับ

76.22/80.52 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้และแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ก่อนเรียนสูงกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และมีแรงจูงใจสู่การเป็นผู้ประกอบการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการหรือหน่วยงานทางการศึกษา ควรเห็นความสำคัญของการพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจะช่วยต่อยอดให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

1.2 ในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาควรมีการเน้นการเรียนการสอนด้านความเป็นผู้ประกอบการให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการประกอบอาชีพ ค้นพบความถนัด ความสนใจให้แก่นักเรียน ตามการจัดเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และตามหลักสูตรฐานสมรรถนะ เพื่อปลูกฝังเยาวชนให้มีความคิดสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรมสู่การเป็นผู้ประกอบการได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาด้านผู้ประกอบการควรมีการสอดแทรกในรายวิชาอื่นๆที่นักเรียนสนใจซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนนำไปประยุกต์ใช้ สร้างความเข้าใจให้แก่เรียนเฉพาะทางต่อไป

2.2 ควรศึกษาความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนในระบบการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยควบคู่ไปด้วยกันเพื่อศึกษาเพิ่มเติมต่อการตัดสินใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนในอนาคต

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาวิธีคิดแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurs Mindset) หรือสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurs Competency) โดยใช้กิจกรรมหรือวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมและควรให้เครือข่ายผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบหรือจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเข้าช่วยในการจัดการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา กอสุขทวีคุณ. (2561). การศึกษาแรงจูงใจและความตั้งใจในการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- จันทร์ ชุ่มเมืองปัก. (2546). แรงจูงใจและการจูงใจ สร้างปาฏิหาริย์. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2556). การเป็นผู้ประกอบการยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ ลีอานันต์กุล และ สำลี ทองธิว. (2553). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรผู้ประกอบการธุรกิจรุ่นเยาว์ตามแนวคิด การฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางธุรกิจ ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 2(1), 141-153.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2557). *เติบโตเต็มตามศักยภาพสู่ศตวรรษที่ 21 ของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราภรณ์ ยังเอี่ยม, พัชราณี ภาวักกุล, มันทนา ประทีปะเสน และ นิรัตน์ อิมามี. (2556). การส่งเสริมการบริโภคผักและผลไม้ โดยประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ในนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารสาธารณสุขศาสตร์*, 43(2), 126-137.

- วัฒนา ไตต่อผล, ภูฟ้า เสวกพันธ์, วารินทร์ แก้วอุไร และ อมรรัตน์ วัฒนธรร. (2558). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างจิต
สาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมร่วมกับการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 17(2), 1-12.
- ศรัญญา อรุณภู. (2557). การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจการบริการของ
บริษัทแคนเตอร์เซอร์วิส จำกัด. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 5(2), 90-102.
- ศูนย์ธุรกิจไบรท์. (2552). *คุณสมบัติ 10 ประการของผู้ประกอบการ*. สืบค้น 2 ตุลาคม 2565. จาก
<http://www.brightbbc.com/readercomer/leader.html>.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). *ทฤษฎีการและเทคนิคการปรับปรุงพฤติกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *รายงานวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น
ผู้ประกอบการ*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุภาภรณ์ โตโสณ และ วารินทร์ แก้วอุไร. (2563). การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการตาม
แนวคิดการฝึกทางปัญญาจากต้นแบบ สำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 22(2), 275-289.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: prentice Hall.
- Holmes, K. A. (2003). *The reform of public technical and vocational education institution*. N.P.: UNESCO,
IIEP.

Guidelines for Development of School Information Systems under The Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi

Arinya Panturaks^{1*} Phrakhrupichitsupakarn¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: arinarinya34@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the condition development of school information systems under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi; and (2) to offer the guidelines for development of school information systems under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi. The study was a qualitative research. Data were collected via in- depth interviews with 15 people involved, and 5 key informants, analysis data by descriptive content analysis. The result of the study found that: The status of the condition development of school information systems under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi. The development of a school information system that consists of school basic information system, learner information system, school academic administration information system, information system for school administration, information system for school results reporting. The school's information system operation process consists of 5 steps (1) data collection, (2) data verification, (3) data processing, (4) data storage, and (5) data use. But the procedure steps are not systematically, continuously and seriously. The guidelines for development of school information systems under the Secondary Educational Service Area Office Trang Krabi The development of a school information system that consists of school basic information system, learner information system, school academic administration information system, information system for school administration, information system for school results reporting. The school's information system operation process consists of 6 steps (1) data collection, (2) data verification, (3) data processing, (4) data storage, and (5) data use. One more step that is an important part in the operation of the school's information system to be more completes, that is knowledge management.

Keywords: Development, Information System, School

แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาต่ง กระบี่

อรินทร์ญา พันธุ์รักษ์^{1*} พระครูพิจิตรศุภการ¹ และ บุญเลิศ วีระพรกานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: arinarinya34@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ และ (2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน และผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ มีการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนที่ประกอบด้วย ระบบสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ระบบสารสนเทศการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน 5 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ แต่ขั้นตอนต่างๆ ยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและจริงจัง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ ซึ่งการพัฒนา ระบบสารสนเทศของโรงเรียน ประกอบด้วย ระบบสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ระบบสารสนเทศการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินงานระบบสารสนเทศที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ และขั้นตอนซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานระบบสารสนเทศให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นั่นคือ การจัดการความรู้

คำสำคัญ: การพัฒนา, ระบบสารสนเทศ, โรงเรียน

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบันในทุกด้านสภาวะการณ์โลกที่เคลื่อนจากยุคข้อมูลข่าวสาร ผ่านเข้าสู่ยุคสารสนเทศในคลื่นโลกาภิวัตน์อันไร้พรมแดน มีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสาร มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกัน ทำกิจกรรมร่วมกันโดยผ่านเครือข่ายทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลให้มีการพัฒนาด้านการศึกษาของชาติ ตามนโยบายของรัฐบาลและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่ส่งเสริมความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กำหนดให้เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาฐานข้อมูลด้านการศึกษาที่มีมาตรฐาน เชื่อมโยงและเข้าถึงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานในการนํานโยบายทางการศึกษาทุกระดับไปปฏิบัติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะ

การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ใช้ข้อมูลและสารสนเทศในการวางแผนและการตัดสินใจ เพื่อให้การบริหารงานด้านต่างๆ เกิดประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญ ส่งผลให้การปฏิบัติการกิจต่างๆ ภายในสถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีการพัฒนาการดำเนินการของสถานศึกษา จึงต้องมีข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูง เพราะข้อมูลสารสนเทศเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารช่วยวางแผนการตัดสินใจและดำเนินงาน ถ้าข้อมูลขาดประสิทธิภาพ ย่อมมีผลกระทบกับการบริหารงาน ทำให้ได้ข้อมูลไม่ถูกต้อง ไม่ทันกับเหตุการณ์จะส่งผลให้การบริหาร การปฏิบัติงานของหน่วยงานเหล่านี้ลดประสิทธิภาพไปด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคข้อมูลสารสนเทศ จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เนื่องจากระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพยายามจัดให้มีการพัฒนาและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ทั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน รวมไปถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ (นิศารัตน์ เชาวรีวิชา, 2556) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องกล้าที่จะนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาควรทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีสามารถใช้ ICT และระบบสารสนเทศในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

การมีระบบสารสนเทศที่สมบูรณ์ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน มีข้อมูลสารสนเทศที่ได้ประสิทธิภาพ จะช่วยให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรพัฒนาให้มีระบบสารสนเทศที่เหมาะสมกับหน่วยงาน ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการจัดระบบสารสนเทศของเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ในการบริหาร ระบบสารสนเทศในสถานศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ ระบบสารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ระบบสารสนเทศการบริหารวิชาการและระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ โดยในการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อใช้ในสถานศึกษาด้านต่างๆ จะเกี่ยวข้องกับบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 44 โรงเรียน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีระบบสารสนเทศของโรงเรียนทุกโรงเรียน แต่เนื่องจากระบบสารสนเทศมีความซับซ้อนและเป็นอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญของโรงเรียน อีกทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรังกระบี่ ได้กำหนดจุดเน้นเพื่อการพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) ด้านการบริหารจัดการกล่าวคือสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาใช้เทคโนโลยี (ICT) เป็นเครื่องมือบริหารจัดการและการเรียนรู้ รวมทั้งให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13, 2560) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาระบบสารสนเทศหรือส่งเสริมการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ให้มีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ในสถานการณ์ปัจจุบันว่ามีสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนเป็นอย่างไร แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนควรเป็นอย่างไรและผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยจะก่อให้เกิดการดำเนินงานระบบสารสนเทศให้มีรูปแบบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง ย่อมเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบ ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ครูผู้สอนและผู้ที่ต้องการใช้ข้อมูลนั้นสามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้จัดกิจกรรมหรือพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุตามจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ประกอบด้วย ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposetive Selection) เพื่อที่จะได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุด กลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะเป็น “Information-rich case” คือมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 4 คน นักวิชาการหรือศึกษานิเทศก์จากกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จำนวน 2 คน หัวหน้างานหรือครูรับผิดชอบงานสารสนเทศ จำนวน 7 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน หัวหน้างานหรือครูรับผิดชอบงานสารสนเทศ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ในขั้นตอนการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ในขั้นตอนการศึกษา แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนใช้เครื่องมือในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา และการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ทำการสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน รวบรวมข้อมูลทุกส่วนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก โดยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

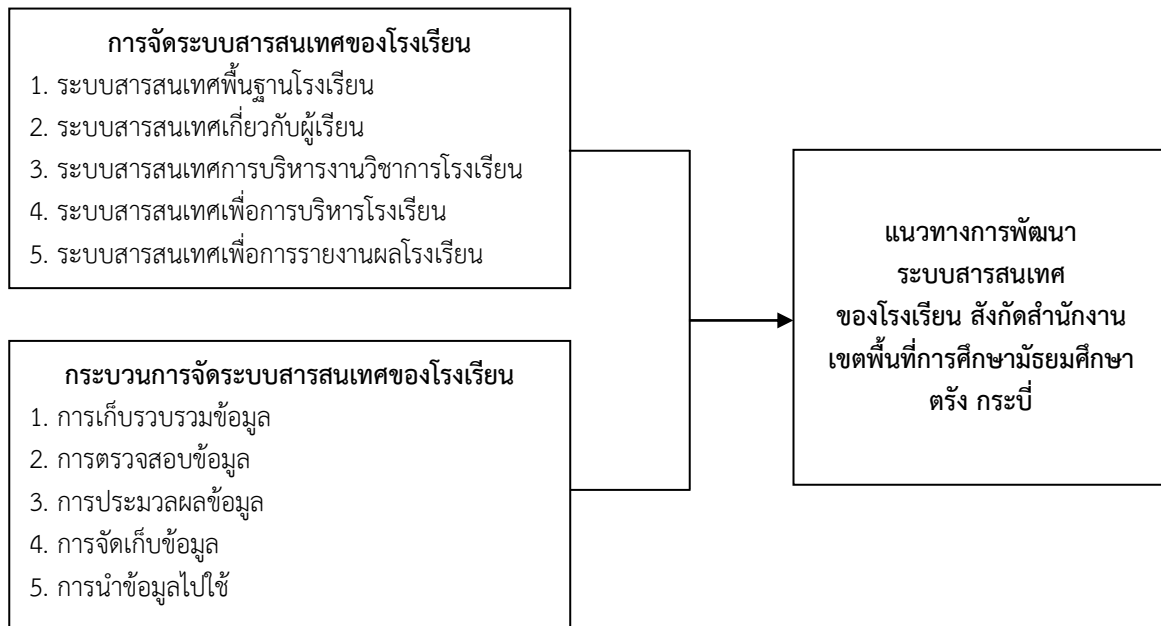
การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-deptInterview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาสภาพแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมาวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความ เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ มาจัดทำเป็นรายงานการสัมภาษณ์ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ” ผู้วิจัยได้มีการค้นคว้าเอกสาร ตำรา ศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ

สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง ระเบียบ พบว่า 1) การดำเนินงานระบบสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียนนั้น มีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนด้านต่างๆ ตามภาระหน้าที่และความรับผิดชอบหรือตามฝ่ายงานให้ชัดเจน มีการจัดเอกสารเป็นแฟ้มข้อมูล แต่ยังไม่เป็นระบบและยังไม่เป็นปัจจุบัน มีการนำมาจัดเรียง ตรวจสอบข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลายและอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive 2) การดำเนินงานระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนนั้นมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในกลุ่มบริหารงานวิชาการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย แต่เนื่องจากในบางโรงเรียนมีบุคลากรน้อย จึงทำให้ผู้ที่ดูแลระบบเป็นบุคคลเดียวกัน ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ตามที่ทาง สพฐ. กำหนดไว้ หรือโปรแกรมประยุกต์อื่นๆ ยังมีการเก็บข้อมูลเป็นแฟ้มเอกสารแต่ยังไม่เป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน 3) การดำเนินงานระบบสารสนเทศการบริหารงานวิชาการโรงเรียน จะมีการกำหนดผู้รับผิดชอบและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีการรวบรวม การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ เอกสารที่เกี่ยวข้องอยู่ในรูปแบบไฟล์เอกสารในคอมพิวเตอร์และระบบที่สามารถนำมาใช้งานได้ง่าย การส่งงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายวิชาการ เป็นการส่งทั้งในรูปแบบไฟล์และรูปเล่มเอกสาร โดยรวบรวมไว้ที่ผู้รับผิดชอบ 4) การดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนนั้น มีผู้ที่มีส่วน

เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล นำมาจัดเรียง ตรวจสอบข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลาย แต่ในบางครั้งยังไม่มีมีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 5) การดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียนนั้น จะมีบุคลากรซึ่งรับผิดชอบในการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศโดยจะต้องรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ มาสรุปเป็นภาพรวม โดยใช้ภาษา ภาพหรือตาราง แผนภูมิที่เข้าใจง่าย

2. แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราง กระบี่

แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราง กระบี่ พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตราง กระบี่ มีขอบข่ายการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน ดังนี้

2.1 ระบบสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน มีกิจกรรม คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ต้องกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล และควรกำหนดเวลาในการจัดเก็บรวมถึงผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บโดยต้องคำนึงถึงข้อมูลที่ตรงกับความต้องการ และมีความเชื่อถือได้ 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน เพื่อหาข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ความสมบูรณ์ครบถ้วน ความถูกต้อง ตรงกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ต้องมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล จำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือนำข้อมูลไปบันทึกและประมวลผลอัตโนมัติโดยโปรแกรมประยุกต์ มีการนิเทศและติดตามการประมวลผลข้อมูล อีกทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ และทักษะในการใช้โปรแกรมหรือการประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ทำการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ไว้ในสื่อต่างๆ อย่างมีระบบ มีแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลไว้ในที่เดียวกันและจัดเก็บข้อมูลอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive โดยมีการจัดเก็บข้อมูลออกหมวดหมู่ 5) การนำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียนไปใช้ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและนำข้อมูลส่วนนี้ไปใช้ประโยชน์ รวมถึงการรายงานไปยังต้นสังกัด

2.2 ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน มีกิจกรรม คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน มีการกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการและวิธีการให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล มีการกำหนดเวลาในการจัดเก็บ มีปฏิทินการดำเนินงานสอดคล้องกับปฏิทินการดำเนินงานของต้นสังกัด 2) การตรวจสอบข้อมูล ต้องนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ครบถ้วน 3) การประมวลผลข้อมูล มีการกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดให้มีการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลอัตโนมัติโดยโปรแกรมประยุกต์ 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ไว้ในโปรแกรมประยุกต์หรือระบบต่างๆ หากมีการแก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูลก็ควรดำเนินการแก้ไขโดยทันที มีการจัดเก็บข้อมูลไว้ในที่เดียวกันและจัดเก็บข้อมูลอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน นำเสนอในรูปแบบรายงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก รองรับการประเมินจากต้นสังกัด

2.3 ระบบสารสนเทศการบริหารวิชาการโรงเรียน มีกิจกรรม คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียน มีการกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รูปแบบวิธีการที่เหมาะสม ฝ่ายวิชาการที่มีหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การตรวจสอบข้อมูล นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบโดยครูผู้รับผิดชอบ ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นไปตามรูปแบบหรือแบบฟอร์มที่กำหนด 3) การประมวลผลข้อมูล จะต้องมีการผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล มีการกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียน ทำได้โดยจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไว้ในโปรแกรมประยุกต์หรือระบบต่างๆ เพื่อสะดวกต่อการสืบค้นเพื่อการนำไปใช้ต่อ มีแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลไว้ในที่เดียวกันและจัดเก็บข้อมูลอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียนไปใช้ สารสนเทศอยู่ในรูปแบบแบบสรุปข้อมูลแบบรายงานการดำเนินงานประเด็นต่างๆ รูปเล่มเอกสาร หรือเอกสารที่เป็นไฟล์งาน นำเสนอในรูปแบบรายงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกรองรับการประเมินจากต้นสังกัด ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้กับบุคคลภายนอกและผู้สนใจ

2.4 ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร มีกิจกรรม คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร โรงเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องครบถ้วน เก็บข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศ ต้องนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ความครบถ้วน ความเป็นปัจจุบัน 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศ ต้องมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล จัดให้มีการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือการคำนวณทางสถิติอย่างง่าย หรือประมวลผลอัตโนมัติโดยโปรแกรมประยุกต์ 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน เป็นการจัดเก็บไว้ในสื่อต่างๆ อย่างมีระบบ ในรูปแบบ Google Cloud Drive มีการประมวลผลรวม มีการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างถูกต้อง 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนไปใช้ พัฒนาให้มีสารสนเทศที่เหมาะสม และต้องรองรับในหลายรูปแบบ มีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้กับบุคคลภายนอกและผู้สนใจ โดยช่องทางที่สามารถใช้เผยแพร่ได้

2.5 ระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน มีกิจกรรม คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานผลโรงเรียน เป็นการนำข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 4 ส่วนมาสรุปเป็นภาพรวมที่เข้าใจง่าย จึงต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องครบถ้วน มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานผลโรงเรียน ต้องมีการกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและมีความถูกต้องแม่นยำ 3) การประมวลผล ต้องมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบ จัดให้มีการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือการคำนวณทางสถิติอย่างง่าย ให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานผลโรงเรียน เป็นการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ไว้ในช่องทางต่างๆ อย่างมีระบบ มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารงานผลโรงเรียนไปใช้ เป็นการรายงานข้อสรุปและนำเสนอหรือประชาสัมพันธ์ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบโดยจะอยู่ในรูปแบบแบบสรุปข้อมูล แบบรายงานการดำเนินงาน หรือรูปเล่มเอกสาร หรือเอกสารที่เป็นไฟล์งาน อีกทั้งข้อมูลส่วนนี้ยังเป็นข้อมูลที่รองรับการประเมินจากต้นสังกัด

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ตรัง กระบี่ พบว่า การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนนั้น ประกอบด้วย 1) การดำเนินงานระบบสารสนเทศพื้นฐาน โรงเรียนนั้น มีการกำหนดบุคลากรผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดแฟ้มข้อมูลเอกสารอย่างเป็นระบบ มีข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง มีการนำมาจัดเรียง ตรวจสอบข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลายหรืออาจอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive แต่ขั้นตอนต่างๆ ยังไม่ได้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและจริงจัง ตลอดจนไม่ได้มีการสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงานหรือพิจารณา จุดเด่น จุดด้อยและข้อควรปรับปรุง เพื่อนำไปแก้ไขในการทำงานครั้งต่อไป 2) การดำเนินงานระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนนั้นมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนอย่างชัดเจน แต่เนื่องจากบางโรงเรียนมีบุคลากรน้อย ทำให้ผู้ที่ดูแลระบบหลายๆ ระบบนั้นเป็นบุคคลเดียวกัน โดยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ตามที่ทาง สพฐ. กำหนดไว้ มีการเก็บข้อมูลเป็นเอกสาร โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นและตรงวัตถุประสงค์ ผ่านการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง ทำการประมวลผลข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลให้เป็นสารสนเทศที่สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ 3) การดำเนินงานระบบสารสนเทศการบริหารงานวิชาการโรงเรียน มีการจัดทำ การรวบรวม การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มบริหารงานวิชาการ อยู่ในรูปแบบไฟล์เอกสารในคอมพิวเตอร์หรืออยู่ในระบบที่สามารถนำมาใช้งานได้ง่าย แต่ยังมีหลายข้อมูลด้วยกันที่ไม่ได้ถูกจัดเก็บอย่างครบถ้วนสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน การส่งงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายวิชาการ เป็นการส่งทั้งในรูปแบบไฟล์เอกสารและรูปเล่มเอกสาร ซึ่งยากต่อการค้นหาข้อมูลเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อไปได้อย่างทันท่วงทีและมักจะพบปัญหาเอกสารสูญหายอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ เรืองนิสสัย (2558) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21” ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการดำเนินการใช้สารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา คือ โรงเรียนขาดการเก็บข้อมูลทางการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ เมื่อต้องการศึกษาค้นคว้าทำให้เสียเวลา ขาดการดูแลเอาใจใส่ของบุคลากร โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กยัง

จัดเก็บข้อมูลบางส่วนไว้ในลักษณะเอกสาร รูปเล่ม ผู้บริหารไม่สามารถนำสารสนเทศไปใช้ในการบริหารได้ทันเวลา ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ข้อมูลที่มีอยู่หากขาดการตรวจสอบหรือปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน นั้นจะส่งผลให้ผู้บริหารไม่สามารถนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการตัดสินใจในการบริหารให้มีประสิทธิภาพ และการที่ปฏิบัติงานต่างๆอย่างเป็นระบบ จะก่อให้เกิดการดำเนินการที่ดี ส่งผลให้ได้ข้อมูลสารสนเทศไปใช้สนับสนุนการบริหาร ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อกระบวนการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างดี 4) การดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนนั้น มีความสอดคล้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาจัดเรียง ตรวจสอบข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเพราะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มีการปรับปรุงข้อมูลอยู่เสมอ ให้เป็นปัจจุบัน 5) การดำเนินงานระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียนนั้น สถานศึกษาจะต้องรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อเขตพื้นที่การศึกษาที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานผู้ปกครอง ชุมชนและสาธารณชนให้รับทราบ โดยโดยจะต้องรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศ มาสรุปเป็นภาพรวมที่เข้าใจง่าย ทั้งนี้การรายงานต้องสรุปบริบททั้งหมด อาจอยู่ในรูปแบบ แผ่นพับ บทความ รูปเล่ม หรืออินโฟกราฟฟิก

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 พบว่า มีข้อบ่งชี้การพัฒนาาระบบสารสนเทศของโรงเรียน ดังนี้

1. ระบบสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน มีกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ความต้องการของชุมชน สภาพการบริหารและการจัดการตามโครงสร้าง ต้องกำหนดรายการข้อมูลที่ต้องการ กำหนดวิธีการจัดเก็บ สร้างหรือจัดหาเครื่องมือในการจัดเก็บให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ต้องนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ ครบถ้วน ตรงกับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ต้องมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบชัดเจน จำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อีกทั้งพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้และทักษะในการใช้โปรแกรม 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ทำการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ไว้ในสื่อต่างๆ อย่างมีระบบ มีแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลไว้ในที่เดียวกันและจัดเก็บข้อมูลอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive จัดเก็บข้อมูลออกหมวดหมู่ ปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 5) การนำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียนไปใช้ มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ รวมถึงการรายงานไปยังต้นสังกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขั้นตอนดังกล่าวแล้วแต่มีความสำคัญให้การพัฒนาาระบบสารสนเทศให้เป็นไปได้ด้วยดี มีความเป็นระบบมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญานันท์ หอดสังข์ (2558) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนภูซางวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 ” ผลการวิจัยพบว่า การจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนควรมีการประชุมการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามออนไลน์ ขั้นตอนการตรวจสอบ ตรวจสอบข้อมูล ให้ถูกต้องและให้เป็นปัจจุบัน มีการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ ผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียน ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ควรเก็บบันทึกข้อมูลระบบโปรแกรม Database Server และระบบโปรแกรม Cloud Server การสำรองข้อมูล เมื่อข้อมูลชำรุดเสียหายสามารถนำข้อมูลกลับมาใช้ประโยชน์ได้ด้วย ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า หากดำเนินการตามการจัดระบบสารสนเทศดังกล่าวนี้จะทำให้การดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนมีความเป็นระบบ เกิดผลดีกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สามารถดำเนินการแต่ละขั้นตอนได้อย่างคล่องตัว

2. ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน มีกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน จะต้องมีการกำหนดรายการข้อมูลและวิธีการให้สอดคล้องกับลักษณะข้อมูล มีการกำหนดเวลาในการจัดเก็บ มีปฏิทินการดำเนินงานสอดคล้องกับปฏิทินการดำเนินงานของต้นสังกัด 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ต้องนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ครบถ้วน 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน จะต้องมีการรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล มีการกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน จัดให้มีการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ มีการนิเทศและติดตามการประมวลผลเป็นระยะ 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน

ทำได้โดยจัดเก็บไว้ในโปรแกรมประยุกต์หรือระบบต่างๆ หากมีการแก้ไขหรือปรับปรุงข้อมูลก็ควรดำเนินการแก้ไขโดยทันที

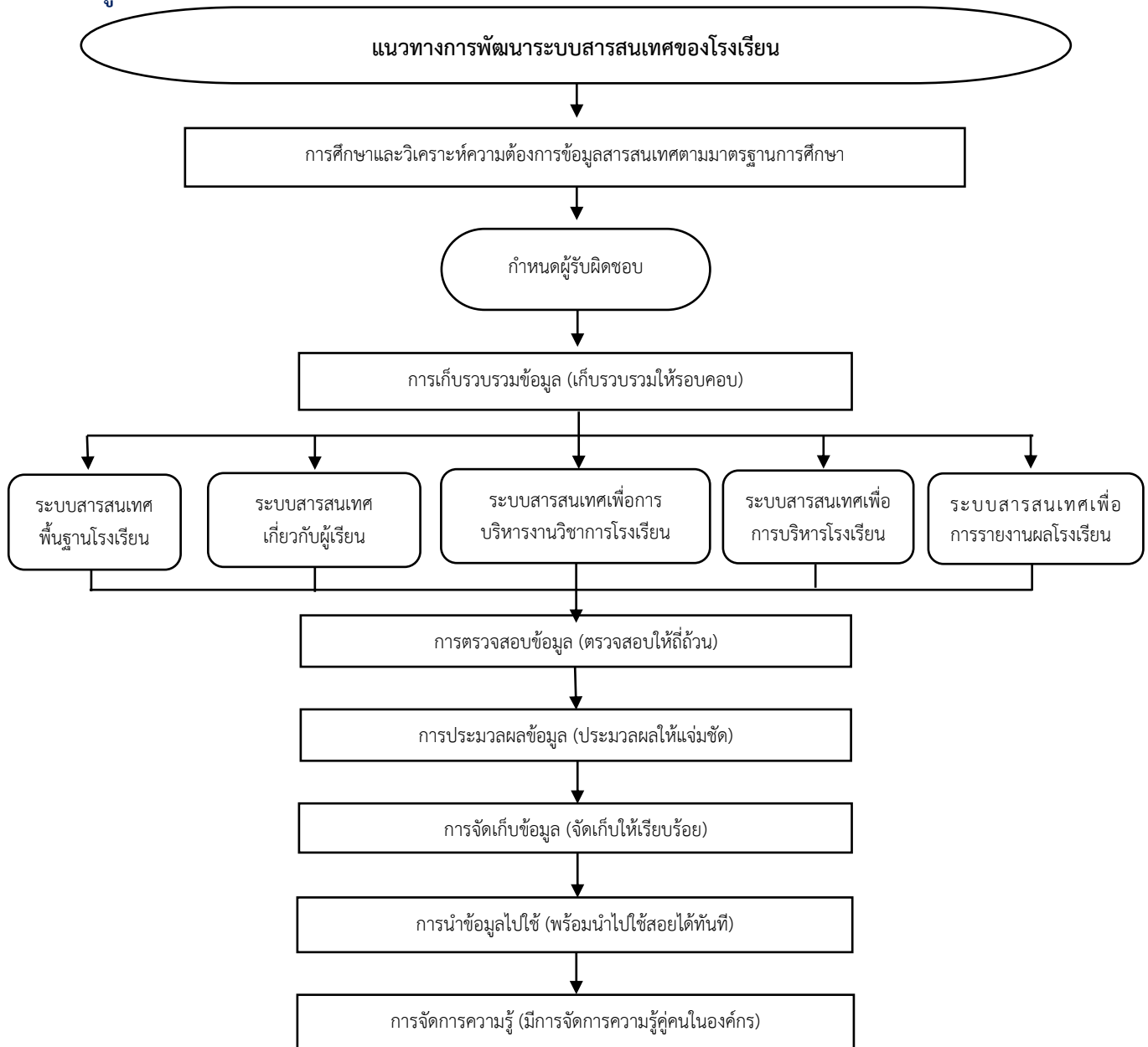
5) การนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียนไปใช้ นำเสนอในรูปแบบรายงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก รองรับการประเมินจากต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธ์กร ไชยานนท์ (2557) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการจัดระบบสารสนเทศ มีเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญมาปฏิบัติงาน ดำเนินการตามปฏิทินและมีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน นำผลการประเมินที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาจุดเด่นและจุดด้อย และนำเสนอสารสนเทศให้กับผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบต่อไป สรุปได้ว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้มีความเป็นระบบนั้นจะต้องมีกระบวนการขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาอีกด้วย

3. ระบบสารสนเทศการบริหารวิชาการโรงเรียน มีกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียน จะต้องมีการกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รูปแบบวิธีการอย่างเหมาะสม ฝ่ายวิชาการที่มีหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูลจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียน โดยครูผู้รับผิดชอบตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เป็นไปตามรูปแบบหรือแบบฟอร์มที่กำหนด 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียน จะต้องมีการรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล มีการกำหนดระยะเวลาหรือปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน ทุกคนต้องตระหนักและดำเนินการร่วมกันอย่างเป็นระบบ 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ทำได้โดยจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศไว้ในโปรแกรมประยุกต์หรือระบบต่างๆ มีแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลไว้ในที่เดียวกันและจัดเก็บข้อมูลอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive ที่ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการโรงเรียนไปใช้ อยู่ในรูปแบบแบบสรุปข้อมูล แบบรายงานการดำเนินงานประเด็นต่างๆ รูปเล่มเอกสาร หรือเอกสารที่เป็นไฟล์งาน เพื่อจะได้นำผลไปพัฒนาการดำเนินงานทางด้านวิชาการ ตลอดจนการพัฒนาผู้เรียนด้านต่างๆ นำเสนอในรูปแบบรายงานของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้กับบุคคลภายนอกและผู้ที่เกี่ยวข้อง

4. ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน มีกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือกลุ่มงานตามโครงสร้างการบริหารงานหรือคำสั่งมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องครบถ้วน จากแหล่งที่เชื่อถือได้ 2) การตรวจสอบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ความครบถ้วน ความเป็นปัจจุบัน 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ต้องมีการวางแผนกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูล จัดให้มีการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือการคำนวณทางสถิติอย่างง่าย หรือนำข้อมูลไปบันทึกและประมวลผลอัตโนมัติโดยโปรแกรมประยุกต์ 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน เป็นการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ไว้ในสื่อต่างๆ หรือช่องทางอื่นๆ อย่างมีระบบ มีแหล่งในการจัดเก็บข้อมูลไว้ในที่เดียวกันอยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการจำแนกข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ เปรียบเทียบข้อมูลอย่างถูกต้องและทันสมัย 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนไปใช้ มีการพัฒนาให้มีสารสนเทศที่เหมาะสม และต้องรองรับในหลายรูปแบบ มีการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้กับบุคคลภายนอกและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐรักษ์ อรุณทัต (2560) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนกรณีศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง” ซึ่งได้กล่าวถึงการพัฒนาสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียน ควรแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบ ในการเก็บข้อมูลโดยตรง ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเร่งพัฒนาการใช้สารสนเทศเพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรจัดให้มีการส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรภายในสถานศึกษาในการฝึกอบรมพัฒนาการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ และการฝึกทักษะการใช้โปรแกรมในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศในด้านต่างๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารเป็นระบบสารสนเทศที่ต้องมีการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างถูกต้อง เพราะการนำสารสนเทศดังกล่าวไปใช้ นั้นจะส่งผลต่อการบริหารจัดการหรือการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพ

5. ระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน มีกิจกรรม โดยเริ่มตั้งแต่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน เป็นการนำข้อมูลและสารสนเทศทั้ง 4 ส่วน ที่กล่าวมาข้างต้นมาสรุปเป็นภาพรวมที่เข้าใจง่าย กะทัดรัด ถูกต้องครบถ้วน มีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน จัดเก็บข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ 2) การตรวจสอบข้อมูล ต้องมีการวางแผน มีการกำหนดระยะเวลาและมีผู้รับผิดชอบในการตรวจสอบข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนและมีความถูกต้องแม่นยำ 3) การประมวลผลข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงานผล ต้องมีผู้รับผิดชอบในการประมวลผล มีการประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หรือการคำนวณทางสถิติอย่างง่าย ให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล เพื่อเสนอต่อผู้บริหารพิจารณาก่อนเผยแพร่สู่กลุ่มเป้าหมาย 4) การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน เป็นการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ในช่องทางต่างๆอย่างมีระบบ อยู่ในรูปแบบ Google Cloud Drive สามารถเข้าถึงได้ง่าย มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 5) การนำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียนไปใช้ โดยจะอยู่ในรูปแบบแบบสรุปข้อมูล แบบรายงานการดำเนินงาน หรือรูปเล่มเอกสาร หรือเอกสารที่เป็นไฟล์งาน อีกทั้งข้อมูลส่วนนี้ยังเป็นข้อมูลที่รองรับการประเมินจากต้นสังกัด

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 สรุปองค์ความรู้ใหม่

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งมีขอบเขตการพัฒนากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียน ประกอบด้วย ระบบสารสนเทศพื้นฐานโรงเรียน ระบบสารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน ระบบสารสนเทศการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียน ระบบสารสนเทศเพื่อการรายงานผลโรงเรียน โดยมีกระบวนการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียน ที่ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การตรวจสอบข้อมูล 3) การประมวลผลข้อมูล 4) การจัดเก็บข้อมูล 5) การนำข้อมูลไปใช้ และขั้นตอนซึ่งมาเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั่นก็คือ 6) การจัดการความรู้ตนเอง โดยแนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ ในระบบต่างๆ ที่ได้จัดระบบตามลักษณะข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็น เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีกระบวนการดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการดำเนินงานระบบสารสนเทศของโรงเรียนพบว่า ระบบสารสนเทศของโรงเรียนประกอบด้วย ระบบหลักคือ ระบบข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ระบบด้านบุคลากร ระบบด้านผู้เรียน แต่ละระบบมีกระบวนการที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ พบว่ายังไม่เป็นระบบที่ดี ขาดความต่อเนื่อง ไม่คล่องตัวในการนำไปใช้

แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน พบว่า กระบวนการดำเนินงานระบบสารสนเทศ ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล การนำข้อมูลไปใช้ การจัดการความรู้ โดยการดำเนินงานในทุกขั้นตอน จะมีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกันเป็นลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน ให้มีให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาต่ง กระบี่ ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบนำไปเป็นแบบแผนและปรับใช้ในการดำเนินการระบบสารสนเทศให้เหมาะสมกับบริบทและความจำเป็นของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนสู่ความสำเร็จ เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานระบบสารสนเทศหรือพัฒนาระบบสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชญาพันธ์ หอดสังข์. (2558). แนวทางการบริหารจัดการระบบสารสนเทศของโรงเรียนภูซางวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- ณัฐรักษ์ อรุณทัต. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียน กรณีศึกษา โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นิสรัตน์ เชาวรีปรีชา. (2556). การพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- พนัชร ไซยานนท์. (2557). แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).

- พรทิพย์ เรืองนิสสัย. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- พัชรี ชินสงวนเกียรติ. (2560). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารระบบสารสนเทศของโรงเรียนในอำเภอมะนัง จังหวัดยะลา. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- พิทยพันธ์ พวงเดช. (2561). การจัดระบบสารสนเทศในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- วีรวัฒน์ คำมัยยม. (2558). การจัดการความรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จังหวัดลำพูน. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13. (2560). แผนพัฒนาการศึกษา ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564). ตีพิมพ์: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 13 ตีพิมพ์: 2560.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พรินทกรฟิวดิจัล.

Participation Public Policy: The Changing of Rural Contexts and a Proposed Public Policy on New Normal under The Coronavirus Disease 2019

Chanidapha Chalorwong^{1*} Thannapat Jarernpanit¹ and Thoranin Senanimitr²

¹ Department of Political Science, Faculty of Social Science and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

² Department of Public Administration, Faculty of Social Science and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Chanidapha.jr@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the Changing of Rural Contexts and a Proposed Public Policy on New Normal under the Coronavirus Disease; and (2) to develop public policy recommendations for solving problems and responding to the needs of communities as they need to adapt to the new way of life. This research was applied a mixed research method. Quantitative research the sample population was general people in Plai Chumphon Subdistrict, Mueang District, Phitsanulok Province, 380 people. The tools used to collect data were questionnaires. Descriptive statistics were used: percentage, arithmetic mean, and standard deviation. In qualitative research, key informants are 10 public health workers. The data collection tools were interview forms and theoretical analysis. The results of the study revealed that the change in the community context in terms of living found that the number of respondents was more female than male. In the age range of 51-60 years, most of them are self-employed. The level of education is at elementary school level, Most of them live in their own homes. The average monthly income of the respondents was between 5,001 and 10,000 baht. They had behaviors to adapt to daily life at home, Adaptation to daily activities when out of the house, including adaptation to create personal hygiene to build immunity. And reduce the risk of viral infection at a very high level with an overall average of 4.07. And Public policy recommendations for solving problems and responding to the needs of communities who have to adapt on the basis of a new way of life under the economic situation of the Coronavirus Disease 2019. Policies to promote occupational skills and knowledge in service, trade and agriculture should be developed for all age groups of workers, including career and income promotion policies. In addition, social and health Plai Chumphon Muang should have a policy to promote knowledge and skills in using modern technology and a policy to promote health habits and culture in everyday life of the people.

Keywords: Public Policy, New Way of Life, COVID-19

นโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วม: การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนและข้อเสนอเชิงนโยบาย สาธารณะต่อฐานวิถีชีวิตใหม่ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ชนิดาภา ชลอวงษ์^{1*} ธีรณัฏฐ์ เจริญพานิช¹ และ ธรรณิธร เสนานิมิตร²

¹ สาขาวิชาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการจัดการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม ประเทศไทย

² สาขาวิชาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการจัดการท้องถิ่น มหาวิทยาลัยพิบูลสงคราม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Chonidapha.jr@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และ (2) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 380 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านสาธารณสุข จำนวน 10 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ร่วมกับการวิเคราะห์เชิงทฤษฎี ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตฯ ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ช่วงอายุ 51-60 ปี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ระดับการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา ปักอาศัยในบ้านของตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท มีพฤติกรรมปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้าน การปรับตัวในการดำเนินกิจกรรมประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน รวมถึงการปรับตัวในการสร้างสุขอนามัยส่วนตัวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส อยู่ในระดับที่มากที่สุดที่ 4.07 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ ในด้านเศรษฐกิจ ควรจัดทำนโยบายส่งเสริมทักษะและความรู้ในด้านการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการบริการ การค้า และการเกษตร ให้แก่กลุ่มแรงงานทุกช่วงวัย รวมถึงนโยบายการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ในด้านสังคมและสุขภาพ ตำบลพลายชุมพลควรมีนโยบายการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และนโยบายการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมสุขภาพในชีวิตประจำวันของประชาชน

คำสำคัญ: นโยบายสาธารณะ, วิถีชีวิตใหม่, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

เมื่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แพร่ระบาดไปทั่วโลก ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่ 2 ที่มีรายงานกรณีผู้ติดเชื้อได้ออกมาตรการที่หลากหลาย เพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าวด้วยความฉับไว ไม่ว่าจะเป็นมาตรการสาธารณสุข การคุมครองทางสังคม หรือนโยบายการคลังมาตรการทางสาธารณสุขที่เข้มงวดและเร่งด่วน (Nadia Belhaj, Hassine Belghith & Tanida Arayavechkit, 2021) แต่แม้จะมีมาตรการรับมือที่ทันทั่วถึงแต่จากการสำรวจผู้ที่ได้รับผลกระทบสูงสุดจากวิกฤตโควิด-19 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF Thailand) ปี 2563 พบว่า ประชาชนกลุ่มอายุ 15-24 ปี โดยเฉพาะนักศึกษาที่กำลังจะเรียนจบมีแนวโน้มที่จะว่างงาน เนื่องจากภาคเอกชนชะลอจ้างงาน จึงทำให้ลดโอกาสพัฒนาศักยภาพหรือทักษะประกอบอาชีพจากการไม่ได้จ้างงาน

ร้อยละ 14 หรือกว่า 1.3 ล้านคน และวัยทำงานที่เป็นคน “ว่างงาน” ร้อยละ 17.9 หรือกว่า 6 ล้านคน งานวิจัยดังกล่าวยังอยู่บนสถานการณ์เก่าที่ขณะนี้กำลังเปลี่ยนไปในทางร้ายแรงขึ้น ผลสำเร็จที่ผ่านมาของประเทศไทยในการป้องกัน ควบคุม การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด เกิดจากประชาชนโดยส่วนใหญ่ที่ร่วมใจกันดูแลตนเอง ชุมชนมาโดยตลอด เพราะการระบาด รอบแรกจากสนามมวย รอบที่ 2 จากการนำเข้าแรงงานเพื่อนบ้าน และรอบที่ 3 จากสถาบันบันเทิงย่านทองหล่อและอื่นๆ ทุกการเกิดขึ้นของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เกิดขึ้นจากความหละหลวมจากการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ การไม่รับผิดชอบของกลุ่มผู้มีอิทธิพล (กฤษฎา บุญชัย, 2564)

สถานการณ์การโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั่วโลกและประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของ มิติทางสังคม สุขภาพ สิ่งแวดล้อม การเมืองและเศรษฐกิจอย่างมากและรวดเร็ว จนนำไปสู่การมีมาตรการทางสังคมเพื่อ ป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา-19 ตั้งแต่ในระดับชาติ ท้องถิ่น และองค์กรหน่วยงานต่างๆ ทุกภาคส่วน อาทิเช่น การออกพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 เกี่ยวกับมาตรการป้องกันโรคและการปิด สถานที่ยกเว้นต่อการติดต่อโรค ได้นำไปสู่มาตรการทางสังคมในการดำรงชีวิตของประชาชนในแบบใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการหยุด อยู่บ้านและทำงานจากที่บ้านเพื่อลดการติดเชื้อ (Work from Home) การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) การมีพฤติกรรมสุขอนามัยเพื่อป้องกันโรคโควิด-19 เช่น การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยสบู่และเจลแอลกอฮอล์ บ่อยๆ และการลดการปฏิสัมพันธ์ทางกาย เช่น การจับมือ กอด รวมถึงพฤติกรรมในการบริโภคอาหารอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดได้ นำไปสู่พฤติกรรมความคุ้นชินของผู้นคนในสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จนกลายเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ความ ปกติใหม่” หรือ “ฐานวิถีชีวิตใหม่” (New Normal) ของคนในสังคมไทย อันหมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตอย่างใหม่ที่ แตกต่างจากอดีตอันเนื่องจากมีบางสิ่งมากระทบ จนแบบแผนและแนวทางปฏิบัติที่คนในสังคมคุ้นเคยอย่างเป็นปกติและเคย คาดหมายล่วงหน้าได้ต้องเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ภายใต้หลักมาตรฐานใหม่ที่ไม่คุ้นเคย รูปแบบวิถีชีวิตใหม่นี้ ประกอบด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการการใช้ชีวิตแบบใหม่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวง และรุนแรงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์ปัจจุบันมากกว่าจะดำรงรักษาวิถีดั้งเดิมหรือ หวนหาถึงอดีต (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2563)

การปรับตัวในฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ที่ยังไม่ สามารถคาดการณ์ได้ในอนาคตก็ยังเป็นสิ่งที่คนในสังคมชุมชนท้องถิ่นยังต้องทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันว่าจะสามารถมี แนวทางในการดำรงชีวิตอย่างไรให้เป็นปกติและปรับตัวหรือจัดการการใช้ชีวิตอย่างไร เพื่อหลีกเลี่ยงจากผลกระทบของ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้มากที่สุด เช่น การทำงาน การประกอบอาชีพและธุรกิจร้านค้า การรับจ้างและการทำการเกษตร ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันทั่วไป ที่ปลอดภัยจากการเสี่ยงติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 อย่างไรก็ดี ประเทศต่างๆ เช่น ไต้หวัน เกาหลีใต้ และสวีเดน ไม่ได้ใช้การจำกัดการเคลื่อนไหว เนื่องจากพวกเขาพึ่งพาการควบคุมตนเองในระดับสูง และมีวินัยในตนเองในหมู่พลเมืองของตน ขณะเดียวกันมาเลเซียและสิงคโปร์ใช้ทั้งแนวทางจำกัดการเคลื่อนไหวและแนว ทางการควบคุมตนเอง เช่น มีการจำกัดการเคลื่อนไหวในช่วง 2-3 สัปดาห์แรก เพื่อควบคุมการระบาด (Jamaludin et al., 2020) ในขณะที่สหรัฐฯ ประธานาธิบดีไบเดนได้ออก “ยุทธศาสตร์ระดับชาติสำหรับการตอบสนอง COVID-19 และการ เตรียมพร้อมรับมือการแพร่ระบาด ผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์สำหรับ “ความปกติใหม่” ของชีวิตกับโควิด-19 และสื่อสารให้สาธารณชนทราบอย่างชัดเจน (Emanuel et al., 2022)

จากสภาพปัญหาและสถานการณ์ในข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาทำความเข้าใจการ เปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนท้องถิ่นต่อการปรับตัวภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีพื้นที่ตำบลพลาย ชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่กรณีศึกษา เนื่องจากตำบลพลายชุมพลประกอบไปด้วย 7 หมู่บ้าน มีจำนวน ประชากร 7,424 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2563) เป็นสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทและอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมืองพิษณุโลก ซึ่งถือเป็นเขตศูนย์กลางการค้าของภาคเหนือตอนล่าง มีการผสมผสานกันระหว่างความเป็นเมืองกับชนบท แยกชุมชน ออกเป็น 2 ลักษณะอย่างชัดเจนมากกว่าในตำบลอื่นๆ ในเขตอำเภอเมือง คือ ชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงวิถีชนบทไว้กับชุมชนใหม่ที่ ดำรงชีวิตตามแบบสังคมเมือง ทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบทมีทั้งปัญหาพื้นฐานของสังคมและปัญหาด้าน จิตใจของคนในสังคม การใช้ชีวิตประจำวันระหว่างกลุ่มคนชนบทกับกลุ่มคนเมืองที่มีความแตกต่างกันนี้อาจนำไปสู่แนว

ทางการใช้ชีวิตแตกต่างกันภายใต้การดำรงชีวิตแบบใหม่และการปรับตัวภายใต้สถานการณ์การโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อการส่งเสริมแนวทางการพัฒนาด้านสาธารณสุขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และการป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาและความต้องการปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ของจังหวัดพิษณุโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวแทนประชาชนทั่วไปในพื้นที่ และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานหน้าที่ด้านสาธารณสุข การคัดกรอง และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขในตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ดังนี้

11. กลุ่มตัวแทนประชาชนทั่วไปในพื้นที่ จำนวน 380 คน ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไป อายุระหว่าง 20 ปีขึ้นไปไม่ระบุเพศ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเก็บข้อมูลให้ครบตามต้องการโดยไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอน เป็นการสุ่มจากสมาชิกของประชากรเป้าหมายที่เป็นใครก็ได้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ครบถ้วน เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกคนมีโอกาสได้รับผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คัดเลือกประชากรจาก 7,424 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2563) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 380 คน

1.2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือผู้ปฏิบัติงานหน้าที่ด้านกลุ่มสาธารณสุข โดยเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านสาธารณสุขในชุมชน การคัดกรองโรคและผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ปฏิบัติและบังคับใช้มาตรการทางสังคมในพื้นที่ ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลพลายชุมพล 1 คน กำนัน 1 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 1 คน อาสาสมัครสาธารณสุข 5 คน และพัฒนารชุมชน 1 คน ในพื้นที่ตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 10 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อทำการสำรวจบริบทของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านของการใช้ชีวิตประจำวัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนที่มีต่อการปรับตัวในการดำรงชีวิตบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 โดยผ่านการตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาด้วยการหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้อยู่ในพื้นที่แต่มีบริบทใกล้เคียงกัน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.72 โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการสนับสนุนการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ซึ่งมีเกณฑ์คัดเลือกเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านสาธารณสุขในชุมชน การคัดกรองโรคและผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีหน้าที่ปฏิบัติและบังคับใช้มาตรการทางสังคมในพื้นที่

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิธีการวิจัยเชิงปริมาณนั้น คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากประชากรวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตรับผิดชอบของเทศบาลตำบลพลายชุมพล อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จาก 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วยประชากรทั้งหมด จำนวน 7,424 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2563) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลด้วยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 380 คน และดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

3.2 ในด้านการวิจัยเชิงคุณภาพนั้น คณะผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เกี่ยวกับนโยบายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชนท้องถิ่นกรณีศึกษา เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือการวิจัย และ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) โดยดำเนินการวิจัยภาคสนาม โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากบริบทของพื้นที่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ วิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

4.1 สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1967) จาก 5 หมู่บ้าน ประกอบด้วยประชากรทั้งหมด จำนวน 7,424 คน (ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย, 2563) ซึ่งได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 380 คน เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistical Analysis) โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติทดสอบค่าที (t-Test) เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสังเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนในด้านการใช้ชีวิตประจำวัน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อปัญหาและความต้องการปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์ใหม่ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนและแปลผลค่าเฉลี่ยดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	ให้คะแนน	5
มาก	ให้คะแนน	4
ปานกลาง	ให้คะแนน	3
น้อย	ให้คะแนน	2
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1

การแปรผลด้วย

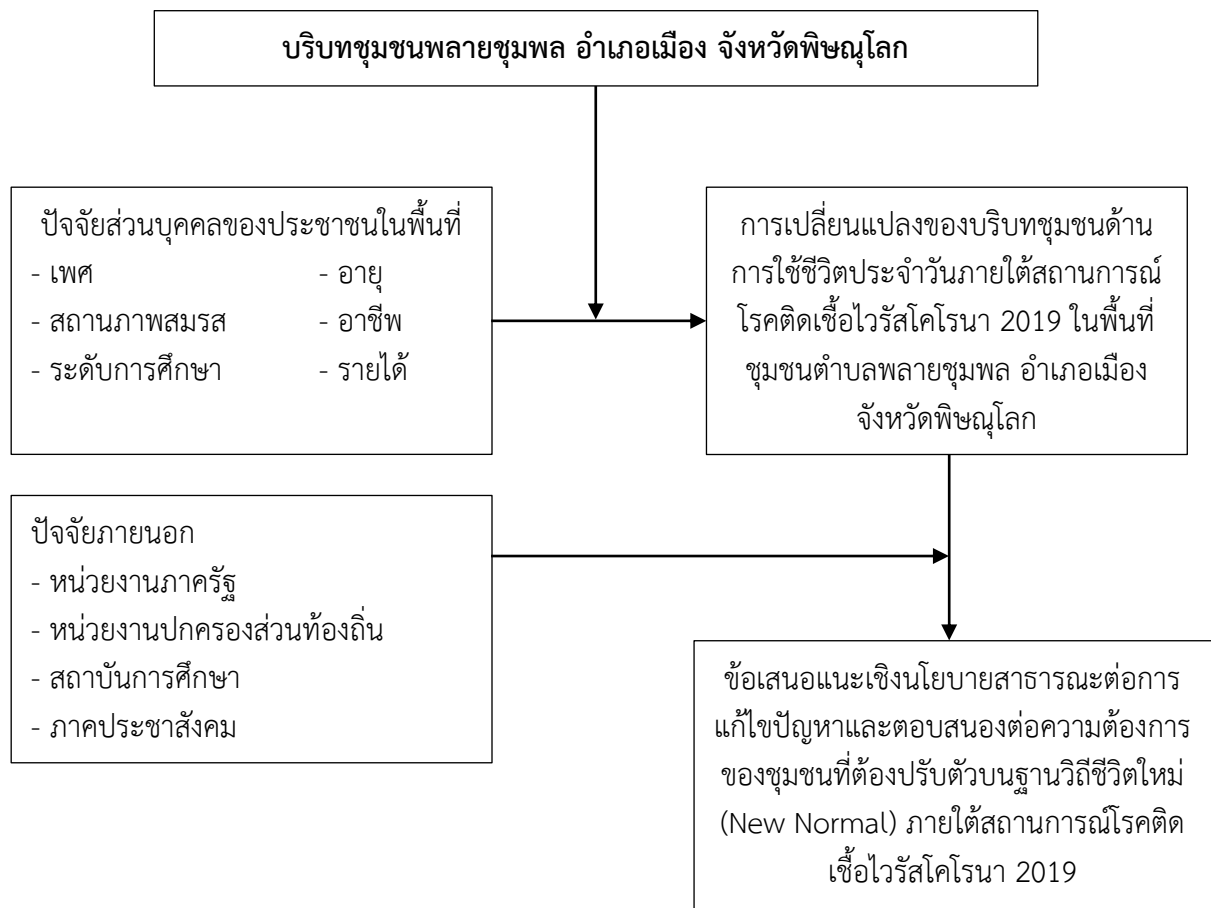
$$\begin{aligned}\text{สูตรหาระดับชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนช่วง}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80\end{aligned}$$

ดังนั้น ระดับชั้นจึงแบ่งตามได้ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00	หมายความว่า	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20	หมายความว่า	มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40	หมายความว่า	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60	หมายความว่า	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.80	หมายความว่า	น้อยที่สุด

4.2 ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลใน 3 ส่วน จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารในทุกรูปแบบร่วมกันวิเคราะห์ โดยคณะผู้วิจัยศึกษาการวางแผนการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใน 3 ขั้นตอน ได้แก่ จัดระเบียบข้อมูล นำเสนอผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ และสรุปผลการวิจัยประกอบกับการอธิบายร่วมกับแนวคิดทฤษฎี รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการดำเนินการจากข้อค้นพบในรายงานการวิจัย โดยงานวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการเขียนในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม พบว่า ประชากรโดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.4) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 42.4) รองลงมา คือ เกษตรกร (ร้อยละ 12.4) รับราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐและงานก่อสร้าง (ร้อยละ 11.3 เท่ากัน) อายุกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ คือ 51-60 ปี (ร้อยละ 29.2) รองลงมาอยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 22.6) และ 31-40 ปี (ร้อยละ 21.6) ตามลำดับ สำหรับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 27.6) อยู่ในระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 24.5) ขณะที่ด้านที่อยู่อาศัยของกลุ่มตัวอย่างมักพักอาศัยในบ้านของตนเอง (ร้อยละ 79.2) รองลงมาพักอาศัยในบ้านเช่าหรือห้องเช่า (ร้อยละ 10.5) และพักอาศัยบ้านญาติ (ร้อยละ 5.5) ในส่วนของรายได้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,001 – 10,000 บาท (ร้อยละ 36.6) รองลงมามีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,001 – 15,000 บาท (ร้อยละ 34.2) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 15,000 (ร้อยละ 17.1) ตามลำดับ

สำหรับพฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ภาพรวมอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีข้อค้นพบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้าน

พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้าน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
1. การทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านที่มีการใช้งานร่วมกัน	4.06	0.70	มาก
2. มีการทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้สอยภายในบ้านที่มีการใช้งานร่วมกัน	4.09	0.71	มาก
3. จัดเตรียมอุปกรณ์และน้ำยาสำหรับรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น เจลล้างมือ หน้ากากอนามัย	4.29	0.69	มากที่สุด
4. จัดเตรียมผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำ น้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น น้ำยาทำความสะอาดอเนกประสงค์	4.29	0.69	มากที่สุด
5. แยกการใช้อุปกรณ์และภาชนะสำหรับรับประทานอาหารส่วนตัว เช่น จาน ช้อน ส้อม แก้วน้ำ	4.16	0.76	มาก

1.1 พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้าน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการปรับตัวดังต่อไปนี้ จัดเตรียมอุปกรณ์และน้ำยาสำหรับรักษาความสะอาดร่างกาย เช่น เจลล้างมือ หน้ากากอนามัย เป็นต้น พบว่าพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69) เท่ากันกับการจัดเตรียมผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดที่ควรมีติดบ้านไว้เสมอ เช่น น้ำยาทำความสะอาดห้องน้ำ น้ำยาล้างจาน น้ำยาถูพื้น น้ำยาทำความสะอาดอเนกประสงค์ เป็นต้น พบว่าพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ แยกการใช้อุปกรณ์และภาชนะสำหรับรับประทานอาหารส่วนตัว เช่น จาน ช้อน ส้อม แก้วน้ำ พบว่าพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.76) มีการทำความสะอาดสิ่งของเครื่องใช้สอยภายในบ้านที่มีการใช้งานร่วมกัน พบว่าพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่

มาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.71) และการทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านที่มีการใช้งานร่วมกัน พบว่ามีพฤติกรรมกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.70)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการปรับตัวในการดำเนินกิจกรรมประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน

พฤติกรรมการปรับตัวในการดำเนินกิจกรรมประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
6. หลังหยิบจับธนบัตรและเหรียญ ล้างมือด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์	3.76	1.12	มาก
7. ใช้การโอนจ่ายค่าอาหารค่าของใช้ต่างๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ	3.34	1.35	ปานกลาง
8. เก็บแยกของใช้ส่วนตัวออกจากส่วนรวม เช่น บัตรจอดรถ กุญแจสำนักงาน	3.27	1.27	ปานกลาง
9. สวมหน้ากากอนามัยและปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่ได้กำหนดไว้ในที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด โรงเรียน สถานที่ทำงาน	4.47	0.74	มากที่สุด
10. หลีกเลี่ยงการไปที่แออัดและที่สาธารณะ เมื่อมีอาการป่วยหรือเป็นไข้	4.49	0.68	มากที่สุด

1.2 พฤติกรรมการปรับตัวในการดำเนินกิจกรรมประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการปรับตัวดังต่อไปนี้ หลีกเลี่ยงการไปที่แออัดและที่สาธารณะ เมื่อมีอาการป่วยหรือเป็นไข้ พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ สวมหน้ากากอนามัยและปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่ได้กำหนดไว้ในที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด โรงเรียน สถานที่ทำงาน พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.74) หลังหยิบจับธนบัตรและเหรียญ ล้างมือด้วยน้ำสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 1.12) ใช้การโอนจ่ายค่าอาหารค่าของใช้ต่างๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่ปานกลาง ($\bar{X} = 3.34$, S.D. = 1.35) และเก็บแยกของใช้ส่วนตัวออกจากส่วนรวม เช่น บัตรจอดรถ กุญแจสำนักงาน เป็นต้น พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่ปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$, S.D. = 1.27)

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการปรับตัวในการสร้างสุขอนามัยส่วนตัวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส

พฤติกรรมการปรับตัวในการสร้างสุขอนามัยส่วนตัวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความพึงพอใจ
11. ดูแลร่างกายให้สะอาดเสมอ	4.48	0.66	มากที่สุด
12. พักผ่อนอย่างเพียงพอ	4.12	0.80	มาก
13. สร้างนิสัยการกินให้สะอาดปลอดภัย เช่น กินร้อน ใช้ช้อนกลาง	4.34	0.67	มากที่สุด
14. ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ	3.80	0.95	ปานกลาง
15. รับประทานอาหารครบห้าหมู่	4.07	0.83	มาก

1.3 พฤติกรรมการปรับตัวในการสร้างสุขอนามัยส่วนตัวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมการปรับตัวดังต่อไปนี้ ดูแลร่างกายให้สะอาดเสมอ พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.66) สร้างนิสัยการกินให้สะอาดปลอดภัย เช่น กินร้อน ใช้ช้อนกลาง เป็นต้น พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.67) พักผ่อนอย่างเพียงพอ พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.80) รับประทานอาหารครบห้าหมู่พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.83) และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ พบว่ามีพฤติกรรมการปรับตัวอยู่ในระดับที่มากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.95)

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาครัฐราชการพึงต้องมีนโยบายสาธารณะที่รองรับผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพแก่ประชาชน ในการปรับตัวเข้าสู่บริบทของสังคมแบบปรกติใหม่ (New Normal) ดังนี้

2.1 ด้านเศรษฐกิจ

1) การมีนโยบายส่งเสริมทักษะและความรู้ในด้านการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการบริการและการค้าและการเกษตรให้แก่กลุ่มแรงงานอายุทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในกลุ่มช่วงอายุแรงงาน 40- 60 ปีขึ้นไป เพื่อลดผลกระทบจากการว่างงานและการหดตัวของภาคเศรษฐกิจภายในประเทศ และการเตรียมตัวเข้าสู่สังคมแรงงานสูงวัยของชุมชนท้องถิ่นและประเทศไทยเอง

2) นโยบายการส่งเสริมอาชีพและรายได้ เพื่อแก้ไขปัญหารายได้ต่ำ-ปานกลาง และภาวะหนี้สินในครัวเรือนจากผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของประชาชนในพื้นที่ โดยอาจส่งเสริมอาชีพตามเป้าหมายความต้องการแรงงานของภาคเหนือในด้านอุตสาหกรรม ได้แก่ การแปรรูปอาหาร การท่องเที่ยว การบินและโลจิสติกส์ การแพทย์ครบวงจร และอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ เป็นต้น

2.2 ด้านสังคมและสุขภาพ

1) นโยบายการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการปรับตัวในบริบทวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันแบบใหม่ เนื่องจากผลการศึกษาในงานวิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและการตระหนักต่อการปรับตัวด้านสังคม การดูแลสุขภาพของตนเองได้ดี แต่ยังไม่ปรับตัวรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) อันประกอบไปด้วย วิธีคิด วิธีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร วิธีปฏิบัติและการจัดการการใช้ชีวิตแบบใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นวงกว้าง ซึ่งสื่อและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันสูงมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) ในการปรับตัวสู่สังคมใหม่ของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น

2) นโยบายการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมสุขภาพในชีวิตประจำวันของประชาชน แม้ว่าประชาชนจะมีความตระหนักและความรู้ความเข้าใจต่อการปรับตัวและป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ดีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ใช่ว่าสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมและสุขลักษณะนิสัยในระยะยาว หากแต่เป็นไปตามการรณรงค์ของรัฐและการตื่นตัวต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นทั่วโลก ฉะนั้นจึงเป็นโอกาสอันดีของการส่งเสริมสุขลักษณะนิสัยด้านสุขภาพและวัฒนธรรมด้านสุขภาพแก่ประชาชน เช่น การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การกินอาหารที่ถูกสุขอนามัยและมีประโยชน์ต่อร่างกาย ครอบงวนนาการ รักษาความสะอาดของตนเอง คนในครอบครัว บ้านและชุมชน เพื่อเตรียมพร้อมต่อสังคมผู้สูงวัยของประเทศไทยและยุคสมัยหลังโควิด (Post-Covid-19) ของสังคมโลก

อภิปรายผล

การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยชี้ชัดว่า พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้านนั้น ประชาชนในชุมชนพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกนั้น สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตประจำวันในบ้านของตนเองได้อย่างมาก กล่าวคือ มีการปรับตัวพฤติกรรมที่รักษาความสะอาดทั้งในด้านการกินและการอยู่ได้เป็นอย่างดี ตามแนวคิดวิถีชีวิตใหม่ที่มุ่งให้ความสำคัญกับการปรับตัวชีวิตวิถีใหม่ในบ้าน ในการเตรียมที่อยู่อาศัยและการปฏิบัติตัวอย่างถูกสุขลักษณะเพื่อให้บ้านเป็นสถานที่ปลอดภัยและปลอดภัยเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 (COVID-19) รวมถึงปรับตัวพฤติกรรมเพื่อสุขอนามัย (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์มนัส ดีอด (2563) ที่สะท้อนให้เห็นว่า สถานะการเกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ประชาชนมีการป้องกันตัวเองเพื่อไม่ให้เกิดการติดต่อของโรคระบาดโดยมาตรการของภาครัฐที่ทำให้ประชาชนในพื้นที่สามารถปรับตัวได้นั้น เกิดจากการให้ความรู้และมีการรณรงค์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นหาที่มีความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การปรับตัวของประชาชนนั้นอยู่ในระดับการปรับตัวที่รู้ตัว (Conscious Attempt of Adjustment) (เบญญาพัชร วันทอง, ม.ป.ป)

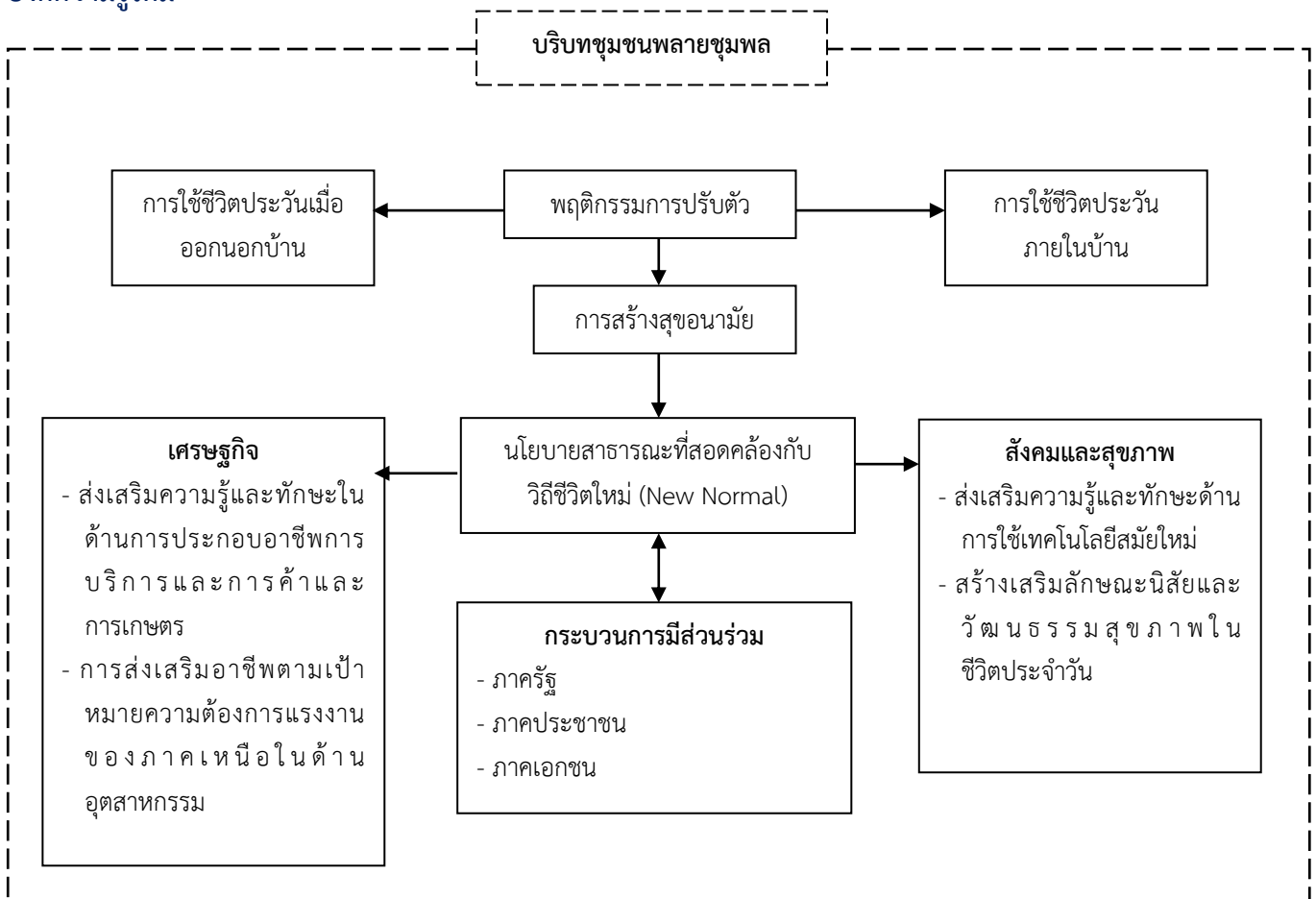
อย่างไรก็ตามข้อค้นพบพฤติกรรมการปรับตัวในการดำเนินกิจวัตรประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน ประชาชนยังคงไม่สามารถปรับตัวได้มากนัก โดยเฉพาะในเรื่องของการโอนถ่ายค่าอาหารค่าของใช้ต่างๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ รวมทั้ง การเก็บแยกของใช้ส่วนตัวออกจากส่วนรวม เช่น บัตรจอดรถ กุญแจสำนักงาน เป็นต้น เนื่องจากประชาชนยังคงไม่คุ้นชินในการปรับตัวเข้ากับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ตามแนวคิดวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ซึ่งนับได้ว่าเป็นการปรับตัวที่ไม่สมบูรณ์ (Non-integrative Adjustment) อันสะท้อนให้เห็นว่าแม้จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหา แต่ประชาชนยังคงมีความวิตกกังวลกับแนวทางปฏิบัติที่กำหนดขึ้น ดังนั้นการพยายามสร้างการยอมรับในการปรับเปลี่ยนด้วยวิธีการที่เหมาะสมจะทำให้ประชาชนนั้นสามารถปรับตัวอยู่ในขั้นที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (Integrative Adjustment) (พิมพ์นภัส โภคา, 2550: 20-21) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพร รอดเกลี้ยง (2563) ที่สะท้อนให้เห็นว่าการปรับตัวในปัจจุบันเน้นการปรับตัวให้เข้ากับรูปแบบของการดำรงชีวิตของชนชั้นกลางในเมืองในฐานะผู้บริโภค แต่ผลการศึกษายังชี้ชัดประชาชนส่วนใหญ่ที่ให้ข้อมูลอยู่ในกลุ่มชนชั้นกลางล่าง หากพิจารณาจากรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในกลุ่มอาชีพรับจ้าง ส่งผลให้การกำหนดมาตรการวิถีชีวิตใหม่ที่เป็นไปในลักษณะชีวิตตามชนชั้นกลางในเมือง อาจไม่สอดคล้องกับบริบทของประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยชี้ชัดว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งในมิติทางด้านเศรษฐกิจ ที่เสนอออกมาในลักษณะ ส่งเสริมทักษะและความรู้ในการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการบริการและการค้าและการเกษตรให้แก่กลุ่มแรงงานอายุทุกช่วงวัย และนโยบายการส่งเสริมอาชีพและรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nazaruddin Malik, Muhammad Sri, Wahyudi Suliswanto & Mochamad Rofik (2021) ที่สะท้อนว่ารัฐบาลต้องมีนโยบายบางประการเพื่อรักษาการเติบโตและป้องกันการล่มสลายของตลาดแรงงานที่รุนแรงมากขึ้น รัฐบาลจำเป็นต้องรักษาภาพรวมอุปสงค์และอุปทาน นอกจากนี้ รัฐบาลควรใช้งบประมาณทางเลือกให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อการเสริมสร้างระบบแรงงานและการพัฒนาอุตสาหกรรม และมิติทางด้านสังคมและสุขภาพ ที่สะท้อนข้อเสนอออกมาในข้อเสนอแนะนโยบายการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และนโยบายการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมสุขภาพในชีวิตประจำวันของประชาชน เป็นผลสืบเนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่และต้องการให้มีการดำเนินการแก้ไขเป็นลำดับแรก ทั้งในการดำเนินการระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณา แสนเย็น, วรวิทย์ เว้นบาป, วีระพันธ์ ช่วยประสิทธิ์, กุลธวัช ศราวุธ และ อาภาภรณ์ หาโล๊ะ (2563) ที่อธิบายถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 โดยสิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาต่อไปคือการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตหลังสถานการณ์โควิด 19 คลี่คลายลง และสอดคล้องกับงานของ Wister, Andrew & Mark

(2020) ที่สะท้อนให้เห็นปัญหาของการใช้เทคโนโลยี แม้ว่าจะมีเทคโนโลยีที่พร้อมให้ความช่วยเหลือผู้คนในช่วงโควิดเพื่อการเชื่อมต่อกับผู้อื่นและรับบริการที่จำเป็น แต่ผู้สูงอายุจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการใช้สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ได้ ทางออกที่เหมาะสมคือการใช้เทคโนโลยีแบบเก่า เช่น โทรศัพท์ อาจมีประสิทธิภาพมากกว่าในการเข้าถึงผู้สูงอายุ

ดังนั้น ในการผลักดันข้อเสนอเชิงนโยบายทั้งสองมิตินี้ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ นับตั้งแต่การก่อตัวของนโยบาย (Policy Formation) การกำหนดทางเลือกเชิงนโยบาย (Policy Formulation) การตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy Adoption) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Policy Implementation) ซึ่งจะต้องพิจารณาองค์ประกอบในการขับเคลื่อนนโยบายให้เกิดแนวทางปฏิบัติแบบบูรณาการร่วมกัน การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) และการทบทวนนโยบาย (Policy Revision) ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐในชุมชนและระดับท้องถิ่น จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้กระบวนการดังกล่าวนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมาลี จุทอง (2563) ที่สะท้อนผลการศึกษาออกมาให้เห็นว่าหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน เมื่อมีการดำเนินร่วมกันเป็นทีมงาน จะสามารถขับเคลื่อนนโยบายของพื้นที่ให้เกิดผลสำเร็จได้ และสอดคล้องกับงานของ Lu, Quan, et al. (2020) ที่ให้ข้อเสนอว่า การรับประกันความมั่นคงทางวัตถุและความปลอดภัยทางสังคมครอบคลุมนโยบายทางสังคมมากกว่าหนึ่งด้าน และต้องมียุทธศาสตร์ที่ประสานกันจากหลากหลายหน่วยงาน ทั้งนโยบายเศรษฐกิจ นโยบายการจ้างงาน นโยบายการคลัง และนโยบายสังคม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

จากข้อค้นพบจากงานวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าภายใต้บริบทชุมชนตำบลพลายชุมชนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด 19 ทำให้เกิดผลกระทบต่อพฤติกรรมการปรับตัวของประชาชนตามมาตรการของรัฐ ซึ่งสะท้อนออกมาในพฤติกรรมที่ต้องมีการปรับตัว 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างสุขอนามัย ด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้าน และด้านการดำเนินกิจกรรมประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน อย่างไรก็ตามการพฤติกรรมปรับตัวทั้งสามด้านดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนพลายชุมพล ทั้งในมิติเศรษฐกิจ ที่คนในชุมชนต้องการนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมความรู้และทักษะในด้านการประกอบอาชีพการบริการและการค้าและการเกษตร รวมไปถึงการส่งเสริมอาชีพตามเป้าหมายความต้องการแรงงานของภาคเหนือในด้านอุตสาหกรรม และในมิติสังคมและสุขภาพ ที่คนในชุมชนส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รวมไปถึงสร้างเสริมลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมสุขภาพในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การกำหนดนโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับการปรับตัวของคนในชุมชนภายใต้มาตรการวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และความต้องการของคนในชุมชนจึงต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการดำเนินนโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับบริบทการปรับตัวภายใต้วิถีชีวิตใหม่ของคนในชุมชนพลายพล

สรุปผลการวิจัย

การเปลี่ยนแปลงของบริบทชุมชนด้านการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่ชุมชนตำบลพลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงการปรับพฤติกรรมของคนในชุมชน ภายใต้มาตรการของหน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมให้เป็นการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) โดยพฤติกรรมปรับตัวของคนชุมชนภายใต้วิถีชีวิตใหม่เกิดขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ

1) พฤติกรรมการปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันภายในบ้าน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมปรับตัวดังต่อไปนี้ การทำความสะอาดบริเวณพื้นที่ใช้สอยภายในบ้านที่มีการใช้งานร่วมกัน พบว่ามีพฤติกรรมปรับตัวอยู่ในระดับที่มากเนื่องจากคนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงการดูแลตนเอง สืบเนื่องจากการรับรู้ผลกระทบของการระบาดของโควิด 19 ที่มีอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของคนในชุมชน

2) พฤติกรรมการปรับตัวในการดำเนินกิจกรรมประจำวันเมื่อออกนอกบ้าน พบว่ามีพฤติกรรมปรับตัวอยู่ในระดับปานกลางโดยส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นการปรับตัวเข้ากับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการดำรงชีวิตแบบปรกติใหม่ (New Normal) รวมทั้ง การเก็บแยกของใช้ส่วนตัวออกจากส่วนรวม เช่น บัตรจอดรถ กุญแจสำนักงาน เป็นต้น ซึ่งอาจจะยังเป็นพฤติกรรมที่ยังไม่คุ้นเคยสำหรับภาวะบริบทใหม่ของประชาชน

3) พฤติกรรมการปรับตัวในการสร้างสุขอนามัยส่วนตัวเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัส พบว่ามีพฤติกรรมปรับตัวอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง เช่น การดูแลร่างกายให้สะอาดเสมอ การพักผ่อนอย่างเพียงพอ การมีนิสัยการกินให้สะอาดปลอดภัย เป็นต้น แสดงถึง ความรู้ความเข้าใจขั้นพื้นฐานและการตระหนักต่อการดูแลตนเองด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

ดังนั้น ข้อเสนอต่อแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมรูปแบบพฤติกรรมตามแนวคิดวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต เศรษฐกิจและบริบทของชุมชนมากขึ้น จึงปรากฏในรูปแบบข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะต่อการแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนที่ต้องปรับตัวบนฐานวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ภายใต้สถานการณ์ของการแพร่เชื้อของโควิด 19 ใน 2 มิติ คือ มิติทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การมีนโยบายส่งเสริมทักษะและความรู้ในด้านการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการบริการและการค้าและการเกษตรให้แก่กลุ่มแรงงานอายุทุกช่วงวัย และนโยบายการส่งเสริมอาชีพและรายได้ โดยเป็นส่งเสริมอาชีพตามเป้าหมายความต้องการแรงงานของภาคเหนือในด้านอุตสาหกรรม

สำหรับมิติสังคมและสุขภาพ ประกอบด้วย นโยบายการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการปรับตัวในบริบทวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันแบบใหม่ ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และนโยบายการสร้างเสริมลักษณะนิสัยและวัฒนธรรมสุขภาพในชีวิตประจำวันของประชาชน แม้ว่าประชาชนจะมีความตระหนักและความรู้ความเข้าใจต่อการปรับตัวและป้องกันการแพร่

ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ดีแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ใช่ว่าสิ่งที่เป็นวัฒนธรรมและสุขลักษณะนิสัยในระยะยาว หากแต่เป็นไปตามการรณรงค์ของรัฐและการตื่นตัวต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดที่เกิดขึ้นทั่วโลก จึงต้องมีการส่งเสริมสุขลักษณะนิสัยด้านสุขภาพและวัฒนธรรมด้านสุขภาพแก่ประชาชน เช่น การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การกินอาหารที่ถูกสุขอนามัยและมีประโยชน์ต่อร่างกาย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การดำเนินนโยบายสาธารณะตามข้อเสนอของประชาชนในชุมชนหลายชุมพล อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ควรดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน โดยใช้ภาคีเครือข่ายเป็นกลไกในการขับเคลื่อนและบูรณาการการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและทุนทางสังคม ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินนโยบายสาธารณะสู่การปฏิบัตินั้น เกิดผลครอบคลุมไปถึงประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานสำคัญที่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการประสานการดำเนินนโยบายสาธารณะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัวการใช้ชีวิตประจำวันภายใต้สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบพื้นที่ เพื่อสะท้อนให้เห็นผลกระทบของการปรับตัวตามแนวคิดวิถีชีวิตใหม่
- 2.3 ควรมีการศึกษาบทบาทและหน้าที่ของภาคีเครือข่ายในการสร้างนโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การถอดบทเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา บุญชัย. (2564). *วิกฤติโควิด สาธารณสุขกำลังล้ม เร่งกระจายอำนาจสู่ประชาชน*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://thaipublica.org/2021/04/kritsada-boonchai-21/>.
- ทักษิณา แสนเย็น, วรวิทย์ เว้นบาป, วีระพันธ์ ช่วยประสิทธิ์, กุลธวัช ศรายุทธ, และ อาภาภรณ์ หาโสีะ. (2563). บทวิเคราะห์การรับมือโรคโควิด 19: ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบิน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 3(2), 209-220.
- เบญญาพัชร วันทอง. (ม.ป.ป.). *จิตวิทยาบุคลิกภาพ. (เอกสารประกอบการสอนรายวิชา PGED 311 จิตวิทยาบุคลิกภาพ)*. พิษณุโลก: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- พงษ์มนัส ดือด. (2563). ผลกระทบของการแพร่ระบาด โรคไวรัสโคโรนา 2019 ต่อการประกอบอาชีพบริการจัดส่งอาหารในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 7(6), 131-144.
- พิมพ์นัส โภคา. (2550). *การปรับตัว การสนับสนุนทางสังคม กับคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างชาตินในอำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).
- ศูนย์ข้อมูลประเทศไทย. (2563). *ตำบลหลายชุมพล*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <http://phitsanulok.kapook.com>.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *คู่มือ ชีวิตวิถีใหม่*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://rb.gy/wm69w>.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2563). *ความปกติใหม่หรือฐานวิถีชีวิตใหม่*. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.orst.go.th/>.
- สิริพร รอดเกลี้ยง. (2563). การปรับตัวของอาชีพแม่ค้า : กรณีศึกษาแม่ค้าในตลาดนัดอนุสรณ์ท่าศาลา อำเภوتاศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารอาครมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์*, 20(1), 153-170.

- สุมาลี จุทอง. (2563). การจัดการภัยพิบัติโรคระบาดโควิด 19 ในพื้นที่ชุมชนริมคลองหัวหมากน้อยสำนักงานเขตบางกะปิ. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://rb.gy/nr2uw>.
- Emanuel, E. J., Osterholm, M., & Gounder, C. R. (2022). A national strategy for the “new normal” of life with COVID. *Jama*, 327(3), 211-212.
- Jamaludin, S., Azmir, N. A., Ayob, A. F. M., & Zainal, N. (2020). COVID-19 exit strategy: Transitioning towards a new normal. *Annals of Medicine and Surgery*, 59, 165-170.
- Lu, Q., Cai, Z., Chen, B., & Liu, T. (2020). Social policy responses to the Covid-19 crisis in China in 2020. *International journal of environmental research and public health*, 17(16), 1-14.
- Malik, N., Suliswanto, M. S. W., & Rofik, M. (2021). The unemployment rate amid the COVID-19 pandemic: Propose the best practices policy to maintain labor market stability. *Jurnal Ilmu Sosial Dan Ilmu Politik*, 25(1), 48-61.
- Nadia Belhaj, Hassine Belghith & Tanida Arayavechkit. (2021). ผลกระทบของโควิด-19 ต่อครัวเรือนในประเทศไทย – ข้อมูลเชิงลึกจากการสำรวจแบบเร่งด่วนทางโทรศัพท์. สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://blogs.worldbank.org/th/eastasiapacific/phlkrathbkhxngokhwid-19-txkhraweruuxninpraethsithy>.
- Wister, A., & Speechley, M. (2020). COVID-19: pandemic risk, resilience and possibilities for aging research. *Canadian Journal on Aging/La revue canadienne du vieillissement*, 39(3), 344-347.
- Yamane, T. (1967). *Statistics, An Introductory Analysis*. New York: Harper and Row.

The Curriculum Administration for Improving English Language Learning Skills in The 21st Century Of Schools in Suratthani 2 Consortium under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon

Phira Mueatnok^{1*} Phrakruprachotkitjaporn¹ and Boonlert Weeraponkan¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: mphira@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed (1) to study the state of the curriculum administration for improving English learning skills of schools in Suratthani 2 consortium under the Secondary Service Area Office Surattani Chumphon (2) to study and presenting the guidelines for improving English learning skills in the 21st century of schools in Suratthani 2 consortium under the Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon. The study was qualitative research. Data were collected by in-depth interviews with 15 people involved, 5 key informants, and focus group discussion by 7 experts, Analysis data by Content Analysis. The result of the study found that The state of the curriculum administration for improving English language learning skills of schools in Suratthani 2 consortium under the Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon has a scope of work according to the curriculum administration consisting of 1) the curriculum planning and preparing the curriculum implementation; 2) the curriculum implementation; and 3) the supervision and evaluation of the curriculum implementation. The guidelines for improving English learning skills in the 21st century of schools in Suratthani 2 consortium under the Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon consisted of 1) Learner-Centered Language Curriculum; 2) Communicative Language Teaching; 3) Integrated Learning; 4) Cooperative Learning; 5) Content-Based Instruction; and 6) Whole Language Approach. In addition, the experts verified the guideline for improving English learning skill in the 21st century of schools in Suratthani 2 consortium under the Secondary Educational Service Are Office Suratthani Chumphon and found that it is appropriate, possible and useful.

Keywords: Curriculum Administration, English Learning Skills, Learning in the 21st Century

การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

พีระ เหมือนนอก^{1*} พระครูประโชติกิจจาภรณ์¹ และ บุญเลิศ วีระพรกานต์¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: mpihira@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และ (2) เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การศึกษาสภาพจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 5 คน และสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกและแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีการดำเนินการบริหารหลักสูตร 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร และ 3) การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ส่วนแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วย 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 3) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5) การจัดการเรียนการสอนแบบภาษาที่เน้นเนื้อหา 6) การสอนภาษาแบบองค์รวม ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตร, ทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในปัจจุบัน สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยีของประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลกระทบในวงกว้างโดยเฉพาะในด้านการศึกษา ด้วยเหตุนี้ การปฏิรูปการศึกษาจึงเกิดขึ้นแล้วซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพราะการศึกษาเป็นรากฐานและปัจจัยสำคัญในการสร้างคนและสร้างประเทศ พัฒนาประเทศ และพัฒนาประชาชน เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นยุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล สังคมไทย ผู้เรียนที่มีศักยภาพในการแข่งขันและสังคมโลกเพื่อความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการเรียน อาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิตโดยเน้นที่ผู้เรียนเป็นหลักและเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ ประสิทธิภาพการสอนหรือการเรียนรู้ของนักเรียนจะต้องมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ภารกิจหลักของสถานศึกษาคือการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้ สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักสูตรให้ครอบคลุมสาระสำคัญเหล่านี้ จำเป็นต้องมีการจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพด้วย สถานศึกษาต้องจัดทำแผนการดำเนินงานตามหลักสูตรใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาต้องค้นคว้าทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรใหม่ และโรงเรียนที่จะใช้หลักสูตรควรส่งเสริมการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสม ดังนั้นการวางแผนการจัดการหลักสูตรจึงควรพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเป็นหนึ่งในภาษาต่างประเทศที่ใช้มากที่สุดในโลก และเป็นหนึ่งในภาษาราชการขององค์กรสหประชาชาติ (กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ที่ใช้การสื่อสารกันภายในองค์กรและกับหน่วยงานภายนอก และในประชาคมอาเซียน (ASEAN) ตามกฎบัตรอาเซียนข้อ 34 ได้บัญญัติไว้ว่า ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ (สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2564) หลักสูตรภาษาอังกฤษจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงและพัฒนาให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น จำเป็นต้องพัฒนาทักษะทางด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม และคณิตศาสตร์ รวมถึงทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (อมรรัตน์ เตชะนอก, รัชนิ์จุรังศิริวัฒน์ และ พระฮอนด้า วาทสโท, 2563) เช่นเดียวกับการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านการดำเนินชีวิตประจำวันและในด้านอาชีพ (กัลยาณี ภูเจริญ, 2564)

โรงเรียนพนมศึกษา เป็นโรงเรียนมัธยมขนาดใหญ่ เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบไปด้วยโรงเรียนในเครือข่ายเดียวกัน 17 โรงเรียน สภาพกายภาพที่โดดเด่นของโรงเรียนซึ่งตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การท่องเที่ยวของจังหวัดสุราษฎร์ธานี การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงมีความสำคัญ เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพได้ตามมาตรฐานของหลักสูตรที่วางไว้ อย่างไรก็ตามความสามารถทางการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนยังคงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ถูกต้องและเหมาะสม การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษจึงควรต้องเริ่มจากการจัดการศึกษา ที่สำคัญที่สุดคือหัวใจของการศึกษาคือหลักสูตรที่ต้องปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้เข้ากับหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ฉะนั้นหลักสูตรภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการ เป้าหมาย นโยบายตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับชั้น ให้มีความรู้ภาษาอังกฤษที่สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษจะช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายได้ตามที่ต้องการได้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ระบบการจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องอาศัยความสามารถทางภาษาอังกฤษของคนไทย มีความสามารถในการระบุและเข้าใจสื่อข้อมูลภาษาอังกฤษต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อให้สามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ดีขึ้น การพัฒนาความสามารถทางภาษาอังกฤษในประเทศไทยต้องเริ่มจากการจัดการศึกษา การพัฒนาการศึกษามีหลายแง่มุม ที่สำคัญที่สุดคือหัวใจของการศึกษาคือหลักสูตรที่ต้องปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้เข้ากับหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การจัดการศึกษา ทำให้คนมีลักษณะความต้องการทางสังคม ต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร จากนั้นจึงนำหลักสูตรไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอบรม เพื่อให้คนสามารถพัฒนาได้ตามหลักสูตรที่กำหนด ดังนั้นหลักสูตรจึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา ต้องมีบางอย่างที่ช่วยให้บรรลุผลตามที่ต้องการ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการบริหารหลักสูตรภาษาอังกฤษ หากบริหารหลักสูตรได้ตรงกับเป้าหมาย ความต้องการ โครงสร้างตามหลักสูตรได้กำหนดไว้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ก็ย่อมสามารถ

ประสบผลสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมาย นั่นก็คือ คุณภาพของคนไทยที่จะตามมา ดังนั้น บทความวิจัยนี้นำเสนอสภาพการบริหารหลักสูตร ศึกษาแนวทางและเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อได้เป็นประโยชน์ที่จะเกิดแก่วิชาการหรือสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นการเลือกแบบไม่มีโครงสร้างที่เคร่งครัด มีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการที่ไม่ซับซ้อนเพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมที่สุดที่เป็นไปได้สำหรับแนวคิดจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ให้ข้อมูลตัวอย่างที่เลือกมีลักษณะมีข้อมูลให้ศึกษาในระดับลึกได้มาก และสามารถสะท้อนความเป็นจริงได้ดีที่สุด โดยการสัมภาษณ์เชิงเชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 2) รองผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 3) หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 4) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 5) ครูสอนภาษาอังกฤษในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 11 คน

1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษาแนวทาง จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 3 คน 3) ครูต้นแบบผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน จากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 2) หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 2 คน 3) ศึกษาพิเศษกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1 คน 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน 5) อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน 6) ครูต้นแบบผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา 2) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน

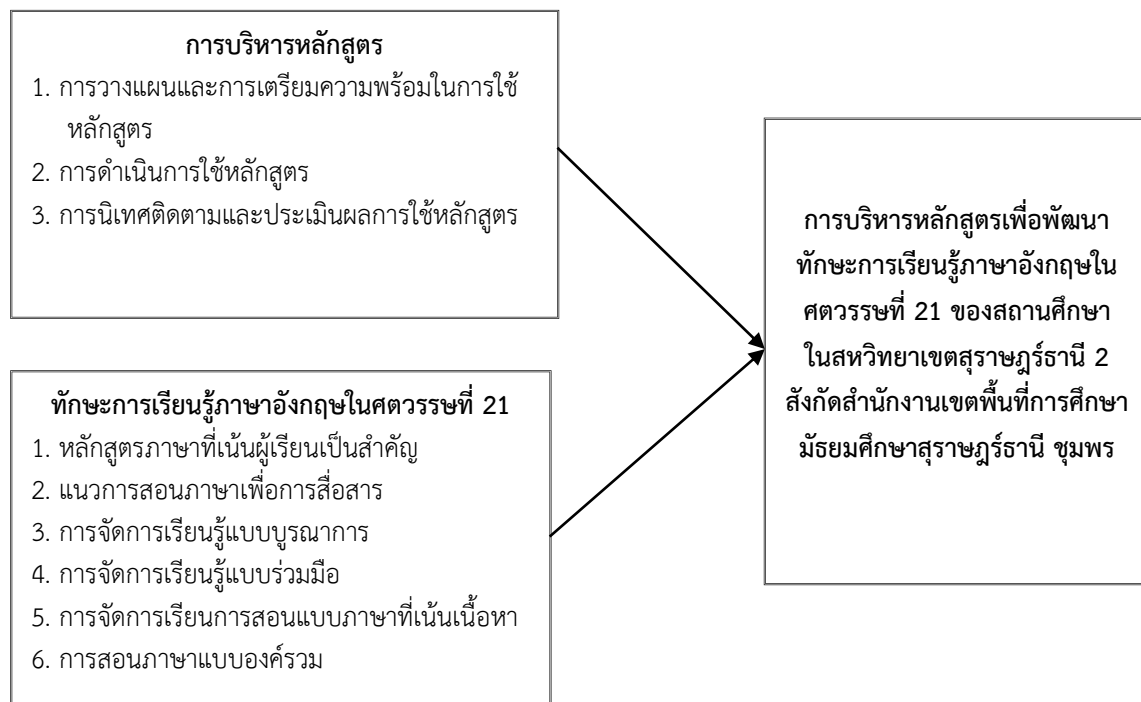
3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคล จำนวน 5 คน

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทาง ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีขอบข่ายการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ มีการประชุมขับเคลื่อนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือในการวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร การตรวจสอบลักษณะของหลักสูตร การวางแผน การประเมิน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้หลักสูตร รวมไปถึงการนิเทศการใช้หลักสูตรในสถานศึกษา การติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.2 สภาพการดำเนินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษามีการจัดฝึกอบรมให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร สามารถจัดทำหลักสูตรตามบริบทของสถานศึกษา ทำคู่มือการใช้หลักสูตร และนำเสนอหลักสูตรต่อคณะกรรมการสถานศึกษา นำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ จัดทำแผน การจัดการเรียนรู้ จัดให้มีสื่อการสอน ผู้บริหาร กำกับ ดูแล ติดตาม และนิเทศการใช้หลักสูตรและการสอน ให้คำปรึกษา และการช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา

1.3 สภาพการนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและฝ่ายบริหารงานวิชาการ มีการร่วมมือกันดำเนินการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดำเนินการประชุมผู้เกี่ยวข้อง แต่งตั้งคำสั่งผู้รับผิดชอบ ทุกภาคส่วนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดทำแผนโครงการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา จัดทำรายงานการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

2. แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

แนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า มีขอบข่ายการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารกำหนดปฏิทินการดำเนินงานการใช้หลักสูตร จัดทำคู่มือการใช้หลักสูตรให้แก่โรงเรียน และประชุมเครือข่ายเพื่อสะท้อนปัญหาในการวางแผนและการเตรียมใช้หลักสูตรทุกปีการศึกษา 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารกำหนดให้มีปฏิทินการดำเนินการใช้หลักสูตร และจัดทำแบบบันทึกการใช้หลักสูตร 3) สภาพการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารกำหนดปฏิทินการนิเทศการดำเนินการใช้หลักสูตร ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร กำหนดให้มีการนิเทศทั้งภายในสถานศึกษา และภายในเครือข่ายสถานศึกษา และกำหนดให้มีการสะท้อนปัญหาทั้งภายในสถานศึกษา และเครือข่ายสถานศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาในการนิเทศ ติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร

ทั้งนี้ การนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะ ดังนี้ 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีการประเมิน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาหลักสูตรทุกปีการศึกษา จัดอบรมสร้างความรู้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เตรียมความพร้อมในการจัดออกออกแบบกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดเตรียมผลิตสื่อ และเทคโนโลยีในการทำงาน 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษา ครูนำ

หลักสูตรไปใช้ตามระบบขั้นตอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบองค์รวม และการเรียนรู้แบบบูรณาการ และรวมถึงหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา 3) การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ ประชุม วางแผน ติดตามและประเมินผล จัดอบรมการใช้หลักสูตรวางแผนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน และปรับแก้ไขพัฒนาทุกปีอย่างต่อเนื่อง จัดเตรียม ผลิตสื่อ และเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า การบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษา ได้ดำเนินงานตามขอบข่าย การบริหารหลักสูตร ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีการประเมิน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาหลักสูตรทุกปีการศึกษา 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษา ครุภัณฑ์หลักสูตรไปใช้ตามระบบขั้นตอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารวิชาการ ประชุม วางแผน ติดตามและประเมินผล จัดอบรมการใช้หลักสูตร วางแผนการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ นิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรทุกภาคเรียน และปรับแก้ไขพัฒนาทุกปีอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดเตรียมผลิตสื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาดำเนินงานอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นปีการศึกษาและมีการพัฒนาครูเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) กำหนดว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการใช้หลักสูตร และมีการวางแผนการใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้ 1) วางแผนใช้หลักสูตรใหม่ 2) จัดอบรมครูในการใช้หลักสูตรใหม่ 3) จัดครูสอน 4) จัดตารางสอน 5) จัดบริการวัสดุสื่อประกอบการเรียนการสอน 6) ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับผู้เกี่ยวข้อง 7) จัดสภาพแวดล้อมและเลือกกิจกรรมเสริมหลักสูตร 8) ประเมินผลการใช้หลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตร

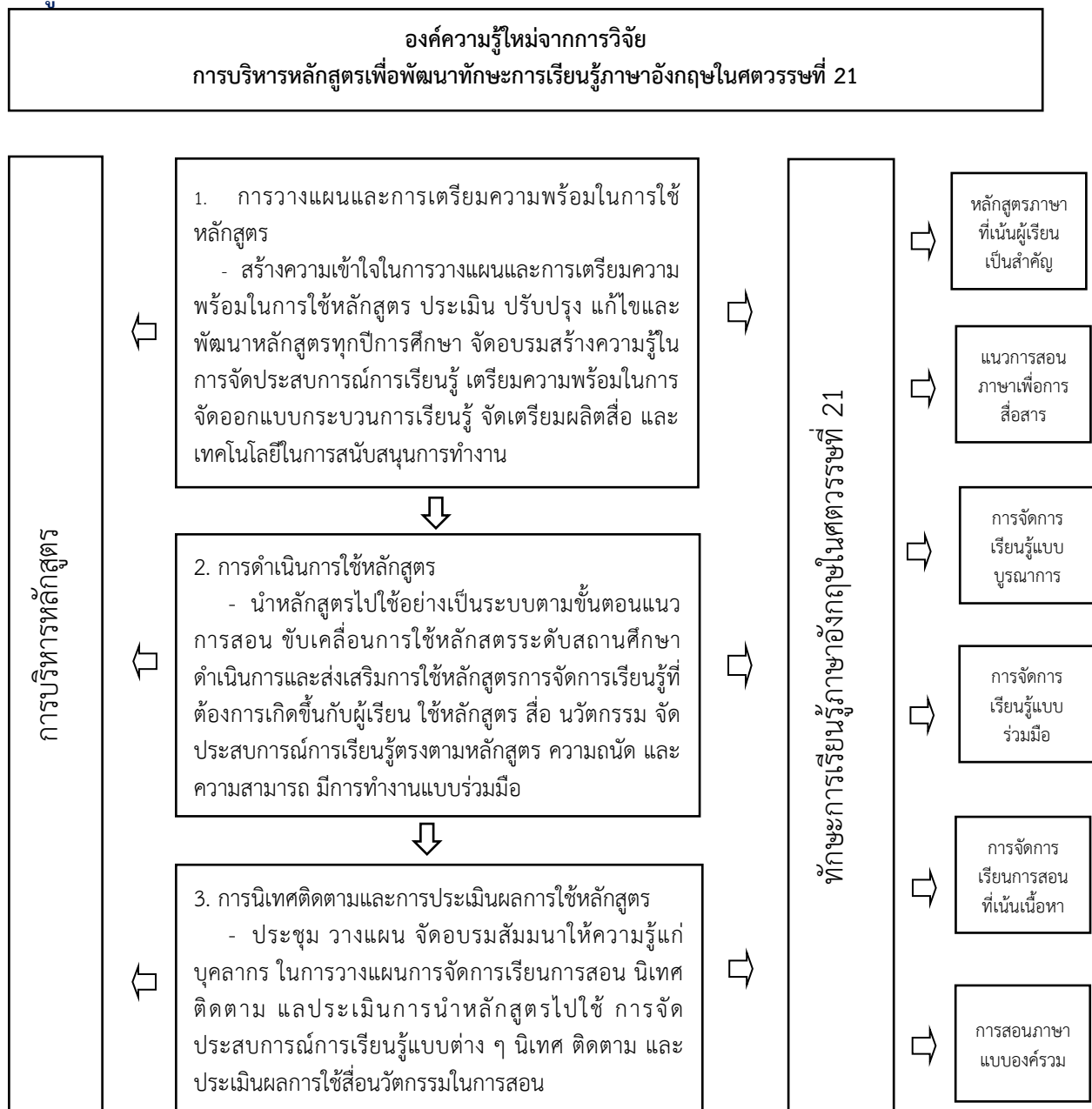
ผลการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ครูในสถานศึกษามีแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา และการสอนภาษาแบบองค์รวม มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีการประเมิน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาหลักสูตรทุกปีการศึกษา จัดอบรมสร้างความรู้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เตรียมความพร้อมในการจัดออกแบบกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดเตรียมผลิตสื่อ และเทคโนโลยีในการทำงาน 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษา ครุภัณฑ์หลักสูตรไปใช้ตามระบบขั้นตอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบองค์รวม และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญสำหรับครูผู้สอนในเรื่องการบริหารหลักสูตร และการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับครูผู้สอน มีการสนับสนุนครูให้มีการฝึกอบรมในเรื่องหลักสูตรและการสอนที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา สืบสิงห์ (2558) ศึกษาเรื่องการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ในขั้นตอนการวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตรนั้น มีแผนการวางแผน ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและศึกษาความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น ในขั้นตอนการดำเนินการใช้หลักสูตร มีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นระบบ รายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน จัดสภาพแวดล้อม

รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ทำความเข้าใจหลักสูตร และจัดทำกำหนดการสอนของครู ในขั้นตอนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการใช้หลักสูตรมีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารหลักสูตร ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารหลักสูตร นำผลนิเทศไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และประเมินผลการนิเทศ กำกับ ติดตามการบริหารหลักสูตร และสอดคล้องกับแนวคิดของ จิตรา ธงพานิช (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ทิศทาง แนวโน้ม ว่าองค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims) คือ ความคาดหวังที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน 2) เนื้อหา (Content) คือ การเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ลำดับเนื้อหาสาระ การกำหนดเวลาเรียนที่เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ 3) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) คือการนำหลักสูตรลงสู่การปฏิบัติ

ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ครูในสถานศึกษามีแนวทางในการบริหารหลักสูตรมีแนวทางในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้หลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา และการสอนภาษาแบบองค์รวม มีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร ผู้บริหารสร้างความเข้าใจในการวางแผนและเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร มีการประเมิน ปรับปรุง แก้ไขและพัฒนาหลักสูตรทุกปีการศึกษาจัดอบรมสร้างความรู้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เตรียมความพร้อมในการจัดออกแบบกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดเตรียมผลิตสื่อ และเทคโนโลยีในการทำงาน 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร ผู้บริหารขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรระดับสถานศึกษา ครูนำหลักสูตรไปใช้ตามระบบขั้นตอน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบองค์รวม และการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 การบริหารหลักสูตรต้องอาศัยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมมือขับเคลื่อนไปพร้อมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกๆ ด้าน เช่น การติดต่อสื่อสารกับต่างประเทศที่ทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล การท่องเที่ยวซึ่งเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษา สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามา เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันยุคสมัย มีความรู้พื้นฐานและทักษะวิชาการที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากทักษะด้านการใช้ภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนแล้ว หลักสูตรต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย มีแนวทางและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อที่จะจะพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจารย์ พานิช (2555) ศึกษาการพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 พบว่าการเรียนรู้เนื้อหาสาระวิชา ต้องเกิดจากความต้องการเรียนรู้และค้นคว้าด้วยตัวผู้เรียนเอง ครูสามารถแนะนำให้ความช่วยเหลือในการออกแบบกิจกรรม และนักเรียนสามารถประเมินความก้าวหน้าของตนเองได้จากสาระวิชาหลัก นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ ที่สามารถช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักและสามารถสอดแทรกทักษะในศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก ซึ่งมีดังนี้ 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะสารสนเทศและเทคโนโลยี 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนิตา หวานคง (2559) ศึกษาเรื่องการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนประยุกต์ใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมสำหรับตน กิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนสื่อที่เหมาะสมและทันสมัยกับผู้เรียน และมีแนวทางการสอนที่สำคัญที่ครูในศตวรรษที่ 21 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ ดังนี้ 1) สอนภาษาอังกฤษแบบโพรแมทซิสเต็ม (4 MATS Language System) 2) สอนด้วยการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) 3) สร้างองค์ความรู้ (Constructivism) 4) เรียนรู้ที่เน้นภาระงาน (Task-Based Language) 5) เรียนรู้จากการทำโครงการ (Project-Based Learning) 6) สอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language Approach) 7) การสอนแบบภาษาที่เน้นเนื้อหา (Content-Based Instruction) 8) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) 9) การเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Learning) 10) สอนภาษาเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะ (Language for Specific Purpose) 11) สอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) 12) ภาษาอังกฤษที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ (Learner-Centered Language Curriculum) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาวีรธรรม เอี่ยมสะอาด (2561) ศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา พบว่า สามารถนำข้อมูลสภาพจริงในการสอนภาษาอังกฤษ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวประยุกต์ใช้ในองค์กร เลือกรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาเหมาะสมกับสถานศึกษา ครูและนักเรียนเลือกวิธีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษาเหมาะสมกับสถานศึกษา ครูและนักเรียนนำจุดเน้นการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสารไปจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมพู อีสริยวัฒน์ (2560) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพ่อค้า แม่ค้า เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลหนองกี่ อำเภอนอกกิ่ง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าเจ้าหน้าที่เทศบาลและประชาชนส่วนใหญ่กลัวว่าตนเองจะพูดผิด กลัวใช้ไวยากรณ์ผิด ไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ตนเองพูด ไม่กล้าแสดงออก แปลความหมายไม่ได้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาทักษะให้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สรุปได้ว่า 1) สภาพการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีการบริหารหลักสูตร 3 ขั้นตอน ที่มีความสัมพันธ์กันดังนี้ 1) การวางแผนและการเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร 2) การดำเนินการใช้หลักสูตร 3) การนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร 2) สภาพแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักสูตรภาษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 3) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4) การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ 5) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหา 6) การสอนภาษาแบบองค์รวม 3) การนำเสนอแนวทางผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรส่งเสริมการพัฒนาการบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและติดตามการดำเนินงานเป็นระยะ ส่งผลให้สถานศึกษาร่วมพัฒนาและเกิดขวัญกำลังใจ

1.3 สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการบริหารหลักสูตรภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพบริบทขนาดของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร นำแนวทางการบริหารหลักสูตรไปใช้ภายในสถานศึกษา

2.2 สถานศึกษาแต่ละแห่งที่นำแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ไปใช้ ควรมีการติดตามและประเมินผลการทำงานนำไปใช้

2.3 สถานศึกษาในสหวิทยาเขต ควรจัดทำแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21 ของตนเอง

3. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของสถานศึกษา

3.3 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการสำหรับสถานศึกษาที่มีปัญหาในด้านการบริหารหลักสูตร และนำแนวทางการบริหารหลักสูตรที่ได้จากงานวิจัยไปปรับใช้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองการต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศและกีฬา. (2564). *Official Languages of the UN*. สืบค้น 1 กันยายน 2564. จาก https://secretary.mots.go.th/interaff/news_view.php?nid=159.
- กัลยาณี ภูเจริญ. (2564). *การสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21: จากอดีตจนถึงปัจจุบัน*. สืบค้น 3 กันยายน 2564. จาก <https://rb.gy/15zg5>.
- จิตรา ธงพานิช. (2556). *การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ทิศทาง แนวโน้ม*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ชมพู อีสริยวัฒน์. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับพ่อค้า แม่ค้า เจ้าหน้าที่ตำบลหนองกี่ อำเภอนอก จังหวัดบุรีรัมย์*. *รมยสาร*, 15(2), 231-244.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์: เขาวงกตปัญหา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2564). *กฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. สืบค้น 2 กันยายน 2564. จาก <https://www.asean.org/wp-content/uploads/images/archive/AC-Thai.pdf>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อมรรัตน์ เตชะนอก, รัชนิ์จุรังศิริวัฒน์ และ พระฮอนด้า วาตสโท. (2563). *การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*, 7(9), 1-15.
- อรรชนิดา หวานคง. (2559). *การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21*. *วารสารสถาบันวิจัยนวมสงวร*, 7(2), 303-314.
- อลิษา สืบสิงห์. (2558). *การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 361-369.
- อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด. (2561). *การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา*. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 10(1), 31-45.

The Creation of the Photo book for Advertising and Corporate Image Communication Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhon Phanom University

Watchara Sutakot^{1*} Watthana Sriwarom¹ and Kongrid Reewong¹

¹ Department of Digital Communication Arts Faculty of Management Sciences and Information Technology,
Nakhon Phanom University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: watchara@npu.ac.th

ABSTRACT

This Article aimed to (1) Study the creation of photo books for advertising and corporate image communication; (2) Create photobooks for advertising and corporate image communication; and (3) Evaluate the efficiency of creating photo books for advertising and corporate image communication of Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhon Phanom University. This article was quantitative research. The samples were divided into 3 groups. Group 1: experts. Academics and experts in advertising and image communication, number 3 people. Group 2, experts in media and advertising design, number 3 people by selecting a specific person. Group 3 people in Nakhon Phanom municipality, by accidental sampling of 400 people. The research tools used for rating scale questionnaires of efficient advertising concept and corporate image communication, evaluation questionnaire of creativity of photo books for advertising and corporate image communication of Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhon Phanom University. The survey statistical analysis data were analyzed by frequency, percent, average and standard deviation. The result of the study found that: The opinion on efficient advertising concept was at a high level passed the evaluation and analysis of information from advertising and image communication experts. Overall, it was at a high level. For the opinion on the concept of creation of photo books for advertising and efficient corporate image communication of Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhon Phanom University, evaluated in all aspects by advertising experts. Visual communication and photography of 3 people, overall was at the highest level. For the opinion on the Perception and satisfaction towards of photo books for advertising and efficient corporate image communication of Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhon Phanom University, assessed by using questionnaires among 400 people in Nakhon Phanom municipality, overall at a high level.

Keywords: Creativity, Photo Book, Advertisement, Corporate Image Communication

การสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

วัชร สุตโคตร^{1*} วัฒนา ศรีวรมย์¹ และ คงฤทธิ รุ่งษ์¹

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: watchara@npu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ รวมถึงบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม (2) สร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม และ (3) ประเมินประสิทธิภาพการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม การวิจัยครั้งนี้เป็นในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อและการโฆษณา จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงบุคคล และกลุ่มที่ 3 ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม โดยการสุ่มแบบบังเอิญ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามรูปแบบแนวคิดหลักโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพ และแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม และแบบสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบแนวคิดหลักโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพผ่านการประเมินวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก รูปแบบการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ผ่านการประเมินทุกด้านจากผู้เชี่ยวชาญด้านการโฆษณา การสื่อสารภาพลักษณ์และด้านการถ่ายภาพ จำนวน 3 ท่าน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ได้รับการประเมินโดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 400 ท่าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์, หนังสือภาพถ่าย, การโฆษณา, การสื่อสารภาพลักษณ์

บทนำ

คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้จัดตั้งขึ้นตามโครงสร้างของมหาวิทยาลัยนครพนม ตามประกาศกฎกระทรวง จัดตั้งส่วนราชการในมหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. 2550 เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2550 โดยจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญา เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์และผลิตกำลังคน ด้านวิทยาการจัดการบริหารธุรกิจ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศได้เริ่มเปิดรับสมัครนักศึกษาตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2551 และทำการจัดการเรียนการสอนเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2551 เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2551 โดยมีคณาจารย์และบุคลากรที่มาจากการหลอมรวมจากหลายสถานศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยนครพนม ในปัจจุบันคณะวิทยาการจัดการและ

เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้ทำการจัดการเรียนการสอนใน 7 สาขาวิชา คือ 1) สาขาวิชาการจัดการ 2) สาขาวิชาการบัญชี 3) สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 5) สาขาวิชานิติศาสตร์ดิจิทัล และ 6) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา และยังมีเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา ใน 2 หลักสูตร ดังนี้ 1) สาขาวิชานวัตกรรมการตลาด และ 2) สาขาวิชาการบัญชี (คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม, 2565)

องค์กรต่างๆ เปรียบได้กับมนุษย์ ซึ่งต่างก็มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน มีคุณสมบัติเฉพาะตัวและมีประวัติความเป็นมาอันน่าภาคภูมิใจ รวมถึงการมีปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน องค์กรต่างๆ ก็เช่นเดียวกัน ล้วนแล้วแต่มีความแตกต่างกันทั้งสิ้น ดังนั้นการที่บุคคลทั่วไปจะได้มีโอกาสรับรู้และเข้าใจถึงองค์กรนั้นๆ จึงต้องอาศัยการแสดงออกอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และการแสดงถึงภาพลักษณ์ (Image) ขององค์กรนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี (สมิตรา ศรีวิบูลย์, 2547)

ความสำคัญของการถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร “ภาพหนึ่งภาพ แทนคำพูดนับพันคำ” คำกล่าวนี้นี้มีความสำคัญยิ่งนักกับภาพถ่ายเพื่อการสื่อสาร เพราะภาพถ่ายเป็นการสื่อสารแบบไม่ต้องพูดคุย (Non – Verbal Communication) อีกทั้งให้ความหมายแทนการสื่อสารด้วยคำพูด (Verbal Communication) นอกจากนี้ภาพยังสื่อความหมายได้ลึกซึ้งยิ่งกว่าการพูด เนื่องจากภาพมีผลต่อการกระตุ้นการรับรู้ด้วยการมองเห็น ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าการรับรู้ด้วยการฟัง การสื่อสารด้วยภาพนี้แบ่งตามขนาดของผู้ร่วมสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารในระดับบุคคล ระดับกลุ่มและระดับสังคม (กนกรัตน์ ยศไกร, 2555)

สื่อสิ่งพิมพ์นับเป็นสื่อที่สามารถสร้างการรับรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้รับสารได้ นักท่องเที่ยวที่ลงไปยังพื้นที่อาจจะยังไม่มีข้อมูลเบื้องต้นของพื้นที่และสถานที่แต่ละแห่ง บทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ในด้านการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์จึงมีความเหมาะสม เพราะนอกจากจะสามารถสร้างการรับรู้แล้ว ยังสามารถให้รายละเอียดข้อมูลได้ โดยผู้ที่สนใจสามารถเก็บไว้อ่านดูได้หลายครั้ง สามารถเก็บไว้ได้เป็นเวลานาน และประชาสัมพันธ์ให้คนอื่นต่อไปได้ นอกจากนี้สถานที่ท่องเที่ยวยังสามารถเก็บสิ่งพิมพ์นี้ไว้สำหรับการให้ข้อมูลเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ พร้อมทั้งมอบหรือเก็บไว้เป็นของที่ระลึกได้ (ถนอมนวล สีหะกุล, 2550)

การสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร หน่วยงาน สถาบันต่างๆ จึงควรมีพื้นฐานมาจากความเป็นจริงหรือควรเป็นจินตนาการมาจากความจริง นักสร้างสรรค์ที่มีจรรยาบรรณจึงควรตระหนักในข้อนี้ ทั้งนี้ เพราะภาพลักษณ์สามารถสร้างขึ้นจากรากฐานจริงหรือเท็จก็ได้ แต่ทว่าในบางครั้งอาจเป็นเพราะความกดดันทางการตลาด คู่แข่ง หรือสายตาของบุคคลภายนอก ทำให้ผู้บริหารหรือผู้สร้างสรรค์ลืมหือเพิกเฉยต่อความจริงไปได้ การสร้างสรรค์จึงควรต้องทำความเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องที่มาของภาพลักษณ์ และภาพลักษณ์ที่ต้องการมากกว่าภาพลักษณ์ที่จะคาดการณ์ หรือเหมาคิดเอาเองว่าผู้รับสารหรือกลุ่มเป้าหมาย จะมีความคิดความเข้าใจหรือรู้สึกได้ว่าตรงกับหน่วยงานต้องการ (วันทนา จิรธนา, 2537)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ จึงได้ศึกษาและพัฒนาเป็นโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ถือได้ว่าเป็นความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง อันจะนำไปสู่การสื่อสารองค์กรที่ดีและมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่ตรงกับพฤติกรรม การรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่ผันแปรตามสถานการณ์และช่องทางการสื่อสารในปัจจุบัน และสามารถยกระดับมาตรฐานคุณภาพการสื่อสารภาพลักษณ์องค์กรสำหรับ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ให้ทัดเทียมกับหลักสูตรและสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนชั้นนำอื่นๆ โดยผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสารสร้างภาพลักษณ์องค์กรในโครงการวิจัยนี้ จะสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่แท้จริง เหมาะสมและทรงประสิทธิภาพและสามารถเป็นต้นแบบในการสร้างภาพลักษณ์และเอกลักษณ์องค์กรให้กับหน่วยงานอื่นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ รวมถึงบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม
2. เพื่อสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นในรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม จำนวนทั้งสิ้น 2,611 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นการเก็บข้อมูลขั้นปฐมภูมิ (Primary Data) แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อและการโฆษณา จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงบุคคล กลุ่มที่ 3 ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม โดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จำนวน 400 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการเก็บข้อมูล (Online Questionnaire) โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2565

2. กำหนดขอบเขตการวิจัย

โครงการวิจัย การสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ได้กำหนดขอบเขตด้านการวิจัย ดังนี้

2.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

- คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

2.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาของภาพถ่าย

วิถีชีวิต จำนวน 20 ภาพ สภาพแวดล้อม จำนวน 20 ภาพ กิจกรรม จำนวน 20 ภาพ ภาพมุมมองใหม่/แปลกตา จำนวน 40 ภาพ ที่สะท้อนเรื่องราว อารมณ์ อัตลักษณ์ความเป็นคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

2.3 ขอบเขตด้านการพัฒนาและสร้างสรรคหนังสือภาพถ่าย

พัฒนาและสร้างสรรคหนังสือภาพถ่าย (Photobook) ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ความเป็นคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยกำหนดขอบเขตในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี เพื่อนำมาประกอบในการพัฒนาและสร้างสรรค ดังนี้ แนวคิดการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่าย แนวคิดการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบภาพ แนวคิดและทฤษฎีหลักการออกแบบกราฟิก งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ แบ่งออกได้ ดังนี้

แบบประเมินที่ 1 แบบสอบถามรูปแบบแนวคิดหลักโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งได้จากการวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เลือกข้อมูลด้านแนวความคิดที่เหมาะสม เพื่อสร้างเครื่องมือการวิจัย และข้อมูลมากำหนดแนวคิดหลักโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ (Advertising Concept and Corporate Image Building) จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงและความถูกต้องของเครื่องมือ เพื่อนำไปปรับแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ เที่ยงตรงและพร้อมใช้งาน

แบบประเมินที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

แบบประเมินที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้ 1. สื่อสามารถสื่อให้เข้าใจได้รวดเร็ว 2. สื่อช่วยให้เข้าใจง่ายต่อการรับรู้ 3. สื่อมีขนาดเหมาะสม 4. สื่อมีความชัดเจน 5. สื่อมีความน่าสนใจติดตาม

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้มาตรวัดเป็นแบบ Likert (ลิเคิร์ท) 5 ระดับ (ประสพชัย พสุนนท์, 2555)

5	คะแนน หมายถึง	มีค่าคะแนนอยู่ในระดับ เหมาะสมมากที่สุด
4	คะแนน หมายถึง	มีค่าคะแนนอยู่ในระดับ เหมาะสมมาก
3	คะแนน หมายถึง	มีค่าคะแนนอยู่ในระดับ เหมาะสมปานกลาง
2	คะแนน หมายถึง	มีค่าคะแนนอยู่ในระดับ เหมาะสมน้อย
1	คะแนน หมายถึง	มีค่าคะแนนอยู่ในระดับ เหมาะสมน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้นด้วยการทบทวนวรรณกรรม ศึกษาเบื้องต้นจากเอกสาร ค้นคว้า ทบทวน แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.2 ลงพื้นที่เก็บข้อมูลเบื้องต้นและศึกษาข้อมูลบริบทองค์กร คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ในสถานการณ์ปัจจุบัน และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำ การวิเคราะห์ สังเคราะห์

4.3 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลและวางแผนการสร้างสรรค์ ประชุมและปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องด้านข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการทำงานที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทองค์กร คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ในสถานการณ์ปัจจุบัน

4.4 ออกแบบและสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

4.5 ประเมินรูปแบบสื่อโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญทางด้านการถ่ายภาพและการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์

- ด้านภาพถ่าย จะต้องมีความสามารถในการทำงานด้านการถ่ายภาพไม่น้อยกว่า 5 ปี อาทิเช่น ช่างภาพอิสระที่มี ผลงานการถ่ายภาพออกมาอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 100 ผลงานขึ้นไปจำนวน 3 ท่าน

- ด้านการออกแบบสื่อและการโฆษณา จะต้องมีความสามารถในการทำงานด้านการออกแบบสื่อและการโฆษณาไม่น้อยกว่า 5 ปี หรือเป็นนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ อาทิเช่น นักโฆษณา กราฟิกดีไซน์เนอร์ ครีเอทีฟ อาร์ต ไดเรคเตอร์ อาจารย์มหาวิทยาลัยผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบสื่อและการโฆษณา จำนวน 3 ท่าน

4.6 ประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม จากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) 400 คน โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในรูปแบบของการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย เพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ยในช่วงคะแนนดังต่อไปนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อย

5.2 วิเคราะห์ สรุป และอภิปรายผล เพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

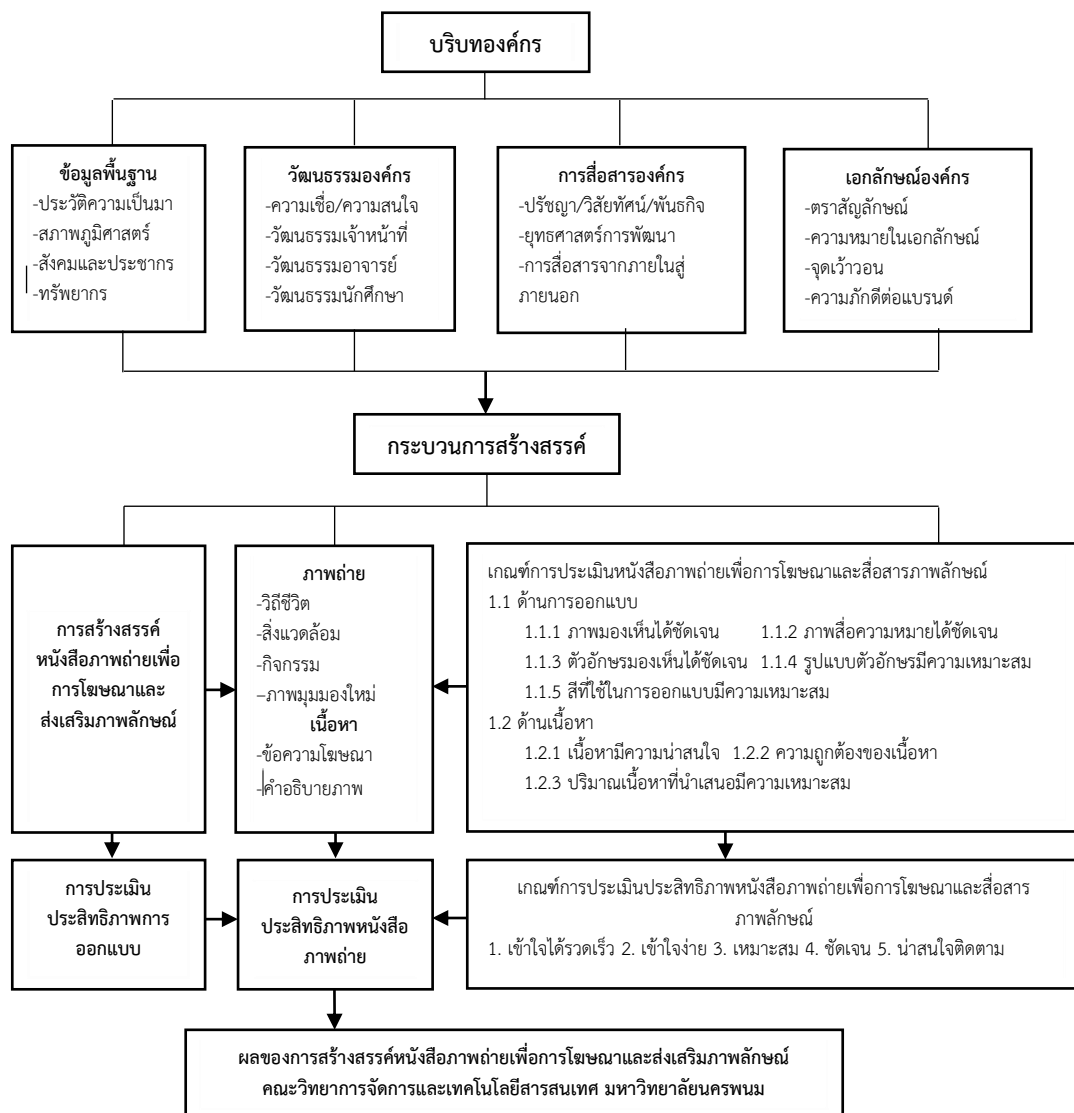
5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลปฐมภูมิที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบข้อมูล (Editing) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและความถูกต้องที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การลงรหัส (Coding) โดยการนำแบบสอบถามแต่ละชุดมาลงรหัสคำตอบ เพื่อการแปลงข้อมูลที่ได้ในรูปของรหัสเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การประมวลผล (Processing) นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้ว ใช้โปรแกรมทางสถิติมาประมวลผลและวิเคราะห์ ในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในส่วนนี้ใช้เครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ คือ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลในรูปแบบของการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ รวมถึงบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้วิจัยสรุปผลโดยการรวบรวมเอกสารข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม เอกสารและตำรา เพื่อนำผลจากการศึกษาข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการสร้างสรรค์และออกแบบหนังสือภาพถ่าย ประกอบกับแนวคิดและหลักการสร้างสรรค์หนังสือภาพ ซึ่งประกอบด้วย 1) แนวคิดการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่าย 2) แนวคิดการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ 3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร 4) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบภาพ 5) แนวคิดและทฤษฎีหลักการออกแบบกราฟิก และ 6) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ได้แบ่งประเด็นเป็น 4 ด้าน ในการศึกษาค้นคว้าดังนี้

1.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า สามารถเลือกข้อมูลที่มีความสำคัญเพื่อมาประกอบการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ รวมถึงบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ดังนี้ 1. ประวัติความเป็นมาของคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม 2. สภาพทั่วไป/อาคารเรียน และ 3. ห้องปฏิบัติการที่ทันสมัย/ความสะอาดของห้องเรียน

1.2 การศึกษาวัฒนธรรมองค์กร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า วัฒนธรรมองค์กร ของคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม นั้นจะมีความเป็นองค์กรที่พร้อมปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน อาจดูห่างเหินกันบ้าง เนื่องด้วยลักษณะของอาคารเรียนและสำนักงานที่อยู่ห่างกัน อีกทั้งภารกิจของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่ยังมีช่องทางในการสื่อสารกัน ด้วยช่องทางออนไลน์ โดยใช้ Line Group เป็นช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมาก ในส่วนของความสัมพันธ์ของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ที่มีต่อนักศึกษา พบว่า มีความเป็นกันเอง และเข้าถึงนักศึกษาทุกคน อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและการบริการของเจ้าหน้าที่เพียงพอและรองรับนักศึกษาได้ตลอดเวลาการ อีกทั้งงานกิจการนักศึกษายังมีช่องทางการให้คำปรึกษานักศึกษานอกเวลาราชการได้ผ่าน LINE และ Facebook

1.3 การศึกษาการสื่อสารองค์กร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปรัชญา/วิสัยทัศน์/พันธกิจ มีความชัดเจนสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์การพัฒนา มีการประชุมพัฒนาการขับเคลื่อนด้วยทุกคนในองค์กร จุดเด่นในการสื่อสารจากภายในสู่ภายนอก มีการเปลี่ยนภาพลักษณ์องค์กรใหม่ ผ่านการออกแบบตราสัญลักษณ์ใหม่ และนำเสนอผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อสื่อสารสู่ภายนอกให้ได้มากที่สุด สื่อประจำคณะฯ ยังคงใช้สีม่วง ซึ่งเป็นสีที่สามารถสร้างการจดจำให้กับคณะฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอมา

1.4 การศึกษาเอกลักษณ์องค์กร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ตราสัญลักษณ์ใหม่ และสื่อประจำคณะฯ มีความชัดเจน เพียงแต่ต้องใช้เวลาในการเผยแพร่ และต้องหาโอกาสในการเผยแพร่ช่องทางต่างๆ ให้ได้มากที่สุด สำหรับจุดอ่อน พบว่า มีเพียงแค่ตัวสถานที่เรียนที่พร้อม และน่าสนใจในการเข้าเรียน ส่วนในตัวหลักสูตรนั้น มีความน่าสนใจ สามารถเป็นจุดอ่อนให้ผู้สนใจเข้าเรียนได้ แต่ต้องสร้างความเชื่อมั่น โดยสื่อสารข้อมูลองค์กร สู่ภายนอกให้มากกว่าเดิม

2. ผลการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบกับแนวคิดการสร้างสรรค์หนังสือภาพ มาสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่ารูปแบบแนวความคิดหลักโฆษณาที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านการถ่ายภาพดิจิทัล รองลงมา คือด้านนวัตกรรมการสื่อสาร เท่ากันกับ ด้านการโฆษณาดิจิทัล และด้านการออกแบบกราฟิก ตามลำดับ เมื่อได้ผลสรุปแนวความคิดการสร้างสรรค์หนังสือภาพ จึงเอามาประกอบในการออกแบบภาพถ่าย เนื้อหา และการออกแบบกราฟิก โดยให้ความสำคัญกับทุกประเด็น

ในการออกแบบแนวคิดเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของรูปแบบแนวความคิดหลักโฆษณาที่มีประสิทธิภาพ ($n = 3$)

ลำดับ	แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ประกอบสร้างรูปแบบแนวความคิดหลักโฆษณาที่มีประสิทธิภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	นวัตกรรมการสื่อสาร	4.33	57	มาก
2.	การโฆษณาดิจิทัล	4.33	57	มาก
3.	การถ่ายภาพดิจิทัล	5.00	0	มากที่สุด
4.	การออกแบบกราฟิก	4.00	0	มาก
	รวม	4.41	.28	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่ารูปแบบแนวความคิดหลักโฆษณาที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือด้านการถ่ายภาพดิจิทัล ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0) รองลงมา คือด้านนวัตกรรมการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 57) เท่ากันกับ ด้านการโฆษณาดิจิทัล ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 57) และด้านการออกแบบกราฟิก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0) ตามลำดับ

2.1 กระบวนการออกแบบและสร้างสรรค์

พัฒนาและออกแบบสื่อภาพนิ่ง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ วางแผน เพื่อการสื่อสารด้วยภาพที่มีความเหมาะสม และถ่ายทอดในอัตลักษณ์วิถีขององค์กรให้มีความลงตัวมากที่สุด โดยได้กำหนดประเด็นในการถ่ายภาพตามบริบทองค์กรในการส่งเสริมภาพลักษณ์ใน 4 ประเด็น คือ 1) ภาพวิถีชีวิต 2) ภาพสภาพแวดล้อม 3) ภาพกิจกรรม 4) ภาพมุมมองใหม่

ภาพที่ 2 แสดงภาพถ่ายในกลุ่มภาพวิถีชีวิตและกลุ่มภาพกิจกรรม ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงการเรียนและกิจกรรมสำคัญของ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาพที่ 3 แสดงภาพถ่ายในกลุ่มภาพสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงพื้นที่อาคารเรียนคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยมีการผสมผสานแนวคิดเกี่ยวกับภาพถ่ายในมุมมองใหม่ด้วย

ภาพที่ 4 แสดงภาพถ่ายในกลุ่มภาพมุมมองใหม่ ซึ่งเป็นภาพที่แสดงถึงมุมมองใหม่ของคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยมีการผสมแนวคิดเกี่ยวกับภาพถ่ายในมุมมองใหม่ด้วย

2.2 พัฒนาด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ วางแผน ประกอบกับทฤษฎีและแนวคิดหลักโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพ ที่ได้จากแบบประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำมาพัฒนาด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสม และถ่ายทอดในอัตลักษณ์องค์กรให้มีความลงตัวมากที่สุด โดยได้กำหนดประเด็นในการพัฒนาใน 2 ด้าน คือ 1. ข้อความโฆษณา 2.คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 2 แสดงกระบวนการพัฒนาด้านเนื้อหา

แนวคิดการพัฒนา	ข้อความโฆษณา	คำอธิบายภาพ
1. เน้นการใช้รูปแบบการสื่อสารด้วยตัวอักษร (Text)	1. ให้ความสำคัญกับการออกแบบตัวอักษรและเลือกตัวอักษรที่ทันสมัย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง	1. ให้ความสำคัญกับการใช้คำอธิบายภาพที่ไม่ยาวมากแต่สามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจและเข้าถึง ไม่ซับซ้อน
2. คิดสร้างสรรค์โดยใช้การสื่อสารตราสินค้า สร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image)	2. ใช้ตราสัญลักษณ์ MIT:NPU บนหน้าปก ให้โดดเด่นและจัดวางในมุมมองที่ไม่กลืนไปกับภาพปก	2. สื่อสารตราสินค้า โดยคำนึงถึงความชัดเจนของชื่อคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องถูกต้องและชัดเจน
3. แนวความคิดโฆษณา ต้องเข้าถึงและเข้าใจผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย	3. คำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างเป็นหลัก ทุกเพศ ทุกวัย ต้องสามารถเข้าถึงและเข้าใจในการสื่อสารทั้งภาพและข้อความของหนังสือภาพ	3. คำอธิบายต้องไม่น่าเบื่อในเชิงอวดสรรพคุณ แต่จะใช้คำอธิบายในเชิงให้ความเชื่อมั่นและเป็นมิตร มีความน่าเชื่อถือแต่ไม่แข็งกร้าว จนดูเหมือนห่างเหิน เข้าใจได้ยาก
4. ภาพแสดงเรื่องราวต่อเนื่องกัน (Continuous)	4. คัดเลือกภาพตามกลุ่มภาพที่ได้กำหนด ให้เรียงร้อยเรื่องราว รวมถึงการจัดวางในเรื่องของโทนสีของภาพต้องมีความเป็นเอกภาพและสมดุล	4. เมื่อการเล่าเรื่องด้วยภาพที่มีการเรียงร้อยเรื่องราวต่อกัน คำอธิบายก็ต้องให้ความสำคัญกับความถูกต้องของการอธิบายสถานการณ์ของภาพให้ถูกต้องเหมาะสม

ภาพที่ 5 แสดงภาพหน้าปกที่ออกแบบโดยคำนึงความโดดเด่นของตราสัญลักษณ์และชื่อของคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม สร้างภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) เป็นเกณฑ์ในการออกแบบ

ภาพที่ 6 แสดงภาพหน้ารองปกที่ออกแบบข้อความที่น้อยแต่สื่อสารได้ดีและน่าค้นหา เพื่อให้เรียงลำดับการรับรู้ให้กับองค์กร คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ภาพที่ 7 แสดงภาพเรื่องราวต่อเนื่องกัน (Continuous) ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการเลือกภาพให้มีความกลมกลืนทั้ง Mood & Tone ด้วยการให้ความสำคัญกับสีและมุมมองของภาพ

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม มาสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ด้านภาพถ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ ซึ่งเท่ากันกับอีก 2 หัวข้อคือ สื่อความหมาย ส่งผลกระทบทางอารมณ์ และ ภาพถ่ายมีความสวยงาม รองลงมา คือ มีเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพที่ดี ในระดับคะแนนมาก คือ มีมุมมองใหม่ มีจุดเด่น รวมทุกข้อในการประเมินประสิทธิภาพด้านภาพถ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ ซึ่งเท่ากันกับอีก 2 หัวข้อคือ ตัวอักษรชัดเจนเข้าใจง่าย และ มีแนวคิดในการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย รองลงมา คือ สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้จดจำได้ดี ในระดับคะแนนมาก คือ มีความเป็นนวัตกรรมทางการสร้างสรรค์ รวมทุกข้อในการประเมินประสิทธิภาพด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม (n = 3)

ประสิทธิภาพการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ภาพถ่าย			
1.1 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ	5.00	.00	มากที่สุด
1.2 มีเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพที่ดี	4.66	.57	มากที่สุด
1.3 มีมุมมองใหม่ มีจุดเด่น	4.33	.57	มาก
1.4 สื่อความหมาย ส่งผลกระทบทางอารมณ์	5.00	.00	มากที่สุด
1.5 ภาพถ่ายมีความสวยงาม	5.00	.00	มากที่สุด
ประสิทธิภาพด้านภาพถ่าย	4.80	.23	มากที่สุด
2.เนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์			
2.1 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ	5.00	.00	มากที่สุด
2.2 สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้จดจำได้ดี	4.33	.57	มาก
2.3 ตัวอักษรชัดเจนเข้าใจง่าย	5.00	.00	มากที่สุด
2.4 มีแนวคิดในการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	5.00	.00	มากที่สุด
2.5 มีความเป็นนวัตกรรมทางการสร้างสรรค์	4.00	.00	มาก
ประสิทธิภาพด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์	4.66	.11	มากที่สุด
ผลรวม	4.73	.17	มากที่สุด

ผู้วิจัยได้นำหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม มาทำการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 400 ท่าน (n=400) พบว่า ด้านภาพถ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) ภาพถ่ายมีความสวยงาม 2) มีเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพที่ดี 3) มีมุมมองใหม่ มีจุดเด่น 4) ความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ และ 5) สื่อความหมาย ส่งผลกระทบทางอารมณ์ ด้านเนื้อหาการโฆษณาและ

สื่อสารภาพลักษณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับได้ดังนี้ 1) มีแนวคิดในการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย 2) มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ 3) ความเป็นนวัตกรรมทางการสร้างสรรค์ 4) ตัวอักษรชัดเจนเข้าใจง่าย และ 5) สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้จดจำได้ดี

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม (n = 400)

ผลการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ภาพถ่าย			
1.1 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ	3.47	1.02	มาก
1.2 มีเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพที่ดี	3.70	1.05	มาก
1.3 มีมุมมองใหม่ มีจุดเด่น	3.55	.91	มาก
1.4 สื่อความหมาย ส่งผลกระทบทางอารมณ์	3.35	.99	ปานกลาง
1.5 ภาพถ่ายมีความสวยงาม	3.84	.89	มาก
ประสิทธิภาพด้านภาพถ่าย	3.58	.97	มาก
2. เนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์			
2.1 มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ	3.91	.78	มาก
2.2 สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้จดจำได้ดี	3.76	.82	มาก
2.3 ตัวอักษรชัดเจนเข้าใจง่าย	3.90	.83	มาก
2.4 มีแนวคิดในการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.08	.82	มาก
2.5 ความเป็นนวัตกรรมทางการสร้างสรรค์	3.91	.78	มาก
ประสิทธิภาพด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์	3.91	.80	มาก
ผลรวม	3.74	.88	มาก

อภิปรายผล

การสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ รวมถึงบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า

1) แนวทางการสร้างสรรค์และออกแบบหนังสือภาพถ่าย ควรให้ความสำคัญกับแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้ แนวคิดการสร้างสรรหนังสือภาพถ่าย, แนวคิดการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์, แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร, แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดองค์ประกอบภาพ, แนวคิดและทฤษฎีหลักการออกแบบกราฟิก

2) บริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า วัฒนธรรมองค์กร ของคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม นั้นจะมีความเป็นองค์กรที่พร้อมปรับตัวให้เข้ากับทุกสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน อาจดูห่างเหินกันบ้าง เนื่องจากลักษณะของอาคารเรียนและสำนักงานที่อยู่ห่างกัน อีกทั้งภารกิจของอาจารย์และเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่ยังมีช่องทางในการสื่อสารกัน ด้วยช่องทางออนไลน์ โดยใช้ Line Group เป็นช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมาก

ในส่วนของความสัมพันธ์ของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ที่มีต่อนักศึกษา พบว่า มีความเป็นกันเอง และเข้าถึงนักศึกษาทุกคน อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและการบริการของเจ้าหน้าที่เพียงพอและรองรับนักศึกษาได้ตลอดเวลา ราชการ อีกทั้งงานกิจการนักศึกษายังมีช่องทางการให้คำปรึกษานักศึกษานอกเวลาราชการได้ผ่าน LINE และ Facebook ซึ่ง

สอดคล้องกับ (สามารถ อัยกร, 2558) ได้ศึกษาเรื่อง โปรแกรมไลน์กับการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร พบว่า โปรแกรมไลน์ ถือเป็นการติดต่อ สื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นลักษณะของการติดต่อสื่อสารในองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ไลน์มีต้นกำเนิดมาจาก ประเทศญี่ปุ่น มีจุดมุ่งหมายเพื่อการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ไลน์มีคุณสมบัติที่สำคัญสำหรับการ ติดต่อสื่อสารทั้งการสร้างกลุ่มเฉพาะสำหรับการติดต่อสื่อสาร สามารถติดต่อสื่อสารได้ไม่จำกัดช่วงเวลา มีความหลากหลาย รองรับการส่งไฟล์ข้อมูลได้มากมายและที่สำคัญ คือสามารถส่งผ่านข้อมูลได้ภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ในส่วนของ บริษัท/วิสาหกิจ/พันธกิจ มีความชัดเจน สอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน ยุทธศาสตร์การพัฒนา มีการ ประชุมพัฒนาการขับเคลื่อนด้วยทุกคนในองค์กร จุดเด่นในการสื่อสารจากภายในสู่ภายนอก มีการเปลี่ยนภาพลักษณ์องค์กร ใหม่ ผ่านการออกแบบตราสัญลักษณ์ใหม่ และนำเสนอผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อสื่อสารสู่ภายนอกให้ได้มากที่สุด สี่ประจำคณะฯ ยังคงใช้สีม่วง ซึ่งเป็นสีที่สามารถสร้างการจดจำให้กับคณะฯ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเสมอมา ซึ่งสอดคล้องกับ (Bidin, Muhaimi & Bolong, 2014) ได้กล่าวว่า ในส่วนของอัตลักษณ์องค์กรในด้านพฤติกรรมขององค์กรการสื่อสารองค์กร การ ออกแบบวัฒนธรรมและบุคลิกภาพขององค์กร ซึ่งมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์องค์กร เพราะอัตลักษณ์มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรม วัฒนธรรมและการสื่อสารภายในองค์กรซึ่งนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ดีกับองค์กร

ในส่วนของการศึกษาเอกลักษณ์องค์กร พบว่า ตราสัญลักษณ์ใหม่ และสีประจำคณะฯ มีความชัดเจน เพียงแต่ต้อง ใช้เวลาในการเผยแพร่ และต้องหาโอกาสในการเผยแพร่ช่องทางต่างๆ ให้ได้มากที่สุด สำหรับจุดแววอน พบว่า มีเพียงแค่ตัว สถานที่เรียนที่พร้อม และนำเสนอในการเข้าเรียน ส่วนในตัวหลักสูตรนั้น มีความน่าสนใจ สามารถเป็นจุดแววอนให้ผู้สนใจเข้า เรียนได้ แต่ยังต้องสร้างความเชื่อมั่น โดยสื่อสารข้อมูลองค์กร สู่ภายนอกให้มากกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ (Nguyen Leclerc & Leblanc, 2013) ได้กล่าวถึงในประเด็นด้านบทบาทของสื่อกลางต่อความเชื่อมั่นของลูกค้าและความภักดีของลูกค้าในการ สร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้น นั่นก็คืออัตลักษณ์ขององค์กร ซึ่งความไว้วางใจของลูกค้า เป็นปัจจัยที่นำไปสู่ความภักดีของ ลูกค้า

ผลการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยี สารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า จากการที่ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์องค์ประกอบกับแนวคิดการสร้างสรรค์ หนังสือภาพ เพื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่ารูปแบบแนวความคิดหลักโฆษณาที่มีประสิทธิภาพ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการถ่ายภาพดิจิทัล อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา อยู่ในระดับมาก คือด้าน นวัตกรรมสื่อสาร เท่ากันกับ ด้านการโฆษณาดิจิทัล และด้านการออกแบบกราฟิก ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในทุก ประเด็นนั้นมีความสำคัญในการการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่าย ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดข้างต้น มาประกอบในการออกแบบ ภาพถ่าย เนื้อหา และการออกแบบ ในด้านการพัฒนาและออกแบบสื่อภาพนิ่ง พบว่า ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ วางแผน เพื่อการ สื่อสารด้วยภาพที่มีความเหมาะสม และถ่ายทอดในอัตลักษณ์วิถีขององค์กรให้มีความลงตัวมากที่สุด โดยได้กำหนดประเด็น ในการถ่ายภาพตามบริบทองค์การในการส่งเสริมภาพลักษณ์ใน 4 ประเด็น คือ 1) ภาพวิถีชีวิต 2) ภาพสภาพแวดล้อม 3) ภาพ กิจกรรม 4) ภาพมุมมองใหม่ ในการพัฒนาด้านเนื้อหา พบว่า ได้กำหนดประเด็นในการพัฒนาใน 2 ด้าน คือ 1.ข้อความ โฆษณา 2.คำอธิบายภาพ ซึ่งได้กระบวนการพัฒนาด้านเนื้อหา คือ ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบตัวอักษรและเลือก ตัวอักษรที่ทันสมัย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ให้ความสำคัญกับการใช้คำอธิบายภาพที่ไม่ยาวมากแต่สามารถ สื่อสารได้อย่างเข้าใจและเข้าถึง ไม่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับ(จิตพิงค์ ภูสุมาตและสุวิภา แซ่อึ้ง, 2558) ได้กล่าวว่า การใช้ ตัวอักษร (Typography) คือกระบวนการจัดเรียงตัวอักษร คำ และข้อความในทุกๆ งานที่ผู้ชมสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการสื่อสารผ่านสายตา การใช้งานตัวอักษรในงานออกแบบเป็นสิ่ง แสดงความหมายด้านภาษาได้อย่างชัดเจนมากที่สุด ดังนั้นเราควรใช้ตัวอักษรในการแสดงความหมาย หรือยกระดับคุณค่า ของงานรวมถึงใช้ตัวอักษรเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมศาสตร์ด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ และภาษาศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยอักษรที่ ปรากฏในงานศิลปะนั้นต้องทำหน้าที่เสริมความงาม และยังสามารถอ่านและสื่อความไปยังผู้ชมได้ด้วย และในบางครั้ง อาจมุ่งเน้นใช้งานตัวอักษรเพื่อสร้างความงามเหนือกว่าการสื่อความหมาย การใช้ตราสัญลักษณ์ MIT:NPU บนหน้าปก ให้ โดดเด่นและจัดวางในมุมมองที่ไม่กลืนไปกับภาพปก สื่อสารตราสินค้า โดยคำนึงถึงความชัดเจนของชื่อคณะวิทยาการจัดการ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ต้องถูกต้องและชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ (บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ, 2548) ได้ กล่าวว่า “ยุคนี้เป็น

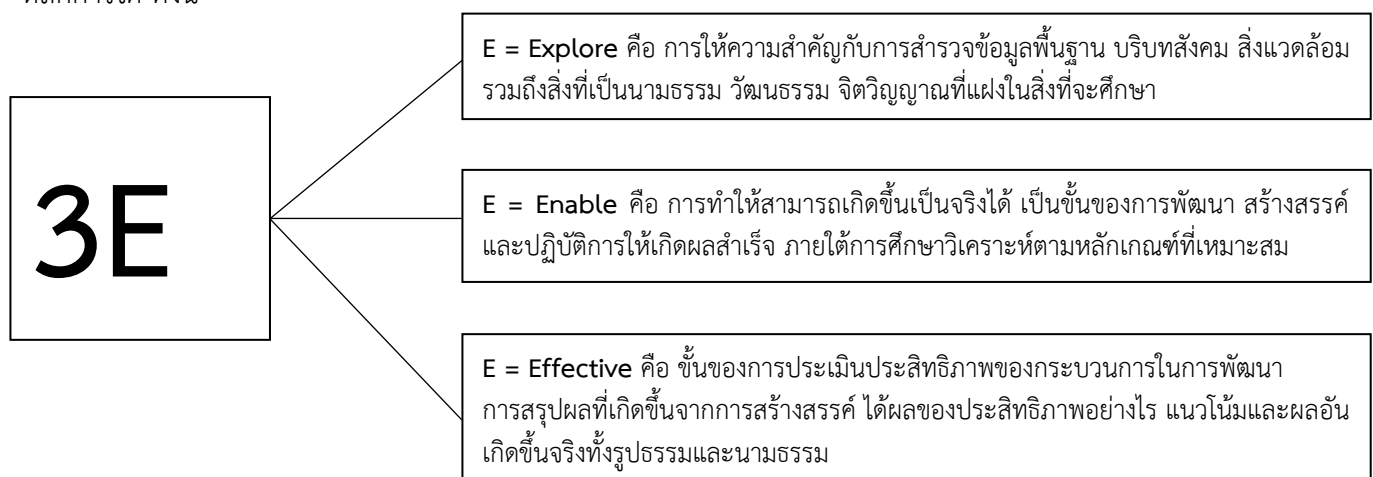
ยุคตราสินค้า” หรือ Brand Age สินค้าทุกชนิดหาก ต้องการประสบความสำเร็จและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของตนก็ต้องสร้างตราสินค้า (Branding) และที่สำคัญต้องเอาชนะตราสินค้าคู่แข่ง โดยการทำให้ตราสินค้าของตนแย่งพื้นที่ครองใจผู้บริโภคมาให้ได้ รวมไปถึงการสร้างความรักภักดีต่อตราสินค้า (Brand Loyalty) ดังนั้น การสร้างตราสินค้าเพื่อ ครองใจผู้บริโภคจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์และเทคนิคต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงการใช้มายาภาพแห่งสัญลักษณ์ สี สัน และการใช้อารมณ์สร้างความเคลิบเคลิ้มชวนให้หลงใหลในตราสินค้า ในด้านการคัดเลือกภาพ ต้องมีการเรียงร้อยเรื่องราว รวมถึงการจัดวางในเรื่องของโทนสีของภาพต้องมีความเป็นเอกภาพและสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับ (เอกราถ บงทำไม้และวิโรจน์ เจียรวัชรเมงค) ได้กล่าวถึง เรื่องของเอกภาพและสมดุลของภาพ ไว้ว่า เอกภาพของภาพถ่าย เป็นการแสดงผลงานที่เกิดจากการเลือกองค์ประกอบในการนำเสนอเรื่องราวที่เด่นและมีความสอดคล้องเป็นอันตบหนึ่งอันเดียวกัน อาจมีลักษณะขององค์ประกอบที่หลากหลายอย่าง แต่เชื่อมโยงถึงกันจนเกิดเป็นเอกภาพ ช่างภาพจึงควรเลือกนำเสนอจุดเด่นของการนำเสนอภาพถ่ายและเชื่อมโยงองค์ประกอบให้ Subject แสดงความเป็นเอกภาพได้อย่างสมบูรณ์ ในเรื่องของสมดุลภาพนั้น ความสมดุลเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการจัดองค์ประกอบภาพถ่าย ซึ่งหากช่างภาพกำหนดการวางวัตถุไม่ถูกตำแหน่ง หรือไม่เข้าใจการถ่วงน้ำหนักของภาพถ่าย ภาพที่ได้จะขาดความน่าสนใจ ขาดความงดงาม ช่างภาพจึงควรทำความเข้าใจในการจัดวางน้ำหนักของวัตถุต่างๆ และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การวางจุดสมดุลในการถ่ายภาพครั้งต่อไป จะเป็นไปเองโดยธรรมชาติ ภาพที่ดูน้ำหนักได้สมดุลนั้น คือภาพที่เมื่อมองแล้ว ไม่หนักไปข้างหนึ่งข้างใดของภาพ ดูเหมือนว่ากำลังจะล้มเทไปด้านใดด้านหนึ่งทันที

ผลการประเมินประสิทธิภาพการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม มาสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พบว่า ด้านภาพถ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ ซึ่งเท่ากันกับอีก 2 หัวข้อคือ สื่อความหมาย ส่งผลกระทบทางอารมณ์ และ ภาพถ่ายมีความสวยงาม รองลงมา คือ มีเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพที่ดี ในระดับคะแนนมาก คือ มีมุมมองใหม่ มีจุดเด่น รวมทุกข้อในการประเมินประสิทธิภาพด้านภาพถ่าย อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับได้ดังนี้ มีความคิดสร้างสรรค์ในการสื่อสารที่น่าสนใจ ซึ่งเท่ากันกับอีก 2 หัวข้อคือ ตัวอักษรชัดเจน เข้าใจง่าย และมีแนวคิดในการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย รองลงมา คือ สามารถสร้างแรงกระตุ้นให้จดจำได้ดี ในระดับคะแนนมาก คือ มีความเป็นนวัตกรรมทางการสร้างสรรค์ รวมทุกข้อในการประเมินประสิทธิภาพด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ อยู่ในระดับมากที่สุด ในส่วนของการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยใช้แบบสอบถามกับประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครพนม จำนวน 400 ท่าน พบว่า ด้านเนื้อหาการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์และด้านภาพถ่าย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ (เยาวนารถ พันธุ์เพ็ง, 2553) ได้กล่าวว่า การถ่ายภาพโฆษณานั้น มีบทบาทในการสร้างความดึงดูดใจ การสื่อความหมายและกระตุ้นความสนใจดังกล่าว ช่างภาพจะใช้ศิลปะของการถ่ายภาพอย่างเต็มความสามารถ เพื่อสร้างสรรค์ภาพโฆษณาแต่ละชิ้น ดึงดูดใจและกระตุ้นความสนใจด้วยความสวยงามของภาพ ความน่ารัก หรือสร้างอารมณ์ร่วมอย่าง สุนทรีย์ ซึ่งในขณะเดียวกันภาพนั้นจะต้องสามารถสื่อความหมายได้ตามที่เราต้องการให้ผู้ชม มองเห็น เช่น ในการโฆษณาบางครั้งตัวสินค้าหรือนายแบบอาจจะไม่สวยหรือเป็นบุคคลธรรมดาๆ แต่ช่างภาพก็สามารถใช้ศิลปะทำให้ภาพมีความน่าดู โดยการจัด องค์ประกอบ การใช้สี แสง ฯลฯ ภาพนั้นก็จะสามารถสื่อความหมายได้เช่นกัน และยังสอดคล้องกับ มีเทคนิคการจัดองค์ประกอบภาพที่ดี สอดคล้องกับ (ณัฐกร สงคราม, 2557) ซึ่งได้กล่าวว่า ภาพถ่ายที่ดีและมีความสวยงามในเชิงศิลปะนั้น นอกจากจะต้องมีอุปกรณ์ในการถ่ายภาพที่เหมาะสมและมีคุณภาพแล้ว สิ่งที่เป็นหัวใจสำคัญของการถ่ายภาพ คือ การจัดองค์ประกอบของภาพซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานทางสุนทรียภาพสำคัญที่ช่างภาพต้องนำไปใช้ในการจัดมุมมองของภาพให้ออกมาสวยงาม น่าสนใจโดดเด่นกว่าภาพที่ถ่ายโดยบุคคลทั่วไป ในเรื่องของกรออกแบบตัวอักษร ตัวอักษรควรมองเห็นได้ชัดเจน สอดคล้องกับ(จิตพิงค์ ภูสุมาศและสุวิภา แซ่ฮึง, 2558) กล่าวว่า การใช้ตัวอักษร (Typography) คือกระบวนการจัดเรียงตัวอักษร คำ และข้อความในทุกๆ งานที่ผู้ชมสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ เป็นหนึ่งในเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพการสื่อสารผ่านสายตา การใช้งาน

ตัวอักษรในงานออกแบบเป็นสิ่งแสดงความหมายด้านภาษาได้อย่างชัดเจนมากที่สุด ดังนั้นเราควรใช้ตัวอักษรในการแสดง ความหมาย หรือยกระดับคุณค่าของงานรวมถึงใช้ตัวอักษรเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมศาสตร์ด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์ และ ภาษาศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยอักษรที่ปรากฏในงานศิลปะนั้นต้องทำหน้าที่เสริมความงดงาม และยังสามารถอ่านและสื่อ ความไปยังผู้ชมได้ด้วย และในบางครั้ง อาจมุ่งเน้นใช้งานตัวอักษรเพื่อสร้างความงามเหนือกว่าการสื่อความหมาย และยัง สอดคล้องกับ (ศิริพร ปีเตอร์, 2549 as cited in Carter, 1977) ที่ได้ศึกษาเรื่องสีที่ใช้ในการออกแบบมีความเหมาะสม ได้กล่าวว่า สีมีความสำคัญอย่างยิ่งในการออกแบบตัวอักษรให้ง่ายต่อการอ่าน และง่ายต่อการจดจำเนื่องจาก สีสามารถช่วย ให้ตัวอักษรถ่ายทอดความหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากสิ่งดังต่อไปนี้ ประกอบในการตัดสินใจเลือกใช้สีของ ตัวอักษร 1) วัตถุประสงค์หลักในการใช้สีคือเพื่อดึงดูดความสนใจ และสายตาไปสู่ข้อความหลักหรือภาพประกอบหลัก 2) สีมี ความสอดคล้องกับเรื่องราวที่ต้องการสื่อความหมาย 3) สีช่วยให้อ่านเร็วและชัดเจน 4) อย่าใช้สีมากเกินไปจะทำให้เกิด ความรู้สึกรบกวนสายตา 5) ต้นทุนในการผลิตมีผลต่อการกำหนดจำนวนของสีบนสิ่งพิมพ์ 6) สีเป็นสัญลักษณ์แทนเพื่อสื่อถึง สิ่งต่างๆ เช่นสีของหน่วยงาน หรือสีขององค์กร เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

ในการศึกษา วิเคราะห์และวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนการปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง กับการสื่อสารและการออกแบบ โดยผู้วิจัยเลือกกระบวนการที่เป็นไปได้และมีประสิทธิภาพที่สุดตามความเหมาะสมกับ บริบทในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำสรุปผลออกมาในรูปแบบของแบบจำลอง (Model) คือ 3E MODEL ซึ่งอธิบายความหมายใน หลักการได้ ดังนี้

ภาพที่ 8 แสดงภาพแบบจำลอง (Model) คือ 3E MODEL

การวิจัยครั้งนี้ มีแผนในการถ่ายทอดเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกระบวนการและองค์ความรู้ใหม่ไปสู่ กลุ่มเป้าหมาย สามารถสื่อสารเทคนิควิธีการรูปแบบการสร้างสรรค์หนังสือภาพถ่าย เพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยการเผยแพร่แบบผสมผสานทั้งสื่อออฟไลน์และ ออนไลน์ ในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือภาพ (Photo Book) ที่มีคุณภาพสร้างกระแส เกิดการกระตุ้นการรับรู้ และตอบสนอง เกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) และผ่านช่องทางโซเชียลมีเดียและเว็บไซต์คณะ วิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม รวมถึงการที่จะเป็นสื่อเพื่อการประกอบกับการแนะแนว การศึกษาและส่งต่อให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปเผยแพร่ ไปสู่สาธารณชนภายนอกในวงกว้าง

สรุปผลการวิจัย

การสร้างสรรคหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยนครพนม ให้ความสำคัญแนวคิดการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ที่สอดคล้องผสมกันอย่างเหมาะสมกับแนวคิดด้านการถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร อีกทั้งยังต้องให้ความสำคัญกับการจัดองค์ประกอบภาพ โดยเน้นในเรื่องของความเป็นเอกภาพ มีความสมดุล การถ่ายภาพที่เน้นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้ได้ภาพในมุมมองใหม่ก็เป็นอีกรูปแบบที่สามารถดึงดูดและสร้างความสนใจได้ ในส่วนของการออกแบบกราฟิก ควรมีความชัดเจนทั้งเรื่องของสี สัน อารมณ์ และตัวอักษรที่โดดเด่น ลงตัว ชัดเจนในการมองเห็น ในส่วนของบริบทคณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม การมีช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากเป็นจุดเด่นสำคัญ ในส่วนของการสัมพันธ์ของอาจารย์ เจ้าหน้าที่ ที่มีต่อนักศึกษา มีความเป็นกันเอง และเข้าถึงนักศึกษาทุกคน คือจุดแข็งพิเศษ ตราสัญลักษณ์ใหม่ และสีประจำคณะฯ มีความชัดเจน ควรเพิ่มโอกาสในการเผยแพร่ สถานที่เรียนมีพร้อมและน่าสนใจควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสู่ภายนอกผ่านสื่อโซเชียลมีเดียให้มากกว่าเดิม ในส่วนของรูปแบบแนวความคิดหลักโฆษณาที่มีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับรูปแบบด้านการถ่ายภาพดิจิทัล เพราะภาพถ่ายนั้นมีบทบาทในการสร้างความดึงดูดใจ การสื่อความหมาย และกระตุ้นความสนใจ เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการโฆษณาและสื่อสารให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดในส่วนของการสื่อสารด้วยตัวอักษร ควรให้ความสำคัญกับการออกแบบตัวอักษรและเลือกตัวอักษรที่ทันสมัย เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง ให้ความสำคัญกับการใช้คำอธิบายภาพที่ไม่ยาวมาก แต่สามารถสื่อสารได้อย่างเข้าใจและเข้าถึงได้ง่าย ไม่ซับซ้อน มีความชัดเจนทั้งเนื้อหาและการมองเห็น ควรใช้รูปแบบสีในการออกแบบที่มีความเหมาะสม เพราะสีสามารถช่วยให้ตัวอักษรถ่ายทอดความหมายได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การออกแบบหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ป็นสื่อในรูปแบบอื่นๆ ได้ เพราะสามารถนำภาพถ่ายป็นสื่อในการนำเสนอให้ทราบถึงเรื่องราวความเป็นไปในองค์กร ให้แก่ผู้สนใจได้เข้าถึงได้ง่าย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ป็นสื่อเพื่อการแนะแนวการศึกษาได้

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลจากองค์ความรู้ เนื้อหา การออกแบบหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ สังเคราะห์ ทดสอบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ การเรียนรู้ หรือการให้ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว หรือผู้สนใจได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการพัฒนาการสื่อสารรูปแบบใหม่ของหนังสือภาพถ่ายเพื่อการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการรับรู้ในวงกว้างมากขึ้น จำเป็นต้องพัฒนาให้มีการสื่อสารข้อมูลทางด้วยภาษาอังกฤษและภาษาอาเซียน โดยเฉพาะภาษาลาวและเวียดนาม เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยนครพนม ในด้านความร่วมมือในการรับนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม ในรูปแบบสื่อออนไลน์ ซึ่งมุ่งเน้นในเนื้อหาที่กระตุ้นการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมลูกค้า (Customer Engagement)

2.3 ควรเพิ่มประเด็นการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทสังคมในปัจจุบัน ประเด็น ปัญหา และความต้องการเข้าศึกษาในหลักสูตรที่ต้องการ และควรนำผลไปพัฒนานโยบายและรูปแบบในการโฆษณาและสื่อสารภาพลักษณ์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ ยศไกร. (2555). *การถ่ายภาพเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: ทริปเปิ้ล กรุป.
- คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม. (2565). *ความเป็นมาของคณะ*. สืบค้น 10 มกราคม 2566. จาก https://mit.npu.ac.th/?page_id=3632.
- จตุพิงค์ ภูสุมาต และ สุวิภา แซ่ฮึง, (2558). *ลิขรูปแบบการสร้างสรรค์นวัตกรรม หลักการสร้างพัฒนาการที่ยิ่งใหญ่*. นนทบุรี: ไอดีซี พรีเมียร์.
- ณัฐกร สงคราม. (2557). *การถ่ายภาพ : เทคนิคและการนำไปใช้เพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: วี พรินท์.
- ถนอมนวล สีหะกุล. (2550). *ศึกษาการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อสิ่งพิมพ์เพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำฝั่งธนบุรี กรุงเทพมหานคร. (วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง).*
- บุญอยู่ ขอพรประเสริฐ. (2548). *รู้เท่าทันแบรนด์ Brand Literacy*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2555). *วิจัยตลาด*. กรุงเทพฯ: ท็อป.
- เขาวนารณ พันธุ์เพ็ง. (2553). *กระบวนการผลิตภาพถ่ายโฆษณา*. สืบค้น 10 มกราคม 2566. จาก <https://www.chonburi.spu.ac.th/comm/admin/knowledge/A4023.pdf>.
- วันทนา จิรธนา. (2537). *กลยุทธ์การสร้างภาพลักษณ์ของบริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด. (นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).*
- ศิริพรรณ ปีเตอร์. (2552). *การออกแบบกราฟิก*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- สามารถ อัยกร. (2558). *โปรแกรมไลน์กับการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร*. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 9(1), 102-107.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *จำนวนประชากรและบ้านจากการทะเบียน จำแนกตามจังหวัด อำเภอและเขตการปกครอง พ.ศ. 2562-2565*. สืบค้น 10 ธันวาคม 2565. จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>.
- สุมิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). *การออกแบบอัตลักษณ์ : Corporate Identity*. กรุงเทพฯ: core function.
- เอกราณ บางท่าไม้ และ วิโรจน์ เจียรวัชรเมงคล. (2558). *COMPOSITION การจัดองค์ประกอบสำหรับภาพถ่าย*. กรุงเทพฯ: ไอดีซี พรีเมียร์.
- Bidin, R., Muhaimi, A., & Bolong, J. (2014). Strategising corporate identity for the perception of corporate image in the selected government-linked companies (GLCs) in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 155, 326-330.
- Nguyen, N., Leclerc, A. & Leblanc, G. (2013). The Mediating Role of Customer Trust on Customer Loyalty. *Journal of Service and Management*, 6(1), 96-109.

Relationship between Academic Administration According to Principle The Four IddhipaDa with The Quality of Learners in School under The Office of Krabi Primary Educational Service Area

Kedsiri Khwankhong^{1*} Phrakru Prachotkitjapon¹ and Teeraphong Somkhaoyai¹

¹ Department of Buddhist Educational Administration, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Kedsiri@hotmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study (1) administration according to the four Iddhipada Principles of Influence and the quality of learners in educational institutions; and (2) the relationship between administration according to the Fourth Principle of Influence and the quality of learners in schools under the Office of Krabi Primary Educational Service Area. This research is a quantitative research, collecting both quantitative data by questionnaires from a sample group are administrators and teachers. The samples were 320 students under the Krabi Primary Educational Service Area Office. Statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation, multiple regression analysis using a packaged program. The result of the study found that Management according to the 4th power of the administrators and the quality of learners in educational institutions under the Krabi Primary Educational Service Area Office It was found that the overall level was at the highest level. When considering each aspect, it was found that the management according to the Chitta principle with the highest average, followed by the administration according to the principle vimangsa Division of management according to the principle of persistence has the lowest average. Quality of learners from administration according to the 4th power under the Office of Krabi Primary Education Service Area Overall, it's at a high level. When considering each aspect, it found that the desirable characteristics of the learners have the highest mean, followed by and the item with the lowest mean is Academic Achievement of Learners. The relationship between administration according the Principle of Iddhibad 4 and the quality of learners in educational institutions Under the Office of Krabi Primary Educational Service Area Overall there was a positive relationship, moderate It was statistically significant at the 0.1 level.

Keywords: Relationship between Academic Administration, The Four IddhipaDa, The Quality Of Learners In School

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

เกตนศิริ ขวัญคง^{1*} พระครูประโชติกิจจาภรณ์¹ และ อีระพงษ์ สมเขาใหญ่¹

¹ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Kedsiri@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 และคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จำนวน 320 คน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการศึกษาพบว่า การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การบริหารงานตามหลักจิตตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารงานตามหลักวิมังสา ส่วนการบริหารงานตามหลักวิริยะ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คุณภาพผู้เรียนจากการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร, หลักอิทธิบาท 4, คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

วิวัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆของโลกยุคโลกาภิวัตน์ หรือยุคแห่งการสื่อสารไร้พรมแดน ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก สถานศึกษาเป็นหน่วยงานสำคัญของการบริหารจัดการศึกษาในระดับรากหญ้า เพราะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนและชุมชนเป็นอย่างมาก เด็กและเยาวชนจะเกิดการเรียนรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนดี ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้เรียน การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม บุคลากรอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก และพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต สถานศึกษาจึงมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชนจึงต้องนำหลักการดังกล่าวมาดำเนินการโดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556)

ในการจัดการศึกษา โรงเรียนเป็นหน่วยงานสำคัญที่จะนำนโยบาย หลักสูตร แนวปฏิบัติและอื่นๆ ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาคือ บุคคลที่เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและสามารถพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ พุทธทาสภิกขุ (2549) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท 4 iva คือ บทของพระธรรมเช่นว่าจะมีฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ที่เรียกว่าอิทธิบาท นี้ต้องมี

และมีได้โดยไม่รู้สีกตัวคนที่มีการทำงานย่อมทำงานด้วยความพอใจความขยันขันแข็ง ความเอาใจใส่ใคร่ครวญอยู่เสมอนี้ เรียกว่าเขามีอิทธิบาททั้ง 4 ประการนั้นโดยไม่รู้สีกตัว (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2545)

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาทุกชนิดในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ให้ได้ผลดีมีคุณภาพ และมาตรฐานสูงสุด และถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดที่ช่วยให้หลักสูตรสถานศึกษาประสบผลสำเร็จ โดยมี องค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาประกอบด้วยหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีทางการศึกษาการบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ การจัดระบบข้อมูลสารสนเทศทางวิชาการ และการประกัน คุณภาพการศึกษาซึ่งแต่ละงานล้วนเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้การเรียนการสอนในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 และคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1,989 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ปีการศึกษา 2564 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน ซึ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากตาราง กลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้กรอบความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กระบี่ ซึ่งได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถาม ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ ตอนที่ 3 แบบสอบถามคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดจากการความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลัก อิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ของผู้เรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โดยแบบสอบถามในตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ตามหลักของ Likert

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview Studies) สัมภาษณ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิ บาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับบริหารงานวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่ สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการสัมภาษณ์ระดับกึ่งโครงสร้าง

การสร้างและหาคุณภาพแบบสอบถาม

1) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำเนื้อหามาวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าแล้วหาแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากลั่นกรอง เรียบเรียง กำหนดกรอบแนวคิดที่เป็นตัวบ่งชี้วัดระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร แล้วสร้างแบบสอบถามรายข้อ โดยให้ครอบคลุมตามองค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

3) นำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบสำนวนภาษา ความถูกต้องของเนื้อหาและขอรับคำแนะนำ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา ความถูกต้องตามรูปแบบ และความถูกต้องของภาษาได้ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 แล้วจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้

5) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Method) (Cronbach, Lee J., 1971) พิจารณาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมทั้งฉบับไม่น้อยกว่า 0.97 และเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายข้อไม่น้อยกว่า 0.50 พบว่าจากการสร้างเครื่องมือจำนวน 98 ข้อ ผ่านเกณฑ์ จำนวน 88 ข้อ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 10 ข้อ ผู้วิจัยตัดข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก ปรับปรุงแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปใช้จริง

6) ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

3.1.1 นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอร่วมมือและแบบสอบถามถึงโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผ่านระบบ Google Form จำนวน 334 ชุด

3.1.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงพรรณนา โดยรวบรวม เรียบเรียงข้อมูลที่สัมภาษณ์ เพื่อนำมาเสนอแนวทางการความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

3.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview)

3.2.1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบสัมภาษณ์ กลุ่มเจาะจง ท่านละ 1 ชุด

3.2.2 นำแบบตอบสัมภาษณ์ที่ได้มาจัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบ สัมภาษณ์แต่ละชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืนเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวัดระดับและประเมินผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยของ Best (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

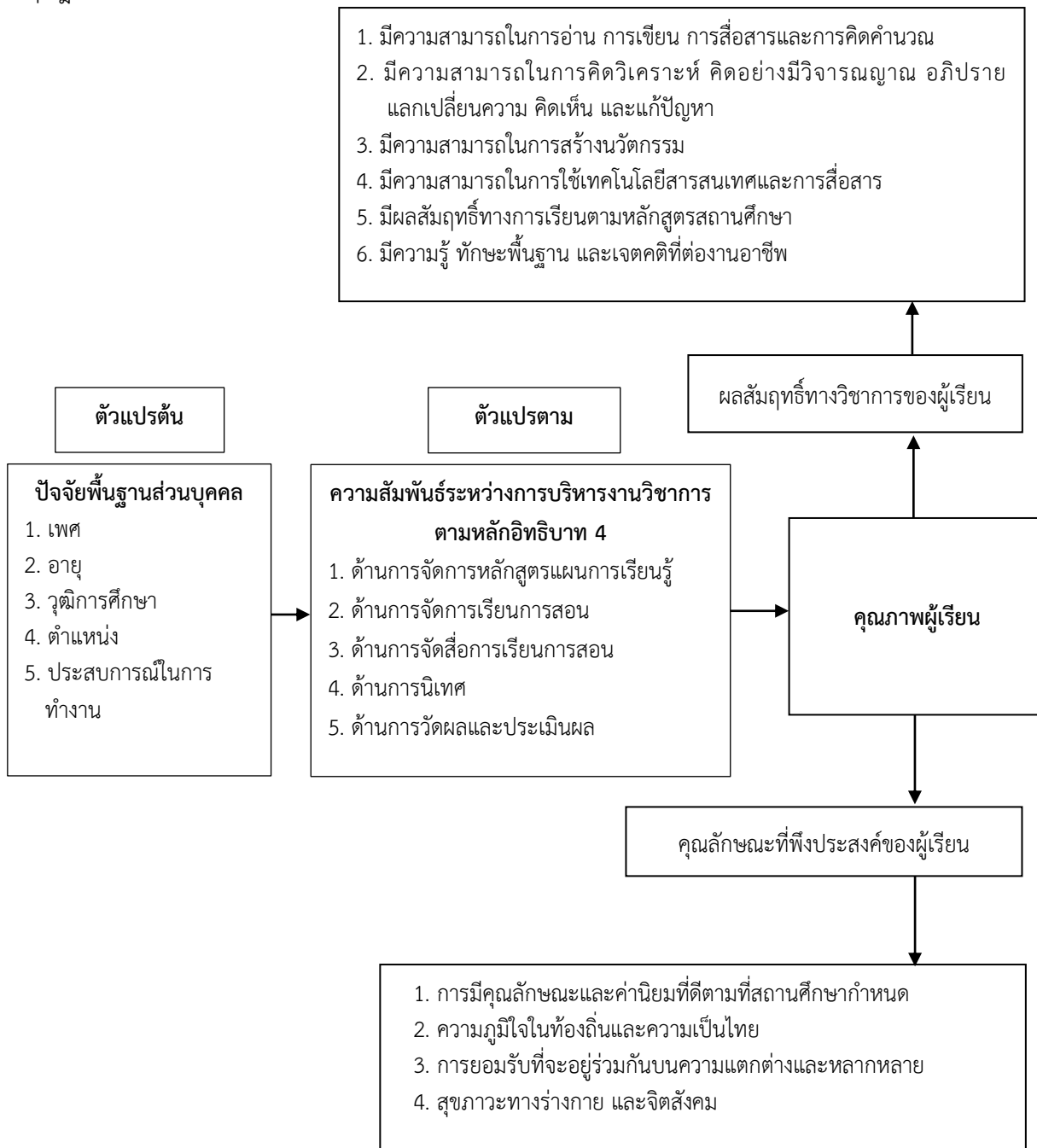
ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์สภาพคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อวัดระดับและประเมินผล โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของระดับค่าเฉลี่ยของ Best

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)

ขั้นตอนที่ 5 รวบรวมข้อมูลจากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ แล้วนำมาสรุปและรายงานผลการวิจัยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่” ผู้วิจัยได้มีการค้นคว้าเอกสาร ตำรา ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์จนได้กรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 และคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากระบี่

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.51) รองลงมา ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.52) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.49) และ ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.55) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลัก อิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวม

การบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การบริหารงานตามหลักฉันทะ	4.64	0.49	มากที่สุด
2. การบริหารงานตามหลักวิริยะ	4.62	0.55	มากที่สุด
3. การบริหารงานตามหลักจิตตะ	4.67	0.51	มากที่สุด
4. การบริหารงานตามหลักวิมังสา	4.65	0.52	มากที่สุด
รวม	4.64	0.51	มากที่สุด

1.2 ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.50) โดยด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.50)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวม

ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้ของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน	4.30	0.50	มาก
2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.51	0.50	มาก
รวม	4.35	0.50	มาก

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) โดยรวม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวม

การบริหารตามหลักอิทธิบาท 4	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน		
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์	ทิศทางความสัมพันธ์
การบริหารตามหลักฉันทะ	0.367**	ระดับต่ำ	บวก
การบริหารตามหลักวิริยะ	0.468**	ระดับปานกลาง	บวก
การบริหารตามหลักจิตตะ	0.437**	ระดับปานกลาง	บวก
การบริหารตามหลักวิมังสา	0.480**	ระดับปานกลาง	บวก
รวม	0.560**	ระดับปานกลาง	บวก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารตามหลักฉันทะ ($r = 0.367^{**}$, ระดับความสัมพันธ์ต่ำ, ในทิศทางบวก) ด้านการบริหารตามหลักวิริยะ ($r = 0.468^{**}$, ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง, ในทิศทางบวก) ด้านการบริหารตามหลักจิตตะ ($r = 0.437^{**}$, ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง, ในทิศทางบวก) และ ด้านการบริหารตามหลักวิมังสา ($r = 0.480^{**}$, ระดับความสัมพันธ์ปานกลาง, ในทิศทางบวก)

อภิปรายผล

ผลการจากการศึกษาการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 และคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ผลการศึกษา พบว่า คุณภาพผู้เรียนจากการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติญา เพ็ชร แฝ้ว, ธีรภัทร ถิ่นแสนดี และ เอนก ศิลปะนิลมาลย์ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อายุต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านการบริหารตามหลักวิมังสา มีระดับความสัมพันธ์มากที่สุด ทั้งนี้เพราะการนำหลักวิมังสา เป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน ครูผู้สอนกับผู้เรียน เป็นการสร้างความเข้าใจให้ไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ภาระงาน ขอบเขต ลักษณะงาน ความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงสร้างหลักสูตร หลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น บริบทของชุมชน และบริบทของตัวผู้เรียน สร้างความเข้าใจให้ครูมองสภาพความเป็นจริง ของชุมชน เมื่อครูเข้าใจสภาพของชุมชน และตัวผู้เรียนแล้ว ครูร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้จริง ให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตัวของนักเรียนเอง สร้างความเข้าใจในการศึกษาแต่ละระบบ สร้างเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจ เกิดการเรียนรู้ และศึกษาหาความรู้ตามที่ตนเองถนัด เมื่อผู้เกิดการเรียนรู้

ในหน้าที่ของตนเอง ผู้เรียนจะเกิดความขยัน พอใจในสิ่งที่ทำ มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ต่องานที่ได้รับมอบหมาย จึงส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในประเด็นการนำหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ พิฑูร มลิวัลย์ (2557) ที่ได้กล่าวว่า วิมังสา ความหมั่นตรึงตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้น เมื่อทำสิ่งใดด้วยความรู้จักไตร่ตรอง รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ รู้จักพินิจ พิเคราะห์ ทดลองทดสอบ (เข้าใจ) สรุปได้ว่า วิมังสา คือ ความเข้าใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้จักพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผลด้วยปัญญาว่า สิ่งไหนดีสิ่งไหนไม่ดี และคิดหาวิธีแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ในสิ่งที่กำลังทำอยู่เสมอจึงทำให้ผลการบริหารงานตามหลักอิทธิบาท 4 อยู่ในระดับมาก และยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิน งามประโคน, พีรวัฒน์ ชัยสุข, พระครูภัทรธรรมคุณ, พระมหาสมบัติ ธนปญโญ และ เกษม แสงนนท์ (2562) ที่ได้สรุปผลการการศึกษาพบว่า การบริหารงานบุคคลในปัจจุบันในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารจะต้องวางนโยบาย แผนการพัฒนาบุคลากรประจำปีและปฏิบัติตามแผนให้ชัดเจนและประยุกต์กับหลักอิทธิบาท 4 หลักปฏิบัติที่เป็นบันไดแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติทุกอย่าง 1) ฉันทะ ความพอใจในการบริหาร ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ 2) วิริยะ ความเพียรไม่ทอดทิ้งในการประกอบกิจการ ด้วยการลงมือปฏิบัติอย่างไม่ย่อท้อ 3) จิตตะ เอาใจใส่ไม่ทอดธุระในเรื่องนั้นๆ ด้วยการร่วมกันตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 4) วิมังสา จะต้องทำงานนั้นต่อไป บันไดสู่ความสำเร็จสี่ประการที่กล่าวนี้ข้อสุดท้ายสำคัญสุดเพราะเป็นการพิจารณาร่วมกันติดตามผลงานที่ทำและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้นเพื่อรับผลประโยชน์ที่ได้จากการบริหารเพื่อความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ จากการวิจัยพบว่า คุณภาพของผู้เรียนเกิดจากนโยบายผู้บริหาร และครูเป็นสำคัญในการขับเคลื่อน ปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขจุดด้อย เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านวิชาการ การอ่าน การเขียน การคิด การแก้ปัญหา นักเรียนสามารถสร้างนวัตกรรมและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเชี่ยวชาญและหลากหลาย ผู้เรียนมีคุณสมบัติที่ดีขึ้น มีความรู้ และมีเจตคติที่ดีต่องานและอาชีพ นอกจากด้านวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ยังส่งผลในด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในท้องถิ่นสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้บนความแตกต่างทางด้านร่างกายและจิตใจ พัฒนาการทั้งทางด้านวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์นี้ ล้วนแต่เป็นความสำเร็จในการบริหารงานของผู้บริหารและครูทั้งสิ้น ครูมีเป้าหมายที่ชัดเจน คือการ นำหลักฉันทะ คือครูมีใจรักต่อศิษย์ รักในอาชีพของตนเอง เชื่อมั่นและมีพลังในสิ่งที่ทำ ด้วยความวิริยะอุสาหะ ความเพียรที่ทำความ มุ่งมั่นทุ่มเทเรื่องเดิม ผึก ข้ำ ย้า ทวน ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างใจจด ใจจ่อและมีความรักผิดชอบ และเมื่อมีข้อผิดพลาด มีการทบทวนในสิ่งนั้น เพื่อแก้ปัญหา นั้นอีกครั้ง เมื่อมีการตั้งเป้าหมายหมาย นี้คือ การนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่า การบริหารงานตามหลักจิตตะ (ความเอาใจใส่และความรับผิดชอบ) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การบริหารงานตามหลักวิมังสา (ความรู้ความเข้าใจ) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การบริหารงานตามหลักวิริยะ (ความขยันหมั่นเพียร) ผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 กับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ควรสนับสนุนให้การประเมินผลการบริหารงานของผู้บริหารจากความพึงพอใจจากครูผู้สอน ประเมินการจัดการเรียนรู้ของครูจากผู้เรียน กำหนดให้เป็นหนึ่งตัวชี้วัดในการประเมินประสิทธิภาพการทำงาน

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการจัดฝึกอบรม หรือค่ายปฏิบัติธรรม ให้กับครูและผู้บริหารในสังกัด เพื่อยกระดับกระบวนการคิด การทำงาน แนวความคิดการบริหาร กระตุ้นให้ผู้บริหารนำหลักอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในสถานศึกษาอย่างแท้จริง สำนักงานเขตพื้นที่สำรวจ หรือสัมภาษณ์ ผู้สอนและผู้เรียนเกี่ยวกับการนำหลักการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในสถานศึกษาของผู้บริหาร เพื่อให้ครูและผู้เรียนมีความพึงพอใจและความสุขอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของครูผู้สอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

2.2 ควรศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธิดิญา เพ็ชร แฝ้ว, อธิภัทร ถิ่นแสนดี และ เอนก ศิลปะนิลมาลย์. (2565). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 11-25.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). *ธรรมานุญชีวิตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 46). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- พิฑูร มลิวัลย์. (2557). *แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมชั้นตรี*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- พุทธทาสภิกขุ. (2549). *การงานที่เป็นสุข*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- สิน งามประโคน, พีรวัฒน์ ชัยสุข, พระครูภัทรธรรมคุณ, พระมหาสมบัติ ธนปญโญ และ เกษม แสงนนท์. (2562). การบริหารการศึกษา : แนวคิด ทฤษฎีและรูปแบบการบริหารจัดการ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(3). 134-146.
- Cronbach, Lee J. (1971). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row.

Factors Associated with the Type of Employment Transition of Young Adults in Thailand

Phatrapim Thongwan^{1*}

¹

Population Studies, College of Population Studies, Chulalongkorn University, Thailand

*

Corresponding author. E-mail: sengsenpim@gmail.com

ABSTRACT

The objective of this research article is to study the duration of transition and factors associated with the type of employment transition of young adults in Thailand. The data for this study were obtained from Study and Analysis of the Entry into the Labor Market and Employment of the Youth Workers in Thailand, supported by the Ministry of Labor and conducted by the Institute for Population and Social Research, Chulalongkorn University. The study population consisted of young workers aged 15-35 years. The research tool used was the school-to-work transition survey (SWTS) developed by the International Labor Organization (ILO). The data was analyzed using descriptive statistics and logistic regression analysis. The findings of this study revealed that the duration of transition for early career workers was 36.5 months, which is equivalent to more than 3 years. Furthermore, factors related to the type of job transition for early career workers included demographic factors such as marital status, educational level, and geographical location, as well as family factors such as the occupation of their parents.

Keywords: Human Capital, School-To-Work Transition, Young Adult

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นในประเทศไทย

ภัทรพิมพ์ ทองวัน^{1*}

¹ สาขาวิชาประชากรศาสตร์ วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: sengsenpim@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่าน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นในประเทศไทย ได้รับอนุเคราะห์ข้อมูลจากโครงการศึกษาวิเคราะห์การเข้าสู่ตลาดแรงงานและการทำงานของวัยแรงงานตอนต้นในประเทศไทยแบบมุ่งอนาคต จากกระทรวงแรงงาน สํารวจโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรวัยแรงงานอายุ 15-35 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม school-to-work transition survey (SWTS) องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) ผลการศึกษาพบว่า ระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นเท่ากับ 36.5 เดือน หรือใช้เวลามากกว่า 3 ปี ทั้งนี้ ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น ได้แก่ ปัจจัยทางประชากร (สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และภูมิภาคที่อาศัย) และปัจจัยครอบครัว (อาชีพของพ่อแม่)

คำสำคัญ: ทุมนมนุษย์, การเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน, แรงงานตอนต้น

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

การทำงานเป็นหนึ่งในการพัฒนาทุนมนุษย์ด้วยการเพิ่มทักษะในตนเอง เป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับตนเองในด้านของอาชีพการงาน (Davidsson & Honig, 2003) และเป็นการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ การมีประชากรที่มีคุณภาพก็ถือว่าประเทศมีทุนมนุษย์ (Human Capital) ด้วย เพราะประชากรนั้นได้นำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีอยู่ในตัวบุคคลไปใช้ในการทำงานและกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย (Becker, 2009) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ซึ่งความสำคัญของกลุ่มวัยแรงงานตอนต้นถือเป็นช่วงอายุแรกเข้าที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากวัยเรียนสู่วัยทำงานหรือวัยผู้ใหญ่โดยสมบูรณ์ ในการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือวัยทำงานนั้น มักมีอิทธิพลมาจากหลายส่วน ทั้งในส่วนบุคคล ครอบครัว และสภาพแวดล้อมอื่นๆ (Bronfenbrenner & Morris, 1998) ในการศึกษาการทำงานของกลุ่มวัยแรงงานตอนต้น จึงต้องทำความเข้าใจทั้งบริบททางประชากรและบริบทแวดล้อมที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการทำงานที่ดีและได้ใช้ศักยภาพอย่างเหมาะสม

การสำรวจสถานการณ์การทำงานของวัยแรงงานตอนต้น ด้วยแนวคิดการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน หรือ การเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนสู่การทำงาน (School to Work Transition: SWT) เป็นการศึกษาช่วงเวลาตั้งแต่จบการศึกษาจนถึงการได้ทำงาน สำหรับประเทศไทย กระทรวงแรงงานมีการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2562 โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นการศึกษาสถานการณ์ของตลาดแรงงานของวัยแรงงานตอนต้นอย่างมาก ซึ่งองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ได้กำหนดกรอบการศึกษาในแบบสำรวจเพื่อให้เห็นภาพของการเปลี่ยนผ่านของกลุ่มเยาวชนในช่วงปลายของวัยเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือกำลังใกล้จะสำเร็จการศึกษาในระดับหนึ่งไปจนถึงช่วงเข้าสู่การทำงาน และมีงานทำที่มั่นคง หรือเป็นงานที่พึงพอใจในที่สุด (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) ซึ่งข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจขององค์การแรงงานระหว่างประเทศมีการศึกษาในหลายภูมิภาคของโลก อาทิ กลุ่มประเทศในเอเชียและแปซิฟิก ยุโรปและเอเชียกลาง ตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ และกลุ่มประเทศที่ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของทะเลทรายซาฮาราในทวีปแอฟริกา (ILO, 2009; Sakamoto & Sung, 2018) ซึ่งปัจจัยส่วนใหญ่ที่กำหนดหรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานจะมี 4 ตัวแปรสำคัญ

ได้แก่ คุณลักษณะของกลุ่มวัยแรงงานตอนต้น ภูมิหลังของครอบครัว หรือสภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว กิจกรรมในภาคเศรษฐกิจ และเขตพื้นที่อยู่อาศัย (Elder, 2014)

แต่การศึกษาการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของวัยแรงงานตอนต้นในประเทศไทย ยังขาดการศึกษาในเชิงวิเคราะห์ และยังไม่พบการศึกษาระยะเวลาที่ใช้ในการเปลี่ยนผ่าน เมื่อเปรียบเทียบกับในหลายประเทศที่มีการสำรวจในลักษณะเดียวกัน บทความฉบับนี้จึงเป็นการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเปลี่ยนผ่านสู่ประเภทงานที่มั่นคง หรือเรียกอีกอย่างว่างานประจำ โดยศึกษาทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพและความสัมพันธ์กับครอบครัว มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ลักษณะของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกอาชีพหรืองาน และอิทธิพลของครอบครัวในการเลือกอาชีพตามพ่อแม่หรือเลือกตามสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว (Farrukh, Khan, Shahid Khan, Ravan Ramzani, & Soladoye, 2017) ในขณะที่ยังปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของแรงงานตอนต้นของกลุ่มประเทศยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง คือ ปัจจัยการศึกษาพ่อแม่ ภูมิหลังของครอบครัว สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ระดับการศึกษาของเยาวชน และระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านจากปีที่จบการศึกษาจนถึงการทำงานที่พึงพอใจ (Elder, Barcucci, Gurbuzer, Perardel, & Principi, 2015) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการศึกษาจากแนวคิดการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ในการวิเคราะห์เพื่อนิยาม “การเปลี่ยนผ่าน” และ “ระดับการเปลี่ยนผ่าน” ซึ่งในแต่ละประเทศที่ดำเนินการสำรวจจะมีวิธีการนิยามหลากหลายรูปแบบ แตงานสำรวจส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ “ระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่าน” โดยพิจารณาช่วงเวลาตั้งแต่ออกจากระบบการศึกษา (ทั้งสำเร็จการศึกษาหรือออกกลางคัน) ไปจนถึงการเข้าสู่การจ้างงานครั้งแรก (First Regular Employment) โดยกำหนดขั้นของการเปลี่ยนผ่านตามความสามารถในการเข้าสู่การจ้างงานโดยทั่วไป หรือการได้งานทำที่พึงพอใจ (Regular or Satisfactory Job) แบ่งเป็น กลุ่ม 1: ขั้นการเปลี่ยนผ่านแล้ว (Transited) เป็นกลุ่มที่มีงานทำมั่นคงและพอใจในงานที่ทำแล้ว หรือกลุ่มที่พ้นช่วงเปลี่ยนผ่านแล้ว กลุ่ม 2: ขั้นระหว่างเปลี่ยนผ่าน (In Transition) เป็นกลุ่มที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในช่วงแรก หรือ กลุ่มที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน และ กลุ่ม 3: ขั้นยังไม่เริ่มเปลี่ยนผ่าน (Transition Not Yet Started) เป็นกลุ่มที่กำลังจะเข้าสู่ตลาดแรงงาน หรือกลุ่มที่ยังไม่ได้เปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นแรงงาน (ILO, 2009; สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562)

บทความนี้มุ่งศึกษาระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นในประเทศไทย ประกอบด้วยปัจจัยทางประชากรและปัจจัยครอบครัว ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นสูงเพื่อวิเคราะห์อย่างมีนัยสำคัญ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรและพัฒนาทุนมนุษย์อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งเพื่อกำหนดนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนากลุ่มวัยแรงงานตอนต้นในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่าน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นในประเทศไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากการสำรวจภายใต้โครงการศึกษาวิเคราะห์การเข้าสู่การทำงานและการทำงานของวัยแรงงานตอนต้นในประเทศไทยแบบมุ่งอนาคต พ.ศ. 2562¹ ของกระทรวงแรงงาน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทุติยภูมิที่ใช้ในการศึกษา (Secondary Data) ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้วยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถาม² โดยสัมภาษณ์ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 15-35 ปี จัดเก็บระหว่างเดือน

¹ ข้อมูลจากโครงการศึกษาวิเคราะห์การเข้าสู่ตลาดแรงงานและการทำงานของวัยแรงงานตอนต้นในประเทศไทยแบบมุ่งอนาคต พ.ศ. 2562 โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากกระทรวงแรงงาน เป็นข้อมูลดิบในรูปแบบของแฟ้มข้อมูล spss สำหรับการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาแปลงเป็นข้อมูลและวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม STATA

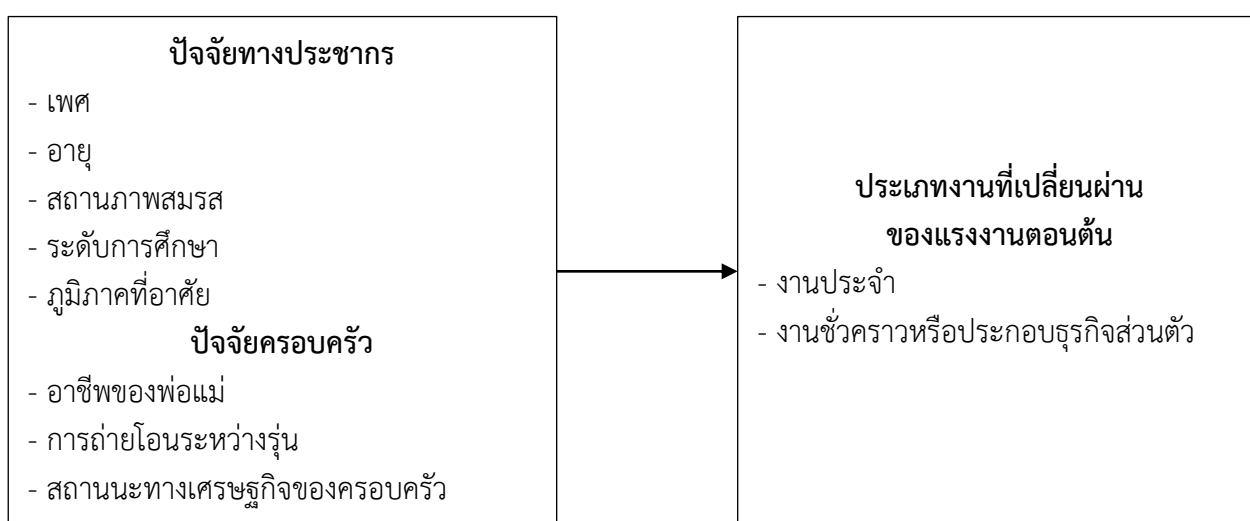
มีนาคม ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 ใช้แผนการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stages Sampling) โดยมีการแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สุ่มเลือกจังหวัดเป็นตัวแทนในแต่ละภาค โดยเลือกจังหวัดเป้าหมายในแต่ละภูมิภาคจากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจสูงและเป็นพื้นที่รองรับการย้ายถิ่นของแรงงาน รวมทั้งเป็นจังหวัดที่มีสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและใช้วิธีการสัดส่วนต่อขนาดของภาค (Proportion To Size) 2) สุ่มเลือกชุมชนเป็นตัวแทนของจังหวัด โดยเลือกให้ครอบคลุม 3 ลักษณะ คือ ใกล้สถานศึกษา ใกล้สถานประกอบการ และเป็นชุมชนอยู่อาศัยทั่วไป 3) สุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละชุมชน โดยสร้างแผนที่ชุมชนเพื่อให้การสุ่มเลือกครัวเรือนกระจายตัวและกำหนดโควตาชุมชนละ 50 ครัวเรือน และ 4) สุ่มเลือกตัวอย่างในการสำรวจ โดยตัวอย่างในแต่ละครัวเรือนสุ่มเลือกได้ไม่เกิน 3 คน สรุปแล้วจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการสำรวจทั้งสิ้น 1,825 คน แบ่งออกเป็นหญิง 1,096 คน และชาย 729 คน ครอบคลุมพื้นที่ 6 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพฯและปริมณฑล ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) ทั้งนี้ ด้วยข้อจำกัดของข้อมูลและการกำหนดตัวแปรในการวิเคราะห์ พบข้อมูลสูญหาย (Missing Data) ทำให้ภายหลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการข้อมูล (Data Cleaning) แล้ว จำนวนของกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์ในครั้งนี้ มีจำนวน 640 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง (1) ปัจจัยทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และภูมิภาคที่อาศัย (2) ปัจจัยครอบครัว ได้แก่ อาชีพของพ่อแม่ การถ่ายโอนระหว่างรุ่น และสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว โดยตัวแปรระดับเชิงกลุ่มจะนำเสนอด้วยค่าร้อยละ และตัวแปรระดับเชิงตัวเลขจะนำเสนอด้วยค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้น ผู้วิจัยจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 0.01 อธิบายด้วยค่าสัดส่วนความเสี่ยง (Odds Ratio) โดยใช้โปรแกรม STATA ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้ให้ความสำคัญกับกลุ่มที่เปลี่ยนผ่านแล้ว (transited) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนผ่านไปสู่ประเภทงาน 2 กลุ่ม ได้แก่ ประเภทงานประจำ และประเภทงานชั่วคราวหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว โดยวิเคราะห์ตัวแปรสำคัญที่จะเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่าน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

² แบบสอบถามพัฒนามาจากเครื่องมือการสำรวจ school to work transition survey ของ ILO (ILO, 2009)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่าน และปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นในประเทศไทย

1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ ประชากรกลุ่มอายุระหว่าง 15-35 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สำรวจ ซึ่งประกอบด้วยคนอยู่ในสถานะยังไม่เปลี่ยนผ่านหรือเป็นคนที่กำลังศึกษา (ไม่รวมอยู่ในการวิเคราะห์) คนที่อยู่ระหว่างรอการเปลี่ยนผ่านหรือเป็นคนที่กำลังว่างงาน กำลังหางานหรือรอทำงาน และคนที่มีการจ้างงาน (งานประจำ งานชั่วคราว หรือประกอบธุรกิจส่วนตัว) เป็นผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง และสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยอื่นๆ โดยตัวอย่างในการศึกษานี้มีทั้งหมด 640 คน ทั้งนี้สาเหตุที่ผู้วิจัยไม่ได้นำข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ในงานวิจัยชิ้นนี้ เนื่องด้วยระหว่างกระบวนการตรวจสอบและจัดการข้อมูลเบื้องต้น พบว่า บางส่วนไม่ระบุข้อมูล และข้อมูลไม่สอดคล้องกันและอาจทำให้ไม่สามารถแสดงสถานการณ์ที่เป็นภาพสะท้อนการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานได้

จากการวิเคราะห์ระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของแรงงานตอนต้น ด้วยการคำนวณระยะเวลา (time) จากข้อคำถาม C4 ถามเดือน/ปีที่เรียนจบหรือเลิกเรียน และข้อคำถาม C5b ถามกิจกรรมที่ทำหลังจากออกจากโรงเรียน/จบการศึกษา โดยระบุกิจกรรมและเดือน/ปีสิ้นสุดของกิจกรรมนั้นๆ พร้อมระบุความพึงพอใจของแต่ละกิจกรรม จากนั้นผู้วิจัยจะนำมาคำนวณระยะเวลาโดยกำหนดให้เป็นหน่วยนับเดือน จากระยะเวลาระหว่างปีที่จบการศึกษาของแต่ละคนจนถึงวันที่มีการสำรวจ หมายความว่า ระยะเวลาของแรงงานตอนต้นที่ทำงานที่ตนพึงพอใจครั้งแรก ซึ่งถือเป็นขั้นตอนของการเปลี่ยนผ่านแล้ว (transited) ผลการวิเคราะห์พบว่า ระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นเท่ากับ 36.5 เดือน หรือใช้เวลามากกว่า 3 ปี ถึงจะเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานที่ตนพึงพอใจหรืองานที่มั่นคง

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยปัจจัยทางประชากรและปัจจัยครอบครัว ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ปัจจัยทางประชากร พบว่า สัดส่วนของเพศชายและเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 39.69, 60.31 ตามลำดับ อายุเฉลี่ยของแรงงานตอนต้นอยู่ที่ 28 ปี แรงงานตอนต้นที่มีการศึกษาสูงสุดอยู่ที่ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.09 และมีสัดส่วนน้อยที่สุดในกลุ่มแรงงานตอนต้นที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 3.28 ทั้งนี้แรงงานตอนต้นอาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑลร้อยละ 41.72 และภูมิภาคอื่นๆ ร้อยละ 58.28

ปัจจัยครอบครัว พบว่า อาชีพของพ่อแม่ของแรงงานตอนต้นส่วนใหญ่อยู่นอกภาคเกษตร คิดเป็นร้อยละ 74.22 และในภาคเกษตร ร้อยละ 25.78 เมื่อพิจารณาการถ่ายโอนระหว่างรุ่น พบว่าแรงงานตอนต้นที่มีการศึกษาสูงกว่าพ่อแม่ มีสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.25 รองลงมาคือเทียบเท่าพ่อแม่ และต่ำกว่าพ่อแม่ คิดเป็นร้อยละ 23.44, 10.31 ตามลำดับ สำหรับสถานะทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่ฐานะร่ำรวย คิดเป็นร้อยละ 54.69

ตารางที่ 1 การกระจายอัตราร้อยละของคุณลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไป	ร้อยละ		ลักษณะทั่วไป	ร้อยละ
เพศ			ภูมิภาคที่อาศัย	
ชาย	39.69		กรุงเทพฯและปริมณฑล	41.72
หญิง	60.31		ภูมิภาคอื่นๆ	58.28
อายุ (15-35 ปี)			อาชีพของพ่อแม่	
ค่าเฉลี่ย	27.7		ในภาคเกษตร	25.78
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	4.19		นอกภาคเกษตร	74.22

ตารางที่ 1 การกระจายอัตราร้อยละของลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	ร้อยละ		ลักษณะทั่วไป	ร้อยละ
สถานภาพสมรส			การถ่ายโอนระหว่างรุ่น ³	
โสด	30.0		การศึกษาลูกต่ำกว่าพ่อแม่	10.31
ไม่โสด	70.0		การศึกษาลูกเทียบเท่าพ่อแม่	23.44
			การศึกษาลูกสูงกว่าพ่อแม่	66.25
ระดับการศึกษา			สถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว	
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	3.28		ยากจน	45.31
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	25.94		ร่ำรวย	54.69
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	9.69			
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	61.09			

1.2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น

ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกของปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นพบว่า ปัจจัยทางประชากร และปัจจัยครอบครัว มีความสัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่าน มีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 สถานภาพสมรส พบว่า แรงงานตอนต้นที่มีสถานภาพโสด มีโอกาสเปลี่ยนผ่านสู่งานประจำมากกว่า 1.8 เท่า เมื่อเทียบกับแรงงานตอนต้นที่มีสถานภาพไม่โสด

1.2.2 ระดับการศึกษา พบว่า แรงงานตอนต้นที่มีการศึกษาอนุปริญญาหรือเทียบเท่า มีโอกาสเปลี่ยนผ่านสู่งานประจำมากกว่า 7.5 เท่า และการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่ามีโอกาสเปลี่ยนผ่านสู่งานประจำมากกว่า 7.2 เท่า เมื่อเทียบกับแรงงานตอนต้นที่มีการศึกษาประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

1.2.3 ภูมิภาคที่อาศัย พบว่า แรงงานตอนต้นที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีโอกาสเปลี่ยนผ่านสู่งานประจำมากกว่า 2.4 เท่า เมื่อเทียบกับแรงงานตอนต้นที่อาศัยอยู่ในภูมิภาคอื่นๆ

1.2.4 อาชีพของพ่อแม่ พบว่า แรงงานตอนต้นที่พ่อแม่ทำงานในภาคเกษตร มีโอกาสเปลี่ยนผ่านสู่งานประจำมากกว่า 1.8 เท่า เมื่อเทียบกับแรงงานตอนต้นที่พ่อแม่ทำงานนอกภาคเกษตร

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น โดยวิเคราะห์ด้วย Logistic Regression Analysis

(n=640)

ประเภทงาน	Odds Ratio	P>z
อาชีพของพ่อแม่		
นอกภาคการเกษตร	===	===
ในภาคเกษตร	1.7617	0.014**
การถ่ายโอนระหว่างรุ่น		
ลูกการศึกษาต่ำกว่าพ่อแม่	===	===
ลูกการศึกษาเทียบเท่าพ่อแม่	1.4362	0.290
ลูกการศึกษาสูงกว่าพ่อแม่	1.1882	0.430

³ ผู้วิจัยสร้างตัวแปรจากข้อคำถามระดับการศึกษาของพ่อ และระดับการศึกษาของแม่ เปรียบเทียบกับระดับการศึกษาของลูก เพื่อกำหนดตัวแปรแทน (proxy) ใช้วิเคราะห์ปัจจัยเกี่ยวกับการถ่ายโอนระหว่างรุ่น (intergenerational transmission)

ตารางที่ 2 ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น โดยวิเคราะห์ด้วย Logistic Regression Analysis (ต่อ)

(n=640)

ประเภทงาน	Odds Ratio	P>z
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน		
ยากจน	===	===
ร่ำรวย	0.7279	0.123
เพศ		
หญิง	===	===
ชาย	1.0995	0.630
อายุ	1.0302	0.229
สถานภาพสมรส		
ไม่โสด	===	===
โสด	1.8232	0.008**
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	===	===
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	2.2212	0.117
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	7.4586	0.001**
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	7.2636	0.000***
ภูมิภาคที่อาศัย		
ภูมิภาคอื่นๆ	===	===
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	2.4002	0.000***

Pseudo R2 = 0.1388, Log likelihood = -342.3604

หมายเหตุ: จำนวนตัวอย่างในการวิเคราะห์เหลือ 640 คน จากจำนวนตัวอย่างที่เก็บได้ทั้งหมด 1,825 คน เนื่องด้วยตัดกรณีไม่ทราบข้อมูลและข้อมูลสูญหาย (missing)

=== หมายถึง กลุ่มอ้างอิง * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.001

อภิปรายผล

ระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้นเท่ากับ 36.5 เดือน หรือใช้เวลามากกว่า 3 ปี ถึงจะเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานที่ตนพึงพอใจหรืองานที่มั่นคง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์จากแนวคิดการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของ ILO แล้ว แรงงานตอนต้นในประเทศไทยใช้เวลาในช่วงที่เรียกได้ว่า “การเปลี่ยนผ่านที่ยาวนาน” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของประเทศไทย ภายหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วจะมีช่วงห่างของการรอทำงาน หรือที่เรียกว่า gap year แต่ก็ถือว่าผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่าภาพรวมของการใช้เวลาจนกว่าจะได้ทำงานและเข้าสู่ตลาดแรงงานเกินกว่า 3 ปี ทำให้ต้องศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ต้องใช้เวลารับเปลี่ยนผ่านยาวนานเช่นนั้น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ประเทศไทยยังไม่มีการศึกษาหรือวิเคราะห์ระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน ทำให้ผลการวิเคราะห์ต้องเปรียบเทียบกับการศึกษาในต่างประเทศ ซึ่งใช้แบบสำรวจในลักษณะเดียวกัน จากการศึกษาปัจจัยหลักของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานที่ยาวนานในอิตาลี พบว่าระยะเวลาเฉลี่ยของการเปลี่ยนจากการเรียนไปสู่การทำงานสำหรับคนรุ่นใหม่ในช่วงอายุ 18-34 ปี เป็นระยะเวลา 2.9 ปี หรือประมาณ 34.6 (Pastore, Quintano, & Rocca, 2022) เมื่อวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่สัมพันธ์กับระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่าน จากการศึกษางานวิจัยในต่างประเทศ พบว่า ปัจจัยระดับบุคคล ครอบครัว และปัจจัยเชิงนโยบายของภาครัฐ ปัจจัยทาง

เศรษฐกิจ และปัจจัยด้านสถานการณ์ของตลาดแรงงานในประเทศนั้นๆ ล้วนมีอิทธิพลและส่งผลทำให้วัยแรงงานตอนต้นมีระยะเวลาเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน (duration of transition) เป็นเวลายาวนาน (Pastore, Quintano, & Rocca, 2021a, 2021b; Pastore et al., 2022; Vanoverberghe, Verhaest, Verhofstadt, & Omeij, 2008)

ปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ (1) ปัจจัยทางประชากร คือ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และภูมิภาคที่อาศัย ผลการศึกษามีทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Coe ศึกษาปัจจัยทางประชากรที่มีอิทธิพลต่อการทำงานที่มั่นคง และสอดคล้องกับทฤษฎีที่ว่าด้วยการพัฒนาอาชีพและทุนมนุษย์ที่มีระดับการศึกษาเป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือการทำงาน (G. Becker, S, 1962; G. S. Becker, 1930; Coe, 2017; Staff & Mortimer, 2008; Wozniak, 1984) ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับ ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ พบว่า รูปแบบหรือประเภทของงานที่คนรุ่นใหม่นิยมหรือมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปจากแบบดั้งเดิม (Traditional employment) สู่รูปแบบการทำงานแบบเป็นนายตนเอง (Self-employment) จากปัจจัยทางประชากรหรือปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับช่วงอายุ หรือ generation Y ของกลุ่มแรงงานตอนต้น ด้วยคุณลักษณะเฉพาะของคนกลุ่มนี้ไม่ชอบทำงานประจำ (ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ, 2562) และกลุ่มนี้ยังเป็นคนที่ชอบเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลาอีกด้วย ประสพการณ์ของการเติบโตควบคู่ไปกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย (Wiedmer, 2015) (2) ปัจจัยครอบครัว คือ อาชีพของพ่อแม่ จากผลการศึกษาพบว่า พ่อแม่ที่ทำงานในภาคเกษตร มีแนวโน้มที่ลูกจะเปลี่ยนผ่านไปสู่งานประจำมากกว่างานชั่วคราวหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเมื่อครอบครัวมีอาชีพด้านการเกษตรมักอยู่ในกลุ่มเศรษฐกิจที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเมื่อส่งผ่านสู่รุ่นลูกหรือมีการถ่ายโอนระหว่างรุ่น ลูกจึงมีแนวโน้มที่จะทำงานที่สูงกว่าพ่อแม่ สอดคล้องกับระดับการศึกษาที่รุ่นลูกจะมีระดับที่สูงกว่าพ่อแม่ (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562) สอดคล้องกับการศึกษาของ Ferry ปัจจัยครอบครัวสัมพันธ์กับเลือกทำงานหรือการได้ทำงานในประเภทนั้นๆ ของรุ่นลูก ที่จะเลือกทำงานมั่นคงและมีรายได้สูง (Ferry, 2006) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Cemalcilar, Z., Secinti, E., & Sumer, N. (2018) ศึกษาการทำงาน of รุ่นพ่อแม่ที่ส่งผ่านสู่การทำงานของลูก จาก 11 ประเทศ ($N = 19,987$; เด็กอายุมัธยมศึกษา = 18.15) พบว่า การทำงานของรุ่นพ่อแม่มีนัยสำคัญต่อคุณค่าและการทำงานของรุ่นลูกหลาน และเห็นถึงอิทธิพลของบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างรุ่นด้วย (Cemalcilar, Secinti, & Sumer, 2018)

นอกจากนี้ ผลจากการวิจัยและกรอบการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยครอบครัวยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มโอกาสในการทำงาน หรือผลักดันให้เข้าสู่การทำงานได้เร็วมากขึ้น ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยในต่างประเทศที่ศึกษาการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของวัยแรงงานตอนต้นในหลายประเทศ ทั้งในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนาในหลายภูมิภาค จากเครื่องมือสำรวจชุดเดียวกันขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) แต่แนวทางวิเคราะห์แตกต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ (Bynner, 1998; ILO, 2009, 2018; Mehran, 2016) ทั้งนี้ ครอบครัวมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและช่วยเหลือให้กลุ่มแรงงานตอนต้นในช่วงอายุ 15-35 ปี เข้าสู่การทำงานได้มากขึ้น ปัจจัยในประเด็นนี้ในประเทศไทยพบไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยในต่างประเทศที่แสดงให้เห็นว่า พ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงมักส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาสูงในระดับเทียบเคียงและนำไปสู่ช่องทางการเข้าสู่การทำงานในระบบของเครือข่ายหรือการเชื่อมโยงภายในครอบครัว สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการถ่ายทอดระหว่างรุ่น และทุนมนุษย์ที่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวการทำงานของรุ่นลูก (Barnes et al., 2012; Cemalcilar et al., 2018; Dohmen, Falk, Huffman, & Sunde, 2011; Sümer et al., 2019)

องค์ความรู้ใหม่

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์การทำงานและการเปลี่ยนผ่านสู่ประเภทงานของแรงงานตอนต้นและระยะเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงาน เติบโตความรู้ในเรื่องของขั้นตอนและสถานะการเข้าสู่ตลาดแรงงานวัยแรงงานตอนต้น ฉะนั้นประเด็นสำคัญของการศึกษาจึงเป็นการนำเสนอข้อมูลในภาพรวมและปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนผ่านของแรงงานตอนต้น โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เป็นสากลจากองค์การแรงงานระหว่างประเทศที่มีการศึกษาครอบคลุมทุกภูมิภาคของโลก ขณะที่ประเทศไทยเพิ่งเคยศึกษาและสำรวจครั้งแรกในปี พ.ศ. 2562 ความท้าทายของตลาดแรงงานในอนาคตจึงเป็นเรื่องของการปรับตัวและส่งเสริมให้เหมาะสมกับช่วงวัย และพัฒนาทักษะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

อย่างแท้จริง และลดอุปสรรคในการเข้าสู่การทำงานให้มากที่สุด หรือทำให้ช่องว่างระหว่างการเปลี่ยนผ่านน้อยลงและสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีระบบของการส่งเสริมการทำงานครอบคลุมทุกปัจจัยที่จะเป็นอุปสรรคต่อการทำงานเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ภาพรวมของการเข้าสู่การทำงานของแรงงานตอนต้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีระยะเวลาในการเปลี่ยนผ่านจนถึงสถานะของงานที่พึงพอใจ ใช้เวลามากกว่า 3 ปี ในส่วนของปัจจัยที่สัมพันธ์กับประเภทงานที่เปลี่ยนผ่าน ได้แก่ ปัจจัยทางประชากร คือ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ภูมิภาคที่อาศัย และปัจจัยครอบครัว คือ อาชีพของพ่อแม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของแรงงานตอนต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีโอกาสที่จะเข้าสู่การทำงานที่มั่นคงมากขึ้น จากการศึกษาทำให้เห็นความน่าจะเป็นในการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานเพิ่มขึ้นอย่างมีเสถียรภาพเมื่อแรงงานตอนต้นมีระดับการศึกษาสูงและสถานภาพโสด และปัจจัยด้านที่อยู่อาศัยในพื้นที่เศรษฐกิจเติบโต ย่อมมีโอกาสได้ทำงานประจำและมั่นคง หรือใช้เวลาในการเปลี่ยนผ่านสั้นลง และที่สำคัญคือการส่งเสริมจากครอบครัว ความพร้อมของครอบครัว การสนับสนุนอย่างเหมาะสม ครอบครัวจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลักดันให้แรงงานตอนต้นได้เข้าสู่การทำงานที่มั่นคง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรเพิ่มโอกาสในการสนับสนุนกลุ่มอาชีพทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตรของกลุ่มประชากรวัยแรงงานตอนปลาย เพื่อตอบสนองต่อการเข้าสู่การทำงานของรุ่นลูกหลายที่อยู่ในช่วงวัยแรงงานตอนต้น

1.2 สนับสนุนนโยบายเกี่ยวกับการทำงานให้กลุ่มประชากรที่มีครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีภาระทางเศรษฐกิจสูงและมีโอกาสในการเข้าสู่การทำงานประเภทงานประจำได้น้อยกว่าคนโสด ประกอบกับนโยบายที่สนับสนุนให้ประกอบอาชีพอิสระ เพิ่มช่องทางอาชีพให้กับกลุ่มแรงงานตอนต้นที่อยู่ในพื้นที่ชนบทหรือนอกเขตเมืองมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อหาคำอธิบายในเชิงลึกว่าปัจจัยทางประชากร และครอบครัวส่งผลต่อลักษณะการทำงาน และโอกาสในการเข้าถึงงานอย่างไร และศึกษาผลกระทบของการทำงานที่มีลักษณะแตกต่างกัน จำนวนครั้งของการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานมากน้อยเพียงใด ปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการทำงานที่แตกต่างและใช้เวลาในการเปลี่ยนผ่านยาวนานแตกต่างกันอย่างไร การวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ทราบถึงปัจจัยอื่นๆ อาทิ สภาพแวดล้อม นโยบายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผลทางโดยตรงและโดยอ้อมต่อการเข้าสู่การทำงานของแรงงานตอนต้นได้มากขึ้น สามารถวิเคราะห์ได้ครอบคลุม อันจะช่วยเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับงานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมและธุรกิจ. (2562). *พลวัตความเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานของไทยและการเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานของคนรุ่นใหม่ (NextGen Work)*. สืบค้น 12 ตุลาคม 2565. จาก https://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/3_%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99%20NextGen%20Work.pdf.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). *โครงการศึกษาวิเคราะห์การเข้าสู่ตลาดแรงงานและการทำงานของวัยแรงงานตอนต้นในประเทศไทยแบบมุ่งอนาคต*. สืบค้น 12 ตุลาคม 2565. จาก https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2019/11/swts_full_rpt2019.pdf.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior & Human Decision Processes*, 50(2), 179-211.

- Amaratunga, D., Baldry, D., Sarshar, M., & Newton, R. (2002). Quantitative and qualitative research in the built environment: application of “mixed” research approach. *Work study*, 51(1), 17-31.
- Barnes, M., Brown, V., Parsons, S., Ross, A., Schoon, I., & Vignoles, A. (2012). *Intergenerational transmission of worklessness: evidence from the Millennium Cohort and the Longitudinal Study of Young People in England*. Retrieved 2 September 2022. from <https://www.voced.edu.au/content/ngv:53778>.
- Baydar, N., & Brooks-Gunn, J. (1991). Effects of maternal employment and child-care arrangements on preschoolers' cognitive and behavioral outcomes: Evidence from the Children of the National Longitudinal Survey of Youth. *Developmental psychology*, 27(6), 932-945.
- Becker, G. S. (1930). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- _____. (2009). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education*. Chicago: University of Chicago press.
- _____. (1962). Investment in human capital: A theoretical analysis. *Journal of political economy*, 70(5, Part 2), 9-49.
- Belsky, J., Robins, E., & Gamble, W. (1984). The Determinants of Parental Competence. In M. Lewis (Ed.), *Beyond The Dyad* (pp. 251-279). Boston, MA: Springer US.
- Bronfenbrenner, U., & Morris, P. A. (1998). The ecology of developmental processes. In W. Damon & R. M. Lerner (Eds.), *Handbook of child psychology: Theoretical models of human development* (pp. 993-1028). New York: John Wiley & Sons Inc.
- Burgess, E. W., & Locke, H. J. (1945). *The family: from institution to companionship*. Oxford, England: American Book Co.
- Bynner, J. (1998). Education and Family Components of Identity in the Transition from School to Work. *International Journal of Behavioral Development*, 22(1), 29-53.
- Bynner, J., & Parsons, S. (2002). Social exclusion and the transition from school to work: The case of young people not in education, employment, or training (NEET). *Journal of vocational behavior*, 60(2), 289-309.
- Cemalcilar, Z., Secinti, E., & Sumer, N. (2018). Intergenerational Transmission of Work Values: A Meta-Analytic Review. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(8), 1559-1579.
- Coe, C. (2017). *Employment and decent work for peace and resilience*. Retrieved 2 September 2022. from <https://policycommons.net/artifacts/2234480/employment-and-decent-work-for-peace-and-resilience/2992413/>.
- Davidsson, P., & Honig, B. (2003). The role of social and human capital among nascent entrepreneurs. *Journal of business venturing*, 18(3), 301-331.
- Dohmen, T., Falk, A., Huffman, D., & Sunde, U. (2011). The Intergenerational Transmission of Risk and Trust Attitudes. *The Review of Economic Studies*, 79(2), 645-677.
- Elder, S. (2014). *Labour market transitions of young women and men in Asia and the Pacific*. Retrieved 2 September 2022. from <https://ecommons.cornell.edu/handle/1813/87665>.

- Elder, S., Barcucci, V., Gurbuzer, Y., Perardel, Y., & Principi, M. (2015). *Labour market transitions of young women and men in Eastern Europe and Central Asia*. Retrieved 2 September 2022. from http://ilo.ch/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/documents/publication/wcms_357353.pdf.
- Farrukh, M., Khan, A. A., Shahid Khan, M., Ravan Ramzani, S., & Soladoye, B. S. A. (2017). Entrepreneurial intentions: the role of family factors, personality traits and self-efficacy. *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 13(4), 303-317.
- Ferry, N. M. (2006). Factors influencing career choices of adolescents and young adults in rural Pennsylvania. *Journal of Extension*, 44(3), 1-6.
- Friedman, M. M. (1986). *Family nursing: Theory and assessment*. (2nd ed.). New York: Appleton-Century-Crofts.
- Gutiérrez-García, R. A., Benjet, C., Borges, G., Méndez Ríos, E., & Medina-Mora, M. E. (2018). Emerging adults not in education, employment or training (NEET): socio-demographic characteristics, mental health and reasons for being NEET. *BMC public health*, 18(1), 1-11.
- ILO. (2009). *Module 1: Basic Concept, Roles and Implementation Process, ILO School-toWork Transition Survey: A Methodological Guide*. Retrieved 2 September 2022. from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/documents/instructionalmaterial/wcms_140857.pdf.
- _____. (2018). *Resolution concerning statistics on work relationships*. Retrieved 2 September 2022. from https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/meetingdocument/wcms_647343.pdf
- Kooreman, P., & Wunderink, S. (1996). *The economic of household behavior*. New York: Martin Press,INC.
- Mehran, F. (2016). *Can we measure the school to-work transition of young persons with labour force surveys? A feasibility study*. Retrieved 2 September 2022. from <https://www.voced.edu.au/content/ngv:74561>.
- Noh, H., & Lee, B. J. (2017). Risk factors of NEET (Not in Employment, Education or Training) in South Korea: an empirical study using panel data. *Asia Pacific Journal of Social Work and Development*, 27(1), 28-38.
- Pastore, F., Quintano, C., & Rocca, A. (2021a). *Some young people have all the luck! The duration dependence of the school-to-work transition in Europe*. Retrieved 2 September 2022. from <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0927537121000178>.
- _____. (2021b). Stuck at a crossroads? The duration of the Italian school-to-work transition. *International Journal of Manpower*, 42(3), 442-469.
- _____. (2022). The duration of the school-to-work transition in Italy and in other European countries: a flexible baseline hazard interpretation. *International Journal of Manpower*, 43(7), 1579-1600.
- Pinquart, M., & Silbereisen, R. K. (2004). Transmission of Values from Adolescents to Their Parents: The Role of Value Content and Authoritative Parenting. *Adolescence*, 39(153), 83-100.
- Pratt, L. V. (1976). *Family structure and effective health behavior: The energized family*. Boston: Houghton Mifflin.
- Schultz, T. W. (1961). Investment in Human Capital. *The American Economic Review*, 51(1), 1-17.

- Staff, J., & Mortimer, J. T. (2008). Social class background and the school-to-work transition. *New directions for child and adolescent development*, 2008(119), 55-69.
- Sümer, N., Pauknerová, D., Vancea, M., & Manuoğlu, E. (2019). Intergenerational Transmission of Work Values in Czech Republic, Spain, and Turkey: Parent-Child Similarity and the Moderating Role of Parenting Behaviors. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 682(1), 86-105.
- UN Statistics Division. (2015). *Households and families*. Retrieved 2 September 2022. from <http://unstats.un.org/unsd/demographic/sconcerns/fam/fammethods.htm>.
- Wiedmer, T. (2015). Generations do differ: Best practices in leading traditionalists, boomers, and generations X, Y, and Z. *Delta Kappa Gamma Bulletin*, 82(1), 51-58.
- Wozniak, G. D. (1984). The adoption of interrelated innovations: A human capital approach. *The Review of Economics and Statistics*, 66(1), 70-79.
- Zuccotti, C. V., & O'Reilly, J. (2019). Ethnicity, gender and household effects on becoming NEET: An intersectional analysis. *Work, employment and society*, 33(3), 351-373.

Conceptual Framework of Acceptance of Technology and Quality of Information Technology Systems That Affects The Intention to Use The Internet Corporate Income Tax Return Filing Service

Arisara Tanapawat^{1*} and Somboon Saraphat¹

¹ Department of Industrial Administration and Development, Faculty of Management Sciences Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: arisara.tana@ku.th

ABSTRACT

Technology development to facilitate executives in the government's industrial system will bring speed of service Reduce transaction costs for executives develop a systematic storage of industrial information systems, especially information about the payment of corporate tax. This is extremely important that the government should continue to pay attention and promote it. This is to encourage executives to focus on and use online tax payment services. This will be beneficial to the management of the national tax collection system in order to achieve the overall goals of the nation in the future. This article would like to present a conceptual framework on Acceptance of technology and quality of information technology system that affects the intention to use the corporate income tax return filing service via the Internet. From the literature review it was found that these are important factors that researchers have widely studied. In each context that is being studied, there will be different results of the study according to the sample and research context. This research aims to explain the key factors leading to intentional use of internet corporate income tax return filing services.

Keywords: Acceptance of Technology, Quality of Information Technology Systems, Intention to Use

กรอบแนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต

อริสรา ธนาวัฒน์^{1*} และ สมบูรณ์ สารพัด¹

¹ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาอุตสาหกรรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: arisara.tana@ku.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้บริหารในระบบอุตสาหกรรมของภาครัฐ จะนำมาซึ่งความรวดเร็วในการให้บริการ ลดต้นทุนการทำรายการของผู้บริหาร พัฒนาการจัดเก็บระบบสารสนเทศของอุตสาหกรรมได้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล อันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ภาครัฐควรให้ความสนใจและส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหารหันมาให้ความสำคัญและใช้บริการชำระภาษีผ่านระบบออนไลน์ อันจะเป็นผลดีต่อการบริหารจัดการระบบการจัดเก็บภาษีของประเทศชาติเพื่อบรรลุเป้าหมายโดยรวมของประเทศชาติต่อไป บทความนี้ต้องการนำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต บทความนี้จะนำเสนอถึงกรอบแนวคิดด้านการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งจากการศึกษาปัจจัยดังกล่าว พบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นักศึกษาวิจัยมีการนำมาศึกษากันอย่างแพร่หลาย ซึ่งในแต่ละบริบทที่มีการศึกษานั้นก็จะมีผลของการศึกษาที่แตกต่างกันไปตามกลุ่มตัวอย่างและบริบทของงานวิจัย อีกทั้งงานวิจัยยังมุ่งศึกษาเพื่ออธิบายถึงปัจจัยที่สำคัญที่จะนำไปสู่การตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต

คำสำคัญ: การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ, คุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ, การตั้งใจใช้งานระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลในรูปแบบของดิจิทัล เพื่อการติดต่อสื่อสารได้อย่างทั่วถึง สะดวก รวดเร็ว และหลายช่องทาง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) จากการศึกษาพบอีกว่าหลังจากสถานการณ์โควิดคลี่คลายลง และ รัฐบาลได้เปิดประเทศมากขึ้น ทำให้รายได้ของประชาชนและภาคธุรกิจปรับตัวดีขึ้น และส่งผลต่อยอดการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาลให้ดีขึ้นตาม โดยกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานจัดเก็บรายได้อันดับหนึ่งและได้จัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่สะท้อนการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ พบว่า ยอดจัดเก็บในปีงบประมาณ 2565 ปรับตัวดีขึ้นทั้งนี้ ข้อมูลการจัดเก็บรายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคลและบุคคลธรรมดาย้อนหลัง 5 ปี ซึ่งรวมถึง ปีงบประมาณ 2565 มีดังนี้

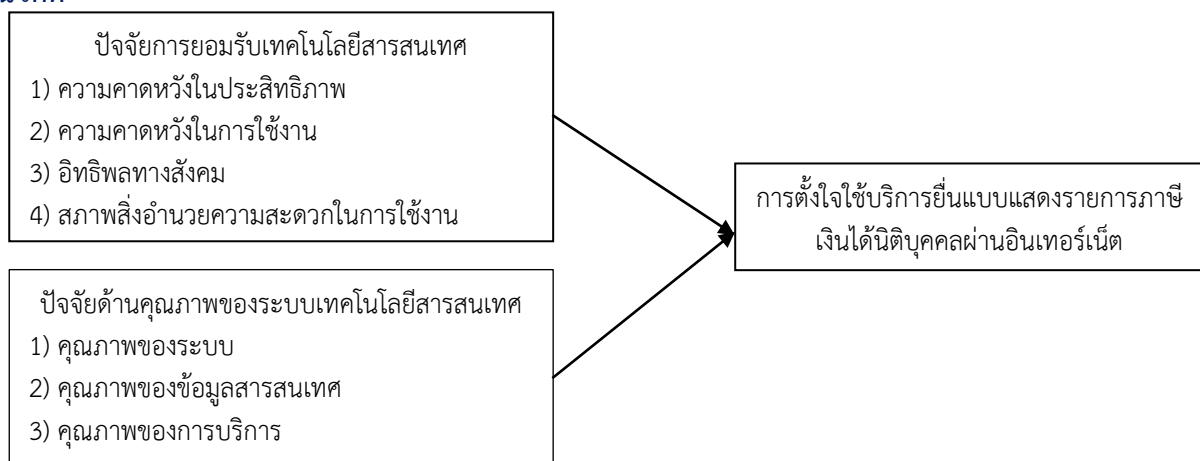
ตารางที่ 1 ตารางแสดงรายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคลย้อนหลัง 5 ปี (หน่วย: ล้านบาท)

ชื่อรายการ	2565	2564	2563	2562	2561
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	747,801	641,698	589,329	693,426	670,734

จากแนวโน้มของยอดจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เพิ่มมากขึ้น กรมสรรพากรจึงมีนโยบายในการมุ่งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในด้านการยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีรวมถึงการให้บริการข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ผู้เสียภาษีและประชาชนโดยทั่วไปได้รับบริการที่ทันสมัย สะดวกรวดเร็ว เพื่อช่วยให้ผู้ใช้บริการได้เลือกใช้บริการที่ได้รับความสะดวกรวดเร็วขึ้น กรมสรรพากร ได้มีการยกระดับการบริการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ใหม่ (New e - Filing) ด้วยฟังก์ชันการใช้งานที่หลากหลายให้ผู้เสียภาษีใช้งานได้ง่ายและสะดวกยิ่งกว่าเดิม (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564) ทำให้ในส่วนหน้าเว็บไซต์ให้บริการ และขั้นตอนการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผู้เขียนได้ทำการสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างบางส่วนก็ได้รับข้อมูลว่า จากการที่กรมสรรพากรมีการปรับปรุงในส่วนหน้าเว็บไซต์ให้บริการ และขั้นตอนการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์อยู่บ่อยครั้ง ทำให้ผู้ยื่นภาษีพบเจอปัญหาจากทั้งในส่วน of ระบบ และจากขั้นตอนการยื่นภาษีที่ปรับเปลี่ยนไป หรือปัญหาจำนวนผู้ใช้บริการที่ลงทะเบียนในระบบมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีทำให้ระบบมีการตอบสนองที่ช้าในช่วงเดือนที่มีผู้ทำรายการจำนวนมาก ซึ่งประเด็นดังกล่าวไม่ได้ส่งผลดีให้กับสรรพากร แต่กลับส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่างๆ เช่น จากการศึกษาของ นิชาพันธ์ ขาวนา (2559) พบว่ายังมีผู้ยื่นภาษีบางส่วนที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในการยื่นแบบผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทำให้จำเป็นต้องเดินทางไปยื่นภาษีด้วยตนเอง ซึ่งบางครั้งการให้คำแนะนำ/ปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ไม่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน จึงส่งผลให้ผู้ให้บริการต้องกลับมายื่นแบบภาษีเพิ่มเติมในภายหลัง บางรายกลับถูกเสียค่าปรับเพิ่ม จนเกิดกระแสเรียกร้องให้มีการอบรมให้ความรู้ผ่านสื่อในช่องทางต่างๆ และให้มีการพัฒนาระบบการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานมากที่สุด ซึ่งส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้งานระบบ หรือจะในด้านของคุณภาพของระบบก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยพบผลการศึกษาของ สุวิชาติ เสาสูง (2563) ซึ่งได้อธิบายถึงคุณภาพของระบบที่ดีนั้นจะต้องมี คุณลักษณะ คือ มีความง่ายและความปลอดภัยในการใช้งาน มีความเสถียรภาพในการประมวลผล มีเวลาในการตอบสนองที่รวดเร็ว และมีความง่ายในการเข้าถึง มีระบบโครงสร้างการใช้งานที่ดี และเป็นตัวช่วยในการหาข้อมูลที่ง่ายขึ้น จึงส่งผลให้ผู้ให้บริการเกิดการยอมรับการใช้ระบบ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนมุ่งหวังที่จะ อธิบายถึงที่มาและความสำคัญของการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ทัศนคติเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี และแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อนำมาสรุปให้เห็นถึงปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ผู้ใช้งานระบบมีความตั้งใจที่จะใช้งานระบบมากยิ่งขึ้น จากเหตุผลข้างต้น ผู้เขียนจึงประสงค์นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยการใช้งานด้านเทคโนโลยีและคุณภาพการยื่นภาษีออนไลน์ เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ เข้าใจถึงสถานการณ์ในการเปลี่ยนแปลงและแนวทางในการพัฒนา เพื่อนำไปประกอบการพัฒนาศักยภาพการวางแผนงาน การวางแผนการบริหารจัดการ การวางแผน กลยุทธ์และการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมบริการของกรมสรรพากรให้ดีขึ้นตามความต้องการของผู้ใช้บริการมากที่สุด

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

กรมสรรพากร (2563) กล่าวว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคล คือ ภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร จัดเก็บจากเงินได้ของบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล

ธนอม เกตุเอม (2564) กล่าวถึง ภาษีเงินได้นิติบุคคล ว่า ภาษีเงินได้นิติบุคคล เป็นภาษีเงินได้อีกประเภทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทำธุรกิจ ซึ่งคนส่วนใหญ่จะมีความเชื่อว่า ถ้าหากจดทะเบียนนิติบุคคลแล้ว (จดทะเบียนบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน) จะได้รับประโยชน์มากกว่าการเป็นบุคคลธรรมดาที่ต้องเสีย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพราะเสียภาษีในจำนวนที่ต่ำกว่า เป็นภาษีเงินได้ประเภทหนึ่งที่เรียกเก็บจากนิติบุคคลตามที่กฎหมายภาษี (ประมวลรัษฎากร) กำหนดหน้าที่ไว้ให้ โดยมีหลักการคำนวณจากฐานภาษีทั้งหมด 4 ประเภท ดังนี้ 1. กำไรสุทธิ 2. ยอดรายได้ก่อนหักรายจ่าย 3. เงินได้ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย 4. การจำหน่ายเงินกำไรออกไปจากประเทศไทย

ระบบยื่นแบบผ่านอินเทอร์เน็ต (e-Filing) การให้บริการยื่นแบบและชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต โดยผู้เสียภาษีเป็นผู้ป้อนข้อมูลที่จะต้องกรอกในแบบแสดงรายการภาษีที่ได้รับอนุญาตให้ยื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตแทนการกรอกแบบแสดงรายการภาษีและยื่นแบบด้วยกระดาษ พร้อมชำระภาษีโดยใช้คำสั่งทางอิเล็กทรอนิกส์ให้ธนาคารโอนเงินค่าภาษีให้กรมสรรพากร ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่อีกทางหนึ่งที่ไม่บังคับ แต่ช่วยให้ผู้เสียภาษีที่สนใจเลือกใช้ใช้บริการเพื่อความสะดวกมากยิ่งขึ้น ในขณะที่ทำการยื่นแบบและชำระภาษีที่สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขายังคงมีอยู่ตามปกติ

สรุปทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล คือ เป็นภาษีอากรประเภทหนึ่งที่บัญญัติไว้ในประมวลรัษฎากร จัดเก็บจากเงินได้ของบริษัท หรือ ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือจากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยปกติ จัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป ซึ่งในปัจจุบันกรมสรรพากรได้กำหนดให้ประชาชนมีทางเลือกที่จะยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีได้ 2 วิธี คือ

1) การยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีด้วยตนเอง คือการยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีด้วยตนเอง การยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีอากรโดยทั่วไปให้ยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีอากรตามที่กำหนดไว้ต่ออำเภอ ที่ว่าการอำเภอท้องที่ ที่ว่าการเขตหรืออาจจะยื่นแบบทางไปรษณีย์ได้โดยถือเอาวันที่ลงทะเบียนเป็นวันรับแบบแสดงรายการชำระภาษี

2) การยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีตามเว็บไซต์ของกรมสรรพากร คือ การยื่นแบบแสดงรายการชำระภาษีของประชาชนตามเว็บไซต์ของกรมสรรพากรจากเว็บไซต์ของกรมสรรพากรได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการยื่นแบบชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้มีสิทธิขอให้บริการยื่นแบบชำระภาษีผ่านทางอินเทอร์เน็ต ประเภทของแบบที่สามารถยื่นและชำระผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี

Venkatesh, Davis and Morris (2003) ได้เสนอทฤษฎีที่สร้างขึ้นจากงานวิจัยต่างๆ ที่ผ่านมา เกี่ยวกับการยอมรับเทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and User of Technology: UTAUT) ได้อธิบายถึงการยอมรับเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีของผู้ใช้งาน โดยเป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากทฤษฎีด้านพฤติกรรมจำนวนทั้งสิ้น 8 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action: TRA) เป็นหนึ่งในทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ถูกนำมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์มากที่สุด ตามทฤษฎีได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อและทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรมว่าการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์เป็นผล จากการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและบุคคลจะแสดงพฤติกรรมเพราะคิดว่าเป็นสิ่งสมควรกระทำหลักการของทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action: TRA) แม้ว่าการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล (Individual behavior) เกิดจากการตัดสินใจของบุคคล แต่ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการแสดงพฤติกรรมโดยตรง คือความตั้งใจแสดงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ซึ่งความตั้งใจแสดงพฤติกรรมจะได้รับแรงขับเคลื่อนจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่ 1) ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม (Attitudes Towards the Behavior) 2) บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม (Subjective Norm) อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action : TRA) ยังคงมี

ข้อจำกัดเนื่องจากการแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลอาจ ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงถ้าหากพฤติกรรมนั้นมีความซับซ้อนยุ่งยากมากเกินไปกว่า ความสามารถของบุคคลจะควบคุมได้

2. ทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) เป็นการนำแนวคิดคิดพื้นฐานของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี มาผนวกกับทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action: TRA) สร้างเป็นแบบจำลองเพื่อใช้สำหรับอธิบายพฤติกรรมของผู้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการประเมินระดับของการรับรู้ของผู้ใช้ที่มีต่อระบบ โดย Davis (1985) ได้อธิบายความสัมพันธ์แต่ละส่วนของแบบจำลองตามแนวคิดของแบบจำลอง การยอมรับเทคโนโลยี (Technology acceptance model : TAM) โดยพิจารณาตัวแปร ภายนอก (External Variables) ต่างๆ ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรับรู้ของผู้ใช้ 2 ลักษณะ คือ 1) การรับรู้ถึงความมีประโยชน์ (Perceived Usefulness) แสดงถึงระดับที่ผู้ใช้สามารถรับรู้ ได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน 2) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้ (Perceived Ease of Use) แสดงถึงระดับที่ผู้ใช้เชื่อว่า ไม่ต้องอาศัยความพยายาม (Free of Effort) ในการใช้งานระบบ ความหมายคือหากผู้ใช้ไม่ต้องใช้ความพยายามมากในการใช้งาน ผู้ใช้จะรับรู้ว่าเป็นเทคโนโลยี นอกจากตัวแปรภายนอกแล้ว การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้เป็นสาเหตุที่มีผลต่อการรับรู้ถึงความมีประโยชน์ และหากผู้ใช้งานสามารถรับรู้ถึงประโยชน์ รวมทั้งรับทราบว่าเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำมาใช้งานได้ง่าย ส่งผลกับทัศนคติต่อการใช้งาน (Attitude Toward Using) จะก่อให้เกิดพฤติกรรมความตั้งใจ (Behavioral Intention) ในการใช้งาน และส่งผลให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้จริง (Actual Use)

3. ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivational Model: MM) ใช้สำหรับการวิจัยทางด้านจิตวิทยา ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม Davis และคณะ จึงได้นำทฤษฎีแรงจูงใจมาปรับใช้วิจัยทางการยอมรับการใช้เทคโนโลยีใหม่ หลักการของทฤษฎีแรงจูงใจคือ การจูงใจ หรือแรงจูงใจ (Motivation) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นใน บุคคลที่ใช้ความพยายามในการผลักดันให้เกิดการกระทำอย่างต่อเนื่อง และมีแนวทางที่แน่นอนเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งการแสดงพฤติกรรมจะมีสาเหตุ และสิ่งเร้าที่แตกต่างกันมาเป็นแรงขับเคลื่อนจนทำให้เกิดการตอบสนองในรูปของพฤติกรรมแรงจูงใจสามารถจำแนกได้ดังนี้ 1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) คือ การรับรู้ถึงแรงจูงใจของมนุษย์เกิดจากความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างบุคคลกับสิ่งที่มีปฏิสัมพันธ์ด้วย 2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) คือ การรับรู้ถึงแรงจูงใจของมนุษย์จะเกิดขึ้นถ้าบุคคลสามารถคาดหวังได้ว่าเมื่อทำงานสำเร็จ แล้วจะได้รับสิ่งที่ต้องการได้จากงานนั้น และเห็นว่าบุคคลต้องทำอะไรบ้างจึงควรได้รับรางวัลผลตอบแทน และรางวัลผลตอบแทนต้องมาก เท่าไรจึงลงมือทำงานนั้น

4. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำตาม หลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action : TRA) โดย Ajzen, I. (1991) ได้เพิ่มปัจจัยการรับรู้ถึง การควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ (Perceived Behavioral Control) เพื่อลดข้อจำกัดของทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action : TRA) และสามารถนำมาปรับใช้เพื่อศึกษาความตั้งใจและพฤติกรรมในบริบทที่หลากหลาย รวมถึงสามารถช่วยสร้างความเข้าใจในการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของแต่ละบุคคลได้ หลักการของทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) จะศึกษาพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่ได้รับแรงขับเคลื่อนจากความตั้งใจแสดงพฤติกรรม โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรมนั้น ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 3 ประการ ได้แก่ 1) ทัศนคติที่มีต่อพฤติกรรม 2) บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม 3) การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองใน การแสดงพฤติกรรมใดๆ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) มีข้อจำกัดบางประการที่ทำให้การนำทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) มาอธิบายทัศนคติ และพฤติกรรมอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้ เช่น ข้อจำกัดที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความตั้งใจแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงเมื่อเวลาผ่านไป

5. ทฤษฎีที่ผสมผสานกันระหว่าง TAM กับ TPB เพื่อใช้สำหรับทดสอบการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยประสบการณ์การใช้ระบบว่ามีอิทธิพลต่อการปรับปรุง และการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ โดย Taylor, S., & Todd, P. A. (1995) ได้พัฒนาขยายเพิ่มเติมทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับ เทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM) โดยการผนวก

บรรทัดฐานของบุคคล ที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรม และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ในการแสดงพฤติกรรมใดๆ จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) ร่วมกับปัจจัยองค์ประกอบของแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model : TAM) เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลที่มีความซับซ้อนได้มากยิ่งขึ้นโดยใช้ การรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเองในการแสดงพฤติกรรมใดๆ ระบุถึงอุปสรรคของการใช้งาน เช่น ข้อจำกัดด้านทักษะ ของแต่ละบุคคล เป็นต้น และใช้บรรทัดฐานของบุคคลที่อยู่โดยรอบการแสดงพฤติกรรมใดๆ ระบุถึงความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลในสังคมที่อาจมีความสำคัญต่อผู้ใช้ในอนาคต

6. ทฤษฎีที่ใช้วัดการใช้งานจริงในเทคโนโลยีและใช้ทำนายเกี่ยวกับการยอมรับและการใช้ เทคโนโลยีของแต่ละบุคคล (Model of PC Utilization: MPCU) เป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากแบบจำลอง Theory of interpersonal behavior โดย Triandis, H.C. (1977) ได้อธิบายถึงศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ทั้งนี้ Thompson, R.L., Higgins, C.A. and Howell, J.M. (1991) ได้นำมาปรับใช้ศึกษาในบริบทของระบบสารสนเทศ เพื่อพยากรณ์การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล อย่างไรก็ตามแบบจำลองการใช้ประโยชน์เครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนบุคคล (Model of PC Utilization : MPCU) เหมาะสำหรับนำมาใช้พยากรณ์ การยอมรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของแต่ละบุคคล Thompson และคณะ จึงใช้แบบจำลอง การใช้ประโยชน์เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Model of PC Utilization : MPCU) เพื่อการพยากรณ์พฤติกรรมการใช้มากกว่าที่จะศึกษาและอธิบายความตั้งใจ หลักการของแบบจำลองการใช้ประโยชน์เครื่องคอมพิวเตอร์ ส่วนบุคคล (Model of PC Utilization : MPCU) คือการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ได้รับแรงขับเคลื่อนจาก 1) ผลลัพธ์ที่ตามมาในระยะยาว (Long Term Consequence) 2) ความสามารถของระบบสารสนเทศที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าการใช้ระบบสารสนเทศจะเพิ่ม ประสิทธิภาพการทำงานได้ (Job-fit) 3) นวัตกรรมนั้นมีความยากหรือง่ายต่อการใช้งาน (Complexity) 4) ผลของการใช้งาน ที่ส่งผลให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน อิ่มเอมใจ ประทับใจ หรืออึดอัดใจ ความกลัว หรือความไม่พอใจ (Affect Toward Use) 5) ปัจจัยทาง สังคมที่เป็นสัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่แสดงออกถึงวัฒนธรรม และการได้ปฏิบัติต่อกันในสถานการณ์สังคมนั้นๆ (Social factor) 6) สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Facilitation Conditions) เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดความง่ายในการปฏิบัติงาน

7. ทฤษฎีพื้นฐานทางสังคมที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของปัจจัยที่ใช้อธิบายถึง นวัตกรรม และใช้เป็นเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมในองค์กร (Innovation Diffusion Theory: IDT) เป็นทฤษฎีพื้นฐานทางสังคมวิทยา (Sociology) นำเสนอโดย Rogers, E.M. (1995) สำหรับใช้ศึกษาการเผยแพร่ นวัตกรรม ทั้งนี้ Moore, G.C. and Benbasat, I. (1991) ได้ปรับใช้แนวคิด คุณลักษณะของนวัตกรรม (Characteristics of Innovation) จากทฤษฎีการรับรู้ด้วยคุณสมบัติ (Theory of Perceived attribute) ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักที่ได้รับ ความนิยมมากที่สุดของทฤษฎีการเผยแพร่ นวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory: DOI) เพื่อศึกษาการยอมรับและการใช้เทคโนโลยีของแต่ละบุคคล หลักการคุณลักษณะของนวัตกรรมแสดงให้เห็นว่า นวัตกรรมเป็นสิ่งที่ง่ายต่อการยอมรับควรมีคุณลักษณะ 5 ประการ ดังนี้ 1) นวัตกรรมนั้นมีข้อได้เปรียบหรือ มีข้อดีกว่า (Relative Advantage) คือการรับรู้ว่าการนวัตกรรมนั้นสามารถใช้งานได้ดีกว่าที่เคยมีมาก่อน 2) ง่ายต่อการ ใช้งาน (Ease of Use) คือการรับรู้ว่าการนวัตกรรมนั้นใช้งานได้ง่าย 3) สามารถสังเกตเห็นได้ (Visibility) คือสามารถสังเกตเห็นบุคคลอื่นๆในองค์กรใช้งาน ระบบสารสนเทศได้ 4) ความสอดคล้องหรือเหมาะสมกับ ผู้ใช้งาน (Compatibility) คือ ความสอดคล้องกับความต้องการ หรือประสบการณ์ของกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการยอมรับ นวัตกรรม 5) ผลลัพธ์ที่สามารถแสดงให้เห็นก่อนได้ คือผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ นวัตกรรมนั้นจะต้องสามารถจับ ต้องได้ สังเกตได้ และสามารถถ่ายทอดได้

8. ทฤษฎีด้านพฤติกรรมมนุษย์ที่พบว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์นั้นเกิดจากอิทธิพล จากสิ่งแวดล้อม ปัจจัยส่วนบุคคล และคุณสมบัติด้านพฤติกรรมส่วนตัว (Social Cognitive Theory: SCT) เป็นหนึ่งในทฤษฎีที่ใช้ศึกษาการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมมนุษย์ นำเสนอโดย Bandura, A. (2012) ตามทฤษฎี อธิบายว่าความตั้งใจแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลจะได้รับแรงขับเคลื่อน จากความเชื่อมั่นของผู้ใช้ (Self-Efficacy) และความคาดหวังในผลลัพธ์ของการทำงาน (Outcome Expectation) Campeau and Higgins จึงได้ปรับใช้ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory : SCT) เพื่อศึกษาในบริบทการใช้คอมพิวเตอร์ แต่อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์และพื้นฐานของทฤษฎีสามารถใช้ศึกษาการ

ยอมรับการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศได้จากหลักการของทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive Theory : SCT) ศึกษาความตั้งใจ แสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่ได้รับแรงขับเคลื่อน จากปัจจัย 5 ประการ ได้แก่ 1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน (Outcome Expectation-Performance) 2) ความคาดหวังในตัวบุคคลที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ของการปฏิบัติงาน (Outcome Expectation-Personal) 3) ความเชื่อมั่นของผู้ใช้งาน 4) ผลที่เกิดขึ้นจากการแสดงพฤติกรรม (Affect) เช่น ความชอบส่วนบุคคลที่มีต่อ พฤติกรรม ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการใช้คอมพิวเตอร์ 5) ความวิตกกังวล (Anxiety) คือความกังวล หรือความรู้สึกต่างๆ ซึ่งเป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเมื่อมีการแสดงพฤติกรรม เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

Venkatesh et al. (2003) ได้ทำการศึกษาบริษัทและองค์กร 4 แห่ง ที่กำลังประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ โดยเป็นองค์กรที่มีความแตกต่างทางเทคโนโลยีลักษณะองค์กรประเภทอุตสาหกรรมหน้าห้องเครื่องและลักษณะการใช้งานเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้งานระบบจำนวนทั้งสิ้น 654 ราย และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยวิธีทางสถิติ Partial Least Squares (PLS) ผลจากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามี 4 ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมความตั้งใจที่จะใช้งานระบบ (Behavioral Intention) และการใช้งานระบบ (Use Behavior) คือ

1. ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) คือ ความเชื่อของแต่ละบุคคลว่าสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับผู้ใช้เทคโนโลยีได้ ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีความหมายคล้ายคลึงกับความคาดหวังในประสิทธิภาพ ทฤษฎีต่างๆ 5 ปัจจัยดังนี้

1) Perceived Usefulness คือ ระดับความเชื่อด้านประโยชน์ของผู้ใช้ว่าการใช้ระบบจะช่วย เพิ่มให้ผลของการปฏิบัติงานดีขึ้น (TAM Model)

2) Extrinsic Motivation คือ ผู้ที่สามารถใช้ระบบในการปฏิบัติงานได้จะนำไปสู่ผลงานที่มีค่า และทำให้ได้รับในสิ่งที่ดีกว่าผู้อื่นเช่นมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานได้รับการขึ้นเงินเดือนหรือได้รับการเลื่อนตำแหน่ง (MM Model)

3) Job-fit คือ ความสามารถของระบบจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ แต่ละบุคคลได้ (MPCU Model)

4) Relative Advantage คือระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่าเป็นสิ่งที่ดีกว่าสิ่งที่ผ่านมา (IDT Model)

5) Outcome Expectations คือความคาดหวังถึงผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นความคาดหวังจากการปฏิบัติงาน และความคาดหวังส่วนบุคคล (SCT Model)

2. ความคาดหวังด้านความพยายามของผู้ใช้งานระบบ (Effort Expectancy) คือ ระดับความง่าย ในการมีส่วนร่วมในการใช้ระบบประกอบด้วย 3 ปัจจัยหลักดังนี้

1) Perceived Ease of Use คือระดับความเชื่อของบุคคลว่าการใช้ระบบเทคโนโลยี ไม่ต้องใช้ความพยายามสูงในการใช้งานมากนัก (TAM Model)

2) Complexity คือระดับของการเข้าใจถึงความยากที่จะเข้าใจและการใช้ระบบ (MPCU Model)

3) Ease of Use คือระดับของการใช้ระบบที่ทำให้เข้าใจว่ายากต่อการใช้งาน (IDT Model)

3. อิทธิพลจากสังคม (Social Influence) คือ การรับรู้ของแต่ละบุคคลว่ากลุ่มบุคคลที่มีความสำคัญต่อบุคคลได้ให้ความคาดหวัง หรือเชื่อว่าแต่ละบุคคลควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องหรือมีแนวคิด เช่นเดียวกันกับอิทธิพลของสังคม ได้กำหนดปัจจัยทางพฤติกรรม 3 ปัจจัยดังนี้

1) Subjective Norm คือความเข้าใจของบุคคลกับพฤติกรรมการแสดงออกของผู้มีอิทธิพล ที่มีต่อตนเอง (TRA Model)

2) Social Factors คือ สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมและข้อตกลง ระหว่างบุคคลที่มีอยู่ในสถานการณ์สังคมนั้นๆ (MPCU Model)

3) Image คือระดับของการใช้นวัตกรรม (ระบบ) ที่ทำให้เข้าใจว่าช่วยเพิ่มภาพลักษณ์หรือสถานะภาพทางสังคม (IDT Model)

4. สภาพของสิ่งอำนวยความสะดวกในระบบ (Facilitating Condition) คือ ระดับความเชื่อของ บุคคลว่าองค์กร และสิ่งอำนวยความสะดวกอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่มีอยู่มีส่วนช่วยสนับสนุนต่อการใช้ ระบบประกอบด้วย 3 ปัจจัยที่กำหนดไว้ดังนี้

1) Perceived Behavioral Control คือ ความเข้าใจถึงการรับรู้อำนาจในการควบคุมระบบ ทั้งภายในและภายนอก (ภายในคือผู้ใช้ระบบเช่นความรู้ความสามารถของผู้ใช้ ระบบและภายนอกคือสิ่งอำนวยความสะดวกจากองค์กร เช่นคู่มือปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ด้าน IT) (TPB Model)

2) Facilitating Conditions คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ด้านสภาพแวดล้อมเพื่อสร้าง ความง่ายในการปฏิบัติงานรวมถึงการจัดเตรียมระบบการสนับสนุนด้านอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ (MPCU Model)

3) Compatibility คือ ระดับของการเข้าใจระบบงานว่ามีความถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นการปรับปรุงที่มี ศักยภาพ (IDT Model)

กล่าวโดยสรุป แนวคิดทฤษฎีรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and User of Technology: UTAUT) จากการศึกษาของ Venkatesh, Davis and Morris (2003) ได้อธิบายว่าเป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจาก ทฤษฎีด้านพฤติกรรม ทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1. ทฤษฎีการกระทำตามหลักเหตุและผล (Theory of Reasoned Action: TRA) 2. ทฤษฎีแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) 3. ทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivational Model: MM) 4. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) 5. ทฤษฎีที่ผสมผสานกันระหว่าง TAM กับ TPB 6. ทฤษฎีที่ใช้วัดการใช้งานจริงในเทคโนโลยีและใช้ทำนายเกี่ยวกับการยอมรับและการใช้ เทคโนโลยีของแต่ละ บุคคล (Model of PC Utilization: MPCU) 7. ทฤษฎีพื้นฐานทางสังคมที่ใช้ศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมในองค์กร (Innovation Diffusion Theory: IDT) หรือ (Diffusion of Innovations: DOI) 8. ทฤษฎีด้านพฤติกรรมมนุษย์และ คุณสมบัติด้านพฤติกรรมส่วนตัว (Social Cognitive Theory: SCT) เมื่อนำมาทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง พนักงานบริษัท และองค์กร พบว่ามี 4 ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมความตั้งใจที่จะใช้งานระบบ (Behavioral Intention) และการใช้งานระบบ (Use Behavior) คือ 1. ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) 2. ความ คาดหวังด้านความพยายามของผู้ใช้งานระบบ (Effort Expectancy) 3. อิทธิพลจากสังคม (Social Influence) 4. สภาพสิ่ง อำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Facilitating Condition)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ฐาปนพงศ์ กลิ่นนิล (2558) ได้ให้คำนิยามของคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ว่า เป็นการรวมกันของ 3 ปัจจัยได้แก่ 1) คุณภาพ ของระบบ (System Quality) 2) คุณภาพของข้อมูล (Information Quality) 3) คุณภาพของ การ บริการ (Service Quality)

เตชะพิทย์ ผลวงค์ (2561) ได้ให้คำนิยามของความสำเร็จของระบบสารสนเทศว่าใช้ประเมินประสิทธิภาพและ ความสำเร็จของระบบสารสนเทศ

DeLone & McLean (2003) ได้กล่าวถึงความสำเร็จของระบบสารสนเทศโดยทฤษฎีดังกล่าวมีปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ได้แก่

1. คุณภาพของระบบ (System Quality) หมายถึง ระบบที่มีความยืดหยุ่นมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารและ เวลาที่ใช้ในการตอบสนองของระบบ

2. คุณภาพของข้อมูล (Information Quality) หมายถึง ปัจจัยด้านข้อมูลสารสนเทศได้จาก การประมวลผลใน ระบบหรือสิ่งที่สารสนเทศมอบให้กับองค์กร

3. คุณภาพของการบริการ (Service Quality) หมายถึง การให้บริการที่ผู้ใช้บริการได้รับ รวมถึงความน่าเชื่อถือ การตอบสนองความเชื่อมั่น

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตพบว่า นักศึกษาวิจัยได้ใช้หลักการทฤษฎีรวมของการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology หรือ UTAUT) และปัจจัยด้านคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามหลักการทฤษฎี IS Success Model มาเป็นทฤษฎีหลักในการนำมาศึกษาถึง การตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถสรุปตัวแปรที่สำคัญที่นำมาศึกษาได้แก่ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ 2) ความคาดหวังในการใช้งาน 3) อิทธิพลทางสังคม 4) สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ 1) คุณภาพของระบบ 2) คุณภาพของข้อมูลสารสนเทศ 3) คุณภาพของการบริการ ทั้งนี้ผู้เขียนจึงได้ทำการสรุปการทบทวนวรรณกรรมได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางสรุปผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการตั้งใจใช้ระบบ การยอมรับการใช้ระบบ

ผู้วิจัย (ปี) ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ปฐมพร รอดศิริ (2564)	ปฐมาภรณ์ บำรุงผล (2563)	ประสิทธิ์ เติ้ลจุฑาล (2563)	สุวิภาดา เสาส่ง (2563)	วราพรรณ นุตร์โร (2561)	พรชนก พลาบุลย์ (2558)	อาริศรา นนทะคุณ (2561)	วันทนี มงคลทรัพย์กุล และคณะ (2559)	สุธิกานต์ สุขโกลม (2562)
ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ	○	○	○			○	○	○	
1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ	○	○	○			○	○		
2) ความคาดหวังในการใช้งาน	○	○	○			○	○		
3) อิทธิพลทางสังคม	○	○	○			○	○		
4) สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน	○	○	○			○	○		
คุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ		○		○	○				○
1) คุณภาพของระบบ		○		○	○				○
2) คุณภาพของข้อมูลสารสนเทศ		○		○	○				○
3) คุณภาพของการบริการ		○		○	○				○
การตั้งใจใช้ระบบ การยอมรับการใช้ระบบ	○	○	○	○	○	○	○	○	○

แนวคิดการยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมของผู้เขียนพบว่า มีนิติบุคคลจำนวนมากที่ยังไม่ได้มีการใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต นั้นคือการยอมรับเทคโนโลยี โดยพบว่า การยอมรับเทคโนโลยี นั้นส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ยื่นภาษี เนื่องจากการสร้างความภักดีและความสัมพันธ์ที่ดีในเชิงบวกระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลระบบของกรมสรรพากรกับผู้ใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตที่อำนวยความสะดวกโดยการปรับโครงสร้างให้มีความเป็นมาตรฐาน มีการประชาสัมพันธ์แนะนำถึงประโยชน์ของการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคล้อยตาม เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้ใช้บริการ โดยการ

สร้างความเชื่อมั่น มีความน่าเชื่อถือ มีทัศนคติที่ดีต่อคุณภาพของการบริการยื่นแบบภาษีเงินได้ผ่านอินเทอร์เน็ต รวมถึงปัจจุบันการให้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต จะประสบความสำเร็จได้นั้น ในส่วนของระบบบริการยื่นแบบฯ ต้องมีคุณภาพของระบบที่ดีมากมายหลายประการ เช่น ด้านความสะดวก ด้านความรวดเร็ว และด้านความปลอดภัย ที่จะช่วยลดข้อผิดพลาดในการคำนวณภาษี ประหยัดเวลา ช่วยประหยัดทรัพยากรซึ่งจะเป็นผลทำให้ช่วยลดภาระและเวลาของผู้เสียภาษีอีกด้วย และยังพบอีกว่าหากระบบมีคุณภาพดีดังที่กล่าวมาข้างต้น ก็ส่งผลให้เกิดการใช้บริการระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ จึงเป็นเหตุให้องค์กรหันมาใช้บริการระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ในการยื่นแบบแสดงรายการภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตทุกเดือนภาษี แทนการยื่นแบบแสดงรายการภาษีด้วยกระดาษผ่านสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขามากขึ้น

บทสรุป

กรมสรรพากรเป็นหน่วยงานของรัฐในสังกัดกระทรวงการคลัง มีหน้าที่หลักคือการจัดเก็บภาษีอากรตามประมวลรัษฎากรและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการจัดเก็บรายได้ให้ภาครัฐเพื่อนำรายได้ที่จัดเก็บได้ให้กับรัฐบาลนำมาใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ กรมสรรพากรได้มีการจัดการแผนงานด้านระบบเทคโนโลยีโดยให้มีผู้เสียภาษียื่นแบบผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เริ่มจากการ บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคลและพัฒนาจนครบทุกประเภทแบบภาษี เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชน กรมสรรพากรได้วางระบบการให้บริการยื่นแบบผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งจำนวนผู้ใช้บริการที่ลงทะเบียนในระบบมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี เนื่องจากประชาชนเห็นว่า สะดวกกว่าการเดินทางมายื่นด้วยตนเองที่สรรพากร แต่อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาต่างๆ จากการให้บริการยื่นแบบผ่านทางช่องทางอินเทอร์เน็ต เช่น ผู้ใช้บริการขาดความรู้ความเข้าใจในการยื่นแบบผ่านทางอินเทอร์เน็ต การให้คำแนะนำ/ปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ไม่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน อีกทั้งกรมสรรพากร มีการยกระดับการบริการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์ใหม่ (New e - Filing) ทำให้มีการปรับปรุงในส่วนหน้าเว็บไซต์ให้บริการ และขั้นตอนการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์อยู่บ่อยครั้ง จากการสำรวจของกรมสรรพากรพบว่าจำนวนแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลจำนวนมากที่ไม่ยื่นแบบชำระผ่านอินเทอร์เน็ต ในขณะที่แนวโน้มการจ่ายภาษีผ่านอินเทอร์เน็ตในส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มียอดการยื่นแบบผ่านทางอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นจำนวนมาก และได้รับการตอบรับเพิ่มทุก ๆ ปี เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนผู้ยื่นแบบแสดงรายการและชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านทางอินเทอร์เน็ตตามเป้าหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงปัจจัยด้านการยอมรับการใช้เทคโนโลยี พร้อมกับสำรวจความพอใจต่อคุณภาพของระบบ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพของระบบให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ทำให้นิติบุคคลเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้บริการและเข้าใช้บริการมากขึ้น อีกทั้งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันส่วนใหญ่จะมุ่งศึกษา ปัจจัยในด้านการยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งยังถือว่าไม่เพียงพอต่อการศึกษถึงความตั้งใจใช้งานระบบของผู้ใช้งาน โดยปัจจัยในด้านคุณภาพของระบบก็มีความสำคัญที่จะต้องศึกษาเช่นกัน โดยคุณภาพของระบบที่ดีนั้นจะต้องมี คุณลักษณะ คือ มีความง่ายและความปลอดภัยในการใช้งาน มีความเสถียรภาพในการประมวลผล มีเวลาในการตอบสนองที่รวดเร็ว และมีความง่ายในการเข้าถึง มีระบบโครงสร้างการใช้งานที่ดี และเป็นตัวช่วยในการหาข้อมูลที่ยั่งยืน จึงส่งผลให้ผู้ใช้บริการเกิดการยอมรับการใช้ระบบ ดังนั้นในการศึกษาถึงการตั้งใจใช้บริการยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ต จึงต้องมีการดำเนินการศึกษาตัวแปรสำคัญที่สำคัญ คือ ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 1. ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectancy) 2. ความคาดหวังด้านความพยายามของผู้ใช้งานระบบ (Effort Expectancy) 3. อิทธิพลจากสังคม (Social Influence) 4. สภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Facilitating Condition) และ ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย 1. คุณภาพของระบบ 2. คุณภาพของข้อมูลสารสนเทศ 3. คุณภาพของการบริการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสรรพากร. (2540). ประวัติการจัดเก็บภาษีอากร. สืบค้น 13 เมษายน 2565. จาก <https://www.rd.go.th/3453.html>.
- _____. (2544). กรมสรรพากรยกระดับการให้บริการด้านไอที. สืบค้น 13 เมษายน 2565. จาก <https://www.rd.go.th/1818.html>.
- _____. (2563). ความรู้เรื่องภาษีที่นิติบุคคลควรทราบ. สืบค้น 13 เมษายน 2565. จาก <https://www.rd.go.th/9292.html>.
- ฐานพวงศ์ กลิ่นนิล. (2559). องค์ประกอบด้านความสำเร็จของระบบสารสนเทศในการซื้อสินค้าออนไลน์ บริบทสินค้าเด็ก. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 12(3), 21-37.
- เตชะพิทย ผลาวงศ์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจใช้งานโมบายแบงก์กิ้งตู้ ในแง่ภาพลักษณ์ขององค์กรและคุณภาพของโปรแกรมประยุกต์เด็ก. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นิขานันท์ ขาวนา. (2559). ปัญหาและอุปสรรคของการยื่นแบบและชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านอินเทอร์เน็ต ณ สำนักงานสรรพากรพื้นที่ชลบุรี 1. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- ปฐมพร รอดศิริ. (2564). คุณภาพของระบบสารสนเทศ การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้การรับรู้ความมีประโยชน์และความพึงพอใจส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการระบบการยื่นและส่งคำขอความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing). (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- ปฐมาภรณ์ บำรุงผล. (2563). การยอมรับเทคโนโลยีและคุณภาพระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อการตั้งใจให้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้นิติบุคคลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ยื่นภาษีในธุรกิจภาคอุตสาหกรรม. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ประสิทธิ์ เฟตต์จาล. (2563). ปัจจัยและการยอมรับในเทคโนโลยีในระบบของการยื่นแบบแสดงรายการภาษีและการชำระภาษีผ่านอินเทอร์เน็ต (บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล). (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- พรชนก พลาบุญย์. (2558). การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยี และ พฤติกรรมผู้บริโภคที่ส่งผลต่อความตั้งใจของประชาชนในการใช้บริการธุรกรรมทางการเงินผ่าน ระบบพร้อมเพย์ (Prompt Pay) ของรัฐบาลไทย. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ).
- วรพรรณ นุตโร. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการให้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางอินเทอร์เน็ตในเขตสำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วันทนี มงคลทรัพย์กุล, อัญญิฐา ดิษฐานนท์, อรพรรณ คงมา, มาลัย และ จันทร์จิรา นพคุณธรรมชาติ. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับบริการอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ: กรณีศึกษาการยื่นแบบและชำระภาษีออนไลน์. วารสารวิจัยและพัฒนา มจร, 39(1), 3-9.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). การสำรวจการมีเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2563. สืบค้น 13 เมษายน 2565. จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2563/Pocketbook63.pdf>.
- สุธิกานต์ สุขโกลม. (2562). การยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อการใช้ระบบบริหารจัดการและนำส่งข้อมูลใบกำกับภาษีอิเล็กทรอนิกส์และใบเสร็จรับเงินอิเล็กทรอนิกส์. (บัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- สุวิชาติ เสาสูง. (2563). คุณภาพของระบบและทัศนคติของผู้ใช้ที่มีผลต่อการให้บริการระบบภาษีอิเล็กทรอนิกส์ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตกรุงเทพมหานคร. (บัญชีมหาบัณฑิต สาขาบัญชี, มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- อาริสรา นนทะคุณ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาผ่านทางออนไลน์ ในเขตกรุงเทพมหานคร. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.

- Bandura, A. (2012). Social cognitive theory. In P. A. M. Van Lange, A. W. Kruglanski, & E. T. Higgins (Eds.), *Handbook of theories of social psychology*. (pp. 349–373). New York: Sage Publications Ltd.
- Delone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The Delone and McLean model of information systems success: a ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, 19(4), 9-30.
- Foster, M. G. (1973). *Traditional Societies and Technological Change*. New York: Harper and Row.
- Moore, G.C. and Benbasat, I. (1991) Development of an Instrument to Measure the Perceptions of Adopting an Information Technology Innovation. *Information Systems Research*, 2, 173-191.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of marketing*, 49(4), 41-50.
- Rogers, E.M. (1995). *Diffusion of Innovations*. (4th ed.). New York: The Free Press
- Rogers, E.M. & Shoemaker F.Floyd. (1978). *Communication of innovations: A cross cultural approach*. New York: TheFree Press.
- Taylor, S., & Todd, P. A. (1995). Understanding information technology usage: A test of competing models. *Information systems research*, 6(2), 144-176.
- Thompson, R. L., Higgins, C. A., & Howell, J. M. (1991). Personal Computing: Toward a Conceptual Model of Utilization. *MIS Quarterly*, 15, 124-143.
- Triandis, H. C. (1977). Subjective culture and interpersonal relations across cultures. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 285(1), 418-434.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS quarterly*, 27(3), 425-478.

Teacher Competencies in Learning Management for Active Learning towards Educational Quality in New Era

Pacharawit Chansirisira^{1*} Karn Ruangmontri¹ and Ratree Loedwathong²

¹ Faculty of Education, Mahasarakham University, Thailand

² Independent Scholar, Thailand

* Corresponding author. E-mail: pacharawit05@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to present the importance of active learning to improve the quality of education that has occurred amidst all the rapid changes in the New Era or the 21 century. Teachers are one of the key mechanisms that will enable education in this rapidly changing era to achieve the goals of national development and develop learners to be of complete human quality in accordance with the principles of education management presented as principles in the National Education Act. Teacher competency is essential and critical to providing effective and consistent teaching and learning and achieving the goals of national education management. Teachers are therefore critical to such success. Active Learning is a teaching and learning process that focuses on engaging learners and interacting with learning activities through a variety of practices, which is an important approach that teachers should adopt to help develop critical thinking skills, Critical thinking communication Presentations with appropriate use of information technology the role of the learner, in addition to participating in activities. It also requires interaction with instructors and learners and learners. Teachers should reduce their role in the transfer of knowledge to learners in a narrative manner and increase their role in encouraging learners to be active in activities, including: Providing the right environment for learning.

Keywords: Teacher Competency, Active Learning, Educational Quality in New Era

สมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สู่คุณภาพการศึกษาในยุคใหม่

พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ^{1*} กาญจน์ เรืองมนตรี¹ และ ราตรี เลิศหัวทอง²

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย

² นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: pacharawit05@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทุกด้านในยุคใหม่ หรือศตวรรษที่ 21 จากการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ โดยคำนึงถึงสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสมรรถนะกระบวนการจัดการเรียนรู้จากสมรรถนะของครู ดังนั้นครูนับเป็นกลไกสำคัญหลักกลไกหนึ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามหลักการของการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ สมรรถนะของครูมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ ดังนั้น จากการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จดังกล่าว การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ เป็นแนวทางที่สำคัญที่ครูควรนำมาใช้ควรช่วยในการพัฒนาทักษะการ คิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร ตลอดจนการนำเสนอที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม บทบาทของผู้เรียนนอกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแล้ว ยังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันด้วย ครูผู้สอนควรลดบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะการบรรยายลง และเพิ่มบทบาท ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้

คำสำคัญ: สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, คุณภาพการศึกษาในยุคใหม่

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ในโลกปัจจุบันการศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพของคนในประเทศ การพัฒนาคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถที่จะเป็นฐานในการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21 นั้น ครูที่เป็นคนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนและผู้เกี่ยวข้องอื่นต้องเปลี่ยนความคิดและสร้างประสบการณ์ที่หลากหลายให้เด็กใช้ชีวิตในสังคมและพึ่งตนเองได้ การสอนในรูปแบบเดิมแบบแพ็คต้อออกหรือให้โอกาสเฉพาะคนเก่งและละทิ้งเด็กเรียนอ่อนจะต้องปรับเปลี่ยนเป็นลักษณะของการช่วยส่งเสริมซึ่งกันและกันซึ่งกันเป็นความท้าทายของผู้บริหารการศึกษาจะสามารถเปลี่ยนแปลงวิถีคิดแบบเดิมและหันมาตอบโจทย์โลกได้หรือไม่ (สุวิทย์ เหมอินทรีย์, 2555) สำหรับการจัดการศึกษาของไทยในบริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่จะมีผลกระทบต่อภาคการศึกษาเรียนรู้ของประเทศ แบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ หนึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะในช่วงการก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 สอง เป็นแรงขับเคลื่อนในระดับภูมิภาค ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลก มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มความร่วมมือมากขึ้น เช่น กลุ่มประชาคมอาเซียน และกลุ่มของเอเชียตะวันออก เป็นต้น และ สาม ในประเทศจำเป็นต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และที่สำคัญให้สามารถจัดการประเด็นปัญหาภายในประเทศไทยที่สำคัญได้ เช่น

เรื่องความเหลื่อมล้ำ กับดักประเทศรายได้ปานกลาง วิฤตด้านความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) จากปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว บุคคลจำเป็นต้องมีทักษะการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับยุคสมัย โดยเฉพาะในด้านการศึกษาทุกคนต้องตระหนักที่จะนำไปสู่เหตุผลและประเด็นการปรับเปลี่ยนบทบาททั้งผู้บริหาร ครู วิธีการเรียน การจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ บทบาทของชุมชนและท้องถิ่น และที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อนำพาประเทศให้มีการพัฒนาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ (พิณสุตา สิริรังสี, 2552; ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557)

บทความนี้ ผู้เขียนได้นำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูเพื่อคุณภาพการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะศตวรรษที่ 21 หรือ ในยุคนี้ โดยนำเสนอหลักการแนวทางการจัดการศึกษาในยุคนี้ ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสมรรถนะ และสมรรถนะ บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังจะนำเสนอในรายละเอียดดังนี้

แนวคิด หลักการและความท้าทายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการเปลี่ยนผ่านจากศตวรรษเดิมเข้าสู่ศตวรรษใหม่นั้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็วทุกประเทศในโลกจะต้องเร่งปรับเปลี่ยนให้ทันโดยความสนใจทางการศึกษาทิศทางการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับศตวรรษใหม่อย่างไร มีการเสนอความคิด การวิเคราะห์วิจารณ์ประเด็นต่างๆ ถึงความพร้อมและทิศทางการพัฒนา รวมถึงการรับมือกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษใหม่ ได้มีนักการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้กล่าวไว้ในปี 2010 ว่า ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา มีการอภิปรายกันในเรื่องวิชาการถึงเรื่องของศตวรรษที่ 21 กันอย่างกว้างขวาง หลังจากเผยแพร่ในอเมริกาอย่างกว้างขวางแล้วก็มีการศึกษาในยุโรปบ้างพอสมควร สำหรับการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุคผลผลิตนิยมซึ่งเป็นยุคแข่งขันกันผลิตนวัตกรรมที่ตอบสนองใช้ในชีวิตประจำวันและชีวิตการทำงานทุกกลุ่มอาชีพซึ่งถือเป็นเจ้าความคิดและผู้นำการสร้างผลผลิตสู่เวทีเศรษฐกิจโลก ถ้าพลเมืองของประเทศใดเป็นเพียงผู้บริโภคซื้อเพียงอย่างเดียว ไม่เป็นผู้คิดและสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ผลที่เกิดขึ้นตามมาจะเป็นอย่างไร ทาสความคิด และทาสทางเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นกับพลเมืองหรือไม่ แล้วประเด็นเหล่านี้จะถูกนำไปปรับบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2557) สำหรับประเทศไทยที่ผ่านมายังคงขาดความชัดเจนในการกำหนดเป้าประสงค์หลักของการศึกษา ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นผลสุทธิหรือปลายทางของระบบการศึกษาที่ต้องพัฒนาและเสริมสร้างให้พลเมือง รวมถึงสังคมสามารถอยู่ได้อย่างภาคภูมิใจและยั่งยืน แต่การตั้งเป้าประสงค์หลักของการศึกษาเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถพัฒนามนุษย์และสังคมได้ หากแต่ต้องมีกลไกการขับเคลื่อนในการแนวนโยบายและยุทธศาสตร์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง ในการดำเนินการจะต้องเข้าใจถึงทั้งบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษใหม่ ต้องเข้าใจพื้นฐานปรัชญาการศึกษาไทย รวมถึงเข้าใจองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมการดำเนินชีวิตของผู้เรียน โดยความเข้าใจเหล่านี้ควรเป็นความรู้พื้นฐานที่สั้นและกระชับ ชัดเจนและเข้าใจง่าย ตลอดจนมีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนด้วย โดยบุคคลในวงการศึกษาไทยตั้งแต่ผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้บริหาร ครู จนถึงตัวผู้เรียนเองจะต้องมีความเข้าใจในแนวปฏิบัติและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างเพียงพอ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ถ้าพิจารณาจากข้อมูลศักยภาพของคนไทยกับขีดความสามารถในการแข่งขันที่ International Institute for Management Development : IMD รายงานประเทศไทยมีความสามารถโดยรวม ปี 2549 อยู่อันดับที่ 32 จาก 60 ประเทศ ในปี 2562 และ ปี 2563 IMD ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของ 63 ประเทศทั่วโลก โดยรวมประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน ปี 2562 อยู่อันดับที่ 25 ส่วนปี 2563 อยู่อันดับที่ 29 โดยด้านประสิทธิภาพภาครัฐปี 2562 อยู่อันดับที่ 20 ส่วนปี 2563 อยู่อันดับที่ 23 ด้านประสิทธิภาพภาครัฐกิจ ปี 2562 อยู่อันดับที่ 27 ส่วนปี 2563 อยู่อันดับที่ 23 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ปี 2562 อยู่อันดับที่ 45 ส่วนปี 2563 อยู่อันดับที่ 44 สำหรับด้านการศึกษา ปี 2562 อยู่อันดับที่ 56 ส่วนปี 2563 อยู่อันดับที่ 55 นอกจากนี้ ภาพโดยรวมของการศึกษาของประเทศไทยยังไม่เป็นที่พอใจนัก ตัวชี้วัดสำคัญตัวหนึ่งคือผลคะแนนทดสอบ O net ซึ่งสำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ได้เสนอข้อมูลผลการสอบ O net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 สอบ 4 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย ผู้เข้าสอบ 495,250 คน มีคะแนนเฉลี่ย 56.20 วิชาภาษาอังกฤษ ผู้เข้าสอบ 495,217 คน มีคะแนนเฉลี่ย

43.55 วิชาคณิตศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 495,206 คน มีคะแนนเฉลี่ย 29.99 และ วิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 495,223 คน มีคะแนนเฉลี่ย 38.78 ภาพรวมผลสอบ O-net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบด้วยวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และ วิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลสอบปีการศึกษา 2562 ส่วนวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา สำหรับการทดสอบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 สอบ 4 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย ผู้เข้าสอบ 357,051 คน มีคะแนนเฉลี่ย 54.29 วิชาภาษาอังกฤษ ผู้เข้าสอบ 352,119 คน มีคะแนนเฉลี่ย 34.38 วิชาคณิตศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 357,425 คน มีคะแนนเฉลี่ย 25.46 และวิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 352,867 คน มีคะแนนเฉลี่ย 29.89 ภาพรวมผลสอบ O-net ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประกอบด้วยวิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผลสอบปีการศึกษา 2562 ส่วนวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา และการทดสอบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 สอบ 5 วิชา ได้แก่ วิชาภาษาไทย ผู้เข้าสอบ 363,113 คน มีคะแนนเฉลี่ย 44.36 วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ผู้เข้าสอบ 366,117 คน มีคะแนนเฉลี่ย 35.93 วิชาภาษาอังกฤษ ผู้เข้าสอบ 365,170 คน มีคะแนนเฉลี่ย 29.94 วิชาคณิตศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 365,770 คน มีคะแนนเฉลี่ย 26.04 วิชาวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าสอบ 362,284 คน มีคะแนนเฉลี่ย 32.68 ภาพรวมผลสอบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทุกวิชามีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา การแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาของไทยโดยเฉพาะการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานเป็นเรื่องที่ยากเย็นแสนเข็ญ แม้จะมีความพยายามปฏิรูปการศึกษามากว่า 10 ปี มาจนถึงปฏิรูปรอบสอง เมื่อปี 2552 ก็ยังไม่สามารถทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้นได้อย่างทั่วถึง ดังจะเห็นโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครจะมีมาตรฐานคุณภาพเฉลี่ยเมื่อวัดจากการสอบมาตรฐานต่างๆ สูงกว่าโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลในภูมิภาค โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ประเด็นหลักของปัญหาไม่ใช่เพราะการศึกษาไทยขาดทรัพยากร แต่ขาด “ประสิทธิภาพ” ในการใช้ทรัพยากรอันเนื่องมาจากการขาดความรับผิดชอบของระบบการศึกษาต่อนักเรียนและผู้ปกครองนั่นเอง การเริ่มปฏิรูปการศึกษาจึงต้องมุ่งตรงไปที่การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดความรับผิดชอบ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2555 ; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557 ; สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564) การศึกษาในประเทศไทยปัจจุบันยังมีปัญหา จึงทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา แล้วพาให้เกิดวิกฤตชาติ การแก้วิกฤตต้องทำหลายอย่าง รวมทั้งการรักษาด้วยยุทธศาสตร์ทางปัญญา และการปฏิรูปการศึกษาเพื่อความเข้มแข็งทางปัญญาโดยรอบด้านโดยเร็ว การปฏิรูปการศึกษาจึงเป็นวาระเร่งด่วนของชาติ และประเด็นสำคัญที่จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา คือ การบริหารจัดการ การศึกษาขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ ในปัจจุบันมีการบริหารรวมศูนย์อำนาจสู่ส่วนกลาง มีการจัดองค์กรซ้ำซ้อน ไม่มีเอกภาพด้านนโยบาย และมาตรฐานประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรต่ำ เกิดความเหลื่อมล้ำในโอกาสการเข้ารับการศึกษา กระแสการจัดการศึกษาเพื่อรองรับศตวรรษที่ 21 กำลังเป็นสิ่งที่นิยมทันสมัย และให้ความสำคัญอยู่ในปัจจุบัน เด็กในยุคศตวรรษที่ 21 มีความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็น ตลอดจนสิ่งต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้เป้าหมายการจัดการศึกษาบรรลุ การจัดการเรียนการสอนควรมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ของงานทั้งในส่วนของบุคคลและสังคม โดยถ่ายทอดความรู้ การฝึก อบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยที่เกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พรวิทย์ จันทร์ศิริลิล, 2562)

สรุปได้ว่าการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวมยังไม่เป็นที่น่าพอใจและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกเป็นอย่างมาก ดังนั้น การบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสามารถแข่งขันได้จึงจำเป็นต้องมีผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีสมรรถนะที่สามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของชาติ และสามารถผลิตคนที่เกิดจากการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้ ผู้เขียนจึงมีแนวคิดที่ว่า บุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำพาและผลักดันให้การศึกษามีการพัฒนา และมีคุณภาพสามารถเป็นกลไกในการพัฒนาประเทศชาติได้อย่างดีมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะในสถานศึกษาผ่านการบริหารและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู รวมถึงผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนและชุมชน โดยจำเป็นอย่างยิ่งต้องใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่เพื่อการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มพูน ปรับเปลี่ยนการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทักษะการจัดการศึกษาและ

การจัดการเรียนรู้มีความสามารถบูรณาศาสตร์ต่างๆ มาจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อยกระดับการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

“สมรรถนะ (Competency)” : ความเป็นมา ความหมายและความสำคัญ

ต้นกำเนิดแนวความคิดในเรื่อง “สมรรถนะ (Competency)” นี้มาจากบทความวิชาการของ David C. McClelland นักจิตวิทยาชื่อดังแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดนั่นเอง โดยในบทความได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่าง คุณลักษณะที่ดีของบุคคล (Excellent Performer) ในองค์กร กับระดับทักษะความรู้ ความสามารถ ที่ไปที่มาของบทความครั้งนี้เกิดจากในปี ค.ศ.1970 ทาง US State Department ได้ติดต่อให้บริษัท McBer ที่ David C. McClelland บริหารอยู่ทำการคิดค้นเครื่องมือชนิดใหม่ที่สามารถทำนายผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ได้แม่นยำขึ้น และจะนำมาใช้แทนแบบทดสอบเก่าอย่างการวัด IQ ตลอดจนการทดสอบบุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมกับการทำนายศักยภาพและไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงได้

ในปัจจุบันนั้น สมรรถนะสร้างเสริม (Competency) เป็นคำที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นภารกิจสำคัญยิ่งสำหรับผู้บริหารองค์กร เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานที่รับผิดชอบบรรลุตรงตามความต้องการขององค์กร ปัจจุบันองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้นำเอาสมรรถนะมาใช้ในการบริหารงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ทั้งด้านการสรรหา การพัฒนา การประเมิน และการรักษาบุคลากรในองค์กร ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร สมรรถนะกำลังได้รับความสนใจจากองค์กรต่างๆ ในประเทศไทยก็เช่นกัน องค์กรที่ต้องการนำสมรรถนะ มาใช้ประโยชน์มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ, 2549) มีนักวิชาการให้คำจำกัดความของสมรรถนะไว้หลายท่าน เป็นต้นว่า David McClelland (1973) ซึ่งได้ให้ความหมาย สมรรถนะ คือ คุณลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้น สามารถสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี เป็นไปตามเกณฑ์องค์กรที่กำหนดในงานที่บุคคลรับผิดชอบ David McClelland ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า Competency เป็นสิ่งที่ประกอบขึ้นมาจาก ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ แรงจูงใจ และยังได้แสดงความเห็นว่า ความรู้ ความฉลาดทางสติปัญญา หรือ IQ ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีของผลงานและความสำเร็จโดยรวม แต่สมรรถนะ หรือที่เรียกว่า Competency เป็นสิ่งที่สามารถคาดหมายหรือทำนายความสำเร็จในงานได้ดีกว่า IQ ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่า ผู้ที่ทำงานเก่งไม่ได้หมายถึง ผู้ที่เรียนเก่ง แต่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงานต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการหรือวิชาที่มีอยู่ในตัวเอง มีคุณลักษณะที่ดีและเหมาะสมเพื่อประโยชน์ในงานที่ตนทำ จึงเรียกได้ว่าบุคคลนั้นมี Competency (พชรวิทย์ จันทรศิริสิริ, 2565) ส่วนนักวิชาการในประเทศ เช่น อาภรณ์ ภู่วิทยพันธ์ (2548) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสมรรถนะได้ให้ความเห็นว่า Competency หากแปลเป็นภาษาไทยจะหมายถึงความสามารถ หรือศักยภาพ หรือสมรรถนะ ซึ่งเป็นตัวที่กำหนดรายละเอียดของพฤติกรรมการแสดงออก เป็นการตอบคำถามว่า “ทำอย่างไรที่จะทำให้งานที่ได้รับมอบหมายประสบผลสำเร็จ” มากกว่าการตอบคำถามว่า “อะไรเป็นสิ่งที่หัวหน้างานคาดหวังหรือต้องการ” ทั้งนี้ การกำหนดสมรรถนะจะแบ่งออกเป็น 3 มุมมอง ได้แก่ KSA ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกันไป ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ซึ่งเป็นข้อมูล หรือสิ่งที่ถูกสั่งสมมาจากการศึกษาทั้งในโรงเรียน สถาบันการศึกษา แหล่งฝึกอบรม ที่ประชุม สัมมนาหรือบุคคลศึกษาด้วยตนเอง รวมถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นทั้งในสายวิชาชีพเดียวกันและต่างสายวิชาชีพ ทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่บุคคลพัฒนา และฝึกฝนให้เกิดขึ้น การฝึกฝนปฏิบัติให้เกิดทักษะความชำนาญขึ้นมา ประกอบด้วย ทักษะการจัดการ (Management Skills) และ ทักษะด้านเทคนิคเฉพาะงาน (Technical Skills) และ คุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) หมายถึง ความรู้สึก เจตคติ ทัศนคติ แรงจูงใจของบุคคล ซึ่งเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลที่ติดตัวมาและไม่ค่อยจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาที่เปลี่ยนไป ดังนั้น สมรรถนะ จึงเป็นกลุ่มพฤติกรรมที่องค์กรต้องการจากบุคลากร เพราะเชื่อว่าหากบุคลากรมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานดี และส่งผลให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการไว้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548)

ในส่วนความสำคัญของคำว่า “สมรรถนะ” มีผู้แสดงทัศนะเกี่ยวกับความสำคัญของสมรรถนะไว้หลายท่านด้วยกัน เช่น นักวิชาการต่างประเทศ เช่น Meisingers (2003) ได้สรุปว่า การเพิ่มสมรรถนะ ก็คือ การเพิ่มคุณค่า ซึ่งปัจจุบันนี้มนุษย์

ต้องเผชิญหน้ากับสิ่งท้าทายใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ความสำเร็จของการปฏิบัติงานจึงขึ้นอยู่กับสมรรถนะและทักษะเฉพาะ 5 ประการที่สำคัญ คือ 1) กลยุทธ์ในการช่วยเหลือ 2) ความรู้ทางธุรกิจ 3) ความน่าเชื่อถือในตัวบุคคล 4) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลโดยตรง และ 5) เทคโนโลยีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล Castillo (2005) ได้เสนอว่า ในยุคโลกาภิวัตน์สมรรถนะมีความจำเป็นต่อภาวะการแข่งขันประจำวันตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นองค์กรระดับท้องถิ่นหรือระดับนานาชาติก็ตาม สมรรถนะนับเป็นความจำเป็นเฉพาะที่ต้องให้ความสนใจ และเป็นตัวอธิบายความสามารถในการแข่งขันการผลิต ผลกำไร บทบาท หรือกระบวนการทำงานขององค์กรได้เป็นอย่างดี ยังรวมถึง สมรรถนะสามารถขยายออกหรือเพิ่มพูนขึ้นมาได้อย่างมากมาย เพียงแต่เชื่อมโยงกับโครงสร้าง บทบาทหน้าที่ โครงสร้างองค์กร และที่สำคัญองค์กรต้องสามารถกำหนดจุดยืนของแต่ละตำแหน่งและผลตอบแทนได้อย่างชัดเจน Rosen, Frust และ Blackburn (2006) เสนอว่า องค์กรที่มุ่งเป้าหมายความสำเร็จ จะฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมผู้นำทีมและสมาชิกของทีมงานที่แท้จริง โดยองค์กรที่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากกว่าจะสามารถสร้างผลงานที่มีคุณภาพสูงกว่าองค์กรอื่น Morgan และคณะ (2006) ได้เสนอว่า สิ่งสำคัญและความต้องการสูงสุดในองค์กรคือการบรรลุเป้าหมาย และประเด็นสำคัญที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ก็คือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน สำหรับ Ozcelik และ Ferman (2006) ได้สรุปว่า สมรรถนะปัจจัยสำคัญยิ่งปัจจัยหนึ่งในการจัดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นสิ่งที่ท้าทายของหน่วยงานหรือองค์กร ที่จะพัฒนาความสามารถของบุคคลที่แตกต่างกัน ความแตกต่างทางวัฒนธรรมการทำงานของแต่ละท้องถิ่นและประเทศ ซึ่งหากองค์กรมีระบบการจัดการที่เหมาะสม ก็จะสามารถพัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้สามารถสร้างเสริมงาน และมีการพัฒนาจนสามารถบรรลุเป้าหมายของงานได้ บรรลุทั้งความต้องการขององค์กรและบุคคลได้สรุปว่า การจัดการสมรรถนะนำไปสู่ผลกำไรที่น่าประทับใจของบริษัท ผู้บริหารส่วนมากอุทิศตนให้เวลาเพื่อการดำเนินการขององค์กรที่ดีที่สุด การจัดการสมรรถนะพื้นฐานที่จำเป็น (Competency – based Management : CBM) CBM ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่บริษัทจะต้องทำ และเข้าใจว่าอะไร คือสิ่งที่บริษัทกำลังดำเนินการ กระบวนการทำงาน ความเป็นไปได้ในการวิเคราะห์ผลผลิตของพนักงานแต่ละคน หรือกลุ่มคนงาน การมองหาพนักงานที่มีผลงานดีเด่น ประสิทธิภาพการผลิต การประหยัดต้นทุน หรือ การจ่ายเกินต้นทุนการค้นหากทักษะ ความรู้ และประสิทธิผลของพนักงาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้บริษัทสามารถมองหาความสำเร็จขององค์กรได้ ได้เสนอว่า สมรรถนะเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นตัวชี้ทิศทางและเป็นตัววัดความสำเร็จเติบโตตัวบุคคลซึ่งเป็นทุนมนุษย์ อันเป็นตัวเสริมหน้าทีในการบริการ เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการติดตามงาน และเป็นตัวขับเคลื่อนความสำเร็จที่สำคัญขององค์กร

องค์ประกอบของสมรรถนะ (Competency) มีการเปรียบเปรยสมรรถนะของมนุษย์กับภูเขาน้ำแข็งเอาไว้ ซึ่งการเปรียบเปรยนี้อาจทำให้เราเข้าใจและเห็นภาพของสมรรถนะมากยิ่งขึ้น การเปรียบเปรยนั้นชี้ให้เห็นว่าภูเขาน้ำแข็งที่ลอยอยู่เหนือน้ำซึ่งเป็นเพียงยอดภูเขาน้ำแข็งส่วนน้อยนั่นก็คือความสามารถในการทำงาน (Work Performance) ที่คนทั่วไปได้เห็นหรือองค์กรรับรู้จากหน้าที่ความรับผิดชอบพื้นฐานที่องค์กรกำหนดให้ตนเอง ในส่วนของภูเขาน้ำแข็งที่จมอยู่ใต้น้ำอันมโหฬารนั้นเปรียบเสมือนศักยภาพของมนุษย์ที่ซ่อนอยู่อีกมากมายนอกเหนือไปจากความสามารถในงานที่ปฏิบัติอยู่ตามความรับผิดชอบ ศักยภาพในส่วนนี้มีทั้งแบบที่บุคคลคนนั้นรู้ตัวและมีคนอื่นรับรู้ ตลอดจนศักยภาพที่บุคคลคนนั้นรู้ตัวแต่ไม่มีใครรับรู้ แล้วก็รวมไปถึงศักยภาพแฝงที่ซ่อนอยู่ที่ยังไม่รู้ตัวว่าตนเองมีความสามารถอยู่ด้วย

สมรรถนะที่แท้จริงจึงเปรียบเสมือนน้ำแข็งทั้งก้อนที่รวมความสามารถทุกอย่างที่มนุษย์คนนั้นมี แต่สมรรถนะที่สามารถเห็นและรับรู้ได้ก็คือความสามารถทั้งหมดที่บุคคลคนนั้นมีและรู้ตัวว่ามีตลอดจนสามารถแสดงศักยภาพออกมาให้เห็นได้นั่นเอง บางครั้งสมรรถนะและศักยภาพก็เป็นเรื่องที่ใกล้เคียงกันมาก แต่มักมีลักษณะและวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน บางทีเราอาจพูดว่าเพิ่มสมรรถนะให้สูงขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพให้มากขึ้น หรือเพิ่มศักยภาพให้มากขึ้นเพื่อให้สมรรถนะของเราสูงขึ้น มีการใช้ทั้งสองรูปแบบ แต่ก็ขึ้นอยู่กับนิยามที่ให้นั้น อย่างไรก็ตามทั้งสมรรถนะ (Competency) ในขอบข่ายของการพัฒนาทรัพยากรบุคคลนั้นก็มีความชัดเจนอยู่พอสมควรทีเดียว เราลองมาดูกันดีกว่าว่าสมรรถนะจะมีองค์ประกอบอะไรบ้าง โดยมีองค์ประกอบหลัก คือ 1) องค์ความรู้ (Knowledge) คือความรู้ที่บุคคลคนนั้นมีอยู่ อาจเป็นความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจเองมาแต่กำเนิด หรือเป็นความรู้ที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ ก็ได้ 2) ทักษะ (Skill) คือความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญเฉพาะตัวขึ้น และสามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะนี้เกิดขึ้นได้ทั้งจาก

พรสวรรค์ ตลอดจนการศึกษาและฝึกฝนเป็นประจำ 3) แนวความคิดส่วนบุคคล (Self-Concept) คือ กรอบความคิด ค่านิยม การรับรู้ และสิ่งที่ยึดถือส่วนตัวที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นการตีความส่วนบุคคล 4) คุณสมบัติประจำตัว (Traits) คือคุณสมบัติส่วนบุคคลที่รวมถึงบุคลิกลักษณะนิสัยใจคอ ตลอดจนการกระทำต่างๆ ที่ทำงานเกิดเป็นพฤติกรรมเฉพาะบุคคล นั้นขึ้น รวมไปถึงความสามารถต่างๆ ของบุคคลนั้นด้วย 5) ทักษะ (Attitude) คือการตีความความคิดเห็นตลอดจนมุมมองของบุคคลนั้นต่อสิ่งๆ หนึ่งตามแนวความคิดและความเชื่อ ตลอดจนบรรทัดฐานของตน ซึ่งส่งผลต่อการกระทำ คำพูด และพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้ และ 6) แรงจูงใจ (Motivation) คือสิ่งที่ดึงดูดและกระตุ้นให้เกิดการกระทำที่คนคนนั้นพึงใจจะกระทำ (Wright, 2001)

สรุปความหมายและความสำคัญของ “สมรรถนะ” เป็นกลุ่มพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลที่เกิดจากความรู้ เจตคติ หรือ คุณลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล โดยสมรรถนะเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดในตำแหน่งงานนั้นๆ ทั้งนี้ สมรรถนะจะต้องสามารถวัดได้ สังเกตได้ และสามารถพัฒนาได้ด้วย “สมรรถนะ” แม้วานักวิชาการแต่ละคนให้ไว้แตกต่างกัน แต่ก็มีลักษณะร่วมกัน คือ เป็นพฤติกรรมในการทำงานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของงาน และจะเกี่ยวข้องกับความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะสำคัญส่วนบุคคลอื่นๆ ที่เป็นส่วนประกอบส่งผลให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สมรรถนะ จึงเป็นสิ่งที่ควรจะต้องให้ความสำคัญมากกว่า เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จหรือมีผลงานโดดเด่น นั่นเอง

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

ในปัจจุบัน มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมกับยุคใหม่วิธีหนึ่ง คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง โดยมีสาระสำคัญหลักคือ เป็นวิธีการที่เพิ่มหรือให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนให้เป็นผู้ลงมือทำ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แล้วมีการสะท้อนความคิดในสิ่งที่ทำเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่หรือมีการสรุปองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้จะผ่านการอ่าน การเขียน การพูดและการฟัง ตลอดจนการสะท้อนความคิด ผู้เรียนจะต้องได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งกับเพื่อนในชั้นเรียนและกับครูผู้สอน จะเน้นกระบวนการการทำงานกลุ่ม การอภิปรายในชั้นเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ครูผู้สอนจะลดบทบาทลงจากครูเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ในชั้นเรียนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะให้คำแนะนำเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนจะได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ครูผู้สอนได้ออกแบบไว้ เพื่อให้สามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ในที่สุด และองค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จะเป็นความรู้ที่ติดตัวผู้เรียนไปตลอดและจะเป็นความรู้แบบ “รู้แล้วรู้เลย” เพราะเป็นองค์ความรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือสกัดด้วยตนเอง ซึ่งผ่านการตรวจสอบและสะท้อนกลับในเรื่องของความถูกต้องสมบูรณ์จากครูผู้สอนเป็นอย่างดี

Active Learning มีผู้ใช้คำภาษาไทยแตกต่างกันออกไปหลายคำ เช่น การเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบใฝ่รู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดประสบการณ์แบบปฏิบัติการ การเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้แบบกระตือรือร้น และการเรียนรู้แบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เป็นต้น Active Learning เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ (Analyze) การสังเคราะห์ (Synthesize) การการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Discussion) ระดมสมอง (Brain Storming) และการทำกรณีศึกษา (Case Study) เป็นต้น โดยกิจกรรมที่นำมาใช้ควรช่วยพัฒนาทักษะการ คิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร การนำเสนอที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม บทบาทของผู้เรียนนอกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและผู้เรียนกับ ผู้เรียนด้วยกันด้วย ครูผู้สอนควรลดบทบาทในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนในลักษณะการบรรยายลง และเพิ่มบทบาท ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึง การจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการเรียนรู้ให้มากขึ้นจึงจะประสบความสำเร็จได้ (สถาพร พงษ์พิบูล, 2559) ในแนวทางการจัดการศึกษาในยุคใหม่ตามแนวคิดที่ประเทศสิงคโปร์นำมาใช้ คือ นโยบายสอนให้น้อยแต่ให้เรียนรู้มากขึ้น หรือ “Teach Less Learn More” ซึ่งก็นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญต่อการ

เปลี่ยนแปลงแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่จำเป็นต้องเน้นให้ผู้เรียนได้มีบทบาทในการเรียนรู้โดยต้องเป็นผู้เรียนรู้ที่มากขึ้น และชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้คิด ผู้ลงมือทำ ค้นหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ในขณะที่บทบาทของครูกลับจะต้องลดน้อยลง โดยที่ครูผู้สอนจะกลายเป็นผู้กระตุ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่ให้ความสะดวกและเป็นผู้จัดเตรียมประสบการณ์ในการเรียนรู้ และผู้คอยชี้แนะให้ผลสะท้อนกลับจากการลงมือปฏิบัติของผู้เรียน ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้จะสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างแท้จริง (ธีรดา ขำทอง, 2558) ดังนั้น การสอนน้อย เรียนมาก (Teach Less Learn More-TLLM) ซึ่งประเทศ สิงคโปร์ได้นำมาใช้ในโรงเรียนต่างๆ อย่างแพร่หลาย จนสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้มีประสิทธิภาพ โดยครูจะมีการปฏิสัมพันธ์ต่อกันช่วยเหลือ ตอบคำถาม และแก้ปัญหา เกิดเป็นชุมชนนักปฏิบัติขึ้น (Community of Practice - CoP) TLLM ครูผู้สอนจะมีบทบาทในการสอนน้อยลง โดยเป็นเพียงผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ผ่านการทำกิจกรรม และให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกันได้สะท้อนความคิด ว่าได้เรียนรู้ อะไรและยังไม่ได้เรียนรู้อะไร เพื่อครูจะได้มาออกแบบกิจกรรมต่อ ครูจะมีหน้าที่สังเกตพฤติกรรมเด็ก เป็นรายบุคคลและคอยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การจัดสภาพการเรียนรู้แบบนี้ ผู้เรียนจะตื่นตัว อย่างไรก็ตามครูต้องเตรียมการสอนตลอดเวลา แนวคิดนี้ไม่ได้หมายความว่าครูทำงานน้อยลง หากแต่ต้องทำงานหนักขึ้น เพราะต้องคิดหาวิธี คิดออกแบบการเรียนรู้ จูงใจให้นักเรียนทบทวนว่าในแต่ละกิจกรรมของการ เรียนรู้ นักเรียนได้เรียนรู้อะไร และอยากเรียนรู้อะไรเพิ่มขึ้นอีก อาจเรียกว่า เป็นการเรียนแบบผู้เรียนกำหนดและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้นี้ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจอย่างคงทน หรือยั่งยืนมากขึ้น (จันทรชลิ มาพุทธ, 2555)

สรุปได้ว่า จากโจทย์ที่ท้าทายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อการก้าวหน้าในศตวรรษใหม่ หรือ ยุคใหม่ นั้น การจัดการศึกษาจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้เยาวชนของประเทศเติบโตขึ้นมาด้วยการเป็นคนที่มีทั้งเก่ง ดี และมีความสุข สามารถลงมือทำ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีทักษะในการสะท้อนความคิดในสิ่งที่ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ หรือสามารถสรุปองค์ความรู้ ในการจัดการเรียนรู้จะผ่านการอ่าน การเขียน การพูดและการฟัง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งกับเพื่อนในชั้นเรียนและกับครูผู้สอน เน้นกระบวนการการทำงานกลุ่ม การอภิปรายในชั้นเรียน ในการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ครูผู้สอนเป็นเพียงผู้คอยชี้แนะให้คำแนะนำเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียน ดังนั้น วิธีในการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องตอบโจทย์ในการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ การเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้และมีความสอดคล้องเหมาะสมในยุคนี้เป็นอย่างดี

ความหมายการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

ได้นักการศึกษาและนักวิชาการที่สนใจการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ให้ความหมายและคำอธิบายไว้หลายท่าน เช่น นักวิชาการต่างประเทศ เช่น Meyers and Jones (1993) เสนอว่า Active Learning เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ข้อมูลสารสนเทศ ความคิดรวบยอด รวมทั้ง ทักษะ ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความรู้ ทักษะที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างสรรค์ การทดสอบ และการปรับปรุงแก้ไขโดยผู้เรียนเอง และ Shenker, Goss & Bernstein, (1996) ได้สรุปว่า Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเองมากกว่าที่จะเป็นผู้รับแต่ฝ่ายเดียว สำหรับนักวิชาการในประเทศ เช่น ทิศนา ขัมมณี (2554) ได้สรุปว่าการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เป็นกระบวนการเรียนที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่ง “ความรู้” เกิดขึ้นจากประสบการณ์ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว เช่น กิจกรรมการอ่าน การเขียน การโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหาของผู้เรียนร่วมกัน ส่วน สำนักมาตรฐานการศึกษา (2560) ได้อธิบายความหมาย Active Learning ว่าเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้ลงมือทำ เป็นการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งด้วยการบูรณาการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง แนวความคิด และทักษะผ่านกิจกรรมต่างๆ รวมถึงมีบทบาทในการเรียนรู้ของตนเอง ทางด้าน จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง (2558) ได้สรุปว่า Active Learning คือ แนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถคิดและมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ร่วมกันและแสดงความคิดเห็นของตนเอง ร่วมกับผู้อื่นในการรับผิดชอบผลของการปฏิบัติ โดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน

นำความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและในโลกแห่งความเป็นจริง สำหรับ ปราวีณญา สุวรรณณัฐโชติ (2551) ได้สรุปว่า การเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ดำเนินกิจกรรมการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผู้เรียนจะสามารถสร้างความเข้าใจและค้นหาความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมที่มี แยกแยะความรู้ใหม่ที่ได้รับกับความรู้เก่าที่มี สามารถประเมินคุณค่าเดิมและสร้างแนวคิดของตนเอง ซึ่งเรียกว่ามีการเรียนรู้เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างจากวิธีการเรียนรู้ระดับผิวเผิน โดยเน้นการรับรู้ข้อมูลและจดจำข้อมูลเท่านั้น ส่วน ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ได้กล่าวถึงว่า การเรียนรู้เชิงรุกนั้น บทบาทของผู้สอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Active Learning จะต้องจัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เป็นการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัตส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือกัน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ท้าทายและให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย รวมถึงการวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และสุดท้ายครูผู้สอนจะต้องต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดของผู้เรียน

สรุปว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญรูปแบบหนึ่ง โดยมีสาระสำคัญหลัก คือ การเพิ่ม หรือ ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้เรียนส่งเสริมให้เป็นผู้ลงมือทำ ลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง แล้วสะท้อนความคิดในสิ่งที่ทำเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ โดยจัดการเรียนรู้ผ่านการฟัง พูด อ่าน เขียน รวมถึง ผู้เรียนจะต้องได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งกับเพื่อนในชั้นเรียนและกับครูผู้สอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ บูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการสรุป และผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ Active Learning ของครู

สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับครู โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้เป็นสมรรถนะประจำสายงานของครู การจัดการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนมีลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักเน้นผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีความเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และสามารถพัฒนาได้ ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของเขา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งทางสมอง สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม ดังนั้น ครูจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจ มีความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด สมรรถนะ คุณลักษณะสำคัญของผู้เรียน สามารถจัดสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน เลือกสื่อและจัดแหล่งเรียนรู้ได้เหมาะสม กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล ที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ครูจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ออกความรู้มาเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ สร้างความเข้าใจได้ด้วยตนเอง (ทิตนา ขมมณี, 2551) นอกจากนี้ บัณฑิต ทิพากร (2550) ได้เสนอว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูผู้สอนจะต้องก้าวข้ามมวลสาระวิชา สู่การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษใหม่ ซึ่งครูจะไม่ใช่ผู้สอน หากแต่ผู้เรียนจะเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง สู่การลงมือปฏิบัติ โดยเป็นการจัดการที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติและลงมือกระทำ ปรับเปลี่ยนบทบาทผู้เรียนจากผู้รับเป็นผู้เรียนที่มีส่วนร่วม และได้ช่วยเหลือเพื่อนๆ ให้ได้เข้าใจวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายของรายวิชา เน้นการสืบเสาะ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ปรับการเรียนจาก Passive Learning เป็น Active Learning ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีกว่าการเรียนแบบการรับรู้แบบตั้งรับ หรือ Passive Learning ซึ่งเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลจากครูสอน โดยเป็นวิธีที่ผู้เรียนไม่ได้รับการตอบกลับจากครูสอน

จากการเรียนรู้ในลักษณะของการเรียนรู้แบบตั้งรับ หรือ Passive Learning กับการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning นี้ Meyers and Jones (1993) ได้ให้สรุปว่าเป็นการเรียนรู้ที่ต่างกัน การเรียนรู้แบบตั้งรับ หรือ Passive Learning นั้นผู้เรียนเห็น รับรู้ รับฟัง และประยุกต์ความรู้เพื่อการนำไปใช้ส่งผลการเรียนรู้พัฒนาได้เพียง ร้อยละ 50 ในขณะที่การเรียนรู้แบบเชิงรุก หรือ Active Learning ผู้เรียนได้ร่วมมือและลงมือปฏิบัติจริงส่งผลการเรียนรู้พัฒนาได้ถึง ร้อยละ 90 เช่น การนำเสนอผลงานต่างๆ เรียนรู้ในสถานการณ์จำลองได้มีการฝึกปฏิบัติในสภาพจริง เชื่อมโยงกับสถานการณ์ต่างๆ ส่วน Partnership for 21st Century Learning (2009) ได้สรุปการสอนแบบ Active Learning เป็นวิธีการสอนที่ครูจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กับประสบการณ์ตรง และได้ทบทวนสื่อสารกับตนเองและผู้อื่น รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้สึกผูกพัน เห็นคุณค่าของการเรียน ผู้สอนมีความสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพและหาวิธีการส่งเสริมและพัฒนาแรงจูงใจ ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับบทบาทให้พร้อมและพัฒนาตนเองให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนไป (Changing World) คล่องแคล่ว ยืดหยุ่นตามกระแสการเปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ต้นตัวอย่างตลอดเวลา มีความกระตือรือร้นที่จะฝึกฝนทักษะวิทยาการเพื่อถ่ายทอดผู้เรียนที่ทันสมัย ปรับการสอนแบบใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ใช้เทคนิคและวิธีการเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีรูปแบบครบวงจรเพื่อการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ครูต้องมีความคิดที่กว้างไกล ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสอน ครูต้องไม่เพียงแต่เอาใจใส่ผู้เรียนเท่านั้น หากแต่ต้องมีทักษะในการ “สร้างแรงจูงใจ” ของผู้เรียนให้รักการเรียนรู้ สนุกกับการเรียนรู้ และกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเรียน ครูควรมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ ดังคำกล่าวของ John Dewey ที่ว่า “Good Teacher is not only one who can teach but let students teach themselves”

คุณลักษณะที่สำคัญ และตัวอย่างเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

การจัดการเรียนรู้ Active Learning เป็นการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจะมีธรรมชาติของการเรียนรู้ที่น่าสนใจ ผู้เขียนขออ้างอิงแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวถึงคุณลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้แบบ Active Learning ดังเช่น Meyers and Jones (1993) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ว่าหลักการสำคัญของการเรียนรู้จากประกอบด้วยองค์ประกอบหลักการสำคัญ ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกเกี่ยวกับการได้พูด ได้ฟัง ได้อ่าน ได้เขียน และได้สะท้อน ความรู้สึก แสดงความคิดเห็นจากความรู้ที่ผู้เรียนได้รับไปแล้ว ในขณะที่ Shenker, J.I., Goss, S.A. and Bernstein, D.A. (1996) ได้ระบุว่า คุณลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ไว้ว่าการเรียนรู้แบบ Active Learning ต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทบาทการเรียนรู้ของตนเองมากกว่าการรับความรู้หรือทักษะใหม่ๆ มาใช้โดยเป็นผู้รับฝ่ายเดียว การที่ผู้เรียนได้กระทำการสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองจะนำไปสู่การคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองกำลังทำอยู่ เป็นการเรียนรู้ที่มีคุณค่า น่าตื่นเต้นสนุกสนาน สอดคล้องกับความรู้ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน และ Bonwell, Charles C., and James, A Eison (1991) ได้สรุปถึงธรรมชาติของการเรียนรู้แบบ Active Learning ว่าประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งลดการถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปยังผู้เรียนให้น้อยลงและพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนโดยลงมือกระทำมากกว่าที่นั่งฟังเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม อ่าน อภิปราย และเขียน รวบรวมพื้นฐานและคุณค่าที่มีอยู่ในผู้เรียน ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดระดับสูงในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผลการนำไปใช้ และ ผู้เรียนและผู้สอนรับข้อมูลป้อนกลับจากการแสดงความคิดเห็นอย่างรวดเร็ว

สำหรับรูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning ขอเสนอตัวอย่างหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ที่สามารถนำมาใช้ได้กับผู้เรียนทุกระดับ ทั้งรายบุคคล แบบกลุ่มเล็ก และแบบกลุ่มใหญ่ สถาพร พงศพิศกุล (2559) ได้เสนอตัวอย่างรูปแบบหรือเทคนิค การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning ได้ดังนี้

1) การเรียนรู้ในลักษณะแบบแลกเปลี่ยนความคิด (Think-Pair-Share) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดขึ้นแต่ละคน โดยใช้เวลาประมาณ 2-3 นาที (Think) จากนั้นให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนคนอื่น ๆ ประมาณ 3-5 นาที (Pair) และให้นำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด (Share)

2) การทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led review sessions) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาข้อสงสัยในประเด็นต่างๆ ในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน โดยมีครูจะคอยชี้แนะช่วยเหลือกรณีที่มีปัญหา

3) การเรียนรู้โดยใช้เกม (Games) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมเข้าบูรณาการในการเรียนการสอน ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งในขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงาน หรือขั้นการประเมินผล

4) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative learning group) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้มีกิจกรรมทำงานร่วมกับผู้เรียนอื่น โดยจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 3-6 คน และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน

5) การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student generated exam questions) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนร่วมกันสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่ได้เรียนรู้มาแล้ว

6) การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student debates) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นเพื่อยืนยันแนวคิดของตนเองหรือกลุ่ม

7) การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research proposals or project) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ เรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้ หรือสร้างผลงาน และสะท้อนความคิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรือ อาจเรียกว่าการสอนแบบโครงงาน (project-based learning) หรือ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning)

8) การเรียนรู้แบบการเขียนบันทึก (Keeping journals or logs) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนจดบันทึกเรื่องราวต่างๆ ที่ได้พบเห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน รวมทั้งเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

9) การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze case studies) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้อ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ปัญหาภายในกลุ่ม แล้วนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้เรียนทั้งหมด

10) การเรียนรู้แบบแผนผังความคิด (Concept mapping) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนออกแบบแผนผังความคิด เพื่อนำเสนอความคิดรวบยอด และความเชื่อมโยงกันของกรอบความคิด โดยการใช้เส้นเป็นตัวเชื่อมโยง อาจจัดทำเป็นรายบุคคลหรืองานกลุ่ม แล้วนำเสนอผลงานต่อผู้เรียนอื่นๆ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคนอื่นได้ซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนเชิงรุก หรือ Active Learning มีหลากหลายวิธีซึ่งครูสามารถเลือกใช้แนวทางเหล่านี้มาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน อันจะส่งผลดีต่อการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และเป็นการจัดการเรียนที่สอดคล้องกับความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพของเขาได้อย่างแท้จริง

บทสรุป

สรุปได้ว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หรือ Active Learning เนื่องจาก ครูจะต้องสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด และมีความเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน จัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง ให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาให้เข้าใจ ถึงมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด พิจารณาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีสอนและเทคนิคการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รูปแบบการเรียนรู้แบบ Active Learning จะเป็นกลไกการสอนที่ผู้สอนใช้ในการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนตื่นตัวได้ลงมือปฏิบัติกระทำ เช่น ได้ฝึกฝน ฝึกภาคปฏิบัติหรือโครงงาน/กิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิด

ประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ ได้แนวทางการเรียนรู้ ใฝ่หาความรู้และแก้ปัญหาได้ฝึกคิด ค้นคว้า จนเกิดการเรียนรู้จริงและตัดสินใจได้เองมีรูปแบบสอนน้อยลงเรียนให้มากขึ้น โดยผู้สอนจะเป็นผู้สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดเป็นแรงบันดาลใจแห่งการเรียนรู้ของตนเอง ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนที่ดึงดูดและสร้างจิตผูกพัน ในการเรียนให้แก่ผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *บทบาทของครูในการเรียนรู้แบบ Active Learning*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=12972&Key>.
- จันทรชลิ มาพุท. (2555). สอนน้อยเรียนมาก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 23(2), 33-43.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอาง. (2558). *Active Learning แนวทางในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก <http://chitnarongactivelearning.blogspot.com/2015/09/active-learning>.
- ณชนัน แก้วชัยเจริญกิจ. (2550). *ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา: บทบาทของครูกับ Active Learning*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก <http://www.pochanukul.com>.
- ทศนา แชมมณี. (2551). *รูปแบบการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2554). *ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรตา ข่านอง. (2562). การเรียนรู้แบบ “สอนน้อยเรียนมาก” ในศตวรรษที่ 21 กับการเรียนรู้เชิงพุทธ. *วารสารมหาจุฬาริชาการ*, 6(1), 145-157.
- บัณฑิต ทิพากร. (2550). การพัฒนาคุณภาพครูในสถาบันอุดมศึกษา ใน *ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ บรรณาธิการ อาจารย์มีอาชีวะ: แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราวิณยา สุวรรณณัฐโชติ. (2551). *การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พชรวิทย์ จันทรศิริกร. (2562). *สมรรถนะและการจัดการเชิงกลยุทธ์*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- _____. (2565). *สมรรถนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. มหาสารคาม : ตักสิลาการพิมพ์.
- พิณสุตา สิริธรรังสี. (2552). *ภาพการศึกษาในอนาคต 10-20 ปี*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวให้พ้นกับดักของตะวันตก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สถาพร พุทธิภูมิ. (2559). *การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก https://km.buu.ac.th/article/frontend/article_detail/141.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ศูนย์วิจัย ศศिवัฒน์ และ แบงค์ งามอรุณโชติ. (2555). ระบบบริหารและการเงินเพื่อสร้างความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ใน *เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2554 “ยกเครื่องการศึกษาไทย :สู่การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง”*, 15 กุมภาพันธ์ 2555 บางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ บี โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์ เซ็นทรัลเวิลด์. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). *คู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย*. กรุงเทพฯ: พี.เอ. ลีฟวิ่ง.
- _____. (2553). *คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน: คู่มือสมรรถนะหลัก*. นนทบุรี: บริษัท ประชุมช่าง จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.). (2564). *สทศ. ประกาศผลสอบโอเน็ต ป.6, ม.3 และ ม.6 ปีการศึกษา 63 ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับปีก่อน*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/100907>.

- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุกัญญา รัชมิธรรมโชติ. (2549). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วย Competency BASED LEARNING*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนา อินเตอร์พรีนซ์.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2555). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก www.onec.go.th.
- อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์. (2548). *Competency Dictionary*. สืบค้น 25 พฤศจิกายน 2565. จาก http://idea.ac.th/hr/data/hr_scorecard/competency_31_01_48.pdf.
- Bonwell, C. C., & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating Excitement in the Classroom*. Washington, DC: ERIC Digest.
- Greengard, S. (1999). *Competency Management Delivers Spectacular Corporate Gains, Workforce*. Costa Mesa: March.
- Meisinger, S. (2003). *Adding Competencies Adding Value HR Magazine*. Alexandria: Jul.
- Meyers, C.; & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Özçelik, G., & Ferman, M. (2006). Competency approach to human resources management: Outcomes and contributions in a Turkish cultural context. *Human Resource Development Review*, 5(1), 72-91.
- Partnership for 21st Century Learning. (2009). *21st Century Skills : Learning for Life in Our Times*. Retrieved 24 August 2022. from <https://books.google.co.th/books?isbn=111815706>.
- Rosen, B., Furst, S., & Blackburn, R. (2006). Training for virtual teams: An investigation of current practices and future needs. *Human Resource Management: Published in Cooperation with the School of Business Administration, The University of Michigan and in alliance with the Society of Human Resources Management*, 45(2), 229-247.
- Shenker, J. I. , Goss, S. A. & Bernstein, D. A. (1996). *Instructor,s Resource Manual for Psychology: Implementing Active Learning in the Classroom*. Retrieved 24 August 2022. from <https://s.prych/uiuic.edu/~jskenker/active.html>.
- Wright, L. (2001). *HR Competencies : Getting Them Right*. Toronto: Canadian HR Reporter.

The Balance of Life in Buddhist Dimensions

Phramahapirat Korn Angsumalee^{1*} Phramaha Yothin Yodhiko¹ Phrakhruwinaithornsuwan Suwanno²
 and Kanjana Hansriworapong³

¹ Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

² Independent Scholar, Thailand

³ Chumpae Area Revenue Branch office, Revenue Department, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Pirat Korn2512@gmail.com

ABSTRACT

This academic article aims to study and present The Balance of Life in Buddhist Dimensions. Balance or life balance is important and necessary for human life because good life balance will bring happiness in life, enabling human beings to live their lives in moderation. Able to adapt to live in every situation that changes all the time the balance of that life starting from health, personal life, work life, family life and life in society. In order to achieve the balance of life, human beings need to develop a quality of life in a condition that can continue from birth to death, by being able to adapt both physically and behaviorally to maintain a livelihood. A good life balance can be achieved. Human beings must be trained, refined, and develop behaviors in life, to be able to live properly and appropriately, create life balance in the Buddhist dimension. There is a doctrine on the threefold principle that mentions guidelines for the development of human behavior in terms of body, speech, and mind for humans to study and put into practice, until being able to live happily. Applying the threefold principle to develop life balance will make humans have a good life balance in all dimensions of life both physical dimensions. Mental and emotional, economic and social aspects, and also encourages Buddhists to understand the teachings correctly, can be applied for their own benefit and society further.

Keywords: Balance of Life, Buddhist Dimensions, Buddhism

คุณภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนา

พระมหาภิรัฐภรณ์ อัสมาลี^{1*} พระมหาโยธิน โยธโก¹ พระครูวินัยธรสุวรรณ สุวณโณ² และ กาญจนา หาญศรีวรพงศ์³

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ประเทศไทย

² นักวิชาการอิสระ ประเทศไทย

³ สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาสุมพไพร กรมสรรพากร ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Piratkom2512@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งเสนอคุณภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ สามารถปรับตัวให้อยู่ได้ในทุกสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เริ่มตั้งแต่สุขภาพกาย สุขภาพใจ ครอบครัวยุคใหม่ และชีวิตในสังคม ซึ่งความสมดุลของชีวิตนั้นมนุษย์จำเป็นต้องมีการพัฒนา โดยการที่มนุษย์สามารถปรับตัวทั้งทางร่างกายและพฤติกรรมเพื่อดำรงชีวิตที่ดีต้องได้รับการฝึกหัด ขัดเกลา พัฒนา ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การสร้างคุณภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนา มีหลักธรรมคำสอนว่าด้วยหลักไตรสิกขา ได้แก่ ด้านกาย วาจา ใจ เพื่อให้มนุษย์ได้ศึกษาและนำไปประพฤติปฏิบัติได้อย่างมีความสุข การนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เกิดความสมดุลในทุกมิติทั้งมิติทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม และยังส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจในหลักธรรมคำสอนได้อย่างถูกต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และสังคมต่อไป

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต, มิติทางพระพุทธศาสนา, พระพุทธศาสนา

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ยุคโลกาภิวัตน์ ที่โลกเต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก การมีวัตถุดิบสนองความต้องการอย่างพร้อม ทำให้มนุษย์เข้าใจผิดคิดว่า วัตถุคือสิ่งที่ตอบสนองความต้องการทั้งหมดของชีวิต มนุษย์พยายามพัฒนาวัตถุเพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกาย แต่ไม่ได้พัฒนาทางด้านจิตใจ ผู้คนเห็นคุณค่าทางวัตถุมากกว่าคุณค่าทางจิตใจ อันเป็นเหตุให้มนุษย์เสียคุณภาพของชีวิตและตกอยู่ภายใต้การครอบงำของวัตถุ สภาพความไม่มีคุณภาพชีวิตนับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในสังคมยุคปัจจุบัน ในขณะที่มนุษย์พัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรและสร้างเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนั้นก็พัฒนาความสามารถเชิงการจัดการและความรู้เชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปด้วย แต่ในทางกลับกันมนุษย์กลับใส่ใจการยกระดับจิตใจน้อยลง ไม่ศรัทธาต่อสภาวะที่สูงกว่าความเป็นมนุษย์เห็นว่าความต้องการของมนุษย์เป็นสิ่งที่แน่นอนชัดเจนที่สุดจนเป็นอำนาจกำหนดความเป็นไปของตลาดและการเมือง ด้วยเหตุนี้ ทรัพยากรและเทคโนโลยีทั้งหลายจึงถูกนำมาใช้สนองความต้องการของคนเป็นส่วนใหญ่จนนำมาซึ่งความพร่องในภาวะธรรมชาติ ธรรมชาติเสียคุณภาพ ทำให้เกิดภัยธรรมชาติรุนแรง จนโลกกลายเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัยสำหรับมนุษย์เอง รวมทั้งหลักคุณค่าและระบบการจัดการทรัพยากรที่แตกต่างนำมาซึ่งสงครามความคิดที่ฉุนเผ่ามนุษย์ให้เสื่อมลง (ไชย ณ พล, 2539) ดังนั้น การสร้างคุณภาพชีวิตให้เกิดขึ้นในมนุษย์ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะได้รับส่งเสริม พัฒนา หรือแก้ไข ปรับปรุงให้เกิดความสมดุล

“การเดินทางต้องมีแผนที่และเข็มทิศนำทางฉันใด การดำเนินชีวิตหรือกิจการงานก็ต้องมีทฤษฎีเป็นเครื่องนำทางฉันนั้น” ทฤษฎีเป็นการอธิบายเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งๆ ที่คนเราใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อปฏิบัติสิ่งต่างๆ ตลอดเวลาที่เราดำเนินชีวิต ได้พัฒนาทฤษฎี “การรักษาคุณภาพชีวิต” มาตั้งแต่ พ.ศ. 2537 จากกรอบแนวคิด “พลวัตสมดุล” (The Homeodynamics) เพื่ออธิบายความสมดุลของชีวิตที่ต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจดำเนินชีวิตให้มีความสุข มีสุขภาพแข็งแรงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยมีความเชื่อว่าเป้าหมายของการมีชีวิตคือความต้องการการคงอยู่ (Existing) จึงทำให้มนุษย์มีความ สามารถของตัวเองทั้งด้านร่างกายและพฤติกรรมในการสร้าง ปรับ

และควบคุมตัวเอง เพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต (Basic needs) ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความผาสุก (Well-being) จนหมดอายุขัย (แก้ววิบูลย์ แสงพลสิทธิ์, 2566)

คุณภาพชีวิตที่ดีจะเกิดขึ้นได้นั้น มนุษย์ต้องได้รับการฝึกหัด ขัดเกลา พัฒนาพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมคำสอนว่าด้วยเรื่อง ไตรสิกขา ที่กล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ทางด้าน กาย วาจา ใจ เพื่อให้มนุษย์ได้ศึกษาและนำไปประพฤติปฏิบัติให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข หลักไตรสิกขาเป็นระบบการปฏิบัติธรรมที่ครบถ้วนสมบูรณ์ครอบคลุมถึงมรรคมีองค์ 8 เนื่องจากมรรคมีองค์แปดเป็นหลักปฏิบัติที่ส่งเสริมความมีคุณภาพที่ดีงาม เป็นหลักปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนที่เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา หรือ ข้อปฏิบัติที่เป็นกลางตามกฎธรรมชาติหรือสายกลาง ที่มีความหมายว่าพอดี ซึ่งตรงกับที่นิยมใช้กันในปัจจุบันว่า คุณภาพหรือสมดุล (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552) นั่นเอง

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จะนำเสนอเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ (1) คุณภาพด้านร่างกาย (2) คุณภาพด้านจิตใจและอารมณ์ (3) คุณภาพด้านเศรษฐกิจ และ (4) คุณภาพด้านสังคม โดยนำหลักไตรสิกขามาพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การรักษาคุณภาพหรือสร้างคุณภาพภายในร่างกายของตนเอง โดยต้องเข้าจำร่างกายมนุษย์เป็นองค์รวม จะต้องมีความพยายามในการสร้างคุณภาพของอารมณ์ ซึ่งเป็นทางสายกลาง มีเหตุผล เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อบุคลิกภาพจิตและสุขภาพกาย การฝึกจิตด้วยการนั่งสมาธิจะทำให้เกิดการพัฒนาจิตให้มีความแข็งแกร่ง เพื่อก่อให้เกิดเป็นคุณภาพชีวิตที่ดี

ความหมายของคุณภาพ

คุณภาพ (balance) เป็นสิ่งที่มนุษย์สัมผัสอยู่ตลอดเวลา เป็นส่วนของการดำรงชีวิต เช่น การทรงตัวไม่ให้ล้ม การนั่ง ยืน เดิน หรือทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งธรรมชาติได้ พยายามสร้างการทรงตัวให้อยู่ได้โดยอัตโนมัติ เช่นเดียวกับในงานต่างๆ ที่ใช้ชีวิตประจำวันต้องใช้หลักดุลยภาพเข้าช่วยเช่นกัน เพราะเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐาน หากไร้ซึ่งดุลยภาพ ความสมบูรณ์ก็ไม่ได้ ดุลยภาพจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกสิ่งทุกอย่าง ทั้งสำหรับตัวมนุษย์ และสำหรับสิ่งแวดล้อมทั้งปวง ดุลยภาพเป็นภาวะที่ทำให้สิ่งทั้งหลายดำรงคงอยู่และดำเนินไปได้ด้วยดี

ดุลยภาพทั่วไป หมายถึง การถ่วงน้ำหนักหรือแรงปะทะที่เท่ากัน แต่ในทางศิลปะ ดุลยภาพมีความหมายรวมถึงการประสานกลมกลืน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ ในรูปทรงหนึ่งหรือในงานศิลปะชิ้นหนึ่ง (ชลูด นิ่มเสมอ, 2539)

ดุลยภาพ คือ ภาวะของความเท่ากันหรือความเสมอกัน เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันกับน้ำหนักที่เท่ากัน และเมื่อนำมาวางลงบนคานโดยมีระยะห่างจากจุดศูนย์กลางเท่ากันแล้วจะเกิดการนิ่งอยู่กับที่ คือมีดุลยภาพ แต่ถ้าก่อนน้ำหนักไม่เท่ากันแล้วคานจะเอียงเราจะต้องนำก้อนที่มีน้ำหนักมากกว่าไปใกล้จุดศูนย์กลางและก้อนที่มีน้ำหนักน้อยวางห่างจากจุดศูนย์กลางจึงจะทำให้เกิดดุลยภาพได้ ในทางศิลปะและการออกแบบนั้น เราแทนค่าของก้อนน้ำหนักเป็นภาพที่เห็นด้วยตา เช่น น้ำหนักที่เป็นเส้น รูปร่าง รูปทรง และสี ซึ่งเป็นการรับรู้ได้ด้วยประสาทตา (มานิช กงกะนันท์, 2538)

ความสมดุล คือ องค์ประกอบในงานออกแบบทัศนศิลป์ที่เกี่ยวกับการมองเห็นสิ่งที่น่าสนใจ ที่จัดวางภายในงานออกแบบนั้น ว่า “อะไร” อยู่ “ตรงไหน” (“what” is “where”) และเมื่อมองแล้วให้ความรู้สึกไปสองทาง คือรู้สึกว่ามีความเท่ากันทั้งสองข้าง (Symmetry) และรู้สึกว่ามันไปข้างใดข้างหนึ่ง (Asymmetry) (วัฒนาพร เชื้อนสุวรรณ, ม.ป.ป.)

ดังนั้น ความสมดุล หรือดุลยภาพของชีวิต จึงเป็นความสามารถในการสร้างความสมดุลทางด้านร่างกายและจิตวิญญาณ ด้วยการส่งเสริมและสร้างเสริมการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ สร้างการเป็นผู้มีสุขภาพจิตที่ดี เป็นผู้มีความประพฤติที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ชุมชน ได้อย่างประสานกลมกลืนและมีความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ความสำคัญของดุลภาพ

ดุลยภาพนั้นมิใช่ให้ความหมายไว้พอจะนำมากล่าวได้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน “ดุลยภาพ” เป็นคำนามแปลว่า ความเท่ากัน ความเสมอกัน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Equality, Balance (ดำเนิน การเดิน และ เสถียรพงษ์ วรรณปก, 2545) คำว่า Balance ที่หมายถึงเครื่อง

ซึ่ง ทำให้สมดุล ทำให้อยู่นิ่ง ทำให้เท่ากันทั้งสองข้าง หรือตรงกับคำว่า Equal เท่ากันในขนาด จำนวนและคุณค่า เช่น ผู้มีอายุเท่ากัน ระดับเดียวกัน ความสามารถเท่ากัน (กนิษฐา นาวารัตน์, 2540) ในทางเศรษฐศาสตร์เป็นการปรับปริมาณความต้องการซื้อ ให้เท่า กับปริมาณความต้องการขายโดยผ่านกลไกราคา (Price Mechanism) และทำให้เกิดราคาดุลยภาพ (ธัญ วงศ์กิริตวานิชย์, 2566) ทางสังคมมนุษย์พยายามสร้างระบบสังคมที่ดุลยภาพขึ้น ตัวอย่างเช่น การเคารพ อาวุโส การมีกฎเกณฑ์ต่างๆ ในสังคมเพื่อให้เกิดความขัดแย้งน้อยที่สุดนั้น คือ การสร้างดุลยภาพทางสังคม (Social Balance) หรือการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Harmony) ในทางศาสนาพุทธมีแนวคิดในทางเดียวกัน คือ การเดินทางสายกลางก็คือการไม่สุดโต่ง เพราะถ้าสุดโต่ง ก็จะเสียดุล เช่น การขึ้นสายพินที่ตึงเกินไปสายพินก็จะขาด หย่อนเกินไปก็จะมีเสียง ไม่ไพเราะ การเดินทางสายกลางย่อมจะเกิดประโยชน์มากที่สุด ทางสายกลางก็คือการสร้างดุลยภาพนั่นเอง

ในทางสังคมนั้น สังคมไทยเคยเชื่อเรื่องการประสานประโยชน์ คือ ถ้ามีผลประโยชน์ขัดกันทั้ง สองกลุ่มก็พยายามประสานประโยชน์โดยพบกันครึ่งทางจนเป็นที่ยอมรับได้ของทั้งสองฝ่าย เพื่อกลับไปสู่สันติสุข ไม่เกิดความขัดแย้ง เมื่อมีความขัดแย้งขึ้นใหม่ก็จะใช้หลักการประสานประโยชน์ต่อไป ในแง่ของการเจรจาธุรกิจหรือในเรื่องทางการเมืองก็ตาม จุดเน้นอยู่ที่ผลการเจรจาที่ทั้งสองฝ่ายต่างยอมรับได้ ไม่ใช่อยู่ว่าการได้เปรียบอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมหันต์ เพราะนั่นคือความล้มเหลวทั้งหลายทั้งปวง ดังกล่าวนี้นี้ คือการพยายามสร้างสันติสุขในสังคม นั่นคือการจำกัดการสูญเสียดุลยภาพ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2559)

ดุลยภาพ (Balance Or Equilibrium) คือสภาพการได้ดุลของสรรพสิ่ง แต่ไม่ได้หมายความว่ามีการหยุดนิ่งอยู่กับที่จะมีการเคลื่อนไหว แต่ผลสุดท้ายก็จะกลับมาสู่ดุลยภาพอีกเป็นระยะๆ และนี่คือสิ่งที่นำไปสู่การเกิดระเบียบ (Order) ขึ้นในสังคมมนุษย์ แต่บางครั้งเมื่อความเป็นระเบียบถูกทำลายบ่อยครั้งจนคนเริ่มไม่แน่ใจ ก็เกิดความคิดว่า หรือว่าสังคมมนุษย์มีลักษณะไร้ระเบียบ (Chaos) แต่สิ่งที่จะคิดต่อไปได้คือถ้าปรากฏการณ์เกิดขึ้นเอาแน่นอนไม่ได้เข้าลักษณะการไร้ระเบียบของสรรพสิ่ง ก็จะไม่สามารถมีการจัดตั้งสถาบันอันใดทั้งสิ้น และการคงอยู่ของสังคมก็จะถูกระทอนเพราะค่านิยม บทสถาณจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ แต่เท่าที่มีมนุษย์และสังคมมนุษย์มาจนปัจจุบันนี้ แม้จะมีความไร้ระเบียบเกิดขึ้นเป็นบางครั้ง แต่โดยทั่วไปกฎเกณฑ์ต่างๆ ตั้งแต่กฎเกณฑ์ของจักรวาลจนถึงสิ่งที่มีในสังคมมนุษย์เองก็จะมีลักษณะมีระเบียบ

ดุลยภาพเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ แต่การเสียดุลจะเกิดเป็นระยะๆ ประเด็นสำคัญที่สุดอยู่ที่ว่าระบบ ทั้งระบบชีวภาพหรือระบบสังคมจะต้องสามารถเคลื่อนตัวเข้าสู่ดุลยภาพในที่สุด และมีลักษณะที่มีดุลยภาพอยู่ระยะเวลาหนึ่ง จากนั้นก็อาจจะมีเหตุให้เกิดการเสียดุลยภาพอีก ระบบก็ต้องพยายามเวียนกลับไปสู่การได้ดุล โดยภาพรวมดุลยภาพจะเกิดขึ้นโดยมีช่วงเวลามากกว่าการเสียดุล เพราะไม่มีสังคมไหนที่จะมีดุลยภาพโดยไม่มีการเสียดุลเนื่องจากสังคมมีความพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่โครงสร้างทางเศรษฐกิจ ความเชื่อ ค่านิยม ที่สำคัญที่สุด ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เมื่อเป็นเช่นนี้ความสามารถของการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงโดยปัจเจกบุคคลและโดยสังคม ก็จะเป็นดัชนีชี้ถึงความสามารถของการกลับเข้าสู่ดุลยภาพได้เร็วหรือช้าอย่างไร (ลิขิต ธีรเวคิน, 2552)

ดุลยภาพและความยั่งยืนของการพัฒนา เป้าหมายของพระพุทธศาสนานั้นคือ “การเข้าถึงความจริง” และ “ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง” โดยมีเป้าหมายรองลงมาคือ การได้รับความสุข ความเบิกบาน และการตื่นรู้ในช่วงทุกเวลาของชีวิต ดังนั้น การพัฒนาบุคคลและสังคมในพระพุทธศาสนาเน้นไปที่มนุษย์ โดยเอามนุษย์มาเป็นศูนย์กลาง (Human Center) ในการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาที่แท้นั้นจะต้องเป็นไปอย่างรอบด้านด้วยวิธีการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่เกื้อกูลให้มีความสุข (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร, 2549)

พระมหาจุฬชัย (ว.วชิรเมธี) กล่าวว่าใครต่อใครก็คงปรารถนาจะมี “ชีวิตที่ดี” แต่ อะไรคือความหมายของการมีชีวิตที่ดี บางทีก็เป็นเรื่องที่ยากจะนิยาม ในพุทธศาสนา เรามีวิธีนิยามชีวิตที่ดีอยู่อย่างหนึ่ง นั่นก็คือ การกำหนด “เป้าหมายที่ดี” ให้กับชีวิต เมื่อชีวิตบรรลุถึงเป้าหมายที่ดีนั้นได้แล้ว ก็เท่ากับว่า คนๆ หนึ่ง ได้บรรลุถึง “ชีวิตที่ดี” แล้ว

อะไรคือเป้าหมายของชีวิตที่ดีเพื่อที่จะมีชีวิตที่ดีตามแนวพุทธ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ชีวิตที่ดีต้องมีเป้าหมาย อย่างน้อย 3 ระดับด้วยกัน

1. เป้าหมายของชีวิตที่ดีในปัจจุบัน (ระดับที่เห็นได้ด้วยตา)
2. เป้าหมายของชีวิตที่ดีในอนาคต (ระดับเลียดาเห็น)
3. เป้าหมายของชีวิตที่ดีในขั้นสูงสุด (ระดับการมีชีวิตสมบูรณ์)

เป้าหมายของชีวิตที่ดีในปัจจุบัน องค์ประกอบของการมีชีวิตที่ดีในปัจจุบัน หมายถึง การมีชีวิตที่ดีในระดับที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ซึ่งเป็นเรื่องภายนอกทั่วไปในระดับชีวิตประจำวัน และการมีตัวตนอยู่ในสังคม มี 4 มาตรฐาน คือ

1. มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค อายุยืน
2. มีงานมีเงิน มีอาชีพสุจริต พึ่งตนได้ในทางเศรษฐกิจ
3. มีสถานภาพดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม
4. มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าเชื่อถือ

เป้าหมายของชีวิตที่ดีในอนาคต องค์ประกอบของการมีชีวิตที่ดีในอนาคต หมายถึง การมีชีวิตที่ดีในระดับที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่า หากแต่เป็นเรื่องความเจริญงอกงามภายในของจิตใจ ต้องใช้ปัญญาพิจารณาจึงจะรู้ว่ามีความเจริญพัฒนาไม่น้อยเพียงไร มี 5 มาตรฐาน คือ

1. มีความอบอุ่นซาบซึ้งใจ ไม่อ้างว้างเปลี่ยวดาย มีหลักยึดเหนี่ยวใจให้เข้มแข็งด้วยศรัทธา
2. มีความภูมิใจในชีวิตสะอาด ที่ได้ประพฤติแต่การอันดีงามด้วยความสุจริต
3. มีความอिमใจในชีวิตมีคุณค่า ที่ได้ทำประโยชน์ตลอดมาด้วยน้ำใจอันเสียสละ
4. มีความกล้าวกกล้ามั่นใจ ที่จะแก้ไขปัญหานำชีวิตและการกิจไปได้ด้วยปัญญา
5. มีความโล่งจิตมั่นใจ มีทุนประกันภพใหม่ด้วยได้ทำไว้แต่กรรม

เป้าหมายของชีวิตที่ดีในขั้นสูงสุด องค์ประกอบของการมีชีวิตที่ดีในขั้นสูงสุด หมายถึง การมีชีวิตที่ดีในระดับที่สามารถอยู่ในโลกได้ อย่างมีความสุขทั้งทางกายและทางใจ มีภูมิคุ้มกันในการเผชิญชีวิตทั้งในยามปกติและในยามวิกฤตได้อย่างสงบและเป็นฝ่ายได้กำไร อยู่เสมอ กระทั่งขั้นสูงสุด คือ การมีชีวิตที่เป็น อิสระจากความทุกข์ทั้งปวงสามารถดำเนินชีวิตด้วยปัญญาบริสุทธิ์ มีชีวิตที่สงบสุขอย่างแท้จริง มี 4 มาตรฐาน คือ

1. ถึงถูกโลกธรรมกระทบ ถึงจะพบความผันผวนปรวนแปร ก็ไม่หวั่นไหว มีใจเกษมศานต์มั่นคง
2. ไม่ถูกความยึดติดถือมั่นบีบคั้นจิต ให้ผิดหวังโศกเศร้า มีจิตโล่งโปร่งเบาเป็นอิสระ
3. สดชื่น เบิกบานใจ ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ผ่องใส ไร้ทุกข์ มีความสุขที่แท้
4. รู้เท่าทันและทำการตรงเหตุปัจจัย ชีวิตหมดจดสดใสเป็นอยู่ด้วยปัญญา

เป้าหมายของชีวิตที่ดีดังกล่าวมานี้ คือ ดัชนีชี้วัดการมีชีวิตที่ดีของปัจเจกบุคคล ใครปรารถนาจะมีชีวิตที่ดีงามล้ำเลิศ ก็ควรพัฒนาชีวิตตามแนวทางข้างต้นนี้ให้สมบูรณ์ไปทีละขั้น อย่างน้อยที่สุด แม้ยังไม่สามารถพัฒนาไปจนถึงขั้นสูงสุด ก็ควรยกระดับชีวิตให้มีชีวิตที่ดีงามระดับพื้นฐาน 4 ประการเบื้องต้นให้สมบูรณ์เสียก่อน จากนั้น จึงค่อยๆ พัฒนาต่อไปตามลำดับ จนกว่าจะถึงขั้นสูงสุดที่สามารถอยู่ในโลกแต่ไม่ถูกโลก “กัด” ได้อย่างรื่นรมย์ชีวิตที่ดีนั้นเป็น “ของขวัญ” ที่ไม่มีใครสามารถหยิบบั่นให้เราได้ มีก็แต่ตัวเราเท่านั้นที่จะต้องหยิบบั่นให้แก่ตัวเองด้วยตัวเองและเพื่อตัวเอง (พระมหาวิฑูริย์ (ว.วชิรเมธี), 2550)

ความสมดุลหรือดุลยภาพถือว่ามีส่วนสำคัญสำหรับชีวิต ทุกชีวิตเมื่ออุบัติขึ้นมานบนโลกนี้มนุษย์ทุกรูปนามไม่ว่าจะมีความเป็นอยู่หรือมีสถานะอย่างไร ไม่ว่าจะเป็นยากดีมีจน ทุกคนมีต้นทุนชีวิตที่เท่าเทียมกัน คือ ต้นทุนในความเป็นคน แต่เมื่อเติบโตขึ้นมีการเรียนรู้ เกิดการสะสมความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นในสภาวะแวดล้อมที่ต่างกันจึงมีผลทำให้คนเรามีต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกัน สภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่เรียนรู้เป็นสิ่งที่หล่อหลอมให้คนมีต้นทุนชีวิตที่แตกต่างกันไปทั้งในทางที่ดีและไม่ดี การสร้างสมดุลให้กับชีวิตเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขมีคุณภาพหรือมีดุลยภาพชีวิตที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น โดยทั่วไปคนหรือมนุษย์นั้นคือสิ่งมีชีวิตที่ประกอบไปด้วยร่างกายและจิตใจหรือในทางพุทธศาสนาใช้คำว่ารูปกับนาม ในการสร้างความสมดุลให้กับชีวิตจึงต้องสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นทั้งภายในร่างกายและจิตใจ (กาญจนา หาญศรีวรพงศ์, 2561)

สรรพสิ่งที่มีอยู่บนโลกนี้ ล้วนเป็นการสร้างสรรค์ของธรรมชาติทั้งสิ้น แม้ว่าจะมีสิ่งต่างๆ ที่ถูกประดิษฐ์ (สร้าง) ขึ้นมามากมายโดยมนุษย์ก็ตาม ก็เป็นเพียงผลิตขึ้นมาจากพื้นฐานที่มีอยู่ก่อนแล้วในธรรมชาติ สิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่นั้นเกิดขึ้นตามแผนการ ตามกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ไม่มีอะไรที่เป็นความบังเอิญ ทุกปรากฏการณ์เป็นไปตามที่ควรเป็น สัมพันธ์สืบต่อกันโยงใยถึงกันหมด มีสิ่งหนึ่งสิ่งใดเกิดจึงมีอีกสิ่งเกิด เมื่อมีปัจจัยต่อสิ่งหนึ่งก็ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องต่อมา ธรรมชาติ

ได้ออกแบบสรรพสิ่งไว้ละเอียดอ่อนแยบยลลึกซึ้งรวมทั้งได้กำหนดกฎเกณฑ์ของปฏิกิริยาหรือการปฏิสัมพันธ์ไว้เรียบร้อยทุกขั้นตอน การทำปฏิกิริยาของวัตถุธาตุชนิดต่างๆ เป็นไปตามกำหนดของธรรมชาติ และมนุษย์ก็เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติองค์ประกอบของธาตุต่างๆ ที่มีอยู่ในร่างกายมนุษย์จึงเป็นองค์ประกอบของสิ่งที่มีอยู่ในโลกนี้ ความเป็นไปของมนุษย์จึงมีธรรมชาติที่เป็นตัวกำหนดในพื้นฐานให้มีอายุยืนยาวหรือมีสุขภาพดีหรือไม่ แต่ด้วยความฉลาดของมนุษย์ที่สามารถเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์พัฒนาสิ่งต่างๆ มาตลอดหลายยุคหลายสมัย แล้วเรียนรู้ที่จะแก้ไขความบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตเพื่อจะได้หลุดพ้นจากสิ่งที่ธรรมชาติให้มา เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่บนโลกนี้ได้อย่างมีความสุขและนานที่สุด มนุษย์ได้ดำเนินชีวิตและพัฒนาชีวิตจนเกิดเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสามารถดำเนินชีวิตในภาวะปัจจุบันได้ดีขึ้นในเชิงพฤติกรรม การมีสุขภาพ จึงหมายถึง การมีชีวิตที่เป็นปกติสุข ระบบต่างๆ ของร่างกายทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพสามารถทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี มีชีวิตที่สร้างสรรค์ (เจลิยว ปิยะชน, 2552)

ชีวิตมนุษย์ไม่ใช่มีเพียงร่างกายอย่างเดียว ชีวิตของมนุษย์มีกายกับใจ เพราะฉะนั้น จึงต้องมีดุลยภาพของใจด้วยอีกส่วนหนึ่ง ทั้งกายและใจต่างก็ต้องมีภาวะที่เรียกว่า “ดุลยภาพ” ถ้าหากมนุษย์เสียดุลยภาพทางกายก็จะเกิดโรคทางกาย ถ้าหากเสียดุลยภาพทางจิตใจก็จะมีโรคทางจิตใจ นอกจากดุลยภาพทางกายและดุลยภาพทางจิตใจ ในทางพระพุทธศาสนา ดุลยภาพที่ลึกซึ้งลงไปกว่านั้นก็คือ ดุลยภาพแห่งธรรม การปฏิบัติธรรม ต้องมีดุลยภาพ คือ ความพอเหมาะพอดี ถ้าไม่พอเหมาะพอดี ก็เกิดโทษ ดังนั้น จึงต้องปรับศรัทธากับปัญญาให้สมดุลกันอันจะเป็นหนทางสู่ความมีดุลยภาพชีวิตและมีความสุขซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดในการดำเนินชีวิต (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2540)

ดังนั้น มิติแห่งการสร้างความสุขของชีวิตนั้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องสร้างความสมดุลในทุกมิติให้ประสานสอดคล้องไปด้วยกันจะขาดมิติใดมิติหนึ่งไม่ได้ แต่อย่างไรก็ตามนอกจากความสมดุลทางด้านร่างกายด้านจิตใจและอารมณ์และทางด้านสังคมแล้ว สิ่งหนึ่งที่ส่งเสริมความสมดุลของชีวิตให้ครบถ้วนบริบูรณ์ยิ่งขึ้น มนุษย์จำเป็นต้องมีความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจที่พอเหมาะพอดีเพื่อเป็นตัวช่วยส่งเสริมให้การดำเนินชีวิตมีดุลยภาพชีวิตที่ดีและสมบูรณ์อย่างแท้จริง ความสมดุลของชีวิตเป็นความสุขและความสำเร็จของแต่ละบุคคลที่ได้บรรลุสู่เป้าหมายที่บุคคลต้องการ ความสมดุลของชีวิตเป็นเรื่องเฉพาะบุคคลที่แตกต่างกัน มนุษย์ไม่สามารถสร้างความสมดุลของชีวิตตนเองได้จากรูปแบบหรือวิธีการปฏิบัติที่เหมือนกับบุคคลอื่นได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้มนุษย์ทุกคนมีองค์ประกอบพื้นฐานเหมือนกันคือประกอบด้วยร่างกายและวิญญาณ โดยที่ร่างกายที่สมดุลจะประกอบด้วยโครงสร้างของร่างกาย สุขภาพ และบุคลิกภาพ ส่วนวิญญาณที่สมดุลเป็นการพัฒนาทั้งด้านสติปัญญาและอารมณ์หรือจิตใจ ทั้งนี้ทุกคนต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมที่เป็นครอบครัว เพื่อน ชุมชน การรักษาความสมดุลของชีวิตจึงเริ่มจากการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นกับตนเองก่อน อันจะนำสู่ความสมดุลของสังคมต่อไป

หลักแห่งดุลยภาพในทางพระพุทธศาสนา

ชีวิตของมนุษย์นั้น เมื่อมองตามหลักพระพุทธศาสนานับว่าเป็นการประชุมกันเข้าของส่วนประกอบต่างๆ มีส่วนสำคัญทั้งด้านร่างกายและจิตใจที่ประกอบกันรวมเรียกว่า เบญจขันธ์ ที่มี 5 ส่วนประกอบกัน แล้วย่อยออกมาคือ รูปกับนาม หรือ กายกับจิต โดยรูปหรือกาย ประกอบด้วยธาตุ 4 ได้แก่ ดิน น้ำ ลม ไฟ ประกอบกันเป็นเซลล์ต่างๆ นามคือ เวทนา (ความรู้สึก สุข-ทุกข์ เศร้า) สัญญา (การจำได้หมายอารมณ์) สังขาร (สิ่งที่ปรุงแต่ง ถูกปรุงแต่ง สร้างสรรค์เจตนาต่างๆ) และวิญญาณ (ส่วนที่รับความรู้ทางอายตนะทั้ง 6) (จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี, 2546) เมื่อชีวิตมนุษย์ประกอบไปด้วยรูปกับนามที่ประกอบกันเข้าของขันธ์ 5 มนุษย์จึงเป็นสิ่งมีชีวิตประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนประกอบของโลก เมื่อบังเกิดขึ้นมาบนโลกแล้วมนุษย์ทุกรูปนามต่างต้องการมีความสุขมีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่การจะมีชีวิตที่ดีมีคุณภาพนั้นมนุษย์จะต้องได้รับการพัฒนาให้มีความเจริญขึ้นหรือดีขึ้น ให้มีความสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์ คือ มีคุณภาพ ศักยภาพ ประสิทธิภาพ และสมรรถภาพสมบูรณ์ในความเป็นมนุษย์ (จิตรจันงค์ สุภาพ, 2550)

สภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขเรียกได้ว่า เป็นชีวิตที่มีความสมดุลหรือมีดุลยภาพชีวิตที่ดี (ธเนศ ธิลหวัง, 2558) ในทางวิทยาศาสตร์ ชีวิต คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสสารกับพลังงาน ร่างกายซึ่งเป็นสสารคือเครื่องมือของจิตใจซึ่งเป็นพลังงาน สองอย่างนี้จะต้องปฏิสัมพันธ์กันและพึ่งพากันจึงจะทำงานได้ดีในทางพระพุทธศาสนา ชีวิต คือ สิ่งประกอบกันเข้า

เป็นสองส่วน ส่วนแรกคือ ร่างกาย เป็นรูปธรรม สามารถสัมผัสได้ด้วยระบบประสาท ตาเห็น มือจับต้องสัมผัสได้ อีกส่วนหนึ่งเรียกว่า จิตใจ มองไม่เห็น สัมผัสไม่ได้ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าไม่มี เพราะจิตเป็นนามธรรม เป็นพลังงานที่อยู่ในร่างกายของคน และทำงานได้ トラบใดที่จิตใจกับร่างกายยังอยู่ด้วยกัน ชีวิตของคนก็อยู่ ยังสร้างพฤติกรรมทำได้ทั้งที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษได้ (สนอง วรอุไร, 2549) ชีวิตที่มีคุณภาพจึงเป็นคุณภาพของชีวิต หากมนุษย์สามารถพัฒนาชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีใน 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจและอารมณ์ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ก็จะทำให้เป็นผู้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จากแนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนานั้น ความสมดุลของชีวิตที่ได้จากการนำหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนามาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีชีวิตที่ดีมี 4 ด้าน ดังนี้

1. คุณภาพด้านร่างกาย

คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย เป็นการที่ร่างกายของบุคคลมีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่ทุพพลภาพสามารถทำงานได้เป็นปกติ คำว่า สุขภาพกายคือ ความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายโดยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บและสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ได้อย่างปกติสุขการดูแลสุขภาพร่างกายในปัจจุบันชาตินี้ ก็ช่วยให้ร่างกายแข็งแรงและมีอายุยืนได้เช่นกัน หลักการสร้างคุณภาพด้านร่างกายมี 5 ประการ ดังนี้

1) ทำสิ่งที่ เป็นสัปปายะ คือ ทำในสิ่งที่ดีและทำให้มีความสุขสบายต่อสุขภาพของตนเองที่มีผลต่อการดูแลสุขภาพนั้นมี 4 ประการ (ม.อ. (ไทย) 14/189/277) คือ (1) อवास ที่อยู่อาศัยเป็นที่สบายต่อสุขภาพ หมายถึง อवासที่มีสิ่งแวดล้อมดี มีอากาศบริสุทธิ์ ไม่มีมลภาวะเป็นพิษ ไม่ร้อนเกินไป ไม่หนาวเกินไป เป็นต้น การได้อยู่ในอवासเช่นนี้จะทำให้มีความสุขกายแข็งแรงและอายุยืน (2) โภชนะ อาหารเป็นที่สบายต่อสุขภาพ หมายถึง อาหารที่มีประโยชน์ มีคุณค่าทางอาหารครบถ้วน และปลอดจากสารพิษ เป็นต้น (3) ฤดู ภูมิอากาศในแต่ละช่วงของปี ฤดูนั้นมีความสำคัญต่อสุขภาพ เป็นสาเหตุแห่งการเจ็บป่วยอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะในช่วงรอยต่อของการเปลี่ยนแปลงฤดู หากร่างกายปรับตัวไม่ทันก็อาจจะเจ็บป่วย หรือ ถึงขั้นเสียชีวิตได้ (4) อิริยาบถ อิริยาบถนั้นก็มีความสำคัญต่อสุขภาพมาก ในแต่ละวันเราจะต้องผลัดเปลี่ยนอิริยาบถให้สม่ำเสมอ ให้เกิดความสมดุลกัน เลือดยอดในท้องจะไหลเวียนได้สะดวก ไม่เกิดการเมื่อยล้าเพราะอยู่ในอิริยาบถใดอิริยาบถหนึ่งนานเกินไป ซึ่งจะเป็เหตุให้เกิดการเจ็บป่วยได้

2) รู้จักประมาณในสิ่งที่ เป็นสัปปายะ คือการรู้จักประมาณ หรือการรู้จักความพอดี เช่น เรื่องอาหาร เมื่อเราจัดหาอาหารที่ดี มีประโยชน์ได้แล้ว อาหารนี้ก็ได้อีกว่าเป็นอาหารสัปปายะ แต่ในเวลารับประทานอาหารนั้นเราต้องรู้จักประมาณ ต้องรู้จักความพอดี ไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไป การรับประทานอาหารอย่างพอดีนั้น ความพอดีของแต่ละคนนั้นไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับสภาพร่างกายและเพศภาวะ สำหรับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและพระภิกษุในสมัยพุทธกาลนั้นฉันภัตตาหารเพียงมือเดียวก็เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายแล้ว เพราะหน้าที่ของนักบวชคือการปฏิบัติธรรมและสอนธรรมะ ไม่ได้ทำงานที่ใช้แรงงานหนักเหมือนฆราวาสบางอาชีพ จึงไม่จำเป็นต้องฉัน ภัตตาหารมาก พระพุทธองค์ตรัสสอนสังส์การฉันมือเดียวไว้ว่า “เราฉันอาหารมือเดียว...สุขภาพมีโรคพาลน้อย กระปรี้กระเปร่า มีพละทานมีสมบูรณ์ อยู่สำราญ” (ม.ม. (ไทย) 12/225/236)

3) บริโภคสิ่งที่ ย่อยง่าย คืออาหารที่รับประทานเข้าไปแล้วจะย่อยง่ายหรือย่อยยากขึ้นอยู่กับเหตุอย่างน้อย 2 ประการ คือ ประเภทของอาหาร และความคุ้นเคยกับอาหาร โดยประเภทของอาหารนั้น หากเป็นอาหารจำพวกเนื้อสัตว์จะย่อยยาก แต่ถ้าเป็นผักผลไม้จะย่อยง่าย ส่วนความคุ้นเคยกับอาหารนั้นคือ คนแต่ละท้องถิ่นและแต่ละชาติจะคุ้นเคยกับอาหารแตกต่างกันไป หรือบางคนคุ้นเคยกับอาหารดีๆ ประณีต แต่เมื่อต้องไปรับประทานอาหารที่ไม่ประณีต ก็เป็เหตุให้ระบบการย่อยทำงานไม่เป็นปกติหรือไม่ย่อยเพราะไม่คุ้นเคยกับอาหารนั้น ในยุคที่ผู้คนใช้ชีวิตแบบเร่งรีบ อาหารแปรรูปได้เข้ามามีบทบาทในการอำนวยความสะดวก หลายคนชื่นชอบเพราะทำให้การใช้ชีวิตง่ายขึ้น การรับประทานโดยส่วนใหญ่จึงเป็นอาหารแปรรูปหรือถนอมอาหารเกือบทั้งหมด จึงส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายด้วย

4) การเป็นผู้เที่ยวในกาลอันสมควร การเป็นผู้เที่ยวในกาลอันสมควร หมายถึง การงดเว้นการงดเที่ยวในเวลาไม่สมควรโดยเฉพาะการเที่ยวกลางคืน เพราะจะเป็นเหตุให้ต้องนอนดึก หรือบางครั้งไม่ได้นอนซึ่งจะทำให้ร่างกายทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว แต่ถ้าไม่เที่ยวกลางคืน ก็จะมีโอกาสพักผ่อนได้เต็มที่ สุขภาพก็จะสมบูรณ์แข็งแรง การแพทย์ในปัจจุบัน พบว่า

การนอนดึกจะทำให้ร่างกายอ่อนล้าเหมือนกับเครื่องยนต์ “Overload” เป็นเหตุให้อายุสั้น การนอนดึกอย่างต่อเนื่องจึงเป็นการเร่งวันตายให้ตัวเอง

5) การประพาดิพรหมจรรย์ ในการประพาดิพรหมจรรย์นั้นเป็นเหตุให้มีสุขภาพแข็งแรงและอายุยืน ทั้งนี้อาจจะไม่เพราะไม่ต้องหมกมุ่นอยู่กับเรื่องกามราคะและไม่ต้องทนทุกข์กับปัญหาทางครอบครัวและสังคมแบบชาวโลก มุ่งหน้าศึกษาพระธรรมวินัยและประพฤติปฏิบัติธรรมเป็นหลัก ส่วนคฤหัสถ์ก็สามารถประพาดิพรหมจรรย์ได้ ด้วยการรักษาศีล 8 ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่างๆ เช่น วันพระหรือช่วงเข้าพรรษา เป็นต้น

2. ดุลยภาพด้านจิตใจและอารมณ์

ดุลยภาพชีวิตด้านจิตใจและอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตด้วยจิตใจที่ แข็งแกร่ง มีสติ เฉลียวฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบแก้ปัญหาได้มีคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม อารมณ์ดีสามารถปรับอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล สามารถจัดการกับความเครียดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีสุขภาพจิตที่ดีได้นั้นคือการเห็นความสำคัญของความสุขที่มีในชีวิตทุกวัน และมีความมั่นใจมากพอที่จะก้าวผ่านอุปสรรคต่างๆ ที่ต้องเผชิญในแต่ละวัน อันที่จริงแล้วสุขภาพจิตก็ไม่แตกต่างจากสุขภาพกายตรงที่ว่าสามารถได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้นได้ (กาญจนา หาญศรีวรพงศ์, 2561)

การเสียดุลยภาพทางจิตใจนั้น ถ้าหากจิตใจได้รับผลกระทบที่รุนแรงก็จะทำให้เสียดุลยภาพทางจิตถึงขั้นที่รุนแรง คนที่เสียดุลยภาพถึงขั้นนี้ ก็คือคนที่มีความเครียดหรือเสียใจไม่สามารถที่จะควบคุมความตื่นเต้น แล้วปล่อยตัวให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เป็นผลดีต่อชีวิตและสังคม เช่น ในยามที่จิตใจเกินไป เมื่อได้โลภธรรมสมปรารถนาแล้วรักษาตัวไม่อยู่ ไม่มีดุลยภาพก็จะทำให้เกิดมีพฤติกรรมไม่ดีตามมา การรักษาดุลยภาพด้านจิตใจ หรือสภาพทางจิตใจนี้จะต้องมาสมดุลกับทางร่างกายด้วย จิตใจเองก็มีภาวะที่เรียกว่ามีดุลยภาพหรือสมดุล จะต้องมาสมดุลหรือดุลยภาพกับร่างกายด้วย เราไม่ใช่มีแต่ร่างกายเท่านั้น เพราะร่างกายกับจิตใจนี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

ถ้าร่างกายของเรากระทบกระเทือน เราเหี่ยวเฉาทางร่างกาย ก็อาจจะมีผลกระทบทำให้จิตใจทำให้เสื่อมโทรมทางร่างกายไปด้วย ในทำนองเดียวกันถ้าเรารักษาร่างกายดี ทำให้จิตใจของเราสบายได้ง่าย เช่น คนที่ร่างกายแข็งแรง ก็ไม่ค่อยมีปัญหาทางร่างกายที่จะทำให้หงุดหงิดกังวลใจ แต่ถ้าร่างกายของเราเกิดความบกพร่อง ป่วยเจ็บขึ้นมา ก็มีโอกาที่จะทำให้จิตใจถูกกระทบกระเทือน หงุดหงิดได้ง่าย ฉุนเฉียวง่าย ถ้าร่างกายเสียดุลยภาพก็จะทำให้ใจเสียดุลไปด้วย ใจเสียดุลก็ทำให้กายเสียดุลไปด้วยคนที่รู้จักปฏิบัติให้ถูกต้อง คือว่าเวลากายเสียดุล ก็เอาใจมาช่วยกาย หมายความว่าคนที่ทำเป็นนั้นจะทำให้ผลย้อนกลับตรงข้าม คนที่ทำไม่เป็นพอร่างกายเสียดุล ใจก็เสียดุลด้วย เสียดุลไปทั้งชีวิต แต่คนที่ทำเป็นพอกายเสียดุล เขาก็ไปเสริมทางจิตใจ เอาจิตใจมาช่วยถ่วงดุลไว้ ทำให้กายได้ดุลสูงขึ้นไป และกลับมาช่วยร่างกายให้ดีขึ้น

3. ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ

ดุลยภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตที่ความจำเป็น ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ คือ ปัจจัยสี่ (อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค) ได้รับการตอบสนองอย่างพอเพียง การดำเนินชีวิตของเราในเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ การทำมาหาเลี้ยงชีพ ความเป็นอยู่หรือเรื่องเศรษฐกิจ อันนี้ก็ต้องมีดุลยภาพเหมือนกัน ดุลยภาพอย่างง่ายที่สุด ก็คือ ดุลยภาพระหว่างการใช้จ่ายกับรายรับ รายได้กับรายจ่ายจะต้องได้ดุลกัน ถ้ารายได้น้อยแต่จ่ายมากก็ต้องเกิดปัญหา เกิดความบกพร่อง ชีวิตในด้านเศรษฐกิจก็เป็นโรค คือจะเป็นปัญหานั้นเอง

โรค แปลว่า สิ่งที่เสียด่าง สิ่งที่ทำให้ไม่สบาย เพราะฉะนั้น ถ้าชีวิตในด้านเศรษฐกิจของเราไม่มีสมดุลหรือไม่มีดุลยภาพ ชีวิตด้านเศรษฐกิจของเราจะต้องไม่สบาย มีความขัดข้อง เพราะฉะนั้น อย่างน้อยก็ต้องให้มีดุลยภาพระหว่างรายได้กับรายจ่าย แต่ดุลยภาพระหว่างรายได้กับรายจ่ายนั้น ไม่ใช่แค่เพียงรายได้รายจ่ายเฉพาะที่มองเห็นว่าได้มาเท่าไรจ่ายไปเท่าไร แต่ดุลยภาพนั้นจะต้องมองไปถึงภาวะสมดุลอื่นๆ ด้วย เช่น การวางแผนเพื่ออนาคตเกี่ยวกับเรื่องของความมั่นคงของชีวิต

ในทางพระพุทธศาสนาท่านจึงพูดถึงดุลยภาพในเรื่องรายได้ รายจ่าย ดังจะเห็นได้ชัด เช่นในหลักธรรมหนึ่งพระพุทธเจ้าตรัสอุปมาว่าการใช้จ่ายเงินของคนเราต้องมีภาวะที่เรียกว่า รายได้เหนือรายจ่าย หรือให้ได้ดุลกันในแง่ที่ว่าไม่ลบ คือไม่ให้เกิดลบ แต่ถ้าบวกไม่เป็นไร อย่างน้อยไม่ให้เป็นลบ ท่านบอกว่าเปรียบเหมือนอย่างอ่างเก็บน้ำอ่างหนึ่ง ที่มีช่องน้ำ

เข้าสู่ช่อง และมีช่องน้ำออกสี่ช่อง เหมือนกับมีรายได้รายจ่ายพอเท่ากัน ก็พอเป็นไปได้ แต่ถ้าหากว่าช่องทางน้ำเข้าน้อย แต่มีช่องทางน้ำไหลออกมาก ก็จะทำให้ปัญหาน้ำไม่พอใช้ ช่องทางน้ำออกก็คือพวกอบายมุข อบายมุขนี้มีใช้แค่เป็นทางน้ำออกในการใช้จ่ายเท่านั้น แต่เป็นทางน้ำรั่วเลยทีเดียว คือเป็นทางรั่วไหลหมดไปเปล่าของรายได้ ถ้ามีทางรั่วคืออบายมุขมากมาย เช่นหมกมุ่นในเรื่องสุรา การพนัน หรือในเรื่องการเอาแต่เที่ยวเป็นต้น อย่างนี้แหละคือทางรั่วไหลของรายได้ ถ้ารั่วไหลอย่างนี้ก็จะไปไม่ไหว

ส่วนในด้านทางเข้าทำนองเป็นหลักไว้เรียกว่า ทัฏฐธัมมิกัตถธรรม คือธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2547) ได้แก่

- 1) ต้องมีความขยันหมั่นเพียร รู้จักจัดการงานในการหาทรัพย์
- 2) ต้องรู้จักเก็บรักษาทรัพย์ และป้องกันภัยอันตรายที่จะเกิดแก่ทรัพย์สิน
- 3) ต้องรู้จักคบคน รู้จักสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ในทางที่เกื้อกูลแก่กิจการงาน และในการที่จะทำให้ชีวิตของเรามี

ความดีงามเจริญก้าวหน้า

- 4) หลักการใช้จ่ายที่ว่าใช้จ่ายแต่พอดีเรียกว่า สมชีวิตา

ส่วนข้อที่ 4 นี้คือเรื่องสมดุลหรือดุลยภาพ ที่เป็นเรื่องทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งนี่เป็นตัวอย่างของดุลยภาพที่จะต้องนำมาใช้จัดการกับด้านเศรษฐกิจ คือชีวิตของการดำรงอยู่การทำมาหาเลี้ยงชีพ ถ้าหากว่าเราทำได้ดีมีดุลยภาพ ชีวิตของเราก็จะเป็นอยู่ได้ด้วยดี นี่ก็เป็นดุลยภาพอีกด้านหนึ่ง ที่ควรนำมาใช้ในการรักษาดุลยภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ ก็คือหลักทัฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ ที่จะยังผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดคือขยันหา หมั่นเพียรปฏิบัติหน้าที่ของตนเองด้วยความอดทน คุ่มครองรักษาทรัพย์ที่หามาได้ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีเพื่อนคบเพื่อนที่ดี หมั่นเข้าหาปราชญ์บัณฑิตคอยชี้ทางผิดถูกให้ ดำเนินชีวิตให้เหมาะสม ใช้จ่ายทรัพย์ให้สมฐานะตนเองอย่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกินตัว การรักษาความเป็นผู้มีเศรษฐกิจที่ดีนั้น เราไม่สามารถควบคุมเศรษฐกิจให้เกิดความสมดุลได้ แต่เราสามารถสร้างความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจในตัวเราได้ ด้วยการใช้จ่ายอย่างพอเหมาะพอดีกับการดำรงชีวิต และวางแผนการใช้จ่าย

4. ดุลยภาพด้านสังคม

ดุลยภาพชีวิตด้านสังคม หมายถึง สภาวะของบุคคลที่สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกที่อยู่รอบตัวได้อย่างสงบ ร่มเย็น และมีความสุข สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีคุณภาพมีมนุษยสัมพันธ์ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ แสดงบทบาทและปรับบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม ส่วนวิธีการรักษาความเป็นผู้มีสถานะในสังคมได้อย่างมีความสุขสงบ ร่มเย็น ไม่เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นนั้น ก็ต้องปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม เพราะเป็นข้อปฏิบัติสำหรับคนที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่หรือคณะ คนที่อยู่ร่วมกันหรืออยู่ใกล้เคียงกันจะต้องอาศัยกันและกัน พระพุทธองค์จึงได้ทรงแสดงหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสมัคสมานสามัคคีไว้ 6 ประการ (สาราณียธรรม 6 ประการ) คือ

1) ตั้งใจทำดีทางกายกรรม (เมตตากายกรรม) คือการตั้งใจทำความดีซึ่งประกอบด้วยเมตตาต่อเพื่อนพรหมจรรย์ ต่อหมู่คณะ ต่อเพื่อนบ้าน ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อสังคมประเทศชาติ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือตั้งใจช่วยทำกิจธุระของบุคคลเหล่านั้นด้วยความเต็มใจเช่น การช่วยงานการทำหน้าที่แทน การพยาบาลใช้เป็นต้น การแสดงกริยาอาการสุภาพ อ่อนโยน ให้ความเคารพนับถือด้วยจิตเมตตา

2) ตั้งใจทำดีทางวาจา (เมตตาวาจากรรม) คือการตั้งใจทำดีทางวาจาซึ่งประกอบด้วยเมตตาต่อเพื่อนพรหมจรรย์ ต่อหมู่คณะ ต่อเพื่อนบ้าน ต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังคือช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์เช่นการสั่งงานแทน การต้อนรับแขก การยกย่อง การกล่าวแนะนำเตือนสติด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพอ่อนหวาน ไพเราะเสนาะโสต ด้วยปิยวาจาด้วยความเคารพนับถือกันด้วยจิตเมตตา

3) ตั้งใจทำดีทางจิตใจ (เมตตามโนกรรม) คือการตั้งใจทำความดีทางจิตใจซึ่งประกอบด้วยเมตตาต่อเพื่อนพรหมจรรย์ ต่อหมู่คณะ ต่อเพื่อนบ้าน ต่อเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังคือคิดสิ่งใดก็คิดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่บุคคลเหล่านั้นด้วยจิตเมตตา มีกระบวนการคิดที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมและส่วนบุคคล

4) ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปัน (สาธารณโภคี) คือการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล แบ่งปันสิ่งที่ตนได้มาโดยชอบธรรมให้แก่ผู้ควรได้รับการแบ่งปันคือได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรมแม้เป็นของเล็กน้อยก็ไม่หวงไว้บริโภคนแต่ผู้เดียวนำสิ่งนั้นมาเฉลี่ยแจกจ่ายให้มีส่วนร่วมได้รับโดยทั่วหน้ากัน

5) การรักษาความประพฤติทางกายและวาจาให้ดีเสมอกับเพื่อน (สีลสามัญญตา) คือการรักษาความประพฤติซึ่งเป็นระดับศีลให้ดีเสมอเหมือนกับพรหมจรรย์ เพื่อนบ้านเพื่อนร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลังคือมีความประพฤติสุจริตดีงามไม่ทำตนให้เป็นที่ยกย่องของหมู่คณะทั้งต่อหน้าและลับหลัง

6) ความเห็นดีงามเสมอกันกับเพื่อน (ทิฏฐิสามัญญตา) คือ การมีความเห็นอันดีงามที่เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายมีทัศนคติดีงามร่วมกันต่อญาติมิตรและสัมพันธกับคนอื่น ๆ ทั้งต่อหน้าและลับหลังคือมีความเห็นชอบร่วมกันในหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาของหมู่คณะมีความเห็นถูกต้องเป็นธรรมและยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน (วิ.ป. (ไทย) 8/274/368)

นอกจากนี้ ศีล 5 ยังเป็นหลักธรรมอีกประการที่สำคัญสำหรับเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การรักษาศีล เป็นการเพียรพยายามเพื่อระงับโทษทางกายและวาจาเพื่อไม่ให้กิเลสเกิดขึ้นครอบงำ ผลที่ได้จากการรักษาศีลมีประโยชน์แก่ตนเองรวมถึงบุคคลอื่น ดังนั้นศีลพื้นฐานในทางพระพุทธศาสนาที่คือ ศีล 5 ที่เป็นสิ่งส่งเสริมให้มนุษย์มีพฤติกรรมทางกาย วาจา และทางใจที่ดีมีคุณธรรม หากทุกคนรักษาศีลและปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด ปัญหาความขัดแย้งในสังคมจะไม่เกิดขึ้น สังคมกินอิ่ม นอนหลับ บ้านเมืองปลอดภัย ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน การรักษาความเป็นผู้มีสถานะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สงบร่มเย็น ไม่เกิดความขัดแย้งกับผู้อื่นนั้นทำได้ด้วยการประพฤติตนเป็นคนดี โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่าด้วยเรื่อง การดำเนินชีวิตในสังคม ทำได้ด้วยการคิดดี ทำดี พูดดี ใช้ชีวิตอย่างมีสติ เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ และให้อยู่ในความผิดของผู้อื่น

การสร้างดุลยภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนา

ชีวิตที่อุบัติขึ้นมานบนโลกนี้ ในทางพระพุทธศาสนาว่าการเกิดนั้นเป็นทุกข์ เมื่อมีชีวิตมนุษย์จึงได้นำความทุกข์มาด้วย การดำเนินชีวิตของมนุษย์จึงจำเป็นต้องเข้าใจโลกและชีวิตเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไม่ทุกข์ ซึ่งก็คือการพัฒนาชีวิตให้อยู่ดีมีสุขมีดุลยภาพหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเอง ความมีดุลยภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสภาวะความพร้อมของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและด้านอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่จะสามารถส่งผลให้เขาดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ธเนศ ถวิลหวัง, 2558) หลักดุลยภาพชีวิตในทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นหลักมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลางที่อยู่ตรงกลางระหว่างความไม่ดี 2 ขั้ว หรือระหว่างความสุดโต่ง 2 ทาง ทางอย่างแรกทีพระพุทธองค์เตือนให้ระวังก็คืออัตถิกลมณานุโยค คือ การบีบคั้นทรมานตน หรือการหมกมุ่นในความทุกข์และในการทำตนให้ลำบาก และกามสุขัลลิกานุโยค คือ การหมกมุ่นในความสุขทางกามหรือสิ่งที่น่าใคร่ที่น่าปรารถนา ซึ่งทั้ง 2 ทางเป็นทางสุดโต่ง เพราะนอกจากจะไม่ทำให้พ้นทุกข์แล้วยังกลับทำให้เป็นทุกข์มากขึ้น ทางที่ถูกต้อง จึงต้องไม่เียงไปทางสุดโต่งทั้ง 2 ทาง (พระไพศาล วิสาโล, 2546) ซึ่งหนทางแห่งความดับทุกข์ทีพระพุทธองค์ได้ทรงตรัสไว้ก็คืออริยมรรคมีองค์ 8 นั่นเอง การสร้างความมีดุลยภาพชีวิตโดยใช้หลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาตามหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตนั้นจะนำมาซึ่งความสามารถในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขที่แท้จริง เนื่องจากหลักไตรสิกขา คือ หลักการพัฒนาความประพฤติทางกาย ทางจิต และปัญญา เพื่อการแก้ปัญหาของมนุษย์ เพื่อความดับทุกข์ นำไปสู่ความสุขและความเป็นอิสระอย่างแท้จริง การสร้างความสมดุลชีวิตตามหลักไตรสิกขา โดยการพัฒนาตามกระบวนการด้านศีล สมาธิ ปัญญา มีดังนี้

1. ด้านศีลสิกขา คือการศึกษาฝึกอบรมพัฒนากาย และวาจา ประกอบด้วย สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะเพราะว่าความถูกต้องทั้งสามอย่างนี้เป็นเรื่องของระเบียบวินัยอันจะควบคุมพฤติกรรมหรือความเคลื่อนไหวทางกาย วาจา ให้ดำเนินไปในทิศทางปกติ ไม่ขัดขวางพัฒนาการของตนหรือสังคม อธิศีลสิกขาช่วยในการสร้างความมีดุลยภาพชีวิตได้ด้วยการปรับสมดุลของชีวิต คือ การสำรวมกาย วาจา แล้วประกอบอาชีพการงานที่สุจริต ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น ดังนั้น อธิศีลสิกขาจึงเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องช่วยในการสร้างดุลยภาพชีวิตทำให้สังคมน่าอยู่ การก่อการร้าย

ฆ่าฆ่าขึ้น ฉกชิงวิ่งราว หรือแม้แต่ปัญหาในสังคมด้านอื่นๆ ย่อมไม่เกิดขึ้น หากทุกคนดำเนินตามหลักแห่งอริสติกสิกขา ซึ่งเป็นหลักการดำเนินชีวิตในขั้นพื้นฐาน

2. ด้านจิตตสิกขา คือการศึกษาฝึกอบรมพัฒนาจิต ประกอบด้วย สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เพราะว่าองค์ประกอบของอริยมรรคทั้งสามประการนี้เป็นเรื่องของ การฝึกฝนอบรม ควบคุมจิตให้รู้จักคิดอย่างเป็นระเบียบ เรียกว่าคิดเป็น การที่มนุษย์จะคิดเป็นโดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่นมีความมั่นคงพอที่จะต้านทานกระแสยั่วยืมจากทวารทิศมิให้หวั่นไหวไปในทางบวกหรือลบ แต่มั่นคง แน่วแน่ เยือกเย็น นั้นเป็นการสร้างจิตให้มีพลัง เป็นฐานในการรองรับสรรพวิชาต่างๆ อย่างมั่นคง สมาธิเป็นวิธีการศึกษาแบบการปฏิบัติ ฝึกฝนอบรมพัฒนาจิตให้เกิดความมั่นคงแน่วแน่หรือสมาธิ แล้วนำมาพัฒนาใช้งานเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองในด้านต่างๆ เช่น การทำงาน การออกกำลังกาย การอ่านหนังสือ เป็นต้น ดังนั้นอริจิตตสิกขาก็ช่วยในการสร้างดุลยภาพชีวิตได้ ทำให้เกิดความตั้งใจในการประกอบกิจการงานต่างๆ อย่างมีสติ ไม่หวั่นไหวต่อสถานการณ์ต่างๆ ในสังคม เป็นหลักการดำเนินชีวิตในระดับกลาง ทำให้มนุษย์มีชีวิตที่มีคุณค่าและสูงขึ้นตามลำดับ

3. ด้านปัญญาสิกขา คือการศึกษาฝึกอบรมพัฒนาปัญญา ประกอบด้วยสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ เพราะความสามารถที่จะมองเห็นความจริงในเรื่องราวต่างๆ แล้วหาทางออกให้กับตนเองและผู้เกี่ยวข้องโดยปลอดภัยทั้งในส่วนกายและในส่วนจิต กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีไตรสิกขาเป็นพื้นฐาน คงต้องมีจุดเน้นที่มีระเบียบวินัย (ศีล) จิตใจที่มั่นคงหนักแน่น (สมาธิ) มองเห็นสิ่งต่างๆ อย่างรู้เท่าทัน และตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจริง (ปัญญา) ความจริงจะเป็นพื้นฐานของการศึกษาเรียนรู้ทั้งปวง เพราะสิ่งทั้งปวงล้วนมีความจริงประกอบอยู่อย่างเพียงพอตามธรรมชาติของสิ่งนั้น การพัฒนาปัญญาทำให้เกิดความรู้เข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ทำการต่างๆ ด้วยความรู้เข้าใจ จนบรรลุถึงความรู้ประเภทที่ทำให้ชีวิตหลุดพ้นเป็นอิสระเป็นอยู่ด้วยความผ่องใสเบิกบานตลอดทุกเวลา เมื่อพัฒนามาจนถึงตรงนี้แล้วการบรรจบประสานของด้านจิตกับด้านปัญญา ก็จะทำปัญญาส่งผลต่อจิตใจอีก โดยปัญญาจะปลดปล่อยจิตให้เป็นอิสระ ทำให้จิตอยู่ตัว มีดุลยภาพ สภาพจิตเช่นนี้ก็จะป็นปัจจัยแก่ ศีล คือ ส่งผลทำให้มนุษย์เกิดมีพฤติกรรมที่ดีงามเกื้อกูลในความสัมพันธ์ทางสังคม ทำให้ไม่เบียดเบียนกัน และเป็นเครื่องประสานสังคม โดยนำไปสู่การให้ การเผื่อแผ่แบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันด้วยวาจา และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อกัน (อง.ดิก. (ไทย) 20/87/312)

ดังนั้น การสร้างดุลยภาพชีวิตตามหลักไตรสิกขาในทางพระพุทธศาสนา จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อสร้างดุลยภาพชีวิตได้ด้วยการน้อมนำมาปฏิบัติ ซึ่งอริสติกสิกขา สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตด้านการพัฒนากาย วาจา เพื่อให้เกิดดุลยภาพชีวิตที่ดี ส่วนอริจิตตสิกขา สามารถนำมาใช้ในการสร้างดุลยภาพของชีวิตได้ในทุกๆ ด้าน โดยพิจารณานำมาใช้ให้เหมาะสมตามแต่ละช่วงของชีวิตด้วยความมีสติ มีสมาธิที่แน่วแน่ มั่นคง สำหรับอริปัญญาสิกขานั้นช่วยสร้างดุลยภาพชีวิตให้มีปัญญา รู้จักวิธีคิด พิจารณาทุกอย่างที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ตามเหตุและผล ทำให้บรรลุความสุขในชีวิตตามหลักดุลยภาพทางพุทธศาสนาที่แท้จริง

ดุลยภาพและความยั่งยืนของการพัฒนา

เป้าหมายของพุทธศาสนานั้น คือ “การเข้าถึงความจริง” และ “ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง” โดยมีเป้าหมายรองลงมาคือ การได้รับความสุข ความเบิกบาน และการตื่นรู้ในทุกช่วงเวลาของชีวิต ดังนั้น การพัฒนาบุคคลและสังคมในทางพุทธศาสนาเน้นไปที่มนุษย์ โดยการเอามนุษย์เป็นศูนย์กลาง (Homan Center) ในการพัฒนาซึ่งการพัฒนาที่แท้นั้นจะต้องเป็นไปอย่างรอบด้านด้วยวิธีการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ที่เกื้อกูลให้เกิดความสุข (สมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร, 2549) อันสัมพันธ์กันกับระดับความเป็นอยู่การครองชีพ สภาพแวดล้อม รวมถึงความพร้อมหรือความแก่กล้าสุของมแห่งอินทรีย์ของบุคคล เพราะเมื่อมนุษย์ได้รับประโยชน์ซึ่งเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุขแล้วเขาก็ย่อมสามารถสร้างประโยชน์ให้เกิดทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นได้และอาจพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่ายจนสามารถพัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้ในที่สุด ดังนั้น การพัฒนาสังคมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาจึงเป็นการพัฒนามนุษย์ให้ได้รับประโยชน์ 3 ประการอันเป็นประโยชน์ที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์เกิดความเลิกล้ำสมบูรณ์มากขึ้น และทำให้มนุษย์สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างเหมาะสมพอเพียง และมีความสุขเพื่อพัฒนาตนให้เป็นคนที่ดี

สมบูรณ์ และเพื่อพัฒนาสังคมให้เกิดความสุข ลดความเสี่ยงจากปัจจัยภายในจิตของบุคคลที่ถูกความไม่รู้จริงครอบงำ และจากปัจจัยภายนอกที่มาจากการกระทำของเพื่อนมนุษย์และความมาสมดุของกระบวนการต่างๆ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2546).

โดยพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับวิธีการและเป้าหมายของการพัฒนาบุคคลและสังคมในทุกมิติ นับตั้งแต่การมีชีวิตอยู่ การดำรงอยู่ด้วยความดีงาม เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามร่วมกันโดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขใน 3 เป้าหมาย คือ

การพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่ทั้งมนุษย์ผู้ที่ได้เกิดมาชื่อว่าประเสริฐได้ต่อเมื่อได้รับการฝึกฝนพัฒนาตนอย่างถูกต้อง สมดังที่พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “ ในหมู่มนุษย์ทั้งหลายนั้นผู้ที่ฝึกตนแล้วจึงเป็นผู้ประเสริฐที่สุด ” ไม่ใช่ประเสริฐเฉพาะแค่ในหมู่มนุษย์เพียงเท่านั้นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจรณะ มีสติปัญญา ย่อมเป็นผู้ประเสริฐทั้งในหมู่มนุษย์และทวยเทพ แม้พรหมและเทวดาทั้งหลายก็ยังเคารพบูชา (พระราชนวณฺสี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2530).

จากพระพุทธานุญาตข้างต้นจะเห็นว่า แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ทรงยกย่องมนุษย์ไว้ในฐานะสิ่งมีชีวิตที่สามารถฝึกหัดขัดเกลาได้และ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการฝึกหัดขัดเกลาเพื่อให้ตนเองนั้นมีคุณค่า ต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคมและต่อโลก ซึ่งการพัฒนาคนให้เข้าถึงความเป็นมนุษย์ที่ แท้จริง จะต้องมีความหมายของการพัฒนาเพื่อให้มนุษย์ได้รับประโยชน์ใน 3 ระดับ ซึ่งในแต่ละระดับนั้นก็จะมีความมุ่งหมายในการพัฒนาและวิธีการเข้าถึงที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

1. เป้าหมายระดับต้น อันเป็นไปเพื่อประโยชน์ปัจจุบัน (ทิฏฐธัมมิกัตถะ) ได้แก่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ และความ เป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีสถานภาพที่ดีในสังคม มีเกียรติ มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสังคมที่เกื้อกูลแบ่งปัน เป็นต้น การจะบรรลุถึงเป้าหมายระดับ นี้ จะต้องประพฤติปฏิบัติด้วยหลักธรรมสำคัญ เช่น ความขยันหมั่นเพียรไม่เกียจคร้านในการทำงาน ความประหยัด อุดม รู้จักรักษาทรัพย์สมบัติที่หามาได้มิให้เสื่อม การรู้จักพบปะคบหาสมาคมกับคนดีแล้วนำเอาคุณสมบัติของคนดีมาเป็นแบบอย่าง และรู้จักหาทรัพย์สินเงินทองและรู้จักทางเสื่อมของ เงินทอง แล้วใช้ จ่ายทรัพย์ตามความจำเป็น ผู้ที่จะบรรลุเป้าหมายของชีวิตในขั้นนี้จะต้องปฏิบัติตามแนวทางแห่งธรรมอย่างถูกต้อง ก็จะได้รับผลคือความสุขความสำเร็จในชีวิตประจำวัน

2. เป้าหมายระดับกลาง อันเป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องหน้า (สัมปรายภตฺถะ) ได้แก่ การมีคุณธรรมความดีงามทางด้านจิตใจ มีความสุขสงบใจ มีสุขภาพจิตที่ดี อันเป็นความสุขทางด้านจิตใจที่เกิดจากการประกอบคุณงามความดี การมีศีล มีศรัทธาเชื่อมั่นในการทำความดี การที่จะบรรลุถึงเป้าหมายในระดับ นี้ จะต้องประพฤติปฏิบัติด้วยหลักธรรม เช่น ศรัทธา มีเชื่อมั่นในพระพุทธเจ้าและคำสอน ศีล ประพฤติตนตามศีล 5 จาคะ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ และ ปัญญา รู้แจ้งในสิ่งต่างๆ ตามจริง เป้าหมายระดับนี้ นอกจากจะทำให้บุคคลมี สุขทางด้านจิตใจแล้ว ยังส่งผลให้บุคคลได้พบกับความสุขในโลกหน้า คือ การเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ภายหลังจากตายไปแล้ว

เป้าหมายทั้ง 2 ข้อนี้นี้เรียกว่า เป็นเป้าหมายในระดับโลกียะ เป็นการพัฒนามุ่งเน้นไปที่การตอบโจทย์ของการใช้ชีวิตที่ดีงามเพื่อให้บรรลุถึงจุดหมาย ในช่วงที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันซึ่งเป็นเรื่องความสุขของคนธรรมดาสามัญที่มุ่งหวังในโลกนี้ ได้แก่ ลาภ ยศ สุข สรรเสริญ หรือทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติ ไม้ตรี และการมีชีวิตคู่ครองที่เป็นสุข ส่วนเป้าหมายที่สูงขึ้นไปกว่าทรัพย์สมบัตินั้นมาจากการทำความดี การมีศีล มีสติปัญญา ซึ่งมีคุณค่าสิ่งที่สูงล้ำเลิศยิ่งกว่าสิ่งที่จะพึงได้ กันตามปกติในโลกนี้ คือ ความเจริญงอกงามแห่งชีวิตและจิตใจที่ก้าวหน้าเติบโตใหญ่ ด้วยคุณธรรม ความใฝ่ในทางศีลธรรม บุญกุศลในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม รวมไปถึงกิจกรรมที่อาศัยความศรัทธาและความเสียสละ การมีความมั่นใจในคุณธรรม มีความสุขสงบทางจิตใจ การรู้จักปิติสุขอันประณีตภายในจิตใจ ตลอดจนรวมไปถึง คุณวิเศษที่เป็นผลสำเร็จทางจิตที่มีความสุขด้วยสมาธิ

3. เป้าหมายระดับสูง อันเป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุด (ปรตฺถะ) การบรรลุถึงความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง คือ พระนิพพานอันเป็นความสุขอย่าง ยิ่ง (นิพพาน ปรมสุข) วิธีการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายสูงสุดได้จะต้องปฏิบัติตาม อริยมรรคมีองค์ 8 และการเจริญวิปัสสนาเพื่อให้เห็นสังขารซึ่งเป้าหมายใน ระดับนี้ จัดเป็นประโยชน์ขั้นหลุดพ้นจากความทุกข์ มีความเป็นอิสระอยู่เหนือโลก ซึ่งเป็นสาระที่แท้จริงของชีวิต คือ ความมีจิตใจที่เป็นอิสระ ปลอดโปร่ง ผ่องใส เบิกบาน ตื่นรู้ สามารถดับความทุกข์ในจิตใจได้สิ้นเชิง รู้จักสภาวะของสิ่งทั้งหลาย ตามความเป็นจริง และไม่ถูกบีบคั้น คับข้องจำกัดด้วยความยึดติดถือมั่นหวาดหวั่น และกังวลปราศจากกิเลสเผาลนที่ทำให้เศร้าหมองขุ่นมัวอยู่อย่างไร้ทุกข์ ได้ประจักษ์ความสุข

ประณิตภายในที่บริสุทธิ์สงบเย็นสว่างไสวเบิกบานโดยสมบูรณ์เป็นการพัฒนาปัญญาขั้นสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา สามารถเข้าถึงความเป็น อริสราภาพหรือความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้”

ประโยชน์ทั้ง 3 ประการข้างต้นนั้น นับว่าเป็นประโยชน์ของการพัฒนาบุคคลและสังคมโดยเป็นทั้งประโยชน์ของตน (อัตตัตถะ) ที่จะได้เข้าถึง ความดีงามและประโยชน์เพื่อผู้อื่นที่จะเกื้อกูลแบ่งปัน (ปรัตถะ) และประโยชน์ทั้ง สองคือ ทั้งเพื่อ ตนและเพื่อผู้อื่น (อุภยัตถะ) ที่จะร่วมกันสร้างสรรค์สิ่งดีงามให้กับ บุคคลและสังคม ทั้งนี้ เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาคนให้เป็น มนุษย์ที่แท้ ด้วยการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงประโยชน์และความสุขทั้ง 3 ประการดังกล่าว เพราะหากบุคคลมีการพัฒนา ให้เข้าถึงประโยชน์และความสุขทั้ง 3 ประการแล้ว ย่อมจะผ่านการฝึกฝนตนเอง โดยเฉพาะตามหลักไตรสิกขา คือ สมาธิ ปัญญา ที่จะนำพาตนเองเข้าถึงความดีงาม และยิ่งปฏิบัติด้วยการบำเพ็ญเพียรทางจิตใจและปัญญาย่อมเข้าถึงความจริงมากขึ้น จนถึงขั้นการพัฒนาตนเองเป็นมนุษย์ที่แท้ ซึ่งเป็นผู้ที่ประกอบด้วยเมตตา ปัญญา บารมี อยู่เหนือเหตุและผลของการ กระทำ มีจิตปราศจากกิเลส ตัณหา มีความเป็นอิสระและมีสันติสุขภายในจิตใจที่งดงาม (พระราชวรมุณี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2530)

สรุปได้ว่า ดุลยภาพชีวิตนั้น คือการรักษาดุลยภาพหรือสร้างดุลยภาพภายในร่างกายของตนเอง โดยต้องเข้าใจว่า ร่างกายมนุษย์เป็นองค์รวม จะต้องมีความพยายามในการสร้างดุลยภาพของอารมณ์ให้สู่สิ่งซึ่งเป็นทางสายกลาง มีเหตุผล เพื่อไม่ให้มีผลกระทบต่อดุลยภาพจิตและสุขภาพกายการฝึกจิตด้วยการนั่งสมาธิจะทำให้เกิดการพัฒนาจิตให้มีความแข็งแกร่ง เพื่อก่อให้เกิดเป็นดุลยภาพชีวิตที่ดี

บทสรุป

การสร้างดุลยภาพชีวิตในมิติทางพระพุทธศาสนานั้น ก็เพื่อให้มนุษย์มีดุลยภาพชีวิตที่ดี เกิดความสมดุลในทุกมิติของการดำเนินชีวิตประกอบด้วย 4 ด้านคือ (1) ด้านร่างกาย เป็นการรักษาสภาพร่างกายเพื่อให้เกิดความสมดุล (2) ด้านจิตใจ และอารมณ์ เป็นการทำให้สุขภาพจิตใจอยู่ในภาวะที่บริสุทธิ์ เข้าใจในความเป็นไปของโลกธรรม และเข้าใจความเป็นไปต่างๆ ในโลก (3) ด้านเศรษฐกิจ โดยใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถธรรม ที่ทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างผู้มีดุลยภาพทางด้านเศรษฐกิจที่ดี ไม่มีความเดือดร้อน ดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข และ (4) ด้านสังคม เป็นหลักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสมานสามัคคี ที่ จะทำให้มนุษย์มีความเมตตาต่อกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข นอกจากนั้น การสร้างดุลย ภาพชีวิตในทางพุทธศาสนาตามหลักหลักไตรสิกขา ยังเป็นหลักการพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติเพื่อพัฒนาความเป็นมนุษย์ เพื่อให้มนุษย์มีพฤติกรรมที่ดีงามทั้งทางกาย วาจา และทางใจ เพื่อให้มนุษย์นำมาใช้ประพฤติปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพได้ ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่การดำเนินชีวิตของมวลมนุษยชาติ สามารถปรับตัวยอมรับความ เปลี่ยนแปลงและสถานการณ์ต่างๆ ได้ มีดุลยภาพชีวิตที่ดี และดำเนินชีวิตอยู่อย่างมีความสุข

เอกสารอ้างอิง

- กนิษฐา นาวารัตน์. (2540). *พจนานุกรมอังกฤษไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามัคคีสาร (ดอกหญ้า) จำกัด.
- กาญจนา หาญศรีวรพงศ์. (2561). *การสร้างดุลยภาพชีวิตตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา*. (พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- จิตรจรรย์ สุธาพ. (2550). *คัมภีร์พัฒนามนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- จุฑาทิพย์ อุมะวชิณี. (2546). *ชีวิตและการรู้จักตนเอง*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลียว ปิยะชน. (2552). *รู้สู้โรค โมเดลเพื่อชีวิต ชีวิตเพื่อสุขภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม)). กรุงเทพฯ: บริษัท ตลาดา พับลิเคชั่น.
- ไชย ญ พล. (2539). *ปรัชญาชีวิตและการรู้แจ้ง*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ชลุด นิเมเสมอ. (2539). *องค์ประกอบของศิลปะ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ดำเนิน การเด่น และ เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2545). *พจนานุกรมไทย อังกฤษ*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

- ธัญญ์ วงศ์กิริติวานิชย์. (2566). *เรื่องของดุษฎีภาพ*. สืบค้น 25 มีนาคม 2566. จาก <http://www.jobpub.com/articles/showarticle.asp?id=1332>.
- ธเนศ ฤทธิหวัง. (2558). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและองค์กร*. นครพนม: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดนครพนม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2540). *ดุษฎีภาพ สาระแห่งสุขภาพและความสมบูรณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท สหธรรมิก จำกัด.
- _____. (2547). *ธรรมนุญชีวิต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา
- _____. (2546). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2552). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระไพศาล วิสาโล. (2546). *รุ่งอรุณที่สุคะโต*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท กรีนพรีนท์ จำกัด.
- พระมหาจุฬชัย (ว.วชิรเมธี). (2550). *ธรรมะอินเทรนด์ : ของขวัญอันยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: ธรรมจักร.
- พระราชวรมนี (ป.อ. ปยุตฺโต). (2530). *ทางสายกลางของการศึกษาไทย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2530). *พัฒนาคน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มานิช กงกะนันท์. (2538). *ศิลปะการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ลิขิต อีระเวคิน. (2552). *สังคมและดุษฎีภาพ*. สืบค้น 30 มีนาคม 2566. จาก <https://mgronline.com/daily/detail/9520000108035>.
- _____. (2559). *ความสำคัญของการรักษาสุขภาพ*. สืบค้น 30 มีนาคม 2566. จาก <https://siamrath.co.th/c/2892>.
- วัฒนาพร เชื้อนสุวรรณ. (2566). *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสี” (เอกสารคำสอนหลักการทัศนศิลป์)*. สืบค้น 30 มีนาคม 2566. จาก http://dusithost.dusit.ac.th/~chawalin_nia/site1/comgraphic/41color.pdf.
- สนอง วรอุไร. (2549). *ทำชีวิตให้ได้ดีและมีสุข*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒนมหาเถร). (2549). *หลักพระพุทธศาสนา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์นี้ เป็นปีที่ 5 ฉบับที่ 1 หลังจากได้รับการพิจารณาจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ให้อยู่ในกลุ่ม 2 กองบรรณาธิการได้ขออนุญาตปรับวารสารจากปีละ 2 ฉบับ เป็น 4 ฉบับต่อปี โดยเริ่มจากฉบับ กรกฎาคม-กันยายน 2565 เป็นต้นไป

1. การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

ต้นฉบับบทความจะต้องเป็นบทความที่พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word ตัวอักษร TH SarabunPSK ตั้งค่าน้ำกระดาษขนาด A4 โดยให้ห่างจากขอบบน 1 นิ้ว ขอบล่าง 1 นิ้ว เซนติเมตร ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา 1 นิ้ว และระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1.08 โดยส่วนประกอบหลักต้องประกอบด้วย

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทย (ตัวหนา ขนาด 18) และ ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ (ตัวหนา ขนาด 16) จัดชิดซ้าย
- 2) ชื่อผู้นิพนธ์บทความภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 14) เว้นระยะห่าง 1.08 บรรทัดจากชื่อเรื่องลงมา จัดชิดซ้าย
- 3) บทคัดย่อภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรขนาด 16) จัดให้อยู่ในกรอบที่เทมเพลตวารสารจัดไว้เท่านั้น โดยไม่เกิน 350 คำ
- 4) คำสำคัญภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ ให้มี 3-5 คำ และจัดอยู่ในส่วนที่วารสารกำหนดไว้ในเทมเพลตของวารสาร
- 5) เนื้อหา การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด
- 6) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)
- 7) เอกสารอ้างอิง ใช้รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 6th edition)

ในการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ ให้ผู้นิพนธ์จัดเตรียมต้นฉบับบทความซึ่งจะต้องมีส่วนประกอบตามประเภทต่าง ๆ ของบทความเรียงลำดับดังนี้

1.1 บทความวิจัย

บทความวิจัยคือบทความที่ได้จากการทำวิจัยในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายเนื้อหาที่ทางวารสารเปิดรับ ซึ่งบทความวิจัยจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบเรียงลำดับดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ

- 2) ชื่อผู้แต่งและสังกัด ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 3) บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 350 คำ
- 4) คำสำคัญ 3-5 คำ
- 5) บทนำ เป็นส่วนของที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย ในส่วนนี้จะต้องเขียนแสดงการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามาในส่วนเดียวกันนี้เลย รวมถึงคำถามของการวิจัยด้วย
- 6) วัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นส่วนเขียนแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย อาจจะเขียนโดยรวมหรือเขียนแยกเป็นข้อ ๆ ก็ได้
- 7) วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยรูปแบบของการวิจัย การดำเนินการวิจัย เครื่องมือในการวิจัย กลุ่มประชากรและตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสรุป และในส่วนนี้อาจจะเขียนกรอบแนวคิดของการวิจัยด้วย (ถ้ามี)
- 8) ผลการวิจัย แสดงผลการวิจัยตามที่คุณวิจัยค้นพบ
- 9) อภิปรายผล เขียนอภิปรายผลการวิจัยให้ละเอียด นำเสนอถกเถียงโต้แย้งอย่างลุ่มลึกและครอบคลุม
- 10) องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 11) สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ สรุปผลการวิจัยอย่างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ และเขียนข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย
- 12) เอกสารอ้างอิง เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.2 บทความวิชาการและบทความปริทรรศน์

บทความวิชาการคือบทความที่เขียนขึ้นซึ่งได้มาจากประสบการณ์วิจัยอันเป็นเวลายาวนานของผู้วิจัย หรือเป็นบทความที่นำเสนอข้อถกเถียง แนวคิด หรือกรอบการศึกษาใหม่ ๆ ในวงการวิชาการ ส่วนบทความปริทรรศน์คือบทความที่เขียนขึ้นแสดงถึงการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นสำคัญของการวิจัย ประเด็นใดประเด็นหนึ่งจากอดีตถึงปัจจุบัน รวบรวมแล้วนำเสนอเพื่อนำไปสู่ปัญหาใหม่ในการวิจัย โดยมีส่วนประกอบดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้แต่งและสังกัด ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 3) บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 250 คำ
- 4) คำสำคัญ 3-5 คำ
- 5) บทนำ
- 6) เนื้อหา แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 7) บทสรุป

- 8) **เอกสารอ้างอิง** เขียนอ้างอิงท้ายเรื่องตามที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง เรียงตามตัวอักษรชื่อผู้แต่ง โดยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยจนครบแล้วค่อยตามด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ

1.3 บทวิจารณ์หนังสือ

เป็นการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ ทั้งนี้จะต้องแสดงจุดเด่น จุดด้อย และข้อเสนอแนะต่อหนังสือที่นำมาวิจารณ์ ส่วนประกอบมีดังนี้คือ

- 1) ชื่อเรื่อง ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้วิจารณ์และสังกัด ภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ
- 3) เนื้อหา แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป
- 5) เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึง ความหลากหลายและความเหมาะสม

2. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการพร้อมตัวอย่างประกอบ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้อง ของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

2.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ชื่อเครื่องหมายจุลภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/20/12/50), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/18/100)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (เด่นพงษ์ แสนคำ, 2562, น. 20)
- 3) ผู้แต่งสองคนให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองคนเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (บัวพันธ์ พรหมพักพิง และ สุวิทย์ ธีร

ศาวต, 2563, น. 32) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (พระพรหมบัณฑิต ประยูรธรรมจิตโต, 2550, น. 45; ป.อ. ปยุตโต, 2560, น. 52)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างชื่อของผู้แต่งคนแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า “และคณะ” เครื่องหมายจุลภาค (,) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (สังเวียน สามี และคณะ, 2558, น. 36)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

6) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์” เช่น (หลวงพ่อบราโมทย์ ปาโมชโช, 2562, ออนไลน์)

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้า ที่นำมาอ้างอิง เช่น (Rawls, 1999, p. 16)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองคนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้า ที่นำมาอ้างอิง เช่น (Barry & Larope, 2010, p. 46) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Rawls, 1999, p. 87; Barry & Larope, 2010, p. 78)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 คนให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่พิมพ์ และ หน้า ที่นำมาอ้างอิง (Rawls et al., 2008, p. 95)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

5) กรณีอ้างอิงสื่อออนไลน์ อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และใส่คำว่า “ออนไลน์” เช่น (Doyle, M. W., 2004, Online)

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด ใช้ นานมีบุ๊คส์
- 2) สำนักพิมพ์เทียนวรรณ ใช้ เทียนวรรณ
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ./ (ครั้งที่พิมพ์)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จำนงค์ ทองประเสริฐ. (2516). *ประวัติพระพุทธศาสนาในเอเชียอาคเนย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร: อภิธรรมมูลนิธิมหาธาตุวิทยาลัย.

Coady, D. (2012). *What to believe now: Applying Epistemology to Contemporary Issues*. Oxford: Blackwell.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ),/ชื่อเรื่อง./ (เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

คำคง คงเดช. (2560). การสร้างความปรองดองในสังคมไทยด้วยหลักพุทธศาสนา ใน อนันต์ แจ่มขึ้น (บรรณาธิการ), *ธรรมโอสภกับกรเียวยาสังคม*. (น. 112-125).

กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

Greco, J. (1999). Introduction What is Epistemology?. In Greco, J. & Sosa, E. (Eds.). *The Blackwell Guide to Epistemology*. (pp. 1 – 32) Oxford: Blackwell.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สมภาร พรหมทา. (2539). มนุษย์กับการแสวงหาความรู้: ข้อเสนอจากพุทธปรัชญาว่าด้วยธรรมชาติและบทบาทของความรู้. *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, 3(2), 5–28.

Hernon, P. (1995). Disinformation and misinformation through the Internet: Findings of an exploratory study. *Government Information Quarterly*, 12(2), 133-139.

(5) หนังสือแปล

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่องที่แปล/[ชื่อต้นฉบับ]/(ชื่อผู้แปล, ผู้แปล)./สถานที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ปาร์กเกอร์, อาร์. บี. (2552). *ศพคนดัง* [High profile] (อิสริยา ชมภูผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: นกฮูก พับลิชชิง.

บริกแฮม, อี. เอฟ., และฮุสตัน, เจ. เอฟ. (2544). *การจัดการการเงิน* [Fundamentals of financial management] (เร็กซ์ จำปาเงิน, ผู้แปลและเรียบเรียง). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุ๊คเน็ต.

(6) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อสารานุกรม./ (เล่มที่อ้าง, น. เลขหน้าที่อ้าง)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ไพฑูรย์ นามวิจิต. (2540). ช่าง ม้า วัว ควาย. ใน *สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน*, (น. 200-215). กรุงเทพฯ: เสริมสร้างความรู้.

Landesman, C. (1967). Consciousness. In *The Encyclopedia of Philosophy*, (Vol. 2, pp.191-195).

(7) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

อเนก พูลทรัพย์. (10 สิงหาคม 2560). ปัญหาการเมืองไทย. *มติชน*, น. 10.

(8) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์./ (ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ./ชื่อมหาวิทยาลัย)

ตัวอย่าง:

อัญชลี ปิยปัญญางศ์. (2547). *มโนทัศน์เรื่องเหตุการณ์อัศจรรย์ของเดวิด ฮูม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

(9) รายงานการวิจัย

รูปแบบ:

ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิจัย./ (รายงานวิจัย)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สถานภาพการประยุกต์ใช้ ICT เพื่อการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรองรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.

(10) เอกสารการประชุมทางวิชาการ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ หรือ Ed. หรือ Eds.). /ชื่อการประชุม./ (เลขหน้า)./สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

นันทน์ เขียวขำ และธิดาทิพย์ ปานโรจน์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเคลื่อนไหวดัชนีราคาหลักทรัพย์ กลุ่มขนส่งและโลจิสติกส์ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ม.อ. ตรัง วิจัย ประจำปี 2561 สาขาวิชาการบัญชี/การเงิน “วิจัยก้าวใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”* (น. 59-68). ตรัง: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง.

Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), *Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness* (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

(11) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ (ปี)./ตำแหน่ง./สัมภาษณ์./วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระมหาหรรษา ธาณเมธี, ดร.. (2558). เจ้าอาวาส วัดศรีศาสดา. สัมภาษณ์. 5 มีนาคม.

(12) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง./ (ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./สืบค้น วันที่ เดือน ปี./จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

หลวงพ่อบราโมทย์ ปาโมชโช. (2562). *มิชฌาทิฎฐิ*. สืบค้น 4 สิงหาคม 2563. จาก

<https://www.dhamma.com/download/micchaditthi>.

Doyle, M. W.. (2004). *Liberal Internationalism: Peace, War and Democracy*.

Retrieved 2 September 2013. from

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html.

แบบขอส่งบทความตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์

ข้าพเจ้า (ชื่อ – นามสกุล)
ขอส่งบทความเรื่อง (ชื่อภาษาไทย).....

ชื่อ (ภาษาอังกฤษ).....

เป็นบทความประเภท () บทความวิชาการ () บทความวิจัย () บทวิจารณ์หนังสือ
โดยมีผู้ร่วมเขียนดังนี้

- 1.....
- 2.....
- 3.....
- 4.....
- 5.....

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของ งานวิจัย/วิทยานิพนธ์ เรื่อง

ระดับการศึกษา

สถาบัน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความที่ข้าพเจ้าส่งมาพิจารณาตีพิมพ์ ไม่ได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น และเป็นผลงานที่ไม่ผิดจริยธรรมทางวิชาการ หากมีความผิดพลาดข้าพเจ้าขอถอนการตีพิมพ์โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ

ลงชื่อ.....ผู้เขียนบทความ

(.....)

...../...../.....